The Reverend

C. G. Sommers

Lane

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΑΙΩΝΙΟΥ ΑΝΑΠΑΥΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ.

«ΑΡΑ ΑΠΟΛΕΙΠΕΤΑΙ ΣΑΒΒΑΤΙΣΜΟΣ
ΤΩ ΛΑΩ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.»

Ἑβρ. Δ'. 9.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ.

Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ παρὰ τῇ Καπνικαρέᾳ.

1839.

ΠΙΝΑΞ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελ. 2	Στίχ. 10	Ἀντὶ	εἶναι	Ἀνάγνωθι	ἦτο
» 3	» 2	»	κρίνει	»	κρίνῃ
» 5	» 3	»	μακρὰν ἀπ' αὐτην, ἡ ἀξιοθρήνητος	»	μακρὰν ἀπ' αὐτήν. Αὕτη εἶναι ἡ ἀξιοθρήνητος
» 8	» 9	»	ἀναγκασμένοι	»	ἠναγκασμένοι
» 10	» 29	»	σωματικῆς	»	πνευματικῆς
» 11	» 21	»	Εἰς τοὺς αὐτοὺς	»	εἰς αὐτούς

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΑΙΩΝΙΟΥ ΑΝΑΠΑΥΣΕΩΣ ΤΩΝ

ΠΙΣΤΩΝ.

Εβρ. δ'. 9.

«ΑΡΑ ΑΠΟΛΕΙΠΕΤΑΙ ΣΑΒΒΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩ ΛΑΩ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΔΙΑ της παραπτώσεως του Αδάμ, εχάσαμεν όχι μόνον την χάριν του Θεού, και την πραγματικήν απόλαυσιν της δόξης αυτού, αλλά και πάσαν πνευματικήν κατανόησιν αυτού, και αληθή διάθεσιν προς την τοιαύτην μακαριότητα. Όταν ο Υιός του Θεού έρχηται προς ημάς με χάριν, η οποία δύναται να μας επανορθώση, και να αποκαλύψη πνευματικήν και αιώνιον μακαριότητα και δόξαν, δεν ευρίσκει τον άνθρωπον διατεθειμένον να το πιστεύση. Καθώς ένας πτωχός δεν ήθελε πιστεύσει, ότι ηδύνατό τις να έχη ποτέ την τόσον μεγάλην δι' αυτόν ποσότητα των εκατόν φλωρίων, επειδή ήτο πολύ ανωτέρα αφ' όσην ποτέ αυτός είχεν αποκτήσει, ούτως οι άνθρωποι τώρα μόλις πιστεύουν, ότι υπάρχει τοιαύτη μακαριότης, οποίαν είχε ποτέ ο Αδάμ, και πολλά ολιγώτερον, οποίαν ο Χριστός προητοίμασε δι' ημάς. Ο Θεός όταν ηθέλησε να δώση εις τους Ισραηλίτας ανάπαυσιν εις γην αγαθήν, εύρηκε πλειοτέραν δυσκολίαν εις το να τους κάμη να το πιστεύσωσι, παρά εις το να νικήση τους εχθρούς των, και να την δώση εις αυτούς. Έχοντες δε αυτήν ως μικρόν μόνον δείγμα,

καὶ ἀῤῥαβῶνα ἄλλης ἀσυγκρίτως ἐνδοξοτέρας ἀναπαύσεως διὰ τοῦ Χριστοῦ, πάλιν δὲν πιστεύουν ἄλλο περισσότερον ἀφ' ὅ, τι ἤδη κατέχουσιν, ἀλλὰ λέγουν, ὡς ὁ ἀδηφάγος εἰς τὸ συμπόσιον, αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη εὐτυχία! Ἐὰν δὲ καὶ προσδοκῶσί τι περισσότερον διὰ τοῦ Μεσσίου, καὶ τοῦτο εἶναι μόνον πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς ἐπιγείου εὐδαιμονίας των. Ὁ Ἀπόστολος εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολήν του γράφει πολλὰ ἐναντίον ταύτης τῆς νόσου τῆς ἀπιστίας, καὶ ἀποδεικνύει σαφῶς καὶ εἰς πλάτος, ὅτι ὁ σκοπὸς ὅλων τῶν τελετῶν καὶ τύπων τοῦ Ἱερουργικοῦ νόμου, εἶναι νὰ τοὺς διευθύνῃ πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅστις εἶναι τὸ ἀρχέτυπον, καὶ ὅτι ἡ ἀνάπαυσις εἰς τὴν γῆν Χαναὰν ἔπρεπε νὰ τοὺς διδάξῃ νὰ προσδοκῶσιν ἄλλην τελειοτέραν ἀνάπαυσιν, ἥτις εἶναι ἡ ἀληθὴς αὐτῶν μακαριότης. Τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου εἶναι συμπέρασμα ἐκ διαφόρων ἐπιχειρημάτων· συμπέρασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται ὡς ἐπὶ βάσεως ἀκραδάντου ἡ παραμυθία τῶν πιστῶν, τὸ τέλος ὅλων τῶν ἀγώνων καὶ θλίψεων, ἡ ζωὴ καὶ τὸ κεφάλαιον ὅλων τῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἐπαγγελιῶν, καὶ τῶν χριστιανικῶν πλεονεκτημάτων. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι εὑρίσκωνται εἰς θλίψεις, ὅταν ἔργα ἐπίπονα τοὺς προσμένωσιν, ὅταν δεινὰ ἀλλεπάλληλα ὑποφέρωσι, τί ἄλλο τότε ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσιν εἶναι εὐαρεστότερον εἰς αὐτούς; Τοῦτο ὄχι μόνον παραμυθία ἀλλὰ καὶ ἐνίσχυσις γίνεται εἰς αὐτούς. Ἡ μετὰ προθυμίας ἐκπλήρωσις τῶν χρεῶν μας, καὶ ἡ ὑπομονὴ εἰς τὰς θλίψεις, ἡ δόξα καὶ λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης, τῆς εὐχαριστίας, καὶ ὅλων τῶν ἀρετῶν μας, ἡ ὕπαρξις αὐτὴ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας μας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ νὰ πιστεύωμεν ἀδιστάκτως εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τῆς μελλούσης ζωῆς, καὶ νὰ σκεπτώμεθα σπουδαίως περὶ αὐτῆς. Καὶ τώρα, ἀναγνῶστα, ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν ἦσαι, νέος ἢ γέρων, πλούσιος ἢ πτωχὸς, σὲ παρακαλῶ,

καὶ σὲ ὁρκίζω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου σου, ὅστις ἐντὸς ὀλίγου θέλει σοῦ ζητήσει λογαριασμὸν, καὶ ἀφοῦ σὲ κρίνει, θέλει σὲ βάλει εἰς αἰώνιον καὶ ἀμετάβλητον κατάστασιν, νὰ μὴν ἀναγνώσῃς ἁπλῶς ταῦτα, καὶ ἔπειτα, ἀφοῦ τὰ κρίνῃς ὀρθὰ, νὰ τὰ ἀφήσῃς, ἀλλὰ νὰ ἐνασχοληθῇς συνεχῶς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, νὰ λάβῃς τὸν Θεὸν ἐν Χριστῷ διὰ τὴν μόνην σου ἀνάπαυσιν, καὶ εἰς αὐτὸν πρὸ πάντων νὰ προσηλώσῃς τὴν καρδίαν σου. Εἴθε ὁ Θεὸς ὁ ζῶν, ὅστις εἶναι ἡ μερὶς καὶ ἡ ἀνάπαυσις τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ, νὰ καταστήσῃ τὰ σαρκικά μας φρονήματα τόσον πνευματικὰ, καὶ τὰς γηΐνους καρδίας μας τόσον οὐρανίους, ὥστε νὰ γίνῃ ἡ σπουδαιοτάτη ἐνασχόλησις τοῦ βίου μας τὸ νὰ ἀγαπῶμεν αὐτὸν, καὶ νὰ εὐχαριστώμεθα εἰς αὐτόν· καὶ μήτε ἐγὼ, ὅστις γράφω, μήτε σὺ, ὅστις ἀναγινώσκεις τοῦτο τὸ βιβλίον, νὰ παρεκτραπῶμεν ποτὲ ἀπὸ ταύτην τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς· « μήπως, ἐνῷ καταλείπεται εἰς ἡμᾶς ὑπόσχεσις τοῦ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, φανῶμεν ὅτι τὴν ὑστερήθημεν διὰ τῆς ἀπιστίας ἢ ἀμελείας μας. » (Ἑβρ. δ. 1.)

Ἡ ἀνάπαυσις τῶν πιστῶν εἶναι ἡ μακαριωτάτη κατάστασις τοῦ χριστιανοῦ, ἢ εἶναι εἰς τοὺς ἁγίους καὶ τελείους τὴν πίστιν ἡ ἐντελὴς καὶ ἀτελεύτητος χαρὰ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς θείας δόξης, τὴν ὁποίαν θέλουν ἀπολαύει μετὰ θάνατον μὲν αἱ ψυχαί των, ἀμφότερα δὲ, ἤγουν αἱ ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα μετὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν τελευταίαν κρίσιν. Κατὰ τοῦτον τὸν ὁρισμὸν τῆς ἀναπαύσεως τῶν πιστῶν, θέλομεν περιγράψει πλατύτερον εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τὴν φύσιν αὐτῆς· εἰς δὲ τὸ δεύτερον, τὰς ἀναγκαίας προετοιμασίας πρὸς ἀπόλαυσιν ταύτης· εἰς τὸ τρίτον, τὰ πλεονεκτήματά της· εἰς τὸ τέταρτον, τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι προητοιμασμένη. Ἔτι δὲ πρὸς πλειοτέραν ἀνάπτυξιν τῆς ὑποθέσεως ταύ-

της, εἰς τὸ πέμπτον κεφάλαιον, θέλομεν περιγράψει τρόπον τινὰ τὴν ἀθλιότητα ἐκείνων, οἵτινες στεροῦνται τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην· καὶ εἰς τὸ ἕκτον κεφάλαιον, ἐκείνων, οἵτινες χάνουν ὡσαύτως καὶ τὰς προσκαίρους ἡδονὰς καὶ ὑποφέρουν τὰς βασάνους τῆς κολάσεως. Ἔπειτα δὲ εἰς τὸ ἕβδομον κεφάλαιον, θέλομεν δείξει τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ζητῇ πᾶς τις ἐπιμελῶς τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην· εἰς τὸ ὄγδοον, πόθεν δύναταί τις νὰ γνωρίσῃ, ὅτι θέλει τὴν ἀπολαύσει· εἰς δὲ τὸ ἔννατον, ὡσαύτως θέλομεν ἀποδείξει, ὅτι οἱ γνωρίζοντες τὰ μέσα πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς ἀναπαύσεως ταύτης εἶναι χρεῶσται νὰ διδάσκωσι ταῦτα εἰς ἐκείνους, οἵτινες τὰ ἀγνοοῦσι· καὶ εἰς τὸ δέκατον, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ προσδοκῶμεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς γῆς. Μετὰ ταῦτα θέλει εἶσθαι κατάλληλον νὰ θεωρήσωμεν εἰς τὸ ἑνδέκατον κεφάλαιον, τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ διάγῃ ἕκαστος βίον οὐράνιον ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς τὸ δωδέκατον, τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύναταί τις νὰ διάγῃ τοιοῦτον βίον ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς τὸ δέκατον τρίτον, τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι περὶ τῶν οὐρανίων καὶ τὸν καιρὸν, καὶ τὸν τόπον, καὶ τὴν διάθεσιν τὴν κατάλληλον εἰς αὐτό· εἰς τὸ δέκατον τέταρτον, πόσον χρησιμεύουν εἰς αὐτὴν ἡ πάθησις, ἡ μονολογία, καὶ ἡ προσευχή· καὶ παρομοίως δὲ εἰς τὸ δέκατον πέμπτον, πόσον ἡ σκέψις περὶ τῶν οὐρανίων δύναται νὰ βοηθηθῇ ἀπὸ αἰσθητὰ ἀντικείμενα, καὶ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὰς ἀπάτας τῆς καρδίας· καὶ εἰς τὸ δέκατον ἕκτον, θέλει ἀναπτυχθῇ ἡ σκέψις αὕτη, ὅπου καὶ λαμβάνει τέλος τὸ πόνημα τοῦτο.

Ἐδῶ ἀναγκαίως προϋποθέτονται τινὰ περὶ τῆς φύσεως τῆς ἀναπαύσεως ταύτης, ὡς π. χ. ὅτι ἐκεῖνοι, οἵτινες ζητοῦσιν αὐτὴν, εἶναι οἱ ζῶντες ἄνθρωποι, ἐπειδὴ οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἅγιοι τὴν ἔχουν, οἱ δὲ διάβολοι καὶ οἱ κολασμένοι δὲν ἔχουν πλέον ἐλπίδα· ὅτι οὗτοι ἐκλέγουν τὸν Θεὸν ὡς τὸν μόνον

ὅρον τῆς εὐδαιμονίας των· ὅστις ἐκλέγει ἄλλο τι διὰ τὴν εὐδαιμονίαν του, ἐξέκλινε τῆς εὐθείας ὁδοῦ εὐθὺς ἀπὸ τὸ πρῶτον βῆμα· ὅτι εἶναι μακρὰν ἀπ' αὐτὴν ἡ ἀξιοθρήνητος κατάστασις ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μετὰ τὴν ἁμαρτίαν. Ὅταν ὁ Χριστὸς ἔρχηται διὰ νὰ ἀνακαινίσῃ διὰ τῆς χάριτός του τοὺς ἀνθρώπους, δὲν τοὺς εὑρίσκει ἱσταμένους ἀκινήτως, ἀλλὰ φερομένους εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ σπεύδοντας πρὸς τὴν κόλασιν, ἕως ὅτου διὰ τοῦ ἐλέγχου σταματίσῃ αὐτούς, καὶ τότε διὰ τῆς ἀναγεννήσεως στρέψῃ πρὸς ἑαυτὸν εἰλικρινῶς τὰς καρδίας καὶ τὴν διαγωγήν των. Ἔτι δὲ προϋποτίθεται ὅτι γνωρίζει τις τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην, καὶ τὴν ὑπεροχήν της, καὶ διευθύνεται σπουδαίως πρὸς αὐτήν. Ἄγνωστον ἀγαθὸν δὲν ἐμπνέει ἐπιθυμίαν πρὸς ἀπόλαυσιν αὐτοῦ. Ὑποτίθεται προσέτι, ὅτι ὄχι μόνον οἱ ἄνθρωποι εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην, ἀλλ' ὅτι καὶ δὲν τὴν γνωρίζουν, ὅσοι δὲν ἐγνώρισαν ποτὲ, ὅτι ζῶσι χωρισμένοι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι εἶναι εἰς τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ἐμπορεῖ τις ἀφοῦ κατανοήσῃ, ὅτι ἔχασε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ψυχήν του, νὰ μὴ φωνάξῃ, Ἐχάθηκα;

Ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν τόσον ὀλίγοι ἐπιτυγχάνουν τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην εἶναι, διότι δὲν θέλουν νὰ πιστεύσωσιν ὅτι εἶναι μακρὰν ἀπ' αὐτῆς, καὶ διότι αἱ πράξεις των ἀντιφέρονται εἰς αὐτήν· τίς ποτὲ ἐζήτησεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν ἐνόμισεν ὅτι ἔχασεν; « Οἱ ὑγιεῖς δὲν ἔχουσι χρείαν ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ ἀσθενεῖς.» (Ματθ. θ'. 12.)

Προϋποτίθεται ὡσαύτως ἡ ἐπιῤῥοὴ ἀνωτέρας τινὸς κινητικῆς δυνάμεως, διότι ἄλλέως ὅλοι μας ἠθέλαμεν στέκεσθαι χωρὶς νὰ κινώμεθα πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν. Ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν μᾶς κινήσῃ δὲν ἐμποροῦμεν νὰ κινηθῶμεν. Ἴδιον τῆς χριστιανικῆς πίστεως εἶναι νὰ φυλάττωμεν ὑποταγὴν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ νὰ ἐξαρτώμεθα ἀπὸ αὐτὸν, « ὄχι ὅτι εἴμεθα ἱκανοὶ ἀφ' ἑαυτοῦ μας

νὰ νοήσωμέν τι, ὡς ἐξ ἑαυτοῦ μας, ἀλλ' ἡ δύναμις εἶναι ἀπ' τὸν Θεόν. » (Β'. Κορινθ. γ'. 5.)

« Χωρὶς ἐμέ, λέγει ὁ Χριστὸς, δὲν ἐμπορεῖτε νὰ κάμητε τίποτε. » (Ἰωάννης ιέ. 5). Ὑποτίθεται ἀκολούθως, ὅτι ἐκεῖνοι οἵτινες ζητοῦν τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην, ἔχουν ἐσωτερικήν τινα ἀρχὴν τῆς πνευματικῆς ζωῆς· ὁ Θεὸς δὲν κινεῖ τοὺς ἀνθρώπους ὡς λίθους, ἀλλὰ τοὺς προικίζει μὲ ζωὴν, ὄχι διὰ νὰ κινῶνται χωρὶς αὐτὸν, ἀλλὰ ὑποτασσόμενοι εἰς αὐτὸν τὸν πρῶτον χορηγὸν τῆς κινήσεως. Καὶ πρὸς τούτοις, ἡ ἀνάπαυσις αὕτη προϋποθέτει τοιαύτην πραγματικὴν κλίσιν τῆς ψυχῆς πρὸς αὐτὴν, ὥςε νὰ ἦναι τακτικὴ, καὶ ςαθερὰ, καὶ σπουδαία, καὶ ἐπίπονος. Ὅστις κρύψῃ τὸ τάλαντόν του, θέλει λάβει μισθὸν ὀκνηροῦ δούλου.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ θύρα, ἡ μόνη ὁδὸς πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν, « διότι στενὴ εἶναι ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδός. » (Ματ. ζ'. 13.) καὶ πρέπει νὰ ἀγωνιζώμεθα, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἔμβωμεν, « διότι πολλοὶ θέλουν ζητήσει νὰ ἔμβωσι καὶ δὲν θέλουν ἐμπορέσει. » (Λουκ. ιγ'. 24.) Τοῦτο σημαίνει καὶ τὸ « ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ οἱ βιασταὶ ἁρπάζουν αὐτήν. » (Ματθ. ιά. 12.) Οὔτε θέλομεν φθάσει εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τῶν ἁγίων, ἐὰν ἀρχίσαντες μὲ τὸ πνεῦμα τελειόνωμεν μὲ τὴν σάρκα. » (Γαλάτ. γ'. 3.) μόνον « ὅστις ὑπομείνῃ ἕως τέλους οὗτος θέλει σωθῆ. » (Ματθ. κδ'. 13.) Καὶ ποτὲ ψυχὴ δὲν ἀπήλαυσεν ἀνάπαυσιν εἰς τὸν Θεὸν, ἥτις δὲν ἐπόθησεν αὐτὸν πρὸ πάντων· « διότι ὅπου εἶναι ὁ θησαυρός σας, ἐκεῖ εἶναι, καὶ ἡ καρδία σας. » (Ματθ. ς'. 21.) Ὅ, τι μείνει ἀπὸ τὴν παλαιάν μας φύσιν μετὰ τὴν ἀναγέννησιν, αὐτὸ ἐξασθενεῖ μὲν πολὺ τοῦτον τὸν πόθον, καὶ ἐνίοτε τὸν διακόπτει, δὲν θέλει ὅμως τὸν νικήσει ποτέ.

Καὶ ἐπειδὴ θέλομεν ἀπαντήσει ἀντίςασιν ἀπὸ τὴν παλαιάν

μας φύσιν, καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῶν χαρισμάτων μας, εἴμεθα δὲ καὶ μακρὰν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἀνάπαυσιν, ὁ δρόμος μας πρὸς αὐτὴν πρέπει νὰ ἦναι ἐπίπονος, καὶ πρέπει νὰ τρέχωμεν μὲ ὅλην τὴν δύναμίν μας· ὅλα ταῦτα προϋποθέτονται ὡς ἀναγκαῖα διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὁ χριστιανὸς τὴν οὐράνιον ἀνάπαυσιν.

Τώρα ἀφοῦ ἀνέβημεν τὰς βαθμίδας ταύτας, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸ προαύλιον, δυνάμεθα ἄράγε νὰ ἰδῶμεν ἐντὸς τοῦ παραπετάσματος, τουτέστι εἰς τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων, ἐμποροῦμεν νὰ ἀποδείξωμεν τί περιέχει ἡ ἀνάπαυσις αὕτη, ὡς ἀπεδείξαμεν ὁποῖα τινὰ προϋποτίθενται πρὸς ἀπόλαυσιν αὐτῆς; Ὦ, πόσον ὀλίγον γνωρίζω ἀπὸ αὐτὴν τὴν δόξαν! Ἡ στιγμιαία θέα, τῆς ὁποίας ἠξιώθη ὁ Παῦλος, παρέστησεν ὅσα ἢ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἑρμηνευθῶσιν, ἢ ἔπρεπε μὲ γλῶσσαν οὐράνιον νὰ ἐξηγηθῶσιν, ἀλλὰ καὶ τότε κἀνεὶς δὲν ἐνοοῦσε, καὶ τί τὸ ὄφελος; Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ τὴν ἀποκαλύψῃ εἰς ἐμὲ, διὰ νὰ δυνηθῶ καὶ ἐγὼ νὰ τὴν φανερώσω εἰς σᾶς. Εἴθε να διαχύσῃ τὸ φῶς τῆς γνώσεως ἐφ' ἡμᾶς, ὥστε νὰ δείξῃ καὶ εἰς σᾶς καὶ εἰς ἐμὲ τὴν αἰώνιον κληρονομίαν μας. Ὄχι καθὼς εἰς τὸν Βαλαὰμ, τοῦ ὁποίου οἱ ὀφθαλμοὶ ἠνοίχθησαν διὰ νὰ ἰδῇ τὴν καλλονὴν τῶν οἴκων τοῦ Ἰακὼβ, καὶ τῶν σκηνῶν τοῦ Ἰσραὴλ, ὅπου δὲν εἶχε μερίδα, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ προέλθῃ ὁ ὄλεθρός του· ὄχι καθὼς εἰς τὸν Μωϋσῆν, ὅστις ἀντὶ νὰ ἀπολαύσῃ, εἶδε μόνον ἁπλῶς τὴν γῆν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐμβῆκε ποτέ. Ἀλλὰ καθὼς ἐδείχθη ὁ μαργαρίτης τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὸν ἔμπορον, ὅστις ἀφοῦ τὸν εἶδε, δὲν ἡσύχασεν, ἕωσοῦ ἐπώλησεν ὅσα εἶχε, καὶ τὸν ἠγόρασε· καὶ καθὼς ἠνοίχθη ὁ οὐρανὸς εἰς τὸν μακάριον Στέφανον, ὅστις ἔμελλεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἔμβῃ ἐκεῖ, καὶ ἐφανερώθη εἰς αὐτὸν ἡ δόξα, τὴν ὁποίαν ἐπλησίαζε νὰ ἀπολαύσῃ. Τὰ συνιστῶντα τὴν οὐράνιον ἀνάπαυσιν εἶναι τοιαῦτα. Παῦσις ἀπὸ τὰ ἐπίπονα μέσα, τὰ

ὁποῖα εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ μεταχειριζώμεθα πρὸς ἀπόλαυσιν τινὸς χάριτος. Ἀπαλλαγὴ τελεία ἀφ' ὅλα τὰ κακὰ, μέγιστος βαθμὸς τῆς προσωπικῆς τελειότητος τῶν ἁγίων, κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. Ἄμεσος ἀπόλαυσις τοῦ Θεοῦ ὡς τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ καὶ γλυκεῖά τις καὶ συνεχὴς ἐνέργεια ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν ταύτην τοῦ Θεοῦ.

1 Ἓν ἐκ τῶν συστατικῶν τῆς οὐρανίου ἀναπαύσεως εἶναι ἡ παῦσις τῶν ἐπιπόνων μέσων, τὰ ὁποῖα εἴμεθα ἀναγκασμένοι νὰ μεταχειριζώμεθα πρὸς ἀπόλαυσίν τινος χάριτος. Ὅταν φθάσῃ τις εἰς τὸν λιμένα, παύει ὁ πλοῦς. Ὅταν ὁ ἐργάτης λάβῃ τὸν μισθόν του, ἐννοεῖται ὅτι ἐτελείωσε τὸ ἔργον του. Ὅταν φθάσῃ τις εἰς τὸ τέλος τῆς ὁδοιπορίας, κόπους τοῦ δρόμου δὲν ἔχει πλέον. « Εἴτε προφητεῖαι, θέλουν καταργηθῆ, εἴτε γλῶσσαι θέλουν παύσει, εἴτε γνῶσις θέλει καταργηθῆ,» (ὡς μέσον ἀπολαύσεως τῶν χαρίτων). (Α'. Κορινθ. ιγ'. 8.) Προσευχῆς χρεία δὲν θέλει εἶσθαι πλέον, διότι δὲν θέλει εἶσθαι ἀνάγκη, ἀλλὰ τελεία ἀπόλαυσις τῶν διὰ τῆς προσευχῆς ζητουμένων, οὔτε νὰ πιστεύωμεν, οὔτε νὰ κλαίωμεν, οὔτε νὰ ἀγρυπνῶμεν πλέον ἔχομεν χρείαν, ὄντες ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τοὺς πειρασμούς. Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου θέλει λάβει τέλος, ἡ διακονία τῶν ἀνθρώπων θέλει παύσει, αἱ ἱεροπραξίαι θέλουν γίνει ἀνωφελεῖς, καὶ οἱ ἐργάται θέλουν ἀνακαλεσθῆ· διότι τὸ θέρος ἐσυνάχθη, ἐκάησαν τὰ ζιζάνια, καὶ τὸ ἔργον ἐτελείωσε. Καὶ οὔτε οἱ μὴ ἀναγεννηθέντες θέλουν ἔχει ἐλπίδα πλέον, οὔτε οἱ ἐκλεκτοὶ φόβον ποτέ.

2 Εἰς τὴν οὐράνιον ἀνάπαυσιν εἶναι τελεία ἀπαλλαγὴ ἀφ' ὅλα τὰ κακὰ, ὅσα μᾶς συντροφεύουν εἰς τὸ διάστημα τῆς ζωῆς, καὶ ἀναγκαίως ἀκολουθοῦν ἐνόσῳ εἴμεθα μακρὰν ἀπὸ

τὸ ἄκρον ἀγαθὸν, καὶ ἐλευθέρωσις ἀπὸ ἐκείνας τὰς αἰωνίους φλόγας καὶ ἀδιαλείπτους κολάσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἀσεβοῦντες εἰς τὸν Σωτῆρα Ἰησοῦν Χριςὸν καὶ τὴν χάριν του πρέπει νὰ ὑποφέρωσι διὰ παντὸς, λυπηρὰ κληρονομία τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ κληρονομήσωμεν καὶ ἡμεῖς καθὼς καὶ αὐτοὶ, ὡς ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης γεννηθέντες καὶ τὰ αὐτὰ ἔργα πράττοντες. Εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν εἶναι τίποτε ἀκάθαρτον, τίποτε μολυντικὸν, διότι ὅλα ταῦτα μένουν ἔξω. (Ἀποκάλυψ. κά. 27. κβ΄. 15.) Καὶ βέβαια δὲν ὑπάρχει λύπη ἢ πόνος, οὔτε ὠχρὸν πρόσωπον, οὔτε χαῦνον σῶμα, οὔτε ἀδύνατοι ἁρμοὶ, οὔτε ἀσθενὴς νηπιότης, ἢ βάσανα τοῦ γηρατίου, ἢ βλαπτικὰ ὑγρὰ, ἢ ἀσθένειαι ὀδυνηραὶ καὶ θανατηφόροι, οὔτε φρικώδεις φόβοι, ἢ κατατήκουσαι φροντίδες, οὔτε ὁποιονδήποτε ἄλλο ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ κακόν. Ἡμεῖς ἐκλαίομεν καὶ ἐθρηνοῦμεν, ὅταν ὁ κόσμος ἔχαιρε (θέλουσι λέγει οἱ σεσωσμένοι), ἀλλ' ἡ λύπη μας μετεβλήθη εἰς χαρὰν, καὶ τὴν χαράν μας ταύτην κανεὶς δὲν δύναται νὰ μᾶς ἀφαιρέσῃ. (Ἰωάν. ις΄. 20, 22.)

3 Ἀλλὰ τὸ ἔξοχον πλεονέκτημα τῆς ἀναπαύσεως ταύτης εἶναι ὁ μέγιστος βαθμὸς τῆς προσωπικῆς τελειότητος τῶν πιστῶν, τῆς κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. Ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι ἡ δόξα, ἐὰν οἱ ἐκλεκτοὶ δὲν εἶχον τὴν πρὸς ἀπόλαυσιν ταύτης ἀναγκαίαν τελειότητα, ἤθελεν εἶσθαι ὀλίγον τὸ ὄφελος. « Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὀφθαλμὸς δὲν εἶδε, καὶ ὠτίον δὲν ἤκουσε, καὶ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἀνέβησαν, ταῦτα ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν. » (Α. Κορινθ. β΄. 9.) Ἐπειδὴ ὁ ὀφθαλμὸς τῆς σαρκὸς δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ ἴδῃ αὐτὰ, οὔτε τὸ ὠτίον νὰ τὰ ἀκούσῃ, οὔτε ἡ καρδία νὰ τὰ ἐννοήσῃ· ἐκεῖ λοιπὸν καὶ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ τὸ ὠτίον καὶ ἡ καρδία θέλουν γίνει ἱκανά. Ἀλλέως πῶς νὰ τὰ ἀπολαύωσιν; Ὅσον ἐντελεςέρα εἶναι ἡ ὅρα-

σις, τόσον ὡραιότερον φαίνεται καὶ τὸ ὡραῖον ἀντικείμενον· ὅσον ἐντελεστέρα εἶναι ἡ γεῦσις, τόσον γλυκυτέρα εἶναι ἡ τροφή· ὅσον ἐντελεστέρα εἶναι ἡ ἀκοὴ, τόσον τερπνοτέρα εἶναι ἡ μελῳδία· ὅσον ἐντελεστέρα εἶναι ἡ ψυχὴ, τόσον μεγαλητέρα εἶναι καὶ ἡ χαρὰ, καὶ ὑψηλοτέρα ἡ δόξα.

(4) Τὸ κυριώτερον δὲ μέρος τῆς ἀναπαύσεως ταύτης εἶναι ἡ πλησιεστάτη ἀπόλαυσις τοῦ Θεοῦ ὡς τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ. Καὶ ἐδῶ, ἀναγνῶστα, μὴ θαυμάσῃς, ἐὰν ἀμφιβάλλω τί νὰ εἴπω, καὶ ἐὰν καταλαμβάνω ὀλίγον ὅ,τι λέγω. Ἐὰν οὔτε εἰς τὸν ἀγαπητὸν μαθητὴν ἐφανερώθη τί θέλομεν γίνει εἰμὴ μόνον γενικῶς, « ὅτι, ὅταν φανερωθῇ ὁ Χριστὸς, θέλομεν γίνει ὅμοιοι μὲ αὐτὸν, » (Ἀ. Ἰωάν. γ'. 2.) εἶναι ἄραγε θαυμαστὸν, ἐὰν ἐγὼ γνωρίζω τόσον ὀλίγον; Ὅταν δὲ γνωρίζω τόσον ὀλίγον περὶ Θεοῦ, πῶς δύναμαι νὰ καταλάβω τί εἶναι, τὸ νὰ ἀπολαύωμεν αὐτόν; Ὅταν γνωρίζω τόσον ὀλίγον περὶ πνευμάτων, πόσον ὀλιγώτερον πρέπει νὰ γνωρίζω περὶ τοῦ πατρὸς τῶν πνευμάτων, ἢ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἰδίας μου ψυχῆς, ὅταν γίνῃ ἱκανὴ εἰς ἀπόλαυσιν αὐτοῦ! Στέκομαι καὶ θεωρῶ σωρὸν μυρμήκων, καὶ βλέπω αὐτοὺς ὅλους διὰ μιᾶς. Ἐκεῖνοι ὅμως οὔτε τὴν ὕπαρξίν μου γνωρίζουν, οὔτε τὴν φύσιν μου, οὔτε τοὺς συλλογισμούς μου, μολονότι εἶμαι πλάσμα καθὼς ἐκεῖνοι. Πόσον ὀλίγον λοιπὸν πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὸν μέγαν πλάστην, μολονότι αὐτὸς διὰ μιᾶς μᾶς βλέπει ὅλους φανερά! Στιγμιαίαν θέαν ἔχουν οἱ πιστοὶ ὡς διὰ μέσου κατόπτρου, (Β'. Κορινθ. γ'. 18) ἥτις μᾶς καταστaίνει ἱκανοὺς νὰ ἐννοήσωμεν ὀλίγον τι καὶ ἀμυδρῶς πως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλομεν ἰδεῖ εἰς τὴν ἄρρητον ἐκείνην δόξαν. Ἐὰν ὡμίλουν εἰς ἄνθρωπον φρονοῦντα τὰ ἐπίγεια περὶ τῆς ἁγιωσύνης καὶ σωματικῆς χαρᾶς τῶν πιστῶν ἐπὶ τῆς γῆς, αὐτὸς βέβαια δὲν ἠδύνατο νὰ καταλάβῃ, διότι χωρὶς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, δὲν

ἐμπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ τις, τί εἶναι χάρις· πόσον λοιπὸν ὀλιγώτερον ἤθελε καταλάβει, ἐὰν ὡμίλουν εἰς αὐτὸν περὶ ἐκείνης τῆς δόξης! Ἀλλ' εἰς τοὺς πιστοὺς τοὺς ἀληθεῖς δηλ. χριστιανούς, δύναμαι τρόπον τινὰ μὲ θάῤῥος νὰ ὁμιλήσω, διότι ἡ χάρις τοὺς δίδει ἀμυδράν τινα γνῶσιν καὶ κἄποιαν γεῦσιν τῆς δόξης ἐκείνης. Ἐὰν καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ἄγγελοι ἤθελον πασχίσει νὰ ἐκφράσωσι μὲ μίαν λέξιν τὴν μακαριότητα ἐκείνης τῆς καταστάσεως, τί ἠδύναντο νὰ εἴπωσι περισσότερον ἀπὸ τοῦτο, ὅτι εἶναι ἡ ἄμεσος ἀπόλαυσις τοῦ Θεοῦ; Ὢ πόσον τελείαν χαρὰν χορηγεῖ ὁ Χριστὸς εἰς τὸν πιστεύοντα εἰς ἕνα μόνον τοῦτον τὸν λόγον. « Ὦ πάτερ, ἐκείνους τοὺς ὁποίους μ' ἔδωκας, θέλω ἐκεῖ ὅπου εἶμαι ἐγώ, νὰ ἦναι καὶ ἐκεῖνοι μετ' ἐμοῦ, διὰ νὰ βλέπωσι τὴν δόξαν τὴν ἰδικήν μου, τὴν ὁποίαν μ' ἔδωκας. » (Ἰωάν. ιζ'. 24.) Πᾶσα λέξις εἶναι πλήρης ζωῆς καὶ χαρᾶς. Ἐὰν ἡ βασίλισσα τῆς Σαβὰ, ἔλαβεν αἰτίαν νὰ εἴπῃ περὶ τῆς δόξης τοῦ Σολομῶντος, « Μακάριοι οἱ ἄνδρες σου, μακάριοι οἱ δοῦλοί σου, οἵτινες παραστέκονται πάντοτε ἐνώπιόν σου, καὶ ἀκούουν τὴν σοφίαν σου. » Ἐκεῖνοι βέβαια, οἱ ὁποῖοι στέκονται πάντοτε ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, καὶ βλέπουν τὴν δόξαν του, καὶ τὴν δόξαν τοῦ Ἀρνίου, εἶναι πολὺ μακαριώτεροι. (Α. Βασιλ. Ι. 8.) Εἰς τοὺς αὐτοὺς « θέλει δώσει ὁ Χριστὸς νὰ φάγωσιν ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ ἀπὸ τὸ μάννα τὸ κεκρυμμένον, βέβαια θέλει τοὺς κάμει στύλους εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔξω δὲν θέλουν ἐξέλθει πλέον, καὶ θέλει γράψει ἐπ' αὐτῶν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ του, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ του, τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ, ἡ ὁποία καταβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τὸν Θεόν του, καὶ θέλει γράψει ἐπ' αὐτῶν τὸ νέον του ὄνομα. » Βέβαια ἀκόμη περισσότερον, ἐὰν δύναται νὰ γίνῃ περισσότερον, « θέλει δώσει εἰς αὐτοὺς νὰ καθίσωσι μὲ αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον του. Οὗτοι εἶναι οἱ ἐρχόμενοι

ἀπὸ τὴν θλίψιν τὴν μεγάλην, καὶ ἔπλυναν τὰ φορέματά των καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰ εἰς τὸ αἷμα τοῦ Ἀρνίου. Διὰ τοῦτο εἶναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ λατρεύουν αὐτὸν νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς τὸν ναόν του, καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κάθηται ἐπάνω τοῦ θρόνου, θέλει κατασκηνώσει ἐν μέσῳ αὐτῶν. Τὸ Ἀρνίον τὸ ἀναμέσον τοῦ θρόνου θέλει ποιμάνει αὐτούς, καὶ θέλει ὁδηγήσει αὐτοὺς εἰς τὰς ζώσας πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ὁ Θεὸς θέλει ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τὰ ὀμμάτιά των.» (Ἀποκάλ. ϐ'. 7, 17. γ'. 12, 21. ζ'. 14, 15, 17.) Ὦ τυφλὲ καὶ πλανημένε κόσμε, ἐμπορεῖς νὰ μᾶς δείξῃς τοιαύτην δόξαν; « Αὕτη εἶναι ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ μας, ὅπου ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ θέλει κατοικήσει ὁμοῦ μὲ αὐτούς, καὶ αὐτοὶ θέλουν εἶσθαι λαοί του καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς θέλει εἶσθαι ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς Θεός των. Ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ θέλει φωτίσει αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος της εἶναι τὸ ἀρνίον, καὶ οὐδὲν ἀνάθεμα θέλει εἶσθαι πλέον, καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρνίου θέλει εἶσθαι εἰς αὐτήν· καὶ οἱ δοῦλοί του θέλουν λατρεύσει αὐτόν, καὶ θέλουν ἰδεῖ τὸ πρόσωπόν του, καὶ τὸ ὄνομά του θέλει εἶσθαι ἐπάνω τῶν μετώπων των· οὗτοι οἱ λόγοι εἶναι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί, καὶ ἐκεῖνα τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα εἶναι χρεία νὰ γίνωσι ταχέως.» (Ἀποκάλ. κά. 3. 24. κϐ'. 3. 4. 6.)

Καὶ τώρα λέγομεν, ὡς εἶπεν ὁ Μεμφιϐοσθέ, ἂς λάϐῃ ὁ κόσμος τὰ πάντα, διότι ὁ Κύριός μας θέλει ἔλθει ἐν εἰρήνῃ. (Β'. Σαμουὴλ ιθ'. 30.) Ἀγάλλεσθε λοιπὸν εἰς τὸν Κύριον, δίκαιοι, καὶ εἰπέτε μὲ τὸν δοῦλόν του Δαϐίδ, «ὁ Κύριος εἶναι ἡ μερὶς τῆς κληρονομίας μου· τὸ μερίδιόν μου ἔπεσεν εἰς τόπους τερπνούς, ἔλαϐον ὡραιοτάτην κληρονομίαν· πάντοτε ἔϐλεπα ἔμπροσθέν μου τὸν Κύριον, ἐπειδὴ εἶναι ἐκ δεξιῶν μου, διὰ νὰ μὴ σαλευθῶ. Διὰ τοῦτο εὐφραίνεται ἡ

καρδία μου καὶ ἀγάλλεται ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου θέλει κατοικεῖ εἰς ἀσφάλειαν· διὰ τοῦτο δὲν θέλεις ἀφήσει τὴν ψυχήν μου εἰς τὸν ᾅδην, οὐδὲ θέλεις συγχωρήσει τὸν ὅσιόν σου νὰ ἴδῃ διαφθοράν· σὺ ἔδειξας εἰς ἐμὲ τὸν δρόμον τῆς ζωῆς, χορτασμὸς εὐφροσύνης εἶναι τὸ πρόσωπόν σου, τερπνότητες διὰ παντὸς εἶναι εἰς τὴν δεξιάν σου. (Ψαλμὸς λά. 1. ις΄. 5—11.) Ὁποία τόλμη ἤθελεν εἶσθαι νὰ συλλογισθῇ τις, ἢ νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοιαύτης δόξης, ἐὰν ὁ ἴδιος Θεὸς δὲν εἶχε λαλήσει προτήτερα; Οὔτε κἂν ἤθελα τολμήσει νὰ συλλογισθῶ, ὅτι εἶναι δυνατὸν εἰς ταύτην τὴν ζωὴν νὰ ἔχωσιν οἱ πιστοὶ τοιαύτην ἀξίαν, ὁποία εἰς τὴν Γραφὴν ἀναφέρεται, ἐὰν δὲν εἶχεν ἐκφράσει αὐτὴν ῥητῶς αὐτὸς ὁ Θεός. Πόσον ἀπρεπὲς ἤθελεν εἶσθαι νὰ λέγωμεν ὅτι εἴμεθα υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁμιλοῦμεν μὲ αὐτὸν, ὅτι ἔχομεν κοινωνίαν μὲ αὐτὸν, ὅτι κατοικοῦμεν εἰς αὐτὸν, καὶ αὐτὸς εἰς ἡμᾶς, ἐὰν δὲν τὸ ἔλεγεν αὐτὸς ὁ Θεός. (Ά. Ἰωάν. γ΄. 1. Γενέσ. ιή. 27. Ά. Ἰωάν. ά. 3. δ΄. 16.) Πόσον ὀλιγώτερον ἠθέλομεν τολμήσει νὰ συλλογισθῶμεν, ὅτι θέλομεν λάμψει ὡς ὁ Ἥλιος, ὅτι θέλομεν εἶσθαι συγκληρονόμοι μὲ τὸν Χριστὸν, ὅτι θέλομεν κρίνει τὸν κόσμον, ὅτι θέλομεν καθίσει εἰς τὸν θρόνον τοῦ Χριστοῦ, ὅτι θέλομεν εἶσθαι ἓν μὲ αὐτὸν καὶ μὲ τὸν Πατέρα, (Ματθ. ιγ΄. 43. Ῥωμ. ή. 17. Ά. Κορινθ. ς΄. 2. Ἀποκαλ. γ΄. 21. Ἰωάν. ιζ΄. 21.) ἐὰν δὲν εἴχομεν ὅλα ταῦτα ἀπὸ τὸ στόμα καὶ ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ. «Αὐτὸς εἶπε, καὶ δὲν θέλει τὸ κάμει; ἢ αὐτὸς ἐλάλησε, καὶ δὲν θέλει τὸ ἐκτελέσει;» (Ἀριθ. κγ΄. 19.) Ναὶ, ἐπειδὴ Κύριος ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθινὸς, βέβαια θέλει γίνει οὕτως εἰς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς θέλει νὰ δοξάσῃ· (Ἐσθὴρ ς΄. 1.) Θάῤῥει, χριστιανὲ, ὁ καιρὸς πλησιάζει, καθ᾽ ὃν θέλεις πλησιάσει εἰς τὸν Θεὸν, καὶ τόσον πλησίον, ὅσον ἠδύνασο νὰ ἐπιθυμήσῃς, θέλεις κατοικεῖ εἰς τὸν οἶκόν του. Εἶναι

τοῦτο ἀρκετόν; καλλίτερον νὰ ἦσαι θυρωρὸς εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, παρὰ νὰ κατοικῇς εἰς τὰς σκηνὰς τῶν κακῶν. (Ψαλμὸς πδ'. 10.) Θέλεις στέκεσθαι πάντοτε ἔμπροσθεν αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον του, εἰς τὸ ταμεῖόν του, εἰς τὸ ἀκροατήριόν του. Ἐπιθυμεῖς νὰ ἦσαι πλησιέστερον; θέλεις εἶσθαι ὁ υἱός του, καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ σου· θέλεις εἶσθαι ὁ κληρονόμος τοῦ βασιλείου του, καὶ ὁ συγκληρονόμος τοῦ υἱοῦ του, καὶ τί πλέον ἐμπορεῖς νὰ ἐπιθυμήσῃς; θέλεις εἶσθαι μέλος τοῦ σώματος τοῦ υἱοῦ του, αὐτὸς θέλει εἶσθαι ἡ κεφαλή σου, σὺ θέλεις εἶσθαι τὸ ἓν μὲ αὐτὸν, καθὼς αὐτὸς εἶναι ἓν μὲ τὸν Πατέρα, καθὼς ὁ ἴδιος ἐζήτησε διὰ σὲ ἀπὸ τὸν πατέρα του. «Διὰ νὰ ἦναι ὅλοι ἓν, καθὼς εἶσαι καὶ σὺ, Πάτερ, εἰς ἐμὲ, καὶ ἐγὼ εἰς σὲ, νὰ ἦναι καὶ αὐτοὶ εἰς ἡμᾶς· καὶ ἐγὼ τοὺς ἔδωκα τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν ἔδωκας εἰς ἐμὲ, διὰ νὰ ἦναι ἓν, καθὼς ἡμεῖς εἴμεθα ἓν· ἐγὼ εἰς αὐτοὺς καὶ σὺ εἰς ἐμὲ, διὰ νὰ ἦναι καὶ αὐτοὶ τελειωμένοι εἰς ἓν, καὶ διὰ νὰ γνωρίζῃ ὁ κόσμος ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλας καὶ τοὺς ἠγάπησας, καθὼς ἠγάπησας ἐμέ.» (Ἰωάν. ιζ'. 21, 23.)

(5) Πρέπει ἀκόμη νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἀνάπαυσις αὕτη συνίσταται καὶ ἀπό τινα γλυκεῖαν, καὶ συνεχῆ ἐνέργειαν ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος εἰς ταύτην τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀνάπαυσις αὕτη δὲν εἶναι ἀνάπαυσις ἑνὸς λίθου, ὅστις παύει ἀπὸ πᾶσαν κίνησιν, ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ κέντρον. Τὸ σῶμα τοῦτο θέλει ἀλλαχθῇ τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ μὴν ἦναι πλέον σὰρξ καὶ αἷμα, τὰ ὁποῖα δὲν δύνανται νὰ κληρονομήσωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ σῶμα πνευματικόν. Δὲν γνωρίζομεν τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ γίνῃ· ἀλλ' ὁ Θεὸς δίδει τοιοῦτον, ὁποῖον ἠθέλησε, καθὼς δίδει καὶ εἰς καθὲν ἀπὸ τὰ σπέρματα, τὸ ἴδιόν του σῶμα. (Ἀ. Κορινθ. ιέ. 50, 44, 37,

38.) Ἐὰν ἡ χάρις κάμνῃ τὸν χριστιανὸν νὰ διαφέρῃ τοσοῦτον ἀπὸ τὴν ἰδίαν του προτέραν κατάστασιν, ὥστε νὰ εἴπῃ, Δὲν εἶμαι ἐκεῖνος ὅπου ἤμουν! Πόσῳ μᾶλλον ἐκείνη ἡ δόξα θέλει μᾶς κάμει διαφορετικούς; Καθόσον ἓν πνευματικὸν σῶμα, ἐνδοξότερον τοῦ Ἡλίου, ὑπερέχει ταύτης τῆς θνητῆς καὶ βδελυρᾶς, καὶ ἀσθενοῦς σαρκὸς, τοσοῦτον καὶ αἱ αἰσθήσεις, τὰς ὁποίας θέλομεν ἔχει τότε, θέλουσιν ὑπερέχει ἀπ' αὐτὰς, τὰς ὁποίας ἔχομεν τώρα. Βέβαια, καθὼς ὁ Θεὸς κάμνει ἐντελεστέρας τὰς αἰσθήσεις μας, καὶ μᾶς καταστaίνει ἱκανοὺς ν' ἀπολαύσωμεν μεγαλητέραν χαράν, τοιουτοτρόπως θέλει αὐξήσει καὶ τὴν ἡδονὴν τῶν αἰσθήσεων τούτων, καὶ θέλει μᾶς γεμίσει ἀπὸ ὅλον τὸ πλήρωμα τοῦ ἑαυτοῦ του. (Ἐφεσ. γ'. 19.) Βέβαια τὸ σῶμα δὲν ἤθελεν ἀναστηθῇ καὶ διαμείνει, ἐὰν δὲν εἶχε μέρος εἰς τὴν δόξαν· ἀλλὰ καθὼς ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ὑπακοὴν καὶ τὰ παθήματα, οὕτω θέλει λάβει καὶ εἰς τὴν μακαριότητα, καὶ καθὼς ὁ Χριστὸς ἐξηγόρασεν ὅλον τὸν ἄνθρωπον, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος θέλει μετέχει ὅλος ἀπὸ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ τῆς ἐξαγοράσεως. Ὢ μακαρία διατριβὴ τοῦ δεδοξασμένου σώματος! τὸ νὰ στέκηται ἔμπροσθεν τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρνίου, καὶ νὰ λέγῃ μὲ μεγάλην φωνὴν, «Ἄξιος εἶσαι, Κύριε, νὰ λάβῃς τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν. Ἄξιον εἶναι τὸ Ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον νὰ λάβῃ τὴν δύναμιν, καὶ πλοῦτον, καὶ σοφίαν, καὶ ἰσχὺν, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν, καὶ εὐλογίαν, διότι μᾶς ἠγόρασας εἰς τὸν Θεὸν μὲ τὸ αἷμά σου ἀπὸ πᾶσαν φυλὴν, καὶ γλῶσσαν, καὶ λαὸν, καὶ ἔθνος, καὶ μᾶς ἔκαμες πρὸς τὸν Θεόν μας βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς. Ἀλληλούϊα, ἡ σωτηρία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δύναμις, εἰς τὸν Κύριον τὸν Θεόν μας. Ἀλληλούϊα, διότι ἐβασίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ.» Ὦ χριστιανοὶ, αὕτη εἶναι ἡ μακαρία

ἀνάπαυσις! ἀνάπαυσις τρόπον τινὰ χωρὶς ἀναπαύσεως, διότι «δὲν παύουσιν ἡμέραν καὶ νύκτα λέγοντες, Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ἦτον καὶ ἔρχεται.» (Ἀποκαλ. δ΄. 2. έ. 9, 10, 12. ιδ΄. 1, 6, 4, 8.)

Καὶ ἐὰν τὸ σῶμα μέλλῃ νὰ εὐφραίνηται εἰς τοιαύτην ἐνασχόλησιν, πόσον περισσότερον ἡ ψυχή! Καθὼς αἱ δυνάμεις καὶ αἱ ἰδιότητές της εἶναι ἀνώτεραι, οὕτω καὶ αἱ ἐνέργειαί της ἰσχυρότεραι, καὶ αἱ ἀπολαύσεις της γλυκύτεραι. Καθὼς αἱ αἰσθήσεις τοῦ σώματος ἔχουσι τὴν ἰδιαιτέραν των ἐνέργειαν, διὰ τῆς ὁποίας δέχονται καὶ ἀπολαύουσι τὰ ἀντικείμενά των, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ διὰ τῆς ἰδιαιτέρας της ἐνεργείας, γνωρίζουσα δηλ. καὶ ἐνθυμουμένη, καὶ ἀγαπῶσα, καὶ ἡδυνομένη, ἀπολαύει τὸ ἴδιόν της ἀντικείμενον· αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόλαυσις τῆς ψυχῆς· αὐτοὶ εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ μὲ τοὺς ὁποίους βλέπει, καὶ οἱ βραχίονες μὲ τοὺς ὁποίους ἐναγκαλίζεται.

Ἡ γνῶσις καθ' ἑαυτὴν εἶναι πολλὰ ἐπιθυμητή. Καθὼς ἡ λογικὴ ψυχὴ ὑπερέχει τῶν αἰσθήσεων, οὕτω καὶ αἱ ἡδοναὶ τοῦ φιλοσόφου, ὅταν ἀνακαλύπτῃ τὰ τῆς φύσεως, καὶ γνωρίζῃ τὰ μυστήρια τῶν ἐπιστημῶν, ὑπερέχουν τῶν ἡδονῶν τοῦ ἀδηφάγου, τοῦ μεθύσου, τοῦ πόρνου, καὶ παντὸς ἄλλου ὁποιουδήποτε ἀσώτου· τόσον εἶναι ἔξοχος πᾶσα ἀλήθεια! Ὁποία λοιπὸν εἶναι ἡ ἡδονὴ ἐκείνων, οἵτινες γνωρίζουν τὸν Θεὸν τῆς ἀληθείας; Πόσον εὐγενὴς εἶναι αὕτη ἡ νοητικὴ δύναμις τῆς ψυχῆς! Αὕτη δύναται νὰ περιλάβῃ ὅλα τὰ τῆς γῆς, νὰ μετρήσῃ τὸν Ἥλιον, τὴν Σελήνην, τοὺς ἀστέρας καὶ τὸν οὐρανόν· νὰ προγνωρίσῃ πᾶσαν ἔκλειψιν ἀκριβέστατα πολλοὺς χρόνους πρὶν γίνῃ. Πλὴν ἡ μεγίστη ἀξία της ὑφίσταται κυρίως εἰς τοῦτο, ὅτι δύναται νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι ἄπειρος, καὶ ὅστις ἔκαμεν ὅλα ταῦτα, ὀλίγον μὲν ἐδῶ, περισσότερον ὅμως, καὶ ἀσυγκρίτως περισσότερον εἰς τὴν

μέλλουσαν ζωήν· ὢ τῆς σοφίας καὶ ἀγαθότητος τοῦ Κυρίου μας! Αὐτὸς ἐποίησε τὸ λογικὸν μὲ φυσικὴν ὁρμὴν καὶ κλίσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ὡς τὸ ἀντικείμενόν του, καὶ πρὸς τὴν πρώτην ἀλήθειαν, ὡς τὸ πρῶτόν του ἀντικείμενον. Χριςιανὲ, ἀφοῦ ποτὲ ἐςάθης πολὺν καιρὸν ἀναβλέπων εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔλαβες στιγμιαίαν θέαν τοῦ Χριστοῦ, δὲν σὲ ἐφάνη κἄποτε ὡς νὰ ἐστάθης μὲ τὸν Παῦλον εἰς τὸν οὐρανὸν, « εἴτε μὲ τὸ σῶμα, εἴτε ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα, καὶ ἤκουσας ἀνεκλάλητα ῥήματα; » (Β΄. Κορινθ. ιβ΄, 2-4.) Δὲν εἶσαι ἕτοιμος νὰ εἴπης μὲ τὸν Πέτρον, « Διδάσκαλε, καλὸν εἶναι νὰ ἤμεθα ἡμεῖς ἐδῶ; » (Μαρκ. θ΄. 5.) Ὢ! εἴθε νὰ ἐκατοίκουν πάντοτε εἰς τοῦτο τὸ ὄρος, εἴθε νὰ ἔβλεπα πάντοτε ὅ,τι βλέπω τώρα! Δὲν ἐκύτταξας ποτὲ τὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, ἕως νὰ θαμβώσωσιν οἱ ὀφθαλμοί σου ἀπὸ τὴν θαυμαςὴν δόξαν του; Καὶ δὲν ἔκαμεν ἡ λάμψις αὐτοῦ ὅλα τὰ πράγματα νὰ φαίνωνται μαῦρα καὶ σκοτεινὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ; Μάλιςα εἰς τὴν ἡμέραν τῶν θλίψεων ὑπὲρ τοῦ Χριςοῦ, καθ' ἣν αὐτὸς συνήθως φανερόνει ἑαυτὸν εἰς τὸν λαόν του, δὲν εἶδες ποτὲ ἕνα περιπατοῦντα εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς μαζύ σου ὅμοιον μὲ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; (Δανιήλ. γ΄. 25.) Πιςεύσατέ με, Χριςιανοὶ, μᾶλλον δὲ πιστεύσατε τὸν Θεόν· σεῖς, οἵτινες ἐγνωρίσατε ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τὸν Θεὸν ἐν Χριστῷ εἰς τὴν ἐπίγειον ζωὴν, ἡ γνῶσις αὕτη ὡς πρὸς τὴν μέλλουσαν, εἶναι μηδὲν, εἶναι μόλις ἀξία νὰ ὀνομασθῇ γνῶσις Θεοῦ. Διότι, καθὼς ταῦτα τὰ σώματα οὕτω καὶ αὕτη ἡ γνῶσις πρέπει νὰ παύσῃ διὰ νὰ τὴν διαδεχθῇ ἄλλη ἐντελεστέρα. « Ἡ γνῶσις θέλει καταργηθῇ· διότι ἐκ μέρους γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε θέλει καταργηθῇ τὸ ἐκ μέρους. Ὅταν ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νή-

πιος ἐλογιζόμην· ὅταν δὲ ἔγινα ἀνὴρ, κατήργησα τὰ πράγματα τοῦ νηπίου· διότι τώρα βλέπομεν διὰ μέσον κατόπτρου σκοτεινῶς, τότε δὲ θέλομεν ἰδεῖ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· τώρα γνωρίζω ἐκ μέρους, τότε δὲ θέλω γνωρίσει καθὼς καὶ ἐγνωρίσθην. » (Α. Κορινθ. ιγ΄. 8--12.) Μὴ θαυμάσητε λοιπὸν, Χριστιανοὶ, πῶς ἐμπορεῖ νὰ ἦναι ζωὴ αἰώνιος τὸ νὰ γνωρίσῃ τις τὸν Θεὸν καὶ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ Ἰησοῦν Χριστόν. (Ἰωάν. ιζ΄. 3.) Ἡ ἀπόλαυσις τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριςοῦ εἶναι ζωὴ αἰώνιος· ἡ ἀπόλαυσις δὲ τῆς ψυχῆς συνίςαται εἰς τὴν γνῶσιν αὐτοῦ. Ὅσοι φρονοῦσι μόνον τὰ τοῦ κόσμου, καὶ συμβουλεύονται τὴν σάρκα, νομίζουσιν ὅτι εἶναι μικρὰ εὐδαιμονία τὸ νὰ γνωρίσῃ τις τὸν Θεόν. « Ἀλλ᾽ ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι εἴμεθα ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ ὅλος ὁ κόσμος εἰς τὴν πονηρίαν κεῖται· καὶ γνωρίζομεν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦλθε καὶ μᾶς ἔδωκε διάνοιαν, διὰ νὰ γνωρίζωμεν τὸν ἀληθινὸν, καὶ εἴμεθα εἰς τὸν ἀληθινὸν, εἰς τὸν Υἱόν του τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Οὗτος εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος ». (Α. Ἰωάν. ε΄. 19, 20.)

Ἡ μνήμη δὲν θέλει εἶσθαι ἀργὴ ἢ ἀνωφελὴς εἰς τοῦτο τὸ μακάριον ἔργον. Ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὕψος ὁ δεδικαιωμένος ἅγιος δύναται νὰ βλέπῃ καὶ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθέν του. Καὶ τὸ νὰ παραβάλλῃ τὰ παρελθόντα μὲ τὰ παρόντα, πρέπει νὰ διεγείρῃ εἰς τὴν μακαρίαν ψυχὴν ὑπερβάλλουσαν ὑπόληψιν καὶ θαυμασμὸν τῆς καταστάσεώς της. Τὸ νὰ στέκηται ἐπάνω εἰς ἐκεῖνο τὸ ὄρος, ὅθεν ἐμπορεῖ νὰ βλέπῃ διὰ μιᾶς καὶ τὴν ἔρημον καὶ τὴν Χαναάν· τὸ νὰ στέκηται εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ ἐπιβλέπῃ εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ τὰ συγκρίνῃ πρὸς ἄλληλα, πόσον πρέπει νὰ φέρῃ εἰς ἔκςασιν τὴν ψυχὴν, καὶ νὰ τὴν κάμῃ νὰ κράζῃ, Τοῦτο εἶναι τὸ τόσον πολύτιμον ἀπόκτημα, τὸ ὁποῖον ἐξηγοράσ-

σθῇ μὲ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ; Μακαρία τιμὴ, καὶ τρὶς μακαρία ἀγάπη, ἥτις ἐπενόησε τοῦτο καὶ κατεδέχθη νὰ τὸ ἐκτελέσῃ! Τοῦτο εἶναι τὸ τέλος τῆς πίστεως; τοῦτο εἶναι τὸ τέλος τῶν ἐνεργειῶν τοῦ πνεύματος; αἱ πνοαὶ τῆς χάριτος μὲ ἔφεραν εἰς τοιοῦτον λιμένα; ἐδῶ εἶναι τὸ μέρος ὅπου ὁ Χριστὸς ἔσυρε τὴν ψυχήν μου; Ὦ μακαρία ὁδὸς καὶ τρὶς μακάριον τέλος! Αὐτὴ τάχα εἶναι ἡ δόξα, περὶ τῆς ὁποίας ὡμίλει ἡ θεία Γραφὴ, καὶ ἐκήρυττον τόσον οἱ Ἱεροκήρυκες; Βλέπω ὅτι τῳόντι τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι χαροποιὰ εἴδησις, μάλιστα εἴδησις εἰρήνης καὶ ἀγαθῶν, εἴδησις μεγάλης χαρᾶς εἰς ὅλα τὰ ἔθνη. Εἰς τοῦτο ἀπέβη ὁ θρῆνός μου, ἡ νηστεία μου, ἡ λυπηρά μου ταπείνωσις, ἡ ἀθυμία μου; Εἰς τοῦτο ἀπέβησαν αἱ προσευχαί μου, αἱ ἀγρυπνίαι μου, οἱ διὰ τὴν ἁμαρτίαν φόβοι μου; Εἰς τοῦτο ἀπέβησαν ὅλαι αἱ θλίψεις μου, ὅλαι αἱ δοκιμαὶ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ὕβρεις καὶ χλευασμοὶ τοῦ κόσμου; Ὦ ἀχρεία φύσις, ἥτις τόσον πολὺ καὶ διὰ τόσον χρόνον ἀντέστης εἰς τοιαύτην μακαριότητα! Ἀναξία ψυχὴ, οὗτος εἶναι ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ἦλθες ἀκουσίως; Ἐβαρύνθης τὰ χρέη σου; τόσον καλὸς σ' ἐφάνη ὁ κόσμος, ὥστε δὲν ἤθελες νὰ τὸν χάσῃς; Ἐδυσκολεύεσο νὰ παραιτήσῃς ὅλα, νὰ ἀπαρνηθῇς ὅλα, νὰ ὑποφέρῃς ὅ,τι δήποτε διὰ τοῦτον; Ἐδυσκολεύεσο νὰ ἀποθάνῃς, διὰ νὰ ἔλθῃς εἰς αὐτόν; Ὦ δολία καρδία, σὺ παρ' ὀλίγον μὲ παρέδωκας εἰς αἰωνίους φλόγας, καὶ παρ' ὀλίγον μ' ἔκαμες νὰ χάσω αὐτὴν τὴν δόξαν. Δὲν ἐντρέπεσαι τώρα, ψυχή μου, ὅτι ἀμφίβαλες ποτὲ διὰ τὴν ἀγάπην ἐκείνην, ἥτις σὲ ἔφερεν ἐδῶ; ὅτι εἶχες ἀμφιβολίαν περὶ τῆς πιστότητος τοῦ Κυρίου; ὅτι ὑπωπτεύθης τὴν ἀγάπην του, ἐνῷ ἔπρεπε μόνον τὸν ἑαυτόν σου νὰ ὑποπτευθῇς; ὅτι ἔσβυσας ἐδῶ τὸ πνεῦμά του; ὅτι παρεξήγησας τὰ κατὰ τὴν

θείαν του πρόνοιαν συμβάντα, καὶ παρεπονήθης δι' ἐκείνας τὰς ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι φέρουν εἰς τοιοῦτον τέλος; Τώρα ἀρκετὰ ἐπείσθης, ὅτι ὁ πανάγαθος λυτρωτής σου ἐνήργει τὰ πρὸς σωτηρίαν σου, καὶ ὅταν ἐναντιόνετο εἰς τὰς ἐπιθυμίας σου, καθὼς καὶ ὅταν συγκατένευεν εἰς αὐτάς· καὶ ὅταν συνέθλιβε τὴν καρδίαν σου, καθὼς καὶ ὅταν ἔδενε τὰς πληγάς της. Δὲν χρεωστεῖται ἡ χάρις εἰς σὲ, ἀναξία, διὰ τὸν στέφανον τὸν ὁποῖον ἔλαβες, ἀλλ' εἰς τὸν Ἰεοβὰ, καὶ εἰς τὸ Ἀρνίον, ἂς ἦναι ἡ δόξα διὰ παντός.

Ἀλλ' ὢ! ἡ πλήρης, ἡ ἄμεσος καὶ γλυκεῖα ἀπόλαυσις εἶναι αὐτὴ ἡ ἀγάπη. «Ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη, καὶ ὅστις μένει εἰς τὴν ἀγάπην, μένει εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ὁ Θεὸς εἰς αὐτόν.» (Α. Ἰωάν. δ'. 16.) Τώρα ἡ ἀθλία ψυχὴ παραπονεῖται λέγουσα, Εἴθε νὰ ἠδυνάμην νὰ ἀγαπήσω τὸν Χριστὸν περισσότερον. Τότε ὅμως δὲν ἐμπορεῖς νὰ μὴ θέλῃς νὰ ἀγαπᾷς αὐτόν. Τώρα μὲν γνωρίζεις ὀλίγον, πόσον ἀξιαγάπητος εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀγαπᾷς ὀλίγον. Τότε ὅμως οἱ ὀφθαλμοί σου θέλουσι κινεῖ τὴν καρδίαν σου, καὶ ἡ συνεχὴς θέα ταύτης τῆς τελείας ὡραιότητος θέλει σὲ κρατεῖ διὰ παντὸς εἰς ἄκραν ἀγάπην. Χριστιανοὶ, δὲν διεγείρει καὶ τώρα τὴν ἀγάπην σας ἡ ἐνθύμησις ὅλων τῶν ἀποδείξεων τῆς πρὸς ὑμᾶς ἀγάπης του; δὲν σᾶς μαλακύνει ἡ ἀγαθοσύνη του; ἡ θερμότης τῆς θείας του εὐσπλαγχνίας δὲν θερμαίνει τὰς ψυχρὰς καρδίας σας; Τί θέλει κάμει τότε, ὅταν ζῆτε εἰς τὴν ἀγάπην, καὶ ἔχητε τὰ πάντα εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι τὸ πᾶν; Βέβαια ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ ἔργον καὶ ἡ πληρωμή. Ὁποία μεγάλη εὔνοια, νὰ μᾶς ἀφίνῃ ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἀγαπῶμεν· νὰ ἐναγκαλίζηται ἐκείνους, οἵτινες πρότερον ἐνηγκαλίσθησαν τὴν ἁμαρτίαν! Ἀλλὰ καὶ ἔτι μᾶλλον αὐτὸς ἀνταποδίδει ἀγάπην ἀντὶ ἀγάπης, μάλιστα χιλιάκις περισσότερον.

Χριστιανὲ, θέλεις εἶσθαι πλήρης τῆς ἀγάπης· ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ἀγαπᾷς, θέλεις ἀγαπηθῇ μυριάκις περισσότερον. Ἀφοῦ οἱ βραχίονες τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἠνοίχθησαν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, καὶ δρόμος ἠνοίχθη εἰς τὴν καρδίαν του διὰ τῆς λόγχης, δὲν θέλουσιν εἶσθαι ἀνοικτοὶ οἱ βραχίονες καὶ ἡ καρδία του διὰ σὲ καὶ εἰς τὴν δόξαν; Ἤρχισε νὰ σὲ ἀγαπᾷ πρὶν σὺ τὸν ἀγαπήσῃς, καὶ δὲν θέλει ἐξακολουθεῖ τώρα; Ἐὰν σὲ ἠγάπησεν ἐνῷ ἦσο ἐχθρὸς, ἐνῷ ἦσο ἁμαρτωλὸς, ἐνῷ σὺ ἐβδελύχθης τὸν ἑαυτόν σου, καὶ σὲ οἰκειοποιήθη, ἐνῷ ἠρνήθης τὸν ἑαυτόν σου, τώρα δὲν θέλει σὲ ἀγαπήσει ὑπερεκπερισσοῦ ἐνῷ εἶσαι υἱὸς, ἐνῷ εἶσαι τέλειος ἅγιος, ἐνῷ ἀνταποδίδεις ὀλίγην τινὰ ἀγάπην εἰς τὴν ἰδικήν του; Ἐκεῖνος, ὅστις ἀπὸ τὴν ἀγάπην του ἔκλαυσε τὴν παλαιὰν Ἱερουσαλὴμ, ὅταν ἐπλησίαζεν ἡ καταστροφή της, μὲ ποίαν ἀγάπην δὲν θέλει χαρῇ τὴν νέαν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν δόξαν της; Χριστιανὲ, πίστευσον τοῦτο, καὶ συλλογίσου περὶ τούτου· σὺ θέλεις εἶσθαι ἐνηγκαλισμένος αἰωνίως ἀπὸ τοὺς βραχίονας ἐκείνης τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία ἦτον πρὸ αἰώνων, καὶ θέλει διαμείνει εἰς τοὺς αἰῶνας· ἐκείνης τῆς ἀγάπης, ἥτις ἔφερε τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν, ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν σταυρὸν, ἀπὸ τὸν σταυρὸν εἰς τὸν τάφον, καὶ ἀπὸ τὸν τάφον εἰς τὴν δόξαν· ἐκείνης τῆς ἀγάπης, ἥτις ἀπέκαμεν, ἐπείνασεν, ἐπειράσθη, ὑβρίσθη, ἐμαστιγώθη, ἐλοιδορήθη, ἐπτύσθη, ἐσταυρώθη, ἐκεντήθη, ἥτις ἐνήστευσε, προσηυχήθη, ἐδίδαξεν, ἰάτρευσεν, ἔκλαυσεν, ἵδρωσεν, ἔχυσε τὸ αἷμα, ἀπέθανεν. Αὐτὴ ἡ ἀγάπη θέλει σὲ ἐναγκαλισθῇ αἰωνίως. Ὅταν οἱ πιστοὶ καὶ ὁ Χριστὸς συναντηθῶσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἡ συνάντησίς των δὲν θέλει εἶσθαι ὁμοία μὲ τὴν τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τῶν ἀδελφῶν του, οἵτινες κλαίοντες ἐῤῥίφθησαν εἰς τοὺς τραχήλους ἀλλήλων. Ἐκεῖ θέλει εἶσθαι ἀγά-

πη καὶ χαρὰ, καὶ ὄχι χαρὰ καὶ λύπη. Ἀλλ' ἡ αὐλὴ τοῦ Σατανᾶ θέλει ἀντηχήσει ἀπὸ τὴν χαρμόσυνον εἴδησιν, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσὴφ ἦλθον, ὅτι οἱ πιστοὶ ἔφθασαν ἀσφαλῶς εἰς τὸν κόλπον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι εἶναι πλέον ἐκτὸς τοῦ κινδύνου τῆς κολάσεως διὰ παντός. Οὔτε θέλει εἶσθαι ἡ ἀγάπη αὐτῶν ὁμοία μὲ τὴν τοῦ Δαβὶδ καὶ Ἰωνάθαν, ἀπολήγουσα εἰς λυπηροὺς θρήνους, διὰ βίαιον ἀποχωρισμὸν, γνώριζε τοῦτο, πιστὲ, πρὸς αἰωνίαν σου παραμυθίαν, ὅτι ἐάν ποτε οἱ βραχίονες σὲ ἐναγκαλισθῶσι, οὔτε ἡ ἁμαρτία, οὔτε ἡ κόλασις ἐμπορεῖ νὰ σὲ ἀποσπάσῃ πλέον ἐκεῖθεν. Δὲν ἔχεις νὰ κάμῃς μὲ κανὲν εὐμετάβολον ὂν, ἀλλὰ μὲ ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον δεν εἶναι παραλλαγὴ, ἢ σκιὰ μεταβολῆς. (Ἰακώβ Α. 17.) Ἡ πρὸς σὲ ἀγάπη του δὲν θέλει εἶσθαι ὡς ἰδική σου πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς, σπανία, ψυχρὰ, καὶ ἄστατος. Ἐκεῖνος ὅστις δὲν ἔπαυσεν, οὔτε ὠλιγόστευσε τὴν ἀγάπην του, ἐξ αἰτίας τῆς ἔχθρας σου καὶ τῆς ἀγνώμονος ἀμελείας σου, καὶ τῆς σκληρᾶς ἀντιστάσεώς σου, δύναται νὰ παύσῃ ἀπὸ τὸ νὰ σὲ ἀγαπᾷ, ἀφοῦ σὲ κατέστησε τωόντι ἀξιαγάπητον; Ἐκεῖνος, ὅστις σὲ φυλάττει τόσον σταθερὸν εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην σου, ὥστε νὰ τολμᾷς νὰ εἰπῇς, ὅτι οὔτε θλίψις, ἡ στενοχωρία, ἢ διωγμὸς, ἢ πεῖνα, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα, ἐμπορεῖ νὰ σὲ χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, πόσῳ μᾶλλον αὐτὸς ὁ ἴδιος θέλει εἶσθαι σαθερός. (Ῥωμ. δ'. 3, 5.) Τωόντι ἐμπορεῖς νὰ ἦσαι πεπεισμένος, ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαὶ, οὔτε δυνάμεις, οὔτε τὰ παρόντα, οὔτε τὰ μέλλοντα, οὔτε ὕψος, οὔτε βάθος, οὔτε κάμμία ἄλλη κτίσις θέλει δυνηθῇ νὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. (Ῥωμ. ή. 3, 39.) Καὶ τώρα, τίς ἀπὸ ἡμᾶς δὲν θέλει φωνάζει μετὰ

τοῦ Ἀποστόλου μὲ θαυμασμὸν, Τί νὰ εἴπωμεν εἰς ταῦτα; (Ῥωμ. ή. 31.) Ἄπειρος ἀγάπη πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ ἦναι μυστήριον εἰς τοὺς περιωρισμένους τὸν νοῦν. Οὐδὲν θαυμαστὸν λοιπὸν ὅτι οἱ ἄγγελοι ἐπιθυμοῦσι νὰ παρακύπτωσιν εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον. (Ά. Πέτρ. ά. 12.) Καὶ ἐὰν ἡ σπουδὴ τῶν πιςῶν ἐδῶ, συνίςαται εἰς τὸ νὰ καταλάβωσι τί εἶναι τὸ πλάτος, καὶ μῆκος, καὶ βάθος, καὶ ὕψος τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει πᾶσαν γνῶσιν, ἡ αἰώνιος ἄρα τῶν ἐκλεκτῶν ἀνάπαυσις πρέπει νὰ συνίσταται εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἀγάπης. (Ἐφεσ. γ΄. 18, 19.)

Καὶ ἡ χαρὰ δὲν θέλει ἔχει μικρὸν μέρος εἰς ταύτην τὴν ἀπόλαυσιν. Καὶ εἰς τοῦτο ὅλα τὰ ἄλλα ὁδηγοῦσι καὶ τελειόνουσι, μάλιστα ἡ ἀνέκφραστος εὐχκρίστησις, τὴν ὁποίαν οἱ μακάριοι αἰσθάνονται εἰς τὸ θεωρεῖν καὶ γινώσκειν καὶ ἀγαπᾷν τὸν Θεὸν, καὶ ἀγαπᾶσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ. Τοῦτο εἶναι ἡ λευκὴ ψῆφος, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς γνωρίζει, εἰμὴ ὅςις τὴν λαμβάνει. (Ἀποκάλ. β΄. 17. Παροιμ. ιδ΄. 10.) βέβαια αὕτη εἶναι ἡ χαρὰ μὲ τὴν ὁποίαν ξένος δὲν οἰκειοῦται. Ὅλαι αἱ τοῦ Χριστοῦ οἰκτίρμονες ὁδοὶ τείνουσι πρὸς τὴν χαρὰν τῶν πιστῶν, καὶ εἰς αὐτὴν τελειόνουσιν. Αὐτὸς ἔκλαυσεν, ἀδημόνησεν, ὑπέφερε, διὰ νὰ χαίρωνται ἐκεῖνοι· αὐτὸς στέλλει τὸ πνεῦμα διὰ νὰ ἦναι ὁ παράκλητός των, πολυπλασιάζει τὰς ὑποσχέσεις, ἀποκαλύπτει τὴν μέλλουσαν μακαριότητά των, διὰ νὰ ἦναι ἡ χαρά των πεπληρωμένη· (Ἰωάν. ις΄. 24.) ἀνοίγει εἰς αὐτοὺς τὴν πηγὴν τῶν ζώντων ὑδάτων, διὰ νὰ μὴ διψήσωσι πάλιν, καὶ διὰ νὰ γίνῃ εἰς αὐτοὺς πηγὴ ἀναβρύουσα τὴν αἰώνιον ζωήν. (Ἰωάν. δ΄. 14.) Τοὺς παιδεύει, διὰ νὰ τοὺς δώσῃ ἀνάπαυσιν. (Ψαλμ. ηδ΄. 12, 13.) Τοὺς ἐπιβάλλει ὡς χρέος των, νὰ χαίρωσι μετ᾽ αὐτοῦ πάντοτε, καὶ πάλιν τοὺς προστάζει νὰ χαίρωσι. (Φιλιππησ. δ΄. 4.) Δὲν τοὺς φέ-

ρει ποτὲ εἰς τοιαύτην ταπείνωσιν, ὥςε νὰ μὴν ἔχωσιν αἰτίαν μᾶλλον νὰ χαίρωσιν, ἢ νὰ λυπῶνται. Καὶ ἂν ἔχῃ ὁ Κύριος τοιαύτην φροντίδα διὰ τὴν παραμυθίαν μας ἐδῶ, ὢ! ποία θέλει εἶσθαι ἡ χαρὰ ἐκείνη, ὅπου ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ εἶναι τελείως ἡτοιμασμένη, διὰ τὴν χαρὰν, καὶ ἡ χαρὰ ἡτοιμασμένη ὑπὸ τοῦ Χριςοῦ διὰ τὴν ψυχὴν, θέλει εἶσθαι τὸ ἔργον μας, ἡ ἀσχολία μας, νὰ χαιρώμεθα διὰ παντός! Φαίνεται, ὅτι ἡ χαρὰ τῶν πιστῶν θέλει εἶσθαι μεγαλητέρα ἀπὸ τὰ βάσανα τῶν κολασμένων, διότι τὰ βάσανά των εἶναι βάσανα τῶν κτισμάτων, ἡτοιμασμένα διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους του· ἀλλ' ἡ χαρά μας εἶναι χαρὰ τοῦ Κυρίου μας. (Ματθ. κέ. 41, 21.) Τὴν ἰδίαν δόξαν, τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ ἔδωκεν εἰς τὸν Υἱὸν, ὁ Υἱὸς θέλει δώσει εἰς αὐτοὺς, νὰ καθίσωσιν ὁμοῦ μὲ αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον του, καθὼς αὐτὸς ἐκάθισεν ὁμοῦ μὲ τὸν πατέρα εἰς τὸν θρόνον του. (Ἰωάν. ιζ'. 22. Ἀποκάλ. γ'. 21.) Σὺ, ταλαίπωρε ψυχὴ, ἥτις δέεσαι διὰ χαρὰν, περιμένεις χαρὰν, παραπονεῖσαι δι' ἔλλειψιν χαρᾶς, ἐπιποθεῖς χαρὰν, σὺ τότε θέλεις ἔχει τελείαν χαρὰν, ὅσην ἠμπορεῖς νὰ βαστάσῃς, καὶ περισσοτέραν ἀφ' ὅ,τι ποτὲ ἐσυλλογίσθης, ἢ ἐπεθύμησεν ἡ καρδία σου. Ἐντοσούτῳ περιπάτει προσεκτικῶς, ἀγρύπνει διὰ παντὸς, καὶ τότε ἄφησε τὸν Θεὸν νὰ διορίσῃ τοὺς καιρούς σου καὶ τοὺς βαθμοὺς τῆς χαρᾶς σου Πιθανὸν νὰ τὴν φυλάττῃ ἕως νὰ λάβῃς περισσοτέραν ἀνάγκην. Καλήτερόν σου εἶναι νὰ χάσῃς τὴν παραμυθίαν σου, παρὰ τὴν ἀσφάλειάν σου. Ἐὰν τυχὸν ἀποθάνῃς πλήρης φόβων καὶ θλίψεων, ταῦτα θέλουσιν εἶσθαι διὰ μίαν στιγμὴν, καὶ ἔπειτα δὲν θέλουσιν ὑπάρχει, ἀλλὰ θέλουσι τελειώσει εἰς χαρὰν ἀνεκλάλητον. Καθὼς ἡ χαρὰ τοῦ ὑποκριτοῦ, οὕτως οἱ φόβοι τοῦ δικαίου εἶναι διὰ μίαν ςιγμὴν, διότι ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ κρατεῖ μίαν μόνην ςιγμὴν, «ζωὴ ὅμως εἶναι εἰς τὴν εὐμένειάν του.» «Τὸ ἑσπέρας ἐμ-

πορεῖ νὰ συγκατοικήσῃ κλαυθμὸς, ἀλλὰ τὸ πρωῒ ἔρχεται ἀγαλλίασις.» (Ἰὼβ ή. 13. Ψαλμ. λ΄. 5.) Ὢ μακάριον πρωῒ, ταλαίπωρε, ταπεινὴ, καὶ νωθρὰ ψυχὴ, πόσον πλήρης χαρᾶς ἤθελες εἶσθαι τώρα, ἐὰν φωνὴ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἤθελε σὲ λαλήσει περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν σου, βεβαιόνουσά σε ὅτι ἔχεις μερίδα εἰς ἐκείνην τὴν χαράν! Ὁποία τότε θέλει εἶσθαι ἡ χαρά σου, ὅταν πραγματικῶς λάβῃς τὴν μερίδα ταύτην, καὶ ἔμβῃς εἰς τὸν οὐρανὸν χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃς;

Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὕτη ἡ ἰδική σου χαρὰ, εἶναι ἀμοιβαία χαρὰ, καθὼς εἶναι καὶ ἀμοιβαία ἀγάπη. Γίνεται χαρὰ εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τὴν μετάνοιάν σου, καὶ δὲν θέλει γίνει ὅταν δοξασθῇς; Οἱ ἄγγελοι δὲν θέλουσι σὲ δεχθῆ εὐμενῶς, καὶ σὲ συγχαρῆ διὰ τὸν ἀσφαλῆ ἐρχομόν σου; βέβαια αὕτη θέλει εἶσθαι ἡ χαρὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· διότι τότε θέλει φθάσει εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιχειρήσεώς του, τῶν κόπων του, τῶν θλίψεών του, τοῦ θανάτου του, ὅταν ἀπολαύσωμεν τὴν χαράν μας, ὅταν δοξασθῇ εἰς τοὺς ἁγίους του, καὶ θαυμασθῇ εἰς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πιστεύουσιν· (Β΄. Θεσσαλ. α΄. 10.) ὅταν ἴδῃ τοὺς καρποὺς τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς του καὶ εὐφρανθῇ. (Ἡσαΐ. νγ΄. 11.) Τοῦτο εἶναι τὸ θέρος τοῦ Χριστοῦ, ὅταν θερίσῃ τὸν καρπὸν τῶν κόπων του, καὶ δὲν θέλει μετανοήσει διὰ τὰ πάθη του, ἀλλὰ θέλει χαίρει διὰ τὴν ἐξηγορασμένην του κληρονομίαν, καὶ ὁ λαός του θέλει χαίρει εἰς αὐτόν· μάλιστα ὁ πατὴρ ὁ ἴδιος χαίρει εἰς τὴν χαράν μας· ἡμεῖς λυποῦμεν τὸ πνεῦμά του καὶ ἐπιβαρύνομεν αὐτὸ μὲ τὰς ἀνομίας μας, αὐτὸς δὲ τοὐναντίον χαίρει εἰς τὸ καλόν μας. (Ἐφεσ. δ΄. 30. Ἡσαΐ. μγ΄. 24.) Ὢ πόσον ταχέως βλέπει τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀσώτου, καὶ μάλιστα μακρόθεν! Πόσον ὀγλίγορα τρέχει εἰς τὴν ἀπάντησίν του, καὶ μὲ ποίαν εὐσπλαγχνίαν ῥίπτεται εἰς τὸν λαιμόν του, καὶ τὸν καταφιλεῖ, καὶ

τὸν ἐνδύει μὲ τὴν ὡραίαν στολὴν, καὶ τὸν βάλλει τὸ δακτυλίδιον εἰς τὴν χεῖρα, καὶ ὑποδήματα εἰς τὰ ποδάριά του, καὶ σφάζει τὸ θρεπτὸν μοσχάριον διὰ νὰ φάγωσι καὶ νὰ χαρῶσι! (Λουκ. ιέ. 20, 23.) Αὕτη εἶναι τῳόντι καλὴ μὲν καὶ μακαρία συνάντησις, ἀλλ' ὅμως εἶναι μηδὲν ὡς πρὸς τὸν ἐναγκαλισμὸν καὶ τὴν χαρὰν τῆς τελευταίας καὶ μεγάλης συναντήσεως. Ἔτι πλέον καθὼς εἶναι ἀμοιβαία ἡ ἀγάπη καὶ χαρὰ, οὕτως ἀναπαύεται αὐτὸς ὁ ἴδιος διὰ τὴν ἰδικήν μας ἀνάπαυσιν. Ὁποῖος αἰώνιος Σαββατισμὸς, ὅταν ὅλον τὸ ἔργον τῆς ἐξαγοράσεως, τοῦ ἁγιασμοῦ, τῆς διατηρήσεως, τοῦ δοξασμοῦ, τελειώσῃ καὶ καταρτισθῇ διὰ παντός! «Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις εἶναι εἰς τὸ μέσον σου, ὁ δυνατὸς, θέλει σὲ σώσει, θέλει εὐφρανθῇ εἰς σὲ μὲ χαρὰν, θέλει ἀναπαύεσθαι εἰς τὴν ἀγάπην του, θέλει εὐφραίνεσθαι εἰς σὲ μὲ ᾄσματα» (Σοφ γ'. 17.) Ἡμεῖς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ εὐφραινώμεθα εἰς τὸν Θεόν μας μὲ χαρὰν, καὶ ἀναπαυώμεθα εἰς τὴν ἀγάπην μας, καὶ εὐφραινώμεθα εἰς αὐτὸν μὲ ᾄσματα.

Ἃ! ἡ δειλή μου καρδία μόλις τολμᾷ νὰ προχωρήσῃ. Μὲ φαίνεται ὅτι ἀκούω τὴν φωνὴν τοῦ Παντοκράτορος λέγουσάν με, «Τίς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις σκοτίζει τὴν βουλήν μου μὲ λόγους χωρὶς σύνεσιν;» (Ἰὼβ λή. 2.) Ἀλλὰ, συγχώρησον, Κύριε, τὸν δοῦλόν σου. Δὲν ἐτόλμησα νὰ ἔμβω εἰς τὰ μὴ ἀποκεκαλυμμένα πράγματα. Ταλανίζω ἐμαυτὸν, διότι τὸ ἀντιληπτικόν μου εἶναι τόσον ἀμβλὺ, οἱ συλλογισμοί μου τόσον χαμερπεῖς, αἱ παθήσεις μου τόσον νωθραὶ, καὶ αἱ ἐκφράσεις μου τόσον ταπειναὶ, καὶ ἀνάρμοστοι διὰ τοιαύτην δόξαν. Ἤκουσα περὶ σοῦ μόνον μὲ τὴν ἀκοὴν τοῦ ὠτίου, εἴθε ὁ δοῦλός σου νὰ σὲ ἰδῇ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν χαρὰν ταύτην, καὶ τότε θέλω ἔχει ἁρμοδιωτέρας ἰδέας, καὶ θέλω σὲ δώσει πληρεστέραν δόξαν· θέλω βδελύττεσθαι τὸν

ἑαυτόν μου, καὶ θέλω ἀπαρνηθῇ, καὶ ἀποβάλει ὅλας ταύτας τὰς ἀτελείας· ἐπρόφερα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν ἐκαταλάμβανα, πράγματα ὑπερθαύμαστα δι' ἐμαυτὸν, ὁποῖα δὲν ἐγνώριζα· (Ἰὼβ λβ'. 3, 5, 6.) ἀλλ' ἐπίστευσα, καὶ διὰ τοῦτο ἐλάλησα. (Β'. Κορινθ. δ'. 13.) Τί ἄλλο, Κύριε, ἐμπορεῖς νὰ περιμείνῃς ἀπὸ χῶμα, παρὰ ἐλαφρίαν; ἢ ἀπὸ φθορὰν, παρὰ μολυσμόν; Μολονότι ἡ ἀδυναμία καὶ ἀνευλάβεια εἶναι ὁ καρπὸς τῆς ἰδικῆς μου διαφθορᾶς, μολοντοῦτο, τὸ πῦρ εἶναι τοῦ θυσιαστηρίου σου, καὶ τὸ ἔργον τῆς προσταγῆς σου. Ἐγὼ δὲν ἐνέβλεψα εἰς τὴν κιβωτόν σου, οὔτε ἤγγιξα αὐτὴν χωρὶς σὲ ἀπόπλυνε ταύτας τὰς κηλίδας μὲ τὸ αἷμα τοῦ Ἀρνίου Ἡ ἐπὶ τῆς γῆς λατρεία σου δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἦναι εἰμὴ ἀτελής. ἢ νὰ μὴ ὑπάρχῃ διόλου. Δέξου τὴν ἀπολογίαν τοῦ υἱοῦ σου, « τὸ πνεῦμα εἶναι πρόθυμον, ἡ σάρξ, ὅμως, εἶναι ἀσθενής.» (Ματθ. κς'. 41.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Αἱ μεγάλαι προπαρασκευαὶ διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν.

Ἡ εἴσοδος τοῦ παραδείσου δὲν εἶναι τώρα πλέον πεφραγμένη, ὡς ἦτον ὅτε ὁ νόμος καὶ ἡ κατάρα ἐβασίλευον. Εὑρίσκων λοιπὸν, ἀγαπητοὶ χριστιανοὶ, ὁδὸν νέαν καὶ ζῶσαν ἐγκαινιασμένην εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι, τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἐμποροῦμεν νὰ ἔμβωμεν μὲ παῤῥησίαν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, θέλω προσέλθει μὲ μεγαλητέραν πεποίθησιν· (Ἑβρ. ί. 19, 20, 22.) καὶ εὑρίσκων ἐκβεβλημένην τὴν φλογίνην ῥομφαίαν, θέλω ἐμβλέψει πάλιν εἰς τὸν παράδεισον τοῦ Θεοῦ μας. Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζω, ὅτι οὗτος δὲν εἶναι καρπὸς ἐμποδισμένος, ἐνταυ-

τῷ δὲ, καὶ ὅτι εἶναι καλὸς εἰς βρῶσιν, ἢ ἀρεστὸς εἰς τοὺς πνευματικοὺς ὀφθαλμοὺς, δένδρον ἐπιθυμητὸν, ὡς κάμνον τὸν ἄνθρωπον τωόντι σοφὸν καὶ εὐδαίμονα, θέλω λάβει ἀπὸ αὐτὸν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ πνεύματος, καὶ φάγει ὁ ἴδιος, καὶ θέλω δώσει καὶ εἰς σᾶς κατὰ τὴν δύναμίν μου διὰ νὰ φάγητε καὶ σεῖς. Ἡ αὐλὴ τοῦ ναοῦ τούτου εἶναι ὑπερένδοξος, καὶ ἡ θύρα αὐτοῦ ὀνομάζεται ὡ ρ α ί α. Ἐδῶ ὑπάρχουν τέσσαρα πράγματα, ὡς τέσσαρες γωνίαι τῆς αὐλῆς ταύτης. Ἐδῶ εἶναι ἡ ὑπερένδοξος ἔλευσις καὶ ἐμφάνισις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· τὸ μέγα ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνασταίνοντος τὰ σώματά μας ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ ἑνόνοντος αὐτὰ πάλιν μὲ τὴν ψυχήν· ἡ παγκόσμιος καὶ σοβαρὰ κρίσις, καθ' ἣν πρῶτοι οἱ πιστοὶ θέλουσιν ἀθωωθῆ καὶ δικαιωθῆ, καὶ τότε μὲ τὸν Χριςὸν κρίνει τὸν κόσμον· καὶ τέλος ἡ ἔνδοξος αὐτῶν στέψις καὶ παραλαβὴ τῆς βασιλείας.

(1) Ἡ ὑπερένδοξος ἔλευσις καὶ ἐμφάνισις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐμπορεῖ νὰ λογισθῇ ὡς δόξα τοῦ λαοῦ του. Δι' αὐτοὺς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἔπαθε καὶ ἀπέθανεν, ἀνέστη, καὶ ἀνελήφθη, καὶ δι' αὐτοὺς θέλει ἐπιστρέψει. Διὰ τοῦτο θέλει ἔλθει πάλιν ὁ Χριστὸς, διὰ νὰ δεχθῇ τὸν λαόν του εἰς ἑαυτὸν, ὥςε, ὅπου εἶναι αὐτὸς, νὰ ἦναι καὶ ἐκεῖνοι. (Ἰωάν. ιδ'. 3.) Ἡ ἀπέλευσις τοῦ Νυμφίου δὲν ἦτο χωρισμός. Δὲν μᾶς ἄφησε μὲ σκοπὸν νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον. Μᾶς ἄφησεν ἐγγυήσεις ἀρκετὰς, διὰ νὰ μᾶς βεβαιώσῃ τὸ ἐναντίον. Ἔχομεν τὸν λόγον του, τὰς πολλάς του ὑποσχέσεις, τὰς τελετὰς, αἱ ὁποῖαι καταγγέλλουσι τὸν θάνατόν του, ἕως οὗ ἔλθῃ· (Ά. Κορινθ. ιά. 26.) καὶ τὸ πνεῦμά του διὰ νὰ διευθύνῃ, ἁγιάζῃ, καὶ παρηγορῇ μέχρι τῆς ἐλεύσεώς του. Ἔχομεν συχνὰ παρ' αὐτοῦ ἐνδείξεις τῆς ἀγάπης του διὰ νὰ μᾶς φανερώσῃ, ὅτι δὲν λησμονεῖ οὔτε ἡμᾶς, οὔτε τὰς ὑποσχέσεις του. Καθημερινῶς

βλέπομεν προδρόμους τῆς ἐλεύσεώς του, τὴν ὁποίαν προεῖπεν ὁ ἴδιος. Βλέπομεν τὴν συκῆν ἐκβάλλουσαν τὰ φύλλα, καὶ ἐκ τούτου γνωρίζομεν ὅτι πλησίον εἶναι τὸ θέρος. (Ματθ. κδ′. 32.) Μολονότι ὁ ἁμαρτωλὸς κόσμος λέγει, Ὁ Κύριός μου ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ, (Ματθ. κδ′. 48.) μολοντοῦτο, ἂς ὑψώσωσι τὰς κεφαλάς των οἱ πιστοὶ, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσίς των. (Λουκ. κά. 28.) Ἀ! ἀδελφοὶ χριστιανοὶ, τί ἠθέλομεν κάμει, ἐὰν ὁ Κύριός μας δὲν ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ; Εἰς ὁποίαν κατάστασιν ἠθέλομεν εὑρίσκεσθαι; Τί; νὰ μᾶς ἀφήσῃ εἰς τὸ μέσον τῶν λύκων, καὶ μεταξὺ τῶν λεόντων, μιᾶς γενεᾶς ἐχιδνῶν, καὶ αὐτοῦ νὰ μᾶς λησμονήσῃ; (Ματθ. ί. 16. Ψαλμ. νς′. 4. Ματθ. γ′. 7) Μᾶς ἐξηγόρασε τόσον ἀκριβὰ, θέλει λοιπὸν μᾶς ἀφήσει ἁμαρτάνοντας, πάσχοντας, στενάζοντας, καθημερινῶς ἀποθνήσκοντας, καὶ δὲν θέλει ἔλθει πλέον εἰς ἡμᾶς; Ἀδύνατον Τοῦτο ὁμοιάζει τὸ ἰδικόν μας κακὸν πρὸς τὸν Χριστὸν φέρσιμον, πρὸς τὸν ὁποῖον δὲν φροντίζομεν νὰ προσέλθωμεν, ὅταν ἤμεθα καλὰ εἰς τὸν κόσμον. Ὁ Χριστὸς, ὅμως, δεν φέρεται τοιουτοτρόπως πρὸς ἡμᾶς. Ἐκεῖνος, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ διὰ νὰ πάθῃ, βεβαίως θέλει ἔλθει καὶ διὰ νὰ θριαμβεύσῃ· ὅστις ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ νὰ ἀγοράσῃ, βεβαίως θέλει ἔλθει καὶ διὰ νὰ παραλάβῃ. Ἀλλέως ποῦ ἤθελαν μείνει ὅλαι αἱ ἐλπίδες μας; Τί ἤθελεν γίνει ἡ πίστις μας, αἱ προσευχαί μας, τὰ δάκρυά μας, καὶ ἡ ἀπεκδοχή μας; Τί ἤθελεν ὠφελήσει τοὺς πιστοὺς ἡ ὑπομονή των; Δὲν ἠθέλομεν εἶσθαι τότε οἱ ἐλεεινότεροι ἀπὸ ὅλους; (Ά. Κορινθ. ιέ. 19) Χριστιανοὶ, ὁ Χριστὸς μᾶς ἔκαμε νὰ παραιτήσωμεν τὸν κόσμον, καὶ νὰ ἤμεθα ἀφειμένοι ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, νὰ μισήσωμεν ὅλα, καὶ νὰ ἤμεθα μισημένοι ἀπὸ ὅλους· καὶ ὅλα ταῦτα ἐξ αἰτίας αὐτοῦ, διὰ νὰ ἔχωμεν αὐτὸν ἀντὶ πάντων. Καὶ στοχάζεσθε ὅτι ἔπειτ' ἀφ' ὅλα ταῦτα, θέλει μᾶς λησμονήσει, καὶ

μᾶς ἀφήσει ὁ ἴδιος; Μακρὰν ἀπὸ τὰς καρδίας μας τοιοῦτος στοχασμός! Ἀλλὰ διατί δὲν ἔμεινε μὲ τὸν λαόν του, ὅταν ἦτον ἐδῶ; Διατί; Τὸ ἔργον του ἐπὶ τῆς γῆς δὲν ἦτο τετελεσμένον; Δὲν ἔπρεπε νὰ παραλάβῃ τὴν δόξαν δι' ἡμᾶς; Δὲν ἔπρεπε νὰ μεσιτεύσῃ σιμὰ εἰς τὸν πατέρα, νὰ παραστήσῃ τὰ πάθη του, νὰ πληρωθῇ ἀπὸ τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἔπεμψε, νὰ λάβῃ ἐξουσίαν, καὶ νὰ ὑποτάξῃ τοὺς ἐχθρούς του; Ἡ διαμονή μας ἐδῶ εἶναι βραχεῖα. Ἐὰν ἔμενεν εἰς τὴν γῆν, τί ἠθέλομεν καταλάβει νὰ χαρῶμεν δι' αὐτὸν ὀλίγας τινὰς ἡμέρας, καὶ ἔπειτα νὰ ἀποθάνωμεν; Εἰς τὸν οὐρανὸν ὅμως ἔχει περισσοτέρους, μεταξὺ τῶν ὁποίων νὰ διαμείνῃ· μάλιστα τὰ πνεύματα πολλῶν γενεῶν. Ὁ Χριστὸς θέλει νὰ περιπατῶμεν διὰ τῆς πίστεως καὶ ὄχι διὰ τῆς ὄψεως.

Ὦ Χριστιανοὶ ἀδελφοί, ὁποία θέλει εἶσθαι ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καθ' ἣν αὐτὸς ὁ Κύριος θέλει μᾶς ἐκβάλει ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου! Ὁ ἐρχομός του δὲν θέλει εἶσθαι καθὼς ὁ πρῶτος, μὲ πτωχίαν καὶ καταφρόνησιν, διὰ νὰ ἐμπτυσθῇ, νὰ λοιδορηθῇ, καὶ νὰ ςαυρωθῇ πάλιν. Δὲν θέλει ἔλθει πλέον, ὦ ἀμελεῖς ἄνθρωποι, διὰ νὰ καταφρονηθῇ, καὶ νὰ παραμεληθῇ ἀπὸ σᾶς. Ἀλλ' ἐὰν καὶ ἐκεῖνος ὁ ἐρχομὸς δὲν ἦτο χωρὶς δόξαν, ἐὰν εἰς τὴν γέννησίν του ἡ τοῦ οὐρανοῦ στρατιὰ ὕμνουν τὸν Θεόν, μ' ὁποίους ἀλλαλαγμοὺς καὶ οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἅγιοι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν δὲν θέλουσι διακηρύττει δόξαν εἰς τὸν Θεόν, εἰρήνην καὶ εὐδοκίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους; (Λουκ. β'. 13, 14.) Ἐὰν ἀστὴρ ὡδήγει τοὺς μάγους ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς, νὰ ἔλθωσι διὰ νὰ λατρεύσωσι παιδίον εἰς τὴν φάτνην, πόσον ἡ δόξα τῆς δευτέρας παρουσίας του, δὲν θέλει ἀναγκάσει τὸν κόσμον ὅλον νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν δεσποτείαν του; (Ματθ. β'. 2.) Ἐὰν ἐπὶ πώλου ὄνου καθήμενος ἐμβῆκεν

εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ μὲ τὸ ὡσαννά, μὲ ποίαν εἰρήνην καὶ δόξαν δὲν θέλει προσέλθει εἰς τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ; (Ματθ. κά. 5, 9.) Ἐὰν ὅταν ἦτον ὑπὸ τὸ σχῆμα δούλου, ἐφώναζον « Ὁποῖος ἄνθρωπος εἶναι οὗτος ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα τὸν ὑπακούουσι, » τί δὲν θέλουσιν εἰπεῖ ὅταν τὸν ἴδωσιν νὰ ἔρχηται εἰς τὴν δόξαν του, καὶ οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ νὰ τὸν ὑπακούωσι; (Φιλιπ. β΄. 7. Ματθ. ή. 27.) Τότε θέλουσι κλαύσει ὅλαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. (Ματθ. κδ΄. 30.) Διὰ τοῦτο εἰς μόνον τὸν πεπωρωμένον ἁμαρτωλὸν ἁρμόζει καὶ νὰ σκέπτηται καὶ νὰ ὁμιλῇ μὲ φρίκην περὶ ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὸν πιστὸν Χριστιανόν. Ἐὰν οἱ κακοὶ βλέποντές τον θέλουσι φωνάζει, « Ἰδοὺ ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου καὶ τὸ αἷμα κατεφρονήσαμεν, καὶ εἰς τὴν χάριν ἀντεστάθημεν, καὶ τὰς συμβουλὰς ἀπερρίψαμεν, καὶ τὴν διοίκησιν ἀπεβάλομεν ! » Οἱ πιστοὶ ἐξ ἐναντίας θέλουν φωνάζει μὲ ἀπερίγραπτον χαράν, « Ἰδοὺ ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὸ αἷμα μᾶς ἐξηγόρασεν, τὸ πνεῦμα μᾶς ἐκαθάρισε, καὶ ὁ νόμος μᾶς ἐκυβέρνα, τὸν ὁποῖον ἐνεπιστεύθημεν, καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην μας δὲν ἠπάτησε, τὸν ὁποῖον περιεμένομεν πολὺν καιρὸν, καὶ τώρα βλέπομεν ὅτι δὲν περιεμένομεν εἰς μάτην. Κατηραμένη διαφθορά! ἡ ὁποία ἤθελε νὰ μᾶς στρέψῃ πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὰ παρόντα πράγματα, λέγουσα « διατί νὰ περιμένωμεν τὸν Κύριον πλέον; » (Β΄. Βασ. ς΄. 33.) Τώρα βλέπομεν, ὅτι μακάριοι εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἐλπίζοντες εἰς αὐτόν. (Ἡσαι. λ΄. 18.) Καὶ τώρα, Χριστιανοί, δὲν πρέπει νὰ ἀναπέμπωμεν ἐκ καρδίας τὴν δέησιν ταύτην, « ἂς ἔλθῃ ἡ βασιλεία σου; » «Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, Ἐλθέ· καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀκούει καὶ ἀναγινώσκει, ἂς εἴπῃ, Ἐλθέ. Αὐτὸς ὁ Κύριος μᾶς

λέγει, Ναί, ἔρχομαι ταχέως, ἀμήν! Ναί, ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ. » (Ἀποκαλ. κϐ΄. 17, 20.)

(2). Ἄλλο πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον μᾶς φέρει εἰς τὸν παράδεισον, εἶναι τὸ μέγα ἐκεῖνο ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀνασταίνοντος τὰ σώματά μας ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ ἑνόνοντος αὐτὰ πάλιν μὲ τὴν ψυχήν. Θαυμαστὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀπείρου δυνάμεως καὶ ἀγάπης! Τωόντι θαυμάστὸν λέγει ὁ ἄπιστος, ἐὰν ἀληθεύῃ. Τί; ὅλα ταῦτα τα διεσκορπισμένα κόκκαλα, καὶ ἡ κόνις, θέλουσι γίνει ἄνθρωπος; Ἄφησέ με νὰ συνηγορήσω ὀλίγον μὲ σέϐας ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς δυνάμεως ἐκείνης, διὰ τῆς ὁποίας ἐλπίζω νὰ ἐγερθῶ. Τί ὑποστηρίζει τὸ παμμέγεθες σῶμα τῆς γῆς; Τί περιορίζει τὰ ἄπειρα ὕδατα τῶν Ὠκεανῶν; πόθεν ἡ σταθερὰ πλημμύρα καὶ ἄμπωτις τῆς θαλάσσης; Ποσάκις μεγαλήτερος τῆς γῆς εἶναι ὁ Ἥλιος, τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο σῶμα τοῦ φωτός; Ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν δὲν εἶναι παρομοίως εὔκολος, καθὼς καὶ ἡ ποίησις τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ ὅλων ἐκ τοῦ μηδενός; Μὴν ἀποϐλέπητε εἰς τὰ νεκρὰ κόκκαλα, τὴν κόνιν, καὶ τὴν δυσκολίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ὑπόσχεσιν. Εὐχαρίστως παραδώσατε ταῦτα τὰ πτώματα εἰς φυλακὴν, ἥτις δὲν θέλει τὰ κρατήσει πολὺν καιρόν. Ἂς πλαγιάσωμεν μὲ εἰρήνην καὶ ἂς ἀναπαυθῶμεν, διότι δὲν θέλει εἶσθαι αἰώνιος νὺξ, οὔτε ἀτελεύτητος ὕπνος. Μὴ φοϐῆσαι νὰ ἐκδυθῇς, διότι ἐκδύεσαι διὰ νὰ ἐνδυθῇς λαμπροτέραν ἐνδυμασίαν. (Β΄. Κορινθ. έ. 4.) Ἐὰν φοϐῆσαι τὴν ἀποϐολὴν ἐκ τῆς οἰκίας, ἐνθυμοῦ ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπίγειός μας οἰκία ταύτης τῆς σκηνῆς χαλασθῇ, ἔχομεν οἰκοδομὴν ἀπὸ τὸν Θεὸν, οἰκίαν ἀχειροποίητον καὶ αἰώνιον εἰς τοὺς οὐρανούς. (Β΄. Κορινθ. ς΄. 1.) Ἀποθέσατε εὐχαρίστως τὴν φθορὰν ταύτην, διότι ἀναμφιϐόλως θέλετε τὴν ἐπαναλάβει ἄφθαρτον,

Ἀποθέσατε ἐλευθέρως τὸ γήϊνον καὶ φυσικὸν τοῦτο σῶμα, διότι θέλετε τὸ ἐπαναλάβει οὐράνιον καὶ πνευματικὸν, ἂν καὶ τὸ ἀποθέτητε μὲ μεγάλην ἀτιμίαν, ἀλλ᾽ ὅμως θέλετε τὸ ἐπαναλάβει μὲ δόξαν· ἂν καὶ χωρίζησθε ἀπ᾽ αὐτὸ δι᾽ ἀδυναμίαν, θέλει ὅμως τὸ σῶμα τοῦτο ἀναστηθῇ μὲ μεγάλην δύναμιν εἰς μίαν στιγμὴν, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, εἰς τὴν ὑστερινὴν σάλπιγγα· διότι μέλλει νὰ σαλπίσῃ, καὶ οἱ νεκροὶ θέλουσιν ἀναστηθῇ ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἀλλαχθῇ. (Ά. Κορινθ. ιέ. 42 — 52.) « Καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ θέλουσιν ἀναστηθῇ πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ ὁποῖοι ἀπομένομεν, ἅμα μὲ αὐτοὺς θέλομεν ἁρπαχθῇ εἰς τὰς νεφέλας εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς τὸν ἀέρα.» (Ά. Θεσσαλ. δ΄. 16, 17.) Θριάμβευε τώρα, ὦ Χριστιανὲ, εἰς ταύτας τὰς ὑποσχέσεις, ἐντὸς ὀλίγου θέλεις θριαμβεύσει εἰς τὴν ἐκτέλεσίν των· αὕτη εἶναι ἡ ἡμέρα, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Κύριος, θέλομεν χαρῇ καὶ εὐφρανθῇ εἰς αὐτήν. (Ψαλμ. ριή. 24.) Ὁ τάφος καθὼς δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὸν Κύριόν μας, οὕτω δὲν δύναται νὰ κρατήσῃ οὔτε ἡμᾶς. Ἀνέστη δι᾽ ἡμᾶς, καὶ διὰ τῆς ἰδίας δυνάμεως θέλει ἀναστήσει καὶ ἡμᾶς. Διότι, ἐὰν πιστεύωμεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας, διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θέλει φέρει ὁμοῦ μὲ αὐτόν. (Ά. Θεσσαλ. δ΄. 14.) Ἂς μὴ κυττάζωμεν πρὸς τὸν τάφον, ἀλλ᾽ ἄς ἀποβλέπωμεν πρὸς τὴν ἀνάστασιν πέραν αὐτοῦ. Ναὶ, ἄς ἤμεθα στερεοὶ, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου, πάντοτε γνωρίζοντες ὅτι ὁ κόπος μας δὲν εἶναι μάταιος εἰς τὸν Κύριον. (Ά. Κορινθ. ιέ. 58.)

(3) Μέρος τῶν προοιμίων τούτων τῆς τῶν πιστῶν ἀναπαύσεως εἶναι ἡ πάνδημος καὶ σοβαρὰ κρίσις, καθ᾽ ἣν πρῶτον οὗτοι θέλουσιν ἀθωωθῇ καὶ δικαιωθῇ, καὶ τότε μὲ τὸν

Χριστὸν κρίνει τὸν κόσμον. Νέοι καὶ γέροντες διαφόρων καταστάσεων καὶ ἐθνῶν, ὅλοι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου ἕως ἐκείνης τῆς ἡμέρας, πρέπει νὰ παρουσιασθῶσιν ἐκεῖ, καὶ νὰ ἀκούσωσι τὴν ἀπόφασίν των! Ὦ φρικτὴ, ὢ χαροποιὰ ἡμέρα! Φρικτὴ μὲν διʼ ἐκείνους οἵτινες ἐλησμόνησαν τὸν ἐρχομὸν τοῦ Κυρίου των! Χαροποιὰ δὲ εἰς τοὺς πιστοὺς, οἵτινες περιμένουν καὶ ἐλπίζουν τὴν ἡμέραν ἐκείνην! Τότε ὁ κόσμος θέλει ἰδεῖ καὶ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ Θεοῦ, ταύτην μὲν εἰς τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπωλείας, τὴν δὲ ἀγαθότητα εἰς τοὺς ἐκλεκτούς του. (Ῥωμ. ιά. 21.) Καθένας μέλλει νὰ δώσῃ λογαριασμὸν διὰ τὴν οἰκονομίαν του· (Λουκ. ιϛ΄. 2.) διὰ κάθε τάλαντον χρόνου, ὑγείας, νοητικότητος, ἐλέους, θλίψεων, μέσων, νουθεσιῶν, πρέπει νὰ δοθῇ λογαριασμός. Αἱ ἁμαρτίαι τῆς νεότητος, ἁμαρτίαι λησμονημέναι, ἁμαρτίαι κρύφιαι θέλουσι φανερωθῆ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων· θέλουσιν ἰδεῖ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον κατεφρόνησαν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ ἠθέτησαν, τοὺς ὑπηρέτας ἐκακομεταχειρίσθησαν, καὶ τοὺς δούλους ἐμίσησαν, αὐτὸν θέλουσιν ἰδεῖ τώρα καθήμενον διὰ νὰ τοὺς κρίνῃ· αὐταί των αἱ συνειδήσεις θέλουν κράζει ἐναντίον των, καὶ τοὺς ἀνακαλέσει εἰς τὴν μνήμην ὅλας τὰς κακὰς πράξεις των. Ποῦ θέλει ἀποβλέπει τότε ὁ ἄθλιος ἁμαρτωλός; Ποῖος δύναται νὰ ἐννοήσῃ τοὺς φρικτοὺς συλλογισμοὺς τῆς καρδίας του! Ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ τὸν βοηθήσῃ· οἱ πάλαι ποτὲ σύντροφοί του δὲν δύνανται· οἱ ἅγιοι μήτε θέλουν μήτε δύνανται. Μόνον ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς δύναται νὰ τὸ κάμῃ, ἀλλʼ ἰδοὺ ἡ δυστυχία, αὐτὸς δὲν θέλει· ἦτο ποτὲ καιρὸς, ἁμαρτωλοὶ, ὅτε ὁ μὲν Χριστὸς ἤθελεν, ἀλλὰ σεῖς δὲν ἠθέλετε· τώρα δὲ σεῖς μὲν θέλετε, ἀλλʼ αὐτὸς δὲν θέλει· ὅλα εἰς μάτην, καὶ τὸ νὰ κράζητε τὰ ὄρη καὶ τοὺς βράχους, Πέ-

σετε ἐπάνω μας, καὶ κρύψετέ μας ἀπὸ τὸ πρόσωπον ἐκείνου, ὅςις κάθεται ἐπὶ τοῦ θρόνου· (Ἀποκάλ. β΄. 16.) διότι σεῖς ἔχετε ἐχθρὸν τὸν Κύριον τῶν ὀρέων καὶ βράχων, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν φωνὴν αὐτὰ θέλουν ὑπακούσει, καὶ ὄχι εἰς τὴν ἰδικήν σας. (Ἀποκάλ. ς΄. 16.) Διαμαρτύρομαι λοιπὸν ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριςοῦ, ὅςις θέλει κρίνει ζῶντας καὶ νεκροὺς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, σκέψου σπουδαίως ταῦτα τὰ πράγματα. (Β΄. Τιμόθ. δ΄. 1.)

Ἀλλὰ διατί τρέμεις, ὦ ταπεινὴ κεχαριτωμένη ψυχή; Ἐκεῖνος ὅστις δὲν ἄφησε τὸν Νῶε νὰ χαθῇ εἰς ἕνα παγκόσμιον κατακλυσμὸν, οὔτε παρέβλεψεν ἕνα Λὼτ εἰς τὰ Σόδομα· ὅςις μάλιςα δὲν ἠμποροῦσε νὰ κάμῃ τίποτε πρὶν ἐκβῇ, θέλει τάχα λησμονήσει σὲ εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν; «Γνωρίζει ὁ Κύριος νὰ ἐλευθερόνῃ τοὺς εὐσεβεῖς ἀπὸ τὸν πειρασμὸν, τοὺς ἀδίκους δὲ εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως κολαζομένους νὰ τηρῇ.» (Β΄. Πέτρ. 9.) Γνωρίζει αὐτὸς, πῶς τὴν ἰδίαν ἡμέραν νὰ καταστήσῃ φρικωδεστάτην μὲν εἰς τοὺς ἐχθρούς του, χαριεστάτην δὲ εἰς τὸν λαόν του. Δὲν εἶναι κανὲν κατάκριμα δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶναι εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν, καὶ δὲν περιπατοῦσι κατὰ τὴν σάρκα, ἀλλὰ κατὰ τὸ πνεῦμα. Τίς μέλλει νὰ ἐγκαλέσῃ ἐναντίον τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ; Ὁ νόμος; Ὁ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοῦ θανάτου. Ἡ συνείδησις; Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα μὲ τὸ πνεῦμά των συμμαρτυρεῖ ὅτι εἶναι τέκνα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δικαιόνει, τίς θέλει τοὺς κατακρίνει; (Ῥωμ. ή. 1, 2, 16, 34, 44.) Ἐὰν ὁ κριτής μας δὲν μᾶς κατκρίνῃ, ποῖος θέλει τὸ κάμει; Ἐκεῖνος, ὅςις εἶπεν εἰς τὴν μοιχαλίδα, «Κανεὶς δὲν σὲ κατέκρινεν» οὐδὲ ἐγὼ σὲ κατακρίνω, θέλει εἰπεῖ πρὸς ἡμᾶς, πιςότερα παρὰ τὸν Πέτρον, Ἂν καὶ ὅλοι σὲ ἀρνοῦνται, ἢ σὲ κατακρίνουν, ἐγὼ δὲν

θέλω τὸ κάμει. (Ματθ. κϛ'. 33, 35. Ἰωάν. ή. 10, 11.) « Ἐπειδὴ με ὡμολόγησας ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, θέλω καὶ ἐγὼ σὲ ὁμολογήσει ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.» (Ματθ. ί. 32.)

Ὁποία ἀνέκφραστος χαρά! ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν Κύριος, ὅςτις ἀγαπᾷ τὰς ψυχάς μας καὶ ἀγαπᾶται ἀπὸ αὐτὰς νὰ ἦναι ὁ κριτής μας. Ἐμπορεῖ ποτὲ κανεὶς ἄνθρωπος νὰ φοβηθῇ νὰ κριθῇ ἀπὸ τὸν πλέον ἀκριβόν του φίλον; ἢ γυνὴ ἀπὸ τὸν σύζυγόν της; ὦ Χριστιανὲ, ὁ Χριστὸς ἦλθεν, ἔπαθεν, ἔκλαυσεν, ἔχυσε τὸ αἷμά του, καὶ ἀπέθανε διὰ σὲ, καὶ θέλει τώρα σὲ κατακρίνει; Αὐτὸς ἐκρίθη, κατεδικάσθη, καὶ ἐθανατώθη εἰς τὸν τόπον σου, καὶ τώρα ὁ ἴδιος θέλει σὲ καταδικάσει; Αὐτὸς ἔκαμεν ἤδη τὸ μεγαλήτερον μέρος τοῦ ἔργου; ἐξαγοράζων, ἀναγεννῶν, ἁγιάζων, καὶ διατηρῶν σὲ, καὶ τώρα θέλει ἀνατρέψει ὅλα ταῦτα; Ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦναι λοιπὸν ἡ φρίκη ἐκείνης τῆς ἡμέρας, βεβαίως ὁ Κύριός μας δὲν ἐμπορεῖ νὰ σκοπεύσῃ κἀνὲν κακὸν δι' ἡμᾶς. Ἄς κάμῃ τοὺς διαβόλους νὰ τρέμωσι, καὶ τοὺς κακούς· ἡμᾶς ὅμως θέλει κάμει νὰ σκιρτήσωμεν ἀπὸ χαράν. Τὸ ἔλεος καὶ ἡ μακαριότης μας πρέπει νὰ μᾶς κάμνωσι μεγάλην ἐντύπωσιν, ὅταν μάλιστα βλέπωμεν τὸ περισσότερον μέρος τοῦ κόσμου φρίττον καὶ τρέμον, ἐνῷ ἡμεῖς θριαμβεύομεν μὲ χαράν· ὅταν ἀκούωμεν αὐτοὺς καταδικασμένους εἰς αἰωνίους φλόγας, ἐνῷ ἡμεῖς κηρυττόμεθα κληρονόμοι τῆς βασιλείας· ὅταν βλέπωμεν τοὺς γείτονάς μας, οἵτινες ἔζων εἰς τὰς αὐτὰς πόλεις, συνηθροίζοντο εἰς τὰς αὐτὰς συνελεύσεις, κατῴκουν εἰς τὰς αὐτὰς οἰκίας, καὶ ἐδοξάζοντο ἀπὸ τὸν κόσμον περισσότερον, παρ' ἡμᾶς, τώρα χωρισμένους αἰωνίως ἀπὸ τοῦ ἐξεταστοῦ τῶν καρδιῶν. Τοῦτο ἐκφράζει μετὰ πάθους ὁ Ἀπόστολος διὰ τὴν

ἐξαίρετον μεγαλοπρέπειαν, καὶ τὸν τρόμον τῆς ἡμέρας ταύτης, «ἐπειδὴ εἶναι δίκαιον εἰς τὸν Θεὸν, νὰ ἀνταποδώσῃ θλίψιν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι σᾶς θλίβουσι, καὶ εἰς ἐσᾶς, οἱ ὁποῖοι θλίβεσθε, ἄνεσιν ὁμοῦ μὲ ἡμᾶς, εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, ὁμοῦ μὲ τοὺς ἀγγέλους τῆς δυνάμεώς του, μὲ πῦρ φλογὸς διὰ νὰ κάμῃ ἐκδίκησιν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζουσι τὸν Θεὸν, καὶ δὲν ὑπακούουσιν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἵτινες θέλουσι καταδικασθῇ εἰς ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπὸ τὴν δόξαν τῆς δυνάμεώς του, ὅταν ἔλθῃ νὰ δοξασθῇ εἰς τοὺς ἁγίους του, καὶ νὰ θαυμασθῇ εἰς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πιστεύουσιν εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην.» (Β΄. Θεσσ. ά. 6—10.)

Πρὸς δὲ τούτοις ἡμεῖς, ὄχι μόνον θέλομεν εἶσθαι μακρὰν τοῦ φόβου ἐκείνης τῆς κρίσεως, ἀλλὰ θέλομεν γίνει καὶ κριταί. Ὁ Χριστὸς θέλει καταστήσει, τρόπον τινὰ, τὸν λαόν του συνέδρους μὲ αὐτὸν, καὶ θέλουσι καθήσει καὶ εὐφημεῖ τὴν δικαίαν του κρίσιν. «Δὲν ἐξεύρετε, ὅτι οἱ ἅγιοι θέλουσι κρίνει τὸν κόσμον;» Καὶ ἔτι πλέον «δὲν ἐξεύρετε, ὅτι θέλουσι κρίνει ἀγγέλους;» (Ά. Κορινθ. ς΄. 2, 3.) Ἐὰν ὁ ἴδιος Χριστὸς δὲν ἔλεγε τοῦτο, τὸ πρᾶγμα ἤθελε φανῇ ἀπίστευτον, καὶ ἡ ῥῆσις ἀλαζονική. Καὶ ὁ Ενὼχ, ὁ ἕβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ, προεφήτευσε διὰ τοῦτο, λέγων, «Ἰδοὺ ἦλθε Κύριος μὲ μυριάδας τῶν ἁγίων αὐτοῦ, νὰ κάμῃ κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ νὰ ἐξελέγξῃ ὅλους τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν διὰ ὅλα τὰ ἔργα τῆς ἀσεβείας των, τὰ ὁποῖα ἠσέβησαν, καὶ διὰ ὅλα τὰ σκληρὰ, τὰ ὁποῖα ἐλάλησαν κατ᾽ αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς.» (Ἰούδ. 14, 15.) Οὕτως οἱ ἅγιοι θέλουσι λάβει τιμὴν, καὶ οἱ εὐθεῖς θέλουν τοὺς κυριεύσει τὸ πρωΐ. (Ψαλμ. μθ΄. 14.) Εἴθε νὰ ἦτον

ὁ ἀμελὴς κόσμος φρόνιμος, νὰ ἐννοοῦσε τοῦτο, νὰ ἐσυλλογίζετο τὸ τέλος του. (Δευτερ. λϐ΄. 39.) Εἴθε νὰ εἶχον τώρα τὰ αὐτὰ φρονήματα, ὁποῖα θέλουσιν ἔχει τότε, ὅταν βλέπωσι τοὺς οὐρανοὺς νὰ παρέρχωνται μὲ κρότον, τὰ στοιχεῖα καυσούμενα νὰ διαλύωνται, τὴν γῆν καὶ τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς αὐτὴν, νὰ κατακαίωνται· ὅταν ὁλόκληροι θέλουσιν εἶσθαι μέσα εἰς τὸ πῦρ, καὶ ὅταν ὅλη ἡ γηΐνη δόξα διαφθαρῇ. Διότι οἱ παρόντες οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶναι τεθησαυρισμένοι διὰ τὸ πῦρ, καὶ φυλαττόμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ, λοιπὸν, λύονται ὅλα ταῦτα, ὁποῖοι χρεωστεῖτε νὰ ἦσθε σεῖς εἰς τὰς ἁγίας συναναστροφὰς καὶ εὐσεβείας, προσδοκῶντες καὶ τρέχοντες μὲ σπουδὴν εἰς τὴν παρουσίαν τῆς ἡμέρας τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ οὐρανοὶ πυρούμενοι θέλουσι λυθῇ, καὶ τὰ στοιχεῖα καυσούμενα θέλουσιν ἀναλυθῇ; (Β΄. Πέτρ. γ΄. 7 — 12.)

(4) Ἡ τελευταία προπαρασκευὴ διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν, εἶναι ἡ ἔνδοξος αὐτῶν στέψις καὶ παραλαβὴ τῆς βασιλείας. Διότι καθὼς ὁ Χριστὸς, ἡ κεφαλή των, ἐχρίσθη καὶ Βασιλεὺς καὶ Ἱερεὺς, τοιουτοτρόπως ὑπ' αὐτὸν ὁ λαός του ἔγινεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ Βασιλεῖς καὶ Ἱερεῖς, διὰ νὰ βασιλεύωσι καὶ νὰ ἀναπέμπωσιν ὕμνους διὰ παντός. (Ἀποκάλ. έ. 10.) Ὁ στέφανος τῆς δικαιοσύνης, ὅστις ἐφυλάττετο δι' αὐτοὺς, θέλει τοὺς ἀποδοθῇ ὑπὸ τοῦ Κυρίου τοῦ δικαίου κριτοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. (Β΄. Τιμ. δ΄. 8.) Αὐτοὶ ἦσαν πιστοὶ ἕως θανάτου, καὶ διὰ τοῦτο, θέλει τοὺς δώσει στέφανον ζωῆς. (Ἀποκάλ. β΄. 10.) Καὶ κατὰ τὴν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καλὴν χρῆσιν τῶν ταλάντων των θέλει τοιουτοτρόπως ἐκτανθῇ ἡ ἐξουσία καὶ με-

γαλοπρέπειά των. (Ματθ. κέ. 21, 23.) Ὁ Χριστὸς θέλει δώσει εἰς αὐτοὺς νὰ καθίσωσιν ὁμοῦ μὲ αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον του, (Ἀποκάλ. γ΄. 21.) καὶ θέλει τοὺς δώσει ἐξουσίαν ἐπάνω τῶν ἐθνῶν, καθὼς καὶ αὐτὸς ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Πατέρα του· καὶ θέλει δώσει εἰς αὐτοὺς τὸν πρωϊνὸν ἀστέρα. (Ἀποκάλ. β΄. 26 — 28.) Αὐτὸς ὁ Κύριος θέλει δώσει εἰς αὐτοὺς ἰδιοκτησίαν μὲ τὸ « Εὖγε, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! εἰς τὰ ὀλίγα ἔγινες πιστὸς, εἰς πολλὰ θέλω σὲ καταστήσει, ἔμβα εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. » (Ματθ. κέ. 23.)

Καὶ μὲ τὴν σεμνὴν ταύτην καὶ μακαρίαν ἐκφώνησιν, θέλει ἐνθρονήσει αὐτούς· « Ἔλθετε σεῖς οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσετε τὴν βασιλείαν, ἡ ὁποία ἡτοιμάσθη διὰ σᾶς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου. » (Ματθ. κέ. 34.) Πᾶσα λέξις εἶναι πλήρης ζωῆς καὶ χαρᾶς. « Ἔλθετε »! τοῦτο εἶναι τὸ προεκτεινόμενον χρυσοῦν σκῆπτρον διὰ νὰ μᾶς ἐνθαῤῥύνῃ νὰ πλησιάσωμεν εἰς ταύτην τὴν δόξαν. Ἔλθετε τώρα ὅσον θέλετε πλησίον, μὴ φοβηθῆτε τὴν κρίσιν τῆς Βαιθσεμὲς, (Ά. Σαμουὴλ ϛ΄. 20.) ἐπειδὴ ἡ ἔχθρα κατηργήθη. (Ἐφεσ. β΄. 15.) Τὸ « ἔλθετε » τοῦτο δὲν εἶναι ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐσυνειθίζομεν νὰ ἀκούωμεν « ἔλθετε, σηκώσετε τὸν σταυρόν σας καὶ ἀκολουθῆτέ με. » (Ματθ. ιϛ΄. 24.) Ἂν καὶ ἐκεῖνο γλυκὺ, τοῦτο ὅμως γλυκύτερον. « Σεῖς οἱ εὐλογημένοι »! εὐλογημένοι τωόντι, ὅταν ἐκεῖνο τὸ στόμα μᾶς ὀνομάσῃ οὕτως. Διότι ἂν καὶ ὁ κόσμος μᾶς ἐνόμισε κατηραμένους, καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἤμεθα ἕτοιμοι νὰ νομίσωμεν ἑαυτοὺς ὡς τοιούτους, μολοντοῦτο βέβαια ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους εὐλογεῖ, εἶναι εὐλογημένοι· καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους καταρᾶται, εἶναι κατηραμένοι· καὶ ἡ εὐλογία του δὲν δύνα-

ται νὰ μεταβληθῇ. (Ἀριθ. κϐ'. 6. κγ', 20.) « Τοῦ Πατρὸς »! Εὐλογημένοι εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Πατρὸς, καθὼς καὶ εἰς τὴν τοῦ Υἱοῦ, ἐπειδὴ εἶναι ἕν. (Ἰωάν. ί. 30.) Ὁ Πατὴρ ἐϐεϐαίωσε τὴν ἀγάπην του, ἐκλέγων αὐτοὺς, δίδων αὐτοὺς εἰς τὸν Χριστὸν, στέλλων τὸν Χριστὸν, καὶ δεχόμενος τὴν ἀπολύτρωσίν του, καθὼς ὁ Υἱὸς ἐϐεϐαίωσε τὴν ἰδικήν του. « Κληρονομήσετε »! ὄχι πλέον σκλάϐοι, οὔτε δοῦλοι, οὔτε τέκνα ἀνήλικα, τὰ ὁποῖα δὲν διαφέρουν ὡς πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν ἀπὸ τοὺς δούλους, εἰμὴ κατὰ τὸ ὄνομα· (Γαλάτ. δ'. 1—7·) ἀλλὰ τώρα εἴμεθα κληρονόμοι τῆς ϐασιλείας, καὶ συγκληρονόμοι μὲ τὸν Χριστόν. (Ἰακωϐ. ϐ'. 5. Ῥωμ. ή. 17.) « Τὴν ϐασιλείαν »! ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ϐασιλείαν! Τῷόντι ὁ τίτλος ϐασιλεὺς τῶν ϐασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων εἶναι ἴδιος τοῦ Κυρίου μας· ἀλλὰ ϐασιλεῖς καὶ νὰ ϐασιλεύωμεν ὁμοῦ μὲ αὐτὸν, οὗτος εἶναι ὁ ἰδικός μας. (Ἀποκάλ. ιθ'. 16. κ'. 6.) Ἡ ἀπόλαυσις τῆς ϐασιλείας εἶναι ὡς τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου· καθεὶς ἔχει τὸ ὅλον, καὶ οἱ λοιποὶ δὲν ἔχουν ὀλιγώτερον. « Ἡτοιμασμένην διὰ σᾶς »! Ὁ Θεὸς εἶναι τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς μακαριότητός μας, ἡ αἰώνιος ἀγάπη ἔθεσε τὸ θεμέλιον, ἡτοίμασε τὴν ϐασιλείαν δι' ἡμᾶς, καὶ τότε ἡτοίμασε ἡμᾶς διὰ τὴν ϐασιλείαν. Ἡ συμϐουλὴ καὶ διαταγή του εἶναι ἡ πρώτη προετοιμασία, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὁποίας ὁ Χριστὸς ἔκαμε καὶ ἄλλας ἀκόμη προπαρασκευάς. « Διὰ σᾶς »! Ὄχι δι' ὅλους ἐν γένει, ἀλλὰ διὰ σᾶς προσωπικῶς. « Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου »! Ὄχι μόνον ἀφοῦ ὑπεσχέθη εἰς τὸν πεσόντα Ἀδὰμ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα.

Οὕτως εἴδομεν τὸν Χριστιανὸν ἀποϐιϐασθέντα ἀσφαλῶς εἰς τὸν παράδεισον καὶ φθάσαντα ἐνδόξως εἰς

τὴν ἀνάπαυσίν του. Τώρα, λοιπὸν εἰς τὸ ἀκόλουθον κεφάλαιον ἄς ῥίψωμεν ἓν βλέμμα εἰς τὰς μονὰς ἐκείνας, ἄς θεωρήσωμεν τὰ πλεονεκτήματά των, καὶ ἄς ἰδῶμεν ἐὰν ὑπάρχῃ ἀλλοῦ πούποτε δόξα ὁμοία μὲ αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἀναπαύσεως τῶν πιστῶν.

Ἄς προσέλθωμεν ὀλίγον τι πλησιέστερον, καὶ ἄς ἰδῶμεν, ποῖα ἄλλα πλεονεκτήματα περιέχει ἡ ἀνάπαυσις αὕτη. Ὁ Κύριος νὰ μᾶς βάλλῃ εἰς τὰς σχισμὰς τῆς πέτρας, καὶ νὰ μᾶς σκεπάσῃ μὲ τὰς χεῖρας τῆς χάριτός του, ἐνῷ πλησιάζωμεν εἰς τὴν θέαν ταύτην! Ἡ ἀνάπαυσις αὕτη εἶναι ἀξιόλογος, διότι εἶναι ἠγορασμένη ὡς κτῆμα καὶ δῶρον ἰδιαίτερον εἰς τοὺς πιστοὺς, καὶ συγκοινωνία μὲ ἁγίους καὶ ἀγγέλους, καὶ ἀρύεται τὴν χαράν της ἀμέσως παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ διότι εἶναι ἔγκαιρος, ἁρμοδία, τελεία, καὶ αἰώνιος ἀνάπαυσις.

(1) Ἡ ἐξαίρετος δὲ ἀξία τῆς ἀναπαύσεως τῶν πιστῶν εἶναι, τὸ νὰ ὀνομάζηται ἀπολύτρωσις τῆς περιποιήσεως, (Ἐφεσ. ά. 14.) δηλαδὴ, καρπὸς τοῦ αἵματος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, μᾶλλον δὲ ὁ πρώτιστος καρπὸς, τὸ τέλος καὶ ἡ ἀκρότης ὅλων τῶν καρπῶν καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ αἵματος τούτου. « Μεγαλητέραν ἀγάπην παρὰ ταύτην κάνεὶς δὲν ἔχει, νὰ βάλῃ τις τὴν ζωήν του ὑπὲρ τῶν φίλων του. » Τὸ νὰ ἔχωμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν λυτρωτήν μας τοῦτον, καὶ εἰς τὰς ψυχάς μας τὸ ζωηρότατον αἴσθημα, καὶ τὴν πρόσφατον ἀνάμνησιν τῆς φανερωθείσης εἰς ἡμᾶς ἀγάπης του, διὰ τοῦ θανάτου καὶ

αἵματός του, θέλει πληρώσει τὰς ψυχάς μας ἀπὸ αἰώνιον χαράν· καὶ πρὸς τούτοις ἡ σκέψις, ὅτι εἰς τὰ ῥεύματα τοῦ αἵματος τούτου κολυμβῶντες διὰ τῆς βίας τοῦ κόσμου, τῶν παγίδων τοῦ Σατανᾶ, τῶν ἀποπλανήσεων τῆς σαρκός, τῆς κατάρας τοῦ νόμου, τῆς ὀργῆς τοῦ παρωργισμένου Θεοῦ, τῶν ἐλέγχων ἐνόχου συνειδήσεως, καὶ τῶν ὀχληρῶν δισταγμῶν καὶ φόβων ἀπίστου καρδίας, ἐφθάσαμεν, τέλος πάντων, ἀσφαλεῖς εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ. Τώρα κράζει ἡμᾶς, λέγων, « Δὲν κινεῖσθε εἰς οἶκτον, σεῖς ὅλοι οἱ διαβαίνοντες τὸν δρόμον; ἐπιβλέψετε καὶ ἰδέτε ἂν ἦναι πόνος κατὰ τὸν πόνον μου;» (Θρῆνοι Ἱερεμίου ά. 12.) Καὶ τώρα μὲν μόλις δίδομεν ἀκρόασιν εἰς τὴν θρηνητικὴν φωνὴν, καὶ μόλις γυρίζομεν νὰ ἰδῶμεν τὰς πληγάς· ἀλλὰ τότε αἱ τέλειαι ψυχαί μας θέλουν αἰσθάνεσθαι καὶ φλογίζεσθαι ἀπὸ ἀγάπην ἀντὶ ἀγάπης. Μὲ ποῖον θαυμασμὸν οἱ ἀπολυτρωμένοι ἅγιοι θέλουσι βλέπει τὸν μακάριον Λυτρωτήν των, τὸν Ἀγοραστὴν, καὶ τὴν τιμὴν ὁμοῦ μὲ τὸ ἀπόκτημα! Οὔτε ἡ θέα τῶν ἐκ τῆς ἀγάπης του πληγῶν θέλει ἀνανεώσει τὰς πληγὰς τῆς λύπης ἡμῶν. Αὐτὸς, τοῦ ὁποίου αἱ πρῶται λέξεις μετὰ τὴν ἀνάστασίν του, ἀπευθύνθησαν πρὸς μίαν μεγάλην ἁμαρτωλὴν, « Γύναι διατί κλαίεις; » (Ἰωάν. κ΄. 15.) γνωρίζει, πῶς νὰ κινήσῃ ἀγάπην καὶ χαρὰν, χωρὶς κἀνὲν νέφος λύπης, ἢ χείμαῤῥον δακρύων. Ἐὰν πρᾶγμά τι, τὸ ὁποῖον ἀπολαύομεν, ἠγοράσθη μὲ τὴν ζωὴν τοῦ φιλτάτου μας φίλου, πόσον ἠθέλαμεν τὸ ἐκτιμᾷ! Ἐάν τις ἀποθνήσκων φίλος, ἤθελε μᾶς δώσει ἓν μόνον ἐνθύμημα τῆς ἀγάπης του, μ' ὁποίαν προσοχὴν τὸ διατηροῦμεν! καὶ ἅμα ἐμβλέψωμεν εἰς αὐτὸ, τὸν ἐνθυμούμεθα, ὡς νὰ ἦτον ἀπ' αὐτοῦ γεγραμμένον τὸ ὄνομά του! Ὁ θάνατος λοιπὸν

καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου μας δὲν θέλει γλυκαίνει αἰωνίως τὴν δι' αὐτῶν ἀποκτηθεῖσαν δόξαν μας; Καθὼς καταγράφομεν' τῶν κτημάτων μας τὴν τιμὴν, οὕτω θέλομεν καταγράψει καὶ τῆς δικαιώσεως καὶ τῆς δόξης μας ὡς 'τιμὴν « τὸ πολύτιμον αἷμα τοῦ Χριστοῦ. » Τὰ πάθη του ὑπέμεινε διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν δικαιοσύνην, ἥτις ἀπήτει αἷμα, καὶ διὰ νὰ ὑποφέρῃ τὴν ποινὴν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ὑποφέρωσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ, καὶ οὕτω νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἔχασαν, καὶ τὴν μακαριότητα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξέπεσαν. Τὸ ἔργον τῆς διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐξαγοράσεως τοσοῦτον εὐηρέστησε τὸν Πατέρα, ὥστε τὸν ἔδωσε δύναμιν νὰ ὑψώσῃ τοὺς ἐκλεκτούς του, καὶ νὰ τοὺς δώσῃ τὴν δόξαν, ἥτις ἐδόθη εἰς αὐτόν· καὶ ὅλον τοῦτο, « κατὰ τὴν εὐδοκίαν καὶ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ. » (Ἐφεσ. ά. 9, 11.)

(2) Εἶναι δῶρον, καὶ τοῦτο εἶναι ὡς ἕτερος μαργαρίτης εἰς τὸ διάδημα τῶν πιστῶν. « Ἠγορασμένη καὶ δῶρον » ἀμφότερα εἶναι αἱ χρυσαῖ ἀλύσεις, αἱ ὁποῖαι κατασταινοῦν τὰ ἐπιθέματα τῶν στύλων εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. (Ά. Βασιλ. ζ'. 16.) Εἰς μὲν τὸν Χριστὸν ἡ τιμὴ ἦτο μεγάλη, εἰς ἡμᾶς ὅμως εἶναι δῶρον. Εἰς ἐκεῖνον μὲν διὰ νὰ τὴν ἀγοράσῃ ἀργύριον καὶ χρυσίον δὲν ἤξιζον, προσευχαὶ καὶ δάκρυα δὲν ἐξήρκουν, ἀλλὰ μόνον τὸ αἷμά του· ἡ δὲ ἰδική μας ἀγόρασις εἶναι μόνον ἀπόλαυσις, διότι τὴν ἔχομεν δωρεὰν χωρὶς ἀργύριον καὶ τιμὴν. (Ἠσαΐ. νέ. 1.) Τὸ νὰ δεχθῇ τις εὐγνωμόνως ἐξόφλησιν δωρεὰν γενομένην δὲν εἶναι πληρωμὴ τοῦ χρέους. Τὰ πάντα εἶναι δῶρον. Ἐὰν ὁ Πατὴρ δίδῃ δωρεὰν τὸν Υἱὸν, καὶ ὁ Υἱὸς δωρεὰν πληρόνει τὸ χρέος, καὶ ἐὰν ὁ Θεὸς δεχθῇ δωρεὰν τὸν τρόπον τοῦτον τῆς πληρωμῆς, ἐνῷ αὐτὸς ἠδύνατο νὰ τὴν

ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὸν χρεώστην, καὶ ἐὰν ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς δωρεὰν μᾶς προσφέρωσι τὴν ἠγορασμένην ζωὴν διὰ νὰ τὴν δεχθῶμεν ἐκ καρδίας, καὶ ἐὰν οὗτοι δωρεὰν στέλλωσι τὸ πνεῦμα, διὰ νὰ μᾶς ἐνισχύσῃ εἰς τὸ νὰ τὴν δεχθῶμεν, τί ἄλλο τότε πλέον εἶναι εἰμὴ δῶρον; Ὁποῖος αἰώνιος θαυμασμὸς δὲν πρέπει νὰ διεγείρηται εἰς τοὺς πιστοὺς ὅταν σκέπτωνται περὶ τῆς δωρεᾶς ταύτης! « Τί εἶδεν ὁ Κύριος εἰς ἐμὲ, ὥστε νὰ μὲ κρίνῃ ἄξιον τοιαύτης καταστάσεως; » Ἐγὼ, ὁ μηδὲν ἄλλο ὢν, εἰμὴ πτωχὸς, ἀσθενὴς, καταφρονημένος, ἄθλιος, νὰ ἐνδυθῶ τὴν λάμψιν τῆς δόξης ταύτης! Ἐγὼ ὁ ἕρπων σκώληξ νὰ προβιβασθῶ εἰς τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀξίαν! Ἐγὼ ὅστις πρὸ ὀλίγου ἐστέναζον, ἐθρήνουν, καὶ τέλος ἀπέθνησκον, τώρα νὰ ἔχω τὴν καρδίαν μου πλήρη χαρᾶς! νὰ ληφθῶ ἀπὸ τὸ μνῆμα, ὅπου ἤμην σεσηπὼς, ἀπὸ δὲ τὴν κόνιν καὶ τὸ σκότος ὅπου ἐφαινόμην λησμονημένος, νὰ καθίσω ἐνώπιον τοῦ θρόνου του! Ἐγὼ νὰ ληφθῶ, ὡς καὶ ὁ Μαρδοχαῖος, ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ νὰ τεθῶ πλησίον τοῦ Βασιλέως! Νὰ ἐκβῶ, ὡς ὁ Δανιὴλ ἀπὸ τὸ σπήλαιον, διὰ νὰ γίνω ἐξουσιαστὴς ἡγεμόνων καὶ ἐπαρχειῶν! Τίς δύναται νὰ μετρήσῃ τὴν ἀμέτρητον ταύτην ἀγάπην; Ἐὰν ἡ ἀξία μας ἦτο τὸ μέσον τῆς εἰσόδου μας, ἡμεῖς ἔπρεπε νὰ καθίσωμεν καὶ νὰ κλαίωμεν, καθὼς ὁ ἅγιος Ἰωάννης, « Διότι κἀνεὶς δὲν ἤθελεν εὑρεθῆ ἄξιος. » Ἀλλ' ὁ Λέων τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα εἶναι ἄξιος· αὐτὸς ἐνίκησε· (Ἀποκάλ. ε. 4, 5.) καὶ διὰ τούτου τοῦ δικαιώματος πρέπει νὰ κατέχωμεν τὴν κληρονομίαν. Ἐκεῖ θέλομεν προσφέρει τὴν προσφορὰν, τὴν ὁποίαν ὁ Δαβὶδ ἀπέρριψε, δηλαδὴ τὰς εὐχαριστίας διὰ ἀγαθὸν, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἐδαπανήσαμεν τίποτε. (Β'. Σαμουὴλ κδ'. 24.) Ἡ διαταγή μας ἐδῶ εἶναι· « δωρεὰν ἐλάβετε δωρεὰν δότε. »

(Ματθ. ί. 8.) Δωρεὰν δίδει ὁ Χριστὸς, ἂν καὶ ἀκριβὰ τὴν ἠγόρασεν.

(3) Ἐὰν ἐδίδετο μόνον δωρεὰν, καὶ χωρίς τινος ἀξίας, πάλιν ἤθελεν εἶσθαι θαυμαστὸν, πόσῳ μᾶλλον ὅταν δίδηται ἐνῷ εἴμεθα ἀνάξιοι καὶ προσπαθοῦμεν πολὺν καιρὸν νὰ ἀπολεσθῶμεν; Πόσον πρέπει νὰ ἐκπληττώμεθα, ὅταν συλλογιζώμεθα περὶ τῆς μεγάλης διαφορᾶς τῆς ἀξίας μας, καὶ τοῦ τί ἀντ' αὐτῆς λαμβάνομεν! περὶ τῆς καταστάσεως, εἰς τήν ὁποίαν ἠθέλομεν εἶσθαι, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν τώρα εἴμεθα! Ὅταν κυττάζωμεν κάτω εἰς τὴν κόλασιν, καὶ θεωρῶμεν τὴν μεγάλην διαφορὰν μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἐκείνων! ὅταν βλέπωμεν ἐκείνην τὴν κληρονομίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθημεν, τόσον διαφορετικὴν ἀπ' ἐκείνην, τὴν ὁποίαν τώρα ἀπολαύομεν διὰ τῆς υἱοθεσίας! Ὁποίαν ἄκραν ἀγάπην θέλει προξενήσει εἰς ἡμᾶς ἡ σκέψις αὕτη; Ἐκεῖ ἦτον ὁ τόπος, ὅπου ἤθελε μὲ φέρει ἡ ἁμαρτία, ἀλλ' ἐδῶ εἶναι ὁ τόπος ὅπου μὲ ἔφερεν ὁ Χριστός! Ἐκεῖ θάνατος ἤθελεν εἶσθαι ὁ μισθὸς τῆς ἁμαρτίας μου, ἐδῶ δὲ αὕτη ἡ αἰώνιος ζωὴ εἶναι τὸ δῶρον τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μου! (Ῥωμ. ϛ'. 23.) Ποῖος μὲ ἔκαμε νὰ διαφέρω; (Ά. Κορινθ. δ'. 7.) Δὲν ἤθελα εἶσθαι τάχα μέσα εἰς ἐκείνας τὰς φλόγας, ἐὰν ἐπεριπάτουν κατὰ τὰς ὁδούς μου, καὶ ἐφερόμην κατὰ τὴν θέλησίν μου; Δὲν ἤθελα τάχα μείνει εἰς τὰ Σόδομα ἑωσοῦ αἱ φλόγες νὰ μὲ ἁρπάσωσιν, ἐὰν ὁ Κύριος δὲν ἤθελεν εὐαρεστηθῇ νὰ μὲ ἐκβάλῃ; (Γεν. ιθ'. 16.) Ἀναμφιβόλως οὗτος θέλει εἶσθαι ὁ αἰώνιος θαυμασμός μας, ὅτι στέφανος τόσον πολυτελὴς θέλει τεθῆ εἰς κεφαλὴν τοιούτου ἀχρείου ἁμαρτωλοῦ! ὅτι τόσον μέγας προβιβασμὸς, καὶ τοιαύτη πολυχρόνιος ἀκαρπία καὶ κακοσύνη θέλει εἶσθαι ἡ κατάστασις τοῦ αὐτοῦ

ὑποκειμένου, καὶ ὅτι τοιαῦται ἀχρεῖαι ἀποστασίαι θέλουσιν ἀποβῇ εἰς τοιαύτας πολυτίμους χαράς! Ἀλλ᾽ ὄχι, οὐδεμία χάρις εἰς ἡμᾶς, οὔτε εἰς κἀνὲν τῶν χρεῶν καὶ τῶν κόπων μας, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον εἰς τὴν ἀμέλειαν καὶ ὀκνηρίαν μας! Γνωρίζομεν εἰς ποῖον ἀνήκει ὁ ἔπαινος καὶ εἰς ποῖον πρέπει νὰ ἀποδίδηται αἰωνίως. Μάλιστα διὰ τοῦτον τὸν σκοπὸν, ἡ ἄπειρος σοφία ἔχυσε τὸ ὅλον σχέδιον τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας εἰς τοῦτον τὸν τύπον ΕΞΑΓΟΡΑΣΙΣ καὶ ΔΩΡΟΝ, διὰ νὰ τελειοποιηθῇ ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ αὐξήσῃ εἰς μέγαν βαθμὸν ἡ ἀξία τῆς χάριτος, ὅπως ἡ ἰδέα τῆς ἀξίας νὰ μὴν ἀμαυρώσῃ τὸ ἓν, μήτε νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἄλλο· καὶ ἐπὶ τῶν δύο τούτων στροφίγγων νὰ στρέφηται ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ. Οὕτω λοιπὸν ἐπὶ μὲν τῆς πύλης τῆς γεέννης, ἂς ἦναι γεγραμμένον ΑΞΙΑ, ἐπὶ δὲ τῆς πύλης τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς ζωῆς ΔΩΡΟΝ.

(4) Ἡ ἀνάπαυσις αὕτη εἶναι ἰδιαιτέρα εἰς τοὺς πιστούς· εἰς μηδένα τῶν ἄλλων υἱῶν τῶν ἀνθρώπων ἀνήκουσα. Ἐὰν εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον ὑπῆρχε φῶς, οἱ Ἰσραηλῖται δὲν ἤθελαν ἔχει ὀλιγώτερον· ἀλλὰ τὸ νὰ ἀπολαύωσιν ἐκεῖνοι μόνον τὸ φῶς, ἐνῷ οἱ γείτονές των ἔζων εἰς βαθὺ σκότος, τοῦτο ἔπρεπε νὰ τοὺς κάμῃ νὰ αἰσθάνωνται ζωηρότερον τὴν ὑπεροχήν των. Ἔλεος ἐξαίρετον κάμνει καὶ ἐντύπωσιν ἐξαίρετον. Ἐὰν ὁ Φαραὼ ἤθελε περάσει τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἀσφαλῶς, ὡς ὁ Ἰσραὴλ, δὲν ἤθελον τὴν ἐνθυμεῖσθαι τόσον. Ἐὰν οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι δὲν ἤθελον καταποντισθῇ, καὶ τὸ λοιπὸν τῶν Σοδόμων καὶ τῆς Γομόῤῥας δὲν ἤθελε κατακαῇ, ἡ σωτηρία τοῦ Νῶε δὲν ἤθελεν εἶσθαι τόσον θαυμαστὴ, οὐδὲ ἡ ἀπολύτρωσις τοῦ Λὼτ τόσον ἐξακουστή. Ὅταν ὁ εἷς φωτισθῇ καὶ ὁ ἄλ-

λος μείνῃ εἰς τὸ σκότος, ὁ εἷς διορθωθῇ καὶ ὁ ἄλλος μείνῃ δοῦλος τῶν παθῶν του, τοῦτο κάμνει τοὺς πιστοὺς νὰ φωνάζωσι, « Κύριε τί ἔγινεν, ὅτι μέλλεις νὰ φανερώσῃς τὸν ἑαυτόν σου εἰς ἡμᾶς, καὶ ὄχι εἰς τὸν κόσμον; » (Ἰωάν· ιδ′. 22.) Ὅταν ὁ προφήτης στέλληται εἰς μίαν μόνον ἐξ ὅλων τῶν χηρῶν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ νὰ καθαρίσῃ ἕνα μόνον Νεεμὰν μεταξὺ ὅλων τῶν λεπρῶν, τὸ ἔλεος τότε εἶναι πλέον ἀξιοπαρατήρητον. (Λουκ. δ′. 25—27.) Βέβαια ἡ ἡμέρα ἐκείνη θέλει εἶσθαι ἡμέρα ὀδυνηρῶν αἰσθημάτων κατ' ἀμφότερα τὰ μέρη, καθ' ἣν θέλουσιν εἶσθαι δύο εἰς ἕνα κραββάτιον, καὶ ὁ μὲν εἷς θέλει παρθῇ, ὁ δὲ ἄλλος θέλει ἀφεθῇ. (Λουκ. ιζ′. 34, 36.) Οἱ πιστοὶ θέλουσι βλέπει κάτω εἰς τὴν καίουσαν λίμνην, καὶ αἰσθανόμενοι τὴν ἰδίαν αὐτῶν μακαριότητα, συγχρόνως δὲ ἐγκρίνοντες καὶ τὰ δίκαια ἔργα τοῦ Θεοῦ, θέλουσι χαίρει καὶ ψάλλει, « Δίκαιος, Κύριε, εἶσαι, ὁ Ὢν καὶ ὁ Ἦν καὶ ὁ Ὅσιος, διότι ταῦτα ἔκρινας. » (Ἀποκάλ. ις′. 5.)

(5) Ἐνῷ δὲ ἡ ἀνάπαυσις αὕτη εἶναι ἰδιαιτέρα εἰς τοὺς πιστοὺς, εἶναι ἐνταυτῷ καὶ κοινὴ εἰς ὅλους αὐτούς· διότι εἶναι συγκοινωνία τῶν μακαρίων πνευμάτων, τῶν ἁγίων, δηλ. καὶ ἀγγέλων, συσσωμάτωσις τῶν τετελειωμένων ἁγίων, τῶν ὁποίων κεφαλὴ εἶναι ὁ Χριστὸς, καὶ κοινότης τελεία αὐτῶν. Καθὼς ὁμοῦ εὑρισκόμεθα εἰς τὰ χρέη, ὁμοῦ ὑπεφέραμεν τοὺς πόνους, τοὺς κινδύνους, καὶ τὰς θλίψεις, οὕτω καὶ ὁμοῦ θέλομεν λάβει τὴν μεγάλην ἀνταμοιβὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Καθὼς συγκαταφρονούμεθα καὶ συνεμπαιζόμεθα, οὕτω καὶ ὁμοῦ θέλομεν ἀναγνωρισθῇ καὶ τιμηθῇ. Ἡμεῖς οἵτινες διήλθομεν τὴν ἡμέραν τῆς λύπης, θέλομεν χαίρει ὁμοῦ, τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν ἀνέσπερον τῆς εὐθυμίας. Ἐκεῖνοι, οἵτινες μεθ' ἡμῶν ὑπέ-

φερον τοὺς διωγμοὺς καὶ φυλακίσεις, θέλουσιν εὑρίσκεσθαι μαζύ μας εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον τῆς παραμυθίας. Ποσάκις δὲν ἐξῆλθον οἱ ἀναστεναγμοί μας, ὡς ἐὰν ἦσαν μία φωνὴ, τὰ δάκρυά μας ὡς ῥύαξ, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι μας ὡς μία εὐχή! Ἀλλὰ καὶ τώρα ὅλων οἱ ὕμνοι θέλουσιν ἀποτελεῖ μίαν μελῳδίαν, ὅλαι αἱ ἐκκλησίαι μας μίαν ἐκκλησίαν, καὶ ὅλοι ἡμεῖς ἓν σῶμα· διότι ὅλοι θέλομεν εἶσθαι ἓν εἰς τὸν Χριστὸν, καθὼς αὐτὸς εἶναι ἓν μὲ τὸν Πατέρα. (Ἰωάν. ιζ'. 21.) Τοῦτο εἶναι ἀληθὲς τῳόντι, ὅτι πρέπει νὰ προσέχωμεν, μήπως προσδοκῶμεν διὰ τοὺς πιστοὺς, ὅ,τι ἀνήκει μόνον εἰς τὸν Χριστόν. Ἀλλὰ ἐὰν ἡ μόνη ἰδέα τοῦ ὅτι θέλομεν ἐγκαταταχθῇ ὁμοῦ μὲ τὸν Ἀβραὰμ, Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν, (Ματθ. ή. 5.) δύναται νὰ μᾶς ἦναι πηγὴ νομίμου χαρᾶς, πόσῳ μᾶλλον αὐτὴ ἡ θεωρία καὶ πραγματικὴ ἀπόλαυσις τούτου; Ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ προξενήσῃ εὐχαρίστησιν ἡ σκέψις περὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν θέλομεν ἑνωθῇ μετὰ τοῦ Μωϋσέως εἰς τὴν ᾠδήν του, μετὰ τοῦ Δαβὶδ εἰς τοὺς Ψαλμοὺς τῶν αἴνων του, καὶ μεθ' ὅλων τῶν λελυτρωμένων εἰς τὴν ᾠδὴν τοῦ Ἀρνίου αἰωνίως. (Ἀποκάλ. ιέ. 3.) Ὅταν βλέπωμεν τὸν Ἐνὼχ, ὅστις ἐπεριπάτησε μὲ τὸν Θεὸν, (Γεν. έ. 24.) τὸν Νῶε, ὅστις ἀπήλαυσε τὸν καρπὸν τῆς μεγάλης του εὐσεβείας, τὸν Ἰωσὴφ, τῆς σωφροσύνης του, τὸν Ἰὼβ, τῆς ὑπομονῆς του, τὸν Ἐζεκίαν, τῆς εὐθύτητός του, καὶ ὅλους τοὺς πιστοὺς ἀπολαύοντας τὸ τέλος τῆς πίστεώς των. (Ά. Πετρ. ά. 9.) Ὄχι μόνον τοὺς παλαιοὺς γνωρίμους μας, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς πιστοὺς ὅλων τῶν αἰώνων, τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα δὲν εἴδομεν ποτὲ σωματικῶς, θέλομεν γνωρίσει τότε, καὶ εὐχαρίστως ἀπολαύσει. Ναὶ, οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἄγγελοι θέ-

λουσιν εἶσθαι οἱ μακάριοι γνώριμοί μας. Ἐκεῖνοι, οἵτινες ἑκουσίως εἶναι τὰ λειτουργικά μας πνεύματα, θέλουσιν εἶσθαι τότε ἑκουσίως οἱ σύντροφοι τῆς χαρᾶς μας. (Ἑβρ. ά. 14.) Ἐκεῖνοι, οἵτινες εἰς τὸν οὐρανὸν εἶχον τοιαύτην χαρὰν διὰ τὴν μετάνοιάν μας, θέλουν χαίρει ὁμοῦ διὰ τὴν δόξαν μας. (Λουκ. ιε΄. 7, 10.) Τότε ἀληθῶς θέλομεν εἰπεῖ, ὡς ὁ Δαβὶδ, « Ἐγὼ εἶμαι μέτοχος ὅλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι σὲ φοβοῦνται· » (Ψαλμ. ριθ΄. 63.) ὅταν προσέλθωμεν εἰς τὸ ὄρος Σιὼν, καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, εἰς τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλὴμ, καὶ εἰς τὰς μυριάδας ἀγγέλων, εἰς τὴν πανήγυριν καὶ ἐκκλησίαν τῶν πρωτοτόκων τῶν ἀπογεγραμμένων εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ εἰς τὸν Θεὸν κριτὴν πάντων, καὶ εἰς τὰ πνεύματα τῶν δικαίων τῶν τελειομένων, καὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν, τὸν μεσίτην τῆς νέας διαθήκης. (Ἑβρ. ιβ΄. 22, 24.) Τὸ ἔξοχον προτέρημα τῆς οὐρανίου ἀναπαύσεως εἶναι, ὅτι εἴμεθα συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκιακοὶ τοῦ Θεοῦ. (Ἐφεσ. β΄. 19.)

(5) Ἄλλη ἰδιότης τῆς ἀναπαύσεώς μας εἶναι, ὅτι θέλομεν πορίζεσθαι τὴν ἐν αὐτῇ χαρὰν ἀμέσως παρὰ τοῦ Θεοῦ. Τίποτε δὲν λαμβάνομεν ἐδῶ ἀμέσως, ἀλλὰ πάντα ἐμμέσως μᾶς χορηγοῦνται ἀπὸ τὴν γῆν, ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ τὸν Ἥλιον, καὶ τὴν Σελήνην, ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀγγέλων, ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, καὶ τὸν Χριστόν. Ἡ ὑπηρεσία τῶν ἀγγέλων, ἂν καὶ δὲν μετέχῃ τῆς ἀτελείας τῶν ἁμαρτωλῶν, μετέχει μολαταῦτα τῆς ἀτελείας τῶν κτισμάτων· ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων μετέχει καὶ τῶν δύο. Πόσον ζωντανὸς καὶ διαπεραστικὸς εἶναι καθ᾽ ἑαυτὸν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ! (Ἑβρ. δ΄. 12.) Ἀλλὰ πολλάκις δὲν διαπερᾷ διευθυνόμενος ἀπὸ ἀδύνατον

χεῖρα. Πόση βαρύτης καὶ ἀξία εἶναι εἰς πᾶν χωρίον τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου!

Ἀρκετὰ, ἤθελε στοχασθῇ τις, διὰ νὰ ἔμβωσι καὶ νὰ διαπεράσωσι καὶ τὴν νωθροτάτην ψυχὴν, καὶ νὰ κατακυριεύσωσι τοὺς στοχασμοὺς καὶ τὰς παθήσεις της, καὶ ὅμως ποσάκις δὲν πίπτουν ὡς ὕδωρ ἐπὶ πέτρας! Τὰ θεῖα ἀνθρωπίνως μεταχειριζόμεθα, καὶ ὅ,τι ἐγγίζομεν, σχεδὸν πάντοτε ἀφίνομεν εἰς αὐτὸ τὰ ἴχνη τῶν δακτύλων μας. Ἐὰν ὅμως ἀπαγγέλλῃ αὐτὸς ὁ Θεὸς τὸν λόγον, τότε τῳόντι θέλει διαπερᾷ καὶ διαλύει. Ὁ Χριστιανὸς καὶ τώρα διὰ τῆς πείρας γνωρίζει, ὅτι ἡ ἄμεσος χαρά του, ἥτις δὲν πηγάζει ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀλλὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, εἶναι ἡ γλυκυτέρα. Οἱ Χριστιανοὶ, οἵτινες ἐν τῷ κρυπτῷ προσεύχονται καὶ παραδίδονται εἰς τὰς θείας θεωρίας, αὐτοὶ ἀπολαύουσι τὴν μεγαλητέραν χαρὰν καὶ τὸν θεῖον ἐνθουσιασμόν· διότι οὗτοι λαμβάνουσιν ὅλα ἀμέσως παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὄχι ὅτι πρέπει ν' ἀφήσωμεν τὸ νὰ ἀκούωμεν, τὸ νὰ ἀναγινώσκωμεν, καὶ τὸ νὰ συγκοινωνῶμεν μετ' ἀλλήλων, ἢ νὰ ἀμελήσωμεν κἀμμίαν τῶν θείων τελετῶν, ἀλλ' ἴδιον τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι, ἐνῷ μεταχειρίζεται ὅλα ταῦτα, νὰ ζῇ πνευματικώτερον. Ἐὰν ἔχωμεν χαρὰν δι' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μακρόθεν λαμβάνομεν, αὐτὸ βέβαια τὸ πρόσωπόν του θέλει εἶσθαι χορτασμὸς εὐφροσύνης. (Ψαλμ. ιϛ'. 11.) Θέλομεν ἔχει ἐκεῖ φῶς ἄνευ τινὸς λύχνου, καὶ ἀδιάκοπον ἡμέραν ἄνευ τοῦ Ἡλίου· διότι « ἡ πόλις δὲν χρειάζεται τὸν Ἥλιον, οὐδὲ τὴν Σελήνην διὰ νὰ φέγγωσιν εἰς αὐτὴν, διότι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτὴν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς εἶναι τὸ Ἀρνίον. » « Καὶ νὺξ δὲν θέλει εἶσθαι ἐκεῖ, καὶ δὲν χρειάζονται λύχνον καὶ φῶς Ἡλίου· διότι Κύριος ὁ Θεὸς φωτίζει αὐτοὺς, καὶ θέλουσι βασιλεύει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, » (Ἀποκάλ.

κά. 23. κβ'. 5.) Θέλομεν ἔχει τότε στοχασμοὺς καθαροὺς ἄνευ Γραφῆς, καὶ θέλομεν διοικεῖσθαι ἄνευ γραπτοῦ νόμου. Διότι ὁ Κύριος θέλει τελειοποιήσει τὸν νόμον του εἰς τὰς καρδίας μας, καὶ ὅλοι ἐντελῶς θέλομεν διδαχθῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ. Θέλομεν ἔχει χαρὰν, ὄχι ἐκ τῶν ὑποσχέσεων, οὔτε ἐκ τῆς πίστεως ἢ τῆς ἐλπίδος μας· θέλομεν ἔχει κοινωνίαν ἄνευ τελετῶν, ἄνευ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ὅταν ὁ Χριστὸς θέλῃ πίει αὐτὸ μὲ ἡμᾶς νέον, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρός του, (Ματθ. κϛ'. 29.) καὶ θέλῃ δροσίσει ἡμᾶς μὲ τὸν παραμυθητικὸν οἶνον τῆς ἀμέσου χαρᾶς. Τὸ νὰ ἔχωσιν ἀνάγκας, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ τὰς ἀναπληρῶσιν, εἶναι ἡ μερὶς τῶν εἰς τὴν κόλασιν εὑρισκομένων· ἀνάγκαι δυνάμεναι νὰ ἐκπληρωθῶσι διὰ μέσου τῶν κτισμάτων, εἶναι ἡ μερὶς ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἀνάγκαι δὲ ἐκπληρούμεναι ἀμέσως παρὰ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ μερὶς τῶν πιστῶν εἰς τὸν οὐρανόν· ἡ δὲ ἀπουσία πάσης ἀνάγκης εἶναι τὸ προτέρημα μόνου τοῦ Θεοῦ.

(6) Ἔτι μεγαλήτερον τῆς ἀναπαύσεως ταύτης πλεονέκτημα εἶναι, ὅτι θέλει εἶσθαι ἔγκαιρος. Ὅστις περιμένει εἰς τὸν καιρὸν τὸν καρπὸν τοῦ ἀμπελῶνός του, (Μάρκ. ιβ'. 2.) καὶ κάμνει τὸν λαόν του ὡς δένδρον πεφυτευμένον σιμὰ εἰς τὰ ῥεύματα τῶν ὑδάτων, τὸ ὁποῖον δίδει τὸν καρπόν του εἰς τὸν καιρὸν αὐτοῦ, αὐτὸς θέλει τοὺς δώσει ὡσαύτως καὶ τὸν ςέφανον εἰς τὸν καιρόν. (Ψαλμ. ά. 3.) Ὅςις θέλει ἔχει λόγον ἔγκαιρον νὰ εἰπῇ εἰς τὸν βεβαρυμένον, αὐτὸς θέλει βεβαίως κάμει καὶ τὴν χαρὰν νὰ ἀναφανῇ εἰς τὸν ἁρμοδιώτατον καιρόν. (Ἡσαΐ. ν'. 4.) Ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν ὀκνεύουσι κάμνοντες τὸ καλὸν, θέλουσιν εἰς τὸν ἴδιόν του καιρὸν θερίσει, « μὴ ἐκλυόμενοι. » (Γαλάτ. ϛ'. 9.) Ἐὰν ὁ Θεὸς καὶ εἰς τοὺς ἐχθρούς του δίδῃ βροχὴν πρώϊμον καὶ ὄψιμον εἰς τὸν και-

ρόν της, καὶ φυλάττῃ τὰς διωρισμένας ἑβδομάδας τοῦ θερισμοῦ καὶ τὴν διαθήκην τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς εἰς τὸν καιρόν των, βεβαίως τὸ ἔνδοξον θέρος τῶν πιστῶν θέλει γίνει εἰς τὸν καιρόν του. (Ἱερεμ. έ. 24. λγ΄. 20.) Ἐκεῖνος, ὅστις δὲν ἄφησε νὰ περάσῃ μία ἡμέρα ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσίν του, ἀλλ'-ἔκβαλε τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ὅτε ἐτελείωσαν τὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη, (Ἔξοδ. ιϐ΄. 40, 41.) ἀναμφιβόλως δὲν θέλει παραλείψει μίαν ἡμέραν, οὔτε μίαν ὥραν ἀπὸ τὸν ἁρμοδιώτατον καιρὸν διὰ τὴν δόξαν τοῦ λαοῦ του. Μετὰ τὸ σκότος μιᾶς μακρᾶς νυκτὸς εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἡ αὐγὴ καὶ ἡ ἀνατολὴ τοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, δὲν θέλει εἶσθαι ἔγκαιρος; Μετὰ μακρὸν καὶ κοπιαστικὸν ταξείδιον διὰ πολλῶν κινδύνων γενόμενον, ἡ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπιστροφή μας, δὲν θέλει εἶσθαι ἐπιθυμητή; Μετὰ μακρὸν καὶ κινδυνώδη πόλεμον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐλάβομεν πολλὰς πληγάς, εἰρήνη μετὰ νίκης δὲν θέλει εἶσθαι ἔγκαιρος; Οἱ ἄνθρωποι ζῶσιν εἰς παντοτεινὴν κούρασιν, μάλιστα δὲ οἱ πιστοὶ, οἱ ὁποῖοι εἶναι πλέον κουρασμένοι ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ· οἱ μὲν, ἀπὸ πώρωσιν τοῦ νοὸς, οἱ δὲ, ἀπὸ σκληρὰν καρδίαν, οἱ δὲ, ἀπὸ τὰς καθημερινὰς ἀμφιβολίας καὶ φόβους, οἱ δὲ, ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τῆς πνευματικῆς χαρᾶς, οἱ δὲ, ἀπὸ τὸ αἴσθημα τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀφοῦ ὁ τεθλιμμένος Χριστιανὸς ἐπεθύμει, παρεκάλει, καὶ ἐπερίμενε τὴν ἐλευθερίαν του πολλὰ ἔτη, δὲν θέλει εἶσθαι τότε ἔγκαιρος; Δυσαρεστούμεθα, ὅτι δὲν εὑρίσκομεν τὴν Χαναὰν εἰς τὴν ἔρημον, ἢ τὰς ᾠδὰς τῆς Σιὼν εἰς ξένην γῆν, οὔτε λιμένα εἰς τὸν Ὠκεανὸν, οὔτε ἀνάπαυσιν εἰς τὸν καύσωνα τοῦ Ἡλίου, οὔτε οὐρανὸν πρὶν ἀφήσωμεν τὴν γῆν. Καὶ ταῦτα ὅλα ἂν καὶ ἠθέλαμεν τὰ λάβει ἐδῶ, δὲν ἤθελον εἶσθαι ἄκαιρα;

(7) Καθὼς ἡ ἀνάπαυσις αὕτη θέλει εἶσθαι ἔγκαιρος, οὕτω θέλει εἶσθαι καὶ ἁρμόδιος. Ἡ νέα φύσις τῶν σεσωσμένων καταστaίνει ἁρμόδια τὰ πνεύματά των εἰς τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην. Τῳόντι ἡ ἁγιότης των δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, εἰμὴ σπινθὴρ τις ἐκ τούτου τοῦ στοιχείου εἰλημμένος, καὶ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς καρδίας των ἀναμμένος, ἡ φλὸξ τοῦ ὁποίου σπινθῆρος προσεκτικὴ τῆς θείας της ἀρχῆς, τείνει πάντοτε πρὸς τὸ μέρος ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθε. Πρόσκαιρος στέφανος καὶ βασιλεῖαι δὲν δύνανται ν' ἀποτελέσωσιν ἀνάπαυσιν κατάλληλον εἰς τοὺς πιστούς. Ἀλλὰ καθὼς ἡ τιμὴ, μὲ τὴν ὁποίαν ἐξηγοράσθησαν δὲν ἦτον τόσον εὐτελὴς, (Ά. Πέτρ. ά. 18.) τοιουτοτρόπως δὲν εἶναι καὶ προικισμένοι μὲ τοιαύτην εὐτελῆ φύσιν. Καθὼς ὁ Θεὸς θέλει δέχεται παρ' αὐτῶν πνευματικὴν λατρείαν, ἁρμόδιον εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ φύσιν, τοιουτοτρόπως θέλει προβλέψει δι' αὐτοὺς καὶ πνευματικὴν ἀνάπαυσιν, προσήκουσαν εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν φύσιν. Γνῶσις τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, τερπνὴ εὐαρέσκεια εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἐκείνην ἀγάπην, ἀτελεύτητος χαρὰ ἐκ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ Θεοῦ των, μετὰ αἰωνίων ψαλμῳδιῶν τῶν ὑψίστων αὐτοῦ ἐπαίνων, εἶναι ὁ οὐρανὸς διὰ τὸν σεσωσμένον. Τότε θέλομεν ζῇ εἰς τὸ ἴδιον ἡμῶν στοιχεῖον. Τώρα εἴμεθα ὡς ὀψάρια εἰς ἀγγεῖον μὲ ὕδωρ τόσον μόνον, ὅσον διὰ νὰ ζῶμεν· ἀλλὰ τί τοῦτο ὡς πρὸς τὸν Ὠκεανόν; Ἀέρα τοσοῦτον μόνον ἔχομεν, ὥστε νὰ μὴ στερώμεθα αὐτῆς τῆς ἀναπνοῆς· ἀλλὰ τί τοῦτο ὡς πρὸς τὰς δροσερὰς καὶ γλυκείας πνοὰς ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιών; Τώρα μόνον ἔχομεν ἀκτῖνα τινὰ τοῦ Ἡλίου διὰ νὰ φωτίζῃ τὸ σκότος μας, καὶ θερμότητα τοιαύτην, ὅσον διὰ νὰ διατηρῇ ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἐκπάγωσιν, ἀλλὰ τότε θέλομεν ζῇ εἰς τὸ φῶς του, καὶ ζωογονεῖσθαι διὰ τῆς θερμότητός του διὰ παντός. Κατὰ τὴν φύσιν τῶν

πιστῶν, εἶναι καὶ αἱ ἐπιθυμίαι αὐτῶν. Θέλουσιν εἶσθαι ἐπιθυμίαι τῆς ἀνανεωμένης ἡμῶν φύσεως, καὶ τοιούτων πραγμάτων, ὁποῖα ἡ ἀνάπαυσις αὕτη ἀπαιτεῖ· καὶ εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀνανεωμένης ἡμῶν φύσεως, ἡ ἀνάπαυσις αὕτη εἶναι ἁρμόδιος. Ἐνόσῳ αἱ ἐπιθυμίαι ἡμῶν μένουσι διεφθαρμέναι, καὶ ὁδηγοῦνται κακῶς, εἶναι καλήτερον νὰ τὰς ἀπαρνώμεθα, καὶ νὰ τὰς καταστέλλωμεν, παρὰ νὰ τὰς ἐκπληρῶμεν. Ἀλλ' ἐκεῖναι, αἵτινες εἶναι πνευματικαὶ, εἶναι παρ' αὐτοῦ πεφυτευμέναι, καὶ αὐτὸς βεβαίως θέλει τὰς ποτίζει καὶ τὰς αὐξάνει. Αὐτὸς μᾶς ἔκαμε νὰ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν τὴν δικαιοσύνην διὰ νὰ μᾶς χορτάσῃ, καὶ οὕτω νὰ μᾶς καταστήσῃ πληρέστατα μακαρίους. Χριστιανὲ, αὐτὴ εἶναι ἀνάπαυσις κατὰ τὸ θέλημα τῆς καρδίας σου· περιέχει πᾶν ὅ,τι αὕτη δύναται νὰ ἐπιθυμήσῃ. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σὺ ἐπιθυμεῖς, καὶ παρακαλεῖς δι' αὐτὸ, καὶ κοπιάζεις, αὐτοῦ θέλεις τὸ εὕρει ὁλόκληρον. Σὺ προτιμᾷς νὰ ἔχῃς τὸν Θεὸν ἐν Χριστῷ, παρὰ τὸν κόσμον ὅλον· ἐκεῖ θέλεις τὸν ἔχει. Τί ἤθελες δώσει πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀγάπης του; Ἐκεῖ θέλεις ἔχει βεβαίωσιν ἀνύποπτον. Ἐπιθύμει ὅ,τι δύνασαι, ζήτει ὅ,τι θέλεις, ὡς Χριστιανὸς, καὶ θέλει σὲ δοθῇ, ὄχι μόνον τὸ ἥμισυ τῆς βασιλείας, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς βασιλείας καὶ τοῦ βασιλέως ἡ ἀπόλαυσις. Ἡ μὲν παροῦσα ζωὴ εἶναι ἐπιθυμίας καὶ προσευχῆς, ἐκείνη δὲ, ζωὴ χορτασμοῦ καὶ ἀπολαύσεως. Ἡ ἀνάπαυσις αὕτη εἶναι ἁρμόδιος εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἐκλεκτῶν, καθὼς καὶ εἰς τὴν φύσιν καὶ τὰς ἐπιθυμίας των. Περιέχει ὅ,τι ἀληθῶς ἐπεθύμουν χωρὶς νὰ δίδῃ εἰς αὐτοὺς παχυλὰς καὶ ψευδεῖς παρηγορίας, αἵτινες, ὡς τὰ ὅπλα τοῦ Σαοὺλ ἐπὶ τοῦ Δαβὶδ, εἶναι μᾶλλον βάρος, ἢ ὄφελος, ὁ Χριστὸς καὶ ἡ τελεία ἁγιοσύνη ἦσαν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐχρειάζοντο περισσότερον, καὶ ταῦτα θέλουσιν ἀπολαύσει.

(8) Ἔτι πλέον ἡ ἀνάπαυσις αὕτη βεβαίως θέλει εἶσθαι τελεία. Θέλομεν ἔχει τότε χαρὰν χωρὶς λύπην, καὶ ἀνάπαυσιν χωρὶς κούρασιν. Δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ οὐδεμία σύμμιξις διαφθορᾶς μετὰ τῆς χάριτός μας, οὔτε θλίψεις μὲ τὰς παραμυθίας μας. Δὲν ὑπάρχουν διόλου εἰς ἐκεῖνον τὸν λιμένα κύματα, τὰ ὁποῖα τώρα μᾶς ταράττουσι. Σήμερον εἴμεθα καλὰ, αὔριον ἀσθενεῖς· σήμερον εἰς δόξαν, αὔριον εἰς ἀτιμίαν· σήμερον ἔχομεν φίλους, αὔριον δὲ κανένα· μάλιστα ἔχομεν οἶνον καὶ ὄξος εἰς τὸ αὐτὸ ποτήριον. Ἐὰν ἀποκαλύψεις μᾶς ἁρπάζωσιν ἕως τρίτου οὐρανοῦ, ὁ ἄγγελος τοῦ Σατανᾶ, ἐντὸς ὀλίγου, μᾶς κολαφίζει, καὶ τὸ κέντρον εἰς τὴν σάρκα μᾶς ῥίπτει κάτω. (Β΄. Κορινθ. ιβ΄. 2, 7.) Ἀλλ' εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν ὑπάρχει κἀμμία τοιαύτη ἀστασία. Ἐὰν τελεία ἀγάπη βάλλῃ ἔξω τὸν φόβον, (Α΄. Ἰωάν. δ΄. 18.) τότε τελεία χαρὰ πρέπει νὰ βάλῃ ἔξω τὴν λύπην, καὶ τελεία εὐδαιμονία νὰ ἀποκλείσῃ ὅλα τὰ λείψανα τῆς ἀθλιότητος. Θέλομεν ἀναπαύεσθαι ἐκεῖ ἀπὸ ὅλα τὰ κακὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν θλίψεων.

Ὁ οὐρανὸς δὲν ἀποκλείει ταχύτερον τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, εἴτε τῆς φύσεως εἴτε τῆς συναναστροφῆς. « Καὶ οὐδὲν μολυσμένον τὸ ὁποῖον προξενεῖ βδέλυγμα καὶ ψεῦδος δὲν θέλει εἰσέλθει εἰς αὐτήν. » (Ἀποκάλ. κά. 27.) Τί ἐχρειάζετο ὁ Χριστὸς νὰ ἀποθάνῃ, ἐὰν ὁ οὐρανὸς ἤθελε περιέχει ἀτελεῖς ψυχάς; « Διὰ τοῦτο ἐφανερώθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ καταλύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. » (Ἰωάν. ά. 3, 8.) Τὸ αἷμά του καὶ τὸ πνεῦμά του δὲν ἔκαμεν ὅλον τοῦτο, διὰ νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἔπειτ' ἀφ' ὅλα ταῦτα μεμολυσμένους. Ποίαν κοινωνίαν ἔχει τὸ φῶς μὲ τὸ σκότος· καὶ ποίαν συμφωνίαν ἔχει ὁ Χριστὸς μὲ τὸν Βελίαλ; (Β΄. Κορινθ. ϛ΄. 14, 15.) Χριστιανὲ, ὅταν ἦσαι εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν θέλεις

ἁμαρτάνει πλέον. Αὕτη δὲν εἶναι χαροποιὰ εἴδησις εἰς σέ, ὅστις προσηυχήθης καὶ ἠγρύπνησας τόσον καιρὸν ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας; Γνωρίζω, ὅτι ἐὰν ἐπρόκειτο εἰς τὴν ἐκλογήν σου, σὺ ἤθελες μᾶλλον προτιμήσει νὰ ἐλευθερωθῇς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, παρὰ νὰ ἔχῃς τὸν κόσμον ὅλον· θέλεις ἀπολαύσει τὴν ἐπιθυμίαν σου. Ἡ σκληρὰ ἐκείνη καρδία, οἱ ποταποὶ ἐκεῖνοι συλλογισμοί, οἵτινες σ' ἐσυντρόφευον εἰς κάθε χρέος, τότε θέλουσι μείνει ὀπίσω διὰ παντός· ὁ νοῦς σου δὲν θέλει ταράττεσθαι πλέον ποτὲ ἀπὸ τὸ σκότος. Ὅλα τὰ ἀσαφῆ μέρη τῆς Γραφῆς θέλουσι διασαφισθῇ· ὅλαι αἱ φαινόμεναι ἀντιφάσεις θέλουσιν ἐξομαλισθῇ. Ὁ ἁπλούστατος Χριστιανὸς γίνεται ταχέως ἐκεῖ ἐντελέστερος Θεολόγος ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐπὶ τῆς γῆς· ὦ εὐτυχὴς ἡμέρα ἐκείνη, καθ' ἣν αἱ ἀπάται θέλουσι ματαιωθῇ διὰ παντός! καθ' ἣν ἡ νόησις ἡμῶν θέλει πληρωθῇ ἀπὸ αὐτὸν τὸν Θεόν, τοῦ ὁποίου τὸ φῶς δὲν θέλει ἀφήσει κανὲν ἴχνος σκότους εἰς ἡμᾶς. Τὸ πρόσωπόν του θέλει εἶσθαι ἡ Γραφή, ὅπου θέλομεν ἀναγινώσκει τὴν ἀλήθειαν. Πολλάκις εὐσεβὴς ἄνθρωπος ἐδῶ, διὰ τὸν σφαλερὸν ζῆλόν του, ἔγινεν αἰτία, ν' ἀποπλανηθῶσι καὶ νὰ διαστραφῶσιν οἱ ἀδελφοί του. Καὶ ὅταν ἐννοήσῃ τὸ ἰδικόν του λάθος, δὲν ἐξεύρει πῶς νὰ ἐκβάλῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὴν πλάνην. Ἀλλ' ἐκεῖ θέλομεν συμφωνεῖ εἰς μίαν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία εἶναι μία εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ἡ ἀλήθεια. Θέλομεν ἀναπαύεσθαι ἀκόμη ἀπὸ ὅλας τὰς ἁμαρτίας τῆς θελήσεως, τῶν παθήσεων, καὶ τῶν συναναστροφῶν μας. Δεν θέλομεν κατέχει πλέον τὴν ἀνταρτικὴν ἐκείνην ἀρχήν, ἥτις τώρα μᾶς ἀποσπᾷ ἐκ τοῦ Θεοῦ. Δὲν θέλομεν καταδυναστεύεσθαι πλέον ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς διαφθορᾶς μας, οὔτε ἐνοχλεῖσθαι ἀπὸ τὴν παρουσίαν της. Οὔτε ὑπερηφάνεια ἢ πάθος, οὔτε ὀκνηρία, ἢ ἀναισθησία θέλουσιν ἐμβῇ μὲ ἡμᾶς· κάμ-

μία ἀπαλλοτρίωσις ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ· κάμμία ψυχρότης τῶν παθήσεών μας, οὔτε ἀτέλεια τῆς ἀγάπης μας, ἢ ἀσταθὴς διαγωγή· κἀνὲν ἔργον λυποῦν τὸ πνεῦμα, κάμμία σκανδαλώδης πρᾶξις, οὔτε βέβηλος συναναστροφὴ, διότι ἀπὸ ὅλα ταῦτα θέλομεν ἀναπαύεσθαι αἰωνίως. Τότε τὸ θέλημά μας θέλει ἀνταποκρίνεσθαι εἰς τὸ θεῖον θέλημα, ὡς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον εἰς τὸν καθρέπτην· καὶ ἀπὸ αὐτὸ ὡς τὸν νόμον καὶ κανόνα μας δὲν θέλομεν παρεκτραπῆ· διότι ὅποιος εἰσῆλθεν εἰς τὴν κατάπαυσίν του καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τὰ ἔργα του, καθὼς ὁ Θεὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τὰ ἴδιά του ἔργα. (Ἑβρ. δ'. 10.)

Αἱ θλίψεις ἡμῶν ἦσαν συνεπόμενα τῶν ἁμαρτιῶν μας· καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀμφότερα ταῦτα θέλουσι παύσει ὁμοῦ. Θέλομεν ἀναπαύεσθαι ἀπὸ κάθε ὑποψίαν περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Δὲν θέλει λεχθῆ πλέον, ὅτι «αἱ ὑποψίαι εἶναι ὡς τὸ ἀγκάθιον, κακὸν χόρτον, τὸ ὁποῖον ὅμως φυτρόνει εἰς καλὴν γῆν.» (Ἰωάν. Πρέστον.) Τότε θέλουσιν ἐκριζωθῆ, καὶ δὲν θέλουσι πλέον ἐνοχλεῖ τὴν καλὴν ψυχήν. Δὲν θέλομεν ἀκούει πλέον τοιούτους λόγους· τί νὰ κάμω διὰ νὰ γνωρίσω τὴν κατάστασίν μου, πῶς θέλω γνωρίσει, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ πατήρ μου; ὅτι ἡ καρδία μου εἶναι εὐθεῖα; ὅτι ἡ ἐπιστροφή μου εἶναι ἀληθής; ἡ πίστις εἰλικρινής; Φοβοῦμαι μήπως αἱ ἁμαρτίαι μου δὲν συγχωρηθῶσι, μήπως ὅλα ὅσα κάμνω ἦναι ὑπόκρισις, μήπως ὁ Θεὸς μὲ ἀποῤῥίψῃ, καὶ δὲν ἀκούσῃ τὰς προσευχάς μου. Ὅλα ταῦτα θέλουσι μεταβληθῆ εἰς ἐπαίνους. Θέλομεν ἀναπαύεσθαι ἀπὸ κάθε αἴσθημα δυσαρεσκείας τοῦ Θεοῦ. Κόλασις εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν θέλει ὑπάρχει. Ἐνίοτε ἡ καλὴ ψυχὴ ἐνθυμεῖτο τὸν Θεὸν καὶ ἐταράττετο, παρεπονεῖτο καὶ ἐβυθίζετο, καὶ δὲν ἤθελε νὰ παρηγορηθῆ. Ἡ θεία ὀργὴ ἔκειτο ἐπ' αὐτῆς βαρέως, καὶ ὁ

Θεὸς κατέθλιψεν αὐτὴν μὲ ὅλα τὰ κύματά του. (Ψαλμ. οζ'. 2, 3. μβ'. 7.) Ἀλλ' ἡ μακαρία ἐκείνη ἡμέρα θέλει μᾶς πείσει, ὅτι ἂν καὶ ὁ Θεὸς ἔκρυψεν ἀπὸ ἡμᾶς τὸ πρόσωπόν του διὰ μίαν στιγμὴν, μὲ εὐμένειαν ὅμως αἰώνιον θέλει μᾶς ἐλεήσει. (Ἡσαΐ. νδ'. 8.) Θέλομεν ἀναπαύεσθαι ἀπὸ ὅλους τοὺς πειρασμοὺς τοῦ Σατανᾶ. Ὁποίαν λύπην προξενεῖ εἰς τὸν Χριστιανὸν, ἂν καὶ δὲν ὑποκύπτῃ εἰς τὸν πειρασμὸν, τὸ νὰ τοῦ προβάλῃ τις νὰ ἀρνηθῇ τὸν Κύριόν του! Ποία βάσανος, νὰ ἔχῃ τις εἰς τὴν ψυχήν του τοιαῦτα αἰσθήματα, καὶ τοιαύτας βλασφήμους ἰδέας εἰς τὴν φαντασίαν του· ποτὲ μὲν σκληρὰς περὶ Θεοῦ σκέψεις, ποτὲ δὲ ἀναξίους περὶ Χριστοῦ συλλογισμοὺς, καὶ ποτὲ μὲν ἀπίστους περὶ τῶν Γραφῶν συλλογισμοὺς, ἄλλοτε δὲ βλασφήμους περὶ τῆς Προνοίας ἰδέας! Νὰ πειράζηται ἐνίοτε εἰς τὸ νὰ παρεκτραπῇ εἰς τὰ παρόντα, νὰ παίζῃ μὲ τὰ δελεάσματα τῆς ἁμαρτίας, νὰ ἀποτολμᾷ εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκὸς, καὶ εἰς αὐτὴν ἐνίοτε τὴν ἀθεΐαν· ὅταν μάλιστα γνωρίζωμεν τὴν δολιότητα τῶν καρδιῶν μας, αἵτινες εἶναι ἕτοιμοι ὡς προσάναμμα νὰ ἀναφλεχθῶσιν, εὐθὺς ἅμα πέσωσιν εἰς αὐτὰς οἱ σπινθῆρες ἐκεῖνοι τῶν πειρασμῶν. Ὁ Σατανᾶς ἔχει δύναμιν ἐδῶ νὰ μᾶς δοκιμάσῃ εἰς τὴν ἔρημον, ἀλλὰ δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν· δύναται μὲν, νὰ μᾶς ἀναβάσῃ εἰς τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ τῆς ἐπιγείου Ἱερουσαλὴμ· εἰς τὴν νέαν ὅμως Ἱερουσαλὴμ δὲν ἐμπορεῖ νὰ πλησιάσῃ· δύναται νὰ μᾶς φέρῃ εἰς ὄρος ὑψηλὸν, ἀλλὰ τὸ ὄρος Σιὼν δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἀναβῇ· καὶ ἐὰν ἠδύνατο νὰ τὸ κάμῃ, ὅλαι αἱ βασιλεῖαι τοῦ κόσμου, καὶ ἡ δόξα αὐτῶν, ἤθελαν εἶσθαι βδελυρὸν δελέαμα διὰ ψυχὴν, ἥτις ἀπέκτησε τὴν βασιλείαν τοῦ Κυρίου μας. Ὄχι, εἰς μάτην ὁ Σατανᾶς θέλει πασχίσει νὰ μᾶς δοκιμάσῃ πλέον. Ὅλαι αἱ δοκιμαί μας ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τὴν σάρκα, θέλουσι παύσει. Ὦ τῶν καθη-

μερινῶν κινδύνων, εἰς τοὺς ὁποίους περιπατοῦμεν! Πᾶσα αἴσθησις καὶ πᾶν μέλος εἶναι παγίς! Πᾶν κτίσμα, πᾶν ἔλεος, καὶ πᾶν χρέος γίνεται παγίς! Μόλις ἀνοίγομεν τοὺς ὀφθαλμούς μας, καὶ ἀμέσως κινδυνεύομεν νὰ φθονήσωμεν τοὺς ἀνωτέρους μας, ἢ νὰ καταφρονήσωμεν τοὺς κατωτέρους μας, ἢ νὰ ἐπιθυμήσωμεν τὰς τιμὰς καὶ τὰ πλούτη τινῶν, ἢ νὰ ἰδῶμεν τὰ ῥάκη καὶ τὴν ἐσχάτην πτωχείαν ἄλλων, με ὑπερηφάνειαν καὶ ἀσπλαγχνίαν! Ἡ θέα τῆς ὡραιότητος γίνεται δέλεαρ εἰς τὰς σαρκικάς μας ἐπιθυμίας· ἡ δὲ τῆς ἀσχημίας, αἰτία νὰ ἐξοκείλωμεν εἰς ἀποστροφὴν καὶ καταφρόνησιν. Πόσον ταχέως εἰσέρπουσιν εἰς τὴν καρδίαν μας συκοφαντίαι, μάταιαι ἀστειότητες, καὶ ὁμιλίαι ἀσελγεῖς! Πόσον συνεχῆ καὶ ἰσχυρὰν προφύλαξιν ἀπαιτοῦσιν αἱ διάφοροι φυσικαὶ καὶ ἠθικαὶ ὁρμαί μας! Ἔχομεν καλὴν φυσιογνωμίαν καὶ ὡραιότητα; Ὁποῖα προσανάμματα γίνονται ταῦτα εἰς τὴν ὑπερηφάνειαν! Εἴμεθα ἄσχημοι; Ὁποία αἰτία εἰς τὸ νὰ μεμψιμοιρῶμεν! Ἔχομεν νοῦν δυνατὸν καὶ παιδείαν; Πόσον ὀγλίγορα φυσιούμεθα, ζητοῦμεν χειροκροτήματα, καὶ καταφρονοῦμεν τοὺς ἀδελφούς μας! Εἴμεθα ἀμαθεῖς; Πόσον τότε κλίνομεν εἰς τὸ νὰ καταφρονήσωμεν ὅ,τι δὲν ἔχομεν! Κατέχομεν θέσεις, καὶ ἔχομεν ἐξουσίαν; Πόσον ἰσχυρὸς εἶναι ὁ πειρασμὸς εἰς τὸ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ καταχρασθῶμεν τὰ ἐμπιστευθέντα, νὰ κάμωμεν τὴν θέλησίν μας νόμον, καὶ εἰς τὸν κανόνα καὶ τὸν τύπον τοῦ συμφέροντός μας, καὶ τῆς πολιτικῆς μας νὰ περιορίσωμεν τὰς εὐχαριστήσεις τῶν ἄλλων! Εἴμεθα κατώτεροι; Πόσον τότε κλίνομεν εἰς τὸ νὰ λυπώμεθα διὰ τὰ πλεονεκτήματα τῶν ἄλλων, καὶ νὰ φέρωμεν τὰς πράξεις των εἰς τὸ βῆμα τῆς ἰδικῆς μας κρίσεως! Εἴμεθα πλούσιοι, χωρὶς νὰ ἐπαιρώμεθα; ἢ πτωχοί, χωρὶς νὰ δυσαρεστώμεθα; Δὲν εἴμεθα ἀμελεῖς εἰς τὰ χρέη μας, ἢ δὲν

τὰ κάμνομεν νομίζοντες, ὅτι ἐπέχουσι τὸν τόπον τοῦ Χριςοῦ; Ἂς μὴ στοχασθῶμεν ὅμως ὅτι ὁ Θεὸς ἔκαμεν ὅλα ταῦτα παγίδας εἰς ἡμᾶς· ἀλλὰ διὰ τῆς διαφθορᾶς μας ἀπέβησαν τοιαῦτα. Ἡμεῖς αὐτοὶ εἴμεθα ἡ μεγίστη παγὶς εἰς τὸν ἑαυτόν μας. Ἡ παραμυθία μας εἶναι ὅτι ἡ ἀνάπαυσις θέλει μᾶς ἐλευθερώσει ἀπὸ ὅλα ταῦτα. Καθὼς ὁ Σατανᾶς δὲν δύναται νὰ ἐμβῇ ἐκεῖ, τοιουτοτρύπως δὲν δύναται νὰ ἐμβῇ καὶ κἀνὲν πρᾶγμα, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς φθονεροὺς σκοπούς του. Ἀλλὰ τὰ πάντα ἐκεῖ θέλουσιν ἑνωθῇ μὲ ἡμᾶς διὰ τῶν ὑψίστων ἐπαίνων τοῦ μεγάλου μας λυτρωτοῦ. Καθὼς θέλομεν ἀναπαύεσθαι ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς, οὕτω καὶ ἀπὸ τὰς προσβολὰς καὶ τοὺς διωγμοὺς τοῦ κόσμου. Αἱ δεήσεις τῶν ψυχῶν ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου θέλουσιν εἰσακουσθῇ, καὶ ὁ « Θεὸς θέλει ἐκδικήσει τὸ αἷμά των ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσιν εἰς τὴν γῆν. » (Ἀποκάλ. ϛ΄. 9, 10.) Οὗτος εἶναι ὁ καιρὸς τοῦ νὰ στεφανωθῶμεν μὲ ἀκάνθας, ἐκεῖνος δὲ, μὲ δόξαν. Τώρα ὅλοι, ὅσοι θέλουσι νὰ ζῶσιν εὐσεβῶς ἐν Χριςῷ Ἰησοῦ, θέλουσι διωχθῇ. (Β΄. Τιμόθ. γ΄. 12.) Τότε ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ὑποφέρουν ὁμοῦ μὲ αὐτὸν, θέλουσι δοξασθῇ μετ' αὐτοῦ. (Ῥωμ. ή. 17.) Τώρα πρέπει νὰ μισηθῶμεν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἕνεκα τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. (Ματθ. δ΄. 22.) Τότε ὁ Χριστὸς θέλει θαυμασθῇ εἰς τοὺς ἁγίους του, οἱ ὁποῖοι τοιουτοτρόπως ἐμισοῦντο. (Β΄. Θεσσ. ά. 10.) Ἐδῶ γινόμεθα θέατρον εἰς τὸν κόσμον, καὶ εἰς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὡς καθάρματα τοῦ κόσμου, ἀποῤῥίψιμα ὅλων. Οἱ ἄνθρωποι μᾶς ἀφορίζουν ἀπὸ τὰς συναναστροφάς των, μᾶς ὀνειδίζουσι καὶ ἐβγάλλουσι τὸ ὄνομά μας ὡς κακόν. (Ά. Κορινθ. δ΄. 9—13. Λουκ. ϐ΄. 22.) Ἀλλὰ τότε ἐξ ἐναντίας, ἡμεῖς μὲν, θέλομεν θεαθῇ διὰ τὴν δόξαν μας, ἐκεῖνοι δὲ, θέλουσιν ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἐκλεκ-

τῶν, καὶ χωρισθῇ ἀπὸ ἡμᾶς, θέλοντες καὶ μὴ θέλοντες. Μόλις τώρα δυνάμεθα νὰ προσευχηθῶμεν εἰς τὰς οἰκογενείας μας, ἢ νὰ ψάλλωμεν ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν, διότι ἡ φωνή μας τὰς ἐνοχλεῖ. Ἀλλὰ πόσον θέλει βασανίζει αὐτοὺς τότε, νὰ βλέπωσιν ἡμᾶς ὑμνοῦντας καὶ χαίροντας, ἐνῷ ἐκεῖνοι ὀλολύζουσι καὶ θρηνοῦσι! Σεῖς, ἀδελφοὶ, οἵτινες δὲν ἐμπορεῖτε νὰ ἐπιχειρισθῆτε κανὲν ἔργον τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ χάσητε τὴν ἀγάπην τοῦ κόσμου, στοχασθῆτε, ὅτι εἰς τὸν οὐρανὸν κανεὶς δὲν θέλει εὑρεθῇ νὰ μὴ θελήσῃ νὰ σᾶς βοηθήσῃ εἰς τὸ ἔργον σας, καὶ νὰ ἑνωθῇ μὲ καρδίαν καὶ φωνὴν εἰς τὴν αἰώνιον χαρὰν καὶ ὑμνολογίαν σας. Ἕως τότε, διὰ τῆς ὑπομονῆς σας, ἀποκτήσετε τὰς ψυχάς σας. (Λουκ. κά. 19.) Δέσετε ὅλας τὰς ὕβρεις ὡς στέφανον εἰς τὰς κεφαλάς σας. Νομίζετε αὐτὰς μεγαλήτερον πλοῦτον, παρὰ ὅλους τοὺς θησαυροὺς τοῦ κόσμου. « Εἶναι δίκαιον εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἀνταποδώσῃ θλίψιν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι σᾶς θλίβουσι, καὶ εἰς σᾶς, οἱ ὁποῖοι θλίβεσθε, ἄνεσιν ὁμοῦ μὲ τὸν Χριστόν. » (Β'. Θεσσ. ά. 6, 7.) Θέλομεν ἀναπαύεσθαι τότε ἀπὸ ὅλας τὰς λυπηρὰς διαιρέσεις μας, καὶ τὰς ἀντιχρίστους ἔριδας ἐναντίον ἀλλήλων. Μὲ πόσην ἀγάπην θέλουν ζῇ χιλιάδες ὁμοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐνῷ ἔζων διαφερόμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐπὶ τῆς γῆς! Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει φιλονεικία, οὔτε ὑπερηφάνεια, οὔτε ἀμάθεια, ἢ ἄλλη τις διαφθορά. Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχουν συνωμοσίαι, διὰ νὰ ἐνισχύσωμεν τὰ κόμματά μας, οὔτε καταχθόνια σχέδια κατὰ τῶν ἀδελφῶν μας. Ἐὰν εἰς τὸν οὐρανὸν ὑπάρχῃ λύπη, ἢ ἐντροπὴ, θέλομεν λυπεῖσθαι καὶ ἐντρέπεσθαι μόνον ἐνθυμούμενοι τὴν διαγωγήν μας ἐπὶ τῆς γῆς, καθὼς οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσὴφ, ὁσάκις ἔμελλον νὰ θεωρήσωσιν αὐτὸν, ἐνθυμούμενοι τὴν προτέραν αὐτῶν κακὴν μεταχείρησιν. Δὲν μᾶς ἀρκεῖ ὅτι ὁ κόσμος ὅλος εἶναι ἐναντίον μας, ἀλλὰ θέλομεν ἔτι πλέον καὶ

ἡμεῖς νὰ καταφερώμεθα ὁ εἷς κατὰ τοῦ ἄλλου; Ὦ εὐτυχεῖς ἡμέραι τῶν διωγμῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέουν ὁμοῦ εἰς ἀγάπην ἡμᾶς, τοὺς ὁποίους ἡ ἀκτὶς τῆς ἐλευθερίας καὶ εὐδαιμονίας κατακρημνίζει ἕνεκα τῶν διχονοιῶν μας! Ὦ εὐτυχεῖς ἡμέραι τῆς ἐνδόξου ἀναπαύσεως τῶν πιστῶν, ὅτε καθὼς εἶναι εἷς Θεὸς, εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριςὸς, ἓν Πνεῦμα, θέλομεν ἔχει καὶ μίαν καρδίαν, καὶ μίαν ἐκκλησίαν, ἓν ἔργον διὰ παντός! Θέλομεν ἀναπαύεσθαι τότε ἀπὸ πᾶσαν μετοχὴν εἰς τὰς θλίψεις τῶν ἀδελφῶν μας. Ἡ ἐκκλησία ἐπὶ τῆς γῆς ὁμοιάζει ἀληθῶς νοσοκομεῖον, ὅπου τινὲς μὲν στενάζουσιν ἕνεκα τοῦ ἐσκοτισμένου νοός των, τινὲς δὲ ἕνεκα τῆς ἀναισθήτου καρδίας, τινὲς δὲ χαυνόνονται ἕνεκα τῆς ἀκάρπου ἀδυναμίας των, τινὲς δὲ φέρουσιν αἱμοσταγεῖς εἰς τὸ σῶμά των πληγὰς, ἐξ αἰτίας τῆς κακῆς διαγωγῆς καὶ ἰσχυρογνωμίας των, ἄλλοι παραπονοῦνται διὰ τὴν πτωχείαν των, ἄλλοι στενάζουσιν ὑπὸ διαφόρους πόνους καὶ ἀσθενείας, καὶ ἄλλοι τελευταῖον θρηνοῦσιν ὁλόκληρον σωρείαν συμφορῶν. Ἀλλ᾽ ἔτι μεγαλητέρα θλίψις εἶναι νὰ βλέπωμεν τοὺς στενοτάτους καὶ φιλτάτους μας φίλους παρεκτρεπομένους ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ, ἐξακολουθοῦντας τὴν ἀμέλειάν των πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὰς ψυχάς των, καὶ τίποτε νὰ μὴ τοὺς ἐξυπνᾷ ἀπὸ τὴν νομιζομένην ἀσφάλειάν των· νὰ βλέπωμεν ἀσεβῆ πατέρα ἢ μητέρα, ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν, γυναῖκα ἢ ἄνδρα, τέκνον ἢ φίλον, καὶ νὰ συλλογιζώμεθα πόσον βεβαίως θέλουν εἶσθαι εἰς τὴν κόλασιν διὰ παντὸς, ἐὰν ἀποθάνωσιν εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασίν των χωρὶς νὰ ἀναγεννηθῶσι! Νὰ συλλογιζώμεθα τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ αὐτοὺς, τὸν Ἰσραὴλ ἐστερημένον τῆς δόξης του, τὰς δυστυχεῖς ψυχὰς ἐγκαταλελειμμένας ἑκουσίως, ἐσκοτισμένας, διότι σβύνουσι καὶ στεροῦνται τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ τὰς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν! Ἡ ἡμέρα τῆς ανα-

παύσεώς μας θέλει ἐλευθερώσει ἡμᾶς ἀπὸ ὅλα ταῦτα, καὶ αἱ ἡμέραι τῆς θλίψεως θέλουν παύσει. Τότε οἱ λαοί σου, ὦ Κύριε, θέλουν εἶσθαι ὅλοι δίκαιοι, θέλουσι κληρονομήσει τὴν γῆν διὰ παντὸς, τὸν κλάδον τοῦ φυτοῦ σου, τὸ ἔργον τῶν χειρῶν σου διὰ νὰ δοξασθῇς. (Ἡσαΐ. ξ'. 20, 21.) Τότε θέλομεν ἀναπαύεσθαι ἀπὸ ὅλας τὰς προσωπικάς μας θλίψεις. Τοῦτο φαίνεται μικρὸν μὲν εἰς ἐκείνους, οἵτινες ζῶσιν εἰς ἄνεσιν καὶ εὐτυχίαν· ἀλλ' εἰς ψυχὴν ἥτις θλίβεται καθημερινῶς, αἱ περὶ τοῦ οὐρανοῦ σκέψεις εἶναι χαροποιαί. Ὦ πῶς ζῶμεν τώρα ὡς ἀποθνήσκοντες! διότι ὅσας ἡμέρας καὶ ὥρας ἔχομεν, τόσας καὶ θλίψεις. Ὁ ἐξαγοραστής μας ἀφίνει εἰς ἡμᾶς τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ἀθλιότητος, διὰ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ γνωρίσωμεν εἰς τί εἴμεθα ὑπόχρεοι, νὰ μᾶς ἐνθυμίσῃ, ὅτι ἄλλως ἠθέλομεν λησμονήσει, νὰ συνεργήσῃ εἰς τὰ σοφὰ καὶ ἀγαθὰ σχέδιά του, καὶ νὰ συντείνῃ εἰς τὴν πλήρη καὶ τελείαν ἀνάκτησίν μας. Ἡ θλίψις ἐμβαίνει εἰς κάθε αἴσθημα, καὶ κατακυριεύει πᾶν μέρος καὶ δύναμιν τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ πνεύματος. Ποῖον εὐγενὲς μέρος αὐτῶν ὑποφέρει μόνον τοὺς πόνους καὶ τὴν καταστροφήν; Ἀλλ' ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ σὰρξ, τὸ χῶμα καὶ ὁ πόνος, ὅλα συνάμα θέλουσιν ἀφεθῇ. Ὦ μακαρία ἡσυχία τῆς χώρας ἐκείνης, ὅπου δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, εἰμὴ γλυκύτης καὶ συνεχὴς εἰρήνη. Ὦ εὐγενὴς τόπος, ὅπου κανεὶς δὲν εἶναι ἀσθενής! Ὦ εὐδαίμων γῆ, ὅπου ὅλοι εἶναι βασιλεῖς! ὦ ἁγία σύναξις, ὅπου ὅλοι εἶναι ἱερεῖς. Πόσον ἐλεύθερον εἶναι τὸ κράτος ἐκεῖνο, ὅπου οἱ πολῖται εἰς ἄλλον δὲν εἶναι δοῦλοι, εἰμὴ μόνον εἰς τὸν ὑπέρτατον Κύριόν των. Ὁ πτωχὸς ἄνθρωπος δὲν θέλει πλέον ἀποκάμει ἀπὸ τοὺς κόπους, δὲν θέλει ὑποφέρει πλέον πεῖναν ἢ δίψαν, ψύχος ἢ γύμνωσιν, ὑπερβολικὸν ψύχος ἢ καῦσιν. Τὰ πρόσωπά μας δὲν θέλουν εἶσθαι πλέον ὠχρὰ ἢ μελαγχολικά. Δὲν θέλουν ὑπάρχει πλέον διαῤῥήξεις φιλίας,

ἢ ἀπομακρύνσεις τῶν φίλων. Δὲν θέλουν εἶσθαι θλίψεις εἰς τὰς σχέσεις μας, οὔτε θέλει ἀκουσθῇ φωνὴ θρήνου εἰς τὰς κατοικίας μας. Ὁ Θεὸς θέλει ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τὰ ὄμματά των. (Ἀποκάλ. ζ΄. 16, 17.) Ὦ ψυχὴ, ὑπόφερε τὰς ἀσθενείας εἰς τὸ γήϊνον σκήνωμά σου· ὀλίγον καιρὸν θέλει διαρκέσει ἡ κατάστασίς σου αὕτη. Τὸ περιπάτημα τῶν ποδῶν τοῦ ἐρχομένου λυτρωτοῦ σου ἀκούεται εἰς τὴν θύραν. Θέλομεν ἀναπαύεσθαι ἔτι ἀπὸ ὅλους τοὺς κόπους τῶν χρεῶν μας. Ὁ εὐσυνείδητος ἄρχων, γονεὺς καὶ ἱερεὺς φωνάζει. « Ὦ βάρος, τὸ ὁποῖον ἐπίκειται εἰς ἐμέ! » Κάθε σχέσις, κάθε κατάστασις, κάθε ἡλικία ἔχει διάφορα τὰ χρέη, ὥστε ἕκαστος εὐσυνείδητος Χριστιανὸς φωνάζει· ὦ βάρος! « ὦ πόσον βαρὺ ἀποδεικνύει τοῦτο ἡ ἀδυναμία μου. » Ἀλλ' ἡ αἰώνιος ἀνάπαυσις θέλει μᾶς ἐλαφρώσει ἀπὸ τὰ βάρη! Ἔτι πλέον θέλομεν ἀναπαύεσθαι ἀπὸ ὅλας τὰς ἐνοχλητικὰς θλίψεις μας, αἵτινες ἀναγκαίως μὰς συντροφεύουν, ἐνόσῳ εἴμεθα ἀπόντες ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἡ ἐνόχλησις ἡ ἀναμεμιγμένη μὲ τὰς ἐπιθυμίας καὶ ἐλπίδας μας, τοὺς πόθους καὶ προσδοκίας μας, τότε θέλει παύσει. Δὲν θέλομεν εὕρει πλέον χαμένον τὸν θησαυρόν μας, ὅταν κυττάξωμεν εἰς τὸ κιβώτιόν μας, ἢ τὸν Χριστὸν, ὅταν ἀποβλέψωμεν εἰς τὰς καρδίας μας. Δὲν θέλομεν ζητεῖ αὐτὸν ἀπὸ τελετῆς εἰς τελετήν· ἀλλὰ τὰ πάντα θέλουν εἶσθαι τετελειωμένα μὲ μακαριωτάτην καὶ πλήρη ἀπόλαυσιν.

Τελευταῖος πολύτιμος λίθος τοῦ στεφάνου μας εἶναι, ὅτι ἡ ἀνάπαυσις αὕτη θέλει εἶσθαι αἰωνία. Ἄνευ τῆς ἰδιότητος ταύτης ὅλα τἄλλα συγκρινόμενα ἤθελον εἶσθαι μηδέν. Αὐτὸς ὁ συλλογισμὸς τοῦ νὰ τὴν στερηθῶμέν ποτε ἤθελε πικράνει ὅλην τὴν χαράν μας. Ἤθελεν εἶσθαι κόλασις εἰς τὸν οὐρανὸν, τὸ νὰ συλλογιζώμεθα ὅτι δυνάμεθα νὰ τὸν χάσωμεν, καθὼς ἤθελεν εἶσθαι εἶδος οὐρανοῦ εἰς τοὺς κολασμένους,

ἐὰν ἤθελον ἔχει ἐλπίδας τοῦ νὰ ἐκφύγωσι ποτέ. Ἡ θνητότης εἶναι ἡ δυστυχία ὅλων τῶν γηΐνων ἡδονῶν. Πόσον φθείρεται ἡ εὐχαρίστησίς μας, ὅταν βλέπωμεν αὐτὴν θνήσκουσαν εἰς τὰς χεῖράς μας! Ἀλλ' ὢ τῆς μακαρίου αἰωνιότητος, ὅπου ἡ ζωή μας δὲν ἐνοχλεῖται ἀπὸ τοιούτους συλλογισμοὺς, οὔτε ἡ χαρά μας διακόπτεται ἀπὸ τοιούτους φόβους, ὅπου θέλομεν εἶσθαι στύλοι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ μας, καὶ δὲν θέλομεν ἐξέλθει πλέον. (Ἀποκάλ. γ΄. 12.) Ἐνῷ εἴμεθα δοῦλοι, ἐκρατοῦμεν τὰ ἰδικά μας, ὡς ἐνοικιασταὶ, καὶ μόνον ἕως εἰς τὸ τέρμα μιᾶς προσκαίρου ζωῆς· « ἀλλ' ὁ υἱὸς μένει εἰς τὴν οἰκίαν πάντοτε. » (Ἰωάν. ή. 35.) Ὦ ψυχή μου, ἄφησε τὰ ἐνύπνια τῶν προσκαίρων ἡδονῶν σου, καὶ μὴ κράτει τόσον σφιγκτὰ τὴν γῆν καὶ τὴν σάρκα. Σπούδαζε συχνὰ, σπούδαζε βαθέως αὐτὴν τὴν μίαν λέξιν, ΑΙΩΝΙΟΤΗΣ. Τί! ζωὴ ἄνευ θανάτου, χαρὰ, καὶ χαρὰ αἰώνιος! ὢ κολασμέναι ψυχαὶ, εὐτυχεῖς ἠθέλετε εἶσθαι ἐὰν μετὰ μυριάδας αἰώνων ἠδύνασθε νὰ ἐκφύγητε ἐκεῖθεν! Καὶ σεῖς, ὢ πιςοὶ, εἰς τὸν οὐρανὸν δυστυχεῖς ἠθέλετε εἶσθαι, ἐὰν μετὰ μυριάδας μυριάδων αἰώνων ἠθέλετε ἀποβληθῆ ἐξ αὐτοῦ. Ἡ λέξις αὕτη ΑΙΩΝΙΟΤΗΣ, περιέχει τὸν ἄκρον ὅρον τῶν βασάνων αὐτῶν καὶ τῆς δόξης ἡμῶν. Εἴθε ὁ ἁμαρτωλὸς νὰ ἐσπούδαζε τὴν λέξιν ταύτην· μὲ φαίνεται ὅτι ἤθελε τὸν ἐξιππάσει εἰς τὸν βαθὺν ὕπνον του. Εἴθε ἡ ἀγαθὴ ψυχὴ νὰ ἐσπούδαζεν αὐτήν· μὲ φαίνεται ὅτι ἤθελε τὴν ἀναζωογονήσει εἰς τὴν δριμυτάτην της ἀγωνίαν. Καὶ πρέπει ἐγὼ, ὢ Κύριε, νὰ ζῶ οὕτω αἰωνίως; Θέλω λοιπὸν ὡσαύτως ἀγαπᾷ καὶ αἰωνίως! Πρέπει ἡ χαρά μου νὰ ἦναι ἀτελεύτητος; αἱ δὲ εὐχαριστίαι μου τοὐναντίον; Βέβαια, ἐὰν δὲν χάσω ποτὲ τὴν δόξαν μου, δὲν θέλω παύσει ποτὲ τοὺς πρὸς τὸν Θεὸν ἐπαίνους. Ἐὰν θέλῃς νὰ τελειοποιήσῃς καὶ διαιωνίσῃς ἐμὲ καὶ τὴν δόξαν μου, καθὼς ἐγὼ θέλω εἶσθαι ἰδικός

σου, καὶ ὄχι ἰδικός μου, τοιουτοτρόπως ἡ δόξα μου θέλει εἶσθαι δόξα ἰδική σου. Καὶ καθὼς διὰ τῆς δόξης μου ἀπέβλεψας εἰς τὴν ἰδικήν σου, εἰς αὐτὴν ταύτην θέλω καὶ ἐγὼ ἀποβλέπει, ὅταν στεφανωθῶ μὲ δόξαν ἀτελεύτητον. « Ἂς ἦναι δὲ τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων, τὸν ἄφθαρτον, τὸν ἀόρατον, τὸν μόνον σοφὸν Θεὸν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. » (Ά. Τιμόθ. ά. 17.)

Οὕτως ἐπροσπάθησα νὰ σᾶς δείξω ὀλίγον τι ἐκ τῆς πλησιαζούσης δόξης. Ἀλλὰ πόσον αἱ ἐκφράσεις μου ἀπολείπονται τῶν πλεονεκτημάτων αὐτῆς! Ἀναγνῶστα, ἐὰν ἦσαι ταπεινὸς καὶ εἰλικρινὴς πιστὸς, καὶ προσδοκᾷς μὲ πόθον καὶ κόπον τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην, ἐντὸς ὀλίγου θέλεις ἰδεῖ καὶ αἰσθανθῇ τὴν ἀλήθειαν ὅλων τούτων. Τότε θέλεις ἔχει τοιαύτας ὑψηλὰς ἰδέας περὶ τῆς μακαρίας ταύτης καταστάσεως, ὥστε θέλεις λυπεῖσθαι διὰ τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν θνητῶν, καὶ ἐννοήσει ὅτι ὅλα ταῦτα ἀπολείπονται μυριάκις ἀπὸ τὴν ὅλην ἀλήθειαν. Ἐντοσούτῳ δὲ, καὶ ταῦτα ἂς διεγείρουν τὰς ἐπιθυμίας σου, καὶ ἂς ἐπιταχύνουν τὰς προσπαθείας σου. Σήκω καὶ ἐργάζου, τρέχε καὶ ἀγωνίζου, πολέμει καὶ νίκα· διότι ἔχεις ἔμπροσθέν σου βέβαιον καὶ ἔνδοξον βραβεῖον. Ὁ Θεὸς δὲν θέλει σὲ ἀπατήσει· μὴ ἀπάτα τὸν ἑαυτόν σου, μηδὲ πρόδιδε τὴν ψυχήν σου μὲ τὴν ἀργοπορίαν, καὶ ὅλα θέλουν εἶσθαι ἰδικά σου. Ὁποῖοι ἄνθρωποι, νομίζεις, ἤθελον εἶσθαι οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν ζωήν των καὶ εἰς τὰ χρέη των, ἐὰν ἐσυλλογίζοντο πάντοτε τὴν δόξαν ταύτην; Εἰς ὁποίαν διάθεσιν ἤθελον εἶσθαι τὰ πνεύματά των, ἐὰν αἱ σκέψεις των περὶ τοῦ οὐρανοῦ ἦσαν ζωηραὶ καὶ πισαί; Ἤθελον εἶσθαι τάχα αἱ καρδίαι των τόσον βεβαρυμέναι, αἱ ὄψεις των τόσον μελαγχολικαὶ, ἢ ἤθελον φροντίζει περὶ τῶν γηΐνων παραμυθιῶν; Ἤθελον ἔχει τόσην δυσαρέσκειαν νὰ

ὑποφέρωσι, ἢ τόσην φρίκην νὰ ἀποθάνωσι; ἢ δὲν ἤθελον νομίζει τάχα ὁλόκληρον χρόνον τὴν πᾶσαν ἡμέραν, ἑωσοῦ νὰ ἀπολαύσωσι τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην; Εἴθε ὁ Κύριος νὰ θεραπεύσῃ τὰς σαρκικάς μας καρδίας, μήπως καὶ δὲν ἐμβῶμεν εἰς τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην, ἐξ αἰτίας τῆς ἀπιστίας μας. (Ἑβρ. ά. 16, 19.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Χαρακτὴρ ἐκείνων, διὰ τοὺς ὁποίους εἶναι ἡτοιμασμένη ἡ αἰώνιος ἀνάπαυσις αὕτη.

Ἐνόσῳ ἤμην ἐπὶ τοῦ ὄρους περιγράφων τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἀναπαύσεως τῶν πιστῶν, ᾐσθανόμην ὅτι ἦτο καλὸν νὰ μένω αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ἔμεινα περισσότερον· καὶ ἐὰν τὸ ἀντικείμενον τοῦτο δὲν ἦτο τοσοῦτον ὑψηλότερον τῶν διανοητικῶν δυνάμεών μου, ἤθελα μείνει ἀκόμη περισσότερον. Δύναταί ποτε ἡ θέα τῆς μακαρίας ἐκείνης κατοικίας νὰ μᾶς προξενήσῃ βάρος; Ἐὰν ξένος τις ἀνεγίνωσκε περὶ τοιαύτης ὑψηλῆς καὶ ἀνεκλαλήτου δόξης, ἤθελε θαυμάσει τὸ ἔξοχον πλάσμα, διὰ τὸ ὁποῖον ἐγίνετο ἡ μεγάλη αὕτη προπαρασκευὴ, καὶ ἤθελε βεβαίως στοχάζεσθαι αὐτὸ λαμπρόν τινα ἥλιον. Ἀλλὰ ἀντ' αὐτοῦ δὲν βλέπει, εἰμὴ ὀλίγον χῶμα ἐμψυχωμένον μὲ ἀόρατον λογικὴν ψυχὴν, καὶ ταύτην ἀνωρθωμένην ὡσαύτως ἀπὸ ἀόρατον τινὰ καὶ ἀνακαινιστικὴν δύναμιν τῆς χάριτος. Ἰδοὺ τὸ πλάσμα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀπολαύσῃ τὴν δόξαν ταύτην. Ἤθελε νομίσει τις ὅτι πρέπει νὰ ἦναι ἀξιόλογόν τι, ἢ πολύτιμον πρᾶγμα, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας εἶναι οὐτιδανόν τι καὶ μηδεμιᾶς τιμῆς ἄξιον. Καὶ, ὅμως, τοῦτο ἀναρ-

πασθὲν ὑπὸ τῆς ἀγάπης ἐφέρθη εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι τὸ πᾶν, καὶ ἀσμένως δεχθὲν αὐτὸν, καὶ στηριζόμενον ἐπ' αὐτοῦ, λαμβάνει ὅλα ταῦτα ἐν αὐτῷ καὶ διὰ μέσου αὐτοῦ. Ἔτι μερικώτερον· οἱ ἄνθρωποι, διὰ τοὺς ὁποίους εἶναι ἡτοιμασμένη ἡ ἀνάπαυσις αὕτη, εἶναι ἐκλελεγμένοι παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀπ' αἰῶνος· δεδομένοι εἰς τὸν Χριστὸν, ὡς λυτρωτήν των· ἀναγεννημένοι, καὶ ἐνδομύχως καταπεπεισμένοι περὶ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀθλιότητος τῆς ἁμαρτωλῆς των καταστάσεως, περὶ τῆς ματαιότητος τῆς κτίσεως καὶ τῆς ἀξίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ θέλησίς των εἶναι ἀνακαινισμένη· ὑπεσχέθησαν τὸν ἑαυτόν των εἰς τὸν Χριστὸν μὲ συνθήκην, καὶ ἐπιμένουν εἰς ταύτην των τὴν ὑπόσχεσιν ἕως τέλους.

(1) Ἐκεῖνοι, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἀνάπαυσις αὕτη εἶναι ἡτοιμασμένη, καὶ τοὺς ὁποίους ἡ Γραφὴ ὀνομάζει λαὸν τοῦ Θεοῦ, εἶναι οἱ ἐκλελεγμένοι τοῦ Θεοῦ ἀπ' αἰῶνος. (Ἐφεσ. ά. 4.) Ὅτι δὲ οὗτοι εἶναι μικρόν τι μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, γίνεται πρόδηλον ἐκ τῆς Γραφῆς καὶ ἐκ τῆς πείρας. Ἐκεῖνοι εἶναι τὸ μικρὸν ποίμνιον, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ πατήρ των ηὐδόκησε νὰ δώσῃ τὴν βασιλείαν. (Λουκ. ιϐ'. 32.) Ὀλιγαριθμότεροι εἶναι παρ' ὅ,τι ὁ κόσμος φαντάζεται, ἀλλ' ὄχι ὅμως καὶ τόσον ὀλίγοι, ὡς φαντάζονται μελαγχολικὰ τινὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα ὑποπτεύονται ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θέλει νὰ ἦναι Θεός των, ὅταν αὐτὰ θέλωσι νὰ γίνωσι λαός του.

(2) Οὗτοι ἐδόθησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν υἱόν του διὰ νὰ ἐξαγορασθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀπωλείας των, καὶ νὰ προϐιϐασθῶσιν εἰς αὐτὴν τὴν δόξαν. Ὁ Θεὸς ἔδωκε τὰ πάντα εἰς τὸν Υἱόν του, ἀλλ' ὄχι καθ' ὃν τρόπον ἔδωκε τοὺς ἐκλεκτούς του εἰς αὐτόν. « Ὁ Θεός τὸν ἔδωκεν ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς πᾶσαν σάρκα, διὰ νὰ δώσῃ ζωὴν αἰώνιον εἰς ὅλους, ὅσους ἔδωκεν ὁ Πατὴρ εἰς αὐτόν. » (Ἰωάν. ιζ'. 2.) Τὴν διαφορὰν

ταύτην σαφῶς ἐκφράζει ὁ Ἀπόστολος. « Καὶ ὅλα ὑπέταξεν ὑποκάτω εἰς τοὺς πόδας του, καὶ τὸν ἔδωκεν ἐπάνω εἰς ὅλα κεφαλὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. » (Ἐφεσ. ά. 22.) Καὶ μολονότι ὁ Χριστὸς, τρόπον τινὰ, εἶναι « ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, » (Ά. Τιμόθ. β'. 6.) μολαταῦτα, ὄχι κατὰ τὸν ειδικὸν ἐκεῖνον τρόπον, καθὼς εἰς τὸν λαόν του.

(3) Ἡ ἐξαίρετος ἰδιότης ἐκείνων εἶναι, ὅτι εἶναι ἀναγεννημένοι. (Ἰωάν. γ'. 3.) Τὸ νὰ ἦναί τις ἐκ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἄνευ ἀναγεννήσεως, εἶναι ἐπίσης ἀδύνατον, καθὼς καὶ τὸ νὰ ὑπάρξωσι τέκνα ἀνθρώπων ἄνευ γεννήσεως. Ἐπειδὴ ἡμεῖς εἴμεθα γεννημένοι ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναγεννηθῶμεν υἱοί του, ἢ διὰ παντὸς νὰ μείνωμεν ἐχθροί του. Ἡ μεγίστη ἀναμόρφωσις τῆς ζωῆς, ἄνευ τῆς ἀναγεννήσεως ταύτης, δύναται μὲν νὰ προξενήσῃ τὴν μεγίστην ἀπάτην μας, ποτὲ ὅμως καὶ τὴν σωτηρίαν μας.

(4) Ἡ νέα αὐτὴ ζωὴ εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, δηλοῦται διὰ τῆς πληροφορίας, ἢ τῆς ζωηρᾶς συναισθήσεως τῶν θείων πραγμάτων· ὅτι, παραδείγματος χάριν, ἐπληροφορήθησαν περὶ τοῦ κακοῦ τῆς ἁμαρτίας. Ὁ ἁμαρτωλὸς φέρεται νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ αἰσθανθῇ, ὅτι ἡ ἁμαρτία, ἥτις ἦτον ἡ ἡδονή του, εἶναι βδελυρωτέρα τοῦ φρύνου, ἢ τοῦ ὄφεως; καὶ μεγαλήτερον κακὸν ἀπὸ τὴν πανώλην, ἢ τὴν πεῖναν, οὖσα παράβασις τοῦ δικαίου νόμου τοῦ ὑψίστου Θεοῦ, ἀτιμωτικὴ εἰς αὐτὸν, καὶ ὀλέθριος εἰς τὸν ἁμαρτωλόν. Δὲν ἀκούει πλέον τοὺς ἐλέγχους περὶ τῆς ἁμαρτίας, ὡς λέξεις κενάς· ἀλλ' ἡ ἀνάμνησις τῶν ἁμαρτιῶν του κεντᾷ τὴν καρδίαν του, καὶ ὅμως εὐχαριστεῖται νὰ τὸν δείξῃ τις καὶ τὴν πλέον κακήν. Ἐσυνείθιζε πρότερον νὰ θαυμάζῃ, διατί τάχα οἱ ἄνθρωποι διεγείρονται τόσον κατὰ τῆς ἁμαρτίας; λέγων, τί κακὸν τάχα ἦτο νὰ ἀπολαύσῃ ὁ ἄνθρωπος ὀλίγην ἀπηγορευμένην ἡδονήν; δὲν ἐνόμιζεν αὐτὴν

τόσον ὀλεθρίαν ὥστε νὰ γίνῃ χρεία τοῦ ν' ἀποθάνῃ αὐτὸς ὁ Χριστὸς δι' αὐτὴν, καὶ ὁ κόσμος ἄνευ τοῦ Χριστοῦ νὰ βασανίζηται αἰωνίως εἰς τὴν κόλασιν. Ἀλλὰ τώρα τὸ πρᾶγμα ἤλλαξεν· ὁ Θεὸς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς του νὰ ἰδῇ τὴν ἀνέκφραστον ἀχρειότητα τῆς ἁμαρτίας.

Αὐτοὶ κατεπείσθησαν περὶ τῆς ἰδίας των ἀθλιότητος ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας· αὐτοὶ, οἵτινες πρότερον ἀνεγίνωσκον τὰς ἀπειλὰς τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ ὡς ἄνθρωποι, ἀναγινώσκοντες ἱστορίαν ξένων πολέμων, τώρα εὑρίσκουσιν εἰς αὐτὸν τὴν ἰδίαν των ἱστορίαν, καὶ καταλαμβάνουν ὅτι ἀναγινώσκουν τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπόφασιν· ὡς ἐὰν εὕρισκον τὰ ὀνόματά των γεγραμμένα εἰς τὴν κατάραν, ἢ ὡς ἐὰν ἤκουον τὸν νόμον λέγοντα ὡς ὁ Νάθαν « Σὺ εἶσαι ὁ ἄνθρωπος. » (Β'. Σαμουὴλ, ιβ'. 7.) Ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ πρότερον ἐφαίνετο εἰς αὐτοὺς μόνον ὡς ἀνεμοζάλη εἰς ἄνθρωπον καθήμενον εἰς στεγνὴν οἰκίαν, ἢ ὡς οἱ πόνοι τοῦ ἀσθενοῦς εἰς τὸν ὑγιῆ· ἀλλὰ τώρα εὑρίσκει τὴν ἀσθένειαν ἰδικήν του, καὶ αἰσθάνεται ἑαυτὸν καταδεδικασμένον, νεκρὸν καὶ κολασμένον, ὡς ἐκ τοῦ νόμου, καὶ ὅτι δὲν λείπει ἄλλο τι, εἰμὴ ἡ ἁπλῆ ἐκτέλεσις διὰ νὰ κατασταθῇ ἀπολύτως καὶ ἀνιάτως ἄθλιος. Τοῦτο εἶναι τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον τὸ Πνεῦμα ἐκτελεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἰς ὅλους τοὺς ἀναγεγεννημένους. Πῶς δύναται νὰ προσέλθῃ πρὸς τὸν Χριστὸν νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον δὲν εὗρεν ἑαυτὸν ἔνοχον καὶ καταδεδικασμένον, ἢ ζωὴν, ὅστις ποτὲ δὲν εὗρεν ἑαυτὸν πνευματικῶς ἀπεθαμμένον; « Δὲν ἔχουν χρείαν ἰατροῦ οἱ ὑγιαίνοντες, ἀλλ' οἱ πάσχοντες. » (Λουκ. έ. 31.) Ἡ ἀνακάλυψις τῆς θεραπείας συγχρόνως μὲ τὴν τῆς ἀθλιότητος, φυσικὰ ἐμποδίζει μέγα μέρος τῆς θλίψεως. Καὶ ἴσως ἡ χαροποιὰ ἐλπὶς περὶ ἐλέους κάμνει νὰ λησμονηθῇ ταχύτερον τὸ αἴσθημα τῆς δυστυχίας.

Οὗτοι ἐπείσθησαν ὡσαύτως περὶ τῆς ματαιότητος τῆς κτίσεως, καὶ τῆς ἀνικανότητος αὐτῆς. Πᾶς ἄνθρωπος εἶναι ἐκ φύσεως εἰδωλολάτρης. Αἱ καρδίαι μας παρεξετράπησαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς πρώτης μας παραπτώσεως, καὶ ἔκτοτε τὸ κτίσμα ὑπῆρξεν ὁ Θεός μας. Αὕτη εἶναι ἡ μεγάλη ἁμαρτία τῆς φύσεως. Πᾶς μὴ ἀναγεννημένος ἀποδίδει εἰς τὴν κτίσιν θεῖα ἰδιώματα, καὶ εἰς αὐτὴν παραχωρεῖ τὸν ὕψιςον τόπον τῆς ψυχῆς του· ἢ, ἐὰν πληροφορηθῇ περὶ τῆς ἰδίας του ἀθλιότητος, καταφεύγει εἰς αὐτὴν ὡς Σωτῆρά του. Ἂν καὶ ὀνομάζῃ τὸν Θεὸν καὶ τὸν Χριςὸν αὐτοῦ Κύριον καὶ Σωτῆρα, τὴν πραγματικὴν ὅμως ἐλπίδα του ἔχει εἰς τὸ κτίσμα, καὶ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ τὸ περιμένει ἀπὸ αὐτό. Ἡδονὴ, κέρδος, καὶ τιμὴ εἶναι ἡ φυσικὴ τριὰς τοῦ ψυχικοῦ ἀνθρώπου, καὶ αὐτὸς εἶναι εἰς ἑαυτὸν ἡ τριὰς ἐν τῇ μονάδι. Ἡ πρώτη μας ἁμαρτία ἐστάθη νὰ ἐπιθυμήσωμεν νὰ γίνωμεν ὡς Θεοὶ, καὶ αὕτη ὑπῆρξεν ἑπομένως καὶ ἡ μεγίστη, πολλαπλασιασθεῖσα εἰς τὴν φύσιν μας ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ἐνῷ ὁ Θεὸς ἔπρεπε νὰ μᾶς ὁδηγῇ, ἡμεῖς ὁδηγούμεθα ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μας· ἐνῷ ἔπρεπεν αὐτὸς νὰ ἦναι ὁ Ἡγεμών μας, ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἡγεμονεύομεν τὸν ἑαυτόν μας. Τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους μᾶς ἔδωκε, μεμφόμεθα ὡς ἐσφαλμένους, καὶ θέλομεν νὰ τοὺς διορθώσωμεν· καὶ ἐὰν ἐγινόμεθα ἡμεῖς νομοθέται, ἠθέλαμεν διατάξει αὐτοὺς ἀλλέως. Ἐνῷ αὐτὸς φροντίζει δι' ἡμᾶς (καὶ πρέπει νὰ φροντίζῃ, εἰδεμὴ χανόμεθα), ἡμεῖς θέλομεν οἱ ἴδιοι νὰ φροντίσωμεν διὰ τὸν ἑαυτόν μας· ἐνῷ ἔπρεπε νὰ αἰσθανώμεθα ὅτι ἀπ' αὐτὸν πηγάζουσιν ὅλα, ὅσα καθημερινῶς λαμβάνομεν, προτιμῶμεν τὴν ἰδέαν, ὅτι ὅλα ἀπὸ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξαρτῶνται· ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ὑποτασσώμεθα εἰς τὴν πρόνοιάν του, ἡμεῖς συνήθως μεμφόμεθα αὐτὴν, καὶ νομίζομεν ὅτι ἠμπορούσαμεν νὰ διαθέσωμεν τὰ καθ' ἡμᾶς καλήτερα ἀπὸ τὸν

Θεόν· ἐνῷ ἔπρεπε νὰ σπουδάζωμεν καὶ νὰ ἀγαπῶμεν, νὰ ἐμπιστευώμεθα καὶ νὰ τιμῶμεν τὸν Θεὸν, σπουδάζομεν καὶ ἀγαπῶμεν, ἐμπιστευόμεθα καὶ τιμῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς τοὺς σαρκικούς. Θέλομεν νὰ ἐνατενίζωσιν εἰς ἡμᾶς οἱ ὀφθαλμοὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἀντὶ νὰ ἐνατενίζωσιν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ὅλοι νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ ὅλαι αἱ εὐχαριστίαι αὐτῶν νὰ ἀποδίδωνται εἰς ἡμᾶς· καὶ καθεὶς ἀπὸ ἡμᾶς εὐχαρίστως ἤθελε νὰ ἦναι ὁ μόνος ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις νὰ ἐκθειάζηται καὶ νὰ θαυμάζηται ἀπὸ ὅλους. Οὕτως εἴμεθα ἐκ φύσεως τὰ εἴδωλα ἡμῶν αὐτῶν. Ἀλλ' οὗτος ὁ Δαγὼν ἀμέσως πίπτει κάτω, ὅταν ὁ Θεὸς ἀνακαινίσῃ τὴν ψυχήν. Ὁ πρώτιστος σκοπὸς τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου εἶναι νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν καρδίαν πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν· νὰ καταπεισθῇ ὁ ἁμαρτωλὸς, ὅτι τὸ κτίσμα δὲν δύναται νὰ ἦναι ὁ Θεός του, διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ μακάριον, οὔτε ὁ Χριστός του, διὰ νὰ ἐκβάλῃ αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα, καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ πρὸς τὸν Θεὸν, τὴν μακαριότητά του. Τοῦτο κάμνει ὁ Θεὸς, ὄχι μόνον διὰ τοῦ λόγου του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς προνοίας του. Αὕτη εἶναι ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν τόσον συχνὰ θλίψεις συντρέχουσιν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐπιστροφῆς. Ἐπαισθηταὶ ἀποδείξεις βιάζουν τὸν ἄνθρωπον νὰ δώσῃ ἀκρόασιν, ἐνῷ τοὺς ἰσχυροτέρους λόγους καταφρονεῖ. Ἐὰν ὁ ἁμαρτωλὸς θεοποιήσῃ τὴν ἰδίαν του ὑπόληψιν, ὁ δὲ Θεὸς τὸν ῥίψῃ εἰς τὴν ἐσχάτην καταφρόνησιν, ἢ λατρεύσῃ τὸν πλοῦτον, ὁ δὲ Θεὸς τὸν φέρῃ εἰς κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν δύναται ὁ πλοῦτος νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἢ δώσῃ εἰς αὐτὸν πτέρυγας νὰ πετάξῃ, πόσον τοῦτο συντρέχει νὰ τὸν φέρῃ εἰς συναίσθησιν τῆς ἁμαρτίας. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐλάτρευε τὴν ἡδονὴν ὡς Θεόν του, τουτέστιν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ πλανώμενος ὀφθαλμὸς, περίεργον αὐτίον, ἀκόρεστος ὄρεξις, ἢ ἀσελγὴς καρδία, καὶ ὁ Θεὸς ἀφή-

ρει αὐτὰ ἀπ' αὐτὸν, ἢ τὰ μετέβαλλεν εἰς χολὴν καὶ ἀψίνθιον, ὁποία βοήθεια εἰς τὸν ἔλεγχον! Ὅταν ὁ Θεὸς ῥίψῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς χαυνώδη ἀσθένειαν, καὶ πληγώσῃ τὴν καρδίαν του, ἢ διεγείρῃ ἐναντίον του τὴν συνείδησίν του, καὶ τότε εἴπῃ, τρόπον τινα, Ἰδὲ, ἐὰν ἡ ὑπόληψίς σου, ἢ τὰ πλούτη, ἢ αἱ ἡδοναί σου δύνανται νὰ σὲ βοηθήσωσι. Δύνανται νὰ ἰατρεύσωσι τὴν πληγωμένην συνείδησίν σου, δύνανται νὰ ὑποστηρίξωσι τὸ κλονιζόμενον σκήνωμά σου; Δύνανται νὰ κρατήσωσι τὴν φεύγουσαν ψυχὴν εἰς τὸ σῶμά σου, νὰ σὲ σώσωσιν ἀπὸ τὴν αἰώνιόν μου ὀργὴν, ἢ νὰ λυτρώσωσι τὴν ψυχήν σου ἀπὸ τὰς αἰωνίους φλόγας; Ἐπικαλέσου τα μεγαλοφώνως καὶ ἴδε ἐὰν ταῦτα δύνανται νὰ σὲ βοηθήσωσιν ἀντὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Πόσον ἐνεργὰ εἶναι ταῦτα εἰς τὸν ἁμαρτωλόν! Ὁ νοῦς ἀναγνωρίζει τὴν ἀλήθειαν, καὶ αὐτὴ ἡ σὰρξ καταπείθεται περὶ τῆς ματαιότητος τοῦ κτίσματος, καὶ ἡ ἐξαπατήσασα ἡμᾶς ἐκβαίνει τότε καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν ἀπάτην.

Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι προσέτι οὕτω καταπεπεισμένος περὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης, τῆς τελείας ἀξιομισθίας καὶ τῆς τελείας ὑπεροχῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅσον εἶναι πεπεισμένος περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς τροφῆς ὁ πεινῶν, ὅσον, ὅστις ἤκουσεν ἢ ἀνέγνωσε τὴν ἀπόφασιν τῆς καταδίκης του, περὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης τῆς συγχωρήσεως, καθὼς καὶ ὁ διὰ χρέος φυλακισθεὶς, περὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης ἐγγυητοῦ διὰ νὰ τὸ ἐξοφλήσῃ. Τώρα ὁ ἁμαρτωλὸς αἰσθάνεται ἀνυπόφορον βάρος ἐπ' αὐτοῦ, καὶ βλέπει ὅτι οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ μόνος ὁ Χριστὸς δύναται νὰ τὸ ἀφαιρέσῃ. Βλέπει τὸν νόμον διακηρύττοντα αὐτὸν ἐπαναστάτην, καὶ κανένα ἄλλον εἰμὴ τὸν Χριςὸν δυνάμενον νὰ τὸν καταλλάξῃ. Εἶναι ὡς ἄνθρωπος ὑπὸ λέοντος καταδιωκόμενος, ὅστις πρέπει νὰ χαθῇ, ἐὰν δὲν εὕρῃ ἄμεσον καταφυγήν. Ἤδη δὲ φέρεται εἰς τὸ δίλημμα ὅτι, ἢ

πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν Χριστὸν διὰ νὰ τὸν δικαιώσῃ, ἢ νὰ ἦναι αἰωνίως καταδεδικασμένος· νὰ ἔχῃ τὸν Χριστὸν διὰ νὰ τὸν σώσῃ, ἢ νὰ καίηται εἰς τὴν κόλασιν διὰ παντός· νὰ ἔχῃ τὸν Χριστὸν διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν Θεὸν, ἢ νὰ ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τὴν παρουσίαν του αἰωνίως. Καὶ δὲν εἶναι θαυμαστὸν ἐὰν φωνάζῃ, ὡς μάρτυς τις, « Οὐδεὶς εἰμὴ ὁ Χριστός! οὐδεὶς εἰμὴ ὁ Χριστός! » Ψωμίον, καὶ ὄχι χρυσὸς, καταπαύει τὴν πεῖναν. Μόνη ἡ συγχώρησις, καὶ οὐδὲν ἄλλο, δύναται νὰ παρηγορήσῃ τὸν καταδεδικασμένον. « Ὅλα τώρα λογίζονται ὡς σκύβαλα διὰ νὰ κερδήσω τὸν Χριστόν· καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἦσαν εἰς κέρδος, τὰ ἐλογαρίαζα ζημίαν διὰ τὸν Χριστόν. » (Φιλιππ. γ΄. 7, 8.) Καθὼς βλέπει ὁ ἁμαρτωλὸς τὴν ἀνικανότητα καὶ ἑαυτοῦ καὶ ὅλων τῶν πραγμάτων εἰς τὸ νὰ τὸν βοηθήσωσι, τοιουτοτρόπως καταλαμβάνει ὅτι ἔξω τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι σωτηριῶδες ἔλεος. Βλέπει, ὅτι ἂν καὶ τὸ κτίσμα δὲν δύναται, καὶ ὁ ἴδιος παρομοίως, ὁ Χριστὸς ὅμως δύναται. Ἂν καὶ τὰ συκόφυλλα τῆς ἀδίκου δικαιοσύνης μας εἶναι πολλὰ μικρὰ διὰ νὰ σκεπάσωσι τὴν ἀσχημοσύνην μας, πλὴν ἡ δικαιοσύνη τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη. Ἡ ἰδική μας εἶναι δυσανάλογος εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ νόμου, ἀλλ᾽ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκτείνεται καὶ εἰς τὸ παραμικρότερον πρᾶγμα. Εἰς τὴν ἱκεσίαν του δὲν ὑπάρχει ἄρνησις. Τοσαύτη εἶναι ἡ μεγαλειότης τοῦ ὑποκειμένου του καὶ ἡ τιμὴ τῆς ἀξίας του, ὥστε ὁ Πατήρ του τὸν παραχωρεῖ ὅ,τι ἐπιθυμήσῃ. Πρότερον ὁ ἁμαρτωλὸς ἐγνώριζε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Χριστοῦ, καθὼς γνωρίζει ὁ τυφλὸς τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου· ἀλλὰ τώρα τὸν γνωρίζει ὡς ὁ βλέπων τὴν δόξαν του.

(5) Μετὰ ταύτην τὴν πεποίθησιν, φαίνεται προσέτι καὶ μεταβολὴ εἰς τὴν θέλησιν· ὡς π. χ. τὴν ἁμαρτίαν, τὴν ὁποίαν ὁ νοῦς ἀναγνωρίζει κακὴν, ἡ θέλησις ἀποστρέφεται καὶ βδε-

λύττεται· ὄχι διότι ἡ αἰσθητικὴ ὄρεξις μεταβάλλεται, ἢ τρόπον τινα βδελύττεται τὸ ἀντικείμενόν της, ἀλλ' ὅταν αὕτη θέλῃ νὰ ὑπερισχύσῃ τοῦ λογικοῦ καὶ νὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸ νὰ ἁμαρτήσωμεν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ἀντὶ νὰ ἔχωμεν τὰς μὲν Γραφὰς κανόνα μας, τὸ δὲ λογικὸν κύριόν μας, τὴν δὲ αἴσθησιν δοῦλον· τότε ἡ θέλησις ταύτην τὴν ἀταξίαν καὶ τὸ κακὸν βδελύττεται. Ἡ ἀθλιότης ὡσαύτως, τὴν ὁποίαν ἡ ἁμαρτία ἐπροξένησεν, ὄχι μόνον ἀναγνωρίζεται, ἀλλὰ καὶ θρηνεῖται. Εἶναι ἀδύνατον ἡ ψυχὴ νὰ ἰδῇ τώρα, ἢ τὴν παράβασίν της εἰς τὸν Θεόν, ἢ τὴν προξενηθεῖσαν εἰς αὐτὴν ἀθλιότητα, ἄνευ τινὸς κατανύξεως. Ἐκεῖνος, ὅστις ἀληθῶς ἀναγνωρίζει, ὅτι θανατώσας τὸν Χριστὸν, ἐθανάτωσε τὸν ἑαυτόν του, θέλει βεβαίως κατανυχθῇ ἐνδομύχως. Ἐὰν δὲν δύναται νὰ κλαίῃ, δύναται ὅμως ἐκ καρδίας νὰ στενάζῃ, καὶ αἰσθάνεται ἡ καρδία του ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον βλέπει ὁ νοῦς του. Τὸ κτίσμα ἀποβάλλεται ὡς ματαιότης, καὶ ἀποδιώκεται ἐκ τῆς καρδίας μὲ καταφρόνησιν· ὄχι ὅτι αὐτὸ ἐξευτελίζεται, ἢ ἡ χρῆσίς του ἀποῤῥίπτεται, ἀλλὰ μόνον ἡ εἰδωλολατρικὴ αὐτοῦ κατάχρησις καὶ ἄδικος εἰδοποίησις. Δύναται ὁ Χριστὸς νὰ ἦναι ἡ ὁδὸς ἡ φέρουσα εἰς τὸ κτίσμα; Δυνάμεθα νὰ ζητῶμεν τὸν Χριστὸν νὰ μὰς καταλλάξῃ μὲ τὸν Θεὸν, ἐνῷ αἱ καρδίαι μας προτιμοῦσι τὰ κτίσματα ἀπ' αὐτόν; Εἰς τὴν ψυχὴν παντὸς μὴ ἀναγεννημένου τὸ κτίσμα εἶναι καὶ Θεὸς καὶ Χριστός. Καθὼς ἡ μὴ γινομένη διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τοῦ κτίσματος ἐπιστροφὴ δὲν εἶναι ἀληθὴς ἐπιςροφὴ, οὕτω καὶ ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν, ἐνόσῳ τὸ κτίσμα κατέχει τὰς καρδίας μας, δὲν εἶναι ἀληθὴς πίστις. Ἡ ἀληθὴς ἐπιστροφή μας ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἡ ἀπάρνησις τῶν εἰδώλων μας, καὶ ἡ ὀρθὴ ἀποδοχὴ τοῦ Χριστοῦ, ὅλα ταῦτα εἶναι ἔργον, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς τελειοποιεῖ ὅπου τὸ ἀρχίσῃ.

Εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἡ θέλησις προσκολλᾶται εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ εἰς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Χριστόν. Ἀφοῦ κατεπείσθη ὁ ἁμαρτωλὸς ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν δύναται νὰ τὸν καταστήσῃ εὐδαίμονα, εὑρίσκει τώρα τὴν εὐδαιμονίαν του εἰς τὸν Θεόν· ἀφοῦ ἐπείσθη ὡσαύτως, ὅτι ὁ Χριστὸς μόνος δύναται καὶ θέλει νὰ φιλιώσῃ αὐτὸν, ἀσμένως τὸν δέχεται ὡς σωτῆρα καὶ Κύριον. Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου ἦτο « Μετάνοια πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ πίστις εἰς τὸν Κύριόν μας Ἰησοῦν Χριστόν. » (Πράξ. κ΄. 21.) Ἡ αἰώνιος ζωὴ συνίσταται πρῶτον εἰς τὸ νὰ γνωρίζῃ τις τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ἔπειτα τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἔστειλε. (Ἰωάν. ιζ΄. 3.) Τὸ νὰ δεχθῶμεν τὸν Κύριον ὡς Θεόν μας εἶναι τὸ φυσικὸν μέρος τῆς διαθήκης· τὸ νὰ δεχθῶμεν δὲ τὸν Χριςὸν ὡς λυτρωτήν μας εἶναι τὸ ὑπερφυσικὸν μέρος αὐτῆς. Τὸ πρῶτον ἀρχικῶς εἶναι ἀναγκαῖον καὶ ἔχει συνεννοούμενον τὸ τελευταῖον. Τὸ νὰ δεχθῇ τις τὸν Χριστὸν χωρὶς ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην, δὲν εἶναι πίστις δικαιόνουσα, οὔτε ἀκολουθεῖ ἡ ἀγάπη ὡς καρπὸς, ἀλλὰ συμπορεύεται. Διότι ἡ πίςις εἶναι ἀποδοχὴ τοῦ Χριστοῦ ἐξ ὅλης ψυχῆς. Ἐκεῖνος, ὅστις ἀγαπᾷ τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα περισσότερον ἀπὸ τὸν Χριςὸν, δὲν εἶναι ἄξιος αὐτοῦ, (Ματθ. ι΄. 17.) οὔτε δικαιόνεται ἀπὸ αὐτόν. Ἡ πίστις τὸν δέχεται ὡς σωτῆρα καὶ Κύριον. Διόλου, ἢ καθόλου, ἢ καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας σχέσεις πρέπει νὰ δεχθῶμεν αὐτόν. Ἡ πίστις ὄχι μόνον ἀναγνωρίζει τὰ πάθη του καὶ δέχεται τὴν συγχώρησιν καὶ τὴν δόξαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κυριαρχίαν του, καὶ ὑποτάσσεται εἰς τὴν κυβέρνησίν του, καὶ τὸν τρόπον τῆς σωτηρίας.

(6) Ὡς οὐσιῶδες μέρος τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ θεωρεῖται τὸ ὅτι ἐμβαίνουσιν ἤδη εἰς ἐγκάρδιον συνθήκην μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἁμαρτωλὸς τωόντι δὲν εἶχεν ἐμ-

θῆ ποτὲ ἀληθῶς καὶ μὲ εὐχαρίστησίν του εἰς συνθήκην μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ἕως τώρα. Ἀπὸ τὰς ἑκουσίους προσφορὰς τοῦ Χριστοῦ πληροφορεῖται ὁ ἁμαρτωλὸς περὶ τῆς συγκαταθέσεως αὐτοῦ· καὶ τώρα αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐγκαρδίως συμφωνεῖ· καὶ οὕτω τελειόνει ἡ συνθήκη. Αὕτη ἡ συνθήκη περιέχει ὅλας τὰς μὲ τὸν Χριστὸν σχέσεις, αἵτινες δύνανται νὰ προξενήσωσιν εὐχαρίστησιν εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν, ὅστις παραδίδει τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν Χριστὸν, διὰ νὰ σωθῇ καὶ νὰ διοικῆται παρ᾽ αὐτοῦ. Τώρα ἡ ψυχὴ λέγει μὲ θάῤῥος, ἐγὼ πλεῖστον χρόνον ὡδηγούμην τυφλῶς παρὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἐπιθυμίας, παρὰ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ διαβόλου, σχεδὸν ἕως τὴν τελείαν μου ἀπώλειαν· τώρα δὲ θέλω εἶσθαι ὁλωςδιόλου εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Κυρίου μου, ὅστις μὲ ἐξηγόρασε διὰ τοῦ αἵματός του, καὶ θέλει μὲ φέρει εἰς τὴν δόξαν του.

(7) Προσθέτω, ὅτι ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἐπιμένει εἰς τὴν συνθήκην ταύτην μέχρι τέλους. Ἂν καὶ ὁ πιστὸς δύναται νὰ πειρασθῇ, ἀλλ᾽ ὅμως ποτὲ δὲν ἀπαρνεῖται τὸν Κύριόν του, δὲν ἀρνεῖται τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν του, δὲν μετανοεῖ διὰ τὴν συνθήκην του, οὐδὲ δύναται κυρίως νὰ εἰπῇ τις ὅτι τὴν ἀθετεῖ, ἐνόσῳ μένει ἡ πίστις, ἥτις εἶναι ἡ βάσις αὐτῆς. Τῳόντι ἐκεῖνοι οἵτινες ἐμβῆκαν εἰς συνθήκην μὲ λέξεις μόνον καὶ ὄχι ἐκ καρδίας, δύνανται « νὰ καταπατήσωσι τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ὡς μιαρὸν πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἡγιάσθησαν, » (Ἑβρ. ί. 29.) ξεχωριζόμενοι ἀπὸ τοὺς ἔξω, ἀλλ᾽ οἱ ἐκλελεγμένοι δὲν δύνανται νὰ ἀπατηθῶσι τοιουτοτρόπως. (Ματθ. κδ΄. 24.) Ἂν καὶ ἡ ἐπιμονὴ αὕτη ἦναι βεβαία εἰς τοὺς ἀληθινοὺς πιστοὺς, πλὴν ἀπαιτεῖται ἀπὸ αὐτοὺς διὰ τὴν σωτηρίαν των, διὰ τὴν ζωὴν καὶ καρποφορίαν των, διὰ τὴν δικαίωσίν των, ἂν καὶ ὄχι δι᾽ αὐτὴν τὴν πρωτίστην δικαίωσιν αὐτῶν. (Ἰωάν. ιέ. 4, 6, 9.) Ἀλλ᾽ ἂς ἦναι αἰωνίως εὐλο-

γημένη ἡ χεὶρ ἐκείνη τῆς ἀγάπης, ἥτις ἐσχεδίασε τὴν δεδωρημένην ὑπόσχεσιν καὶ ὑπέγραψε καὶ ἐσφράγισεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐξασφαλίζει εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν χάριν, ἥτις εἶναι ἡ βάσις, καὶ τὴν βασιλείαν, ἥτις ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης προσφέρεται.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τούτου τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὄχι καθ' ὅλα αὐτοῦ τὰ πλεονεκτήματα, οὔτε ὅλα τὰ σημεῖα, διὰ τῶν ὁποίων δύναται νὰ ἀναγνωρίζηται. Σὲ παρακαλῶ, Ἀναγνῶστα, ὡς ἔχοντα τὴν ἐλπίδα τοῦ Χριστιανοῦ, ἢ τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου, κρῖνε σεαυτόν, ὡς ἕνας, ὅστις μέλλει ἐντὸς ὀλίγου νὰ κριθῇ ὑπὸ τοῦ δικαίου Θεοῦ, καὶ ἀποκρίσου πιστῶς εἰς ταύτας τὰς ἐρωτήσεις. Δὲν θέλω σὲ ἐρωτήσει ἂν ἐνθυμῆσαι τὸν καιρὸν, ἢ τὴν τάξιν τῶν ἐνεργειῶν τούτων τοῦ πνεύματος· διότι εἰς τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἀβεβαιότης τις καὶ λάθος. Ἐὰν ἦσαι βέβαιος ὅτι τὸ πνεῦμα ἐνήργησε ταῦτα εἰς σὲ, δὲν βλάπτει τόσον, ἂν καὶ δὲν ἐξεύρῃς πότε, ἢ πῶς, τοῦτο συνέβη. Ἐρεύνα ὅμως ἀκριβῶς καὶ ἐρώτα· ἐπείσθης ποτὲ ὅλως διόλου περὶ τῆς ἐπικρατούσης εἰς ὅλην τὴν ψυχήν σου διαφθορᾶς, καὶ τῆς κυριευούσης ὅλην σου τὴν ζωὴν κακίας; ἢ πόσον ἀχρεῖον εἶναι ἡ ἁμαρτία, ἢ ὅτι ἡ ἐλαχίστη ἁμαρτία τοῦ νόμου, τὸν ὁποῖον παρέβης, εἶναι ἀξία αἰωνίου θανάτου; Συμφωνεῖς ὅτι ὁ νόμος εἶναι ἀληθὴς καὶ δίκαιος, καὶ καταλαμβάνεις ὅτι ὑπ' αὐτοῦ εἶσαι καταδεδικασμένος εἰς τὸν θάνατον τοῦτον; Εἶδες τὴν ἐσχάτην ἀνικανότητα παντὸς κτίσματος, εἴτε διὰ νὰ σὲ καταστήσῃ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μακάριον, εἴτε διὰ ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ σοῦ ταύτην σου τὴν ἀθλιότητα; Κατεπείσθης ὅτι ἡ εὐδαιμονία σου εἶναι μόνον εἰς τὸν Θεὸν, ὡς τὸ τέλος, καὶ εἰς τὸν Χριστὸν, ὡς τὴν ὁδὸν πρὸς αὐτόν; καὶ ὅτι πρέπει νὰ φερθῇς πρὸς τὸν Θεὸν διὰ μέσου τοῦ Χριστοῦ, ἢ νὰ χαθῇς αἰωνίως; Εἶδες τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην, τοῦ νὰ ἀπολαύσῃς τὸν

Χριστὸν καὶ τὴν πλήρη αὐτοῦ ἱκανότητα, νὰ κάμῃ διὰ σὲ ὁποιονδήποτε ἡ κατάστασίς σου ἀπαιτεῖ; Ἀνεκάλυψας τὸ πλεονέκτημα τοῦ μαργαρίτου τούτου, ὅτι εἶναι ἄξιος, νὰ πωλήσῃς ὅλα διὰ νὰ ἀγοράσῃς αὐτόν; (Ματθ. ιγ΄. 4, 6.) Ἔλαβες ποτὲ διὰ τὰ πράγματα ταῦτα, αἰσθήματα, ὁποῖα ὁ διψῶν αἰσθάνεται διὰ τὸ ὕδωρ, καὶ ὄχι ἁπλῶς μεταβολὴν γνώμης προερχομένην ἀπὸ ἀνάγνωσιν ἢ ἀνατροφήν; Ὑπῆρξαν ποτὲ ἡ ἁμαρτία καὶ ἀθλιότης σου, τὸ βδέλυγμα καὶ τὸ βάρος τῆς ψυχῆς σου; Ἐὰν δὲν ἠδύνασο νὰ κλαύσῃς, ἠμπόρεις ὅμως ἐκ καρδίας νὰ στενάζῃς ὑπὸ τὸ ἀνυπόφορον βάρος καὶ τῶν δύο; Ἠρνήθης ὅλην τὴν δικαιοσύνην σου; Ἐδίωξας τὰ εἴδωλα ἀπὸ τὴν καρδίαν σου, ὥστε τὸ κτίσμα νὰ μὴν ἔχῃ πλέον τὴν δεσποτείαν, ἀλλὰ νὰ ἦναι δοῦλον εἰς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Χριστοῦ; Δέχεσαι τὸν Χριστὸν ὡς τὸν μόνον σωτῆρά σου; ἐλπίζεις τὴν δικαίωσιν, ἀποκατάστασιν καὶ δόξαν ἀπὸ μόνον αὐτόν; Εἶναι τάχα οἱ νόμοι του οἱ δυνατώτεροι ἐξουσιασταὶ τῆς ζωῆς καὶ ψυχῆς σου; Ἰσχύουν οὗτοι γενικῶς κατὰ τῶν προσταγῶν τῆς σαρκὸς, καὶ κατὰ τοῦ μεγίστου συμφέροντος τῆς ὑπολήψεώς σου, τοῦ κέρδους, τῆς ἡδονῆς, ἢ τῆς ζωῆς σου; Κατέχει τάχα ὁ Χριστὸς τὸν ὕψιστον τόπον τῆς καρδίας καὶ αἰσθημάτων σου, ὥστε, ἂν καὶ δὲν δύνασαι νὰ ἀγαπᾷς αὐτὸν ὅσον ἐπιθυμεῖς, νὰ μὴ ἀγαπᾶται παρὰ σοῦ οὐδὲν ἄλλο περισσότερον ἀπὸ αὐτόν; Ἔκαμες τάχα διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον συνθήκην ἐγκάρδιον μετ' αὐτοῦ, καὶ παρεδόθης ὁλωσδιόλου εἰς αὐτόν; Εἶναι τάχα ἡ μεγίστη σου φροντὶς, καὶ ἄγρυπνος σπουδὴ αὕτη, τὸ νὰ δυνηθῇς νὰ εὑρεθῇς πιστὸς εἰς τὴν συνθήκην ταύτην, καὶ, ἄν καὶ πίπτῃς εἰς ἁμαρτίαν, νὰ μὴ θελήσῃς νὰ ἀρνηθῇς τὴν συμφωνίαν σου, οὔτε νὰ ἀλλάξῃς τὸν Κύριόν σου, οὔτε νὰ ἀφιερώσῃς σεαυτὸν εἰς ἄλλην τινὰ κυβέρνησιν διὰ τὸν κόσμον ὅλον; Ἐὰν

αὕτη ἦναι ἡ ἀληθὴς κατάστασίς σου, εἶσαι εἷς ἐκ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅσον βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀληθὴς, τοσοῦτον καὶ ἡ μακαρία αὕτη ἀνάπαυσις μένει διὰ σέ. Τοῦτο μόνον κύτταξε « νὰ μείνῃς εἰς τὸν Χριστόν, » (Ἰωάν. ιέ. 4.) καὶ νὰ ὑπομείνῃς ἕως τέλους. (Ματθ. κδ΄. 13.) Διότι ἐὰν κἀνεὶς σύρῃ τὸν ἑαυτόν του ὀπίσω, δὲν εὐαρεστεῖται εἰς αὐτὸν ἡ ψυχή του. (Ἑβρ. ί. 38.) Ἀλλ' ἐὰν τοιοῦτόν τι δὲν ὑπάρχῃ εἰς σὲ, ὁ,τιδήποτε καὶ ἂν ϛοχασθῇ ἡ ἠπατημένη σου καρδία, ἢ ὅσον ἰσχυραὶ καὶ ἂν ἦναι αἱ ψευδεῖς σου ἐλπίδες, θέλεις εὕρει τέλος πρὸς βλάβην σου, ἐκτὸς ἐὰν ἡ τελεία ἐπιστροφὴ δὲν ἐμποδίσῃ αὐτὸ, ὅτι ἡ ἀνάπαυσις αὕτη τῶν πιϛῶν δὲν ἀνήκει εἰς σέ. Εἴθε νὰ ἤσουν σοφὸς, νὰ ἐννοοῦσες τοῦτο, καὶ νὰ ἐσυλλογίζεσο τὸ τέλος σου· (Δευτερ. λβ΄. 29.) ὥστε ἐνόσῳ ἡ ψυχὴ εἶναι ἀκόμη εἰς τὸ σῶμά σου, καὶ « τὰ χρήματα εἰς τὴν χεῖρα, » (Παροιμ. ιζ΄. 16.) καὶ εὐκαιρία καὶ ἐλπὶς ἔμπροσθέν σου, τὰ ὦτά σου νὰ ἀνοιχθῶσι, καὶ ἡ καρδία σου νὰ ὑποκλίνῃ εἰς τὴν πειθὼ τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἀναπαυθῇς τοιουτοτρόπως μεταξὺ τοῦ λαοῦ του, καὶ νὰ χαίρησαι τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί. (Κολασσ. ά. 12.)

Ὅτι ταύτην τὴν ἀνάπαυσιν θέλει ἀπολαύσει ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ἡ Γραφὴ, ἐὰν ἡ μαρτυρία της ἐπὶ πλέον χρειάζηται, σαφῶς ἐπιβεβαιοῖ κατὰ διαφόρους τρόπους· ὡς π. χ. ὅτι εἶναι « προωρισμένοι εἰς αὐτὴν, καὶ αὐτὴ εἰς αὐτούς. Ὁ Θεὸς δὲν ἐντρέπεται νὰ καλῆται Θεὸς αὐτῶν· διότι ἡτοίμασε πόλιν εἰς αὐτούς. » (Ἑβρ. ιά. 16.) « Οὗτοι ὀνομάζονται σκεύη ἐλέους, προητοιμασμένα εἰς δόξαν. » (Ῥωμ. θ΄. 23.) Εἰς τὸν Χριστὸν ἔλαχον κλῆρον προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖ τὰ πάντα κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματός του. (Ἐφεσ. ά. 11.)

« Καὶ ὅσους προώρισε, τούτους καὶ ἐδόξασε. » (Ῥωμ. ή. 30.) Τίς δύναται νὰ ςερήσῃ τὸν λαόν του τῆς ἀναπαύσεως ταύτης, ἥτις προητοιμάσθη δι' αὐτοὺς ἀπὸ τὴν αἰώνιον βουλὴν τοῦ Θεοῦ; Ἡ Γραφὴ μᾶς λέγει ὅτι εἶναι ἐξηγορασμένοι διὰ τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην. « Διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ ἔχομεν παῤῥησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων, » (Ἑβρ. ί. 19.) εἴτε σημαίνει τὴν εἴσοδον ἐνταῦθα διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς προσευχῆς, εἴτε τὴν εἴσοδον διὰ τῆς τελείας ἀποκτήσεως εἰς τὸ μέλλον. Ὅθεν οἱ πιςοὶ εἰς τὸν οὐρανὸν « ψάλλουσι καινὴν ᾠδὴν εἰς ἐκεῖνον, ὅστις τοὺς ἠγόρασεν εἰς τὸν Θεὸν μὲ τὸ αἷμά του ἀπὸ πᾶσαν φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαὸν καὶ ἔθνος, καὶ τοὺς ἔκαμε πρὸς τὸν Θεόν των βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς. » (Ἀποκάλ. έ. 8—10.) Ἢ λοιπὸν ὁ Χριστὸς πρέπει νὰ ἔχυσε τὸ αἷμά του εἰς μάτην, καὶ νὰ ἔπαθε τὰ παθήματά του εἰς μάτην, καὶ νὰ μὴ ἰδῇ ποτὲ τὸν πόνον τῆς ψυχῆς του, ἢ μένει ἀνάπαυσις εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ. Ἡ Γραφὴ ὑπεσχέθη τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην εἰς αὐτούς. Καθὼς εἰς τὸ στερέωμα οἱ ἀστέρες, τοιουτοτρόπως καὶ εἰς τὰς ἱερὰς σελίδας εἶναι διεσπαρμέναι αἱ θεῖαι αὗται ὑποσχέσεις. Ὁ Χριστὸς λέγει; « Μὴ φοβῆσαι, μικρὸν ποίμνιον, διότι ὁ Πατήρ σας ηὐδόκησε νὰ σᾶς δώσῃ τὴν βασιλείαν. » (Λουκ. ιβ'. 32.) « Διαθέτω εἰς σᾶς βασιλείαν, καθὼς ὁ Πατήρ μου διέθεσεν αὐτὴν εἰς ἐμὲ, διὰ νὰ τρώγητε καὶ νὰ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου, εἰς τὴν βασιλείαν μου. » (Λουκ. κβ'. 23, 30.) Ὅλα τὰ μέσα τῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ αἱ καλαὶ πράξεις τῶν πιςῶν, κάθε προσταγὴ τὸ νὰ μετανοήσωσι καὶ νὰ πιστεύσωσι, νὰ νηστεύωσι καὶ νὰ προσεύχωνται, νὰ κρούωσι καὶ νὰ ζητῶσι, νὰ πασχίζωσι καὶ νὰ κοπιάζωσι, νὰ τρέχωσι καὶ ν' ἀγωνίζωνται, ἀποδεικνύει ὅτι μένει ἀνάπαυσις διὰ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ. Τὸ Πνεῦμα δὲν ἤθελεν ἀνά-

ψει ποτὲ εἰς ἡμᾶς τοιαύτας ἰσχυρὰς ἐπιθυμίας διὰ τὸν οὐρανὸν, τοιαύτην ἀγάπην διὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐὰν δὲν ἔπρεπε νὰ ἀπολαύσωμεν ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἀγαπῶμεν. Ἐκεῖνος, ὅστις κατευθύνει τοὺς πόδας εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εἰρήνης, (Λουκ. ά. 79.) θέλει μὰς φέρει ἀναμφιβόλως εἰς τὸ τέλος τῆς εἰρήνης. Πόσον σφιγκτὰ συνδεδεμένα εἶναι τὸ μέσον καὶ τὸ τέλος! « Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται καὶ οἱ βιασαὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. » (Ματθ. ιά. 12.) Οἱ ἀκολουθήσαντες τὸν Χριστὸν εἰς τὴν παλιγγενεσίαν θέλουν καθήσει ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον τῆς δόξης του. (Ματθ΄. ιθ΄. 28.) Ἡ Γραφὴ μᾶς βεβαιοῖ, ὅτι οἱ πιςοὶ ἔχουσιν ἐδῶ τὴν ἀρχὴν, τὴν πρόγευσιν, τὸν ἀῤῥαβῶνα καὶ τὴν σφραγίδα τῆς ἀναπαύσεως ταύτης. « Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι μέσα εἰς αὐτούς. » (Λουκ. ιζ΄. 21.) « Ἂν καὶ δὲν εἶδον τὸν Χριστὸν, ἀλλ' ἀγαπῶντες αὐτὸν καὶ πιστεύοντες εἰς αὐτὸν, ἀγάλλονται μὲ χαρὰν ἀνεκλάλητον καὶ δεδοξασμένην, λαμβάνοντες τὸ τέλος τῆς πίστεως, τὴν σωτηρίαν ψυχῶν. » (Ά. Πέτρ. ά. 8, 9.) Καυχῶνται εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. (Ῥωμ. έ. 2.) Καὶ ἀφοῦ ὁ Θεὸς τοὺς σφραγίσῃ μὲ τὸ τῆς ἐπαγγελίας Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ ἀῤῥαβὼν τῆς κληρονομίας των, θέλει τάχα τοὺς ἀρνηθῇ τὴν τελείαν ἀπόκτησιν; (Ἐφεσ. ά. 13, 14.) Ἡ Γραφὴ προσέτι ἀναφέρει κατ' ὄνομα τινὰς ἐξ ἐκείνων, ὅσοι ἐμβῆκαν εἰς τὴν ανάπαυσιν· ὡς τὸν Ἐνὼχ, τὸν Ἀβραὰμ, τὸν Λάζαρον, καὶ τὸν λῃστὴν, ὅστις συνεσταυρώθη μὲ τὸν Χριστόν. Ἐὰν δὲ ἦναι ἀνάπαυσις δι' αὐτοὺς, βεβαίως μένει ἀνάπαυσις καὶ δι' ὅλους τοὺς πιστούς. Ἀλλ' εἰς μάτην νὰ ἐπισωρεύωμεν μαρτυρίας τῆς Γραφῆς, ἐνῷ βλέπομεν ὅτι κύριος σκοπὸς αὐτῆς εἶναι, νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν μακαρίαν ταύτην κατάστασιν, καὶ νὰ στηρίξῃ δι' ἑαυτῆς τὸ εἰς ταύτην δικαίωμά μας.

Ἡ Γραφὴ ὄχι μόνον ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀνάπαυσις αὕτη μένει διὰ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὅτι διὰ κανένα ἄλλον ἐκτὸς αὐτοῦ, ὥστε τὸ ἐπίλοιπον τοῦ κόσμου δὲν θέλει ἔχει μέρος εἰς αὐτήν. « Χωρὶς τὴν ἁγιωσύνην, οὐδεὶς θέλει ἰδεῖ τὸν Κύριον. » (Ἑβρ. ιβ'. 14.) « Ἐάν τις δὲν γεννηθῇ ἄνωθεν δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἰδῇ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ὅστις ἀπειθεῖ εἰς τὸν υἱὸν δὲν θέλει ἰδεῖ ζωήν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπάνω εἰς αὐτόν. » (Ἰωάν. γ'. 3, 36.) « Κάθε πόρνος, ἢ ἀκάθαρτος, ἢ πλεονέκτης, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰδωλολάτρης, δὲν ἔχει κληρονομίαν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. » (Ἐφεσ. έ. 5.) « Οἱ ἀσεβεῖς θέλουν ἐπιστραφῆ εἰς τὸν Ἅδην, καὶ ὅλα τὰ ἔθνη ὅσα λησμονοῦν τὸν Θεόν. » (Ψαλμ. θ'. 17.) Θέλουσι κατακριθῆ ὅλοι, ὅσοι δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' εὐηρεστήθησαν εἰς τὴν ἀδικίαν. (Β'. Θεσσ. β'. 12.) « Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς θέλει ἔλθει μὲ πῦρ φλογὸς διὰ νὰ κάμῃ ἐκδίκησιν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζουσι Θεόν, καὶ εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ὑπακούουσιν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἵτινες θέλουσι καταδικασθῆ εἰς ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τὴν δόξαν τῆς δυνάμεώς του. » (Β'. Θεσσ. ά. 7—9.) Ἐὰν οἱ ἀσεβεῖς ὑπέστρεφον πρὸ τοῦ τέλους τῆς ζωῆς των, καὶ ἐγκαρδίως ἤθελον νὰ δεχθῶσι τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα καὶ βασιλέα των, καὶ νὰ σωθῶσι παρ' αὐτοῦ κατὰ τὸν ἰδιαίτερον αὐτοῦ τρόπον, καὶ κατὰ τοὺς λογικωτάτους αὐτοῦ ὅρους, ἠδύναντο νὰ σωθῶσιν. Ὁ Θεὸς δωρεὰν τοὺς ἐπρόσφερε τὴν ζωήν, καὶ οὗτοι δὲν ἤθελον νὰ τὴν δεχθῶσιν. Αἱ ἡδοναὶ τῆς σαρκὸς ἦσαν ἐπιθυμητότεραι εἰς αὐτούς, παρὰ ἡ δόξα τῶν πιστῶν. Ὁ μὲν Σατανᾶς τοὺς ἐπρόσφερε τὸ ἓν, ὁ δὲ Θεὸς τὸ ἄλλο, καὶ εἶχον πλήρη ἐλευθερίαν νὰ ἐκλέξωσιν ὅποιον ἐξ αὐτῶν ἤθελον· ἐπρόκρινον δὲ μᾶλλον τὴν πρόσκαιρον ἀπόλαυσιν τῆς ἁμαρ-

τίας, παρὰ τὴν αἰώνιον ἀνάπαυσιν μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ δὲν εἶναι τάχα δίκαιον πρᾶγμα νὰ στερηθῶσιν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελον νὰ δεχθῶσιν; Ἀφοῦ ὁ Θεὸς τοὺς παρεκίνησε μὲ τόσην θερμότητα, καὶ μετεχειρίσθη τόσην πειθὼ διὰ νὰ ἔλθωσιν, καὶ αὐτοὶ δὲν ἤθελον, ποῦ ἀλλοῦ πρέπει νὰ ἦναι, εἰμὴ μεταξὺ «τῶν σκύλων ἔξω;» (Ἀποκάλ. κβ'. 15.) Καίτοι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τόσον κακὸς, ὥστε δὲν θέλει ὑποκλίνει, ἑωσοῦ ἡ κραταιὰ δύναμις τῆς χάριτος ἰσχύσῃ εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ὅμως, δυνάμεθα νὰ εἰπῶμεν ἀληθῶς, ὅτι δύναται νὰ σωθῇ, ἐὰν θέλῃ κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀδυναμία αὐτοῦ ἐπειδὴ εἶναι ἠθικὴ, καὶ συνίσταται εἰς ἑκούσιον κακίαν, δὲν γίνεται ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογία μεγαλητέρα, ἀφ' ὅ,τι ὑπὲρ τοῦ μοιχοῦ, τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀγαπᾷ τὴν γυναῖκά του; ἢ ὑπὲρ τοῦ φθονεροῦ, ὅτι δὲν ἐμπορεῖ νὰ μὴ μισῇ τὸν ἀδελφόν του. Δὲν εἶναι λοιπὸν διὰ τοῦτο τοσούτῳ χειρότερος καὶ ἄξιος τῆς μεγαλητέρας ποινῆς; Οἱ ἁμαρτωλοὶ θέλουσιν αἰτιᾶσθαι αἰωνίως εἰς τὴν κόλασιν τὴν ἰδίαν των θέλησιν. Ἡ κόλασις εἶναι λογικὴ βάσανος διὰ τῆς συνειδήσεως, κατὰ τὴν φύσιν τοῦ λογικοῦ ὄντος. Ἐὰν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἠδύναντο νὰ εἰπῶσιν ὅτι τὸ σφάλμα ἦτο τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι ἰδικόν των, τοῦτο ἤθελεν ἐπαναπαύσει τὰς συνειδήσεις των, καὶ ἀνακουφίσει τὰς βασάνους των, καὶ καταργήσει τὴν κόλασιν. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἐνθύμησις τῆς ἰσχυρογνωμίας των θέλει τρέφει τὸ πῦρ, καὶ θέλει κάμει τὸν σκώληκα τῆς συνειδήσεώς των νὰ μὴ ἀποθάνῃ ποτέ. (Μαρκ. θ'. 44.)

Ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ μένῃ ἡ ἀνάπαυσις αὕτη διὰ τὸν λαόν του, καὶ νὰ μὴ τὴν ἀπολαύσωσιν μεχρισοῦ ὑπάγωσιν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον. Ποῖος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτῃ τὰ κτίσματα, εἰμὴ, ἐκεῖνος ὅστις τὰ ἔκαμεν; Δύνασθε ὡσαύτως νὰ ἐρωτήσητε, Διατί δὲν ἔχομεν ἄνοιξιν

καὶ θέρος χωρὶς χειμῶνα, ἢ διατί ἡ γῆ εἶναι κάτω, καὶ οἱ οὐρανοὶ ἐπάνω, καθὼς καὶ, διατί δὲν ἔχομεν ἀνάπαυσιν ἐπὶ τῆς γῆς; Ὅλα τὰ πράγματα πρέπει νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν τελειότητά των βαθμηδόν. Ὁ ῥωμαλαιότερος ἀνὴρ πρέπει κατ' ἀρχὰς νὰ γεννηθῇ νήπιον. Ὁ πολυμαθέστερος ἄνθρωπος πρέπει πρῶτον νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸ ἀλφάβητον. Ἡ ἰσχυροτάτη δρῦς ἦτο πρῶτον βαλανίδιον. Ἡ ζωὴ αὕτη εἶναι ἡ νηπιότης μας· καὶ ἠθέλομεν νὰ ἤμεθα τέλειοι εἰς τὴν μήτραν, ἢ νὰ γεννηθῶμεν μὲ τέλειον ἀνάστημα; Ἐὰν ἡ ἀνάπαυσίς μας ἦτον ἐδῶ, τὸ μεγαλήτερον ἔργον τῆς θείας προνοίας ἤθελεν εἶσθαι ἀνωφελές. Ἔπρεπε νὰ χάσῃ τάχα ὁ Θεὸς τὴν δόξαν τῆς θαυμασίου ἀπελευθερώσεως τῆς ἐκκλησίας του, καὶ τῆς πτώσεως τῶν ἐχθρῶν του, διὰ νὰ ἀπολαύωσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν μακαριότητα ἐδῶ; Ἐὰν ἤμεθα ὅλοι εὐδαίμονες, ἀθῶοι καὶ τέλειοι, τί ἐχρησίμευον τὰ ἔνδοξα ἔργα τοῦ ἁγιασμοῦ, τῆς δικαιώσεως, καὶ τῆς μελλούσης δόξης ἡμῶν; Ἐὰν δὲν ὑστερούμεθα τίποτε, δὲν ἠθέλομεν αἰσθάνεσθαι τόσον ζωηρῶς ὅτι ἐξαρτώμεθα ἀπὸ αὐτὸν, οὔτε ἠθέλομεν ἐπικαλεῖσθαι αὐτὸν τόσον ἐνθέρμως. Πόσον σπανίως ἠθέλομεν ὑψώσει τὴν φωνήν μας πρὸς αὐτὸν, ἐὰν εἴχομεν ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν! Ὁ Θεὸς ποτὲ δὲν ἤθελε δοξολογηθῆ μὲ τοιούτους ὕμνους ἀπὸ τὸν Μωϋσῆν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ εἰς τὴν ἔρημον, ἀπὸ τὴν Δεββῶραν καὶ τὴν Ἄνναν, ἀπὸ τὸν Δαβὶδ καὶ τὸν Ἐζεκίαν, ἐὰν ὅλοι οὗτοι ἤθελον ἐκλέξει καὶ διαθέσει τὰ κατ' αὐτούς. Δὲν ἔγιναν ἆράγε οἱ κίνδυνοί σου καὶ αἱ ταλαιπωρίαι σου, ὦ Ἀναγνῶστα, αἰτία τῶν μεγαλητέρων ὕμνων σου πρὸς τὸν Θεόν; Ἡ μεγίστη δόξα καὶ ἔπαινος, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς λαμβάνει εἰς τὸν κόσμον, εἶναι διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν καὶ καταλλαγὴν καὶ σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ δὲν ἔγινεν αἰτία τούτου ἡ ἀθλιότης τοῦ ἀνθρώπου; Καὶ ὅπου

ὁ Θεὸς χάσῃ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ ἐλεῇ, ἐκεῖ καὶ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ χάσῃ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ νὰ ἀπολαύσῃ τὰ ἐλέη του. Ὅπου ὁ Θεὸς στερηθῇ τῶν ἐπαίνων του, αὐτοῦ καὶ ὁ ἄνθρωπος βέβαια θέλει χάσει τὴν παραμυθίαν του. Ὢ γλυκεῖαι παραμυθίαι, τὰς ὁποίας οἱ πιστοὶ ἔχουσιν εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν προσευχῶν των! Πῶς ἠθέλομεν γνωρίζει πόσον εὐαίσθητον καρδίαν ἔχει ὁ Πατὴρ, ἐὰν δὲν ὑστερούμεθα, ὡς ὁ ἄσωτος, τὰ ξυλοκέρατα τῶν ἐπιγείων ἡδονῶν καὶ ὠφελειῶν; Δὲν ἠθέλαμεν ποτὲ αἰσθανθῇ τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, ἐὰν δὲν ᾐσθανόμεθα ἑαυτοὺς κοπιασμένους καὶ πεφορτισμένους, πεινασμένους καὶ διψασμένους, πτωχοὺς καὶ συντετριμμένους. Καθὼς προξενεῖ χαρὰν εἰς τὸν στρατιώτην ἢ τὸν ὁδοιπόρον, ἡ ἀνάμνησις τῶν παρελθόντων κινδύνων τοὺς ὁποίους ἐξέφυγεν· οὕτω βεβαίως θέλει κατασταίνει περισσὴν τὴν χαρὰν καὶ εἰς τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ ἅγιον, ἡ ἀνάμνησις τῶν ἁμαρτιῶν του καὶ τῶν θλίψεων ἐπὶ τῆς γῆς, τῶν φόβων καὶ τῶν δακρύων του, τῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν κινδύνων του, τῶν ἐλλείψεων καὶ ταλαιπωριῶν του. Διὰ τοῦτο οἱ μακάριοι, ὑμνοῦντες τὸ Ἀρνίον, ἀναφέρουν ὅτι αὐτὸς τοὺς ἐξηγόρασεν «ἀπὸ πᾶν ἔθνος, φυλὴν καὶ γλῶσσαν,» ἢ καὶ οὕτως ἀπὸ τὰς θλίψεις, ἀνάγκας, καὶ ἁμαρτίας των, τοὺς ἔκαμεν εἰς τὸν Θεὸν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς. Ἀλλ' ἐὰν δὲν εἶχον τίποτε ἄλλο ἐπὶ τῆς γῆς, εἰμὴ εὐχαρίστησιν καὶ ἀνάπαυσιν, ποῦ ἔμενε πλέον τόπος διὰ τοιαύτην χαρὰν, εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν;

Δὲν εἴμεθα προσέτι ἱκανοὶ νὰ ἔχωμεν τὴν ἀνάπαυσιν ἐπὶ τῆς γῆς. Δύναται ψυχὴ, τόσον ἀδύνατος εἰς τὴν χάριν, τόσον ἐπιῤῥεπὴς εἰς τὴν ἁμαρτίαν, τόσον σφιγκτὰ συνδεδεμένη μὲ τοιοῦτον γείτονα ὡς τὴν σάρκα, δύναται τάχα, εἰς τοιαύτην κατάστασιν, νὰ ἔχῃ τελείαν εὐχαρίστησιν καὶ ἀνά-

παυσιν; Τί ἄλλο τάχα εἶναι ἡ ἀνάπαυσις τῆς ψυχῆς, παρὰ ἡ ἀπελευθέρωσις αὐτῆς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα καὶ τοὺς ἐχθρούς; καὶ δύναται ψυχὴ, ἥτις ἐνοχλεῖται ἀπὸ ὅλα ταῦτα, καὶ μάλιστα διηνεκῶς, νὰ ἔχῃ ἀνάπαυσιν; Διατί τάχα φωνάζουν οἱ χριϛιανοὶ τόσον συχνὰ, ὡς ὁ Παῦλος, « Ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἐγὼ, ποῖος θέλει μὲ ἐλευθερώσει; » (Ῥωμ. ζ′. 24.) Τί τοὺς κάμνει νὰ παρεκτείνωνται εἰς τὸν σκοπόν· νὰ τρέχωσι διὰ νὰ ἀπολαύσωσι, καὶ νὰ ἀγωνίζωνται διὰ νὰ ἐμβῶσιν, ἐὰν ἦναι ἱκανοὶ δι' ἀνάπαυσιν εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασίν των; Καὶ τὰ σώματά μας εἶναι παρομοίως ἀνίκανα ὡς καὶ αἱ ψυχαί μας. Ταῦτα δὲν εἶναι τώρα ἐκεῖνα τὰ σώματα, ὅμοια τοῦ Ἡλίου, καθὼς θέλουσι γίνει, « ὅταν τοῦτο τὸ φθαρτὸν ἐνδυθῇ ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδυθῇ ἀθανασίαν. » Ταῦτα εἶναι τὰ δεσμωτήριά μας καὶ τὰ βάρη μας, τοσοῦτον πλήρη ἀσθενειῶν καὶ ἐλαττωμάτων, ὥστε εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ δαπανῶμεν πλεῖστον μέρος τῆς ζωῆς μας, ἐπιδιορθόνοντες αὐτὰ καὶ ἀναπληροῦντες τὰς συνεχεῖς ἐλλείψεις των. Εἶναι δυνατὸν ἀθάνατος ψυχὴ νὰ ἔχῃ ἀνάπαυσιν εἰς μίαν τοιαύτην ἀσθενῆ καὶ ἐπιβλαβῆ οἰκίαν; Βέβαια ταῦτα τὰ εὔθραυϛα, καὶ κεκοπιασμένα, καὶ συγχαμερὰ σώματα, πρέπει να ἐνδυθῶσιν ἀφθαρσίαν, πρὶν γίνωσιν ἱκανὰ ν' ἀπολαύσωσι τὴν ἀνάπαυσιν. Ἀλλὰ καὶ ὅσα ἀπολαύομεν ἐδῶ, εἶναι ἀνίκανα νὰ μᾶς χορηγήσωσι τὴν ἀνάπαυσιν. Οἴμοι! Τί εὑρίσκεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μᾶς δώσῃ ἀνάπαυσιν; Οἱ ἔχοντες μεγαλήτερον μέρος αὐτοῦ ἔχουσι καὶ μεγαλήτερον βάρος. Οἱ ἀγαπῶντες περισσότερον, καὶ περισσότερον ἀπολαύοντες αὐτοῦ, βοῶσι συμφώνως εἰς τὸ τέλος ὅλοι κατὰ τῆς ματαιότητός του καὶ τῶν ἐν αὐτῷ θλίψεων. Οἱ ἄνθρωποι ὑπόσχονται εἰς τὸν ἑαυτόν των οὐρανὸν ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλ' ὅταν φθάσωσιν εἰς

τὴν ἀκμὴν νὰ τὸν ἀπολαύσωσιν, οὗτος ἐκφεύγει ἀπὸ αὐτούς. Ὅποιος ἀποβλέπῃ προσεκτικῶς εἰς τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, εὐκόλως δύναται νὰ ἰδῇ, ὅτι ὁ ἀληθὴς σκοπὸς αὐτοῦ εἶναι νὰ καταστρέψῃ τὰ εἴδωλά μας, νὰ μᾶς κάμῃ νὰ βαρυνθῶμεν τὸν κόσμον, καὶ νὰ ζητήσωμεν τὴν ἀνάπαυσίν μας εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν. Ποῦ μᾶς ἐναντιοῦται αὐτὸς περισσότερον, παρὰ ἐκεῖ, ὅπου ὑποσχόμεθα ἡμεῖς εἰς τὸν ἑαυτόν μας τὴν μεγαλητέραν εὐχαρίστησιν; Ἐὰν ἔχῃς ἓν τέκνον, τὸ ὁποῖον ὑπεραγαπᾷς, συχνὰ ἀποβαίνει ἡ θλίψις σου. Ἐὰν ἔχῃς φίλον τινὰ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμπιστεύεσαι, καὶ τὸν ὁποῖον νομίζεις ἀμετάβλητον, οὗτος ἀποβαίνει ἡ μάστιξ σου. Εἶναι τάχα οὗτος, τόπος ἢ κατάστασις ἀναπαύσεως; Καὶ καθὼς τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ἐδῶ ἀπολαύομεν, εἶναι ἀνίκανα διὰ τὴν ἀνάπαυσίν μας, τοιουτοτρόπως ὁ Θεὸς, ὅστις εἶναι ἱκανὸς, ὀλίγον ἐδῶ ἀπολαύεται. Δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ τόπος, τὸν ὁποῖον ἡτοίμασε διὰ νὰ φανερώσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν μεγαλητέραν του δόξαν. Ὁ Θεὸς ἔβαλε παραπέτασμα μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτοῦ. Εἴμεθα μακρὰν ἀπὸ αὐτὸν, ὡς κτίσματα, καὶ ἔτι μακρύτερα, ὡς ἀσθενεῖς θνητοὶ, καὶ μακρύτατα, ὡς ἁμαρτωλοί. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀκούομεν, ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, λέξιν τινὰ παραμυθητικὴν ἀπὸ αὐτὸν, καὶ λαμβάνομεν τὰ δείγματα τῆς ἀγάπης του διὰ νὰ ὑποστηρίζῃ τὰς καρδίας καὶ τὰς ἐλπίδας μας· ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ τελεία ἀπόλαυσίς μας. Καὶ δύναται ψυχὴ, ἥτις ἔλαβε τὸν Θεὸν ὡς τὴν μερίδα της, καθὼς κάμνει πᾶς τις, ὅστις θέλει σωθῇ ὑπ' αὐτοῦ, νὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν ὅταν ἦναι τόσον μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπολαύῃ, τόσον σπανίως καὶ ὀλίγον, αὐτόν; Οὔτε εἴμεθα τώρα ἱκανοὶ ἀναπαύσεως, ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ αὐτῆς ἡ ἀταξία. Εἴμεθα ἄξιοι στεφάνου πρὶν νικήσωμεν; ἢ βραβείου πρὶν διατρέξωμεν τὸ στάδιον; ἢ νὰ λάβωμεν τὸ δηνάριόν μας πρὶν

ἐργασθῶμεν εἰς τὸν ἀμπελῶνα; ἢ νὰ ἔχωμεν ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς δέκα πόλεις πρὶν πραγματευθῶμεν τὰ δέκα τάλαντα; ἢ νὰ ἐμβῶμεν εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου μας πρὶν πράξωμεν ὡς ἀγαθοὶ καὶ πιστοὶ δοῦλοι; Ὁ Θεὸς δὲν θέλει παρεκτραπῆ ἀπὸ τὰς ὁδοὺς τῆς δικαιοσύνης διὰ νὰ σᾶς δώσῃ ἀνάπαυσιν πρὶν κοπιάσητε διὰ τὸν στέφανον τῆς δόξης, καὶ πρὶν νικήσητε. Καὶ ἰδοὺ ὁ ἰσχυρὸς λόγος, διατί ἡ ἀνάπαυσίς μας πρέπει νὰ ὑπομείνῃ ἕως εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν. Πρόσεχε λοιπὸν, Ἀναγνῶστα Χριστιανὲ, μὴ τολμᾷς νὰ μηχανᾶσαι καὶ νὰ μεριμνᾷς δι' ἀνάπαυσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ νὰ παραπονῆσαι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ διὰ τὰς ταραχὰς καὶ κόπους καὶ θλίψεις σου, εἰς τὴν σάρκα. Σὲ ἀτονίζει τάχα ἡ πτωχεία σου, ἡ ἀσθένειά σου, οἱ πικροὶ ἐχθροί σου, οἱ κακοὶ φίλοι σου; Οὕτω πρέπει νὰ ἦναι ἐδῶ. Σὲ ἀτονίζουν τάχα τὰ βδελύγματα τοῦ αἰῶνος, αἱ ἁμαρτίαι τῶν ὀνομαζομένων Χριστιανῶν, ἡ σκλήρυνσις τῶν πονηρῶν; Οὕτω πρέπει νὰ ἦναι, ἐνόσῳ εἶσαι ἀπὼν ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσιν. Σὲ ἀτονίζουν αἱ ἁμαρτίαι σου, ἡ κακὴ καὶ ἀσθενὴς καρδία σου; Ἀτονίσου οὕτω περισσότερον. Ἀλλὰ μὲ ὅλην τὴν ἀτονίαν ταύτην θέλεις νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸν Θεὸν, ὅστις εἶναι ἡ ἀνάπαυσίς σου; Καὶ θέλεις νὰ λάβῃ τέλος ἡ ἐκστρατεία σου; καὶ νὰ τελειώσῃ ὁ δρόμος καὶ ὁ κόπος σου; Ἐὰν τοὐναντίον, παραπονοῦ περισσότερον εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἀτόνιζε αὐτὴν περισσότερον, ἕωσοῦ φανῇ μᾶλλον ἐπιθυμητὴ ἡ ἀνάπαυσις.

Ἓν πρᾶγμα ἔχω μόνον νὰ προσθέσω ἀκόμη διὰ νὰ τελειώσω τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ αἱ ψυχαὶ τῶν πιστῶν ἀπολαύουσιν ἀνεκλάλητον μακαριότητα καὶ δόξαν, καὶ ἐνῷ ἔτι μένουσι κεχωρισμέναι ἀπὸ τὰ σώματά των. Τί σαφέστερον ἀπὸ τοὺς λόγους τούτους τοῦ Παύλου, « Ἔχομεν πάντοτε θάῤῥος, ἐξεύροντες, ὅτι ἐφ' ὅσον κατοικοῦμεν εἰς τὸ

σῶμα ξενιτευόμεθα ἀπὸ τὸν Κύριον. Διότι περιπατοῦμεν μὲ πίστιν καὶ ὄχι μὲ ὄψιν. Καὶ θάῤῥος ἔχομεν καὶ ἐπιθυμοῦμεν περισσότερον νὰ ξενιτευθῶμεν ἀπὸ τὸ σῶμα, καὶ νὰ εὑρισκώμεθα μὲ τὸν Κύριον; » (Β΄. Κορινθ. έ. 6, 8.) ἢ ἀπὸ αὐτοὺς, « διότι στενοχωροῦμαι καὶ ἀπὸ τὰ δύο, ἐπιθυμῶ νὰ ἀναχωρήσω, καὶ νὰ ἦμαι ὁμοῦ μὲ τὸν Χριςὸν, διότι τοῦτο εἶναι πολὺ καλήτερον; » (Φιλιππ. ά. 2, 3.) Ἐὰν ὁ Παῦλος δὲν ἐξεδέχετο νὰ ἀπολαύσῃ τὸν Χριστὸν, πρὸ τῆς ἀναστάσεως, διατί νὰ στενοχωρῆται, ἢ νὰ ἐπιθυμῇ νὰ ἀναχωρήσῃ; τοὐναντίον, ἔπρεπε νὰ θέλῃ νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. Διότι, ἐνόσῳ ἦτον εἰς τὴν σάρκα, ἀπήλαυε τὸν Χριστὸν κατὰ μέρος. Ἀρκετὰ σαφὲς εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ Χριςὸς πρὸς τὸν λῃστὴν, « Σήμερον θέλεις εἶσθαι μαζύ μου μέσα εἰς τὸν Παράδεισον. » (Λουκ. κγ΄. 43.) Εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου φαίνεται ἀπίθανον νὰ αἰνίττηται καὶ νὰ ὑποθέτῃ τόσον προδήλως ὁ Χριςὸς, τὴν ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον μακαριότητα ἢ βάσανον τῆς ψυχῆς, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε κανὲν τοιοῦτον. Ὁ Κύριός μας ἀπέδειξε τὴν ἀνάςασιν τοιουτοτρόπως, λέγων, « Δὲν εἶναι ὁ Θεὸς, Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. » Ἄρα ὁ Ἀβραὰμ, ὁ Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Ἰακὼβ ἔζων τότε κατὰ τὴν ψυχήν. (Ματθ. κβ΄. 32.) Ἐὰν ἡ μακαριότης τῶν νεκρῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποθνήσκουσιν ἐν Κυρίῳ, (Ἀποκάλ. ιδ΄. 13.) συνίστατο μόνον εἰς τὴν ἀνάπαυσιν ἐν τῷ τάφῳ, τότε ἓν κτῆνος, ἢ λίθος ἦτον ὡσαύτως μακάρια· ἀλλὰ, τοὐναντίον, τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι προδήλως κατάρα, καὶ ὄχι μακαριότης. Διότι ἡ ζωὴ, δὲν ἦτο τάχα μέγα ἔλεος; Δὲν ἦτο τάχα μεγαλήτερον ἔλεος νὰ δουλεύῃ τις τὸν Θεὸν, καὶ νὰ πράττῃ καλῶς, νὰ ἀπολαύῃ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς, τὴν κοινωνίαν τῶν πιστῶν, τὴν παραμυθίαν τῶν τελετῶν, καὶ εἰς ὅλα, κατὰ μέγα μέρος, τὸν Χριστὸν, παρὰ νὰ κῆται φθειρόμενος εἰς τὸν

τάφον; Ἄρα εἶναι καὶ ἄλλη τις περαιτέρω μακαριότης ἐπηγγελμένη εἰς ἡμᾶς. Ἀλλέως, πῶς νὰ λέγηται, « Προςήλθομεν εἰς τὰ πνεύματα δικαίων τετελειωμένων » ; (Ἑβρ. ιϐ΄. 22, 27.) Βέβαια εἰς τὴν ἀνάπαυσιν, τὸ σῶμα θέλει τελειοποιηθῆ καθὼς καὶ τὸ πνεῦμα. Δὲν μᾶς λέγει τάχα ἡ Γραφὴ, ὅτι ὁ Ἐνὼχ καὶ ὁ Ἡλίας ἀνελήφθησαν ἤδη; Καὶ πρέπει νὰ νομίσωμεν ὅτι ἐκεῖνοι μόνοι κατέχουσι ταύτην τὴν δόξαν; Δὲν εἶδεν ὁ Παῦλος, ὁ Ἰάκωϐος, καὶ ὁ Ἰωάννης, τὸν Μωϋσῆν μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους; Μολοντοῦτο ἡ Γραφὴ λέγει ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἀπέθανεν. Ἀλλ᾽ εἶναι τάχα πιθανὸν ὅτι ὁ Χριςὸς ἠπάτησε τὰς αἰσθήσεις των, δεικνύων πρὸς αὐτοὺς τὸν Μωϋσῆν, ἐὰν οὗτος δὲν ἔπρεπε νὰ μεθέξῃ τῆς δόξης ταύτης πρὸ τῆς ἀναστάσεως; Καὶ τὸ τοῦ Στεφάνου δὲν εἶναι σαφὲς ὅσον ἠθέλομεν ἐπιθυμήσει, « Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ Πνεῦμά μου » ; (Πράξ. ζ΄. 59.) Ἐὰν, λοιπὸν, ὁ Κύριος δέχηται αὐτὴν, βέβαια οὔτε κοιμᾶται, οὔτε εἶναι ἀποθαμμένη, ἢ ἐξοντωμένη, ἀλλ᾽ εὑρίσκεται ὅπου εἶναι αὐτὸς καὶ βλέπει τὴν δόξαν του. Καὶ τὸ τοῦ Σοφοῦ Ἀνδρὸς αἰνίττεται τὸ ἴδιον, « Καὶ τὸ πνεῦμα θέλει ἐπιστρέψει εἰς τὸν Θεὸν, ὅστις ἔδωκεν αὐτό. » (Ἐκκλ. ιϐ΄. 7.) Διατί λέγεται ὅτι ἔχομεν ζωὴν αἰώνιον, καὶ ὅτι τὸ νὰ γνωρίζωμεν τὸν Θεὸν εἶναι ζωὴ αἰώνιος, καὶ ὅτι ὅποιος πιστεύῃ εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον; Ἢ πῶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐντός μας; Ἐὰν ἦναι τόση μεγάλη διακοπὴ τῆς ζωῆς μας μέχρι τῆς ἀναστάσεως, αὕτη δὲν εἶναι αἰώνιος ζωὴ, μηδὲ αἰώνιος βασιλεία. Λέγεται ὅτι αἱ πόλεις τῶν Σοδόμων καὶ τῆς Γομόῤῥας ὑπομένουσι τιμωρίαν αἰωνίου πυρός. (Ἰούδ. 7.) Καὶ ἐὰν οἱ κακοὶ ἤδη ὑπομένωσιν αἰώνιον πῦρ, ἀναμφιβόλως οἱ δίκαιοι ἀπολαύουσιν αἰώνιον μακαριότητα. Ὅταν ὁ Ἰωάννης εἶδε τὰς ἐνδόξους ἀποκαλύψεις του, λέγεται ὅτι « ἦτον ἐν πνεύματι, » καὶ,

« ἐφέρθη ἐν πνεύματι. » (Ἀποκάλ. ά. 10. δ'. 2.) Καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν ἡρπάχθη εἰς τὸν τρίτον οὐρανὸν, εἴτε εἰς τὸ σῶμα, εἴτε ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα, δὲν ἤξευρε. (Β'. Κορινθ. ιβ'. 2.) Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὰ πνεύματα εἶναι ἱκανὰ τοιούτων ἐνδόξων πραγμάτων χωρὶς τὴν βοήθειαν τῶν σωμάτων των. Τὸ αὐτὸ σημαίνει ὅταν ὁ Ἰωάννης λέγῃ, « εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. » (Ἀποκάλ. ς'. 9.) Ὅταν ὁ Χριστὸς λέγῃ, « Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τοὺς θανατόνοντας τὸ σῶμα, τὴν ψυχὴν ὅμως μὴ δυναμένους νὰ θανατώσωσι, » (Ματθ. ί. 28.) τοῦτο δὲν σημαίνει φανερὰ, ὅτι, ὅταν οἱ κακοὶ θανατόνωσι τὰ σώματα, δηλαδὴ χωρίζωσι τὰς ψυχάς μας ἀπὸ αὐτὰ, αἱ ψυχαὶ, μολοντοῦτο ἀκόμη ζῶσιν; Ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ ἔζη, ὅτε τὸ σῶμά του ἦτον ἀποθαμμένον, καὶ διὰ τοῦτο οὕτω θέλουσι ζῇ καὶ αἱ ἰδικαί μας. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τοὺς λόγους του πρὸς τὸν λῃστὴν, « Σήμερον θέλεις εἶσθαι μαζύ μου μέσα εἰς τὸν Παράδεισον· » καὶ διὰ τῆς φωνῆς του παρομοίως ἐπὶ τοῦ ςαυροῦ, « Πάτερ, εἰς τὰς χεῖράς σου παραδίδω τὸ πνεῦμά μου. » (Λουκ. κγ'. 46.) Ἐὰν τὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα ἠπείθησαν εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Νῶε, ἦσαν εἰς φυλακὴν, τουτέςι, ζῶντα καὶ ὑποφέροντα, βέβαια τὰ ἀπὸ τὸ σῶμα κεχωρισμένα πνεύματα τῶν δικαίων ἀπολαύουσι τὴν ἐναντίαν κατάςασιν, δηλαδὴ τὴν μακαριότητα. Διὰ τοῦτο αἱ ψυχαὶ τῶν πιςῶν, ἅμα ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὰ δεσμωτήρια τῆς σαρκὸς, ἀπὸ ἀγγέλους θέλουσι συνοδευθῇ. Ὁ Χριςὸς με ὅλα τὰ τετελειωμένα πνεύματα τῶν δικαίων, θέλουσιν εἶσθαι οἱ σύντροφοί των. Ὁ οὐρανὸς θέλει εἶσθαι ἡ κατοικία των, καὶ ὁ Θεὸς ἡ μακαριότης των. Ὅταν ἀποθάνωσι τοιοῦτοι, δύνανται θαῤῥούντως καὶ πιςῶς νὰ εἰπῶσιν ὡς ὁ Στέφανος, « Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμα μου· » καὶ νὰ συςήσωσιν αὐτὰ ὡς ὁ Χριςὸς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πατρός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Έ.

Ἀθλιότης ἐκείνων, οἵτινες στεροῦνται τῆς ἀναπαύσεως τῶν πιστῶν.

Ἐὰν, ὦ Ἀναγνῶστα, ἦσαι ξένος εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἁγίαν φύσιν καὶ ζωὴν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὅστις πρότερον περιεγράφη, καὶ ζῇς καὶ ἀποθνήσκῃς εἰς ταύτην τὴν κατάστασιν, συγχώρησόν με νὰ σὲ εἰπῶ, ὅτι δὲν θέλεις μεθέξει τῆς χαρᾶς τοῦ οὐρανοῦ, οὐδὲ ἀπολαύσει τὸ ἐλάχιστον μέρος τῆς ἀναπαύσεως τῶν πιστῶν. Δύναμαι νὰ εἰπῶ, ὡς ὁ Ἐχοὺδ πρὸς τὸν Αἰγλὼν, « Ἔχω λόγον ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ εἰπῶ πρὸς σὲ, » (Κριτ. γ΄. 20.) ὅτι ἐὰν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἦναι ἀληθὴς, δὲν θέλεις ἰδεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ μὲ εὐχαρίστησιν. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην εἶμαι διατεταγμένος νὰ σὲ γνωστοποιήσω. Ὑπόλαβέ την ὅπως θέλεις, καὶ διάφυγέ την, ἐὰν δύνασαι. Γνωρίζω ὅτι ἠδύνασο νὰ ἐκφύγῃς διὰ τῆς ταπεινῆς σου καὶ ἐγκαρδίου ὑποταγῆς εἰς τὸν Χριστόν. Αὐτὸς τότε ἤθελε σὲ ἀναγνωρίσει ὡς ἕνα ἐκ τοῦ λαοῦ του, καὶ ἤθελε σὲ δώσει μερίδα εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ. Ἐὰν ὁ λόγος μου ἠδύνατο νὰ κάμῃ τοιοῦτον εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα, τόσον μακρὰν ἤθελα εἶσθαι ἀπὸ τὸ νὰ λυπηθῶ, ὡς ὁ Ἰωνᾶς, διότι αἱ ἀπειλαὶ τοῦ Θεοῦ δὲν ἐξετελέσθησαν ἐπάνω εἰς σὲ, ὥστε τοὐναντίον, ἤθελα μακαρίσει τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Θεὸς ηὐδόκησε νὰ μ' ἀποστείλῃ. Ἀλλ' ἐὰν τελειώσῃς τὰς ἡμέρας σου χωρὶς νὰ λάβῃς τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν, βέβαια καθὼς οἱ οὐρανοὶ εἶναι ἐπάνω τῆς κεφαλῆς σου, ἡ δὲ γῆ ὑπὸ τοὺς πόδας σου, θέλεις ἀποκλεισθῆ ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν, καὶ θέλεις ἔχει τὴν μερίδα σου εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ. Ἴσως μὲ εἰπῇς, Καὶ πότε ὁ Θεὸς σὲ ἔδειξε

τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς, ἢ σὲ εἶπε ποῖοι θέλουσι σωθῆ καὶ ποῖοι θέλουσιν ἀποκλεισθῆ; Ἀποκρίνομαι· δὲν λέγω σὲ, κατ' ὄνομα, ἢ ἄλλον τινα· ἀλλ' ἐξάγω τοῦτο διὰ τοὺς μὴ ἀναγεννημένους ἐν γένει, καὶ διὰ σὲ, ἐὰν ἦσαι τοιοῦτος. Οὔτε πασχίζω νὰ προσδιορίσω ποῖοι θέλουσι μετανοήσει, καὶ ποῖοι ὄχι· πολὺ ὀλιγώτερον ὅτι σύ ποτε δὲν θέλεις τὸ κάμει. Ἐγὼ μᾶλλον ἤθελα νὰ σὲ δείξω ὁποίας ἐλπίδας ἔχεις ἔμπροσθέν σου, ἐὰν δὲν θέλῃς ἐξ ἀμελείας σου νὰ τὰς χάσῃς. Ἤθελα μᾶλλον νὰ σὲ καταπείσω νὰ ἀκροασθῇς ἐγκαίρως πρὶν ἡ θύρα κλεισθῇ ἐναντίον σου, παρὰ νὰ σὲ εἰπῶ, ὅτι δὲν εἶναι ἐλπὶς διὰ τὴν μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφήν σου. Ἀλλ' ἐὰν ἡ προηγουμένη περιγραφὴ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ δὲν συμφωνῇ μὲ τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς σου, εἶναι τάχα δύσκολον νὰ ἀποφασισθῇ, ἐὰν σὺ θέλῃς σωθῇ ἢ ὄχι; Πρέπει ν' ἀναβῶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς διὰ νὰ μάθω, ὅτι « χωρὶς ἁγιασμὸν κανεὶς δὲν θέλει ἰδεῖ τὸν Κύριον ; » ἢ ὅτι, μόνον οἱ καθαροὶ τὴν καρδίαν θέλουσιν ἰδεῖ τὸν Θεόν; ἢ ὅτι, ἐὰν δὲν ἀναγεννηθῇ τις, δὲν δύναται νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; Πρέπει νὰ ὑπάγω εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ ἐρωτήσω τὸν Χριστὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐτὸς κατέβη εἰς τὴν γῆν νὰ μᾶς εἰπῇ; καὶ ἔστειλε τὸ πνεῦμά του εἰς τοὺς Ἀποστόλους νὰ μᾶς εἰπῶσι, καὶ τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἄφησεν ἐγγράφως εἰς ὅλον τὸν κόσμον; Καὶ μολονότι δὲν γνωρίζω τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας σου, καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ σὲ εἰπῶ ἀκριβῶς, ἐὰν αὕτη ἦναι ἡ κατάστασίς σου ἢ τοὐναντίον· μολαταῦτα ἐὰν θέλῃς, καὶ ἐπιμελῆσαι εἰς τοῦτο, σὺ ὁ ἴδιος δύνασαι νὰ γνωρίσῃς, ἐὰν ἦσαι κληρονόμος τοῦ οὐρανοῦ ἢ ὄχι. Τὸ κυριώτερον δὲ, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ, εἶναι, νὰ ἐννοήσῃς ἐὰν ἀκόμη μένῃς εἰς τὴν ἀθλιότητα, καὶ οὕτω νὰ ἐκφύγῃς ἐξ αὐτῆς. Ἀλλὰ πῶς δύνασαι νὰ ἐκφύγῃς, ἐὰν ἀμελῇς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν σωτηρίαν; Τοῦ-

το εἶναι ἐπίσης ἀδύνατον, καθὼς καὶ τὸ νὰ σωθῶσιν αὐτοὶ οἱ διάβολοι. Ὁ Θεὸς μάλιστα σαφέστερα καὶ συχνότερα ἐξέφρασε τοῦτο εἰς τὴν Γραφὴν, περὶ τῶν τοιούτων ἁμαρτωλῶν, ὁποῖος σὺ, παρὰ περὶ τῶν διαβόλων. Μὲ φαίνεται ὅτι ἡ θέα τῆς καταστάσεώς σου ἤθελε σὲ προξενήσει ἔκστασιν καὶ φρίκην. Ὅτε ὁ Βαλτάσσαρ εἶδε « τοὺς δακτύλους χειρὸς ἀνθρώπου, οἱ ὁποῖοι ἔγραφον ἐπάνω εἰς τὸ κονίαμα τοῦ τοίχου, ἡ ὄψις του ἠλλοιώθη καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάραττον αὐτὸν, ὥστε οἱ σύνδεσμοι τῆς ὀσφύος του διελύοντο, καὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ συνεκρούοντο. » (Δανιὴλ έ. 5, 6.) Ὁποῖος τρόμος λοιπὸν ἔπρεπε νὰ καταλάβῃ σὲ, ὅστις ἔχεις τὴν χεῖρα αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἐναντίον σου, ὄχι εἰς ἕνα ἢ δύο στίχους, ἀλλ' εἰς τὸν καθαυτὸ σκοπὸν τῶν Γραφῶν, ἀπειλουσῶν τὴν στέρησιν αἰωνίου βασιλείας! Ἐπειδὴ δὲ ἐπιθυμῶ νὰ βάλῃς τοῦτο εἰς τὴν καρδίαν σου, θέλω σὲ δείξει πρῶτον, τί εἶναι ἡ στέρησις αὐτὴ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ δεύτερον, τὰ ἐκ τῆς στερήσεως ταύτης προερχόμενα δεινά.

Ἐνῷ στεροῦνται τὸν οὐρανὸν οἱ ἀσεβεῖς, στεροῦνται ὡσαύτως καὶ τὴν προσωπικὴν τελειότητα τῶν πιστῶν, αὐτὸν τὸν Θεὸν, πᾶσαν οὐράνιον εὐφροσύνην τὴν ἐν τῷ Θεῷ, καὶ τὴν μακαρίαν κοινωνίαν τῶν ἀγγέλων καὶ ἁγίων.

(1) Ἡ ἔνδοξος προσωπικὴ τελειότης, τὴν ὁποίαν οἱ πιστοὶ ἀπολαύουσιν εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι ἡ μεγαλητέρα στέρησις τῶν ἀσεβῶν. Οὗτοι στεροῦνται τὴν ἔνδοξον ἐκείνην λάμψιν τοῦ σώματος, ὑπερβαίνουσαν τὴν λαμπρότητα τοῦ Ἡλίου τὸ μεσημέριον. Ἂν καὶ τὰ σώματα τῶν πονηρῶν θέλωσιν ἀναστηθῆ πνευματικώτερα, παρ' ὅ,τι ἦσαν εἰς τὴν γῆν, πλὴν ἡ τοιαύτη ἀλλοίωσις θέλει συντελέσει μόνον εἰς τὸ νὰ γίνωσιν ἐπιδεκτικώτερα φρικωδεστέρων βασάνων! Ἤθελον εἶσθαι εὐχαριστημένοι τότε, ἐὰν ἕκαστον μέλος αὐτῶν ἦτο νεκρὸν διὰ

νὰ μὴ δύναται νὰ αἰσθάνηται τὴν εἰς αὐτὸ ἐπιβαλλομένην τιμωρίαν! ἢ ἂν τὸ ὅλον σῶμα ἦτο διεφθαρμένον τι πτῶμα, ἢ ἂν ἠδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς τὴν κόνιν. Πολὺ περισσότερον· οὗτοι στεροῦνται τὴν ἠθικὴν ἐκείνην τελειότητα, τὴν ὁποίαν οἱ μακάριοι ἀπολαύουσι, τὰς ἁγίας ἐκείνας διαθέσεις τοῦ πνεύματος, τὴν εὐφρόσυνον ἐκείνην προθυμίαν τοῦ νὰ ἐκτελῶσι τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐντελῆ ἐκείνην εὐθύτητα εἰς ὅλας των τὰς πράξεις. Ἀντ' αὐτῶν δὲ, ἔχουσι τὴν δυστροπίαν τῆς θελήσεως, τὴν ἀποστροφὴν τοῦ καλοῦ, τὴν ἄλογον ὁρμὴν τῶν παθῶν, τὴν ὁποίαν εἶχον καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι ἡ νόησίς των θέλει φωτισθῆ περισσότερον, ἐξ αἰτίας τῆς παύσεως τῶν προτέρων πειρασμῶν, καὶ τῆς ἐκ πείρας γνώσεως τοῦ ψεύδους τῆς προτέρας ἀπάτης. Ἀλλ' ὅμως ἔχουν ἀκόμη τὰς αὐτὰς διαθέσεις, καὶ μολονότι ἐπιθυμοῦσι νὰ πράξωσι τὰς αὐτὰς ἁμαρτίας ἐὰν ἠδύναντο, στεροῦνται μόνον εὐκαιρίας. Μεγαλητέρα διαφορὰ θέλει εἶσθαι μεταξὺ τούτων τῶν ἀθλίων καὶ τῶν δεδοξασμένων Χριστιανῶν, παρ' ὅση εἶναι μεταξὺ ἑνὸς φρύνου καὶ τοῦ Ἡλίου εἰς τὸ στερέωμα.

Τὰ κόκκινα καὶ βύσσινα φορέματα τοῦ πλουσίου καὶ ἡ πολυτελὴς τροφή του δὲν ὕψωσαν αὐτὸν τόσον, ὑπὲρ τὸν Λάζαρον, ὁ ὁποῖος ἔκειτο ἔμπροσθεν τῆς πύλης του καταπληγωμένος.

(2) Οὗτοι δὲν θέλουσιν ἔχει μετὰ τοῦ Θεοῦ εὐχάριστον σχέσιν, οὔτε κοινωνίαν. Καθὼς δὲν ἐπεθύμησαν νὰ κρατήσωσι τὸν Θεὸν εἰς τὸν νοῦν των, ἀλλ' εἶπον εἰς αὐτὸν, Ἀναχώρησε ἀπὸ ἡμᾶς, διότι δὲν ἐπιθυμοῦμεν τὴν γνῶσιν τῶν δρόμων σου, τοιουτοτρόπως θέλει εἶσθαι βδέλυγμα εἰς αὐτὸν, νὰ τοὺς ἔχῃ εἰς τὴν οἰκίαν του. Αὐτὸς δὲν θέλει τοὺς ἀφήσει ποτὲ νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν ἁγίων του, οὔτε τοὺς ἐπιτρέψει νὰ στέκωνται ἐνώπιόν του· ἀλλὰ

θέλει εἰπεῖ πρὸς αὐτοὺς, Ποτὲ δὲν σᾶς ἐγνώριζα, ἀναχωρήσατε ἀπὸ ἐμὲ, ἐργάται τῆς ἀνομίας! Οὗτοι τώρα θαῤῥοῦσιν ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ ὁ οὐρανὸς εἶναι ἰδικός των, ὡς ἐὰν ἦσαν εἰλικρινεῖς πιστοί. Ὁ ὀμνύων, ὁ μέθυσος, ὁ πόρνος, ὁ φρονῶν τὰ ἐπίγεια, δύνανται νὰ εἰπῶσιν, Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι πατήρ μας, καθὼς καὶ ἰδικός σας; Ἀλλ' ὅταν ὁ Χριστὸς χωρίσῃ τοὺς ὀπαδούς του ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, καὶ τοὺς πιστοὺς φίλους του ἀπὸ τοὺς ἠπατημένους κόλακάς του, ποῦ τότε θέλει μείνει ἡ ματαία ἀξίωσίς των; Τότε θέλουσι γνωρίσει, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι Πατήρ των, διότι οὗτοι δὲν ἤθελον νὰ ἦναι λαός του. Καθὼς δὲν συγκατένευον νὰ κατοικῇ εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Πνεύματός του, τοιουτοτρόπως, ἡ σκηνὴ τῆς κακίας δὲν θέλει ἔχει κοινωνίαν μετ' αὐτοῦ, οὐδὲ οἱ ἀσεβεῖς θέλουσι κατοικεῖ εἰς τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοι μόνον, οἵτινες ἐπεριπάτησαν μὲ τὸν Θεὸν ἐδῶ, θέλουσι ζῇ καὶ εἶσθαι μακάριοι μὲ αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανόν. Ὀλίγον γνωρίζει ὁ κόσμος ὁποίαν ζημίαν πάσχει ἡ ψυχὴ, ἥτις στερεῖται τὸν Θεόν. Ὁποία εἰρκτὴ ἤθελεν εἶσθαι ἡ γῆ, ἐὰν ἐστερεῖτο τὸν Ἥλιον. Ὁποῖον ἀηδέστατον πτῶμα ἤθελεν εἶσθαι τὸ σῶμα, ἐὰν ἐστερεῖτο τὴν ψυχήν; Ἀλλ' ὅλα ταῦτα εἶναι μηδὲν ὡς πρὸς τὴν σέρησιν τοῦ Θεοῦ. Καθὼς ἡ ἀπόλαυσις τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ οὐρανὸς τῶν πιστῶν, τοιουτοτρόπως, ἡ στέρησις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ κόλασις τῶν ἀσεβῶν. Καὶ καθὼς ἡ ἀπόλαυσις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀπόλαυσις παντὸς ἀγαθοῦ, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ στέρησις τοῦ Θεοῦ εἶναι στέρησις παντὸς ἀγαθοῦ.

(3) Οὗτοι ὡσαύτως σεροῦνται ὅλην τὴν ἐν τῷ Θεῷ ἀγαλλίασιν, τὴν πάντερπνον ἐκείνην γνῶσιν, τὴν πανευφρόσυνον ὄψιν τοῦ ἐνδόξου προσώπου του, τὴν ἀνέκφραστον εὐχαρίστησιν τοῦ ἀγαπᾷν αὐτὸν, τὴν συναίσθησιν τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀπείρου ἀγάπης του, τὴν σταθερὰν χαρὰν τῶν ἁγίων του, καὶ τοὺς

χειμάῤῥους τῆς παραμυθίας, μὲ τὴν ὁποίαν αὐτὸς τοὺς εὐχαριστεῖ. Εἶναι τάχα μηδὲν νὰ χάσῃ τις ὅλα ταῦτα; Αἱ ἐνασχολήσεις ἑνὸς βασιλέως εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς βασιλείας δὲν διαφέρουσι τόσον πολὺ ἀπὸ τὴν τοῦ κατωτάτου δούλου, ὅσον ἡ οὐράνιος αὕτη ἐνασχόλησις ὑπερβαίνει ἐκείνην ἑνὸς ἐπιγείου βασιλέως. Ὁ Θεὸς προσαρμόζει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰς ἐνασχολήσεις αὐτῶν, κατὰ τὴν φύσιν των. Αἱ καρδίαι σας, ἁμαρτωλοὶ, ποτὲ δὲν ἐπανεπαύθησαν εἰς τὸν Θεὸν, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς σας· ποτὲ δὲν ἀνεζωπυρήθησαν ἀπὸ τὴν ἀγάπην του, οὔτε ἐπεθύμησαν ποτὲ τὴν ἀπόλαυσίν του. Δὲν ἔχετε εὐχαρίστησιν νὰ ὁμιλῆτε καὶ νὰ ἀκούητε περὶ αὐτοῦ. Σεῖς μᾶλλον ἠθέλετε νὰ μείνητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἐὰν σᾶς ἦτο δυνατὸν, παρὰ νὰ λάβητε μετοχὴν εἰς τοὺς ἐνδόξους ὕμνους τοῦ Θεοῦ. Εἶναι πρέπον λοιπὸν νὰ γίνητε μέλη τοῦ οὐρανίου χοροῦ;

(4) Οὗτοι θέλουσιν ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀγγέλων καὶ δεδοξασμένων ἁγίων. Ἀντὶ νὰ ἦναι σύντροφοι τῶν μακαρίων ἐκείνων πνευμάτων, καὶ νὰ συναριθμῶνται μὲ τοὺς νικητὰς ἐκείνους βασιλεῖς, οὗτοι πρέπει νὰ ἦναι μέλη τῆς κολάσεως, ὅπου θέλουσιν ἔχει ἑταίρους πολλὰ διαφόρου φύσεως καὶ χαρακτῆρος. Τὸ καταφρονεῖν καὶ ὑβρίζειν τοὺς πιστοὺς, τὸ μισεῖν αὐτοὺς, καὶ χαίρειν εἰς τὰς συμφοράς των, δὲν ἦτο τὸ μέσον διὰ νὰ ἀποκτήσωσι τὴν μακαριότητά των. Τώρα σεῖς ἀπεκλείσθητε ἐξ ἐκείνης τῆς κοινότητος, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατ' ἀρχὰς σεῖς μόνοι ἀπεκλείσατε τὸν ἑαυτόν σας, καὶ ἐχωρίσθητε ἀπὸ ἐκείνους, μὲ τοὺς ὁποίους δὲν ἠθέλετε νὰ ἦσθε ἡνωμένοι. Σεῖς δὲν ἠδύνασθε νὰ ὑποφέρητε αὐτοὺς εἰς τὰς οἰκίας σας, οὔτε εἰς τὰς πόλεις σας, οὐδὲ κἂν εἰς τὸ βασίλειόν σας. Σεῖς ἐξελαμβάνετε αὐτοὺς καθὼς ὁ Ἀχαβ τὸν Ἠλίαν, ὡς τοὺς ταραξίας τοῦ τόπου, καὶ καθὼς ἐξελάμ-

βανον τοὺς Ἀποστόλους, « ὡς ἀνθρώπους, οἵτινες ἔφερον ἄνω κάτω τὴν οἰκουμένην. » Ἐὰν κακόν τι συνέπιπτεν, ἐνομίζετε ὅτι ὅλα προήρχοντο ἀπ' αὐτούς. Ὅταν ἀπέθνησκον, ἢ ἐξωρίζοντο, σεῖς ἐχαίρετε διὰ τὴν ἀπουσίαν των, καὶ ἐνομίζετε ὅτι ἐγίνετο διὰ τὸ καλὸν τοῦ τόπου. Σᾶς ἠνόχλουν ὅτε ἤλεγχον πιστῶς τὰς ἁμαρτίας σας. Ἡ ἁγία των συναναστροφὴ ἐτάραττε τὰς συνειδήσεις σας, ἐνῷ τοὺς ἐβλέπετε τοσοῦτον ἀνωτέρους σας. Ὀχληρὸν σᾶς ἦτο νὰ τοὺς ἀκούητε νὰ προσεύχωνται, ἢ νὰ ψάλλωσιν ὕμνους μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν των. Καὶ λοιπὸν εἶναι διόλου θαυμαστὸν, ἐὰν χωρισθῆτε ἀπὸ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα; Ἡ ἡμέρα πλησιάζει, καθ' ἣν δὲν θέλουν σᾶς ἐνοχλεῖ πλέον. Ἀναμέσον αὐτῶν καὶ ὑμῶν θέλει εἶσθαι μέγα χάσμα. Καὶ εἰς ταύτην μάλιστα τὴν ζωὴν, οἱ πιστοὶ ἐλοιδοροῦντο, ἐθλίβοντο, ἐβασανίζοντο, καὶ μολονότι εἶχον τὰς προσωπικάς των ἀτελείας, μολοντοῦτο, εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἦσαν τοιοῦτοι, « τῶν ὁποίων ὁ κόσμος δὲν ἦτον ἄξιος. » (Ἑβρ. ιά. 36—38.) Πολὺ πλέον θέλει εἶσθαι ὁ κόσμος ἀνάξιος τῆς κοινωνίας αὐτῶν εἰς τὴν δόξαν.

Γνωρίζω ὅτι πολλοὶ θέλουσιν εἶσθαι ἕτοιμοι νὰ συλλογισθῶσιν, ὅτι, ἐπειδὴ ἀνεπαισθήτως ἠδύναντο νὰ στερηθῶσι ταῦτα εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, θέλουσι δυνηθῆ νὰ τὰ στερηθῶσιν ἀνεπαισθήτως καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν. Ὅθεν διὰ νὰ τοὺς δείξω ὅτι ἡ στέρησις αὕτη τοῦ οὐρανοῦ, θέλει εἶσθαι πολλὰ ὀδυνηρὰ, ἂς παρατηρήσωσιν, ὅτι ἡ μὲν νόησίς των θέλει φωτισθῆ διὰ νὰ γνωρίσωσι τὴν στέρησίν των, καὶ θέλουσιν ἔχει καθαρωτέρας ἐννοίας περὶ αὐτῆς· αἱ δὲ συνειδήσεις των θέλουσι κάμει ἀκριβεστέραν ἐφαρμογὴν αὐτῆς εἰς τὸν ἑαυτόν των· καὶ ἡ αἰσθητικότης των δὲν θέλει εἶσθαι πλέον ἀπονεναρκωμένη, οὔτε ἡ μνήμη των ἄπιστος.

(1) Ὁ νοῦς τῶν ἀσεβῶν, τότε θέλει φωτισθῆ, διὰ νὰ

γνωρίσωσι τὴν ἀξίαν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔχασαν. Τώρα μὲν δὲν θρηνοῦσιν οὗτοι τὴν στέρησιν τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ποτὲ δὲν ἐγνώρισαν τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ· οὔτε τὴν στέρησιν ἐκείνης τῆς ἁγίας ἀσχολίας καὶ κοινωνίας, διότι ποτὲ δὲν συνησθάνθησαν τὴν ἀξίαν αὐτῆς. Ἄνθρωπος, ὅστις ἔχασε πολύτιμον λίθον, τὸν ὁποῖον ἐξέλαβεν ὡς ἁπλῆν πέτραν, ποτὲ δὲν συγχύζεται διὰ τὸν χαμόν του, ἀλλ' ὅταν φθάσῃ νὰ γνωρίσῃ τί ἔχασε, τότε τὸν θρηνεῖ. Ἂν καὶ ὁ νοῦς τῶν κολασμένων δὲν θέλει εἶσθαι ἡγιασμένος, μολαταῦτα θέλει ἀπαλλαγῇ ἀπὸ πολλὰς πλάνας. Τώρα νομίζουσιν ὅτι αἱ τιμαί των, ἡ περιουσία, αἱ ἡδοναί των, ἡ ὑγεία καὶ ἡ ζωή, εἶναι μᾶλλον ἄξια τῶν κόπων των, παρὰ τὰ πράγματα τοῦ ἄλλου κόσμου. Ἀλλ' ὅταν τὰ πράγματα ταῦτα ἀφήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀθλιότητα, ὅταν δοκιμάζωσι πραγματικῶς, ὅσα πρότερον ἀνεγίνωσκον ἢ ἤκουον ἁπλῶς, τότε θέλουσιν ἔχει ἄλλας ἰδέας. Δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι τὸ ὕδωρ πνίγει, πρὶν ῥιφθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν, οὐδὲ τὸ πῦρ ὅτι καίει πρὶν πέσωσιν εἰς αὐτό. Ὅταν ὅμως αἰσθανθῶσιν αὐτά, τότε εὐκόλως θέλουσι τὰ πιστεύσει. Ὅλη ἐκείνη ἡ πλάνη τοῦ νοός, ἥτις τοὺς ἔκαμνε νὰ μὴ σεβάζωνται τὸν Θεόν, νὰ βδελύττωνται τὴν λατρείαν του, καὶ νὰ ἐξευτελίζωσι τὸν λαόν του, θέλει τότε ἐξελεγχθῇ καὶ ἀποῤῥιφθῇ διὰ τῆς πείρας. Ἡ γνῶσίς των θέλει αὐξηθῇ, διὰ νὰ αὐξηθῶσι καὶ αἱ λῦπαι των. Ἄθλιαι ψυχαὶ ἐκεῖναι! ἤθελον εἶσθαι μακαριώτεραι, καὶ ἡ στέρησις ὀλιγώτερον ἤθελε τὰς θορυβεῖ, ἐὰν ἡ νοητικὴ δύναμις ἤθελεν ὁλωςδιόλου ἀπὸ αὐτὰς ἀφαιρεθῇ, ἐὰν δὲν εἶχον γνῶσιν περισσοτέραν ἀπὸ τοὺς μωρούς, ἢ τὰ ἄλογα ζῶα· ἢ ἐὰν καὶ εἰς τὴν κόλασιν εἶχον τὴν αὐτὴν ἄγνοιαν ὡς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Πόσον εὐτυχεῖς τότε ἤθελον νομίσει ἑαυτάς, ἐὰν δὲν ἐγνώριζον, ὅτι ὑπάρχει τόπος, ὁποῖος ὁ οὐρανός! Τωρα, ἐνῷ ἡ γνῶ-

σίς των ἤθελε τοὺς βοηθήσει νὰ ἀποφύγωσι τὴν ἀθλιότητά των, δὲν θέλουσι νὰ γνωρίσωσιν, ἢ δὲν θέλουσι νὰ ἀναγνώσωσιν, ἢ νὰ σπουδάσωσι, διὰ νὰ γνωρίσωσι. Διὰ τοῦτο ὅταν ἡ γνῶσίς των δὲν θέλῃ χρησιμεύει εἰς τίποτε ἄλλο, εἰμὴ νὰ τρέφῃ τὸ καταναλίσκον αὐτοὺς πῦρ, τότε θέλουσι γνωρίσει ἑκόντες καὶ ἄκοντες. Οὗτοι εὑρίσκονται τώρα εἰς βαθύτατον ὕπνον, καὶ ὀνειρεύονται ὅτι εἶναι οἱ εὐδαιμονέστεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου· ἀλλ' ὅταν ὁ θάνατος τοὺς ἐξυπνίσῃ πόσον αἱ ἰδέαι των θέλουσι μεταβληθῇ εἰς μίαν στιγμήν! καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ ἰδῶσι, θέλουσιν ἰδεῖ, καὶ θέλουσιν αἰσχυνθῇ!

(2) Καθὼς ὁ νοῦς των θέλει φωτισθῇ, τοιουτοτρόπως θέλει λάβει καὶ μεγαλητέραν ἔκτασιν καὶ ἱκανότητα νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀξίαν τῆς δόξης ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχασαν. Ἡ δύναμις τοῦ ἀντιληπτικοῦ αὐτῶν, καθὼς καὶ ἡ ἐνάργεια τῆς ἀληθείας, θέλουσι τότε αὐξηθῇ. Πόσον ζωηρότεραι εἶναι αἱ ἀντιλήψεις τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀφροσύνης τοῦ ἁμαρτάνειν, τῆς ἀθλιότητος τῶν ἁμαρτωλῶν, εἰς ἐκείνας τὰς ψυχάς, αἵτινες τώρα ὑποφέρουσι τὴν ἀθλιότητα ταύτην, παραβαλλόμεναι μὲ τὰς ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιλήψεις ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ἁπλῶς ἀκούουσι περὶ αὐτῆς! Πόσον διαφορετικὰς ἰδέας περὶ τῆς ἀξίας τῆς ζωῆς ἔχει ὁ καταδεδικασμένος, ὅστις πηγαίνει νὰ θανατωθῇ, ἀπὸ ἐκείνας, τὰς ὁποίας εἶχεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς εὐδαιμονίας του! Πολὺ περισσότερον, ἡ πραγματικὴ στέρησις τῆς αἰωνίου των μακαριότητος θέλει καταστήσει τοὺς κολασμένους, ἀντιληπτικοτέρους τοῦ μεγέθους τῆς ζημίας των. Καὶ καθὼς μέγα ἀγγεῖον χωρεῖ μεγαλητέραν ποσότητα ὕδατος ἀπὸ ἓν κογχύλιον, τοιουτοτρόπως αἱ πλατύτεραι τότε ἀντιλήψεις των θέλουσι περιέχει περισσοτέραν ὕλην πρὸς τροφὴν τῶν βασάνων των.

(3) Αἱ συνειδήσεις των ὡσαύτως θέλουσι κάμει εἰς ἑαυτοὺς ἀληθεστέραν καὶ ἀκριβεστέραν τῆς διδασκαλίας ταύτης ἐφαρμογὴν, ἥτις καθ' ὑπερβολὴν θέλει τείνει εἰς τὸ νὰ αὐξήσῃ τὰ βάσανά των. Τότε δὲν θέλει εἶσθαι πλέον εἰς αὐτοὺς σκληρὸν τὸ νὰ λέγωσιν, Οὗτος εἶναι ὁ χαμός μου, καὶ αὕτη εἶναι ἡ αἰώνιος καὶ ἀθεράπευτος ἀθλιότης μου! Η ἔλλειψις ταύτης τῆς εἰς ἑαυτοὺς ἐφαρμογῆς, εἶναι τὸ κυριώτερον αἴτιον τῆς παρούσης των ἀταραξίας. Δυσκόλως οὗτοι πείθονται νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ὑπάρχει τοιαύτη κατάστασις ἀθλιότητος. Δυσκολώτερον δὲ νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ἐνδέχεται αὕτη νὰ ἦναι ἰδική των. Αὕτη εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν χάνονται δι' αὐτοὺς αἱ ὁμιλίαι, καὶ πηγαίνουσιν εἰς μάτην ὅλαι αἱ ἀπειλαὶ καὶ αἱ νουθεσίαι. Ἐὰν ὁ λειτουργὸς τοῦ Χριστοῦ δείξῃ εἰς αὐτοὺς σαφῶς καὶ πιστῶς τὴν ἀθλιότητά των, δὲν θέλουσι νὰ καταπεισθῶσιν, ὅτι εἶναι τόσον ἄθλιοι. Ἐὰν τοὺς ὁμιλήσῃ περὶ τῆς δόξης, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ χάσωσι, καὶ τὰ βάσανα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ὑπομένωσι, στοχάζονται, ὅτι δὲν αἰνίττεται αὐτοὺς, ἀλλὰ διαβοήτους τινας ἁμαρτωλούς. Δυσκολώτατον πρᾶγμα εἶναι, νὰ φέρῃ τις τὸν κακὸν εἰς τὸ νὰ γνωρίσῃ ὅτι εἶναι κακὸς, ἢ νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὑπόκειται εἰς ὀργὴν καὶ καταδίκην. Μολονότι εὐκόλως ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσιν ἀπὸ τὴν ἐκ τῆς ἀναγεννήσεως ἀπαλλοτρίωσίν των, καὶ τὴν ἔχθραν των πρὸς τὴν ἁγιωσύνην, ὅτι ποτὲ δὲν ἦσαν μέτοχοι αὐτῶν, μολοντοῦτο περιμένουσι νὰ ἰδῶσι τὸν Θεὸν καὶ νὰ σωθῶσιν, ὡς ἐὰν ἦσαν οἱ ἁγιώτατοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου. Πόσον σπανίως οἱ ἄνθρωποι, ἀφοῦ σαφῶς κατανοήσωσι τὴν κατάστασίν των, φωνάζουσιν, Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄνθρωπος! ἢ πόσον σπανίως ἀναγνωρίζουσιν ὅτι, ἐὰν ἀποθάνωσιν εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασίν των, εἶναι χαμένοι διὰ παντός. Ἀλλ' ὅταν ἐξαίφνης εὑρεθῶσιν εἰς τὴν γῆν τοῦ

σκότους, αἰσθανθῶσιν ἑαυτοὺς μέσα εἰς τὰς καυστικὰς φλόγας, καὶ ἰδῶσιν ὅτι ἀπεκλείσθησαν διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, τότε εὐκόλως θέλουσι καταλάβει καὶ βρυχᾶσθαι τὰς βεβιασμένας ταύτας ὁμολογίας, Ὢ ἀθλιότης μου! ὢ ἀνοησία μου! ὢ ἀνέκφραστος, ἀδιόρθωτος ἀπώλεια!

(4) Τότε παρομοίως καὶ ἡ αἰσθητικότης των θέλει εἶσθαι ζωηροτέρα, καὶ ὄχι πλέον νεναρκωμένη. Ἡ σκληρότης τῆς καρδίας κάμνει τώρα νὰ τοὺς φαίνωνται, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ κόλασις, φλυαρίαι. Ἡμεῖς ἐδείξαμεν εἰς αὐτοὺς αἰώνιον δόξαν καὶ αἰώνιον ἀθλιότητα, οὗτοι δὲ εἶναι ὡς ἄνθρωποι κοιμώμενοι. Οἱ λόγοι μας εἶναι ὡς πέτραι ῥιπτόμεναι ἐναντίον τείχους, αἵτινες ἀντιστρέφουσιν εἰς τὰ ἴδια ἡμῶν πρόσωπα. Ὁμιλοῦμεν περὶ φρικτῶν πραγμάτων, ἀλλὰ πρὸς ἀνθρώπους νεκρούς. Ἐξετάζομεν τὰς πληγάς των, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ποτὲ δὲν μᾶς αἰσθάνονται. Ὁμιλοῦμεν μᾶλλον εἰς βράχους, ἢ πρὸς ἀνθρώπους. Εἶναι ἀτρόμητοι ὡς ἡ γῆ. Ἀλλ᾽ ὅταν αἱ νεκραὶ αὗται ψυχαὶ ἀναζωοποιηθῶσιν, ὁποία παθητικὴ εὐαισθησία, ὁποῖαι ἐνεργοὶ παθήσεις, ὁποία φρικώδης ἀγωνία, ὁποία βαθεῖα λύπη θέλει εἶσθαι τότε ἐκεῖ! Πόσον βιαίως θέλουσι δέρει τὰ ἴδιά των πρόσωπα! Πόσον μανιώδεις θέλουσι γίνει ἐναντίον τῆς προτέρας των μανίας! Οἱ θρῆνοι τῆς προσφιλεστάτης συζύγου διὰ τὴν στέρησιν τοῦ ἀνδρός της, ἢ τῆς τρυφερωτάτης μητρὸς διὰ τὴν στέρησιν τῶν τέκνων της, θέλουσιν εἶσθαι μηδέν, ὡς πρὸς τοὺς θρήνους αὐτῶν, διὰ τὴν στέρησιν τοῦ οὐρανοῦ! Ὢ πόσον τὰ ἀπηλπισμένα ἐκεῖνα πλάσματα θέλουσιν αἰτιᾶσθαι καὶ μανιωδῶς βασανίζει ἑαυτά! Πόσον θέλουσι κατασπαράσσει τὰς ἰδίας αὐτῶν καρδίας, καὶ θέλουσιν εἶσθαι δήμιοι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἑαυτόν των! Καθὼς αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐστάθησαν ἡ μόνη αἰτία τινῶν ἐπαξίων παθημάτων, τοιουτοτρόπως θέλουσιν εἶσθαι καὶ οἱ

πρώτιστοι ἐκτελεσταί. Καὶ ὁ Σατανᾶς, ἐπειδὴ δὲν ἐστάθη τοσοῦτον μεγάλη αἰτία τῶν ἁμαρτιῶν των, ὅσον αὐτοὶ, δὲν θέλει εἶσθαι καὶ τόσον σημαντικὸν ὄργανον τῶν βασάνων των. Πόσον εὐτυχεῖς ἤθελον νομίζει τότε ἑαυτοὺς, ἐὰν μετεβάλλοντο εἰς βράχους, ἢ εἰς ἄλλο τι ἀπαθὲς καὶ ἀναίσθητον! Πόσον εὐτυχεῖς, ἐὰν ἠδύναντο τότε νὰ αἰσθάνωνται τόσον ὀλίγον, ὅσον ἐσυνείθιζον νὰ ἀκούωσιν! Ἐὰν ἠδύναντο νὰ κοιμῶνται εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐκτελέσεως, καθὼς ὅτε ἤκουον τοὺς λόγους, οἵτινες τοὺς ἔλεγον περὶ αὐτῆς! Ἀλλ' ἡ νάρκωσίς των παρῆλθε, καὶ δὲν θέλει ἐπανέλθει πλέον.

(5) Ἡ μνήμη των προσέτι θέλει εἶσθαι ἐκτεταμένη καὶ δυνατὴ, καθὼς καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ εὐαισθησία των. Ἐὰν ἠδύναντο νὰ χάσωσι τὴν μνήμην των, ἡ στέρησις τοῦ οὐρανοῦ λησμονηθεῖσα, ὀλίγον ἤθελε τοὺς ταράττει. Ἂν καὶ ἤθελον νομίζει τὴν ἐξόντωσιν ὡς ξεχωριστὴν χάριν, δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἀποβάλωσι κανὲν μέρος τῆς ὑπάρξεώς των. Ἡ νοητικὴ δύναμις, ἡ συνείδησις, ἡ αἴσθησις, ἡ μνήμη, ὅλα πρέπει νὰ ζῶσι διὰ νὰ βασανίζωσιν αὐτοὺς, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν μακαριότητά των. Καθὼς διὰ μέσου τούτων ἔπρεπε νὰ ἀπολαύωσι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἀρύωνται διηνεκῶς τὴν χάριν τοῦ προσώπου του, τοιουτοτρόπως διὰ τῶν αὐτῶν τούτων πρέπει νὰ τρέφωνται καὶ ἀπὸ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ νὰ ἐξαντλῶσι διηνεκῶς τοὺς ἐκ τῆς ἀπουσίας του πόνους. Τώρα δὲν ἔχουσιν εὐκαιρίαν νὰ σκεφθῶσιν, ἢ νὰ ἐνθυμηθῶσί τι, περὶ τῆς ἄλλης ζωῆς, ἀλλὰ τότε δὲν θέλουσιν ἔχει τίποτε ἄλλο νὰ κάμωσιν. Ἡ μνήμη των δὲν θέλει ἔχει καμμίαν ἄλλην ἐνασχόλησιν. Ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ ἔχωσι τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς αἰωνίου των καταστάσεως γεγραμμένην, « εἰς τοὺς παραστάτας τῶν θυρῶν, εἰς τὰς χεῖράς των, καὶ τὰς καρδίας των. » Αὐτὸς ἤθελε νὰ συλλογίζωνται ταύ-

την καὶ νὰ ἐνθυμῶνται αὐτήν, « ὅταν πλαγιάζωσι, καὶ ὅταν σηκόνωνται, ὅταν κάθηνται εἰς τὰς οἰκίας των, καὶ ὅταν περιπατῶσιν εἰς τὸν δρόμον. » Ἐπειδὴ δὲ ἀπέρριψαν τὴν συμβουλὴν τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦτο θέλει πάντοτε εἶσθαι γεγραμμένον ἔμπροσθέν των εἰς τὸν τόπον τῆς τιμωρίας των, ὥστε ὅπου καὶ ἂν ἀποβλέψωσι νὰ τὴν θεωρῶσι. Θέλει βασανίζει αὐτοὺς ἡ θεωρία τοῦ μεγέθους τῆς δόξης, τὴν ὁποίαν ἔχασαν. Ἐὰν ἦτο πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἠδύναντο νὰ στερηθῶσι χωρὶς κόπον, ἢ μὲ ζημίαν, τὴν ὁποίαν ἠδύναντο νὰ ἀντικαταστήσωσι μὲ ἄλλο τι, ἤθελεν εἶσθαι μικρόν. Ἐὰν ἦτον ὑγεία, ἢ πλοῦτος, ἢ φίλος, ἢ ζωή, ἤθελεν εἶσθαι μηδέν· ἀλλὰ πῶς νὰ χάσῃ τις ἐκεῖνο τὸ αἰώνιον βάρος δόξης! Θέλει βασανίζει προσέτι αὐτοὺς ἡ σκέψις τοῦ ὅτι ἠδύναντο ποτὲ νὰ ἀποκτήσωσιν αὐτήν. Τότε θέλουσιν ἐνθυμεῖσθαι, Ἦτο καιρὸς, ὅτε ἠδυνάμην νὰ ἔχω καὶ ἐγὼ χρηστὰς ἐλπίδας διὰ τὴν βασιλείαν, καθὼς καὶ ἄλλοι. Ἐτέθην ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου· ἐὰν εἶχα πιστεύσει εἰς τὸν Χριστὸν, ἠδυνάμην νὰ ἀπολαύσω τὴν κληρονομίαν. Ἐγὼ, ὅστις τώρα βασανίζομαι μὲ τὰς κολασμένας ταύτας ἐριννύας, ἠδυνάμην νὰ ἦμαι ἐκεῖ, μεταξὺ τῶν μακαρίων ἁγίων. Ὁ Κύριος ἔθεσεν ἔμπροσθέν μου ζωὴν καὶ θάνατον· ἀλλ' ἐγὼ ἐκλέξας τὸν θάνατον, εἶμαι ἄξιος νὰ τὸν ὑποφέρω. Τὸ βραβεῖον ἐτέθη πρὸ ὀφθαλμῶν μου, ἐὰν εἶχα τρέξει καλῶς, ἠδυνάμην νὰ τὸ ἀπολαύσω· ἐὰν εἶχα ἀγωνισθῆ, ἠδυνάμην νὰ νικήσω· ἐὰν εἶχα πολεμήσει γενναίως ἠδυνάμην νὰ στεφανωθῶ. Ἔτι πλέον θέλει βασανίζει αὐτοὺς, τὸ νὰ ἐνθυμῶνται, ὅτι ἡ ἀπόκτησις τοῦ στεφάνου, ὄχι μόνον ἦτο πρᾶγμα δυνατὸν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ πιθανόν· θέλει πληγόνει αὐτοὺς νὰ στοχάζωνται, Εἶχά ποτε τὰς αὔρας τοῦ Πνεύματος ἑτοίμους νὰ μὲ βοηθήσωσιν, ἐσκόπευον νὰ γίνω ἄλλος ἄνθρωπος, νὰ προσκολληθῶ εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ

παραιτήσω τὸν κόσμον· εἶχα σχεδὸν ἀποφασίσει ὅλος νὰ ἀφιερωθῶ εἰς τὸν Θεόν· εἶχα μάλιστά ποτε ἀρχήσει νὰ ἀποστρέφωμαι τὰς χαμερπεῖς γοητευτικὰς ἐπιθυμίας μου. Εἶχα ἀποβάλει τοὺς προτέρους συντρόφους μου, καὶ σχετισθῇ μὲ τοὺς εὐσεβεῖς. Ἀλλ' ἐπανέστρεψα πάλιν, ἄφησα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐκράτουν, καὶ παρέβην τὰς ὑποσχέσεις μου. Κατεπείσθην σχεδὸν νὰ γίνω ἀληθὴς Χριστιανός· ἀλλ' ὑπερενίκησα τὴν κατάπεισιν ταύτην. Ὁποῖα αἰσθήματα ἦσαν εἰς τὴν καρδίαν μου, ὅταν πιστός τις ἱερεὺς ἐκήρυττε κατανυκτικήν τινα ἀλήθειαν! Ὢ πόσας χρηστὰς ἐλπίδας ἠδυνάμην ποτὲ νὰ ἔχω διὰ τὸν οὐρανόν! Εἶχα σχεδὸν ἀπολαύσει αὐτὸν, καὶ μολοντοῦτο τὸν ἔχασα. Ἐὰν ἤθελα ἀκολουθήσει νὰ ζητῶ τὸν Κύριον, ἤθελα εἶσθαι τώρα μακάριος μεταξὺ τῶν ἁγίων! » Καθ' ὑπερβολὴν θέλει θλίβει αὐτοὺς ἡ ἀνάμνησις τῶν χαμένων εὐκαιριῶν των. Πόσας ἑβδομάδας, καὶ μῆνας, καὶ ἔτη ἔχασα, τὰ ὁποῖα ἐὰν μετεχειριζόμην καλῶς, ἠδυνάμην τώρα νὰ ἦμαι εὐτυχής! Ταλαίπωρος ἐγώ! δὲν ἔπρεπε νὰ εὕρω καιρὸν νὰ σπουδάσω τὸ ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον εἶχα ὅλον μου τὸν καιρόν; νὰ μὴν εὕρω καιρὸν μεταξὺ τῶν ἔργων μου διὰ νὰ ἐργασθῶ διὰ τὴν αἰωνιότητα; εἶχα καιρὸν νὰ τρώγω, νὰ πίνω, καὶ νὰ κοιμῶμαι, καὶ ὄχι νὰ σώσω τὴν ψυχήν μου; Εἶχα καιρὸν διὰ τὰς ἡδονὰς καὶ ματαίας συνδιαλέξεις, καὶ ποτὲ δὲν εἶχα καιρὸν διὰ προσευχήν; Ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶ τὸν καιρὸν διὰ νὰ ἀσφαλίσω τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ὄχι νὰ προσπαθήσω νὰ λάβω δικαίωμα εἰς τὸν οὐρανόν; Ὦ πολύτιμε χρόνε! εἶχα ἀρκετὸν, καὶ τώρα δὲν ἔχω πλέον! εἶχα ποτὲ τόσον πολὺν, ὥστε δὲν ἤξευρα τί νὰ τὸν κάμω· ἀλλὰ τώρα παρῆλθε, καὶ δὲν δύναται νὰ ἐπανέλθῃ! Ὢ, εἴθε νὰ εἶχα ἓν μόνον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ἔτη, νὰ ζήσω! Πόσον ταχέως ἤθελα μετανοήσει! πόσον περιπαθῶς

ἤθελα παρακαλεῖ! πόσον ἐπιμελῶς ἤθελα ἀκούει! πόσον ἀκριβῶς ἤθελα ἐξετάζει τὴν κατάστασίν μου! πόσον ταπεινῶς ἤθελα ζῆ! Ἀλλὰ τώρα εἶναι ἀργά, φεῦ! ἀργά.

Θέλει δὲ ἐπαυξήσει τὴν δυστυχίαν των τὸ νὰ ἐνθυμῶνται πόσον συχνὰ κατεπείσθησαν νὰ ἐπιστρέψωσιν. Ἐπροσπάθησεν ὁ ἱερεὺς νὰ μὲ κάμῃ νὰ ἐκφύγω τὰς βασάνους ταύτας. Μὲ ποίαν ἀγάπην καὶ συμπάθειαν μὲ παρεκάλει, καὶ ὅμως ἐγὼ ἐγέλων δι' αὐτό. Πόσουν συχνὰ μὲ κατέπειθε, καὶ ὅμως ἀπέπνιγον ὅλας ταύτας τὰς καταπείσεις. Πόσον ἀνεκάλυπτεν εἰς ἐμὲ αὐτήν μου τὴν καρδίαν, καὶ ὅμως δὲν ἤθελα νὰ γνωρίσω τὴν ἄκραν ἀθλιότητά μου. Ὦ πόσον ἤθελε χαρῆ ἐὰν ἠδύνατο νὰ μὲ ἰδῇ ἐκ καρδίας ἐπιστρέψαντα πρὸς τὸν Χριστόν! Οἱ εὐσεβεῖς φίλοι μου μὲ ἐνουθέτουν· μὲ εἶπον τί ἤθελεν ἀποβῆ εἰς τὸ τέλος ἀπὸ τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην καὶ τὴν ἀμέλειάν μου· ἀλλ' ἐγώ, οὔτε ἐπίστευον, οὔτε ἀπέβλεπον πρὸς αὐτούς. Πόσον καιρὸν ὁ Θεὸς αὐτὸς κατεδέχετο νὰ μὲ παρακαλῇ! Πόσον αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ἠγωνίζετο μὲ τὴν καρδίαν μου, ὡς νὰ μὴν εἶχε διάθεσιν νὰ ἀκούσῃ ἀπάρνησιν! Πόσον ὁ Χριστὸς ἔστεκε κρούων, τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην Κυριακήν, καὶ ἔκραζεν εἰς ἐμέ, Ἄνοιξε ἁμαρτωλέ! ἄνοιξε τὴν καρδίαν σου εἰς τὸν Σωτῆρά σου, καὶ ἐγὼ θέλω ἔλθει, καὶ θέλω δειπνήσει μετὰ σοῦ, καὶ σὺ μετ' ἐμοῦ! Διατί ἀργεῖς; Ἕως πότε θέλουν κατοικεῖ εἰς σὲ μάταιοι διαλογισμοί; Δὲν θέλεις νὰ συγχωρηθῇς καὶ νὰ ἁγιασθῇς καὶ νὰ γίνῃς μακάριος; Πότε θέλει γίνει τοῦτο; Ὦ πόσον ἡ ἀνάμνησις τοιούτων θείων προτροπῶν θέλει παραφέρει τοὺς κολασμένους μὲ ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ των! Πρέπει νὰ καταχρασθῶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ; πρέπει νὰ κάμω τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ νὰ μὲ ἀκολουθῇ ματαίως ἑωσοῦ κουρασθῇ κράζων, Μετανόησε, Ἐπίστρεψε; Ὦ πόσον δικαίως ἡ ὑπομονὴ αὕτη με-

τεθλήθη τώρα εἰς ὀργὴν, ἥτις πίπτει ἐπάνω μου μὲ ἀκράτητον βίαν. Ὅτε ὁ Κύριος ἔκραζε πρός με, Δὲν θέλεις καθαρισθῇ; ἕως πότε; Ἡ καρδία μου, ἢ τοὐλάχιστον αἱ πράξεις μου ἀπεκρίνοντο, Ποτέ. Καὶ τώρα, ὅταν ἐγὼ κράζω, Πότε θέλω ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ βάσανα ταῦτα; πόσον δικαίως λαμβάνω τὴν ἰδίαν ἀπόκρισιν, Ποτέ! Ποτέ!

Θέλει εἶσθαι ὡσαύτως πολλὰ λυπηρὸν τὸ νὰ ἐνθυμῶνται, μὲ ποῖα εὔκολα μέσα ἠδύναντο νὰ ἐκφύγωσι τὴν ἀθλιότητά των. Τὸ ἔργον των δὲν ἦτο νὰ μετακινήσωσιν ὄρη, νὰ νικήσωσι βασιλείας, οὔτε νὰ ἐκπληρώσωσιν ἀκριβῶς τὸν νόμον ἕως εἰς τὸ παραμικρὸν, οὔτε νὰ ἱκανοποιήσωσι τὴν δικαιοσύνην δι' ὅλας των τὰς παραβάσεις. Ὁ ζυγὸς ἦτο καλὸς καὶ τὸ φορτίον ἐλαφρὸν, τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἤθελε νὰ ἐπιβάλῃ εἰς αὐτούς. Δὲν ἦτον ἄλλο, εἰμὴ νὰ μετανοήσωσι καὶ νὰ δεχθῶσιν αὐτὸν ἐκ καρδίας ὡς Σωτῆρά των· νὰ ἀπαρνηθῶσι πᾶσαν ἄλλην εὐτυχίαν, καὶ νὰ δεχθῶσι τὸν Χριστὸν ὡς τὸ ἄκρον ἀγαθόν των· νὰ ἀπαρνηθῶσι τὸν κόσμον καὶ τὴν σάρκα, καὶ νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν πραεῖαν καὶ χαρίεσσαν κυβέρνησίν του· νὰ ἀφήσωσι τὰς ὁδοὺς τῆς ἰδίας των βουλῆς, καὶ νὰ περιπατήσωσιν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ εὐάρεστον ὁδὸν αὐτοῦ. Ἀ! συλλογίζεται ὁ ἄθλιος, ὅστις βασανίζεται, Πόσον δικαίως ὑποφέρω ὅλα ταῦτα, διότι δὲν ἤθελα νὰ λάβω τὸν παραμικρὸν κόπον, νὰ τὰ ἐκφύγω! Ποῦ ἦτον ὁ νοῦς μου, ὅτε ἠμέλουν τὴν χαρίεσσαν ἐκείνην προσφορὰν, ὅτε ἐκάλουν τὸν Κύριον, σκληρὸν αὐθέντην, καὶ τὴν εὐάρεστον ὑπηρεσίαν του, ἐφρόνουν δουλείαν, τὴν δὲ ὑπηρεσίαν τοῦ διαβόλου καὶ τῆς σαρκὸς, ὡς τὴν μόνην ἐλευθερίαν; Δὲν ἤμην χιλιάκις χειρότερος τοῦ μαινομένου, ὅτε κατηγόρουν τὴν ἁγίαν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ὡς ἀκρίβειαν μὴ ἀναγκαίαν; ὅτε ἐφρόνουν τοὺς νόμους τοῦ Χριστοῦ πολλὰ αὐστηροὺς, καὶ ὑπὲρ τὸ δέον, ὅλα, ὅσα

ἔκαμνα διὰ τὴν μέλλουσαν ζωήν; Ὅλαι αἱ θλίψεις μου ἕνεκα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅσα ἤθελα ὑποφέρει ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν, τί ἤθελαν εἶσθαι ὡς πρὸς τὰ βάσανα ταῦτα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ὑποφέρω αἰωνίως; Ὁ οὐρανὸς, τὸν ὁποῖον ἐστερήθην, δὲν ἤθελε μ' ἀνταμείψει δι' ὅλα ὅσα ἤθελα ζημιωθῆ; Καὶ δὲν ἤθελον λησμονηθῆ ἐκεῖ ὅλαι αἱ θλίψεις μου; Ἐὰν ὁ Χριστὸς μὲ εἶχε διατάξει μέγα τι, ὡς νὰ ζῶ εἰς συνεχεῖς φόβους καὶ θλίψεις, ἢ νὰ ὑποφέρω ἑκατοντάκις τὸν θάνατον, δὲν ἤθελα τὸ κάμει; Πόσον μᾶλλον, ὅταν μόνον λέγῃ, Πίστευε καὶ θέλεις σωθῆ, ζήτει τὸ πρόσωπόν μου, καὶ θέλει ζήσει ἡ ψυχή σου, σήκωσε τὸν σταυρόν σου καὶ ἀκολούθει με, καὶ θέλω σὲ δώσει αἰώνιον ζωήν! Ὢ χαρίεσσα προσφορά! ὢ εὔκολα μέσα! ὢ κατηραμένος ἐγὼ, ὅστις δὲν ἤθελα νὰ καταπεισθῶ νὰ δεχθῶ αὐτά!

Πολλὰ ὀδυνηρὸν θέλει εἶσθαι προσέτι νὰ ἐνθυμῶνται, τίνος ἕνεκα ἐπώλησαν τὴν αἰώνιον μακαριότητα. Ὅταν παραβάλλωσι τὴν ἀταξίαν τῶν ἡδονῶν τῆς ἁμαρτίας, μὲ τὴν ἀξίαν τῆς μισθαποδοσίας, πόσον θέλει ἐκπλήττει αὐτοὺς ἡ μεγάλη δυσαναλογία! Τὸ νὰ συλλογίζωνται περὶ τῶν χαμερπῶν ἡδονῶν τῆς σαρκὸς, ἢ τῶν ἐγκωμίων τῶν θνητῶν, ἢ περὶ τῆς ἀποκτήσεως σωρῶν χρυσοῦ, καὶ παραβάλλοντες αὐτὰ μὲ τὴν ὁποίαν ἐστερήθησαν αἰώνιον δόξαν νὰ λέγωσι, Τοῦτο εἶναι ὅλον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπελαύσαμεν ἀντὶ τῆς ψυχῆς μας, τοῦ Θεοῦ μας, καὶ τῶν ἐλπίδων τῆς μακαριότητος! Εἶναι ἀνέκφραστον πόσον ὁ συλλογισμὸς οὗτος θέλει κατασπαράσσει τὴν καρδίαν των. Τότε καθεὶς θέλει κράζει κατὰ τῆς μωρίας του, Ὢ τάλας! Ἐπώλησα τὴν ψυχήν μου διὰ τόσον εὐτελῆ τιμήν; τὸν Θεόν μου δι' ὀλίγην κόνιν καὶ σκωρίαν! καὶ τὸν Σωτῆρά μου ὡς ὁ Ἰούδας διὰ ὀλίγον ἀργύριον! Ὄνειρον μόνον ἡδονῆς ἔλαβα ἀντὶ τῶν περὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐλπίδων μου, καὶ

τώρα ἀφοῦ ἐξύπνησα ὅλα ἔγιναν ἀφανῆ! Ὁ ψωμός μου μετεβλήθη εἰς χολὴν, καὶ τὸ ποτήριόν μου εἰς ἀψίνθιον! Εὐθὺς μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς γεύσεως ἐχάθη καὶ ἡ ἡδονή! Καὶ τοῦτο εἶναι ὅλον, ὅ,τι ἔλαβα ἀντὶ τοῦ ἀνεκτιμήτου θησαυροῦ; ὁποίαν μωρὰν ἀλλαγὴν ἔκαμα! Τί, ἐὰν εἶχα κερδίσει ὅλον τὸν κόσμον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχήν μου; ἀλλ' οἴμοι, πόσον μικρὸν μέρος τοῦ κόσμου ἦτον αὐτὸ, διὰ τὸ ὁποῖον παραίτησα τὴν εἰς τὴν δόξαν μερίδα μου! Εἴθε οἱ ἁμαρτωλοὶ νὰ ἐσκέπτοντο τοῦτο, ὅταν βυθίζωνται εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκὸς, καὶ σπουδάζωσι πῶς νὰ γίνωσι πλούσιοι, καὶ νὰ τιμῶνται εἰς τὸν κόσμον· ὅταν μανιωδῶς καὶ τολμηρῶς παραβαίνωσιν ἐν γνώσει, καὶ ἁμαρτάνωσι κατὰ τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως!

Ἔτι πλέον θέλει βασανίζει αὐτοὺς, τὸ νὰ ἐνθυμῶνται ὅτι θεληματικῶς ἐπροξένησαν τὸν ἴδιον αὐτῶν ὄλεθρον. Πολὺ ἤθελεν ἐλαττώσει τὴν μανίαν τῆς συνειδήσεώς των, ἐὰν βεβιασμένοι ἐφέροντο εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἐὰν ἐτιμωροῦντο διὰ ἄλλων ἀνθρώπων παραβάσεις, ἢ ἐὰν ἄλλος τις εἶχε γίνει ὁ πρωταίτιος τῆς ἀπωλείας των. Ἀλλὰ τὸ νὰ συλλογίζωνται, ὅτι ἡ ἁμαρτία ἦτον ἡ ἐκλογὴ τῆς ἰδίας αὐτῶν βουλήσεως, καὶ ὅτι οὐδὲν εἰς τὸν κόσμον ἠδύνατο νὰ βιάσῃ αὐτοὺς νὰ ἁμαρτήσωσιν ἐναντίον τῆς θελήσεώς των, τοῦτο θέλει εἶσθαι πολὺ θλιβερόν. Δὲν εἶχα ἀρκετοὺς ἐχθροὺς εἰς τὸν κόσμον, (λέγει τὸ ἄθλιον τοῦτο κτίσμα), ἀλλ' ἔπρεπε καὶ ὁ ἴδιος νὰ γίνω ἐχθρὸς εἰς τὸν ἑαυτόν μου; Ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε ποτὲ νὰ δώσῃ εἰς τὸν διάβολον, οὐδὲ εἰς τὸν κόσμον, δύναμιν ἐπ' ἐμοῦ τοσαύτην, ὥστε νὰ μὲ βιάσῃ νὰ πράξω τὴν παραμικρὰν παράβασιν. Οὗτοι δὲν ἠδύναντο, εἰμὴ μόνον νὰ μὲ δελεάζωσιν, ἐγὼ δὲ ἤμην ἐκεῖνος, ὅστις ἐνέδωκα καὶ ἔπραξα τὸ κακόν. Καὶ πρέπει νὰ βάλω χεῖρα ἐπάνω εἰς τὴν ἰδίαν

μου ψυχὴν, καὶ νὰ βάψω τὰς χεῖράς μου εἰς τὸ ἴδιόν μου αἷμα; Ποτὲ δὲν εἶχα τοσοῦτον μέγαν ἐχθρὸν ὡς τὸν ἑαυτόν μου. Ποτὲ ὁ Θεὸς δὲν ἐπρόσφερε καλὸν εἰς τὴν ψυχήν μου, χωρὶς νὰ τὸν ἐναντιωθῶ. Αὐτὸς ἐπεσώρευσεν ἐλέη ἐπ' ἐμὲ, καὶ μ' ἠλευθέρωσε συχνὰ ἀπὸ θλίψεις καὶ κινδύνους, διὰ νὰ σύρῃ πρὸς ἑαυτὸν τὴν καρδίαν μου. Αὐτὸς μάλιστα μὲ ἐπαίδευσε φιλανθρώπως, καὶ μὲ ἔκαμε νὰ στενάζω ἀπὸ τὸν καρπὸν τῆς ἀπειθείας μου, καὶ μολονότι εἰς τὰς θλίψεις μου, πολλὰ τὸν ὑπεσχέθην, ποτὲ ὅμως ἐκ καρδίας δὲν ἠθέλησα νὰ τὸν δουλεύσω. Τοιουτοτρόπως θέλει κατατρώγει τὰς καρδίας τῶν ἁμαρτωλῶν τούτων ἡ ἀνάμνησις, ὅτι οὗτοι ὑπῆρξαν ἡ αἰτία τῆς ἰδίας αὐτῶν καταστροφῆς, καὶ ὅτι θεληματικῶς καὶ ἰσχυρογνωμόνως ἐπέμενον εἰς τὴν ἀποστασίαν των, καὶ ἦσαν ἁπλοῖ ἐθελονταὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ διαβόλου.

Ἡ πληγὴ τῶν συνειδήσεών των θέλει εἶσθαι ἔτι βαθυτέρα, ὅταν ἐνθυμῶνται ὅτι, ὄχι μόνον ὑπῆρξαν ἡ αἰτία τῆς ἰδίας αὐτῶν καταστροφῆς, ἀλλ' ὅτι ἐδαπάνησαν τοσαῦτα καὶ ἐκοπίασαν τοσοῦτον, διὰ τὴν ἰδίαν των καταδίκην. Ὁποῖα μεγάλα ἔργα ἐπεχείρησαν διὰ νὰ κατορθώσωσι τὴν καταστροφήν των, νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, νὰ ὑπερνικήσωσι τὴν δύναμιν τοῦ ἐλέους, τῶν κρίσεων, καὶ αὐτοῦ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, νὰ καταδαμάσωσι τὴν δύναμιν τοῦ λογικοῦ, καὶ νὰ κατασιγάσωσι τὴν συνείδησιν. Ὅλα ταῦτα, τὰ ἐπεχείρησαν καὶ τὰ ἐξετέλεσαν. Ἂν καὶ ἔτρεχον εἰς ἀδιάκοπον κίνδυνον τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγνώριζον ὅτι ἠδύνατο νὰ τοὺς ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ χῶμα, καὶ νὰ τοὺς ῥίψῃ εἰς τὴν κόλασιν εἰς μίαν στιγμήν· μολοντοῦτο ἐξηκολούθουν ὅλα ταῦτα. Ὢ πόσον κόπον καταβάλλουσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ διὰ νὰ κολασθῶσιν! Νηφαλιότητα μεθ' ὑγείας καὶ ἀναπαύσεως, ἠδύναντο νὰ ἔχωσι μὲ μικροτέραν τιμήν· ἀλλ' ὅ-

μως προκρίνουσι μᾶλλον τὴν ἀδηφαγίαν καὶ μέθην, μετὰ πτωχείας, ἀτιμίας, καὶ ἀῤῥωςίας. Εὐχαρίστησιν δύνανται νὰ ἔχωσι μὲ εὐκολίαν καὶ ἡδονὴν, ἀλλ' ὅμως προκρίνουσι τὴν φιλαργυρίαν καὶ κενοδοξίαν, ἂν καὶ προξενῇ εἰς αὐτοὺς φροντίδας καὶ φόβους, πόνον τοῦ σώματος καὶ ταραχὴν τοῦ νοός· ἂν καὶ ὁ θυμός των ἦναι βάσανος τοῦ ἑαυτοῦ των, καὶ ἡ ἐκδίκησις καὶ τὸ μῖσος φθείρωσι τὰ πνεύματά των· ἂν καὶ ἡ ἀκολασία καταστρέφῃ τὰ σώματά των, τὴν κατάστασίν των, καὶ τὸ καλόν των ὄνομα, θέλουσιν ὅμως νὰ πράττωσι καὶ νὰ ὑποφέρωσιν ὅλα ταῦτα μᾶλλον, παρὰ νὰ σωθῶσι. Μὲ ποίαν μανίαν θέλουσι θρηνεῖ τὴν μωρίαν των καὶ λέγει, Ἦτον ἀξία ἡ κόλασις ὅλης τῆς δαπάνης καὶ τῶν πόνων μοῦ; Δὲν ἠδυνάμην νὰ κολασθῶ δωρεὰν χωρὶς νὰ τὴν ἀγοράσω τόσον ἀκριβά; Ἐνόμιζον ὅτι ἠδυνάμην νὰ σωθῶ χωρὶς πολὺν κόπον, καὶ δὲν ἠμποροῦσα νὰ ἀπολεσθῶ χωρὶς τόσον κόπον; Ἔπρεπε τόσον ἐπιπόνως νὰ ἐργάζωμαι τὴν κόλασίν μου, ἐνῷ ὁ Θεὸς διέταττε νὰ ἐργάζωμαι τὴν σωτηρίαν μου; Ἐὰν εἶχα κάμει διὰ τὸν οὐρανὸν τόσα, ὅσα ἔκαμα διὰ τὴν κόλασιν, βεβαίως ἤθελα ἀπολαύσει αὐτόν. Ἐκραύγαζον κατὰ τῆς ὀχληρᾶς ὁδοῦ τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ ἐπιπόνου δρόμου τῆς αὐταπαρνήσεως, καὶ ὅμως κατέβαλλον μεγαλητέρους κόπους διὰ τὸν Σατανᾶν καὶ τὸν θάνατον. Ἐὰν ἠγάπων τὸν Χριστὸν, ὅσον τὰς ἡδονάς μου, τὰ κέρδη, καὶ τιμὰς, καὶ ἐὰν ἐσυλλογιζόμην αὐτὸν τόσον συχνὰ, καὶ ἐζητοῦσα αὐτὸν τόσον ἐπιπόνως, ὅσον αὐτὰ, πόσον εὐτυχὴς ἤθελα εἶσθαι τώρα! Πόσον δικαίως ὑποφέρω τὰς φλόγας τῆς κολάσεως, διότι ἠθέλησα νὰ ἀγοράσω αὐτὰς τόσον ἀκριβὰ μᾶλλον, παρὰ νὰ ἔχω τὸν οὐρανὸν, ἐνῷ αὐτὸς ἐξηγοράσθη δι' ἐμέ!

Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ σὲ φωτίσῃ, Ἀναγνῶστα, νὰ σκεφθῇς τώρα τοὺς λόγους τούτους, διὰ νὰ μὴ βασανίζησαι σκεπτό-

μενος αὐτοὺς εἰς τὴν κόλασιν! Μὴ λέγῃς, ὅτι οὗτοι εἶναι μόνον φανταστικοί. Ἀνάγνωσε, τί ἐστοχάζετο ὁ πλούσιος ἐνῷ ἐβασανίζετο. (Λουκ. ιϛ΄.) Καθὼς τὴν χαρὰν τοῦ οὐρανοῦ θέλει ἀπολαύει, ὡσεπιτοπλεῖστον, ἡ λογικὴ ψυχὴ διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν λογικῶν δυνάμεών της, τοιουτοτρόπως πρέπει νὰ ὑποφέρῃ καὶ τὰς βασάνους τῆς κολάσεως. Ἐπειδὴ θέλουσιν εἶσθαι καὶ τότε ἄνθρωποι, διὰ τοῦτο, ὡς ἄνθρωποι, θέλουσιν αἰσθάνεσθαι καὶ ἐνεργεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ϛ΄.

Ἀθλιότης ἐκείνων, οἵτινες, ἐκτὸς τοῦ ὅτι στεροῦνται τῆς ἀναπαύσεως τῶν πιστῶν, στεροῦνται προσέτι καὶ τῶν προσκαίρων ἀπολαύσεων καὶ ὑποφέρουσι τὰ βάσανα τῆς κολάσεως.

Καθὼς ἡ εὐσέβεια ἔχει ἐπαγγελίαν τῆς παρούσης ζωῆς καὶ τῆς μελλούσης, καὶ καθὼς οἱ ζητοῦντες τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην του, ἔχουσιν ἐπαγγελίαν, ὅτι ὅλα τὰ ἐπουσιωδέστερα θέλουσι προστεθῆ εἰς αὐτοὺς, τοιουτοτρόπως οἱ ἀσεβεῖς ἀπειλοῦνται μὲ τὴν στέρησιν τῶν πνευματικῶν καὶ τῶν προσκαίρων ἀγαθῶν· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐζήτησαν πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην του, διὰ τοῦτο θέλουσι χάσει καὶ ταύτην καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐζήτουν, καὶ ἐκεῖ θέλει παρθῆ ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἐκεῖνο τὸ ὀλίγον, τὸ ὁποῖον ἔχουσιν. Ἐὰν ἠδύναντο νὰ διατηρήσωσι τὰς παρούσας ἀπολαύσεις των, δὲν ἤθελον φροντίζει πολὺ διὰ τὴν στέρησιν τοῦ οὐρανοῦ. Ἐὰν εἶχον χάσει καὶ ἀφήσει ὅλα διὰ τὸν Χριστὸν, ἤθελον εὑρεῖ πάλιν ὅλα εἰς αὐτὸν, διότι αὐτὸς

ἤθελεν εἶσθαι τὸ πᾶν εἰς αὐτούς. Ἀλλὰ τώρα, ἐπειδὴ οὗτοι ἄφησαν τὸν Χριστὸν δι' ἄλλα πράγματα, θέλουσι χάσει τὸν Χριστὸν, καὶ ἐκεῖνο προσέτι, διὰ τὸ ὁποῖον τὸν ἄφησαν, δηλαδὴ τὰς προσκαίρους ἀπολαύσεις, ἐκτὸς τοῦ ὅτι θέλουσιν ὑποφέρει τὰ βάσανα τῆς κολάσεως. Θέλουσι χάσει τὰς προσκαίρους ἀπολαύσεις, μάλιςα δὲ τὴν ματαίαν αὐτῶν πεποίθησιν, ὅτι ἔχουσι τὴν εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ καὶ μερίδα εἰς τον Χριςὸν, ὅλας τὰς ἐλπίδας των· ὅλην τὴν ψευδῆ εἰρήνην τῆς συνειδήσεως, ὅλην τὴν σαρκικὴν εὐθυμίαν, καὶ ὅλας τὰς τῶν αἰσθήσεων ἡδονάς.

(1) Θέλουσι χάσει τὴν ματαίαν των πεποίθησιν, ὅτι ἔχουσι τὴν εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ καὶ μερίδα εἰς τὸν Χριστόν. Η ψευδὴς αὕτη πεποίθησις ὑποστηρίζει τώρα τὰ πνεύματά των, καὶ φυλάττει αὐτοὺς ἀπὸ τὴν φρίκην, ἥτις ἄλλως ἤθελε τοὺς κυριεύσει. Ἀλλὰ τί θέλει ἀνακουφίσει τὴν θλίψιν των, ὅταν δὲν δύνανται νὰ πιστεύσωσιν, οὔτε νὰ χαρῶσι πλέον; Ἐὰν ἄνθρωπος ἦναι μὲν ἐγγὺς μεγίστου κινδύνου, φαντάζηται ὅμως ἰσχυρῶς, ὅτι εὑρίσκεται εἰς ἀσφάλειαν, δύναται νὰ χαίρῃ ὡς ἐὰν ἦσαν ὅλα καλά. Ἐὰν τίποτε πλέον δὲν ἦτον ἀναγκαῖον νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον εὐδαίμονα, εἰμὴ νὰ πιστεύῃ ὅτι εἶναι εὐδαίμων, ἢ θέλει γίνει τοιοῦτος, ἡ εὐδαιμονία ἤθελεν εἶσθαι κοινοτέρα παρ' ὅ,τι εἶναι τὴν σήμερον. Καθὼς ἡ ἀληθὴς πίστις εἶναι ἡ κυριωτέρα χάρις εἰς τὸν ἀναγεννημένον, τοιουτοτρόπως ψευδὴς πίστις εἶναι τὸ πρῶτον ἐλάττωμα εἰς τὸν μὴ ἀναγεννημένον. Διὰ ποῖον ἄλλον λόγον τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων ἀμεριμνοῦσιν, ἐνῷ δύνανται νὰ λάβωσι τὴν συγχώρησιν, εἰμὴ, διότι ἀληθῶς στοχάζονται ὅτι εἶναι ἤδη συγχωρημένοι; Ἐὰν ἠδύνασο νὰ ἐρωτήσῃς χιλιάδας εἰς τὴν κόλασιν, ποία μανία ἔφερεν αὐτοὺς ἐκεῖ; οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν ἤθελον ἀποκριθῆ, Ημεῖς εἴχαμεν ὡς βέβαιον ὅτι ἠθέλαμεν σωθῆ, ἕωσοῦ εὑρέθημεν εἰς τὴν κό-

λασιν. Ηθέλαμεν ζητεῖ θερμότερον τὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν δύναμιν τῆς εὐσεβείας, ἀλλ' ἐνομίζαμεν ἀληθῶς ὅτι ἤμεθα πρότερον χριστιανοί. Κολακευόμενοι ἀπὸ ἐλπίδα ἀσφαλείας ἤλθαμεν εἰς τὰ βάσανα ταῦτα, καὶ τώρα δὲν εἶναι κάμμία θεραπεία. Ἀναγνῶστα, χρεωστῶ πιστῶς νὰ σὲ εἰπῶ, ὅτι ἡ θαῤῥαλέα πίστις τῆς καλῆς καταστάσεώς των, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ἀμελὲς, ἀσεβὲς, καὶ σκληροτράχηλόν πλῆθος τόσον συχνὰ καυχᾶται, θέλει ἀποβῆ εἰς τὸ τέλος ἀπάτη ψυχόλεθρος. Εἰς τὴν κόλασιν τοιαύτη πίστις δὲν θέλει ὑπάρχει. Τοῦτο ἦτο ϛρατήγημα τοῦ Σατανᾶ, ὥστε δεδεμένους ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμούς των νὰ τὸν ἀκολουθῶσι μὲ περισσότερον θάῤῥος. Ἀλλὰ τότε αὐτὸς θέλει λύσει τοὺς ὀφθαλμούς των καὶ θέλουσιν ἰδεῖ ποῦ εὑρίσκονται.

(2) Θέλουσι χάσει ὡσαύτως ὅλας τὰς ἐλπίδας των. Εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, ἂν καὶ ἐπαπειλοῦντο μὲ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐλπὶς ὅμως τοῦ νὰ ἐκφύγωσι ταύτην ὑποστηρίζει τὴν καρδίαν των. Ὁ ἀχρειέστατος μέθυσος, ὁ ἐπίορκος, ὁ καταφρονητὴς τῶν θείων, ὅλοι σχεδὸν ἐλπίζουσι νὰ σωθῶσιν. Ὢ πόσον εὐτυχὴς ἤθελεν εἶσθαι ὁ κόσμος, ἐὰν ἡ σωτηρία ἦτο τόσον κοινὴ, ὅσον καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτή! Ναὶ, τόσον ἰσχυραὶ εἶναι αἱ ἐλπίδες τῶν ἀνθρώπων, ὥστε θέλουσι διαφιλονεικεῖ τὴν ὑπόθεσιν μὲ αὐτὸν τὸν Χριστὸν εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καὶ θέλουσι δικαιολογεῖσθαι ὅτι ἔφαγον καὶ ἔπιον ἔμπροσθέν του, καὶ ἐπροφήτευσαν εἰς τὸ ὄνομά του, καὶ μὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔκβαλαν δαιμόνια, θέλουσιν ἀρνεῖσθαι ἰσχυρῶς, ὅτι ἠμέλησαν ποτὲ τὸν Χριστὸν εἰς πεῖναν, εἰς γύμνωσιν, ἢ φυλακὴν, ἑωσοῦ τοὺς ἀποστομώσῃ μὲ τὴν ἀπόφασιν τῆς καταδίκης των. Ὢ ἀθλία κατάστασις τῶν ἀνθρώπων τούτων, ὅτι πρέπει νὰ ἀποχαιρετήσωσιν ὅλας των τὰς ἐλπίδας! «Ὅταν ὁ ἀσεβὴς ἄνθρωπος ἀποθνήσκῃ, ἡ ἐλπίς του χάνεται, χάνεται

δὲ καὶ ἡ προσδοκία τῶν ἀνόμων. » (Παροιμ. ιά. 7.) « Τῶν ἀσεβῶν οἱ ὀφθαλμοὶ θέλουν μαρανθῆ, καὶ καταφύγιον θέλει λείψει ἀπὸ αὐτούς, καὶ ἡ ἐλπίς των θέλει εἶσθαι νὰ ἐκπνεύσωσι. » (Ἰώϐ. ιά. 20.) Τὸ νὰ ἐκπνεύσῃ τις εἶναι ἁρμόδιος, ἀλλὰ τρομερὰ παρομοίωσις εἰς τὸν ἀσεϐῆ, ὅταν ἀπελπισθῇ ἀπὸ τὰς ἐλπίδας του. Καθὼς ἡ ψυχὴ δὲν ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα ἄνευ μεγίστου πόνου, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἐλπὶς ἀπὸ τοὺς ἀσεϐεῖς. Καθὼς δὲ πάλιν ἡ ψυχὴ ἀναχωρεῖ ἐκ τοῦ σώματος, ὅπου εὐχαρίστως ἔμενε τοσούτους χρόνους, ἐξαίφνης εἰς μίαν στιγμὴν, τοιουτοτρόπως ἀναχωρεῖ καὶ ἡ ἐλπὶς τῶν ἀσεϐῶν. Καὶ καθὼς ἡ ψυχὴ ποτὲ δὲν θέλει ἐπιστρέψει νὰ ζήσῃ μετὰ τοῦ σώματος εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, οὕτω καὶ ἡ ἐλπὶς τῶν ἀσεϐῶν ἀποχαιρετᾷ αἰωνίως τὴν ψυχήν των. Τὸ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως θέλει ἑνώσει πάλιν τὴν ψυχὴν μὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ δὲν θέλει γίνει τοιαύτη θαυμασία ἀνάστασις καὶ τῆς ἐλπίδος τῶν κολασμένων. Μὲ φαίνεται ὅτι ἡ ἐλεεινοτέρα θέα, τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος παρέχει, εἶναι τὸ νὰ βλέπωμεν τοιοῦτόν τινα ἀσεϐῆ ἄνθρωπον ἀποθνήσκοντα, καὶ νὰ συλλογιζώμεθα ὅτι ἡ ψυχή του καὶ αἱ ἐλπίδες του ἀναχωροῦσιν ὁμοῦ. Μὲ ποίαν λυπηρὰν μεταϐολὴν ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἄλλον κόσμον! Ἐὰν τότε ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ ἐρωτήσῃ ἐκείνην τὴν ἀπηλπισμένην ψυχὴν, Εἶσαι τώρα βεϐαία περὶ τῆς σωτηρίας σου καθὼς πρότερον; Ὁποίαν λυπηρὰν ἀπόκρισιν ἤθελε τὸν δώσει! Εἴθε οἱ ἀμελεῖς ἁμαρτωλοὶ νὰ ἐξυπνοῦσαν διὰ νὰ σκεφθῶσι περὶ τούτου ἐν καιρῷ! Ἀναγνῶσα, μὴ ἡσυχάσῃς πρὶν δυνηθῇς νὰ δώσῃς λόγον περὶ ὅλων τῶν εἰς τὰς ἐπαγγελίας τῆς Γραφῆς στηριζομένων ἐλπίδων σου· ὅτι δηλ. καθαρίζουσι τὴν καρδίαν σου, ὅτι ταχύνουσι τὰς σπουδάς σου εἰς τὴν εὐσέϐειαν, καὶ ὅτι ὅσῳ περισσότερον ἐλπίζεις, τόσῳ ὀλιγώτερον ἁμαρτάνεις, καὶ ἀκριϐέστερα τὸν

Χριστὸν ὑπακούεις. Ἐὰν αἱ ἐλπίδες σου ἦναι τοιαῦται, περίπου μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου, κάτεχε στερεὰν τὴν ἐλπίδα σου, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν θέλει σὲ καταισχύνει. Ἀλλ' ἐὰν δὲν ἔχῃς κάμμίαν ἰσχυρὰν ἀπόδειξιν τοῦ ἔργου τῆς χάριτος εἰς τὴν ψυχήν σου, ἀπόβαλε τὰς ἐλπίδας σου· ἀπελπίσου ἀπὸ τοῦ νὰ σωθῇς ποτε, χωρὶς νὰ ἀναγεννηθῇς, ἢ ἀπὸ τοῦ νὰ ἰδῇς τὸν Θεὸν χωρὶς ἁγιασμὸν, νὰ ἔχῃς μέρος εἰς τὸν Χριςὸν, ἐὰν δὲν ἀγαπᾷς αὐτὸν περισσότερον ἀπὸ τὸν πατέρα, τὴν μητέρα, ἢ τὴν ἰδίαν σου ζωήν. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀπελπισίας εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα, τὰ ὁποῖα φέρουσιν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐὰν ἄνθρωπός τις ἦναι ὁλωςδιόλου ἔξω τοῦ δρόμου του, ποῖα μέσα πρέπει πρῶτον νὰ μεταχειρισθῇ διὰ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτόν; πρέπει νὰ ἀπελπισθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ φθάσῃ ποτὲ εἰς τὸ τέλος τῆς ὁδοιπορίας του, ἐὰν ἐξακολουθῇ τὸν δρόμον εἰς τὸν ὁποῖον εὑρίσκεται. Ἐὰν ὁ οἶκός του ἦναι πρὸς ἀνατολὰς, καὶ αὐτὸς βαδίζῃ πρὸς δυσμὰς, θέλει ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον του, ὅσῳ ἔχει ἐλπίδας ὅτι προβαίνει καλά· καὶ ὅσῳ δὲ προβαίνει ἐλπίζων, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπομακρύνεται. Ὅταν δὲ ἀπελπισθῇ πλέον νὰ φθάσῃ εἰς τὸν οἶκόν του, χωρὶς νὰ γυρίσῃ ὀπίσω, τότε θέλει ἐπαναστρέψει, καὶ δύναται νὰ ἐλπίσῃ. Ἀπαράλλακτα συμβαίνει, Ἁμαρτωλὲ, μὲ τὴν ψυχήν σου. Ἐγεννήθης ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ, ἥτις φέρει πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐβάδισας εἰς αὐτὴν χρόνους πολλοὺς, προχωρεῖς καὶ ἐλπίζεις νὰ σωθῇς, διότι δὲν εἶσαι τόσον κακὸς, ὡς πολλοὶ ἄλλοι. Ἐὰν δὲν ἀποῤῥίψῃς ταύτας τὰς ἐλπίδας, καὶ ἰδῇς ὅτι ὅλον τοῦτον τὸν καιρὸν, ἦσο ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ τῆς πρὸς τὸν οὐρανὸν, ποτὲ δὲν θέλεις ἐπιστρέψει καὶ σωθῇ. Οὐδὲν ἄλλο τείνει περισσότερον εἰς τὸ νὰ κρατῇ τὴν ψυχήν σου ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ, παρὰ αἱ ψευδεῖς ἐλπίδες σου τοῦ νὰ σωθῇς, ἐνόσῳ μένεις ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας. Ἰδὲ λοιπὸν πόσον θέλει ἐπιβα-

ρύνει τὴν ἀθλιότητα τῶν κολασμένων ὁ συλλογισμὸς, ὅτι συγχρόνως μὲ τὴν στέρησιν τοῦ οὐρανοῦ θέλουσι χάσει καὶ πᾶσαν περὶ αὐτοῦ ἐλπίδα, ἥτις τώρα τοὺς ὑποστηρίζει.

(3) Θέλουσι χάσει ὅλην ἐκείνην τὴν ψευδῆ εἰρήνην τῆς συνειδήσεως, ἥτις καταστaίνει τοσοῦτον ἀμέριμνον τὴν παροῦσαν ζωήν των. Ποῖος, βλέπων τὴν ἡσυχίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ζῶσι τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβῶν, ἤθελε στοχασθῇ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου πρέπει νὰ κῆνται εἰς αἰωνίους φλόγας; Εἶναι ἐπίσης ἐλεύθεροι ἀπὸ τοὺς φόβους τῆς κολάσεως, ὅσον καὶ ὁ εὐπειθὴς καὶ πιστὸς Χριστιανὸς, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μάλιστα ἔχουσιν ὀλιγωτέραν ἀνησυχίαν τοῦ νοὸς ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες θέλουσι σωθῇ. Μακάριοι, ἐὰν αὕτη ἡ εἰρήνη ἤθελε διαρκέσει! « Διότι, ὅταν λέγωσιν εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνηδίως ἔρχεται κατ' ἐπάνω των ὄλεθρος, καθὼς αἱ ὠδῖνες τοῦ τοκετοῦ εἰς τὴν ἔγγυον, καὶ δὲν θέλουσι τὸν ἀποφύγει. » (Ά. Θεσσαλ. έ. 3.) Ὦ σκληρὰ εἰρήνη, ἥτις τελειόνει εἰς τοιοῦτον πόλεμον! Ἡ ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου εἶναι ἐκ φύσεως τὸ φρούριον τοῦ Σατανᾶ. Τὰ πάντα εἰς τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον εἶναι εἰρήνη, ἑωσοῦ ἔλθῃ ὁ Χριστὸς καὶ κατατρομάξῃ αὐτὸν μὲ τὴν φρικώδη ἀγγελίαν τῆς κρίσεως καὶ τῆς κολάσεως, τὸν καταπολεμήσῃ μὲ τὰς ἀπειλὰς καὶ τοὺς φόβους του, τὸν βιάσῃ νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὸ ἁπλοῦν ἔλεός του, καὶ νὰ τὸν δεχθῇ ὡς Κυβερνήτην. Τότε ἐκβάλλει τὸν Σατανᾶν, τὸν νικᾷ, πέρνει τὴν πανοπλίαν του, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε τὸ θάῤῥος του, καὶ διαμοιράζει τὰ λάφυρα αὐτοῦ, (Λουκ. ιά. 22.) καὶ τότε ἀποκαθιστᾷ σταθερὰν καὶ διαρκῆ εἰρήνην. Ἐὰν λοιπὸν σὺ ἦσαι ἀκόμη εἰς τὴν πρώτην ἐκείνην εἰρήνην, ποτὲ μὴ νομίζῃς ὅτι θέλει διαρκέσει. Δύναται ἡ ψυχή σου νὰ ἔχῃ εἰρήνην διαρκῆ ἐνόσῳ εὑρίσκεται εἰς ἔχθραν μὲ τὸν Χριστόν; Δύναται νὰ ἔχῃ εἰρήνην ἐκεῖνος, κατὰ τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς διακηρύττει πόλεμον; Δὲν σὲ εὔχο-

μαι μεγαλήτερον ἀγαθὸν ἀπὸ τὸ νὰ εἰσβάλῃ ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἀμελῆ σου καρδίαν, νὰ σὲ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν ψευδῆ σου εἰρήνην, καὶ νὰ σὲ κάμῃ νὰ προσπέσῃς εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ εἰπῇς, Κύριε, τί θέλεις νὰ κάμω; καὶ οὕτω νὰ λάβῃς παρ' αὐτοῦ καλητέραν καὶ βεβαιοτέραν εἰρήνην, ἥτις ποτὲ δὲν θέλει ἐξ ὁλοκλήρου διακοπῆ, ἀλλὰ θέλει εἶσθαι ἡ ἀρχὴ τῆς αἰωνίου σου εἰρήνης, καὶ δὲν θέλει φθαρῆ μὲ τὴν φθοράν σου, καθὼς ἡ ἐπισφαλὴς εἰρήνη τοῦ κόσμου τούτου.

(4) Θέλουσι χάσει πᾶσαν τὴν σαρκικήν των εὐθυμίαν. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θέλουσιν εἰπεῖ « περὶ τοῦ γέλωτος, εἶναι μωρία, καὶ περὶ τῆς χαρᾶς, τί ὄφελος κάμνει αὕτη; » (Ἐκκλ. β'. 2.) Ἦτον ὡς ὁ ἦχος τῶν ἀκανθῶν ὑποκάτω τοῦ λέβητος. (Ἐκκλ. ζ'. 6.) Ἀνέδωκε φλόγα πρὸς καιρόν τινα, ἀλλὰ ἀμέσως κατέπαυσε καὶ δὲν ἀνεφάνη πλέον. Ἡ ὁμιλία περὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς κρίσεως τοὺς ἦτον ὀχληρὰ, διότι ἐτάραττε τὴν χαράν των. Δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποφέρωσι, νὰ σκεφθῶσι τὰς ἁμαρτίας των καὶ τὸν κίνδυνόν των, διότι οἱ συλλογισμοὶ οὗτοι κατεβύθιζον τὰ πνεύματά των. Δὲν ἤξευρον τί ἦτο νὰ κλαίωσι διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἢ νὰ ταπεινωθῶσιν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ. Ἠδύναντο νὰ διασκεδάζωσι τὴν λύπην των μὲ γέλωτα, καὶ τὰς φροντίδας των μὲ τραγῴδια, καὶ νὰ ἀποβάλλωσι τούτους τοὺς μελαγχολικοὺς συλλογισμούς. Ἐνόμιζον ὅτι ἡ σκέψις καὶ αἱ προσευχαὶ ἤθελον τοὺς καταστήσει ἀθλίους ἢ τρελλούς. Ταλαίπωραι ψυχαί! ὁποία ἀθλιότης θέλει εἶσθαι ἐκείνη ἡ ζωὴ, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν θέλετε ἔχει ἄλλο, εἰμὴ λύπην ὑπερβολικὴν, ἀλγεινὴν καὶ βαρεῖαν θλίψιν; ὅταν δὲν θέλητε ἔχει, οὔτε τὴν χαρὰν τῶν ἁγίων, οὔτε τὴν ἰδίαν σας προτέραν χαράν; Τάχα νομίζετε ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν κόλασιν εὔθυμος καρδία, ἢ χαρίεν πρόσωπον, ἢ γελωτοποιὸς γλῶσσα; Σεῖς τώρα φωνάζετε, Ὀλίγη χαρὰ

ἀξίζει πολλὴν λύπην. Ἀλλὰ βεβαίως ὀλίγη εὐσεβὴς λύπη, ἥτις ἤθελε τελειώσει εἰς αἰώνιον χαρὰν, ἤθελεν ἀξίζει πολὺ περισσότερον ἀφ' ὅλην τὴν μωρὰν χαράν σας, διότι τὸ τέλος τοιαύτης χαρᾶς εἶναι λύπη!

(5) Οὗτοι θέλουσι χάσει ὡσαύτως ὅλας τὰς τῶν αἰσθήσεων ἡδονάς. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνόμιζον ὡς τὸ ἄκρον ἀγαθὸν, ὡς τὸν οὐρανὸν, ὡς τὸν Θεόν των, πρέπει νὰ τὸ στερηθῶσι καθὼς καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν! Ὁποίαν πτῶσιν θέλει λάβει ὁ ὑπερήφανος καὶ φιλόδοξος ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν τιμῶν του! Καθὼς ἡ κόνις του, καὶ τὰ ὀςᾶ του δὲν θέλουσι γνωρισθῆ ἀπὸ τὴν κόνιν καὶ τὰ ὀστὰ τοῦ πλέον πτωχοῦ ἐπαίτου, τοιουτοτρόπως οὔτε ἡ ψυχή του θέλει τιμηθῆ, ἢ ἀγαπηθῆ πλειότερον ἀπὸ τὴν ἐκείνων. Ὁπόσος ἀριθμὸς τῶν μεγάλων, εὐγενῶν, καὶ πεπαιδευμένων θέλει ἀποκλεισθῆ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ! Δὲν θέλουσιν εὑρεῖ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς των, τὰς ἁπαλὰς κλίνας των, καὶ τὰς ἀναπαυτικὰς στρωμνάς των! Δὲν θέλουσιν ἰδεῖ τοὺς ἀξιοθεάτους κήπους των, τοὺς τερπνοὺς λειμῶνάς των, καὶ τὰ ἄφθονα θέρη των! Αἱ τράπεζαί των δὲν θέλουσιν εἶσθαι τόσον πολυτελεῖς καὶ ὑπηρετημέναι. Ὁ πλούσιος δὲν εἶναι ἐκεῖ πλέον ἐνδεδυμένος μὲ κόκκινα καὶ βύσσινα, οὔτε εὐφραίνεται καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Ἐκεῖ δὲν περιμένει τὸν θαυμασμὸν τῶν θεατῶν. Θέλουσι δὲ ἐξοδεύει τὸν καιρόν των εἰς λύπην, καὶ ὄχι εἰς κώμους, παίγνια, καὶ διασκεδάσεις. Ὁποίαν μεταβολὴν θέλουσιν εὑρεῖ τότε! Ἡ ὁρμὴ τῶν ἐπιθυμιῶν των τότε θέλει ἐλαττωθῆ. Πόσον μάλιστα θέλει κατασπαράττει τὴν καρδίαν των, τὸ νὰ βλέπωσιν ἀλλήλους κατὰ πρόσωπον! Ὁποία συνάντησις θέλει εἶσθαι τότε εἰς αὐτοὺς, καταρωμένους τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐγνωρίσθησαν! Εἴθε οἱ ἁμαρτωλοὶ νὰ ἐνθυμοῦντο τώρα καὶ νὰ ἔλεγον, Θέλουσι τάχα μᾶς συντροφεύει αὗται αἱ ἡ-

δοναὶ καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον; Ἡ ἀνάμνησις αὐτῶν δὲν θέλει εἶσθαι τότε ἡ βάσανός μας; Θέλομεν ἐκλαμβάνει τότε ὡς ἀληθῆ φιλίαν τὴν συγκοινωνίαν τῶν κακῶν; Διατί νὰ πωλήσωμεν τοιαύτας διαρκεῖς ἀκαταλήπτους χαρὰς διὰ γεῦσιν μόνον μιᾶς κατὰ τὸ φαινόμενον ἡδονῆς; Ἔλθετε, καθὼς ὁμοῦ ἡμαρτήσαμεν, ὁμοῦ νὰ προσευχηθῶμεν, διὰ νὰ μᾶς συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς, καὶ ἂς βοηθήσωμεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον εἰς τὸν δρόμον πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀντὶ τοῦ νὰ βοηθώμεθα εἰς τὸ νὰ ἐξαπατῶμεν καὶ νὰ καταστρέφωμεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Εἴθε οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐγνώριζον τί ἐπιθυμοῦσιν, ὅταν θέλωσι νὰ ἔχωσιν ὅλα σύμφωνα μὲ τὰς ἐπιθυμίας των. Τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ νὰ ἐπιθυμῶσι νὰ πληθύνωνται οἱ πειρασμοί των καὶ νὰ ἐνισχύωνται αἱ παγίδες των.

Καθὼς ἡ στέρησις τῆς ἀναπαύσεως τῶν πιστῶν θέλει ἀποβῆ θλιβερὰ εἰς τοὺς ἀσεβεῖς, διὰ τῆς στερήσεως τῶν προσκαίρων ἀπολαύσεων, οὕτω θέλει εἶσθαι ἔτι θλιβερωτέρα διὰ τῶν βασάνων τῆς κολάσεως, τὰ ὁποῖα θέλουσιν ὑποφέρει. Τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῶν τοιούτων βασάνων δύναται νὰ φανῇ, ὅταν συλλογισθῶμεν τὴν κυρίαν αἰτίαν αὐτῶν, ἥτις εἶναι ὁ Θεός· τὸν τόπον, τὴν κατάστασιν τῶν βασάνων· ὅταν συλλογισθῶμεν ὅτι τὰ βάσανα ταῦτα εἶναι ὁ καρπὸς τῆς θείας ἐκδικήσεως· ὅτι ὁ Παντοδύναμος λαμβάνει εὐχαρίστησιν εἰς αὐτά· ὅτι ὁ Σατανᾶς καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ αὐτοὶ θέλουσιν εἶσθαι οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς ἐκδικήσεως τοῦ Θεοῦ· ὅτι τὰ βάσανα ταῦτα θέλουσιν εἶσθαι γενικὰ, ἄνευ ἀνακουφίσεως καὶ ἄνευ τέλους.

(1) Ἡ Κυρία αἰτία τῶν βασάνων τῆς κολάσεως εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός. Καθὼς δὲν ἥμαρτον εἰς ἄλλον οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰμὴ εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν, τοιουτοτρόπως, καὶ οὐδεὶς ἄλλος, εἰμὴ ὁ Θεὸς αὐτὸς θέλει τοὺς τιμωρήσει διὰ τὰ παραπτώματά των. Αὐτὸς ἡτοίμασε τὰς βασάνους ταύτας διὰ τοὺς ἐχθροὺς

του, ἡ διηνεκὴς ὀργή του θέλει καταναλώσει αὐτούς. Ἡ πνοὴ τῆς ἀγανακτήσεώς του θέλει ἀνάπτει τὰς φλόγας. Ἡ ὀργή του θέλει εἶσθαι ἀνυπόφορον βάρος εἰς τὰς ψυχάς των. Ἐὰν εἶχον νὰ κάμωσι μὲ κανὲν κτίσμα, εὐκολώτερον ἠδύναντο νὰ φέρωσι τὸ βάρος αὐτό. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ὅστις πίπτει ὑπὸ τὰ κτυπήματα τοῦ Παντοδυνάμου! Φοβερὸν εἶναι τὸ νὰ ἐμπέσῃ τις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ζῶντος Θεοῦ! (Ἑβρ. ι. 13.) Μηδέν, ὡς πρὸς τοῦτο, ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν ὅλος ὁ κόσμος ἦτον κατ' αὐτῶν, ἢ ἐὰν ἡ δύναμις ὅλων τῶν κτισμάτων συνήρχετο εἰς ἓν διὰ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ. Τώρα τολμῶσι νὰ δυσαρεστήσωσι μᾶλλον τὸν Θεὸν, παρὰ ἕνα οἰκοκύριον ἀγοραστὴν, αὐθέντην, φίλον, γείτονα, ἢ τὴν ἰδίαν των σάρκα. Ἀλλὰ τότε θέλουσιν ἐπιθυμεῖ χιλιάκις, πλὴν ματαίως, νὰ ἦσαν μισημένοι ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μᾶλλον, παρὰ νὰ χάσωσι τὴν εὔνοιαν τοῦ Θεοῦ. Ὁποῖον πῦρ καταναλίσκον εἶναι ἡ ὀργή του! καὶ ἐὰν ἐδῶ ὀλίγον μόνον ἀνάψῃ, πῶς μαραινόμεθα ὡς τὸ χόρτον! Πόσον ταχέως ἡ δύναμίς μας καταπίπτει καὶ μεταβάλλεται εἰς ἀδυναμίαν, καὶ ἡ ὡραιότης μας εἰς ἀσχημίαν! Αἱ φλόγες δὲν καταναλίσκουσι τόσον εὔκολα τὰ ξηρὰ χόρτα, ὅσον ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ θέλει φθείρει τοὺς ἀθλίους τούτους. Ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι φυλακὴν, ἢ σταυρὸν, ἢ πῦρ διὰ τὸν Χριστὸν, μηδὲ ὀλίγον τινὰ ἐμπαιγμὸν, πῶς θέλουσιν ὑποφέρει τότε τὸ καταναλίσκον πῦρ τῆς Θείας ὀργῆς!

(2) Ὁ τόπος, ἡ κατάστασις τῶν βασάνων εἶναι διωρισμένα ἐπὶ σκοπῷ νὰ δοξασθῇ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ δοξάσῃ τὴν δύναμίν του ἔκαμε τὸν κόσμον· ἡ θαυμασία τάξις ὅλων τῶν κτισμάτων ἐμφαίνει τὴν σοφίαν του. Ἡ πρόνοιά του δεικνύεται ἀπὸ τὴν συντήρησιν ὅλων τῶν πραγμάτων. Ὅτε εἷς μόνος σπινθὴρ τῆς ὀργῆς του ἀνάπτῃ

ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ κόσμος ὅλος, ἐκτὸς ὀκτὼ μόνον ἀνθρώπων, καταποντίζεται. Τὰ Σόδομα καὶ ἡ Γομόῤῥα, ἡ Ἀδμὰ καὶ Σεβοεὶμ κατακαίονται μὲ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ. Ἡ θάλασσα τινὰς ἀποῤῥοφᾷ, ἡ δὲ γῆ ἀνοίγει τὸ στόμα της καὶ καταπίνει ἄλλους· καὶ ὁ λοιμὸς ἐξολοθρεύει μυριάδας! Ὁποία διαρκὴς μαρτυρία τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ παροῦσα ἐλεεινὴ κατάστασις τῶν Ἰουδαίων! Ἀλλ' ὅμως κατ' ἐξοχὴν θέλει δοξασθῆ τὸ ἔλεος καὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν. Καθὼς ὁ Θεὸς θέλει τότε δοξάσει τὸ ἔλεός του μὲ τρόπον ἀκατάληπτον τώρα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς πιστοὺς, οἵτινες πρέπει νὰ ἀπολαύσωσιν αὐτὸ, τοιουτοτρόπως θέλει φανερώσει τὴν δικαιοσύνην του, ἥτις εἶναι τῳόντι δικαιοσύνη Θεοῦ. Αἱ ἄσβεστοι φλόγες τῆς κολάσεως δὲν θέλουσι λογισθῆ ὑπὲρ τὸ δέον καυστικαὶ διὰ τοὺς ἐπαναστάτας. Καὶ ὅταν καῶσιν αὐτοῦ μυριάδας αἰώνων, αὐτὸς δὲν θέλει μετανοήσει διὰ τὸ κακὸν, τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς αὐτούς. Ἀλλοίμονον εἰς τὴν ψυχὴν, ἥτις στένεται ὡς σκοπὸς τοῦ Παντοδυνάμου διὰ νὰ τοξεύσῃ κατ' αὐτῆς, καὶ ὡς θάμνος, ὅστις πρέπει νὰ καίηται εἰς τὰς φλόγας τῆς ζηλοτυπίας του καὶ ποτὲ νὰ μὴ καταναλίσκηται.

(3) Τὰ βάσανα τῶν κολασμένων πρέπει νὰ ἦναι ὑπερβολικὰ, διότι εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς θείας ἐκδικήσεως. Ἡ ὀργὴ εἶναι φρικτὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκδίκησις εἶναι ἀπαραίτητος. Ὅταν εἰπῇ ὁ μέγας Θεὸς, Τὰ ἀποστατήσαντα πλάσματά μου, τώρα θέλουσι πληρώσει ὅλην τὴν ὁποίαν ἔκαμαν κατάχρησιν τῆς ὑπομονῆς μου. Ἐνθυμήθητε πόσον καιρὸν εἰς μάτην περιέμενα τὴν ἰδικήν σας εὐκαιρίαν, πόσον συγκατέβην εἰς τὸ νὰ σᾶς καταπείσω καὶ παρακαλέσω. Ἐνομίζετε ὅτι πάντοτε ἤθελα μένει τόσον περιφρονημένος; Τότε θέλει ἐκδικηθῆ διὰ πᾶν ἔλεος τὸ ὁποῖον κατεχράσθησαν, καὶ δι' ὅλην τὴν ἀμέλειάν των, πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν χάριν. Εἴθε νὰ προϊ-

δῶσι τοῦτο οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ γίνωσιν εὐαρεστότεροι εἰς τὸν Θεὸν, προλαμβάνοντες τὴν ἀθλιότητά των.

(4) Θεωρήσατε ὡσαύτως, ὅτι ἂν καὶ ὁ Θεὸς προτιμᾷ μᾶλλον νὰ δεχθῶσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν Χριστὸν καὶ τὸ ἔλεος, ἀλλὰ, ὅταν ἐπιμένωσιν εἰς τὴν ἀποστασίαν των, θέλει εὐδοκήσει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ποινῆς των. Αὐτὸς μᾶς λέγει μὲν, Ὀργὴ δὲν εἶναι εἰς ἐμὲ, ἀλλὰ προσθέτει, « Τίς ἤθελεν ἀντιτάξει ἐναντίον μου ἀσπαλάθους καὶ ἀκάνθας εἰς μάχην; ἤθελα περάσει διὰ μέσου αὐτῶν, ἤθελα κατακαύσει αὐτὰ ὅλα ὁμοῦ. » Ἄθλια κτίσματα! ὅταν ὁ ποιήσας αὐτοὺς δὲν θέλῃ τοὺς οἰκτείρει, καὶ ὁ πλάσας αὐτοὺς δὲν θέλῃ τοὺς ἐλεήσει! (Ἡσαΐ. κζ΄. 4, 11.) « Καὶ καθὼς ὁ Κύριος εὐφράνθη εἰς αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ τοὺς εὐεργετῇ, οὕτω θέλει εὐφρανθῇ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ καὶ νὰ τοὺς μηδενώσῃ! » (Δευτερ. κή. 63.) Ἀλλοίμονον εἰς τὴν ψυχὴν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς χαίρει νὰ τιμωρήσῃ! « Θέλει ἐπιγελάσει εἰς τὸν ὄλεθρόν των, θέλει καταχαρῇ ὅταν ἐπέλθῃ ὁ φόβος των· ὅταν ὁ φόβος των ἐπέλθῃ ὡς ἐρήμωσις καὶ ἡ καταστροφή των ἐφορμήσῃ ὡς ἀνεμοστρόβιλος· ὅταν ἡ θλίψις καὶ ἡ στενοχωρία ἔλθωσι κατ' ἐπάνω των! » (Παροιμ. ά. 26, 27.) Φρικτὸν πρᾶγμα, ὅταν κανεὶς εἰς τὸν οὐρανὸν, ἢ εἰς τὴν γῆν δὲν δύναται νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς, εἰμὴ ὁ Θεὸς, καὶ αὐτὸς θέλῃ εὐφραίνεσθαι εἰς τὸν ὄλεθρόν των! Ἂν καὶ ἡ Γραφὴ ἀνθρωπίνως ὁμιλῇ περὶ τοῦ Θεοῦ ὡς ἐπιγελῶντος καὶ ἐπιχαίροντος, πλὴν ἡ πρᾶξις τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν κόλασιν τῶν ἁμαρτωλῶν δὲν δύναται ἄλλως πως ἁρμοδιώτερον νὰ ἐκφρασθῇ.

(5) Στοχασθῆτε ὅτι ὁ Σατανᾶς καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θέλουσιν εἶσθαι οἱ δήμιοι τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος, ὅστις ἐστάθη ἐνταῦθα τόσον ἐπιτυχὴς εἰς τὸ νὰ ἀποσύρῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὸν Χριστὸν, θέλει εἶσθαι τότε τὸ ὄργανον τῆς τιμωρίας των, διότι

ὑπεχώρησαν εἰς τοὺς πειρασμούς του. Αὕτη εἶναι ἡ ἀνταμοιβὴ, τὴν ὁποίαν θέλει τοὺς κάμει δι' ὅλας των τὰς ἐκδουλεύσεις, διὰ τὴν ἀθέτησιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν διὰ τῆς προτροπῆς ἀμέλειαν τῶν ψυχῶν των! Ἐὰν εἶχον δουλεύσει τὸν Χριστὸν τόσον πιστῶς, ὅσον τὸν Σατανᾶν, ἤθελον λάβει καλητέραν ἀνταμοιβήν. Εἶναι προσέτι δικαιότατον οἱ ἴδιοι νὰ ἦναι οἱ βασανισταὶ τοῦ ἑαυτοῦ των, διὰ να ἰδῶσιν ὅτι ὅλη ἡ καταστροφή των προέρχεται ἐξ ἑαυτῶν· καὶ τότε εἰς ποῖον δύνανται νὰ παραπονεθῶσιν, εἰμὴ μόνον εἰς τὸν ἑαυτόν των;

(6) Στοχασθῆτε ἀκόμη ὅτι θέλουσιν αἰσθάνεσθαι τὰ βάσανά των εἰς ὅλον τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. Καθὼς ὅλα τὰ μέρη ἡνώθησαν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, τοιουτοτρόπως ὅλα πρέπει νὰ μετέχωσι καὶ τῶν βασάνων. Ἡ ψυχὴ, ἐπειδὴ ἦτο πρώτη εἰς τὸ ἁμαρτάνειν, πρέπει νὰ ἦναι πρώτη καὶ εἰς τὸ πάσχειν· καὶ καθὼς εἶναι ἐξοχωτέρας φύσεως ἀπὸ τὸ σῶμα, οὕτω καὶ τὰ βάσανά της ὑπερβαίνουσι πολὺ τὰ τοῦ σώματος· καὶ καθὼς ἡ χαρά της ὑπερβαίνει κατὰ πολλὰ ὅλας τὰς τῶν αἰσθήσεων ἡδονὰς, οὕτω καὶ οἱ πόνοι αὐτῆς ὑπερβαίνουσι τοὺς τοῦ σώματος. Δὲν εἶναι μόνον ψυχὴ, ἀλλ' ἁμαρτωλὴ ψυχὴ, ἥτις πρέπει νὰ ὑποφέρῃ. Τὸ πῦρ δὲν καίει, ἐὰν ἡ ὕλη δὲν ἦναι καύσιμος· ἀλλ' ἐὰν τὸ ξύλον ἦναι ξηρὸν, μὲ ποίαν ὁρμὴν κατακαίει αὐτό! Τὸ σῶμα ἐπίσης καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ ὑποφέρῃ τὸ μέρος του. Τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον τόσον ἐπιμελῶς ἐθεραπεύετο, τόσον τρυφερῶς ἠγαπᾶτο, τόσον μαλακῶς ἐνεδύετο, τί πρέπει τώρα νὰ ὑποφέρῃ! Πόσον τὰ ὑπερήφανα βλέμματά του τώρα ἐταπεινώθησαν! Πόσον ὀλίγον ἐκεῖναι αἱ φλόγες θέλουσιν ἀποβλέπει εἰς τὴν καλλονὴν καὶ ὡραιότητα! Τὰ ὄμματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἦσαν συνειθισμένα νὰ ἡδύνωνται μὲ περίεργα θαύματα, τώρα πρέπει νὰ μὴ βλέπωσιν ἄλλο,

εἰμὴ ὅσα ἐμπνέουσι τρόμον· τὸν Θεὸν ἄνωθεν παρωργισμένον! καὶ τοὺς ἁγίους, τοὺς ὁποίους ποτὲ κατεφρόνουν, χαίροντας τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν οὗτοι ἔχασαν! Περὶ αὐτοὺς δὲ θέλουσιν εἶσθαι μόνον διάβολοι καὶ κολασμέναι ψυχαί! Πῶς ἀποβλέποντες εἰς τὸ παρελθὸν θέλουσι λέγει, Ὅλα τὰ συμπόσιά μας καὶ αἱ παιδιαὶ καὶ οἱ κῶμοι ἀπέβησαν εἰς τοῦτο; Τὰ ὦτα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἦσαν συνειθισμένα εἰς τὴν μουσικὴν καὶ ᾄσματα, θέλουσιν ἀκούει κραυγὰς καὶ φωνὰς τῶν κολασμένων συντρόφων των! Τέκνα φωνάζοντα κατὰ τῶν γονέων των, διότι τὰ ἐνεθάῤῥυναν καὶ τὰ ἔδωκαν τὸ παράδειγμά εἰς τὴν κακίαν! ἄνδρας καὶ γυναῖκας, αὐθέντας καὶ δούλους, ἱερεῖς καὶ λαϊκοὺς, ἡγεμόνας καὶ ὑπηκόους, αἰτιωμένους ἀλλήλους τὴν ἀθλιότητά των, διότι τοὺς ἐμπόδιζον εἰς τὰ χρέη, παρέβλεπον τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐσιώπων, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ προειπῶσι σαφῶς τοὺς κινδύνους! Τοιουτοτρόπως σῶμα καὶ ψυχὴ θέλουσιν εἶσθαι σύντροφα εἰς τὴν ἀθλιότητα.

(7) Πολὺ μεγαλήτερα θέλουσιν εἶσθαι τὰ βάσανα ταῦτα, ἐπειδὴ θέλουσιν εἶσθαι χωρὶς ἀνακούφισιν. Εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, ὅταν τις ὡμίλει περὶ τῆς κολάσεως, ἢ ὅταν ἡ συνείδησις ἐτάραττε τὴν εἰρήνην των, εἶχον προχείρους παρηγόρους, τοὺς σαρκικούς των φίλους, τὰς ὑποθέσεις των, τὴν συντροφίαν των, τὴν εὐθυμίαν των. Ἠδύναντο νὰ πίνωσι, νὰ παίζωσι, καὶ μὲ ὕπνον νὰ διασκεδάζωσι τὰς λύπας των, ἀλλὰ τώρα ὅλαι αὗται αἱ θεραπεῖαι ἠφανίσθησαν. Ἡ σκληρὰ ἡ ματαιόφρων ἡ ἄπιστος καρδία των, ἦτον ὡς φρούριον κατὰ τῶν ταραχῶν τοῦ νοός. Αὐτὸς ὁ Σατανᾶς ἦτον ὁ παρήγορός των, καθὼς καὶ εἰς τὴν προμήτορά μας, λέγων, Τῳόντι εἶπεν ὁ Θεὸς, μὴ φάγητε; Δὲν θέλετε βέβαια ἀποθάνει. Τῳόντι σᾶς λέγει ὁ Θεὸς, ὅτι θέλετε κεῖσθαι εἰς τὴν κόλασιν; Δὲν ἔχει οὕτως. Ὁ Θεὸς εἶναι εὔσπλαγχνος· ἢ καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ τοιαύ-

τη κόλασις, διατί νὰ τὴν φοβῆσθε; Δὲν εἶσθε χριστιανοί; Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐχύθη διὰ σᾶς; Καθὼς τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ παράκλητος τῶν πιστῶν, οὕτω καὶ ὁ Σατανᾶς εἶναι ὁ παρήγορος τῶν πονηρῶν. Ποτὲ κλέπτης δὲν ἐφρόντισε περισσότερον νὰ μὴ ἐξυπνήσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐνῷ κλέπτει τὴν οἰκίαν, παρ' ὅσον ὁ Σατανᾶς νὰ μὴ ἐξυπνήσῃ τὸν ἁμαρτωλόν. Ἀλλ' ὅταν ἀποθάνῃ ὁ ἁμαρτωλὸς, τότε πλέον παύει ὁ Σατανᾶς νὰ κολακεύῃ καὶ νὰ παρηγορῇ. Ποῦ τότε θέλει ἀποβλέπει διὰ παρηγορίαν ὁ ἀπωλεσμένος ἁμαρτωλός; Ἐκεῖνοι, οἵτινες τὸν ἔσυραν εἰς τὴν παγίδα καὶ τὸν ὑπεσχέθησαν ἀσφάλειαν, τώρα τὸν ἐγκαταλείπουσιν, ὄντες οἱ ἴδιοι ἐγκαταλελειμμένοι. Αἱ παρηγορίαι των παρῆλθον, καὶ ὁ δίκαιος Θεὸς, διὰ τὰς νουθεσίας τοῦ ὁποίου ὀλίγον ἐφρόντιζον, θέλει ἐκτελέσει τὸν λόγον του ἕως εἰς τὸ παραμικρόν.

(8) Ἀλλ' ἡ μεγαλητέρα ἐπίτασις τῶν βασάνων τούτων θέλει εἶσθαι ἡ αἰωνιότης των. Ὅταν μυριάδες μυριάδων αἰώνων παρέλθωσι, ταῦτα θέλουσιν εἶσθαι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχὴν, καθὼς ἦσαν τὴν πρώτην ἡμέραν. Ἐὰν ὑπῆρχεν ἡ ἐλαχίστη ἐλπὶς τοῦ νὰ παύσωσιν, αὕτη ἤθελεν ἀνακουφίσει τοὺς κολασμένους. Ἀλλ' ἡ αἰωνιότης εἶναι ἀνυπόφορος συλλογισμός. Δὲν ἐβαρύνθησαν ποτὲ τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς δὲν θέλει βαρυνθῇ καὶ αὐτὸς τὴν τιμωρίαν· ποτὲ ἐκ καρδίας δὲν μετενόησαν διὰ τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς δὲν θέλει μετανοήσει ποτὲ διὰ τὰ βάσανά των, παρέβησαν τοὺς νόμους τοῦ αἰωνίου Θεοῦ, διὸ θέλουσιν ὑποφέρει αἰώνιον τιμωρίαν. Ἐγνώριζον ὅτι αἰώνιος βασιλεία ἦτον ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἀπέρριψαν· τί θαυμαστὸν λοιπὸν ἐὰν ἀποκλεισθῶσιν ἐξ αὐτῆς αἰωνίως; Αἱ ἀθάνατοι ψυχαί των ἦσαν ἔνοχοι παραβάσεως, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει ἀτελευτήτως νὰ ὑποφέρωσι τὴν ποινήν. Πόσον εὐτυχεῖς ἤθελον νομίζει ἑαυτοὺς, ἐὰν ἠδύ-

ναντο νὰ κῆνται ἀκόμη εἰς τὰ μνήματά των, ἢ ἐὰν ἠδύναντο νὰ ἐμβῶσι πάλιν εἰς αὐτά. Πόσον θέλουσι φωνάζει καὶ κράζει, Ὦ θάνατε, ποῦ εἶσαι; Ἐλθὲ, κόψε τὴν ἐλεεινὴν ταύτην ζωήν! Εἴθε τὰ βάσανα ταῦτα νὰ συντρίψωσι τὴν καρδίαν μου, καὶ νὰ δώσωσι τέλος εἰς τὴν ὕπαρξίν μου! Εἴθε νὰ ἠμποροῦσα τέλος πάντων νὰ ἀποθάνω! Εἴθε ποτὲ νὰ μὴ ἐλάμβανα ὕπαρξιν! Τοὺς στεναγμοὺς τούτους θέλουν ἐκ τῆς καρδίας των ἀποσπᾷ οἱ συλλογισμοὶ περὶ τῆς αἰωνιότητος. Οὗτοι ἦσαν συνειθισμένοι να στοχάζωνται μακροὺς τοὺς λόγους καὶ τὰς προσευχάς· πόσον μακρὰ θέλουσι τότε νομίζει τὰ ἀτελεύτητα ταῦτα βάσανα! Πόση διαφορὰ μεταξὺ τῆς διαρκείας τῶν ἡδονῶν των καὶ τῶν πόνων των! αἱ μὲν διήρκουν μίαν στιγμὴν, οἱ δὲ ἐξακολουθοῦσιν εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ἁμαρτωλὲ, ἐνθυμήσου πόσος καιρὸς παρῆλθε. Τώρα στέκεσαι εἰς τὴν πύλην τῆς αἰωνιότητος, καὶ ὁ θάνατος περιμένει νὰ σὲ ἀνοίξῃ τὴν πύλην, καὶ νὰ σὲ ἐμβάσῃ εἰς αὐτήν. Πήγαινε, κοιμήσου ὀλίγας ἀκόμη νύκτας, καὶ κινήσου ἀκόμη ὀλίγας τινὰς ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τότε αἱ ἡμέραι καὶ νύκτες σου θέλουσι τελειώσει. Οἱ συλλογισμοί σου, αἱ φροντίδες καὶ ἡδοναί σου, ὅλαι θέλουσι καταποθῇ ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα, καὶ σὺ πρέπει νὰ ἐμβῇς εἰς κατάστασιν, ἥτις ποτὲ δὲν θέλει μεταβληθῆ. Καθὼς ἡ χαρὰ τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν κατάληψιν, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ πόνοι τῆς κολάσεως· τὰ αἰώνια βάσανα εἶναι βάσανα ἀκατανόητα.

Ἀλλὰ μὲ φαίνεται ὅτι βλέπω τὸν πεισματώδη ἁμαρτωλὸν ἀπηλπισμένως καὶ ἀποφασιστικῶς λέγοντα, Ἐὰν πρέπῃ νὰ κολασθῶ, δὲν εἶναι θεραπεία. Κάλλιον θέλω ῥιψοκινδυνεύει, παρὰ νὰ ζῶ καθὼς ἡ Γραφὴ ἀπαιτεῖ. Θέλω λάβει, ὅ,τι λάβωσι καὶ οἱ γείτονές μου, καὶ θέλομεν ὑποφέρει καθὼς ἐμποροῦμεν. Φεῦ! Ταλαίπωρε! Πρὶν ἀποφασίσῃς

τόσον ἀποτόμως τοῦτο μόνον σὲ παρακαλῶ, νὰ δώσῃς προσοχὴν εἰς μερικὰς ἐρωτήσεις μου, σταθμίζων αὐτὰς μὲ τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου. Τίς εἶσαι σὺ, ὥστε νὰ ὑποφέρῃς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ; Εἶσαι Θεὸς, ἢ ἄνθρωπος; Τίς εἶναι ἡ δύναμίς σου; Δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τῶν χόρτων καὶ τῆς ἀσφάλτου εἰς τὴν ἀντίστασιν τοῦ πυρός; ἢ μὲ τὴν τῶν ἀχύρων εἰς τὴν ἀντίστασιν τῶν ἀνέμων; ἢ μὲ τὴν τοῦ κονιορκτοῦ εἰς τὴν ἀντίστασιν τοῦ ὁρμητικοῦ ἀνεμοστροβίλου; Ἐὰν ἡ δύναμίς σου ἤθελεν εἶσθαι ὡς ἡ τῆς γῆς, καὶ ἡ ἰσχύς σου ὡς ἡ τῶν οὐρανῶν, ἤθελες μολαταῦτα χαθῆ εἰς τὴν πνοὴν τοῦ θυμοῦ του. Πόσῳ μᾶλλον ἐνῷ δὲν εἶσαι, εἰμὴ χῶμα ἀναπνέον, πεφυλαγμένον ὀλίγας τινὰς ἡμέρας ἀπὸ τὸ νὰ σκωληκοφαγωθῇ, καὶ τοῦτο διὰ τῆς βοηθείας καὶ εὐμενείας ἐκείνου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀντιστέκεσαι. Διατί τρέμεις ἀπὸ τὰ σημεῖα τῆς παντοδυναμίας; ἢ ἀπὸ τὴν βροντὴν τῆς ὀργῆς; ἢ ἀπὸ τὴν λάμψιν τῆς ἀστραπῆς; ἢ ἀπὸ τὴν ἀόρατον ἐκείνην δύναμιν, ἥτις διασχίζει τὰς ἰσχυρὰς δρῦς, καὶ κατακρημνίζει τὰ δυνατώτερα κτίρια; ἢ ἀπὸ τὴν πανώλην, ὅταν κάμνῃ θραῦσιν τριγύρω σου; Ἐὰν εἶχες ἰδεῖ τὰς πληγὰς τῆς Αἰγύπτου, ἢ τὴν γῆν καταπίνουσαν τὸν Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν, ἢ τὸν Ἠλίαν καταβιβάζοντα πῦρ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, διὰ νὰ καταφάγῃ τοὺς πεντηκοντάρχους ὁμοῦ καὶ τὰς πεντηκοντάδας των, δὲν ἤθελε καταπλήξει τὸ πνεῦμά σου κἀνὲν ἐκ τῶν θεαμάτων τούτων; Πῶς λοιπὸν τότε θέλεις δυνηθῆ νὰ ὑποφέρῃς τὰς πληγὰς τῆς κολάσεως; Διατί καταπρομάζεις ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐδῶ ὑποφέρεις μικρὰ βάσανα, ὡς ὀδοντόπονον, ποδαλγίαν ἢ λιθίασιν, στέρησιν μέλους τινὸς, μεγάλην πενίαν καὶ ἀτιμίαν; Καὶ ὅμως ὅλα ταῦτα ὁμοῦ θέλουσι λογισθῆ μίαν ἡμέραν εὐδαιμονία ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν θέλεις ἔχει εἰς τὴν κόλασιν. Διατί σὲ

προξενεῖ τόσον μεγάλην φρίκην ἡ προσέγγισις τοῦ θανάτου; Πόσον ἀποπαγόνει τὴν καρδίαν σου! Καὶ ὁ τάφος δὲν ἤθελε λογισθῆ παράδεισος ὡς πρὸς τὸν τόπον τῶν βασάνων, διὰ τὰ ὁποῖα τώρα δὲν σὲ μέλει; Δὲν εἶναι ἀνυπόφορον πρᾶγμα νὰ καύσῃ τις ἓν μέλος τοῦ σώματός σου κρατῶν αὐτὸ εἰς τὸ πῦρ; Καὶ πῶς λοιπὸν θέλετε δυνηθῆ τότε νὰ ὑποφέρητε μυριάκις τὸ αὐτὸ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν; Ὁ συλλογισμὸς, ἢ ἡ ἀνάμνησις τῆς κολάσεως φέρει ἀνησυχίαν εἰς τὸ πνεῦμά σου, καὶ πῶς δύνασαι νὰ ὑποφέρῃς τὰ βάσανα αὐτά; Διατί ὁ πλούσιος παραπονεῖται εἰς τὸν Ἀβραὰμ διὰ τὰ βάσανα τὰ ὁποῖα ὑποφέρει εἰς τὴν κόλασιν; ἢ διατί χάνουν τὴν γενναιότητά των οἱ ἀποθνήσκοντες σύντροφοί σου, καὶ μεταβάλλουσι τοὺς ὑπερηφάνους των λόγους; Διατί οὗτοι δὲν στοχάζονται τὴν κόλασιν μικρόν τι καθὼς σύ; Δὲν εἶδες ποτὲ, ἢ δὲν ὡμίλησας μὲ ἄνθρωπον ἀπηλπισμένον; Πόσον δυσάρεστος ἦτον ἡ ὁμιλία του! πόσον ἐπαχθὴς ἡ ζωή του! Κανὲν ἀφ' ὅσα εἶχε δὲν τὸν ἔδιδεν εὐχαρίστησιν· δὲν εὕρισκε γλυκύτητα εἰς τὸ φαγητὸν ἢ τὸ ποτόν· ἡ θέα τῶν φίλων τὸν ἐτάραττεν· ἐβαρύνετο τὴν ζωὴν, καὶ ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον. Ἐὰν ἡ ἀθλιότης τῶν κολασμένων δύναται νὰ ἦναι ὑποφερτὴ, διατί ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται εὐκόλως νὰ ὑποφέρῃ αὐτὰ τὰ προοίμια τῆς κολάσεως; Τί ἤθελες κάμει ἐὰν ἐνεφανίζετο εἰς σὲ ὁ διάβολος ὑπὸ φρικῶδές τι σχῆμα; Δὲν ἤθελε νεκρωθῆ ἡ καρδία σου, καὶ δὲν ἤθελες ἀνατριχιάσει; Καὶ πῶς θέλεις ὑποφέρει νὰ ζῇς αἰωνίως εἰς τόπον, ὅπου δὲν θέλεις ἔχει ἄλλους κοινωνοὺς, εἰμὴ τοὺς διαβόλους καὶ τοὺς κολασμένους, καὶ ὄχι μόνον θέλεις βλέπει αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ βασανίζεσθαι μετ' αὐτῶν καὶ ὑπ' αὐτῶν; Ἂς σὲ ἐρωτήσω πάλιν. Ἐὰν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἦναι τόσον ἐλαφρὰ, διατί αὐτὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὑπέφερε τοσαῦτα ἐξ αἰτίας αὐτῆς; αὔτη ἔκα-

με νὰ γίνῃ ὁ ἱδρώς του ὡς θρόμβοι αἵματος πίπτοντες εἰς τὴν γῆν. Ὁ Κύριος τῆς ζωῆς ἐφώναξε, « Περίλυπος εἶναι ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· » καὶ εἰς τὸν σταυρὸν, « Θεέ μου, Θεέ μου, διατί μὲ ἐγκατέλιπες ; » Ἐὰν κἀνεὶς ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὰς θλίψεις ταύτας εὐκόλως, οὗτος ἤθελεν εἶσθαι ὁ Χριστός. Οὗτος εἶχεν ἄλλο μέτρον δυνάμεως νὰ ὑποφέρῃ αὐτὰ, ἀφ' ὅ,τι σὺ ἔχεις; Οὐαί σοι, Ἁμαρτωλὲ, διὰ τὴν μωράν σου ταύτην ἀφοβίαν! Νομίζεις ὅτι θέλει εἶσθαι εἰς σὲ ὑποφερτὸν, ὅ,τι ἦτο τόσον βαρὺ εἰς τὸν Χριστόν; Ὁ Χριςὸς ὑπὸ τὴν κατάραν τοῦ νόμου μόνον εὑρίσκετο εἰς πικρὰν ἀγωνίαν, καὶ ἔχυνεν αἱματηρὸν ἱδρῶτα, καὶ σὺ, τὸ ἀδύνατον, μωρὸν κτίσμα, νομίζεις ὡς μηδὲν τὸ νὰ ὑποφέρῃς, καὶ τὴν κατάραν τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ αὐστηροτέραν τιμωρίαν; (Ἑβρ. ί. 29.) Εἴθε ὁ ἀγαθὸς Κύριος νὰ σὲ σωφρονίσῃ διὰ τῆς μετανοίας, μήπως ἡ γνῶσίς σου ἔλθῃ ἀργά.

Καὶ τώρα, Ἀναγνῶστα, ζητῶ νὰ ἀποφασίσῃς ὁποίαν χρῆσιν θέλεις κάμει ὅλων τούτων. Θέλουσιν εἶσθαι ὅλα χαμένα διὰ σέ; ἢ θέλεις σκεφθῇ σπουδαίως; Πολλὰς νουθεσίας τοῦ Θεοῦ ἀπέβαλες, τὸ ἴδιον θέλεις κάμει καὶ εἰς αὐτάς; Πρόσεχε· ὁ Θεὸς δὲν θέλει στέκεσθαι πάντοτε νουθετῶν καὶ ἀπειλῶν. Ἡ χεὶρ τῆς ἐκδικήσεως ὑψώθη, καταφέρεται ἤδη, καὶ ἀλλοίμονον εἰς ὅντινα πέσῃ. Ἀποῤῥίπτεις τὸ βιβλίον καὶ λέγεις ὅτι δὲν ὁμιλεῖ περὶ ἄλλου, εἰμὴ περὶ γεέννης καὶ κολάσεως; οὕτω συνειθίζεις νὰ παραπονῆσαι καὶ διὰ τὸν Ἱεροκήρυκα. Ἀλλὰ δὲν ἤθελες νὰ σὲ ὁμιλήσωμεν περὶ τούτων; Ἔπρεπε νὰ ἤμεθα ἔνοχοι τοῦ αἵματος τῆς ψυχῆς σου, ἀποσιωπῶντες ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς μᾶς παρήγγειλε νὰ γνωστοποιήσωμεν; Προτιμᾷς νὰ χαθῇς μὲ ἡσυχίαν καὶ σιωπὴν, καὶ νὰ χαθῶμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ σοῦ, παρὰ νὰ σὲ δυσαρεστήσωμεν λέγοντες τὴν ἀλήθειαν; Ἐὰν σὺ θέλῃς νὰ ἦσαι

ἔνοχος τοιαύτης ἀπανθρώπου σκληρότητος, μὴ γένοιτο νὰ γίνωμεν καὶ ἡμεῖς ἔνοχοι ταύτης τῆς ἐσχάτης μωρίας! Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ κηρύττειν καὶ γράφειν συχνὰ ἐπιφέρει τὸ μῖσος, καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἐπαίνου εἶναι τόσον φυσική, ὥςε ὀλίγοι ἠδύνονται εἰς αὐτό. Ἀλλὰ συλλογίσου. Εἶναι ταῦτα τάχα ἀληθῆ ἢ ὄχι; Ἐὰν δὲν ἦσαν ἀληθῆ, ἐγὼ ἐγκαρδίως ἤθελα ἑνωθῇ μὲ σὲ ἐναντίον τοῦ ἀλόγου φοβερισμοῦ τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ᾽ ἐὰν αἱ ἀπειλαὶ αὗται ἦναι οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ, πόσον ἄθλιος εἶσαι, μὴ θέλων νὰ ἀκούσῃς, οὔτε νὰ σκεφθῇς αὐτούς! Ἐὰν ἦσαι εἷς ἐκ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ διδασκαλία αὕτη θέλει εἶσθαι εἰς σὲ παραμυθία καὶ ὄχι φρίκη. Ἐὰν δὲ δὲν ἦσαι ἀκόμη ἀναγεννημένος, μὲ φαίνεται ὅτι πρέπει νὰ φοβῆσαι, καὶ ὅταν ἀκούῃς περὶ τοῦ οὐρανοῦ καθὼς καὶ περὶ τῆς κολάσεως, ἐκτὸς ἐὰν σὲ ἦναι σωτηριῶδες τὸ μόνον ὄνομα τοῦ οὐρανοῦ ἢ τῆς σωτηρίας. Κηρύττομεν εἰς σὲ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ ἔλεος, διὰ νὰ σὲ παρακαλέσωμεν νὰ ζητήσῃς αὐτά, καὶ ὄχι νὰ τὰ ἀποβάλῃς. Κηρύττομεν δὲ τὴν κόλασιν, διὰ νὰ σὲ καταπείσωμεν νὰ ἐκφύγῃς ἐξ αὐτῆς. Ἐὰν ἦσο ἐκτὸς πάσης ἐλπίδος τοῦ ν᾽ ἀποφύγῃς αὐτήν, ἤθελεν εἶσθαι εἰς μάτην νὰ λέγωμεν εἰς σὲ περὶ κολάσεως· ἀλλ᾽ ἐνόσῳ ζῇς, πάντοτε εἶναι ἐλπὶς περὶ τῆς ἀναῤῥώσεώς σου, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν ὅλα τὰ μέσα διὰ νὰ σὲ ἐξυπνήσωμεν ἀπὸ τὸν λήθαργόν σου. Ἀλλοίμονον! ποία καρδία δύναται τώρα νὰ ἐννοήσῃ, ἢ ποία γλῶσσα νὰ ἐκφράσῃ τοὺς πόνους τῶν ψυχῶν ἐκείνων, αἵτινες ὑπόκεινται εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ; Τότε, ὦ Ἁμαρτωλοί, θέλετε κράζει πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, Ἐλέησον, σπλαγχνίσθητι μίαν ἀθλίαν ψυχήν. Ἀλλ᾽ ἐγὼ τώρα κράζω εἰς σέ, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, Ἐλέησον, ὦ Ἄνθρωπε, σπλαγχνίσθητι τὴν ἰδίαν σου ψυχήν! Θέλει ἐλεήσει ὁ Θεὸς σέ, ὁ ὁποῖος

δὲν θέλεις νὰ ἐλεήσῃς τὸν ἑαυτόν σου; Ἐὰν ὁ ἵππος σου ἔβλεπε λάκκον ἔμπροσθέν του, μόλις ἠδύνασο νὰ τὸν βιάσῃς νὰ ἐμβῇ μέσα, καὶ σὺ θέλεις νὰ ῥίψῃς ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτόν σου τόσον πεισματωδῶς εἰς τὴν κόλασιν, ἐνῷ ὁ κίνδυνος προεῤῥέθη; Εἰς τὸ πρόσωπον τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, τίς δύναται νὰ σταθῇ; καὶ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ του τίς δύναται νὰ ἀνθέξῃ; Μὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἔπρεπε πλέον νὰ ἔχῃς χρείαν λέξεων, ἀλλὰ νὰ ἀποῤῥίψῃς ἀμέσως τὰς ψυχολέθρους ἁμαρτίας, καὶ ὁλοκλήρως νὰ παραδοθῇς εἰς τὸν Χριστόν. Ἀποφάσισε τοῦτο ἀμέσως καὶ ἐκτέλεσέ το, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ ἰδῶ τὸ πρόσωπόν σου εἰς τὴν ἀνάπαυσιν μεταξὺ τῶν πιστῶν. Εἴθε ὁ Κύριος νὰ καταπείσῃ τὴν καρδίαν σου, νὰ ἐμβῇς εἰς τὴν διαθήκην ταύτην χωρὶς ἄλλην ἀναβολήν! Ἀλλ' ἐὰν ἀποσκληρυνθῇς ἕως θανάτου, καὶ δὲν ὑπάρχῃ πλέον θεραπεία, μὴν εἰπῇς ἔπειτα ὅτι δὲν ἐνουθετήθης πιστῶς, καὶ ὅτι δὲν εἶχες φίλον, ὅστις ἤθελε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν κόλασίν σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Ἀνάγκη τοῦ ζητεῖν ἐπιμελῶς τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν.

Ἐὰν ὑπάρχῃ τοιαύτη βεβαία καὶ ἔνδοξος ἀνάπαυσις διὰ τοὺς πιστούς, διατί οἱ ἄνθρωποι δὲν τὴν ζητοῦσι σπουδαιότερον; Ἤθελε νομίσει τις ὅτι ἐάν τις ἤκουε μόνον περὶ τοιαύτης ἀνεκλαλήτου δόξης, τὴν ὁποίαν ἠδύνατο νὰ ἀποκτήσῃ, καὶ ἐπίστευεν ὅτι εἶναι ἀληθὲς τὸ ὁποῖον ἤκουσεν, ἤθελε παραφερθῇ ἐκ τῆς ὁρμῆς τῆς ἐπιθυμίας του δι' αὐτήν, καὶ ἤθελε λησμονήσει σχεδὸν νὰ φάγῃ καὶ νὰ πίῃ, καὶ δὲν

ἤθελε φροντίσει διὰ τίποτε ἄλλο, οὔτε ὁμιλεῖ ἢ ζητεῖ ἄλλο τι, εἰμὴ πῶς νὰ ἀποκτήσῃ τοῦτον τὸν θησαυρόν. Καὶ μολοντοῦτο ἄνθρωποι, οἵτινες ἀκούουσι περὶ αὐτοῦ καθημέραν, καὶ ἐπαγγέλονται ὅτι πιστεύουσιν αὐτὸ ὡς θεμελιῶδες ἄρθρον τῆς πίστεώς των, τόσον ὀλίγον φροντίζουσιν ἢ κοπιάζουσι δι' αὐτὸ, ὡς νὰ μὴν ἤκουσαν ποτὲ περὶ τοιούτου πράγματος, ἢ ὡς νὰ μὴν ἐπίστευον κἀμμίαν λέξιν ἀφ' ὅσα ἤκουον. Ὁ ἔλεγχος οὗτος δύναται νὰ προσαρμοσθῇ κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς φρονοῦντας τὰ τοῦ κόσμου, εἰς τὸ ἀσεβὲς πλῆθος, εἰς τοὺς ἔχοντας μόρφωσιν εὐσεβείας, καὶ ἐν μέρει εἰς αὐτοὺς τοὺς εὐσεβεῖς.

Οἱ φρονοῦντες τὰ τοῦ κόσμου εἶναι τόσον ἐνησχολημένοι εἰς τὸ νὰ ζητῶσι τὰ ἐπίγεια, ὥστε δὲν ἔχουσιν οὔτε καρδίαν, οὔτε καιρὸν νὰ ζητῶσι τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην. Ὦ ἀνόητοι Ἁμαρτωλοὶ, τίς σᾶς ἐβάσκανεν; Ὁ κόσμος βασκαίνει τοὺς ἀνθρώπους μεταβάλλων αὐτοὺς εἰς ἄλογα ζῶα, καὶ τοὺς φέρει εἰς ὑπέρμετρον μανίαν. Ἰδέτε πῶς ἱππεύουσι καὶ τρέχουσι καὶ ἁρπάζουσι καὶ ταράττονται διὰ μηδαμινὰ πράγματα ἐνῷ ἡ αἰώνιος ἀνάπαυσις ἀμελεῖται. Πῶς μηχανεύονται καὶ φροντίζουσι νὰ ἀναβῶσι μίαν βαθμίδα ὑψηλότερον ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς των εἰς τὸν κόσμον, ἐνῷ ἀμελοῦσι τὴν βασιλικὴν ἀξίαν τῶν πιστῶν. Πόσον ἀχορτάστως διώκουσι τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς, ἐνῷ θεωροῦσι τοὺς ἐπαίνους τοῦ Θεοῦ, τὴν χαρὰν τῶν ἀγγέλων ὡς κοπιαστικὸν βάρος. Πόσον ἀόκνως ἐπιμελοῦνται νὰ ἀνατρέφωσι τὰ τέκνα των, καὶ νὰ αὐξήσωσι τὰ κτήματά των, πολλὰ ἢ ὀλίγα, ἐνῷ ἡ κρίσις πλησιάζει. Ἀλλὰ τί θέλουσι τότε κάμει αὐτοὶ, οἱ ὁποῖοι δὲν σκέπτονται ποτὲ οὔτε μίαν ὥραν; Πῶς σηκόνονται ἐνωρὶς, καὶ πλαγιάζουσιν ἀργὰ, καὶ κοπιάζουσιν ἀπὸ χρόνον εἰς χρόνον, νὰ συντηρῶσιν ἑαυτοὺς καὶ τὰ τέκνα των με ὑπόληψιν, ἕωσοῦ νὰ ἀποθάνωσιν; Ἀλλὰ τί θέλει συμβῇ μετὰ ταῦτα,

ποτὲ δὲν συλλογίζονται. Μολοντοῦτο οἱ ἄνθρωποι οὗτοι φωνάζουσι, Δὲν δυνάμεθα νὰ σωθῶμεν χωρὶς τόσον θόρυβον; Πόσον πρωῒ ἐγείρουσι τοὺς ὑπηρέτας των νὰ ἐργασθῶσιν! ἀλλὰ πόσον σπανίως τοὺς κράζουσιν εἰς τὴν προσευχὴν, ἢ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν! Τί ἔκαμεν ὁ κόσμος οὗτος διὰ τοὺς ἐραστάς του καὶ τοὺς φίλους του, ὥστε νὰ τὸν διώκωσι μὲ τόσην ζέσιν καὶ νὰ τὸν ζητῶσι μὲ τόσον πόθον, ἐνῷ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ οὐρανὸς ἵστανται πλησίον καὶ ὀλίγοι ἀποβλέπουσιν εἰς αὐτούς; Τί δὲ καὶ εἰς τὸ μέλλον θέλει κάμει δι' αὐτοὺς ὁ κόσμος; Ἡ κοινὴ εἴσοδος εἰς αὐτὸν γίνεται μὲ στενοχωρίαν καὶ θλίψιν· ἡ δίοδος αὐτοῦ εἶναι συνεχὴς φροντὶς καὶ κόπος· ἡ δὲ ἔξοδος ἀπ' αὐτοῦ εἶναι δριμύτατον πάντων. Ὦ ἄλογοι καὶ ἄθλιοι ἄνθρωποι! ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ἡδονὴ θέλουσι πάντοτε σᾶς παρακολουθεῖ; Ὁ χρυσὸς καὶ ἡ ἐπίγειος δόξα θέλουσι τάχα ἀποβῆ φίλοι προσηλωμένοι εἰς σᾶς εἰς τὸν καιρὸν τῆς μεγίστης ἀνάγκης σας; Θέλουσιν ἀκούει τὰς φωνάς σας τὴν ἡμέραν τῆς ἀπωλείας σας; Τὴν ὥραν τοῦ θανάτου σας, θέλουσι τάχα σᾶς ἀποκριθῆ ἢ σᾶς ἀνακουφίσει; Θέλουσι σᾶς συντροφεύσει καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, καὶ δωροδοκήσει τὸν κριτὴν, ἢ ἀγοράσει τόπον διὰ σᾶς μεταξὺ τῶν πιςῶν; Διατί λοιπὸν ὁ πλούσιος ἐπεθύμει μίαν ῥανίδα ὕδατος διὰ νὰ δροσίσῃ τὴν γλῶσσάν του; ἢ ἀξίζουν τάχα περισσότερον ἀπὸ τὴν αἰώνιον ἀνάπαυσιν αἱ γλυκεῖαι μερίδες τῆς παρούσης εὐαρεστήσεως καὶ τιμῆς; Καὶ θέλουσι σᾶς ἀποζημιώσει διὰ τὴν στέρησιν τοῦ διαμένοντος ἐκείνου θησαυροῦ; Δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἡ παραμικρὰ ἐλπὶς τινὸς ἐκ τούτων; Ἆ! ἀχρεῖε, ἀπατηλὲ κόσμε! πόσον συχνὰ ἠκούσαμεν τοὺς πιςοτέρους δούλους σου, παραπονουμένους τέλος καὶ λέγοντας, Ἆ! ὁ κόσμος μὲ ἠπάτησε καὶ μὲ ἠφάνισε· μὲ ἐκολάκευσεν εἰς τὴν εὐτυχίαν μου, ἀλλὰ τώρα εἰς τὴν ἀνάγκην μου μὲ

ἀποῤῥίπτει. Ἐὰν εἶχα δουλεύσει τὸν Χριστὸν τόσον πιστῶς, ὅσον ἐδούλευσα τὸν κόσμον, δὲν ἤθελε μὲ ἐγκαταλείψει οὕτω ἀπαρηγόρητον καὶ ἀπηλπισμένον! Οὕτω παραπονοῦνται· καὶ ὅμως οἱ διάδοχοι αὐτῶν ἁμαρτωλοὶ δὲν νουθετοῦνται. Ὅσον δὲ περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀσεβῶν, οὗτοι δὲν θέλουσι καταπεισθῆ νὰ λάβωσι τὸν κόπον νὰ ἐκτελέσωσι διὰ τὴν σωτηρίαν, οὔτε τὰ κοινὰ ἐξωτερικὰ χρέη τῆς θρησκείας. Ἐὰν κηρύττηται τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὸν τόπον ὅπου κατοικοῦν, ἴσως μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν πηγαίνουσι νὰ ἀκροασθῶσιν αὐτὸ, οἱ δὲ λοιποὶ μένουσιν εἰς τὰ ἴδια. Ἐὰν ὁ οἰκοδεσπότης ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μέρος τῆς οἰκογενείας μένει εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐὰν δὲ αὐτοῦ λείπῃ τὸ καθαρὸν καὶ ἀμόλυντον κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, πόσον ὀλίγοι ὑπάγουσιν εἰς ἄλλην κώμην, ἓν ἢ δύο μίλια μακρὰν, διὰ νὰ ἀκούσωσιν ἄλλο, ἂν καὶ ὑπάγωσι πολλὰ μίλια μακρὰν εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ νὰ προμηθευθῶσι τροφὰς πρὸς συντήρησιν τῶν σωμάτων των! Οὗτοι γνωρίζουσιν, ὅτι ἡ Γραφὴ εἶναι ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἀθωωθῶσιν, ἢ νὰ καταδικασθῶσιν εἰς τὴν κρίσιν· καὶ ὅτι μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅςις χαίρει εἰς τὸν νόμον τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὸν νόμον αὐτοῦ μελετᾷ ἡμέραν καὶ νύκτα· καὶ ὅμως δὲν θέλουσι νὰ λαμβάνωσι τὸν κόπον νὰ ἀναγινώσκωσιν ἓν κεφάλαιον τὴν ἡμέραν. Ἂν καὶ διατεταγμένοι νὰ προσεύχωνται ἀδιαλείπτως, καὶ νὰ προσεύχωνται πάντοτε, δὲν θέλουσιν ὅμως νὰ προσεύχωνται, οὔτε εἰς τὰς οἰκογενείας των συνεχῶς, οὔτε εἰς τὸ ταμεῖόν των κατ' ἰδίαν. Ὁ Δανιὴλ μᾶλλον ἐπροτίμα νὰ ῥιφθῇ εἰς τοὺς λέοντας, παρὰ νὰ ἀπέχῃ τοῦ νὰ προσεύχηται τρὶς τῆς ἡμέρας εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου οἱ ἐχθροί του ἠδύναντο νὰ τὸν ἀκούωσιν· οὗτοι ὅμως μᾶλλον θέλουσι νὰ ῥιψοκινδυνεύωσι νὰ γίνωσιν αἰώνιον λάφυρον τοῦ Σατανᾶ, τοῦ ὠρυομένου λέον-

τος, παρὰ νὰ ζητῶσιν οὕτω τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀσφάλειαν. Αἱ ψυχραὶ καὶ ἄκαρδοι προσευχαί των φέρουσι τὸν Θεὸν εἰς τὸ νὰ ἀποβάλῃ μᾶλλον τὴν αἴτησίν των· διότι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων λαμβάνεται ὡς ὁμολογούμενον, ὅτι, ἐκεῖνος, ὅστις ζητεῖ τίποτε μὲ τρόπον ψυχρὸν καὶ σπανίως, δὲ τὸν μέλει πολὺ δι᾽ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ζητεῖ. Ἐκεῖνοι, οἵτινες στοχάζονται ὅτι ὁ οὐρανὸς δὲν ἀξίζει τὴν πλέον συνεχῆ καὶ ἔνθερμον αἴτησίν των, κρίνουσιν ἑαυτοὺς ἀναξίους αὐτοῦ. Ἐὰν πᾶσα θύρα, ὅπου αἱ οἰκογένειαι δὲν ζητοῦσι πρωῒ καὶ ἑσπέραν ἐνθέρμως τὸν Κύριον διὰ τῆς προσευχῆς, ἐσημειόνετο, διὰ νὰ χυθῇ ἡ ὀργή του ἐπάνω εἰς τοιαύτας οἰκογενείας, αἱ πόλεις μας ἤθελον εἶσθαι ὡς τόποι ἠρημωμένοι ἀπὸ θανατικὸν, ἐπειδὴ οἱ μὲν ἤθελον κεῖσθαι ἔσωθεν νεκροὶ, ἔξωθεν δὲ φαίνεσθαι τὸ σημεῖον τῆς κρίσεως. Φοβοῦμαι μήπως εἰς μίαν οἰκίαν, ἥτις ἤθελε σωθῆ, δέκα ἤθελον σημειωθῆ διὰ θάνατον. Κατ᾽ ἐξοχὴν δὲ, ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ ἰδῶμεν τί κάμνουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν κρυπτῷ εἰς τὰ ταμεῖά των, πόσον ὀλίγους ἠθέλομεν εὑρεῖ εἰς ὁλόκληρον πόλιν, οἵτινες ἐξοδεύουσιν ἓν μόνον τέταρτον τῆς ὥρας, πρωῒ καὶ ἑσπέραν, εἰς ἔνθερμον ἱκεσίαν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν των! Ὦ πόσον ὀλίγον ὑπολήπτονται οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τὴν αἰώνιον ἀνάπαυσιν! Οὕτω παραμελοῦσι πᾶσαν σπουδὴν διὰ τὸ ἴδιόν των καλὸν, ἐκτὸς κοινοῦ τινος χρέους εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸ ὁποῖον ἡ ἕξις, ἢ ἡ ὑπόληψις τοὺς παρακινεῖ νὰ κάμωσι. Κατάπεισέ τους νὰ ἀναγινώσκωσι καλὰ βιβλία, νὰ μάθωσιν εἰς τὴν κατήχησίν των τὰς βάσεις τῆς θρησκείας, νὰ ἁγιάζωσι τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου διὰ προσευχῆς, μελέτης, ἀκροάσεως τοῦ Λόγου, καὶ ἀποχῆς ὅλων τῶν κοσμικῶν συλλογισμῶν καὶ ὁμιλιῶν, ὁποίαν τότε ἐπίπονον ζωὴν ἐκλαμβάνουσιν αὐτὴν, ὡς ἐὰν ἐνόμιζον, ὅτι ὁ οὐρανὸς δὲν εἶναι ἄξιος τοσούτου κόπου!

Ἄλλο εἶδος εἶναι οἱ ἔχοντες τὴν μόρφωσιν τῆς εὐσεβείας, οἵτινες δύνανται μὲν νὰ ἐκτελέσωσιν ὁποιονδήποτε ἐξωτερικὸν χρέος, ἀλλὰ ποτὲ δὲν καταπείθονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔργον τῆς θρησκείας. Κηρύττουσιν, ἢ ἀκροῶνται, ἢ ὁμιλοῦσι περὶ οὐρανοῦ, ἢ προσεύχονται εἰς τὰς οἰκογενείας, λαμβάνουσι μέρος μὲ τοὺς καλοὺς εἰς τὰ καλὰ, καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ τοὺς ὑπολήπτωνται οἱ εὐσεβεῖς, ἀλλὰ δὲν ἐμποροῦσι ποτὲ νὰ καταγίνωνται εἰς τὰ πλέον πνευματικὰ χρέη, ὡς νὰ μελετῶσι καὶ νὰ προσεύχωνται ἐν τῷ κρυπτῷ συνεχῶς καὶ ἐνθέρμως, νὰ ἐξετάσωσιν ἑαυτοὺς εὐσυνειδότως, νὰ φρονῶσι τὰ οὐράνια, νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὰς καρδίας των, τοὺς λόγους των, καὶ τὰς ὁδούς των, νὰ νεκρόνωσι τὴν σάρκα, καὶ νὰ μὴ φροντίζωσι νὰ ἐκτελῶσι τὰς ἐπιθυμίας της, νὰ ἀγαπῶσιν ἐκ καρδίας καὶ νὰ συγχωρῶσι τοὺς ἐχθρούς των, καὶ νὰ προτιμῶσι τοὺς ἀδελφούς των ἀπὸ τὸν ἑαυτόν των, νὰ ἀποθέτωσιν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ ὅλα ὅσα ἔχουσιν ἢ κάμνουσι, νὰ προτιμῶσι τὴν δουλείαν καὶ τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ περισσότερον ἀπὸ ὅλα, νὰ ἑτοιμάζωνται διὰ τὸν θάνατον, καὶ ἑκουσίως νὰ ἀφίνωσιν ὅλα, διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸν Χριστόν. Οἱ ὑποκριταὶ ποτὲ δὲν θέλουσι καταπεισθῇ εἰς κανὲν ἐκ τούτων. Ἐὰν ὁ ὑποκριτὴς δεχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον μὲ χαρὰν, ἡ ἀποδοχὴ αὕτη γίνεται μόνον κατ᾽ ἐπιφάνειαν, καὶ ποτὲ δὲν ἀφίνει τὸν σπόρον νὰ ῥιζώσῃ εἰς βάθος. Τὸν μεταβάλλει τὴν γνώμην, ἀλλὰ ποτὲ δὲν μαλακόνει καὶ αναμορφόνει τὴν καρδίαν του, οὔτε τὴν ὑποτάσσει εἰς τὴν τελείαν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν τοῦ Χριστοῦ. Καθὼς ἡ θρησκεία του συνίσταται ὡσεπιτοπλεῖστον εἰς δόξας, τοιουτοτρόπως εἰς ταύτας ἐνασχολεῖται τὸ περισσότερον, καὶ περὶ αὐτῶν ὁμιλεῖ. Ἀντὶ τοῦ νὰ ἐναγκαλίζηται ὁ τοιοῦτος τὴν γνωστὴν ἀλήθειαν μὲ ταπεινοφροσύνην, ἀγάπην, καὶ ὑπακοὴν, εἶναι

συνήθως ἀμαθὴς, τολμηρὸς καὶ ἰσχυρογνώμων, καὶ μεταπράτης τῶν φιλονεικιῶν. Καταφρονῶν τοὺς ἄλλους καὶ τὰς δόξας αὐτῶν, καὶ σπανίως ὁμιλῶν μὲ σεμνότητα καὶ ταπεινοφροσύνην περὶ τῶν μεγάλων πραγμάτων τοῦ Χριςοῦ, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ θρησκεία του κατοικεῖ μᾶλλον εἰς τὴν κεφαλὴν παρὰ εἰς τὴν καρδίαν του. Ὁ ἄνεμος τοῦ πειρασμοῦ τὸν μεταφέρει ὡς πτερὸν, ἐπειδὴ ἡ καρδία του δὲν εἶναι στερεωμένη διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς χάριτος. Εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του ὁμιλίαν ποτὲ δὲν θρηνεῖ ταπεινοφρόνως τὰ ἐλαττώματα τῆς ψυχῆς του, οὔτε ὁμολογεῖ εὐαισθήτως τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν κακὴν διαγωγήν του· ἀλλ᾽ ἔχει τὴν μεγαλητέραν του πεποίθησιν εἰς τοῦτο, τὸ ὅτι εἶναι ἐκ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς κοινωνίας. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὸν τὰ τοῦ κόσμου φρονοῦντα ὑποκριτὴν, ὅστις πνίγει τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰς ἀκάνθας τῶν κοσμικῶν φροντίδων καὶ ἐπιθυμιῶν. Εἶναι πεπεισμένος ὅτι πρέπει νὰ ἦναι θρῆσκος, ἢ ἄλλως δὲν δύναται νὰ σωθῇ, καὶ διὰ τοῦτο ἀναγινώσκει, καὶ ἀκούει, καὶ προσεύχεται, καὶ παραιτεῖ τὴν προτέραν του συναναστροφὴν, καὶ τοὺς παλαιούς του δρόμους, ἀλλ᾽ ἀποφασίζει νὰ κατακρατῇ τὰ παρόντα. Ἡ κρίσις του δύναται νὰ λέγῃ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ἄκρον ἀγαθὸν, ἀλλὰ ἡ καρδία του καὶ ἡ διάθεσίς του δὲν λέγουσιν αὐτὸ ποτέ. Ὁ κόσμος ἀγαπᾶται ὑπ᾽ αὐτοῦ περισσότερον ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ κόσμος εἶναι ὁ Θεός του. Ἂν καὶ οὗτος δὲν διώκῃ τὰς δόξας καὶ τοὺς νεωτερισμοὺς ὡς ὁ πρῶτος, ὅμως θέλει εἶσθαι της γνώμης ἐκείνης, ἥτις εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῶν κοσμικῶν του συμφερόντων. Καὶ καθὼς τὸ πνεῦμα τινὸς γίνεται ἀδύνατον ἀπὸ λοιμικὴν ἀσθένειαν, τοιουτοτρόπως τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου, κατεχόμενον ἀπὸ τὸν λοιμὸν τῆς κοσμικῆς διαθέσεως, πολλὰ ἀδύνατον γίνεται εἰς τὴν ἐν τῷ κρυπτῷ προσευχήν. Πόσον

εἶναι ἐπιπόλαιος εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ εἰς τὴν μελέτην! Πόσον ὀλίγον ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ ὁλωσδιόλου δὲν ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, δὲν περιπατεῖ μὲ αὐτὸν, δὲν χαίρει εἰς αὐτὸν, οὔτε τὸν ἐπιθυμεῖ. Ὥστε τὰ δύο ταῦτα, καὶ πολλὰ ἄλλα εἴδη ὑποκριτῶν, ἂν καὶ δύνανται νὰ σᾶς συντροφεύσωσιν εἰς τὰ εὔκολα καὶ τὰ κατ' ἐπιφάνειαν τῆς θρησκείας, ποτὲ ὅμως δὲν θέλουσι λάβει τὸν κόπον νὰ ἐκτελέσωσι τὰ ἐσωτερικὰ καὶ πνευματικὰ αὐτῆς χρέη.

Καὶ αὐτοὶ οἱ εὐσεβεῖς εἶναι ἀρκετὰ ὀκνηροὶ θηρευταὶ τῆς αἰωνίου των ἀναπαύσεως. Φεῦ! ὁποία δυσαναλογία μεταξὺ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ζέσεώς μας, τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῶν πράξεών μας! Τίς σπεύδει, καθὼς πρέπει εἰς τὴν ὁδόν του πρὸς τὸν οὐρανόν; Πόσον ἀκίνητοι στεκόμεθα, πόσον ὀκνηρῶς ἐργαζόμεθα, πόσον ἀμελοῦμεν, ἀστεϊζόμεθα, καὶ δαπανῶμεν τὸν καιρόν μας εἰς φλυαρίας! Πόσον ἀπατηλῶς ἐκτελοῦμεν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ! Πόσον ἀκούομεν ὡς νὰ μὴν ἀκούωμεν, καὶ προσευχόμεθα ὡς νὰ μὴ προσευχώμεθα! Ἐξετάζομεν, μελετῶμεν, καὶ ἐλέγχομεν τὴν ἁμαρτίαν, ὡς νὰ μὴ κάμνωμεν αὐτά. Ἀπολαύομεν τὸν Χριστὸν ὡς νὰ μὴ τὸν ἀπολαύωμεν, καὶ ζῶμεν ὡς ἐὰν εἴχομεν μάθει νὰ μεταχειριζώμεθα τὰ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς ὁ Ἀπόστολος μᾶς διδάσκει νὰ μεταχειριζώμεθα τὰ τοῦ κόσμου. Ὁποία ἀναισθησία καὶ νάρκωσις μᾶς ἐκυρίευσεν! Ἀποθνήσκομεν, καὶ τὸ γνωρίζομεν, καὶ ὅμως δὲν κινούμεθα. Εἴμεθα εἰς τὴν θύραν τῆς αἰωνίου μακαριότητος, ἢ ἀθλιότητος, καὶ ὅμως δὲν τὸ καταλαμβάνομεν. Ὁ θάνατος κρούει καὶ δὲν τὸν ἀκούομεν. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ Χριστὸς κράζουν καὶ φωνάζουν εἰς ἡμᾶς, Σήμερον ἐὰν τὴν φωνήν του ἀκούσητε μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας σας· ἐργάζεσθε ἕωσοῦ εἶναι ἡμέρα, διότι ἔρχεται νὺξ, ὅτε κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἐργάζηται. Τώρα ἐνασχολεῖσθε εἰς τὸ ἔργον

σας, κοπιάζετε διὰ τὰς ψυχάς σας, δαπανᾶτε ὅλην τὴν δύναμιν καὶ τὸν καιρόν σας εἰς τοῦτο, τώρα ἢ ποτέ. Καὶ μολοντοῦτο δὲν κινούμεθα περισσότερον, ἀφ' ὅ,τι ὅταν κοιμώμεθα. Πόσον σπεύδει ὁ θάνατος καὶ ἡ κρίσις! πόσον ταχέως ἔρχονται! σχεδὸν μᾶς ἔφθασαν, καὶ μολοντοῦτο πόσον ὀλίγον ταχύνομεν. Κύριε, τί ἀναίσθητον, γήϊνον, καὶ καταχθόνιον πρᾶγμα εἶναι ἡ σκληρὰ καρδία! Ποῦ ὑπάρχει ἄνθρωπος, ὅστις ζῇ τῳόντι ὡς Χριστιανός; Μὲ φαίνεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι πανταχοῦ λογίζονται ὡς μικρόν τι τὴν αἰώνιόν των κατάστασιν. Ὀλίγον, καὶ ἐνίοτε μόνον τὴν ἐνθυμοῦνται. Δὲν τὴν ἔχουσιν ὡς τὸ κυριώτερον ἔργον τῆς ζωῆς των. Ἐὰν ἐγὼ αὐτὸς δὲν ἤμην ἀσθενὴς μὲ τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν, μὲ ποῖα δάκρυα ἤθελα ἑνώσει τὴν μελάνην ταύτην! μὲ ὁποίους στεναγμοὺς ἤθελα ἐκφράσει τὰ παράπονα ταῦτα! καὶ μὲ ποίαν θλίψιν καρδίας ἤθελα ἐπιθρηνήσει τὴν γενικὴν ταύτην νέκρωσιν!

Οἱ ἄρχοντες τάχα μεταξὺ ἡμῶν ἐκτελοῦσι σπουδαίως τὸ ἔργον τοῦτο; Εἶναι ζηλωταὶ τοῦ Θεοῦ; Ἀνοικοδομοῦσι τὸν οἶκόν του; εἶναι εὐαίσθητοι εἰς τὴν τιμήν του; Βοηθοῦσι τὸν λόγον; Φέρονται κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν, ὡς τῶν ταραξιῶν τῆς εἰρήνης ἡμῶν; καὶ τῆς μόνης αἰτίας ὅλων τῶν ταλαιπωριῶν μας; Μεταχειρίζονται ὅλην τὴν δύναμίν των, τὸν πλοῦτον, τὴν τιμὴν, καὶ ὅλην τὴν ἐπιῤῥοήν των διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἄνθρωποι, οἵτινες πρέπει ἐντὸς ὀλίγου νὰ δώσωσι λογαριασμὸν διὰ τὴν οἰκονομίαν των;

Πόσον ὀλίγοι εἶναι οἱ ἱερεῖς ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι σπουδαῖοι εἰς τὸ ἔργον των. Μάλιστα πόσον καὶ οἱ καλήτεροι ἐξ αὐτῶν ἀπολείπονται εἰς τοῦτο! Φωνάζομεν τάχα, « μὲ ἐπίδειξιν τοῦ Πνεύματος » κατὰ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπει-

θείας εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, (Β΄. Κορινθ. ϐ΄. 4.) καὶ φερόμεθα τάχα πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ὡς εἰς πῦρ καταναλίσκον τὰς πόλεις, καὶ ἀποσύρομεν μὲ ϐίαν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ αὐτήν; Καταπείθομεν τάχα τὸν λαόν μας ὡς πρέπει νὰ κάμνωσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες « ἐξεύρουν τὸν φόϐον τοῦ Κυρίου; » Κηρύττομεν τάχα ἐνθέρμως τὸν Χριστὸν, καὶ τὴν ἀναγέννησιν, καὶ τὴν πίστιν, καὶ τὴν ἁγιωσύνην, πιστεύοντες ὅτι ἄνευ τούτων οἱ ἄνθρωποι ποτὲ δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι ζωήν; Κινοῦνται τάχα τὰ σπλάγχνα μας διὰ τὸ ἀμαθὲς, ἀμελὲς, καὶ πεισματῶδες πλῆθος; Ὅταν τοὺς ϐλέπωμεν κατὰ πρόσωπον, αἱ καρδίαι μας τάχα τρέμουσι δὶ αὐτοὺς, μήπως δὲν θέλομεν ἰδεῖ ποτὲ τὰ πρόσωπά των εἰς τὴν ἀνάπαυσιν; Λέγομεν τάχα πρὸς αὐτοὺς κλαίοντες, καθὼς ὁ Παῦλος, διὰ τὴν σαρκικὴν καὶ γήϊνον διάθεσίν των; καὶ διδάσκομεν αὐτοὺς δημοσίως καὶ ἀπὸ οἰκίαν εἰς οἰκίαν, εἰς πάντα καιρὸν, καὶ μὲ πολλὰ δάκρυα; καὶ παρακαλοῦμεν αὐτοὺς ὡς πρέπει διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν των; ἢ μᾶλλον σπουδάζομεν νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ἔγκρισιν τῶν κριτικῶν ἀκροατῶν μας, ὡς ἐὰν τὸ ἔργον τοῦ ἱερέως δὲν ἦτο μεγαλήτερον, παρὰ μόνον νὰ λέγῃ νόμιμόν τι παραμύθιον μίαν ὥραν, καὶ νὰ μὴ ϐλέπῃ πλέον τὸν λαὸν ἕως εἰς τὴν ἀκόλουθον ὁμιλίαν; Ἡ σαρκική μας φρόνησις δὲν ψυχραίνει τὴν ζέσιν μας, καὶ κάμνει τοὺς περὶ κατανυκτικοτάτων ὑποθέσεων λόγους μας νεκρούς; Μὲ ποίαν ἡμερότητα φερόμεθα πρὸς τὰς ἁμαρτίας ἐκείνας, αἵτινες θέλουσι φέρεσθαι τόσον σκληρὰ πρὸς τὰς ψυχὰς τοῦ λαοῦ μας! Ἐνὶ λόγῳ, ἡ ἔλλειψις τῆς σπουδαιότητος εἰς τὰ οὐράνια πράγματα ἑλκύει τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων εἰς μόνην τὴν τήρησιν τῶν τύπων τῆς θρησκείας, καὶ φέρει αὐτοὺς εἰς τὴν συνήθη ἐκείνην ἀμελῆ τοῦ λόγου ἀκρόασιν, ἥτις προξενεῖ τὸν ὄλεθρόν

των. Εἴθε ὁ Κύριος νὰ συγχωρήσῃ τὴν μεγάλην ἁμαρτίαν τῶν ἱερέων εἰς τοῦτο τὸ πρᾶγμα, καὶ ἰδίως τὴν ἰδικήν μου!

Ὁ δὲ λαὸς εἶναι τάχα σπουδαιότερος ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας, ἢ τοὺς ἱεροκήρυκας; Πῶς δύναταί τις νὰ τὸ ἐλπίσῃ; Ἀναγνῶστα, ἀπόβλεψε μόνον εἰς τὸν ἑαυτόν σου, καὶ διάλυσε τὸ ζήτημα. Ἐρώτησε τὴν συνείδησίν σου, καὶ ἄφες αὐτὴν νὰ σὲ εἰπῇ τὴν ἀλήθειαν. Ἔθεσας πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν αἰώνιόν σου ἀνάπαυσιν ὡς τὸ μέγα ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔχεις νὰ κάμῃς εἰς τοῦτον τὸν κόσμον; Ἠγρύπνησας καὶ ἐκοπίασας μὲ ὅλην σου τὴν δύναμιν, διὰ νὰ μὴ λάβῃ κἀνεὶς τὸν στέφανόν σου; Ἔσπευσας διὰ νὰ μὴ ἔλθῃς πολλὰ ἀργὰ, καὶ ἀποθάνῃς πρὶν τελειωθῇ τὸ ἔργον; Παρεκτεινόμενος πάντοτε εἰς τὰ ἔμπροσθεν ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν ἐναντιουμένων, ἔτρεχες κατὰ τὸν σκοπὸν εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνωθεν καλέσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ; Δύναται ἡ συνείδησίς σου νὰ μαρτυρήσῃ τὰς ἐν τῷ κρυπτῷ φωνὰς, στεναγμοὺς καὶ δάκρυά σου; Δύναται ἡ οἰκογένειά σου νὰ μαρτυρήσῃ ὅτι τὴν ἐδίδαξας τὸν φόβον τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν ἐνουθέτησας νὰ μὴ ὑπάγῃ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον τῆς βασάνου; Δύναται ὁ ἱερεύς σου νὰ μαρτυρήσῃ ὅτι σὲ ἤκουσε νὰ κράζῃς, Τί θέλω κάμει διὰ νὰ σωθῶ; καὶ ὅτι ὑπῆγες συχνὰ εἰς αὐτὸν μὲ παράπονα κατὰ τῆς διαφθορᾶς σου, καὶ μὲ σπουδαῖα ζητήματα περὶ τοῦ Κυρίου; Δύνανται οἱ γείτονές σου νὰ μαρτυρήσωσιν ὅτι ἐλέγχεις τοὺς ἀσεβεῖς καὶ κοπιάζεις νὰ σώσῃς τὰς ψυχὰς τῶν ἀδελφῶν σου; Ἂς κρίνωσιν ὅλοι οὗτοι οἱ μάρτυρες κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, μεταξὺ Θεοῦ καὶ σοῦ, ἂν φρονῇς σπουδαίως περὶ τῆς αἰωνίου ἀναπαύσεως. Καθὼς ἐκ τῶν ἔργων του δύνασαι νὰ εἰπῇς περὶ τοῦ δούλου σου ἂν ὤκνευσεν ἢ ὄχι, ἂν καὶ δὲν τὸν εἶδες, τὴν αὐτὴν κρίσιν δύνασαι νὰ ἐπιφέρῃς καὶ εἰς σεαυτὸν, ἀποβλέπων εἰς τὰ ἰδικά σου. Ἡ ἀγάπη σου πρὸς τὸν

Χριστὸν, ἡ πίστις σου, ὁ ζῆλός σου, καὶ αἱ ἄλλαι χάριτες εἶναι ἰσχυραὶ ἢ ἀσθενεῖς; Ποία εἶναι ἡ χαρά σου; Ὁποία εἶναι ἡ βεβαίωσίς σου; Εἶναι τὰ πάντα ἐν τάξει; Εἶσαι ἕτοιμος νὰ ἀποθάνῃς, ἐὰν αὕτη ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου σου; Σὲ μακαρίζουσιν αἱ ψυχαὶ ἐκείνων, μὲ τοὺς ὁποίους συναναστρέφεσαι; Κρίνε ἐκ τούτου, καὶ θέλεις γνωρίσει ταχέως ἐὰν εἰργάζεσο ἢ ἦσο ὀκνηρός.

Ὦ μακαρία ἀνάπαυσις, πόσον ἀναξίως ἀμελεῖσαι! ὦ ἔνδοξος βασιλεία, πόσον εἶσαι καταφρονημένη! Ὀλίγον γνωρίζουσιν οἱ ἀμελεῖς τῶν ἀνθρώπων υἱοὶ ὁποίου πράγματος ὀλιγωροῦσιν. Ἐὰν τὸ εἶχον γνωρίσει ποτὲ, βεβαίως ἤθελον εἶσθαι ἄλλης γνώμης. Ἐλπίζω ὡσαύτως ὅτι δὲν θέλεις ἀφήσει τὴν συναίσθησιν ταύτην νὰ ἀποθάνῃ. Ἐὰν ὁ ἰατρὸς σὲ ἔλεγεν, ὅτι ἓν μόνον πρᾶγμα πρέπει νὰ φυλάξῃς διὰ νὰ θεραπευθῇ ἡ ἀσθένειά σου, δὲν ἤθελες τὸ κάμει; Τοιουτοτρόπως καὶ ἐγὼ σὲ λέγω, ἐὰν θέλῃς νὰ φυλάξῃς ἓν μόνον τοῦτο διὰ τὴν ψυχήν σου, δὲν ἀμφιβάλλω περὶ τῆς σωτηρίας σου, δηλαδὴ νὰ ἀποτεινάξῃς τὴν ὀκνηρίαν σου, καὶ νὰ θέσῃς ὅλα σου τὰ δυνατὰ νὰ γίνῃς τῳόντι Χριστιανὸς, καὶ τότε δὲν γνωρίζω ὁποῖον πρᾶγμα δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εὐδαιμονίαν σου. Ὅσον καὶ ἂν ἀπεμακρύνθης ἀπὸ τὸν Θεὸν, ζήτει αὐτὸν ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ μὴ ἀμφίβαλλε ὅτι θέλεις τὸν εὑρεῖ. Ὅσον κακῶς καὶ ἂν ἐφέρθης πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ζήτει αὐτὸν ἐγκαρδίως, ὑποτάσσου εἰς αὐτὸν, ἀνεξαιρέτως εἰς ὅλα, καὶ ἡ σωτηρία σου εἶναι τόσον βεβαία ὡς ἐὰν εἶχες ἤδη αὐτήν. Ἐλπίζω ὅτι σὺ, Ἀναγνῶστα, αἰσθάνεσαι πόσον μανιῶδες εἶναι τὸ νὰ ὀλιγωρῇ τις τὴν αἰώνιον ἀνάπαυσιν, καὶ πόσον σὺ ἔγινες ἔνοχος εἰς τοῦτο. Ἀλλ' ὅσον τελεία καὶ ἂν ἦναι ἡ ἱκανοποίησις τοῦ Χριστοῦ, λαμπρὰ δὲ ἡ ὑπόσχεσις, καὶ μέγα τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ἐὰν μόνον λαλῇς περὶ αὐτῶν, ἐνῷ ἔπρεπε

καὶ νὰ τὰ παραδεχθῇς ἐνθέρμως, ποτὲ δὲν θέλεις ὠφεληθῇ τὶ πλειότερον δι' αὐτῶν· καὶ ἐὰν μένῃς ἀργὸς, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ἐργάζησαι, θέλεις χάσει τὸν στέφανον. Ἐνασχολοῦ εἰς τὸ ἔργον ταχέως καὶ σπουδαίως, καὶ εὐλόγει τὸν Θεὸν ὅτι ἔχεις ἀκόμη καιρὸν νὰ ἐκτελέσῃς αὐτό. Καὶ διὰ νὰ δείξω ὅτι δὲν σὲ παραναγκάζω ἀλόγως, θέλω προσθέσει εἰς ταῦτα διαφόρους ἐνθαῤῥυντικὰς σκέψεις. Ἔγειρε τὸ πνεῦμά σου, καὶ ὡς ὁ Μωϋσῆς εἶπε πρὸς τὸν Ἰσραὴλ, « Βάλετε εἰς τὰς καρδίας σας ὅλους τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἐγὼ σήμερον διαμαρτύρομαι εἰς σᾶς· διότι τοῦτο δὲν εἶναι λόγος μάταιος, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἡ ζωή σας. » (Δευτερ. κϐ'. 46, 47.) Εἴθε ὁ Κύριος νὰ ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν σου, ὥστε ἡ συμϐουλή του νὰ κάμῃ ἀποτέλεσμα εἰς σέ.

(1) Στοχάσου πόσον εὔλογον εἶναι νὰ ἀναλογῇ ἡ ἐπιμέλειά μας μὲ τοὺς σκοποὺς, πρὸς τοὺς ὁποίους τείνομεν μὲ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἔχομεν νὰ πράξωμεν, μὲ τὴν βραχύτητα καὶ ἀϐεϐαιότητα τοῦ καιροῦ μας, καὶ μὲ τὴν ἀντίθετον ἐπιμέλειαν τῶν ἐχθρῶν μας. Ὁ σκοπὸς τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἀγώνων τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι τόσον μεγάλος, ὥστε κάμμία ἀνθρωπίνη κατάληψις ἐπὶ τῆς γῆς δὲν δύναται νὰ τὸν ἐννοήσῃ. Τί ἄλλο εἶναι τόσον μέγα, τόσον σπουδαῖον, ἢ τόσον ἀναγκαῖον, ὅσον ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἡ σωτηρία τῶν ἰδίων μας ψυχῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διὰ τῆς ἀποφυγῆς τῶν βασάνων τῆς κολάσεως, καὶ διὰ τῆς ἀπολαύσεως τῆς δόξης τοῦ οὐρανοῦ; Καὶ δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ συναισθάνηταί ποτε ὑπὲρ τὸ μέτρον πράγματα τόσον σπουδαῖα; Δύναταί ποτε νὰ τὰ ἐπιθυμῇ, ἢ νὰ τὰ ἀγαπᾷ ὑπερμέτρως, ἢ νὰ κοπιάζῃ δι' αὐτὰ μὲ περισσοτέραν ἀφ' ὅσην πρέπει ἐπιμέλειαν; Δὲν ἐξεύρομεν ὅτι ἐὰν αἱ προσευχαί μας δὲν ὑπερισχύσωσι, καὶ οἱ κόποι μας δὲν ἀποϐῶσι καλῶς, εἴμεθα χαμένοι αἰωνίως; Τὸ

ἔργον τοῦ Χριστιανοῦ ἐνταῦθα εἶναι μέγιστον καὶ ποικίλον. Ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ ἀνακαινισθῇ, ἡ φθορὰ νὰ ἀπονεκρωθῇ, αἱ ἕξεις, οἱ πειρασμοὶ, καὶ τὰ κοσμικὰ συμφέροντα πρέπει νὰ νικηθῶσιν, ἡ σὰρξ νὰ ὑποταχθῇ; ἡ ζωὴ, οἱ φίλοι καὶ ἡ ὑπόληψις νὰ παραμεληθῶσιν, ἡ συνείδησις εἰς βάσεις καλὰς νὰ ἡσυχάσῃ, καὶ αὐτὸς νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῆς συγχωρήσεως καὶ τῆς σωτηρίας του. Ἂν καὶ ὁ Θεὸς πρέπῃ νὰ μᾶς δώσῃ ταῦτα ἄνευ τῆς ἰδικῆς μας ἀξίας, ἀλλ' ὅμως δὲν θέλει τὰ δώσει ἄνευ τῆς ἐνθέρμου ἡμῶν ζητήσεως καὶ τοῦ κόπου. Ἐκτὸς τούτου, πρέπει νὰ ἀποκτήσωμεν πολλὴν γνῶσιν, νὰ κάμωμεν πολλὰς τελετὰς, καὶ νὰ ἐκτελέσωμεν πολλὰ χρέη. Πᾶσα ἡλικία, πᾶν ἔτος, καὶ πᾶσα ἡμέρα, πᾶς τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐρχόμεθα, πᾶς ἄνθρωπος, μὲ τὸν ὁποῖον συναναστρεφόμεθα, πᾶσα μεταβολὴ τῆς καταστάσεώς μας, ἀπαιτοῦσι τὴν ἀνανέωσιν τοῦ κόπου μας. Σύζυγος, τέκνα, δοῦλοι, γείτονες, ἐχθροὶ, ὅλοι οὗτοι ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ ἡμᾶς χρέη. Κρῖνε λοιπὸν, ἐὰν ἄνθρωποι ἔχοντες τοσαύτας ἀνὰ χεῖρας ἀσχολίας, δὲν πρέπῃ νὰ ἐργάζωνται μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις των· καὶ ἐὰν ἦναι ἴδιον φρονήσεως νὰ ἀναβάλωσι τὸν καιρὸν, ἢ νὰ ἀργοπορῶσιν. Ὁ καιρὸς παρέρχεται. Ἀκόμη ὀλίγας ἡμέρας, καὶ δὲν θέλομεν εἶσθαι πλέον ἐδῶ. Πολλαὶ ἀσθένειαι εἶναι ἕτοιμοι νὰ μᾶς προσβάλωσιν. Ἡμεῖς, οἵτινες τώρα κηρύττομεν καὶ ἀκροώμεθα, καὶ ὁμιλοῦμεν, καὶ περιπατοῦμεν, πρέπει πολλὰ ταχέως νὰ μεταφερθῶμεν εἰς τὸν τάφον, νὰ μεταβληθῶμεν εἰς κόνιν, καὶ ἐκεῖ νὰ ἀφεθῶμεν εἰς τοὺς σκώληκας, εἰς τὸ σκότος, καὶ τὴν φθοράν. Εἴμεθα ἤδη σχεδὸν ἐκεῖ. Δὲν ἐξεύρομεν ἂν ἀκροασθῶμεν ἄλλον λόγον, ἢ ἂν ζήσωμεν ἄλλην Κυριακὴν, ἢ ὥραν. Πόσον ἐνεργητικοὶ πρέπει νὰ ἦναι ἐκεῖνοι, οἵτινες γνωρίζουν ὅτι ἔχουσι τόσον μόνον μικρὸν διάστημα, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοιούτου μεγάλου ἔργου! Καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ἐχθροὺς

πάντοτε μηχανωμένους καὶ ἐργαζομένους τὸν ὄλεθρόν μας. Πόσον ἐπιμελὴς εἶναι ὁ Σατανᾶς εἰς ὅλα τὰ εἴδη τῶν πειρασμῶν! Διὰ τοῦτο « ἐγκρατεύθητε, ἀγρυπνήσατε, διότι ὁ διάβολος ὁ ἀντίδικός σας, ὡς λέων βρυχόμενος, περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀντισταθῆτε στερεοὶ εἰς τὴν πίστιν. » (Ά. Πέτρ. έ. 8, 9.) Πόσον ἐπιμελεῖς εἶναι ὅλοι οἱ ὑπηρέται τοῦ Σατανᾶ, ψευδοδιδάσκαλοι, χλευασταὶ, διῶκται, καὶ ἡ ἰδική μας φυσικὴ διαφθορὰ, ἡ ἐνεργητικωτέρα καὶ ἐπιμελεστέρα ὅλων. Θέλει τάχα ἰσχύσει ἀσθενής τις ἀντίστασις νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ; Δὲν πρέπει νὰ ἤμεθα ἐνεργητικώτεροι διὰ τὴν διατήρησίν μας, ἀφ᾽ ὅσον εἶναι οἱ ἐχθροί μας διὰ τὴν καταστροφήν μας;

(2) Ἔπρεπε νὰ διεγείρηται ἡ ἐπιμέλειά μας ὅταν θεωρῶμεν τὰ τάλαντά μας, καὶ τὰ ἐλέη μας, τὴν σχέσιν μας πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τὰς θλίψεις, τὰς ὁποίας οὗτος ἐπιφέρει εἰς ἡμᾶς. Τὰ τάλαντα, τὰ ὁποῖα ἐλάβαμεν εἶναι πολλὰ καὶ μεγάλα. Ὁποῖος λαὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἔλαβε σαφεστέρας διδασκαλίας, ἢ καταπειστικωτέρας πληροφορίας, ἢ σταθερωτέρας νουθεσίας, εὐκαίρως καὶ ἀκαίρως; λόγους τόσους, ὥστε νὰ τοὺς βαρυνθῶμεν, καὶ Κυριακὰς, ὥστε νὰ τὰς βεβηλώσωμεν, ἀξιολόγων βιβλίων τοσοῦτον πλῆθος, ὥστε νὰ μὴ ἐξεύρωμεν ποῖον πρῶτον νὰ ἀναγνώσωμεν; Ποῖος λαὸς εἶχέ ποτε τὸν Θεὸν τόσον πλησίον του, ἢ εἰς ποίων ὀφθαλμοὺς προεγράφη περισσότερον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσταυρωμένος; ἢ εἰς ποῖον ἠνοίχθη τόσον ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ κόλασις; Πόσον ἔπρεπε νὰ ταχύνῃ ὁ τοιοῦτος λαὸς διὰ τὸν οὐρανόν; Πόσον ἔπρεπε νὰ πετῶσι τοιαύτας ἔχοντες πτέρυγας; καὶ πόσον ταχέως ἔπρεπε νὰ πλέωσιν, ἐνῷ ἔχουσι τοιοῦτον ἄνεμον καὶ ῥεῦμα βοηθόν; Ὀλίγον μέτρον τῆς χάριτος εἶναι ἀνάρμοστον εἰς τοιοῦτον λαὸν, καὶ δὲν δύναται μὲ τὴν τυχοῦσαν ἐπιμέλειαν νὰ φθά-

ση εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ὅλη ἡ ζωή μας εἶναι πλήρης ἐλέους. Ὁ Θεὸς πανίλεως διέχυσεν ἐφ' ἡμῶν τὰ πλούτη τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ξηρᾶς, τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Τρεφόμεθα καὶ ἐνδυόμεθα μὲ ἔλεος. Ἔχομεν ἐλέη καὶ ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς. Τὸ ν' ἀπαριθμήσωμεν αὐτὰ, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ μετρήσωμεν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, ἢ τὴν ἄμμον τοῦ αἰγιαλοῦ. Ἐὰν ὑπάρχῃ διαφορὰ μεταξὺ τῆς κολάσεως καὶ τῆς γῆς, ἢ μάλιστα μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, βέβαια ἐλάβομεν ἔλεος. Ἐὰν τὸ αἷμα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἦναι ἔλεος, εἴμεθα συνδεδεμένοι μὲ τὸν Θεὸν διὰ τοῦ ἐλέους. Γίνεται, ὁ μὲν Θεὸς νὰ μὴ νομίζῃ παραπολὺ, ἢ ὑπέρμετρον ὅ,τι καλὸν κάμνει εἰς ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ νὰ στοχαζώμεθα παραπολλὰ ὅσα κάμνομεν δι' αὐτόν; Ὅταν συγκρίνω τὴν βραδεῖαν καὶ ἀνωφελῆ ζωήν μου μὲ τὰ συχνὰ καὶ θαυμαστὰ ἐλέη, τὰ ὁποῖα λαμβάνω, τοῦτο μὲ καταισχύνει, μὲ ἀποστομόνει, καὶ μὲ ἀφίνει ἀναπολόγητον. Ἐκτὸς τῶν ταλάντων καὶ τῶν ἐλεῶν μας, αἱ σχέσεις μας πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι προσφιλέσταται. Εἴμεθα τὰ τέκνα του, καὶ δὲν τὸν χρεωστοῦμεν τὰ πλέον τρυφερὰ αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τὴν προσήκουσαν ὑπακοήν μας; Εἴμεθα ἡ νύμφη τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀγαπῶμεν καὶ νὰ τὸν ὑπακούωμεν; « Ἐὰν ἦναι Πατὴρ, ποῦ εἶναι ἡ τιμή του· καὶ ἐὰν ἦναι Κύριος ποῦ εἶναι ὁ φόβος του; » (Μαλαχ. ά. 6.) « Τὸν φωνάζομεν διδάσκαλον, καὶ καλὰ λέγομεν, » (Ἰωάν. ιγ'. 13.) ἀλλ' ἐὰν ἡ φιλοπονία μας δὲν ἀνταποκρίνηται μὲ τὰς σχέσεις μας, ἡμεῖς καταδικάζομεν τὸν ἑαυτόν μας, λέγοντες ὅτι εἴμεθα τέκνα του ἢ δοῦλοί του. Πόσον, ὁ σκληρὸς κόπος καὶ καθημερινὸς πόνος, τὸν ὁποῖον οἱ δοῦλοι ἀναδέχονται διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τοὺς κυρίους των, θέλει κρίνει καὶ καταδικάσει ἐκείνους, οἵτινες δὲν θέλουσι νὰ κοπιάζωσι τοσοῦτον διὰ τὸν μέγαν των Κύ-

ριον! Βέβαια δὲν εἶναι κανεὶς ἄλλος Κύριος ὅμοιος μὲ αὐτὸν, οὔτε δύνανται ἄλλοι δοῦλοι νὰ περιμένωσι πλειότερον καρπὸν τοῦ κόπου των, ἀφ' ὅσον οἱ δοῦλοι αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν πλανώμεθα ἔξω τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ, ἢ ὀκνεύωμεν εἰς αὐτὴν, πόσον ἕτοιμον εἶναι πᾶν κτίσμα νὰ γίνῃ ἡ ῥάβδος του, διὰ νὰ μᾶς ἐπιστρέψῃ, ἢ νὰ μᾶς ἐπιταχύνῃ! Τὰ γλυκύτατα ἐλέη μας θέλουσιν ἀποβῆ αἱ θλίψεις μας. Ὁ Κύριος παρὰ νὰ τοῦ λείψῃ ῥάβδος, θέλει κάμει ἡμᾶς αὐτοὺς μάστιγα εἰς τὸν ἑαυτόν μας. Τὰ ἀσθενῆ σώματά μας θέλουσι μᾶς κάμει νὰ στενάζωμεν. Ὁ νοῦς μας εὑρισκόμενος εἰς ἀμηχανίαν, θέλει μᾶς κάμει ἀνησύχους. Ἡ συνείδησίς μας θέλει εἶσθαι ὡς σκορπιὸς εἰς τὸ στῆθός μας. Καὶ δὲν εἶναι τάχα εὐκολώτερον νὰ ὑποφέρωμεν τὸν κόπον, παρὰ τὸ κέντρον; Καλήτερον ἔχομεν νὰ θλιβώμεθα, παρὰ νὰ σηκωθῶμεν καὶ νὰ ἐργαζώμεθα; Ἂν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐργαζόμενοι περισσότερον ἀπαντῶσιν ὡσαύτως θλίψεις, πλὴν βεβαίως καθόσον ἔχουσιν εἰρήνην συνειδήσεως καὶ πιστότητα εἰς τὸν Χριστὸν, ἡ πικρία τοῦ ποτηρίου των μετριάζεται.

(3) Διὰ νὰ ταχύνωμεν τὴν ἐπιμέλειάν μας εἰς τὸ ἔργον, ἔπρεπεν ὡσαύτως νὰ θεωρήσωμεν τὰς βοηθείας, τὰς ὁποίας ἔχομεν, τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας πρεσβεύομεν, καὶ τὴν βεβαιότητα ὅτι δὲν ἐμποροῦμεν νὰ πράξωμεν ὑπὲρ τὸ δέον. Πρὸς βοήθειάν μας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ ὁ κόσμος ὅλος εἶναι δοῦλός μας, ὁ Ἥλιος, ἡ Σελήνη, καὶ τὰ Ἄστρα μᾶς συνοδεύουν μὲ τὸ φῶς των καὶ τὴν ἐπιρροήν των. Ἡ γῆ μὲ ὅλα τὰ φυτά της, ἄνθη, καρποὺς, πτηνὰ καὶ ζῶα· ἡ θάλασσα μὲ τοὺς κατοίκους της, ὁ ἀὴρ ὁ ἄνεμος, ὁ πάγος καὶ ἡ χιὼν, ἡ θερμότης καὶ τὸ πῦρ, τὰ νέφη καὶ ἡ βροχὴ, ὅλα μᾶς ὑπηρετοῦσιν ἐνῷ ἐκτελοῦμεν τὸ ἔργον μας. Μάλιστα οἱ ἄγγελοι εἶναι λειτουργικά μας πνεύματα. (Ἑβρ. ά. 14.) Ἔτι πλέον, ἡ ὑπο-

μονὴ τοῦ Θεοῦ μᾶς ὑπηρετεῖ. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπηρετεῖ προσφέρων τὸ αἷμά του. Τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑπηρετεῖ προτρέπων τὰς ἀργοκινήτους καρδίας μας, ἐκτὸς τῶν λειτουργῶν τοῦ Εὐαγγελίου, οἵτινες σπουδάζουσι καὶ περιμένουσι, παρακαλοῦσι καὶ περιμένουσι, προσεύχονται καὶ περιμένουσι τοὺς ἀμελεῖς ἁμαρτωλούς. Καὶ δὲν εἶναι ἀνυπόφορον ἔγκλημα νὰ ὀλιγωρῶμεν, ἐνῷ οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἄνθρωποι, μάλιστα ὁ Κύριος αὐτὸς παρίσταται, καὶ ἐπιβλέπει, καὶ τρόπον τινὰ μᾶς κρατεῖ τὸ φῶς, ἐνῷ δὲν κάμνομεν τίποτε; Σᾶς παρακαλῶ, Χριστιανοὶ, ὁπόταν προσεύχησθε, ἢ ἐλέγχητε τοὺς παραβάτας, ἢ ὁποιονδήποτε ἐκτελῆτε χρέος, ἐνθυμηθῆτε ὁποίας βοηθείας ἔχετε διὰ τὸ ἔργον σας, καὶ τότε κρίνετε πῶς πρέπει νὰ τὸ ἐκτελῆτε. Κατὰ τὰς ἀρχὰς, τὰς ὁποίας πρεσβεύομεν, ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ἄκρον ἀγαθὸν, ὅλη ἡ εὐδαιμονία μας συνίσταται εἰς τὴν ἀγάπην του, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ τιμᾶται, καὶ πρὸ πάντων νὰ ζητῆται· εἶναι ὁ μόνος Κύριός μας, καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν πρέπει νὰ λατρεύηται, πρέπει νὰ τὸν ἀγαπῶμεν μὲ ὅλην μας τὴν καρδίαν, καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν δύναμιν· τὸ μέγα ἔργον μας εἰς τὸν κόσμον εἶναι νὰ δοξάσωμεν τὸν Θεὸν, καὶ ν' ἀπολαύσωμεν τὴν σωτηρίαν. Ἀλλὰ φαίνονται αἱ διδασκαλίαι αὗται εἰς τὰς πράξεις μας; ἢ μᾶλλον τὰ ἔργα μας δὲν ἀρνοῦνται, ὅ,τι οἱ λόγοι μας ὁμολογοῦσιν; Ἀλλὰ μολονότι αἱ βοήθειαί μας καὶ αἱ ἀρχαὶ μᾶς διεγείρουσιν εἰς τὸ ἔργον μας, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ κάμωμεν ποτὲ ὑπὲρ τὸ μέτρον. Ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ πράττωμεν ὅλα, ἠθέλομεν εἶσθαι ἀνάξιοι δοῦλοι, (Λουκ. ιζ'. 10.) πολὺ μᾶλλον ὅτε ἐλλείπομεν εἰς ὅλα. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ ὑπακούσῃ ἢ νὰ δουλεύσῃ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τὸ μέτρον. Ἂν καὶ πᾶσα δεισιδαιμονία, ἢ λατρεία τῆς φαντασίας ἡμῶν δύναται νὰ ὀνομασθῇ « τὸ νὰ ἦναι δίκαιος παρὰ πολὺ, » μο-

λαταῦτα ὅσῳ περιοριζόμεθα εἰς τὸν κανόνα τοῦ λόγου, δὲν δυνάμεθα νὰ γίνωμεν δίκαιοι παρὰ πολύ. Ναί, ὅσῳ ὑποτασσόμεθα εἰς τὸν κανόνα τοῦ κόσμου, ποτὲ δὲν ἐμποροῦμεν νὰ ἤμεθα δίκαιοι παρὰ πολύ. Ὁ κόσμος μαίνεται μὲ πονηρίαν ὅταν στοχάζηται ὅτι πιστὴ ἐπιμέλεια εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Χριστοῦ εἶναι μωρὰ παραξενία. Ὁ καιρὸς εἶναι πλησίον, ὅτε εὐκόλως θέλουσιν ὁμολογήσει, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ἀγαπᾶται, ἢ νὰ ὑπηρετῆται ὑπὲρ τὸ μέτρον, καὶ ὅτι κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐνησχολημένος εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του. Δυνάμεθα μὲν εὐκόλως νὰ ἐργαζώμεθα ὑπὲρ τὸ μέτρον διὰ τὸν κόσμον, ὄχι ὅμως καὶ διὰ τὸν Θεόν.

(4) Ἂς παρατηρήσωμεν πρὸς τούτοις, ὅτι ἡ φύσις πάσης χάριτος εἶναι νὰ αὐξάνῃ τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι ἡ χωρὶς σπουδῆς ἐνασχόλησις εἶναι εἰς τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν ματαία καὶ ἀνωφελής, ὅτι πολὺς πολύτιμος καιρὸς κακῶς ἐξοδεύθη ἤδη, καὶ ὅτι ἀναλόγως τοῦ κόπου μας θέλει γίνει ἡ ἀνταμοιβή μας. Θεώρησε τὴν φύσιν καὶ τὴν τάσιν πάσης χάριτος. Ἐὰν ἠγαπᾶτε τὸν Θεόν, δὲν ἠθέλετε νομίζει ὑπὲρ τὸ μέτρον τίποτε τὸ ὁποῖον ἠδύνασθε νὰ πράξητε διὰ νὰ τὸν δουλεύσητε καὶ νὰ τὸν εὐαρεστήσητε ἔτι πλέον. Ἡ ἀγάπη εἶναι ταχεῖα καὶ ἀνυπόμονος, ἐνεργητικὴ καὶ παρατηρητική. Ἐὰν ἠγαπᾶτε τὸν Χριστὸν ἠθέλετε τηρεῖ τὰς ἐντολάς του, χωρὶς νὰ τὰς κατηγορῆτε ὅτι εἶναι πολλὰ αὐστηραί! Ἐὰν εἴχετε πίστιν, αὕτη ἤθελε σᾶς ἐπιταχύνει καὶ ἐνθαῤῥύνει. Ἐὰν εἴχετε τὴν ἐλπίδα τῆς δόξης, αὕτη, ὡς τὸ ἐλατήριον τοῦ ὡρολογίου, ἤθελε βάλει εἰς κίνησιν ὅλους τοὺς τροχοὺς τῆς ψυχῆς σας. Ἐὰν εἴχετε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἤθελε σᾶς ἐγείρει ἀπὸ τὴν ὀκνηρίαν σας. Ἐὰν εἴχετε ζῆλον, ἤθελε σᾶς ἀνάψει καὶ σᾶς καταφάγει. Καθόσον εἶσθε ἡγιασμένοι, τοσοῦτον

θέλετε εἶσθαι σπουδαῖοι καὶ φιλόπονοι εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐνασχολοῦνται εἰς τὰ μηδαμινὰ χάνουσι τὸν κόπον των. Πολλοὶ, οἵτινες, ὡς ὁ Ἀγρίππας, ὀλίγον λείπει νὰ γίνωσι Χριστιανοὶ, θέλουσιν εὑρεῖ τέλος, ὅτι ὀλίγον λείπει νὰ σωθῶσιν. Ἐκ δύο ἀγωνιστῶν εἰς ἓν στάδιον, ὁ τρέχων βραδύτερον χάνει καὶ τὸ βραβεῖον καὶ τὸν κόπον. Ἐὰν ἄνθρωπός τις, θέλων νὰ σηκώσῃ βάρος τι, δὲν βάλῃ δύναμιν ἀρκετὴν, εἶναι τὸ αὐτὸ, ὡς νὰ μὴ ἔβαλε καθόλου. Πόσα χρέη ἔχασαν οἱ Χριστιανοὶ διότι δὲν τὰ ἐξετέλεσαν ἐντελῶς! «Πολλοὶ θέλουν ζητήσει νὰ εἰσέλθωσι, καὶ δὲν θέλουν ἐμπορέσει,» (Λουκ. ιγ′. 24.) οἵτινες, ἐὰν εἶχον ἀγωνισθῆ, ἤθελον ἐμπορέσει. Διὰ τοῦτο προσθέσετε ἀκόμη ὀλίγην ἐπιμέλειαν καὶ δύναμιν, διὰ νὰ μὴ ὑπάγωσιν εἰς μάτην ὅλα ὅσα ἤδη ἐπράξατε. Προσέτι δὲν ἐχάθη ἕως τώρα πολὺς πολύτιμος καιρός; Τινῶν ἐξ ἡμῶν παρῆλθεν ἡ νηπιότης καὶ ἡ νεότης, τινῶν δὲ καὶ ἡ ἀνδρικὴ ἡλικία, καὶ ὁ καιρὸς ὁ ἔμπροσθεν ἡμῶν εἶναι πολλὰ ἀβέβαιος. Πόσον καιρὸν ἐξωδεύσαμεν εἰς ὕπνον, εἰς ὁμιλίαν, εἰς παίγνια, ἢ εἰς ἐπιγείους συλλογισμοὺς καὶ φροντίδας! Πόσον μικρὸν μέρος τοῦ ἔργου μας ἐτελείωσεν! Ὁ καιρὸς τὸν ὁποῖον ἐχάσαμεν δὲν δύναται νὰ ἀνακτηθῇ. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξαγοράσωμεν τὸ ὀλίγον τοῦ καιροῦ, τὸ ὁποῖον ἔτι μένει, καὶ νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπὸ αὐτό; Ἐὰν ὁδοιπόρος τις κοιμηθῇ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας, ἢ περάσῃ τὸν καιρόν του εἰς μηδαμινὰ, πρέπει, ἢ νὰ ταχύνῃ τὸ ἑσπέρας τὰ βήματά του, ἢ νὰ μὴ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ δρόμου του. Μὴν ἀμφιβάλλετε ὅτι ἡ ἀνταμοιβὴ θέλει γίνει ἀναλόγως τοῦ κόπου σας. Ὁ σπόρος, ὅστις εἶναι χωμένος καὶ ἀποθαμμένος, θέλει εὑρεῖ ἄφθονον θέρος. Ὅ,τι καὶ ἂν κάμητε, ἢ ὑποφέρητε, ἡ αἰώνιος ἀνάπαυσις θέλει σᾶς ἀνταμείψει δι' ὅλα. Εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν μετανοεῖ τις διὰ τοὺς

γινομένους κόπους ἢ συμφοράς. Κανεὶς ἐκεῖ δὲν λέγει, Εἴθε νὰ ἐφειδόμην τοὺς κόπους μου, καὶ νὰ προσηυχόμην ὀλιγώτερον, καὶ νὰ ἤμην ὀλιγώτερον ἀκριβὴς εἰς τὰ θρησκευτικὰ χρέη, καὶ νὰ ἔκαμνα ὡς οἱ λοιποὶ τῶν γειτόνων μου. Ἐξ ἐναντίας θέλει εἶσθαι ἡ χαρά των ν' ἀποβλέπωσιν εἰς τοὺς κόπους καὶ τὰς θλίψεις των, καὶ νὰ συλλογίζωνται ὅτι ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ τοὺς διέσωσε διὰ μέσου ὅλων αὐτῶν. Δυνάμεθα ὅλοι νὰ εἴπωμεν, ὡς ὁ Παῦλος, « Νομίζω ὅτι τὰ παθήματα καὶ οἱ κόποι τοῦ νῦν καιροῦ δὲν εἶναι ἄξια ὡς πρὸς τὴν δόξαν, ἥτις μέλλει νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς ἡμᾶς. » (Ῥωμ. ή. 18.) Ἡμεῖς κοπιάζομεν διὰ μίαν μόνην στιγμήν, ἀλλὰ θέλομεν ἀναπαύεσθαι αἰωνίως. Τίς δὲν ἤθελε καταβάλει ὅλην τὴν δύναμίν του διὰ μίαν μόνην ὥραν, ἐὰν διὰ τῆς ἐργασίας τῆς ὥρας ταύτης ἤθελεν εἶσθαι ὡς Βασιλεὺς ἐνόσῳ ζῇ; « Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἄδικος νὰ λησμονήσῃ τὸ ἔργον μας καὶ τὸν κόπον τῆς ἀγάπης. » (Ἑβρ. ϛ'. 10.) Ὅλα τὰ δάκρυά μας δὲν θέλουσιν ἐξαλειφθῇ, καὶ ὅλος ὁ κόπος τῶν χρεῶν μας δὲν θέλει λησμονηθῇ;

(5) Οὔτε πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὀλιγώτερον ὅτι τὸ ἀγωνίζεσθαι εἶναι ἡ μόνη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διωρισμένη ὁδὸς τῆς σωτηρίας, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἢ τὴν ἐγκρίνουσι τώρα, ἢ θέλουσι τὴν ἐγκρίνει μετὰ ταῦτα, ὅτι οἱ καλήτεροι Χριστιανοὶ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου θρηνοῦσι τὴν ἀμέλειάν των, ὅτι αὐτὸν τὸν οὐρανὸν πολλάκις χάνουσιν οἱ ἄνθρωποι δι' ἔλλειψιν ἀγωνισμοῦ, καὶ ὅτι δὲν δύναται αὐτὸς νὰ ἀποκτηθῇ μὲ εὐκολωτέρους ὅρους. Ἡ ὑπερτάτη σοφία τοῦ Θεοῦ ἔκαμε τὸ ἀγωνίζεσθαι ἀναγκαῖον εἰς τὴν σωτηρίαν. Τίς γνωρίζει καλήτερον τὴν ὁδὸν πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπὸ τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ; Ὅταν οἱ ἄνθρωποι μᾶς λέγωσιν ὅτι εἴμεθα ὑπὲρ τὸ δέον ἀκριβεῖς εἰς τὴν θρησκείαν, ποῖον κατηγοροῦσι, τὸν Θεὸν ἢ ἡμᾶς; Ἐὰν

τοῦτο ἦτο σφάλμα, ἤθελεν εἶσθαι ἐκείνου, ὅστις τὸ διατάττει, καὶ ὄχι ἡμῶν, οἵτινες ὑπακούομεν. Οὗτοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες μᾶς ἐρωτῶσι χλευαστικῶς, ἂν τάχα ἤμεθα ἡμεῖς σοφώτεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους εἰς τὸν κόσμον, καὶ μολοντοῦτο αὐτοὶ ἀξιοῦσιν, ὅτι εἶναι σοφώτεροι ἀπὸ τὸν Θεόν. Πῶς ἐμποροῦσι νὰ συμβιβάσωσι τοὺς λόγους των μὲ τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ; « Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ οἱ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. » (Ματθ. ιά. 12.) « Ἀγωνίζεσθε νὰ εἰσέλθητε διὰ τῆς στενῆς πύλης· διότι πολλοὶ θέλουν ζητήσει νὰ εἰσέλθωσι, καὶ δὲν θέλουν ἐμπορέσει. » (Λουκ. ιγ΄. 24.) « Ὅλα ὅσα εὕρῃ ἡ χείρ σου διὰ νὰ κάμῃ, κάμε κατὰ τὴν δύναμίν σου, διότι δὲν εἶναι πρᾶξις, οὔτε λογαριασμὸς, οὔτε γνῶσις, οὔτε σοφία, εἰς τὸν ᾅδην, ὅπου σὺ ὑπάγεις. » (Κολ. θ΄. 10.) « Μὲ φόβον καὶ τρόμον ἐργάζεσθε τὴν σωτηρίαν σας. » (Φιλιππ. β΄. 12.) « Σπουδάσετε νὰ κάμητε βεβαίαν τὴν κλῆσίν σας καὶ τὴν ἐκλογήν. » (Β΄. Πέτρου ά. 10.) « Ἐὰν ὁ δίκαιος μόλις σώζηται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς ποῦ θέλει φανῇ; » (Ά. Πέτρου δ΄. 18.) Ἂς φέρωσιν ὅσους θέλουσι κατὰ τὸ φαινόμενον πιθανοὺς λόγους ἐναντίον τοῦ ἁγίου ἀγῶνος τῶν πιστῶν, τοῦτο μὲ ἀρκεῖ διὰ τὴν ἀναίρεσιν ὅλων, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἄλλης γνώμης, καὶ ὅτι μὲ ἐπρόσταξε νὰ κάμω πολὺ περισσότερον ἀφ' ὅ,τι κάμνω, καὶ ἂν δὲν ἠδυνάμην νὰ ἰδῶ ἄλλον λόγον εἰς τοῦτο, ἡ θέλησίς του εἶναι λόγος ἱκανός. Τίς ἄλλος πρέπει νὰ κάμῃ νόμους εἰς ἡμᾶς, εἰμὴ ἐκεῖνος ὅστις μᾶς ἔκαμε; Καὶ τίς πρέπει νὰ μᾶς δείξῃ τὴν ὁδὸν πρὸς τὸν οὐρανὸν, εἰμὴ ἐκεῖνος, ὅστις πρέπει νὰ μᾶς φέρῃ ἐκεῖ; Καὶ ποῖος πρέπει νὰ προσδιορίσῃ τοὺς ὅρους τῆς σωτηρίας, εἰμὴ ἐκεῖνος ὅστις χαρίζει τὸ δῶρον τῆς σωτηρίας; ὥστε ἐὰν ὁ κόσμος, ἡ σὰρξ, ἢ ὁ διάβολος λαλῶσιν ἐναντίον ἁγίας φιλοπόνου ζωῆς, ἡ ἀπόκρισίς μας εἶναι ὅτι ὁ

Θεὸς τὸ διέταξεν. Ἔτι πλέον, δὲν ἐστάθη ποτὲ, οὔτε θέλει εἶσθαι ἄνθρωπος, ὅστις νὰ μὴ ἐγκρίνῃ τοιαύτην ζωὴν, καὶ νὰ μὴ δικαιώσῃ μίαν ἡμέραν τὴν ἐπιμέλειαν τῶν πιστῶν. Καὶ τίς δὲν θέλει νὰ περιπατήσῃ εἰς τὴν ὁδὸν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν πᾶς ἄνθρωπος εἰς τὸ τέλος θέλει ἐγκρίνει; Τῳόντι, αὕτη τώρα εἶναι ὁδὸς, ἥτις πανταχοῦ ἀπαντᾷ ἀντιλογίαν. Ἀλλὰ σᾶς λέγω ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες, ὁμιλοῦσιν ἐναντίον αὐτῆς, ἐσωτερικῶς τὴν ἐγκρίνουσι, καὶ ἐκεῖνος, ὅστις τώρα εἶναι ἐναντίον της, αὐτὸς ἐντὸς ὀλίγου θέλει εἶσθαι ἄλλης γνώμης. Ἐὰν ὑπάγωσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἡ γνώμη των πρέπει νὰ μεταβληθῇ πρὶν φθάσωσιν ἐκεῖ. Ἐὰν δὲ εἰς τὴν κόλασιν, ἡ γνώμη των τότε θέλει μεταβληθῇ ἑκουσίως καὶ ἀκουσίως. Ἐνθυμεῖσθε τοῦτο σεῖς, οἱ ὁποῖοι ἀγαπᾶτε τὴν γνώμην καὶ τὴν ὁδὸν τῶν πολλῶν. Διατί λοιπὸν δὲν θέλετε νὰ ἦσθε τῆς γνώμης ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὅλοι θέλουσιν ἔχει εἰς τὸ τέλος; Διατί νὰ ἦσθε γνώμης, τὴν ὁποίαν εἶσθε ὅλοι βέβαιοι, ὅτι θέλετε μεταβάλει; Εἴθε νὰ ἦσθε σοφοὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ὡς εἶναι οἱ εἰς τὴν κόλασιν εὑρισκόμενοι! Μάλιστα οἱ καλήτεροι Χριστιανοὶ, ὅταν ἀποθνήσκωσι, θρηνοῦσι πολὺ τὴν ἀμέλειάν των. Τότε εὔχονται, Εἴθε νὰ ἤμεθα χιλιάκις ἁγιώτεροι, οὐρανιώτεροι, φιλοπονώτεροι διὰ τὴν ψυχήν μας. Ὁ κόσμος μᾶς κατηγορεῖ ὅτι κάμνομεν παρὰ πολλὰ, ἀλλ' ἡ συνείδησίς μας μᾶς κατηγορεῖ διότι κάμνομεν πολλὰ ὀλίγον. Εἶναι πολὺ εὐκολώτερον νὰ ὑποφέρωμεν τοὺς χλευασμοὺς τοῦ κόσμου, παρὰ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως. Προτιμῶ νὰ ἐλεγχθῶ ἀπὸ τὸν διάβολον, διότι ζητῶ τὴν σωτηρίαν, παρὰ νὰ ἐλεγχθῶ ἀπὸ τὸν Θεὸν, διὰ τὴν ἀμέλειάν μου! Πόσον αἱ ἐλλείψεις αὗται πληγόνουσι καὶ ταράττουσιν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐστάθησαν τὸ θαῦμα τοῦ κόσμου, διὰ τὴν οὐράνιόν των δια-

γωγήν! Δἰ ἔλλειψιν ἐπιμελείας συχνάκις χάνουσι τὸν οὐρανὸν οἱ ἄνθρωποι. Ὅταν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἤκουον τὸν λόγον, καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς τὸν ἐδέχοντο, καὶ ἔκαμον πολλὰ, καὶ ἤκουσαν τοὺς ὑπηρέτας τοῦ Χριστοῦ εὐχαρίστως, χαθῶσι, τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ μᾶς ἐγείρῃ ἀπὸ τὴν νομιζομένην ἀσφάλειάν μας; (Ματθ. ιγ'. 20.) Πόσον καιρὸν πολλοὶ ἠκολούθουν τὸν Χριστὸν, καὶ μολοντοῦτο τὸν ἐγκατέλιπον, ὅταν ἔπρεπε νὰ ἀρνηθῶσιν ὅλα τὰ κοσμικὰ συμφέροντα καὶ ἐλπίδας! Ὁ Θεὸς ἀπεφάσισε νὰ μὴ κερδισθῇ ὁ οὐρανὸς μὲ εὐκολωτέρους τρόπους. Τῆς ἀναπαύσεως πάντοτε πρέπει νὰ προηγηθῇ κόπος· « χωρὶς τὸν ἁγιασμὸν κἀνεὶς δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἰδῇ τὸν Κύριον. » (Ἑβρ. ιϐ'. 14.) Εἰς τὴν σπουδαιότητα συνίσταται ἡ εἰλικρίνειά μας. Ἐὰν δὲν ἦσαι σπουδαῖος, δὲν εἶσαι Χριςιανός. Ἡ σπουδαιότης δὲν εἶναι μόνον ϐαθμὸς ὑψηλὸς τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ζωὴ καὶ οὐσία αὐτοῦ. Καθὼς οἱ ὁπλασκούμενοι ἐπὶ τῆς σκηνῆς διαφέρουσιν ἀπὸ στρατιώτας μαχομένους εἰς τὸ πεδίον ὑπὲρ τῆς ζωῆς των, τοιουτοτρόπως οἱ ὑποκριταὶ διαφέρουσιν ἀπὸ τοὺς σπουδαίους Χριστιανούς. Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἠδύναντο νὰ σωθῶσιν ἄνευ τῆς συντόνου ταύτης ἐπιμελείας, ποτὲ δὲν ἤθελον φροντίζει δἰ αὐτήν. Ὅλα τῶν ὁδῶν τοῦ Θεοῦ τὰ πλεονεκτήματα ποτὲ δὲν ἤθελον τοὺς θέλγει. Ἀλλ' ὅτε ὁ Θεὸς ἀπεφάσισε, χωρὶς συντόνου ἐπιμελείας ἐνταῦθα νὰ μὴ ἀναπαυθῶμεν μετὰ ταῦτα, δὲν εἶναι φρόνιμον νὰ προσπαθήσωμεν μὲ ὅλην τὴν δύναμίν μας νὰ γίνωμεν τοιοῦτοι.

(6) Ἀλλὰ διὰ νὰ σὲ καταπείσω, ἐὰν ἦναι δυνατὸν, Ἀναγνῶστα, νὰ ἦσαι σπουδαῖος εἰς τοὺς ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ ἀγῶνάς σου συγχώρησέ με νὰ προσθέσω ὀλίγας τινὰς θεωρίας· ὡς παραδείγματος χάριν, θεώρησε τοῦτο· ὁ Θεὸς εἶναι σπουδαῖος πρὸς σὲ, διατί λοιπὸν νὰ μὴν ἦσαι τοιοῦτος καὶ σὺ

πρὸς ἐκεῖνον; Εἰς τὰς διαταγάς του, εἰς τὰς ἀπειλάς του, εἰς τὰς ὑποσχέσεις του, φρονεῖ καθὼς καὶ ὁμιλεῖ. Εἰς τὰς κρίσεις του εἶναι σπουδαῖος. Δὲν ἦτο τοιοῦτος ὅτε κατεπόντισε τὸν κόσμον; ὅτε κατέστρεψε τὰ Σόδομα καὶ τὴν Γομόῤῥαν; καὶ ὅτε διεσκόρπισε τοὺς Ἰουδαίους; Εἶναι καιρὸς λοιπὸν νὰ ἐμπαίζωμεν τὸν Θεόν; Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο σπουδαῖος εἰς τὴν ἐξαγόρασιν τῆς ἀπολυτρώσεώς μας; Διδάσκων ἠμέλησε τὸ φαγητόν του καὶ τὸ ποτόν του· εἰς προσευχὴν διενυκτέρευε· πράττοντα τὸ καλὸν, οἱ φίλοι του τὸν ἐνόμιζον ὅτι ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸν νοῦν του· πάσχων ἐνήστευσε τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἐπειράσθη, ἐπροδόθη, ἐπτύσθη, ἐδάρη, ἐστεφανώθη μὲ ἀκάνθας, ἵδρωσε θρόμβους αἵματος, ἐσταυρώθη, ἐκεντήθη, ἀπέθανεν. Εἰς ὅλα ταῦτα ἀστεϊσμὸς δὲν ὑπῆρχε. Καὶ ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ ἤμεθα σπουδαῖοι εἰς τὴν ζήτησιν τῆς σωτηρίας ἡμῶν; Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι σπουδαῖον, προτρέπον ἡμᾶς νὰ ἤμεθα εὐδαίμονες. Αἱ ἐνέργειαί του εἶναι συχναὶ, ἰσχυραὶ, καὶ παρὰ πολὺ προτρεπτικαί. Ἀγωνίζεται μὲ ἡμᾶς, λυπεῖται ὅταν ἀντιστεκώμεθα εἰς αὐτὸ, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἤμεθα σπουδαῖοι λοιπὸν ὑπακούοντες καὶ ὑποχωροῦντες εἰς τὰς ἐνεργείας του; Ὁ Θεὸς εἶναι σπουδαῖος, ἐνῷ ἀκούει τὰς δεήσεις μας καὶ χαρίζει τὰ ἐλέη του. Θλίβεται μὲ ἡμᾶς. « Παρατηρεῖ κάθε στεναγμὸν, καὶ θρῆνον, καὶ βάλλει κάθε δάκρυον εἰς τὴν φιάλην του. » Τὴν πρώτην φορὰν ὅταν εὑρεθῇς εἰς θλίψεις, θέλεις παρακαλέσει τὸν Θεὸν νὰ ῥίψῃ σπουδαῖον βλέμμα εἰς τὰς προσευχάς σου. Καὶ θέλομεν περιμένει πραγματικὰ ἐλέη, ἐνῷ εἴμεθα ἐλλειπεῖς καὶ ἐπιπόλαιοι εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ; Οἱ λειτουργοὶ τοῦ Χριστοῦ εἶναι σπουδαῖοι, προτρέποντες καὶ διδάσκοντές σας. Οὗτοι παρακαλοῦσι τὸν Θεὸν διὰ σᾶς, καὶ ἐπιθυμοῦσι περισσότερον τὴν

σωτηρίαν τῶν ψυχῶν σας ἀπὸ ὁποιονδήποτε ἄλλο κοσμικὸν ἀγαθόν. Ἐὰν ἀποθάνωσιν ἀπὸ τοὺς κόπους των, ἢ μαρτυρήσωσι διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, στοχάζονται τὴν ζωήν των καλῶς δεδομένην, ἐὰν δυνηθῶσιν οὕτω νὰ ὑπερισχύσωσι νὰ σώσωσι τὰς ψυχάς σας. Καὶ πρέπει οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοσοῦτον νὰ κοπιάζωσι καὶ νὰ φροντίζωσι διὰ τὴν σωτηρίαν σας, σεῖς δὲ νὰ ἦσθε τόσον ἀμέριμνοι καὶ ἀμελεῖς διὰ τὴν ἰδικήν σας; Πόσον ἐπιμελῆ καὶ σπουδαῖα εἶναι ὅλα τὰ κτίσματα εἰς τὸ νὰ σᾶς ὑπηρετῶσι! Μὲ πόσην ταχύτητα ὁ Ἥλιος περιέρχεται τὸν κόσμον! Αἱ πηγαὶ πάντοτε τρέχουσι διὰ τὴν χρῆσίν μας, καὶ ῥέουσιν οἱ ποταμοί! Ἄνοιξις καὶ θέρος ἔρχονται κατὰ τοὺς καιρούς των. Πόσον σκληρῶς κοπιάζει ὁ βοῦς σου ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν! πόσον ταχέως ὁ ἵππος σου ὁδοιπορεῖ μὲ σέ! Καὶ σὺ μόνον θέλεις εἶσθαι ἀμελής; Ὅλοι θέλουσιν εἶσθαι σπουδαῖοι εἰς τὸ νὰ σὲ δουλεύωσι, καὶ σὺ μόνον θέλεις εἶσθαι ἀμελὴς εἰς τὸ νὰ δουλεύῃς τὸν Θεόν; Οἱ ὑπηρέται τοῦ κόσμου καὶ τοῦ διαβόλου εἶναι σπουδαῖοι καὶ ἐπιμελεῖς. Ἐργάζονται ὡς νὰ μὴ ἠδύναντο ποτὲ νὰ ἐργασθῶσιν ἱκανά. Σπεύδουσιν ὡς ἐὰν ἦσαν πεφοβισμένοι μήπως φθάσωσιν εἰς τὴν κόλασιν πολλὰ ἀργά. Καταβάλλουσι καὶ ἱερεῖς καὶ λόγους, καὶ ὅλα πρὸ αὐτῶν. Καὶ πρέπει νὰ ἦναι ἐκεῖνοι ἐπιμελέστεροι διὰ τὴν καταδίκην, παρὰ σὲ διὰ τὴν σωτηρίαν; Δὲν ἔχεις καλήτερον Κύριον, γλυκυτέραν ἐνασχόλησιν, μεγαλητέρας ἐνθαῤῥύνσεις, καὶ καλητέραν ἀνταμοιβήν; Ἦτο καιρὸς ὅτε ἦσο σπουδαῖος δουλεύων τὸν Σατανᾶν καὶ τὴν σάρκα, ἂν ὄχι καὶ τώρα. Πόσον ὁρμητικῶς ἐδίωκες τὰ παίγνιά σου, τὴν κακὴν συντροφίαν, καὶ τὰς ἁμαρτωλὰς ἡδονάς! καὶ δὲν θέλεις εἶσθαι τώρα, παρομοίως σπουδαῖος καὶ ὁρμητικὸς διὰ τὸν Θεόν; Μέχρι τῆς σήμερον εἶσαι σπουδαῖος εἰς τὰ τῆς ζωῆς ταύτης. Ἐὰν

ἦσαι ἀσθενὴς, ἢ εἰς πόνους, ὁποῖα σπουδαῖα ἐκβάλλεις παραπονήματα! Ἐὰν ἦσαι πτωχὸς, πόσον σκληρὰ ἐργάζεσαι διὰ ν' ἀποκτήσῃς τὰ πρὸς τὸ ζῆν! Τὸ δὲ ἔργον τῆς σωτηρίας σου δὲν εἶναι μεγαλητέρας σπουδαιότητος; οὔτε εἰς τὸν οὐρανὸν, οὔτε εἰς τὴν κόλασιν δὲν ὑπάρχουσι παίγνια. Οἱ πιστοὶ ἔχουσι πραγματικὴν μακαριότητα, καὶ οἱ κολασμένοι πραγματικὴν ἀθλιότητα. Ὑμνολογίαι μὲ χαυνότητα, ἢ νάρκωσιν, δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὐδὲ παρόμοιοι θρῆνοι εἰς τὴν κόλασιν. Ὅλοι ἐκεῖ εἶναι σπουδαῖοι. Ὅταν, Ἀναγνῶστα, ἔλθῃς εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν κρίσιν, ὁποίους βαθεῖς καὶ φρικτοὺς συλλογισμοὺς θέλεις ἔχει περὶ τῆς αἰωνιότητος! Μὲ φαίνεται ὅτι σὲ βλέπω ἐκπεπληγμένον ἀπὸ τὴν σκέψιν τοῦ πῶς ἠδύνασο νὰ ὀλιγωρῇς τόσον τὰ τοιαῦτα πράγματα! Μὲ φαίνεται μάλιστα ὅτι σὲ ἀκούω κραυγάζοντα κατὰ τῆς ἀθλιότητος καὶ τῆς μανίας σου.

Καὶ τώρα, Ἀναγνῶστα, ἀφοῦ ἔβαλα ὡς βάσεις τὰ ἀδιαφιλονείκητα ταῦτα ἐπιχειρήματα, ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ ζητῶ τὴν ἀπόφασίν σου. Θέλεις ὑπακούσει ἢ ὄχι; Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ συνείδησίς σου κατεπείσθη περὶ τοῦ χρέους. Τολμᾷς τώρα νὰ βαδίζῃς ἀκόμη εἰς τὸν συνήθη δρόμον τῆς ἀμελείας σου, ἐναντίον λαμπροτάτου φωτὸς τοῦ λογικοῦ σου, ἐναντίον τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐναντίον τοῦ φωτὸς τῆς ἰδίας σου συνειδήσεως; Τολμᾷς νὰ ζῇς τόσον ἀσώτως, νὰ ἁμαρτάνῃς τόσον τολμηρῶς, καὶ νὰ προσεύχησαι τόσον σπανίως, καθὼς καὶ πρότερον; Τολμᾷς νὰ βεβηλόνῃς τὴν ἡμέραν τῆς ἀναπαύσεως, νὰ ὀλιγωρῇς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ θεωρῇς τὴν αἰώνιόν σου κατάστασιν, μὲ τὴν αὐτὴν ὡς καὶ πρότερον ἀμέλειαν; Ἢ δὲν ἀποφασίζεις μᾶλλον νὰ ἀναζώσῃς τὴν ὀσφὺν τοῦ νοός σου, νὰ ἐνασχοληθῇς ὁλωςδιόλου εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας σου, νὰ διασπάσῃς τὰς ἀντιστάσεις, νὰ

καταφρονήσης τοὺς χλευασμοὺς καὶ διωγμοὺς τοῦ κόσμου, καὶ ἀποθέμενος πᾶν βάρος καὶ τὴν ἁμαρτίαν, ἥτις τόσον εὐκόλως σὲ περιπλέκει, νὰ τρέξης μὲ ὑπομονὴν τὸν προκείμενον εἰς σὲ ἀγῶνα; Ἐλπίζω ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ τελεία ἀπόφασίς σου. Ἀλλ' ἐπειδὴ γνωρίζω τὴν ἰσχυρογνωμίαν τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ ζήσῃ ἡ ψυχή σου, πάλιν μίαν φορὰν σὲ παρακαλῶ, νὰ δώσῃς προσοχὴν εἰς τὰς ἀκολούθους ἐρωτήσεις, καὶ σὲ προςάζω, ὡς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴ ἀποπνίγῃς τὴν συνείδησίν σου, μηδὲ νὰ ἀντιστέκησαι εἰς τὴν βεβαίωσιν, ἀλλὰ νὰ ἀποκρίνησαι πιςῶς, καὶ συμφώνως νὰ πράττῃς. Ἐὰν διὰ τῆς ἐπιμελείας εἰς τὴν εὐσέβειαν ἠδύνασο νὰ πλουτίσῃς, νὰ ἀποκτήσῃς τιμὴν, ἢ προβιβασμὸν εἰς τὸν κόσμον, νὰ ἀναλάβῃς ἀπὸ ἀῤῥωστίαν, ἢ νὰ ζήσῃς αἰωνίως μὲ εὐτυχίαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁποίου εἴδους ζωὴν ἤθελες διάγει, καὶ ποίους κόπους ἤθελες καταβάλλει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ; Ἡ δὲ ἀνάπαυσις τῶν πιςῶν δὲν εἶναι ἐξοχωτέρα εὐδαιμονία ἀφ' ὅλα ταῦτα; Ἐὰν ἐπεβάλλετο ποινὴ κεφαλικὴ εἰς τὴν βεβήλωσιν τῆς ἡμέρας τῆς ἀναπαύσεως, εἰς τὴν ἀμέλειαν τῆς ἐν κρυπτῷ ἢ τῆς οἰκιακῆς προσευχῆς, ἢ εἰς τὸν ἄσωτον βίον σας, ὁποῖοι ἄνθρωποι ἠθέλετε εἶσθαι τότε; Καὶ ὁ αἰώνιος θάνατος δὲν εἶναι φρικτότερος ἀπὸ τὸν πρόσκαιρον τοῦτον; Ἐὰν ὁ Θεὸς συνήθως ἐτιμώρει μὲ παροῦσάν τινα δυςυχίαν, πᾶσαν πρᾶξιν ἁμαρτωλὴν, ὡς ἐτιμώρησε τὸ ψεῦδος τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς Σαπφείρας, ὁποίαν ζωὴν ἠθέλετε διάγει; Καὶ δὲν εἶναι τρομερωτέρα ἡ αἰώνιος ὀργὴ, ἐάν τις ἐκ τῶν γνωρίμων σας ἤρχετο ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, καὶ σᾶς ἔλεγεν ὅτι ὑπέφερε τὰ βάσανα τῆς κολάσεως, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἐκείνας, εἰς τὰς ὁποίας σεῖς εἶσθε ἔνοχοι, ὁποῖοι ἄνθρωποι ἠθέλετε εἶσθαι τὸ μετὰ ταῦτα; Πόσον μᾶλλον ἔπρεπε νὰ σᾶς τρομάζωσιν

αἱ τοῦ Θεοῦ νουθεσίαι; Ἐὰν ἠξεύρετε ὅτι αὕτη ἦτο ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς παρούσης ζωῆς σας εἰς τὸν κόσμον, πῶς ἠθέλετε τὴν ἐξοδεύσει; Καὶ ἐξεύρετε μήπως δὲν ἦναι αὕτη ἡ τελευταία; καὶ εἶσθε βέβαιοι ὅτι ἡ τελευταία ἡμέρα σας δὲν εἶναι πλησίον; Ἐὰν εἴχετε ἰδεῖ τὴν γενικὴν διάλυσιν τοῦ κόσμου, καὶ ὅλην τὴν πομπὴν καὶ δόξαν αὐτοῦ νὰ καταναλωθῇ, καὶ νὰ γίνῃ στάκτη, ἡ τοιαύτη θέα τί ἤθελε σᾶς καταπείσει νὰ κάμητε; Τοιαύτην θέαν βεβαίως θέλετε ἰδεῖ. Ἐὰν εἴχετε ἰδεῖ « τὸ κριτήριον νὰ καθίσῃ, » καὶ τὰ βιβλία νὰ ἀνοιχθῶσι, καὶ τοὺς κακοὺς νὰ στέκωνται τρέμοντες εἰς τὴν ἀριστερὰν τοῦ Κριτοῦ, τοὺς δὲ εὐσεβεῖς νὰ χαίρωσιν εἰς τὴν δεξιάν του, καὶ τὴν ἀπόφασίν των τὴν διαφορετικὴν ἐὰν εἴχετε ἀκούσει, ὁποῖοι ἄνθρωποι ἠθέλετε εἶσθαι μετὰ τοιαύτην θέαν; Τὴν θέαν ταύτην βεβαίως μίαν ἡμέραν θέλετε ἰδεῖ. Ἐὰν εἴχετε ἰδεῖ τὴν γέενναν ἀνεῳγμένην, καὶ τοὺς ἐκεῖ κολασμένους εἰς τὰς ἀτελευτήτους βασάνους των, καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον καθὼς τὸν εἶδεν ὁ Στέφανος, καὶ ὅλους τοὺς Ἁγίους ἐκεῖ θριαμβεύοντας εἰς τὴν δόξαν, ὁποίαν ζωὴν ἠθέλετε διάγει μετὰ τοιαύτην θέαν; Ταῦτα ἐντὸς ὀλίγου θέλετε ἰδεῖ. Ἐὰν ἔκεισθε εἰς τὴν κόλασιν ἕνα μόνον χρόνον, ἢ μίαν μόνην ἡμέραν, ἢ ὥραν, καὶ ἐκεῖ ἠσθάνεσθε τὰς βασάνους, περὶ τῶν ὁποίων τώρα ἀκούετε, μὲ ποίαν σπουδαιότητα ἠθέλετε τότε ὁμιλεῖ περὶ τῆς κολάσεως, καὶ προσεύχεσθαι νὰ τὴν ἀποφύγητε! Καὶ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ δὲν θέλετε δεχθῇ ὡς ἀλήθειαν περὶ τούτων, χωρὶς νὰ τὴν αἰσθάνησθε; Ἐὰν εἴχετε ἀπολαύσει τὴν δόξαν τοῦ οὐρανοῦ ἕνα μόνον χρόνον, ποίους κόπους ἠθέλετε καταβάλει, διὰ νὰ μὴ στερηθῆτε τοιαύτης ὑπερβαλλούσης δόξης; Οὕτως εἶπα ἀρκετά, ἂν ὄχι διὰ νὰ διεγείρω τὸν ἁμαρτωλὸν εἰς τὸ νὰ ἐργάζηται σπουδαίως τὴν σωτηρίαν του, τοὐλάχιστον νὰ τὸν

κατασιγάσω, καὶ νὰ τὸν καταστήσω ἀναπολόγητον εἰς τὸ κριτήριον τοῦ Θεοῦ. Καθὼς τοὺς ἀποθανόντας φίλους μας, ἂν καὶ οὔτε οἱ λόγοι, οὔτε τὰ ἔργα μας δύνανται νὰ ὠφελήσωσιν, ἀλλ' ὅμως, διὰ νὰ ἀποδείξωμεν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην μας, κλαίομεν καὶ πενθοῦμεν, τοιουτοτρόπως καὶ ἐγὼ θέλω θρηνήσει καὶ πενθήσει τὰς ἀθλίας ψυχάς. Φρίκην μὲ προξενεῖ μόνος ὁ συλλογισμὸς, τὸ πῶς θέλουσι στέκεσθαι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ἐκπεπληγμένοι καὶ ἄλαλοι! Ὅταν εἰπῇ, Ὁ κόσμος ἢ ὁ Σατανᾶς ἦτο καλήτερος φίλος σας ἀπὸ ἐμέ; Ἔκαμον οὗτοι διὰ σᾶς περισσότερα ἀφ' ὅσα ἐγώ; Δοκιμάσετε τώρα, ἐὰν οὗτοι σᾶς σώσωσιν, ἢ σᾶς ἀποζημιώσωσι διὰ τὴν στέρησιν τοῦ οὐρανοῦ, ἢ ἐὰν θέλωσιν εἶσθαι ἀγαθοὶ πρὸς σᾶς, καθὼς ἐγὼ ἤθελα εἶσθαι. Τί θέλει εἰς τοῦτο ἀποκριθῇ ὁ ἄθλιος ἁμαρτωλός; Ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος δὲν θέλῃ νὰ ἀκούσῃ, τοὐλάχιστον δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν, παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὦ σὺ, ὅστις ἔκλαιες, καὶ ἐστέναζες ἐν πνεύματι ἐπὶ τοῦ νεκροῦ Λαζάρου, σπλαγχνίσου τὰς νεκρὰς ταύτας καὶ ἀναισθήτους ψυχὰς, ἑωσοῦ γίνωσιν ἱκαναὶ νὰ κλαίωσι καὶ νὰ στενάζωσι, σπλαγχνιζόμεναι τὸν ἑαυτόν των. Καθὼς διέταξας τοὺς δούλους σου νὰ ὁμιλῶσιν οὕτω, τώρα ὁμίλει σὺ ὁ ἴδιος. Οὗτοι θέλουσιν ἀκούσει τὴν φωνήν σου ὁμιλοῦσαν εἰς τὰς καρδίας των, ἐνῷ δὲν θέλουν νὰ ἀκούσωσι τὴν ἰδικήν μου, λαλοῦσαν εἰς τὰ ὠτία των. Κύριε, σὺ πολὺν καιρὸν ἔκρουσας τὰς καρδίας των, ἀλλὰ ματαίως· τώρα σύντριψε τὰς θύρας καὶ εἴσελθε.

Διὰ νὰ δείξω εἰς τοὺς εὐσεβεῖς, διὰ ποῖον λόγον οὗτοι ὑπὲρ πάντα ἄλλον, πρέπει νὰ ἐργάζωνται περισσότερον διὰ τὸν οὐρανὸν, ἐπιθυμῶ νὰ τοὺς ἐρωτήσω ὁποῖοι πρέπει νὰ ἦναι οἱ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐκλελεγμένοι διὰ νὰ ἦναι σκεύη

ἐλέους, καὶ λυπηθέντες διὰ τὴν ἀμέλειάν των, εἰς τὴν ἀναγέννησιν, εἰς τὰς ταραχὰς τῆς συνειδήσεως, εἰς τὰς ἀμφιβολίας καὶ τοὺς φόβους, καὶ εἰς ἄλλας μεγάλας θλίψεις; οἱ πολλάκις ὁμολογήσαντες εἰς τὸν Θεὸν ἐν τῇ προσευχῇ, τὴν ἁμαρτίαν τῆς ἀμελείας των, καὶ συνδεθέντες μὲ τὸν Θεὸν διὰ τόσων συνθηκῶν; Ὁποῖοι ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἦναι ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶναι πλησίον τοῦ Θεοῦ ὡς τὰ τέκνα τῆς οἰκογενείας του, οἵτινες ἐγεύθησαν τοιαύτην γλυκύτητα διὰ τῆς προθύμου ὑπακοῆς, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶναι τόσον ἀβέβαιοι ὁποία θέλει εἶσθαι ἡ αἰώνιος κατάστασις τῶν ψυχῶν των; Ὁποῖοι ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἦναι εἰς τὴν ἁγιωσύνην ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ὁ ἁγιασμὸς εἶναι τόσον ἀτελὴς, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ καὶ τὰ χρέη εἶναι τόσον σημαντικὰ, εἰς τὴν σωτηρίαν ἢ καταστροφὴν πλήθους ψυχῶν, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἡ δόξα τοῦ μεγάλου Θεοῦ τοσοῦτον ἐξήρτηται; Ἐπειδὴ τὰ πράγματα ταῦτα ἔχουσιν οὕτω, σὲ παραγγέλλω, Χριστιανὲ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου σου, νὰ σκεφθῇς καὶ νὰ ἀποφασίσῃς τὸ ζήτημα, Ὁποῖοι χρεωστοῦμεν ἡμεῖς νὰ ἤμεθα εἰς τὰς ἁγίας συναναστροφὰς καὶ εὐσεβείας; Καὶ ἡ ζωή σου καθὼς καὶ ἡ γλῶσσα ἃς ἀποκριθῇ εἰς τὸ ζήτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Πῶς νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἔχομεν δικαίωμα εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν.

Ὑπάρχει λοιπὸν τοιαύτη ἔνδοξος ἀνάπαυσις τόσον πλησίον, καὶ κανεὶς δὲν θέλει τὴν ἀπολαύσει εἰμὴ ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ; Τί λοιπὸν φρονεῖ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ κόσμου, ζῶν

τόσον εὐχαρίστως χωρὶς κάμμίαν βεβαιότητα περὶ τοῦ δικαιώματός του εἰς τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην, καὶ ἀμελοῦν νὰ ἐξετάζῃ ἐὰν εἰς αὐτὴν ἔχῃ κἀνὲν δικαίωμα; Ἀφοῦ ὁ Κύριος ἐφανέρωσε τόσον σαφῶς τὴν μακαριότητα ἐκείνης τῆς βασιλείας, τὴν ὁποίαν μόνον οἱ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Χριστοῦ θέλουσιν ἀπολαύσει, καὶ τόσον σαφῶς ἐξέφρασεν ἐκεῖνα τὰ βάσανα, τὰ ὁποῖα τὸ λοιπὸν τοῦ κόσμου μέρος πρέπει αἰωνίως νὰ ὑποφέρῃ· μὲ φαίνεται ὅτι ὅσοι πιστεύουσιν, ὅτι τοῦτο εἶναι τῳόντι ἀληθινὸν, δὲν ἤθελον ἔχει ποτὲ ἡσυχίαν εἰς τὸν ἑαυτόν των, πρὶν βεβαιωθῶσι πληρέστατα ὅτι εἶναι κληρονόμοι τῆς βασιλείας. Κύριε, ὁποία παράξενος μανία οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες γνωρίζουσιν ὅτι ἐντὸς ὀλίγου πρέπει νὰ ἐμβῶσιν εἰς ἀμετάβλητον χαρὰν ἢ θλίψιν, νὰ ζῶσι ὡς ἀβέβαιοι ὁποία θέλει εἶσθαι ἡ ἀπόφασίς των, ὡς νὰ μὴ ἤκουσάν ποτε περὶ τοιαύτης τινος καταστάσεως, καὶ νὰ ζῶσιν ἡσύχως καὶ εὐχαρίστως εἰς τὴν ἀβεβαιότητα ταύτην, ὡς ἐὰν ὅλα ἦσαν ἀσφαλῆ καὶ ἀκίνδυνα! Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι ζωντανοὶ ἢ νεκροί; εἶναι ἔξυπνοι ἢ κοιμῶνται; περὶ τίνος συλλογίζονται; ποῦ εἶναι αἱ καρδίαι των; Ἐὰν μόνον ἔχωσι σπουδαῖαν τινα κρισολογίαν, πόσον προσεκτικοὶ εἶναι νὰ μάθωσι πῶς θέλει ἀποβῆ, ὑπὲρ, ἢ κατ᾽ αὐτῶν; Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ κριθῶσι περὶ τῆς ζωῆς των εἰς ἐπίγειον δικαστήριον, πόσον προσεκτικοὶ ἤθελον εἶσθαι νὰ μάθωσιν ἐὰν ἤθελον σωθῆ ἢ καταδικασθῆ, καὶ μάλιστα ἐὰν ἡ φροντίς των ἠδύνατο βεβαίως νὰ τοὺς σώσῃ! Ἐὰν ἦναι βαρέως ἀσθενεῖς, θέλουσιν ἐρωτήσει τὸν ἰατρὸν, Τί νομίζεις; Θέλω ἀποφύγει τὸν θάνατον, ἢ ὄχι; Ἀλλ᾽ εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας των εἶναι εὐχαριστημένοι νὰ μένωσιν ἀβέβαιοι. Ἐὰν ἐρωτᾷς τοὺς περισσοτέρους τὸν λόγον τῆς ἐλπίδος των, θέλουσιν εἰπεῖ, Διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἵλεως, καὶ ὁ Χριστὸς

ἀπέθανε διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ τοιούτους γενικοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους πᾶς ἄνθρωπος δύναται νὰ δώσῃ ὡς αὐτοί. Ἐὰν ὅμως τοὺς βάλῃς νὰ ἀποδείξωσι τὸ δικαίωμά των εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὸ σωτήριον ἔλεος τοῦ Θεοῦ, δὲν δύνανται νὰ εἰπῶσι τίποτε κατὰ σκοπόν. Ἐὰν ὁ Θεὸς, ἢ ἄνθρωπος ἤθελεν εἰπεῖ, Εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκεται ἡ ψυχή σου, Ἄνθρωπε; εἶναι ἀναγεγεννημένη, ἡγιασμένη, καὶ συγχωρημένη, ἢ ὄχι; ἤθελεν ἀποκριθῇ ὡς ὁ Κάϊν περὶ τοῦ Ἄβελ, Δὲν ἐξεύρω· μήπως ἐγὼ εἶμαι ὁ φύλαξ τῆς ψυχῆς μου; Ἐλπίζω καλά· ἐμπιστεύομαι τὸν Θεὸν διὰ τὴν ψυχήν μου. Τὰ περὶ ἐμὲ θέλουσιν ἀποβῇ ὡς τὰ τῶν ἄλλων. Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν, ποτὲ δὲν ἀμφίβαλα περὶ τῆς σωτηρίας μου. Ἔχεις αἰτίαν νὰ ἀμφιβάλῃς, ἐπειδὴ ποτὲ δὲν ἀμφίβαλες, καὶ ἔτι πλέον, διότι ἐστάθης τόσον ἀπερίσκεπτος εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην σου. Τί φανερόνουν αἱ ἐκφράσεις σου, εἰμὴ ἑκούσιον ἀμέλειαν εἰς τὴν ἰδίαν σου σωτηρίαν; ὡς πλοίαρχος, ὅστις, ἀφίνων τὸ πλοῖόν του μόνον, ἤθελε λέγει, Θέλω ῥιψοκινδυνεύσει αὐτὸ κατὰ τῶν βράχων καὶ τῶν κυμάτων καὶ τῶν ἀνέμων, θέλω τὸ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν Θεὸν, θέλει ὑπάγει καλὰ ὡς τὰ ἄλλα πλοῖα. Ὁποία τρομερὰ κατάχρησις τοῦ Θεοῦ εἶναι αὕτη, νὰ ἀξιῶσιν ὅτι ἐμπιστεύονται εἰς τὸν Θεὸν διὰ νὰ σκεπάζωσι τὴν ἑκούσιον ἀμέλειάν των! Ἐὰν τῷόντι ἐμπιστεύεσο εἰς τὸν Θεὸν, ἤθελες κυβερνᾶσθαι ὡσαύτως ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἤθελες ἐμπιστεύεσθαι εἰς αὐτὸν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ διωρισμένην ὁδόν. Ἀπαιτεῖ ἀπὸ σὲ νὰ σπουδάσῃς νὰ κάμῃς βεβαίαν τὴν κλῆσίν σου καὶ τὴν ἐκλογὴν, (Β'. Πέτρ. ά. 10.) καὶ οὕτω νὰ ἐμπιστεύησαι εἰς αὐτόν. Αὐτὸς σὲ ἐσημείωσεν ὁδὸν εἰς τὴν Γραφὴν, διὰ τῆς ὁποίας εἶσαι παρηγγελμένος νὰ ἐρευνᾷς καὶ δοκιμάζῃς τὸν ἑαυτόν σου, καὶ δύνασαι νὰ φθάσῃς εἰς

τὴν βεβαιότητα. Δὲν εἶναι μωρὸς ὁ ὁδοιπόρος ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελεν ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον του μὴ γνωρίζων ἂν καλὰ ἢ κακὰ προβαίνῃ, καὶ λέγει ἐλπίζω ὅτι πηγαίνω καλά, θέλω προχωρήσει καὶ ἐμπιστεύομαι εἰς τὸν Θεόν; Σὺ δὲ δὲν εἶσαι ἔνοχος τοιαύτης μωρίας εἰς τὴν ὁδοιπορίαν σου πρὸς τὴν αἰωνιότητα, μὴ στοχαζόμενος ὅτι ἡ ἐλαχίστη σπουδαία ἐρώτησις, ἂν ἡ ὁδός σου εἶναι ὀρθή, δύναται νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ πολὺν κόπον, τὸν ὁποῖον ἔκαμες εἰς μάτην καὶ πρέπει νὰ τὸν ξεκάμῃς, ἢ ἀλλέως θέλεις ἀποτύχει τῆς σωτηρίας, καὶ χαθῇ;

Πῶς δύνασαι νὰ στοχάζησαι ἢ νὰ ὁμιλῇς περὶ τοῦ μεγάλου Θεοῦ ἄνευ φρίκης, ἐνόσῳ εἶσαι ἀβέβαιος ἂν ἦναι Πατήρ σου ἢ ἐχθρός σου, καὶ δὲν γνωρίζεις ἂν ὅλας τὰς τελειότητας αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ κατὰ σοῦ; ἢ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐνόσῳ δὲν γνωρίζεις, ἂν τὸ αἷμά του ἐκαθάρισε τὴν ψυχήν σου, ἢ θέλει σὲ καταδικάσει, ἢ ἀθωώσει εἰς τὴν κρίσιν· ἢ ἂν θέλῃ γίνει ἡ βάσις τῆς εὐδαιμονίας σου, ἢ πέτρα προσκόμματος διὰ νὰ σὲ συντρίψῃ καὶ να σὲ μεταβάλῃ εἰς κόνιν; Πῶς δύνασαι νὰ ἀνοίξῃς τὴν βίβλον νὰ ἀναγνώσῃς ἓν κεφάλαιον, χωρὶς νὰ κατατρομάξῃς; Μὲ φαίνεται ὅτι κάθε φύλλον ἤθελεν εἶσθαι διὰ σὲ καθὼς τὸ γράψιμον τοῦ Βαλτάσσαρ ἐπάνω εἰς τὸν τοῖχον, ἐκτὸς μόνον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον σὲ προτρέπει εἰς τὸ νὰ προσπαθήσῃς νὰ ἀναμορφωθῇς. Ἐὰν ἀναγινώσκῃς τὰς ἐπαγγελίας, δὲν γνωρίζεις ἂν θέλωσιν ἐκπληρωθῇ εἰς σέ. Ἐὰν ἀναγινώσκῃς τὰς ἀπειλάς, δὲν ἐξεύρεις ἂν δὲν ἀναγινώσκῃς τὴν ἰδίαν σου καταδίκην. Δὲν εἶναι θαυμαστὸν σὺ νὰ ἦσαι ἐχθρὸς εἰς τὸ κήρυγμα, καὶ νὰ λέγῃς περὶ τοῦ ἱερέως, ὡς ὁ Ἀχαβ περὶ τοῦ Προφήτου, « Ἐγὼ μισῶ αὐτὸν, διότι ποτὲ δὲν ἐπροφήτευσε καλὸν εἰς ἐμὲ, ἀλλὰ πάντοτε κακόν. » (Β΄. Πα-

ραλειπ. ιή. 7.) Πῶς δύνασαι χωρὶς φρίκην νὰ ἑνωθῇς μὲ ἄλλους εἰς προσευχήν; Ὅταν μεταλαμβάνῃς, δὲν γνωρίζεις ἂν τοῦτο θέλῃ προξενήσει τὴν βλάβην σου, ἢ τὴν μακαριότητα. Ὁποίαν παραμυθίαν δύνασαι νὰ εὕρῃς εἰς τοὺς φίλους σου, εἰς τὰς τιμὰς, εἰς τὰς οἰκίας, καὶ εἰς τὰς γαίας σου, πρὶν γνωρίσῃς ὅτι ὁμοῦ μὲ αὐτὰ ἀπολαύεις τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι θέλεις ἔχει ἀνάπαυσιν μὲ αὐτὸν, ὅταν ἀφήσῃς αὐτά; Πρόσφερε εἰς τὸν φυλακισμένον πρὶν γνωρίσῃ τὴν ἀπόφασίν του, εἴτε μουσικὴν, εἴτε ἐνδύματα, εἴτε προβιβασμοὺς, τί εἶναι ταῦτα εἰς αὐτὸν πρὶν γνωρίσῃ ὅτι θέλει διασωθῇ ἡ ζωή του; Διότι ἐὰν γνωρίζῃ ὅτι πρέπει νὰ ἀποθάνῃ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, μικρὰ εὐχαρίστησις θέλει εἶσθαι εἰς αὐτὸν νὰ ἀποθάνῃ πλούσιος ἢ ἔντιμος. Μὲ φαίνεται ὅτι οὕτω ἤθελεν εἶσθαι καὶ εἰς σὲ πρὶν γνωρίσῃς τὴν αἰώνιόν σου κατάστασιν. Ὅταν πλαγιάζῃς νὰ ἀναπαυθῇς μὲ φαίνεται ὅτι ἡ ἀβεβαιότης περὶ τῆς σωτηρίας σου ἤθελε σὲ κρατεῖ ἔξυπνον, ἢ ἤθελε σὲ ἐκπλήττει εἰς τὰ ὄνειρά σου, καὶ καταταράττει τὸν ὕπνον σου. Δὲν σὲ λυπεῖ νὰ βλέπῃς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ τόσον εὐχαριστημένον εἰς τὴν πρὸς τὴν δόξαν ὁδὸν, ἐνῷ σὺ δὲν ἔχεις χρηστὰς ἐλπίδας τοῦ νὰ ἀπολαύσῃς αὐτὴν ποτέ; Πῶς δύνασαι νὰ συλλογίζησαι περὶ τῆς ὥρας τοῦ θανάτου σου; γνωρίζεις ὅτι εἶναι πλησίον, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν ἀποφύγῃς, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ ἰατρικὸν, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ τὴν ἐμποδίσῃ. Ἐὰν ἔπρεπε νὰ ἀποθάνῃς τὴν ἡμέραν ταύτην, (καὶ ποῖος ἐξεύρει τί μία ἡμέρα δύναται νὰ γεννήσῃ;) εἶσαι ἀβέβαιος ἐὰν ὑπάγῃς εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ εἰς τὴν κόλασιν. Καὶ δύνασαι νὰ ἔχῃς χαρὰν πρὶν ἐκβῇς ἀπὸ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην κατάστασιν; Τί δὲν κάμνεις διὰ νὰ διατηρῇς τὴν καρδίαν σου ἐλευθέραν ἀπὸ τὴν φρίκην, ὅταν ἐνθυμῆσαι τὴν

μεγάλην ἡμέραν τῆς Κρίσεως καὶ τὰς αἰωνίους φλόγας; Ὅταν ἀκούῃς περὶ αὐτῆς, δὲν τρέμεις καθὼς ὁ Φῆλιξ; Ἐὰν οἱ φύλακες ἐτρόμαζαν καὶ ἔγιναν ὡς νεκροὶ, ὅτε εἶδον τὸν ἄγγελον νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ κυλίσῃ τὸν λίθον ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ μνήματος τοῦ Χριστοῦ, πῶς δύνασαι νὰ συλλογίζησαι περὶ ζωῆς εἰς τὴν κόλασιν μετὰ τῶν διαβόλων, πρὶν λάβῃς βεβαιότητα εἰς ἀκραδάντους βάσεις ἐστηριγμένην, ὅτι θέλεις διαφύγει αὐτήν; Ἡ κλίνη σου εἶναι πολλὰ μαλακὴ, ἡ καρδία σου πολλὰ σκληρὰ, ἐὰν δύνασαι νὰ κοιμᾶσαι ἡσύχως εἰς τὴν ἀβέβαιον ταύτην κατάστασιν.

Ἐὰν ἡ γενικὴ αὕτη ἀβεβαιότης τῶν ἀνθρώπων περὶ τῆς σωτηρίας των ἦτον ἀθεράπευτος, τότε ἔπρεπε νὰ τὴν ὑποφέρωσιν ὡς ἄλλας ἀναποφεύκτους ἀθλιότητας. Ἀλλὰ φεῦ! ἡ κοινὴ αἰτία ταύτης εἶναι ἑκούσιος ἀμέλεια! Οἱ ἄνθρωποι δὲν θέλουσι νὰ καταπεισθῶσι νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν ἀλήθειαν. Τὸ καλήτερον μέσον τοῦ νὰ νικήσωσι τὴν ἀβεβαιότητά των εἶναι ἡ αὐτοεξέτασις, ἢ ἡ σπουδαία καὶ ἐπιμελὴς ἐξέτασις τῆς καρδίας καὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ κανόνος τῆς Γραφῆς. Εἴτε οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐννοοῦσι τὴν φύσιν καὶ χρῆσιν τούτου τοῦ χρέους, ἢ δὲν θέλουσι νὰ λάβωσι τὸν κόπον νὰ τὸ δοκιμάσωσιν. Ερεύνησε σύλλογόν τινα ἐκ χιλιάδων ἀνθρώπων, καὶ ἰδὲ πόσον ὀλίγους θέλεις ἀπαντήσει, οἵτινες ἐνησχόλησάν ποτε μίαν ὥραν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς των εἰς ἀκριβῆ ἐξέτασιν περὶ τοῦ δικαιώματος αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανόν! Ἐρώτησε τὴν συνείδησίν σου, Ἀναγνῶστα, πότε καὶ ποῦ μὲ σεμνότητα ἐνησχόλησας τὴν καρδίαν σου εἰς τοῦτο τὸ ἔργον, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξέτασας αὐτὴν διὰ τῶν Γραφῶν, ἂν ἦναι ἀναγεννημένη ἢ οὔ· ἂν ἀγαπᾷ περισσότερον τὸν Θεὸν, ἢ τὰ κτίσματα, τὸν οὐρανὸν ἢ τὴν γῆν; Καὶ πότε

ἠκολούθησας τὴν ἐξέτασιν ταύτην ἕωσοῦ ἀνεκάλυψας τὴν κατάστασίν σου, καὶ ἀναλόγως ἀπεφάσισας περὶ σεαυτοῦ; Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἔργον τοσοῦτον σπουδαῖον, καὶ γενικῶς ἠμελημένον, θέλω, διὰ τοῦτο, δείξει ὅτι εἶναι δυνατὸν, διὰ τῆς προσπαθείας, νὰ φθάσωμεν εἰς βεβαιότητα περὶ τῆς σωτηρίας· τί ἐμποδίζει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ νὰ ἐξετάσωσι καὶ νὰ γνωρίσωσι τὴν κατάστασίν των· καὶ τότε θέλω παρουσιάσει τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἐξετάσωσι, καὶ ὁδηγίας ὁμοῦ μέ τινα σημεῖα ἐκ τῆς Γραφῆς, διὰ τῶν ὁποίων δύνασθε νὰ ἐξετάζητε, καὶ βεβαίως νὰ γνωρίσητε ἂν ἦσθε ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἢ ὄχι.

(1) Ἡ Γραφὴ δεικνύει ὅτι δύναταί τις νὰ φθάσῃ εἰς τὴν βεβαιότητα περὶ τῆς σωτηρίας, καὶ πρέπει δι' αὐτὴν νὰ κοπιάζῃ, ὅταν μᾶς λέγῃ τόσον συχνὰ, ὅτι οἱ πρὸ ἡμῶν πιστοὶ ἐγνώρισαν τὴν δικαίωσίν των, καὶ τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν των· ὅταν διακηρύττῃ ὅτι ὅποιος πιστεύει εἰς τὸν Χριστὸν δὲν θέλει χαθῆ, ἀλλὰ θέλει ἔχει αἰώνιον ζωὴν, τὰ ὁποῖα ἤθελον εἶσθαι εἰς μάτην, ἐὰν δὲν ἠδυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν, ἂν ἤμεθα πιστοὶ ἢ ὄχι· ὅταν κάμνῃ τοσαύτην διαφορὰν μεταξὺ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τέκνων τοῦ διαβόλου, ὅταν μᾶς διατάττῃ νὰ σπουδάσωμεν νὰ κάμωμεν βεβαίαν τὴν κλῆσίν μας καὶ τὴν ἐκλογὴν, καὶ ἐνθέρμως μᾶς ἐπαναγκάζῃ νὰ ἐξετάσωμεν καὶ νὰ γνωρίσωμεν τὸν ἑαυτόν μας, ἂν ἤμεθα εἰς τὴν πίςιν, καὶ ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι εἰς ἡμᾶς, ἐὰν δὲν ἤμεθα ἀδόκιμοι· ὅταν, ὡσαύτως αἱ ἐντολαί της ἀπαιτῶσι νὰ χαίρωμεν πάντοτε, νὰ καλῶμεν τὸν Θεὸν Πατέρα μας, νὰ ζῶμεν ὑμνοῦντες αὐτὸν, νὰ ἀγαπῶμεν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Χριςοῦ, νὰ ἐπιθυμῶμεν νὰ ἔλθῃ ταχέως, καὶ νὰ παρηγορώμεθα μὲ τὴν ἀνάμνησιν τούτου, Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ κάμῃ κανὲν

ἐξ αὐτῶν ἐγκαρδίως, ὅστις δὲν εἶναι βέβαιος, τρόπον τινὰ, ὅτι εἶναι τέκνον τοῦ Θεοῦ;

(2) Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐμποδίων, τὰ ὁποῖα ἀποτρέπουσι τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν αὐτοεξέτασιν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι ὁ Σατανᾶς θέλει συνεισφέρει τὸ μέρος του. Ἐὰν ὅλη ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν ἔχει, ἢ ὅλα τὰ μέσα καὶ τὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ μεταχειρισθῇ, δύνανται νὰ κάμωσι τοῦτο, βεβαίως πρὸ πάντων τῶν ἄλλων χρεῶν, θέλει σᾶς ἐμποδίσει ἀπὸ αὐτό. Αὐτὸς δυσαρεστεῖται νὰ ἀπολαύωσιν οἱ εὐσεβεῖς τὴν χαρὰν, τὴν βεβαιότητα, καὶ τὴν κατὰ τῆς φθορᾶς νίκην, τὰ ὁποῖα ἤθελε προξενήσει ἡ πιστὴ ἐκπλήρωσις τῆς αὐτοεξετάσεως. Ὅσον δὲ διὰ τοὺς ἀσεβεῖς, γνωρίζει, ὅτι ἐὰν αὐτοὶ ἤθελόν ποτε ἐνθέρμως ἐξετάσει, ἤθελον ἀνακαλύψει τὰς ἀπάτας του, καὶ τὸν κίνδυνόν των, καὶ οὕτω πιθανότατον νὰ τὸν ἀποφύγωσι. Πῶς ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ, ὥστε νὰ ἔρχωνται εἰς τὴν κόλασιν ἑκουσίως τοσαῦτα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ἐὰν ἐγνώριζον ὅτι ἐβάδιζον αὐτοῦ; Καὶ πῶς ἠδύναντο νὰ μὴ τὸ γνωρίσωσιν ἂν ἐξέταζον ἀκριβῶς, ἔχοντες τοιοῦτον καθαρὸν φῶς καὶ ἀσφαλῆ κανόνα εἰς τὴν Γραφὴν, διὰ νὰ τὸ ἀνακαλύψωσιν; Ἐὰν ἡ παγὶς δὲν κρυφθῇ, τὸ πτηνὸν θέλει τὴν ἀποφύγει. Ὁ Σατανᾶς γνωρίζει πῶς νὰ βάλλῃ τὸ δόλωμα εἰς τὰς ψυχὰς, ὥστε νὰ μὴ τοὺς δείχνῃ τὸ ἄγκιστρον καὶ τὴν ὁρμιὰν, καὶ νὰ μὴ τοὺς τρομάζῃ μὲ κρότον τινὰ, ἢ μὲ τὴν ἰδίαν του ἐμφάνισιν. Διὰ τοῦτο προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸ δοκιμαστικὸν κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἢ νὰ ἐμποδίζῃ τὸν ἱερέα ἀπὸ τὸ νὰ βοηθῇ αὐτοὺς νὰ ἐρευνῶσιν, ἢ νὰ ἀμβλύνῃ τὸ κοπτερὸν τοῦ λόγου, διὰ νὰ μὴ δύναται νὰ διαπερᾷ ἕως τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος, ἢ νὰ ἀποστρέφῃ ἐξ αὐτοῦ τοὺς συλλογισμούς των,

ἢ νὰ τοὺς γεμίζῃ ἀπὸ προλήψεις. Ὁ Σατανᾶς γνωρίζει πότε ὁ ἱερεὺς προητοίμασε δοκιμαστικὸν λόγον, προσηρμοσμένον εἰς τὴν κατάστασιν καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀκροατοῦ, καὶ διὰ τοῦτο θέλει τὸν ἐμποδίσει τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἐὰν ἦναι δυνατὸν, ἢ θέλει τὸν ἀποκοιμίσει, ἢ ὑποκλέψει τὸν λόγον διὰ τῶν φροντίδων καὶ τῶν ὁμιλιῶν τοῦ κόσμου, ἢ μὲ κανένα ἄλλον τρόπον νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐνέργειάν του.

Ἄλλο μέγα ἐμπόδιον εἰς τὴν αὐτοεξέτασιν προέρχεται ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους. Τὸ παράδειγμά των, ἡ χαρίεσσα συναναστροφὴ καὶ ὁμιλία, ἡ συνεχὴς αὐτῶν ἐπιμονὴ εἰς τὰ τοῦ κόσμου, οἱ χλευασμοὶ καὶ τὰ σκώμματά των πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς, οἱ καταπειστικοὶ λόγοι προσέτι αὐτῶν, τὰ θέλγητρα, αἱ ἀπειλαί των, ἕκαστον τούτων καθ' ὑπερβολὴν συντείνει εἰς τὸ νὰ μένῃ τις εἰς ἡσυχίαν. Ὅταν ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ταλαιπώρου ἁμαρτωλοῦ, νὰ ἰδῇ ὅτι ἡ ὁδός του εἶναι σφαλερά· ἀμέσως τότε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εὑρίσκεται πλῆθος τῶν ἀποστόλων τοῦ Σατανᾶ ἑτοίμων νὰ τὸν ἀπατήσωσι καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσωσι πάλιν εἰς τὴν ἥσυχον κυριαρχίαν τοῦ πρώτου αὐθέντου του. Τί, λέγουν, ἀμφιβάλλεις περὶ τῆς σωτηρίας σου σὺ, ὅστις ἔζησας τόσον καλὰ, καὶ εἰς κανένα δὲν ἔκαμες κακόν; Ὁ Θεὸς εἶναι ἐλεήμων. Ἐὰν δὲ τοιοῦτοι ὡς σὺ δὲν σωθῶσιν, ὁ Θεὸς νὰ βοηθήσῃ τοὺς λοιπούς! Τί στοχάζεσαι περὶ ὅλων τῶν προγόνων σου; Καὶ τί θέλουσι γίνει ὅλοι οἱ φίλοι σου, οἵτινες ζῶσι καθὼς σύ; Θέλουσιν ὅλοι κολασθῇ; Ὄχι, Ὄχι. Ἐὰν ἀκούῃς τοιούτους κήρυκας, θέλουν σὲ ἐκβάλει ἀπὸ τὰς φρένας. Δὲν εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἁμαρτωλοί; Καὶ ὁ Χριστὸς δὲν ἀπέθανε διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἁμαρτωλούς; Μὴ ταράττῃς τὴν κεφαλήν σου μὲ τοιούτους συλ-

λογισμοὺς, καὶ θέλεις κάμει καλά. Ὦ, πόσαι χιλιάδες ἀνθρώπων ἀπὸ τοὺς τοιούτους ἐπαγωγοὺς λόγους ἔμειναν κοιμώμενοι εἰς ἀπάτην καὶ ψευδῆ ἀσφάλειαν, ἑωσοῦ ὁ θάνατος καὶ ἡ κόλασις τοὺς ἐξύπνισαν! Ὁ μὲν Κύριος κράζει τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ τὸν λέγει, Ἡ πύλη εἶναι στενὴ, ἡ ὁδὸς εἶναι τεθλιμμένη, καὶ ὀλίγοι τὴν εὑρίσκουσι, δοκίμασε καὶ ἐξέτασε, σπούδασε νὰ κάμῃς βεβαίαν τὴν ἐκλογήν σου. Ὁ δὲ Κόσμος, Μὴν ἀμφιβάλλετε, μὴ συγχίζετε τὸν θάνατόν σας μὲ τούτους τοὺς συλλογισμούς. Εἰς τὸ στενὸν τοῦτο, Ἁμαρτωλὲ, θεώρησε ὅτι ὁ Χριστὸς, καὶ ὄχι οἱ πρόγονοί σου, ἢ φίλοι σου, ἢ γείτονές σου, πρέπει νὰ σὲ κρίνωσιν εἰς τὸ τέλος· καὶ, ἐὰν ὁ Χριστὸς σὲ καταδικάσῃ, οὗτοι δὲν δύνανται νὰ σὲ σώσωσι· διὰ τοῦτο ὁ κοινὸς νοῦς δύναται νὰ σὲ εἰπῇ, ὅτι, ὄχι ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ζητῇς τὰς περὶ σωτηρίας ἐλπίδας σου. Ἡ καταφυγὴ τοῦ Ἀχαὰβ εἰς τὸ πλῆθος τῶν κολάκων προφητῶν, ἐπροξένησε τὸν θάνατόν του. Οὗτοι δύνανται νὰ κολακεύσωσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν παγίδα, πλὴν δὲν δύνανται νὰ τοὺς ἐκβάλλωσιν ἐξ αὐτῆς. Κἀνεὶς ἂς μὴ σᾶς ἀπατᾷ μὲ λόγους ματαίους, διότι διὰ ταῦτα ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας· μὴ γίνεσθε λοιπὸν συμμέτοχοι αὐτῶν. (Ἐφεσ. έ. 6, 7.)

Τὰ μέγιστα ὅμως ἐμπόδια εἶναι αἱ ἴδιαι τῶν ἀνθρώπων καρδίαι. Τινὲς εἶναι τοσοῦτον ἀμαθεῖς, ὥστε δὲν γνωρίζουσι τί εἶναι ἡ αὐτοεξέτασις, οὔτε τί ὁ ἱερεὺς ἐννοεῖ, ὅταν τοὺς καταπείθῃ νὰ ἐξετάζωσι τὸν ἑαυτόν των, ἢ δὲν καταλαμβάνουσιν ὅτι εἶναι ἀνάγκη δι' αὐτὴν, ἀλλὰ στοχάζονται ὅτι πᾶς ἄνθρωπος πρέπει νὰ πιστεύῃ ὅτι αἱ ἁμαρτίαι του εἶναι συγχωρημέναι, εἴτε τοῦτο ἀληθεύει ἢ

εἶναι ψευδές, καὶ ὅτι εἶναι μέγα λάθος νὰ συζητῶμεν περισσότερον αὐτό· ἢ δὲν στοχάζονται ὅτι δύναταί τις νὰ ἐπιτύχῃ τὴν βεβαιότητα· ἢ ὅτι ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ἀνθρώπου, ἀλλ᾽ ὅτι ὅλοι εἴμεθα Χριστιανοί, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ συλλογιζώμεθα περαιτέρω· ἢ τέλος δὲν γνωρίζουσιν εἰς τί συνίσταται ἡ διαφορά. Ἔχουσι τοιαύτην περὶ τῆς ἀναγεννήσεως παχυλὴν ἰδέαν, ὁποίαν εἶχεν ὁ Νικόδημος. Τινὲς δὲν θέλουσι νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ὁ Θεὸς θέλει κάμει ποτὲ τοιαύτην διαφορὰν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλουσι νὰ ἐξετάσωσι τὸν ἑαυτόν των ἂν διαφέρωσιν ἐνταῦθα. Τινὲς εἶναι τόσον νεναρκωμένοι ὥστε, ὅσα καὶ ἂν τοὺς λέγωμεν, δὲν τὰ βάλλουσιν εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλὰ μόνον μᾶς δίδουσιν ἀκρόασιν καὶ ἐκεῖ παύουσι. Τινές τοσοῦτον κατέχονται ἀπὸ φιλαυτίαν καὶ ὑπερηφανίαν, ὥστε δὲν θέλουσιν οὔτε κἂν νὰ ὑποπτευθῶσιν ὅτι εὑρίσκονται εἰς κίνδυνον, ὡς ὑπερήφανός τις ἔμπορος, ὅστις καταφρονεῖ τὴν φρόνιμον συμβουλὴν νὰ θεωρήσῃ τοὺς λογαριασμούς του, ἢ ὡς φιλόστοργοι γονεῖς, οἵτινες δὲν θέλουσι νὰ πιστεύσωσιν, ἢ νὰ ἀκούσωσι κανὲν κακὸν διὰ τὰ τέκνα των. Τινὲς εἶναι τόσον ἔνοχοι, ὥστε δὲν τολμῶσι νὰ ἐξετάσωσι, καὶ ὅμως τολμῶσι νὰ διακινδυνεύωσιν εἰς τὴν τρομερωτέραν ἐξέτασιν. Τινὲς τοσοῦτον εἶναι ἐρασταὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τόσον δυσαρεστοῦνται ἀπὸ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ, ὥστε δὲν τολμῶσι νὰ ἐρευνήσωσι τὰς ὁδούς των, μήπως βιασθῶσιν, ἀφίνοντες τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ἀγαπῶσι, νὰ ἐμβῶσιν εἰς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἀποστρέφονται. Τινὲς εἶναι τοσοῦτον ἀποφασισμένοι νὰ μὴ ἀλλάξωσι ποτὲ τὴν παροῦσαν κατάστασίν των, ὥστε ἀμελοῦσι τὴν ἐξέτασιν ὡς ἀνωφελὲς πρᾶγμα. Ἀντὶ νὰ ζητήσωσι νέαν ὁδὸν, ἀφοῦ ἔζησαν καὶ

ἐπροχώρησαν εἰς τὴν παλαιὰν τόσον πολὺ, θέλουσι νὰ ῥιψοκινδεύωσιν εἰς τὴν τύχην τὴν αἰώνιόν των κατάστασιν. Πολλοὶ εἶναι ἐνησχολημένοι τοσοῦτον εἰς τὰ τοῦ κόσμου, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ἐνασχοληθῶσι νὰ ἐξετάσωσι τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν δικαίωμά των. Ἄλλοι εἶναι τοιουτοτρόπως κυριευμένοι ἀπὸ ὀκνηρίαν ψυχῆς, ὥστε δὲν θέλουσι νὰ λάβωσι τὸν κόπον, μίαν μόνην ὥραν, νὰ ἐξετάσωσι τὰς καρδίας των. Ἀλλὰ τὸ κοινότατον καὶ κινδυνωδέστατον ἐμπόδιον εἶναι ἡ ψευδὴς ἐκείνη πίστις καὶ ἐλπὶς, τὰ ὁποῖα ἐπιστηρίζουσι τὰς καρδίας τοῦ μεγαλητέρου μέρους τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὕτω τοὺς ἐμποδίζουσι νὰ ὑποπτευθῶσι τὸν κίνδυνόν των.

Καὶ ἂν ἄνθρωπός τις ἤθελε δυνηθῆ νὰ ὑπερβῆ ταῦτα τὰ ἐμπόδια, καὶ ἀρχίσῃ τὸ χρέος τῆς αὐτοεξετάσεως, δὲν δύναται ὅμως ἀμέσως νὰ λάβῃ τὴν βεβαιότητα. Πολλοὶ ἀπατῶσιν ἑαυτοὺς εἰς τὰς περὶ αὐτῆς ἐρωτήσεις των, δι' ἑνὸς ἢ ἄλλου τῶν ἀκολούθων λόγων· ὑπάρχει τοιαύτη σύγχυσις καὶ σκότος εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, κατ' ἐξοχὴν τοῦ μὴ ἀναγεγεννημένου, ὥστε μόλις δύναται νὰ γνωρίζῃ τί κάμνει, ἢ τί εἶναι εἰς αὐτόν. Καθὼς εἰς οἰκίαν, ὅπου κανὲν πρᾶγμα δὲν εἶναι εἰς τὴν θέσιν του, θέλει εἶσθαι δύσκολον νὰ εὕρῃ τις ὅ,τι θέλει, οὕτω καὶ εἰς καρδίαν, ὅπου ὅλα εἶναι εἰς ἀταξίαν. Οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι εἶναι ξένοι εἰς τὸν ἑαυτόν των, καὶ πολλὰ ὀλίγον παρατηροῦσι τὴν διάθεσιν καὶ τὰς κινήσεις τῆς ἰδίας των καρδίας. Πολλοὶ εἶναι ἀποφασισμένοι τί νὰ κρίνωσι πρὶν ἐξετάσωσιν, ὡς δωροδοκημένος τις κριτὴς, ὅστις ἐξετάζει, ὡς ἐὰν ἤθελε κρίνει δικαίως, ἐνῷ προηγουμένως ἀπεφάσισε καθ' ἑαυτὸν πῶς νὰ ἀποβῇ ἡ δίκη. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι μεροληπται εἰς τὰς ἰδίας των ὑποθέσεις, ἕτοιμοι νὰ στοχάζωνται τὰς μεγάλας των ἁμαρτίας μικρὰς, καὶ τὰς μικράς των ὡς οὐδὲν, τὰ δῶρα τῆς φύσεως ὡς ἔργον τῆς

χάριτος, καὶ νὰ λέγωσι, Ταῦτα ὅλα ἐφύλαξα ἀπὸ τὴν νεότητά μου, εἶμαι πλούσιος, καὶ ἐπλούτησα καὶ δὲν χρειάζομαι τίποτε. Οἱ περισσότεροι ἐξετάζουσι μὲ τρόπον ἀτελῆ· ἐὰν τοῦτο δὲν γίνηται ταχέως καὶ εὐκόλως, ἀποκάμνουσι καὶ παραιτοῦνται. Ἐξετάζουσι τὸν ἑαυτόν των μὲ ψευδῆ σημεῖα καὶ κανόνας, μὴ γνωρίζοντες εἰς τί συνίσταται ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τϊνὲς μὲν ὑπερβαίνουσι τὸ μέτρον τῶν Γραφῶν, τινὲς δὲ ἀπολείπονται ἐξ αὐτοῦ, καὶ πολλάκις ἀποτυγχάνουσιν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, προσπαθοῦντες νὰ τὸ ἐκτελέσωσι διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν δυνάμεως. Καθὼς τινὲς περιμένουσι τὸ Πνεῦμα νὰ τὸ ἐκτελέσῃ ἄνευ αὐτῶν, οὕτως ἄλλοι ἐπιχειρίζονται αὐτὸ χωρὶς νὰ ζητήσωσιν, ἢ νὰ περιμείνωσι τινὰ βοήθειαν τοῦ Πνεύματος. Καὶ οἱ δύο οὗτοι θέλουσιν ἐξάπαντος ἀποτύχει τὴν βεβαιότητα.

Ἄλλα τινὰ ἐμπόδια καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀληθεῖς Χριστιανοὺς κρατοῦσι μακρὰν τῆς παρηγορητικῆς βεβαιότητος. Ὡς παραδείγματος χάριν, ἡ ἀδυναμία τῆς χάριτος. Μικρὰ πράγματα μόλις διακρίνονται. Οἱ περισσότεροι Χριστιανοὶ εὐχαριστοῦνται εἰς μικρὸν μέτρον χάριτος, καὶ δὲν προοδεύουσιν εἰς τὴν πνευματικὴν δύναμιν καὶ τὴν τελειότητα. Ἡ καλητέρα θεραπεία διὰ τοὺς τοιούτους ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἀκολουθῶσι τὰ χρέη των, ἑωσοῦ ἡ χάρις των αὐξηθῆ. Ἀναμένετε τὸν Θεὸν, μεταχειριζόμενοι τὰ ὑπ' αὐτοῦ διωρισμένα μέσα, καὶ ἐκεῖνος ἀναμφιβόλως θέλει σᾶς εὐλογήσει αὐξάνων τὴν χάριν του. Εἴθε οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἐξώδευον πρὸς ἀπόκτησιν περισσοτέρας χάριτος, τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἐξοδεύουσι μεριμνῶντες καὶ ἀμφιβάλλοντες ἐὰν ἔχωσι χάριν ἢ ὄχι, καὶ νὰ μεταχειρίζωνται τὰς εὐσεβεῖς ἐκείνας παθήσεις, προσευχόμενοι εἰς τὸ νὰ λάβωσι περισσοτέραν χάριν, τὰς ὁποίας ἐξοδεύουσιν εἰς ἀκάρ-

πους μεμψιμοιρίας. Σὲ παρακαλῶ, Χριστιανὲ, λάβε τὴν συμβουλὴν ταύτην, ὡς ἀπὸ Θεοῦ, καὶ τότε, ὅταν ἔχῃς πίστιν ζωηρὰν καὶ ἀγάπην ἔνθερμον, δὲν ἐμπορεῖς νὰ ἀμφιβάλλῃς περὶ τῆς πίστεώς σου καὶ τῆς ἀγάπης σου περισσότερον ἀφόσον ὁ θερμὸς ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς θερμότητός του, ἢ ἀφόσον ὁ ἰσχυρὸς καὶ εὔρωστος δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι ζῇ. Οἱ Χριστιανοὶ ἐμποδίζουσι τὴν παρηγορίαν των, ἀποβλέποντες μᾶλλον εἰς τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα τοὺς δεικνύουσι τί εἶναι, παρὰ εἰς τὰς παραγγελίας αἱ ὁποῖαι τοὺς λέγουσι τί πρέπει νὰ κάμωσιν, ὡς ἐὰν ἡ παροῦσα κατάστασίς των ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ αἰώνιος αὐτῶν κατάστασις, καὶ ὡς ἐὰν δὲν ἦτο πλέον καμμία θεραπεία, ἐὰν δὲν ἦναι τώρα συγχωρημένοι. Δὲν ἤθελεν εἶσθαι μωρὸς ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελε κάθεσθαι νὰ κλαίῃ, διότι δὲν εἶναι συγχωρημένος, ἐνῷ ὁ ἡγεμών του πάντοτε στέκεται πλησίον του προσφέρων εἰς αὐτὸν τὴν συγχώρησιν καὶ καταπείθων αὐτὸν νὰ τὴν δεχθῇ; Ἡ δικαιόνουσα πίστις, ὦ Χριστιανὲ, δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἦσαι πεπεισμένος περὶ τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ Θεοῦ ἀγάπης πρὸς σὲ, ἀλλ' εἰς τὸ νὰ παραδεχθῇς τὸν Χριστὸν διὰ νὰ σὲ καταστήσῃ ἀγαπητόν. Εἶναι πολὺ καλήτερον νὰ δεχθῶμεν τὸν Χριστὸν ὡς μᾶς προσφέρεται, παρὰ νὰ δαπανῶμεν τοσοῦτον καιρὸν ἀμφιβάλλοντες ἂν ἔχωμεν τὸν Χριστὸν ἢ ὄχι. Ἄλλη αἰτία τῆς στενοχωρίας τῶν Χριστιανῶν εἶναι ἡ σφαλερά των δόξα, ὅτι ἡ βεβαιότης συνίσταται εἰς τὴν χαρὰν, ἥτις ἐνίοτε τοὺς συνοδεύει, ὡς παιδίον, τὸ ὁποῖον τότε μόνον ἤθελε νομίζει ὅτι θεωρεῖται ὡς υἱὸς, ὅταν βλέπῃ τὰ μειδιάματα τοῦ προσώπου τοῦ πατρός του, ἢ ὅταν ἀκούῃ τοὺς φιλοφρονητικοὺς λόγους τοῦ στόματός του· ὡς ἐὰν ἔπαυεν ὁ πατὴρ νὰ ἦναι πατὴρ, ὅτε ἔπαυε τὰ μειδιάματα καὶ τὰς ἐκφράσεις ταύτας. Ἡ

θλίψις τῶν ψυχῶν αὐξάνει προσέτι ἀπὸ τὴν ἄγνοιαν τοῦ τρόπου, καθ᾽ ὃν συνήθως ὁ Θεὸς δίδει τὴν παρηγορίαν. Νομίζουσιν ὅτι δὲν ἔχουν τίποτε νὰ κάμωσιν, εἰμὴ νὰ περιμένωσιν ἑωσοῦ τὴν δώσῃ ὁ Θεός. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζωσιν ὅτι ἡ ὕλη τῆς παρηγορίας των εὑρίσκεται εἰς τὰς ἐπαγγελίας, καὶ ἐκεῖθεν πρέπει νὰ τὴν ἐξάγωσιν, ὅταν τὴν περιμένωσι, διὰ τῆς καθημερινῆς καὶ ἐπιμελοῦς μελέτης τῶν ἐπαγγελιῶν, καὶ οὕτω δύνανται νὰ ἐλπίζωσιν ὅτι τὸ Πνεῦμα θέλει παρηγορήσει τὰς ψυχάς των. Ἡ χαρὰ τῶν ἐπαγγελιῶν καὶ ἡ χαρὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἕν. Πρόσθες ἀκόμη ὅτι προσδοκῶσι μεγαλήτερον μέτρον βεβαιότητος, παρ᾽ ὅτι ὁ Θεὸς συνήθως δίδει. Ἐνόσῳ ἔχουσιν ἀμφιβολίαν τινὰ, στοχάζονται ὅτι δὲν ἔχουσι κἀμμίαν βεβαιότητα. Δὲν συλλογίζονται ὅτι ὑπάρχουσι διάφοροι βαθμοὶ βεβαιότητος. Ἐνόσῳ εὑρίσκονται ἐνταῦθα δὲν θέλουσι γνωρίσει εἰμὴ «ἐκ μέρους.» Πρόσθες ἀκόμη ὅτι ἐξάγουσι τὴν παρηγορίαν των κατ᾽ ἀρχὰς ἀπὸ βάσεις ὄχι τόσον στερεάς. Τοῦτο δύναται νὰ συμβῇ καὶ εἰς ἀγαθὴν ψυχὴν, ἥτις ἔχει μὲν καλητέρας βάσεις, πλὴν δὲν τὰς βλέπει. Καθὼς τὸ βρέφος ἔχει ζωὴν πρὶν τὸ γνωρίσῃ, καὶ πολλὰς σφαλερὰς ἰδέας καὶ δἰ ἑαυτὸ καὶ δἰ ἄλλα πράγματα, δὲν ἕπεται ὅμως ἐκ τούτου, ὅτι δὲν ἔχει ζωὴν, τοιουτοτρόπως οἱ Χριστιανοὶ, ὅταν εὑρίσκωσιν εἰς τὰς πρώτας παρηγορίας των ἔλλειψίν τινα, δὲν πρέπει νὰ τὴν στοχάζωνται ὡς ἔλλειψιν ἀσφαλείας. Πολλοὶ ἀμφιβάλλουσιν ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερβολικῆς ἀδυναμίας τῶν φυσικῶν των προτερημάτων. Πολλοὶ, οἵτινες ἔχουσι καλὰς καρδίας, ἔχουσιν ἀδύνατον κεφαλὴν, καὶ δὲν ἐξεύρουσι πῶς νὰ ἐκτελέσωσι τὸ ἔργον τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἑαυτοῦ των. Ὁμολογοῦσι τὰ διδόμενα, πλὴν ἀρνοῦνται τὸ φανερὸν συμπέρασμα. Ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν ἀναπληρώσῃ μὲ

κανένα ἄλλον τρόπον τὴν ἔλλειψιν τοῦ λογικοῦ των, δὲν βλέπω πῶς δύνανται νὰ ἔχωσι καθαρὰν καὶ σταθερὰν εἰρήνην. Μεγάλη καὶ πολλὰ κοινὴ αἰτία τῆς στενοχωρίας εἶναι ἡ κρυφία διατήρησις γνωστῆς τινος ἁμαρτίας. Τοῦτο ἐλαττόνει τὸν βαθμὸν τῆς χάριτός μας, καὶ οὕτω τὴν κάμνει πλέον δυσδιάκριτον. Σκοτίζει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν ἐξαφανίζει· διότι ἔχει τοσαύτην ἰσχὺν, ὥστε δὲν ἐνεργεῖ ἡ χάρις, οὔτε φαίνεται ὅτι κινεῖται, οὐδὲ σχεδὸν ἀκούεται ἡ φωνή της ἐξ αἰτίας τοῦ θορύβου τῆς φθορᾶς ταύτης. Ἐκβάλλει ἢ θαμβόνει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀποναρκόνει τοσοῦτον, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἰδῇ, ἢ νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἰδίαν της κατάστασιν. Μάλιστα δὲ παροργίζει τὸν Θεὸν τόσον, ὥστε νὰ ἀπομακρύνῃ καὶ τὸν ἑαυτόν του καὶ νὰ ἐμποδίζῃ τὰς παρηγορίας του καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ πνεύματός του, χωρὶς τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἐξετάζωμεν πολὺν καιρὸν χωρὶς νὰ λάβωμεν βεβαιότητα. Ὁ Θεὸς διεχώρισε τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν εἰρήνην. Ἑωσοῦ τρέφῃς τὴν ὑπερηφάνειάν σου, τὴν πρὸς τὸν κόσμον ἀγάπην σου, τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς, ἢ ἀντιχριστιανικήν τινα πρᾶξιν, ματαίως περιμένεις παρηγορίαν. Ἐὰν κανεὶς στήσῃ τὰ εἴδωλά του εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ θέσῃ τὸ πρόσκομμα ἔμπροσθεν τοῦ προσώπου του, καὶ ἔλθῃ εἰς τὸν ἱερέα ἢ εἰς τὸν Θεὸν, νὰ ἐπερωτήσῃ διὰ παρηγορίαν, ἀντὶ νὰ τὸν παρηγορήσῃ ὁ Θεὸς θέλει ἀποκριθῇ εἰς τὸν ἐρχόμενον οὕτω, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν εἰδώλων του. (Ἰεζεκ. ιδʹ. 3—9.) Ἄλλη μεγάλη καὶ κοινὴ αἰτία ἐλλείψεως παρηγορίας εἶναι ἡ ἔλλειψις τῆς συνεχοῦς καὶ ζωηρᾶς γυμνάσεως τῆς χάριτος. Ἡ ὁδὸς τοῦ ἐπιπόνου χρέους εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς πληρεστέρας παρηγορίας. Εἰρήνη καὶ παρηγορία εἶναι αἱ μεγάλαι τοῦ Χριστοῦ ἐγκαρδιώσεις εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπακοήν· καὶ διὰ τοῦτο, ἂν καὶ ἡ

ὑπακοή μας δὲν ἦναι ἀξία αὐτοῦ, συνήθως ὅμως αὐξάνουσιν ἢ ἐλαττόνονται κατὰ τὴν εἰς τὰ χρέη μας ἐπιμέλειαν. Καθὼς ἡ προσευχὴ διὰ νὰ εἰσακουσθῇ πρέπει νὰ συνοδεύηται μὲ πίστιν καὶ ζέσιν, ἐκτὸς τοῦ αἵματος καὶ τῆς μεσιτείας τοῦ Χριστοῦ, τοιουτοτρόπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μέρη τῆς ὑπακοῆς μας. Ἐὰν σπανίως καὶ κατὰ συνήθειαν καὶ ψυχρὰ ἐκτελῇς τὰ χρέη σου καὶ κατ᾽ ἐξοχὴν τὰς ἐν κρυπτῷ προσευχάς σου πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ὅμως δὲν ἐλαττοῦται ἡ χαρά σου, δὲν δύναμαι παρὰ νὰ φοβηθῶ μήπως ἡ χαρά σου εἶναι σαρκικὴ ἢ διαβολική. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἡ χάρις δὲν εἶναι ποτὲ ἄλλο τε φανερὰ καὶ ἐπαισθητὴ εἰς τὴν ψυχὴν, εἰμὴ ὅταν ἦναι εἰς ἐνέργειαν· διὰ τοῦτο ἡ ἔλλειψις τῆς ἐνεργείας πρέπει νὰ προξενήσῃ ἔλλειψιν τῆς βεβαιότητος, καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς ψυχῆς εἰς τοιαῦτα ἔξοχα ἀντικείμενα φυσικὰ προξενεῖ παρηγορίαν. Τὸ ν᾽ ἀγαπᾷ τις τὸν Θεὸν ἐν Χριστῷ εἶναι ἀνέκφραστος γλυκύτης. Ἡ ψυχὴ, ἥτις εἶναι κάλλιστα ἐφωδιασμένη μὲ χάριν, ὅταν δὲν ἦναι εἰς ἐνέργειαν, ὁμοιάζει λύραν ἔχουσαν χορδὰς καλὰς, καὶ καλῶς ἡρμοσμένην, ἡ ὁποία ὅταν κῆται δὲν κάμνει μουσικὴν περισσότερον ἀπὸ ἄλλο τι κομμάτιον ξύλου, ἀλλ᾽ ὅταν κρούηται ὑπὸ εἰδήμονος τινὸς μουσικοῦ, κάμνει μελῳδίαν εὐάρεστον. Παρηγορία κατά τινα βαθμὸν ἀκολουθεῖ πᾶσαν καλὴν πρᾶξιν, καθὼς ἡ θερμότης συνοδεύει τὸ πῦρ, καὶ καθὼς αἱ ἀκτῖνες καὶ ἡ ζωογόνησις προέρχονται ἀπὸ τὸν Ἥλιον. Ἄνθρωπος, ὅστις εἶναι ψυχρὸς, πρέπει νὰ ἐργάζηται ἑωσοῦ νὰ διεγερθῇ ἡ θερμότης· τοιουτοτρόπως ὅστις ἔχει ἔλλειψιν βεβαιότητος, πρέπει νὰ μὴ κάθηται ἀργὸς, ἀλλὰ νὰ γυμνάζῃ τὰς χάριτάς του, ἑωσοῦ ἀφανισθῶσιν αἱ ἀμφιβολίαι του. Ἡ ἔλλειψις παρηγορίας εἰς τὴν ψυχὴν συνηθέστατα προέρχεται ὡσαύτως καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν μελαγχολίαν. Εὐσυ-

νείδητος ἄνθρωπος, εὑρισκόμενος εἰς μελαγχολίαν νὰ ἀμφιβάλλῃ καὶ νὰ φοβῆται καὶ ν' ἀπελπίζηται δὲν εἶναι θαυμαστότερον παρ' ὅσον ὁ ἀσθενὴς νὰ στενάζῃ, ἢ παιδίον νὰ φωνάζῃ ὅταν παιδεύηται. Ἄνευ τοῦ ἰατροῦ εἰς ταύτην τὴν περίστασιν, οἱ κόποι τοῦ Θεολόγου συνήθως ἀποβαίνουσιν εἰς μάτην. Ἐμπορεῖτε νὰ τοὺς κατασιγάσητε, ἀλλὰ δὲν ἐμπορεῖτε νὰ τοὺς παρηγορήσητε. Ἐμπορεῖτε νὰ τοὺς κάμητε νὰ ὁμολογῶσιν ὅτι ἔχουσι χάριν τινά, πλὴν δὲν ἐμπορεῖτε νὰ τοὺς κάμητε νὰ ἐξάγωσιν ἀφ' ἑαυτῶν παρηγορητικὸν συμπέρασμα. Ὅλοι οἱ καλοὶ συλλογισμοὶ περὶ τῆς καταστάσεώς των, τοὺς ὁποίους διεγείρετε εἰς αὐτούς, σπανίως διαρκοῦσι περισσότερον ἀπὸ δύο ἡμέρας. Φωνάζουσιν ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, ἐνῷ ἡ πρωτίστη αἰτία εὑρίσκεται εἰς τὴν σωματικὴν ἀσθένειαν.

(3) Ὡς αἴτια εἰς τὸ χρέος τῆς αὐτοεξετάσεως, σὲ παρακαλῶ νὰ θεωρήσῃς τὰ ἀκόλουθα. Τὸ νὰ ἀπατηθῇς εἰς τὸ περὶ τοῦ οὐρανοῦ δικαίωμά σου εἶναι πολλὰ εὔκολον. Πολλοὶ τώρα εἶναι εἰς τὴν κόλασιν, οἵτινες ποτὲ δὲν ὑπωπτεύθησαν ἀπάτην εἰς τὰς καρδίας των, οἵτινες διέλαμπον εἰς τὴν κοσμικὴν σοφίαν, οἵτινες ἔζων εἰς τὸ καθαρὸν φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ μάλιστα ἐκήρυττον κατὰ τῆς ἀμελείας τῶν ἄλλων. Τὸ νὰ ἦναι ἐσφαλμένος τις εἰς τοῦτο τὸ μέγα πρᾶγμα εἶναι ὡσαύτως πολλὰ κοινόν. Τοῦτο συμβαίνει εἰς τοὺς περισσοτέρους. Εἰς τὸν παλαιὸν κόσμον καὶ εἰς τὰ Σόδομα δὲν εὑρίσκομεν κανένα, ὅστις ἐφοβεῖτο τὴν κρίσιν. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι μεταξύ μας περιμένουσι τωόντι νὰ σωθῶσιν, ἀλλ' ὁ Χριστὸς μᾶς λέγει, « Ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι οἵτινες εὑρίσκουσι τὴν στενὴν πύλην καὶ τὴν τεθλιμμένην ὁδόν, ἥτις φέρει εἰς τὴν ζωήν. » (Ματθ. ζ΄. 14.) Καὶ ἐὰν τοσαῦτα πλήθη ἦναι ἠπατημένα, δὲν πρέπει

νὰ ἐρευνῶμεν μὲ τὴν μεγαλητέραν ἐπιμέλειαν, μήπως καὶ ἡμεῖς ἀπατηθῶμεν καθὼς καὶ ἐκεῖνοι; Τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι κινδυνωδέστερον, παρὰ τὴν τοιαύτην ἀπάτην. Ἐὰν οἱ εὐσεβεῖς κρίνωσι τὴν κατάστασίν των χειροτέραν ἀφ' ὅ,τι εἶναι, αἱ συνέπειαι τοῦ σφάλματος τούτου θέλουσιν εἶσθαι λυπηραί. Ἀλλὰ τὸ προερχόμενον κακὸν ἀπὸ τὸ σφάλμα τῶν ἀσεβῶν, εἶναι ἀνέκφραστον. Θέλει τοὺς στερεώσει παρὰ πολὺ εἰς τὴν δουλείαν τοῦ Σατανᾶ, θέλει καταστήσει ἀτελεσφόρητα τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ τοὺς κάμωσι καλόν. Θέλει ἐμποδίσει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ νὰ σπλαγχνισθῇ τὴν ἰδίαν του ψυχήν. Πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξαρτᾶται ἡ ἀπόφασις τῆς αἰωνίου σωτηρίας ἢ κολάσεως, εἶναι πρᾶγμα οὐσιωδέστατον. Καὶ ἐὰν ἐμμένητε εἰς τὴν ἀπάτην ἕως εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, εἶσθε χαμένοι αἰώνια. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ κίνδυνος εἶναι τόσον μεγάλος, τίς σοφὸς δὲν ἤθελεν ἀκολουθήσει τὴν ἐξέτασιν τῆς καρδίας του νύκτα καὶ ἡμέραν, ἑωσοῦ βεβαιωθῇ περὶ τῆς σωτηρίας του; Θεώρησε πόσον μικρὸς εἶναι ὁ κόπος τούτου τοῦ χρέους ὡς πρὸς τὴν λύπην ἥτις ἕπεται ἐκ τῆς ἀμελείας του. Ὑποφέρετε νὰ κοπιάζητε καὶ νὰ ἱδρόνητε ἀπὸ χρόνον εἰς χρόνον διὰ νὰ ἐμποδίσητε τὴν πενίαν, καὶ διατί δὲν δαπανᾶτε ὀλίγον τινα καιρὸν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἑαυτοῦ σας, διὰ νὰ ἐμποδίσητε αἰώνιον ταλαιπωρίαν; Ἀμελοῦντες τὸ χρέος τοῦτο δὲν δύνασθε νὰ κάμητε ἄλλην μεγαλητέραν χάριν εἰς τὸν Σατανᾶν, ἢ εἰς τὸν ἑαυτόν σας μεγαλητέραν βλάβην. Ὁ μέγας σκοπὸς τοῦ διαβόλου εἰς ὅλους τοὺς πειρασμούς του εἶναι νὰ σᾶς ἀπατήσῃ καὶ νὰ σᾶς κρατήσῃ εἰς ἄγνοιαν περὶ τοῦ κινδύνου σας, ἑωσοῦ αἰσθανθῆτε τὰς αἰωνίους φλόγας· καὶ θέλετε νὰ ἑνωθῆτε μετ' αὐτοῦ, διὰ νὰ ἀπατήσητε τὸν ἑαυτόν σας; Ἐὰν κάμνητε τοῦτο δι' αὐτὸν, τότε κάμνετε

τὸ μεγαλήτερον μέρος τοῦ ἔργου του. Καὶ ἔχετε τάχα τόσας ὑποχρεώσεις εἰς αὐτὸν ὥστε πρέπει νὰ τὸν βοηθήσητε εἰς τοιοῦτον σκοπὸν ὁποῖος ἡ κόλασίς σας; Ὁ καιρὸς εἶναι πλησίον, καθ' ὃν ὁ Θεὸς θέλει σᾶς ἐξετάσει. Ἐὰν διὰ θλίψεως μόνον τοῦτο γίνῃ εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, θέλει σᾶς κάμει νὰ ἐπιθυμήσητε, νὰ εἴχετε δοκιμάσει καὶ κρίνει τὸν ἑαυτόν σας διὰ νὰ εἴχετε δυνηθῆ νὰ ἀποφύγητε τὴν Κρίσιν τοῦ Θεοῦ. Φρικτὴ ἦτον ἡ φωνὴ εἰς τὸν Ἀδὰμ, Ποῦ εἶσαι; μήπως ἔφαγες ἀπὸ τὸ δένδρον; καὶ εἰς τὸν Κάϊν, Ποῦ εἶναι ὁ ἀδελφός σου; Οἱ ἄνθρωποι « δὲν θεωροῦσιν εἰς τὰς καρδίας των ὅτι, ἐγὼ, » λέγει ὁ Κύριος, « ἐνθυμοῦμαι ὅλας τὰς ἀνομίας αὐτῶν, τώρα περιεκύκλωσαν αὐτούς· αἱ ἴδιαί των πράξεις ἔμπροσθεν τοῦ προσώπου μου ἔγιναν. » (Ὡσηὲ ζ'. 2.) Θεωρήσετε ἀκόμη ποῖα γλυκέα ἀποτελέσματα ἤθελον προέλθει ἀπὸ ταύτην τὴν αὐτοεξέτασιν. Ἐὰν ἦσαι εὐθὺς καὶ εὐσεβὴς, ταῦτα θέλουν σὲ ὁδηγήσει κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν βεβαιότητα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ δὲν ἦσαι, ἂν καὶ τοῦτο θέλῃ σὲ συγχύζει κατὰ τὸ παρὸν, θέλει τείνει ὅμως πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν σου, καὶ τέλος πάντων θέλει σὲ φέρει εἰς τὴν βεβαιότητα περὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐκείνης. Δὲν εἶναι ἐπιθυμητὸν νὰ γνωρίζωμεν τί θέλει συμβῆ εἰς ἡμᾶς εἰς τὸ μέλλον, κατ' ἐξοχὴν τί θέλει συμβῆ εἰς τὰς ψυχάς μας; καὶ εἰς ποῖον τόπον καὶ κατάστασιν θέλομεν εἶσθαι αἰωνίως; Καὶ καθὼς αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ γνῶσις εἶναι ἐπιθυμητὴ, πόσῳ μᾶλλον θέλει εἶσθαι μεγαλητέρα ἡ παρηγορία περὶ τῆς βεβαιότητος τῆς σωτηρίας; Ὁποίους γλυκεῖς συλλογισμοὺς θέλετε ἔχει περὶ τοῦ Θεοῦ! Ὅλον ἐκεῖνο τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ δικαιοσύνη, τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ φρίκη τῶν ἄλλων, θέλουσιν εἶσθαι ἡ χαρά σας. Πόσον γλυκεῖς θέλουσιν εἶσθαι οἱ συλλογισμοί σας περὶ τοῦ Χριστοῦ

καὶ τοῦ αἵματος, τὸ ὁποῖον ἔχυσε, καὶ τῶν πλεονεκτημάτων τὰ ὁποῖα ἐπροξένησε! Πόσον εὐπρόσδεκτος θέλει εἶσθαι εἰς σὲ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ πόσον ὡραῖοι οἱ πόδες ἐκείνων, οἵτινες σὲ τὸν φέρουσι! Πόσον γλυκεῖαι θέλουσιν εἶσθαι αἱ ἐπαγγελίαι, ὅταν ἦσαι βέβαιος ὅτι εἶναι διὰ σέ! Αὐταὶ αἱ ἀπειλαὶ θέλουσι προξενεῖ τὴν παρηγορίαν σου, ὅταν ἐνθυμῆσαι ὅτι διέφυγες αὐτάς. Ὁποῖον θάῤῥος καὶ παρηγορίαν θέλεις ἔχει εἰς τὴν προσευχὴν, ὅταν δύνασαι νὰ εἰπῇς «Πάτερ ἡμῶν·» μὲ πλήρη βεβαιότητα! Τοῦτο θέλει κάμει τὸν δεῖπνον τοῦ Κυρίου, ὡς τερπνὸν συμπόσιον εἰς τὴν ψυχήν σου. Θέλει πολλαπλασιάσει τὴν γλυκύτητα ἑκάστου ἐλέους. Πόσον εὐχαρίστως δύνασαι τότε νὰ ὑποφέρῃς ὅλας τὰς θλίψεις! Πόσον θέλει γλυκάνει τοὺς συλλογισμοὺς περὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς κρίσεως, περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς κολάσεως! Πόσον πρόθυμον θέλει σὲ κάμει εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου, καὶ πόσον ὠφέλιμον εἰς ὅλους τοὺς περὶ σέ! Ὁποίαν δραστηριότητα θέλει διαχύσει εἰς ὅλας τὰς χάριτάς σου καὶ τὰς παθήσεις, διεγείρει τὴν μετάνοιάν σου, ἀνάψει τὴν ἀγάπην σου, ταχύνει τὰς ἐπιθυμίας σου καὶ ἐπιβεβαιώσει τὴν πίστιν σου, γίνει πηγὴ συνεχοῦς χαρᾶς, πλημμυρήσει τὴν καρδίαν σου ἀπὸ εὐχαριστίας, σὲ ὑψώσει εἰς τὸ εὐάρεστον ἔργον τῶν δοξολογιῶν, σὲ βοηθήσει εἰς τὸ νὰ φρονῇς τὰ οὐράνια, καὶ σὲ καταστήσει ἐπίμονον εἰς ὅλα! Ὅλα ταῦτα τὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα περὶ τῆς βεβαιότητος, θέλουσι κάμει τὴν ζωήν σου, ὡς παράδεισον ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἂν καὶ ἦμαι βέβαιος ὅτι ταῦτα τὰ αἴτια ἔχουσι βαρύτητα λόγου καθ' ἑαυτὰ, φοβοῦμαι ὅμως μήπως βάλῃς, Ἀναγνῶστα, κατὰ μέρος τὸ βιβλίον, ὡς ἐὰν εἶχες πλέον τελειώσει, καὶ ποτὲ δὲν δοθῇς εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ χρέους. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρᾶγμα εἶναι σπουδαιότατον, ἂν θέλῃς

ζῇ δηλαδὴ αἰωνίως εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ εἰς τὴν κόλασιν. Καὶ ἐδῶ ζητῶ ἀπὸ σὲ διὰ τὸ καλὸν τῆς ψυχῆς σου, μάλιστα σὲ παραγγέλλω ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου, νὰ μὴ ἀναβάλῃς τοῦτο περισσότερον, ἀλλὰ νὰ φέρῃς τὴν καρδίαν σου εἰς τοῦτο τὸ ἔργον μὲ σπουδὴν, καὶ νὰ συλλογισθῇς μὲ τὸν ἑαυτόν σου, Εἶναι τάχα τόσον εὔκολον, τόσον κοινὸν, καὶ τόσον κινδυνῶδες, τὸ νὰ ἦναι ἠπατημένος τις εἰς τοῦτο; Ὑπάρχουσι τάχα καὶ τόσαι πολλαὶ ἐσφαλμέναι ὁδοί; Εἶναι ἡ καρδία τοσοῦτον ἀπατηλή; Διατί λοιπὸν δὲν ἐξετάζω πανταχοῦ, ἑωσοῦ γνωρίσω τὴν κατάστασίν μου; Πρέπει ἐντὸς ὀλίγου νὰ καθυποβληθῶ εἰς ἐξέτασιν εἰς τὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν ἐξετάζω ἀμέσως τὸν ἑαυτόν μου; Εἰς ὁποίαν κατάστασιν θέλω εἶσθαι ἐὰν εὑρεθῶ ἠπατημένος; Δύναμαι τώρα δι' ὀλίγης ἐπιμελοῦς ἐξετάσεως νὰ γνωρίσω, καὶ φοβοῦμαι τὸν κόπον; Ἀλλ' ἴσως θέλεις εἰπεῖ, δὲν ἐξεύρω πῶς νὰ τὸ ἐκτελέσω. Εἰς τοῦτο τώρα θέλω σὲ δώσει ὁδηγίας· ἀλλὰ φεῦ, θέλουσιν εἶσθαι εἰς μάτην, ἐὰν δὲν ἔχῃς ἀπόφασιν νὰ τὰς βάλῃς εἰς πρᾶξιν. Πρὶν λοιπὸν προχωρήσῃς περισσότερον, θέλεις νὰ ὑποσχεθῇς ἐδῶ, ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, νὰ δοθῇς εἰς τὴν ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τοῦ χρέους, κατὰ τὰς ὁδηγίας, τὰς ὁποίας θέλω σὲ καθυποβάλει ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ; Δὲν ζητῶ κἀνὲν ἄλογον ἢ ἀδύνατον· θέλω μόνον νὰ ἐνασχολήσῃς ὀλίγας τινὰς ὥρας διὰ νὰ γνωρίσῃς τί θέλεις γίνει αἰωνίως. Ἐὰν γείτων τις, ἢ φίλος, ζητῇ μόνον ἀπὸ σὲ μίαν ὥραν διὰ συνομιλίαν, ἢ διὰ ὑποθέσεις, εἰς τὰς ὁποίας δύνασαι νὰ τὸν γίνῃς ὠφέλιμος, βεβαίως δὲν ἤθελες τοῦ τὴν ἀρνηθῇ. Πόσῳ ὀλιγώτερον ἔπρεπε νὰ ἀρνηθῇς τοῦτο εἰς τὸν ἑαυτόν σου, διὰ μίαν τόσον μεγάλην ὑπόθεσιν; Σὲ παρακαλῶ, δέξου ἀπὸ ἐμὲ τὸ ζήτημα τοῦτο, ὡς ἐὰν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ σὲ τὸ ἐπρόσφερα γονυπετὴς, καὶ ἐγὼ θέλω ὑπάγει γονυπετὴς νὰ

παρακαλέσω τὸν Χριστὸν διὰ νὰ καταπείσῃ τὴν καρδίαν σου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ χρέους.

(4) Αἱ ὁδηγίαι περὶ τοῦ πῶς νὰ ἐξετάζῃς τὸν ἑαυτόν σου εἶναι αὗται· κένωσον τὸν νοῦν σου ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας φροντίδας καὶ τοὺς συλλογισμοὺς, διὰ νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀποσπῶσιν ἢ νὰ διαιρῶσι τὸ πνεῦμά σου. Τὸ ἔργον τοῦτο θέλει εἶσθαι ἀρκετὸν, χωρὶς νὰ ἑνώσῃς ἄλλα μὲ αὐτό· πρόσπεσε τότε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, προσευχόμενος ἐγκαρδίως, καὶ ζητῶν τὴν βοήθειαν τοῦ Πνεύματός του, διὰ νὰ φανερώσῃ εἰς σὲ τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν τῆς καταστάσεώς σου, καὶ νὰ σὲ φωτίσῃ εἰς ὁλόκληρον τὴν πρόοδον τοῦ ἔργου τούτου. Ἔκλεγε τὸν καταλληλότερον καιρὸν καὶ τόπον. Τὸ μέρος ἂς ἦναι τὸ πλέον ἀπόκρυφον, καὶ ὁ καιρὸς κατὰ τὸν ὁποῖον τίποτε δὲν δύναται νὰ σὲ διακόψῃ· καὶ ἂν ἦναι δυνατὸν ἂς ἦναι ὁ παρὼν καιρός. Ἔχε ἕτοιμα, ἢ εἰς τὴν μνήμην, ἢ εἰς τὴν Γραφὴν, τινὰ ῥητὰ ἐκ τῶν Γραφῶν περιγράφοντα τοὺς ἁγίους καὶ τοὺς περὶ σωτηρίας ὅρους τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ κατάπεισε τὸν ἑαυτόν σου περὶ τῆς ἀλανθάστου ἀληθείας των. Προχώρησε τότε νὰ ἐρωτήσῃς τὸν ἑαυτόν σου, ὄχι ἂν ὑπάρχῃ καθόλου εἰς σὲ ἀγαθόν τι ἢ ὄχι, οὔτε ἂν ἔχῃς τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον βαθμὸν καὶ μέτρον χάριτος, ἀλλ' ἐὰν τοιαύτη ἢ τοιαύτη σώζουσα χάρις, ὑπάρχει εἰς σὲ εἰλικρινῶς ἢ ὄχι. Ἐὰν ἡ καρδία σου ἀποσύρεται ἀπὸ τὸ ἔργον, βίασέ την εἰς αὐτὸ, θὲς τὴν προσταγήν σου ἐπ' αὐτῆς· ἂς μεσολαβήσῃ τὸ λογικὸν καὶ ἂς μεταχειρισθῇ τὴν ἐξουσίαν του. Ναὶ, θὲς τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτῆς, καὶ παράγγειλέ την νὰ ὑπακούσῃ ἐπαπειλῶν εἰς αὐτὴν ποινὴν τὴν δυσαρέσκειαν τοῦ Θεοῦ ἂν παρακούσῃ. Ἡ συνείδησις προσέτι ἂς κάμῃ τὸ ἔργον της, ἑωσοῦ ἡ καρδία σου διεγερθῇ εἰς τὸ χρέος. Μηδὲ ἄφινε τὴν καρδίαν σου νὰ δαπανᾷ ἀνωφελῶς τὸν καιρὸν, ἐνῷ

ἐπιμελῶς ἔπρεπε νὰ καταγίνηται εἰς αὐτό. Κάμε ὡς ὁ Ψαλμῳδὸς, ὅταν ἔλεγε, « Τὸ Πνεῦμά μου διερευνᾷ. » Ἐκεῖνος, ὅστις δύναται νὰ ἰσχύσῃ εἰς τὴν καρδίαν του, δύναται νὰ ἰσχύσῃ καὶ εἰς τὸν Θεόν. Ἐὰν μετὰ τοὺς κόπους σου ὅλους δὲν ἀποφασίσῃς, τότε ζήτησε βοήθειαν. Πήγαινε εἰς ἕνα εὐσεβῆ, ἔμπειρον, ἱκανὸν καὶ πιστὸν, καὶ εἰπέ τον τὴν περίςασίν σου καὶ ζήτησε τὴν καλητέραν συμβουλήν του. Λάβε τὴν γνώμην ἑνὸς τοιούτου, ὡς τὴν τοῦ ἰατροῦ διὰ τὸ σῶμά σου· ἂν καὶ τοῦτο δὲν δύναται νὰ σὲ δώσῃ πλήρη βεβαιότητα, δύναται ὅμως νὰ ἦναι μεγάλη βοήθεια εἰς τὸ νὰ σὲ ὑποστηρίξῃ καὶ νὰ σὲ βοηθήσῃ. Ἀλλὰ τοῦτο ἂς μὴ γίνῃ πρόφασις εἰς τὸ νὰ ἀναβάλλῃς τὴν αὐτοεξέτασίν σου. Μεταχειρίζου τοῦτο μόνον ὡς μίαν τῶν τελευταίων θεραπειῶν, ὅταν αἱ ἰδίαι σου προσπάθειαι δὲν χρησιμεύωσι πλέον. Ὅταν ἀνακαλύψῃς τὴν ἀληθῆ σου κατάστασιν, ἀποφάσισε τότε περὶ σεαυτοῦ ἐὰν ἦσαι ἀληθὴς Χριστιανὸς ἢ τοὐναντίον. Μὴ ἀποφασίσῃς τοῦτο ἀπερισκέπτως, οὔτε κολακεύων τὸν ἑαυτόν σου, οὔτε ἕνεκα μελαγχολικῶν φόβων, ἀλλὰ μὲ σκέψιν ἀληθῆ, καὶ συμφώνως μὲ τὴν συνείδησίν σου πεφωτισμένην ἀπὸ τὰς Γραφὰς καὶ τὸ λογικόν. Πάσχισε νὰ καταστήσῃς τὴν καρδίαν σου εὐαίσθητον εἰς τὴν κατάςασίν της κατὰ τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἐπέφερες εἰς αὐτήν. Ἐὰν δὲν ἔχῃ τὴν χάριν, συλλογίσου περὶ τῆς ἀθλιότητός σου, ἐὰν δὲ ἦναι ἀναγεννημένη καὶ ἡγιασμένη, συλλογίσου εἰς ποίαν μακαρίαν κατάστασιν σὲ ἔβαλεν ὁ Κύριος. Ἀκολούθει τοὺς συλλογισμοὺς τούτους ἑωσοῦ ἐντυπωθῶσιν εἰς τὴν καρδίαν σου. Γράψε τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοὐλάχιςον εἰς τὴν μνήμην σου, Εἰς τοιοῦτον καιρὸν μετὰ βαθεῖαν ἐξέτασιν, εὗρον τὴν κατάστασίν μου τοιαύτην ἢ τοιαύτην. Τοιοῦτον ὑπόμνημα θέλει εἶσθαι πολλὰ ὠφέλιμον εἰς σὲ

διὰ τὸ μέλλον. Μὴ ἐμπιστεύησαι εἰς τὴν μίαν ταύτην ἀνακάλυψιν, ὥστε νὰ μὴ ἐξετάζῃς πλέον· μηδὲ ἐμποδίζου ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ἔρευναν τῶν ὁδῶν σου, μηδὲ χάνε τὸ θάρρος ἐὰν ἡ ἐξέτασις αὕτη πρέπῃ νὰ ἐπαναλαμβάνηται συχνά. Μάλιστα πρόσεχε, ἐὰν δὲν ἦσαι ἀναγεννημένος, νὰ μὴ συμπεράνῃς τὴν μέλλουσαν ἀπὸ τὴν παροῦσαν κατάστασίν σου. Μὴν εἴπῃς, Ἐπειδὴ εἶμαι ἀσεβὴς θέλω ἀποθάνει οὕτω. Ἐπειδὴ εἶμαι ὑποκριτὴς θέλω μείνει οὕτω. Μὴ ἀπελπισθῇς. Οὐδὲν ἄλλο ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τῆς θελήσεως δύναται νὰ σὲ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸν Χριστὸν, ἂν καὶ μέχρι τοῦδε κακῶς πρὸς αὐτὸν ἐφέρθης καὶ μετεχειρίσθης ἀπάτας κατ' αὐτοῦ.

(5) Συγχωρήσετέ με τώρα νὰ προσθέσω τινὰ σημεῖα διὰ τῶν ὁποίων δύνασθε νὰ ἐξετάσητε τὸ δικαίωμά σας εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν. Θέλω ἀναφέρει μόνον τὰ δύο ταῦτα· τὴν ἀποδοχὴν τοῦ Θεοῦ ὡς τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ, καὶ τὴν ἐγκάρδιον παραδοχὴν τοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ μόνου Σωτῆρός σας καὶ Κυρίου.

Πάσης ψυχῆς, ἥτις ἔχει δικαίωμα εἰς τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην, ἡ μεγαλητέρα εὐδαιμονία εἶναι εἰς τὸν Θεόν. Ἡ ἀνάπαυσις αὕτη συνίσταται εἰς τὴν πλήρη καὶ ἔνδοξον ἀπόλαυσιν τοῦ Θεοῦ. Ὅστις δὲν ἔχει τὸν Θεὸν ὡς τὸ ἄκρον του ἀγαθὸν καὶ τὸν τελευταῖόν του σκοπὸν, εἶναι τὴν καρδίαν ἐθνικὸς καὶ ἀχρεῖος εἰδωλολάτρης. Ἂς ἐρωτήσω λοιπὸν, Νομίζεις ἀληθῶς ὡς ἄκραν σου εὐδαιμονίαν, τὸ νὰ ἀπολαύσῃς τὸν Κύριον εἰς τὴν δόξαν του, ἢ ὄχι; Δύνασαι νὰ εἴπῃς, Ὁ Κύριος εἶναι ἡ μερίς μου; Ποῖον ἄλλον ἔχω εἰς τὸν οὐρανόν; καὶ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν δὲν θέλω ἄλλον παρὰ σέ; Ἐὰν ἦσαι κληρονόμος τῆς ἀναπαύσεως, οὕτως ἔχει. Ἂν καὶ ἡ σὰρξ θέλῃ ζητεῖ τὰς ἡδονάς της, καὶ ὁ κόσμος θέλῃ παρεισέρχεσθαι εἰς τὰς παθήσεις σου, ὅμως εἰς τὴν συνήθη γνώμην σου, τὴν

σταθεράν, τὴν ὑπερισχύουσαν, καὶ εἰς τὰς παθήσεις σου, προτιμᾷς τὸν Θεὸν, ἀφ' ὅλα τὰ τοῦ κόσμου. Θέτεις αὐτὸν τὸν μόνον σκοπὸν τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ προσπαθειῶν σου. Ὁ καθαυτὸ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἀκούεις τὸ κήρυγμα, προσεύχεσαι καὶ ἐπιθυμεῖς νὰ ζῇς ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οὗτος, τὸ νὰ ζητῇς τὸν Κύριον, καὶ νὰ βεβαιωθῇς περὶ τῆς ἀναπαύσεώς σου. Ἂν καὶ δὲν ζητῇς αὐτὴν μὲ ζῆλον, ὅσον ἔπρεπε, ἡ πρώτη σου ἐπιθυμία ὅμως καὶ προσπάθεια εἶναι δι' αὐτὴν, ὥστε κἀνὲν ἄλλο δὲν ἐπιθυμεῖς περισσότερον ἀπ' αὐτὴν ἢ προτιμᾷς ἀντ' αὐτῆς. Δὲν θέλεις στοχασθῇ ὑπερβολικὸν ὅ,τι καὶ ἂν κάμῃς ἢ ὑποφέρῃς διὰ νὰ ἀπολαύσῃς αὐτήν. Ἂν καὶ ἡ σὰρξ ἐνίοτε στενοχωρηθῇ καὶ ἀποσυρθῇ μὲ φόβον, ἔχεις ὅμως ἀπόφασιν, καὶ εἶσαι εὐχαριστημένος νὰ περάσῃς ὅλα. Ἡ δι' αὐτὴν ὑπόληψίς σου θέλει εἶσθαι ὡσαύτως τόσον μεγάλη, καὶ αἱ παθήσεις σου τόσον ἰσχυραὶ, ὥστε δὲν ἤθελες ἀνταλλάξει τὸ εἰς αὐτὴν δικαίωμά σου καὶ τὰς ἐλπίδας σου δι' ὁποιονδήποτε κοσμικὸν ἀγαθόν. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἔβαλλεν ἔμπροσθέν σου αἰωνίους γηΐνας ἡδονὰς εἰς τὸ ἓν μέρος, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν εἰς τὸ ἄλλο, καὶ σὲ ἐπρόσταζε νὰ ἐκλέξῃς, ἤθελες ἀποῤῥίψει τὸν κόσμον, καὶ ἐκλέξει αὐτὴν τὴν ἀνάπαυσιν. Ἀλλ' ἐὰν δὲν ἦσαι ἀκόμη ἡγιασμένος, τότε προτιμᾷς εἰς τὴν καρδίαν σου τὴν κοσμικὴν εὐδαιμονίαν, ἀντὶ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἂν ἡ γλῶσσά σου λέγῃ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ἄκρον σου ἀγαθὸν, ἡ καρδία σου ὅμως δὲν τὸν θεωρεῖ ὡς τοιοῦτον, διότι ὁ κόσμος εἶναι ὁ πρῶτος σκοπὸς ὅλων τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ προσπαθειῶν σου. Αὐτὴ ἡ καρδία σου εἶναι προσηλωμένη εἰς αὐτόν. Ἡ μεγίστη φροντίς σου καὶ ὁ κόπος εἶναι νὰ διατηρήσῃς τὴν ὑπόληψίν σου καὶ τὰς σαρκικάς σου ἡδονάς. Περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς ὅμως πολλὰ ὀλίγον φροντίζεις, ἢ

κοπιάζεις. Δὲν εἶδες ποτὲ τοιαῦτα πλεονεκτήματα εἰς ἐκείνην τὴν ἀόρατον δόξαν τοῦ ἄλλου κόσμου, ὥστε νὰ σύρωσι τὴν καρδίαν σου εἰς αὐτὴν, καὶ νὰ σὲ κάμωσι νὰ κοπιάζῃς ἐγκαρδίως δι' αὐτήν. Οἱ ὀλίγοι κόποι, τοὺς ὁποίους δι' αὐτὴν καταβάλλεις, ἐπέχουσι τὸν δεύτερον τόπον. Ὁ Θεὸς ἔχει μόνον τὰ ἀποῤῥίψιμα τοῦ κόσμου, ἐκεῖνον μόνον τὸν καιρὸν καὶ κόπον, τὸν ὁποῖον οἰκονομεῖς ἀπὸ τὸν κόσμον, ἢ ἐκείνους τοὺς ὀλίγους, ψυχροὺς, ἀμελεῖς συλλογισμοὺς, οἵτινες ἀκολουθοῦσιν ἀπὸ τοὺς σταθεροὺς, ἐνθέρμους καὶ ἡδονικοὺς συλλογισμούς σου περὶ τῶν ἐπιγείων πραγμάτων. Ποτὲ δὲν ἤθελες κάμει τίποτε διὰ τὸν οὐρανὸν, ἐὰν ἐγνώριζες, πῶς νὰ κρατήσῃς τὸν κόσμον. Ἀλλὰ φοβούμενος μήπως ἀποσραφῇς εἰς τὴν κόλασιν, ὅταν δὲν δύνασαι πλέον νὰ κρατῇς τὸν κόσμον, διὰ τοῦτο θέλεις κάμει κάτι τι. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον στοχάζεσαι τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ πολλὰ αὐστηρὰν, καὶ δὲν θέλεις νὰ καταπεισθῇς νὰ λάβῃς τὸν κόπον νὰ περιπατῇς ἀδιακόπως εἰς αὐτὴν κατὰ τὸν κανόνα τοῦ Εὐαγγελίου· καὶ ὅταν ἔλθῃς εἰς τὴν περίστασιν ὅτε πρέπει νὰ ἀφήσῃς, ἢ τὸν Χριστὸν, ἢ τὰς κοσμικὰς εὐδαιμονίας σου, τότε προτιμᾷς μᾶλλον νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃς τὸν οὐρανὸν παρὰ τὴν γῆν· καὶ οὕτως ἑκουσίως νὰ ἀπειθῇς εἰς τὸν Θεόν. Καὶ βεβαίως ἐὰν ὁ Θεὸς σὲ ἐπέτρεπε νὰ ζῇς ὑγειῶς καὶ πλουσίως, αἰωνίως ἐπὶ τῆς γῆς, ἤθελες στοχασθῆ τὴν κατάστασιν ταύτην καλητέραν τῆς ἀναπαύσεως. Ὅ,τι καὶ ἂν ἔκαμνον οἱ ἄλλοι, σὺ ἤθελες νομίζει αὐτὴν ὡς τὴν πρώτην σου εὐδαιμονίαν. Αὕτη εἶναι ἡ κατάστασίς σου, ἐὰν δὲν ἦσαι ἀκόμη ἀναγεννημένος καὶ δὲν ἔχῃς κανὲν δικαίωμα εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιςῶν.

Καθὼς παραδέχεσαι τὸν Θεὸν ὡς τὸ ἄκρον σου ἀγαθὸν, οὕτω παραδέχεσαι ἐγκαρδίως τὸν Χριστὸν ὡς τὸν μόνον Σωτῆρα καὶ Κύριον, διὰ νὰ σὲ φέρῃ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν ταύ-

την. Τὸ μὲν πρῶτον εἶναι τὸ κεφάλαιον τῆς πρώτης καὶ μεγάλης ἐντολῆς τοῦ νόμου, « Θέλεις ἀγαπήσει Κύριον τὸν Θεόν σου μὲ ὅλην τὴν καρδίαν σου. » Τὸ δὲ δεύτερον εἶναι τὸ κεφάλαιον τῆς ἐντολῆς τοῦ Εὐαγγελίου, « Πίστευε εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ θέλεις σωθῆ. » Καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν δύο τούτων εἶναι τὸ ὅλον τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Στέργεις ἐγκαρδίως, ὁ Χριστὸς μόνος νὰ ἦναι Σωτήρ σου; νὰ μὴν ἐμπιστεύησαι πλέον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν χρεῶν καὶ τὰ ἔργα, παρὰ ὡς μέσα διωρισμένα εἰς ὑποταγὴν αὐτοῦ, μὴ ἀποβλέπων εἰς αὐτὰ ὡς ἱκανὰ νὰ ἱκανοποιήσωσιν εἰς τὸ παραμικρὸν τὴν κατάραν τοῦ νόμου, ἢ ὡς συνιστῶντα τὴν δικαιοσύνην τοῦ νόμου, ἢ κἀνὲν μέρος αὐτῆς, ἀλλὰ νὰ εὐχαριστῆσαι νὰ ἐμπιστεύησαι τὴν σωτηρίαν σου εἰς τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ Χριστοῦ; Εὐχαριστεῖσαι ἀκόμη νὰ δεχθῇς αὐτὸν ὡς τὸν μόνον Κύριον καὶ βασιλέα σου διὰ νὰ σὲ κυβερνᾷ, καὶ νὰ σὲ ὁδηγῇ μὲ τοὺς νόμους καὶ τὸ Πνεῦμά του, καὶ νὰ ὑπακούῃς εἰς αὐτὸν, ὅταν μάλιστα σὲ προστάζῃ τὰ δυσκολώτατα χρέη, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα περισσότερον ἐναντιοῦνται εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός; Σὲ προξενεῖ λύπην ὅταν παραβαίνῃς τὴν περὶ τούτου ἀπόφασίν σου; καὶ χαρὰν, ὅταν μὲ τὴν μεγαλητέραν ἀκρίβειαν ὑπακούῃς εἰς αὐτόν; Ἤθελες νὰ μὴ ἀλλάξῃς τὸν Κύριον καὶ αὐθέντην σου δι' ὅλον τὸν κόσμον; Ταῦτα εἶναι τὰ τεκμήρια παντὸς ἀληθοῦς Χριστιανοῦ. Ἐὰν ὅμως ἦσαι ὑποκριτὴς, τότε τὸ πρᾶγμα ὁλωσδιόλου ἔχει ἄλλως πως. Δύνασαι μὲν νὰ καλῇς τὸν Χριστὸν Κύριον καὶ Σωτῆρά σου, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐνόμισας τὸν ἑαυτόν σου, χωρὶς αὐτὸν, τόσον χαμένον, ὥστε νὰ ἀναγκασθῇς νὰ ζητήσῃς αὐτὸν, νὰ ἐμπιστευθῇς εἰς αὐτὸν, καὶ νὰ θέσῃς τὴν σωτηρίαν σου εἰς μόνον αὐτόν. Τοὐλάχιστον ποτὲ ἐκ καρδίας δὲν ἔστερξας, αὐτὸς ὁ Κύριός σου νὰ σὲ κυβερ-

νᾷ, οὔτε νὰ παραδώσῃς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ζωήν σου νὰ διοικῶνται ὑπ' αὐτοῦ, οὔτε νὰ λάβῃς τὸν λόγον του ὡς τὸν κανόνα τῶν συλλογισμῶν καὶ τῶν πράξεών σου. Εἶναι πιθανὸν ὅτι εἶσαι εὐχαριστημένος νὰ σωθῇς ἀπὸ τὴν κόλασιν διὰ μέσου τοῦ Χριστοῦ ὅταν ἀποθάνῃς, ἀλλ' ἐνταυτῷ δὲν θέλεις νὰ σὲ προστάξῃ τι, τὸ ὁποῖον ἀντιβαίνει εἰς τὴν ὑπόληψίν σου, ἢ τὰς ἡδονάς σου, ἢ ἄλλους τινὰς κοσμικοὺς σκοπούς σου. Καὶ ἐὰν σὲ ἐπέτρεπε νὰ ἐκλέξῃς, πολὺ περισσότερον προτιμᾷς νὰ ζήσῃς κατὰ τὸν κόσμον καὶ τὴν σάρκα, παρὰ κατὰ τὸν Λόγον καὶ τὸ Πνεῦμα. Καὶ ἂν δύνασαι ἐνίοτε νὰ αἰσθάνησαι καὶ νὰ σκοπεύῃς τὸ ἐναντίον, πλὴν ἡ συνήθης ἐπιθυμία καὶ ἐκλογὴ τῆς καρδίας σου εἶναι τὸ εἰρημένον. Ὅθεν δὲν εἶσαι ἀληθὴς πιστὸς τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ ἂν καὶ ὁμολογῇς αὐτὸν μὲ τοὺς λόγους, μὲ τὰ ἔργα ὅμως τὸν ἀρνεῖσαι, « ὢν βδελυκτὸς καὶ ἀπειθὴς καὶ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμος.» Αὕτη εἶναι ἡ κατάστασις ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θέλουσιν ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιςῶν.

Θεωρήσετε ὅτι ἡ συγκατάθεσις τῶν καρδιῶν καὶ τῆς βουλήσεώς σας εἶναι τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν προβάλλω νὰ ἐξετασθῇ. Δὲν ἐρωτῶ ἂν ἦσαι βέβαιος περὶ τῆς σωτηρίας σου, οὔτε ἐὰν δύνασαι νὰ πιστεύῃς ὅτι αἱ ἁμαρτίαι σου εἶναι συγχωρημέναι, καὶ ὅτι εἶσαι ἠγαπημένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ. Ταῦτα δὲν συνιστῶσι μέρος τῆς δικαιούσης πίστεως, ἀλλ' εἶναι ἐξαίρετοι καρποὶ αὐτῆς· καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἀπολαύουσι παρηγοροῦνται ἀπ' αὐτούς· ἀλλ' εἶναι πιθανὸν ποτὲ νὰ μὴ ἀπολαύσῃς αὐτοὺς ἐνῷ ζῇς, καὶ ὅμως νὰ ἦσαι ἀληθὴς κληρονόμος τῆς ἀναπαύσεως. Μὴν εἴπῃς λοιπὸν, Δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι αἱ ἁμαρτίαι μου εἶναι συγχωρημέναι, ἢ ὅτι δὲν ἀπολαύω τὴν εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶμαι ἀληθὴς πιστός. Τοῦτο

εἶναι συμπέρασμα πολλὰ ἐσφαλμένον. Τὸ ζήτημα εἶναι ἂν ἐκ καρδίας ἀποδέχησαι τὸν Χριστὸν διὰ νὰ συγχωρηθῇς, νὰ διαλλαγῇς μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ οὕτω νὰ σωθῇς. Στέργεις, ἐκεῖνος, ὅστις σὲ ἐξηγόρασε, νὰ ἦναι ὁ Κύριός σου, καὶ νὰ σὲ φέρῃ εἰς τὸν οὐρανὸν κατὰ τὸν ἴδιόν του τρόπον; Αὕτη εἶναι ἡ δικαιόνουσα, καὶ σώζουσα πίστις, καὶ τὸ σημεῖον, δι' οὗ δύνασαι νὰ ἐξετάσῃς τὸν ἑαυτόν σου. Προσέτι θεωρήσετε ὅτι, ὅλη αὕτη ἡ συγκατάθεσις πρέπει νὰ ἦναι ἐγκάρδιος καὶ πραγματικὴ, ὄχι ἐπίπλαστος, οὐδὲ μὲ ἐξαιρέσεις. Δὲν πρέπει νὰ εἰπῇ τις ὡς ὁ προσποιούμενος ἐκεῖνος υἱὸς, « Πηγαίνω, Κύριε, καὶ δὲν ὑπῆγεν. » Ἐὰν ἄλλος τις ἔχῃ ἐπὶ σὲ μεγαλητέραν ἐξουσίαν παρὰ τὸν Χριστὸν, δὲν εἶσαι μαθητής του. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ταῦτα τὰ δύο σημεῖα, εἶναι τοιαῦτα, ὁποῖα ἔχει πᾶς Χριστιανὸς, καὶ κανεὶς ἄλλος εἰμὴ οἱ εἰλικρινεῖς Χριστιανοί. Εἴθε ὁ Κύριος νὰ σὲ καταπείσῃ τώρα εἰς τὴν αὐστηρὰν ἐκτέλεσιν τοῦ χρέους τῆς αὐτοεξετάσεως ταύτης, διὰ νὰ μὴ τρέμῃς μὲ φρίκην ψυχῆς, ὅταν ὁ κριτὴς ὅλου τοῦ κόσμου σὲ ἐξετάζῃ, ἀλλὰ νὰ ἦσαι τόσον ἱκανὸς νὰ ἀποδείξῃς τὸ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν δικαίωμά σου, ὥστε ἡ θέα καὶ ὁ προσεγγισμὸς τοῦ θανάτου καὶ τῆς κρίσεως νὰ ἐγείρωσι τὸ πνεῦμά σου, καὶ νὰ σὲ γεμίσωσιν ἀπὸ χαράν.

Τέλος πάντων, ἐὰν οἱ Χριστιανοὶ θέλωσι νὰ ἔχωσι παρηγορίας, αἵτινες δὲν θέλουσι τοὺς ἀπατήσει, ὁ μεγαλήτερος κόπος τῆς ζωῆς των ἂς ἦναι τὸ ν' αὐξάνωσιν εἰς τὴν χάριν, καὶ νὰ ἐνδυναμώσωσι καὶ νὰ ἐκτείνωσι τὰ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς ψυχάς των, νὰ ἐξασθενήσωσι δὲ καὶ νὰ δαμάσωσι τὰ τῆς σαρκός. Μὴν ἀπατᾶτε τὸν ἑαυτόν σας μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ Χριστὸς ἔκαμε τὸ ὅλον, καὶ δὲν ἄφησε τίποτε νὰ κάμητε σεῖς. Τὸ νὰ νικήσωμεν τὸν κόσμον, τὴν σάρκα, καὶ τὸν διάβολον, καὶ διὰ τοῦτο νὰ στεκώμεθα πάντοτε ὡπλισμέ-

νοι εἰς τὴν σκοπιάν μας, καὶ μὲ γενναιότητα καὶ ὑπομονὴν νὰ πολεμήσωμεν ἕως τέλους, εἶναι πολλὰ ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν σωτηρίαν μας. Τῳόντι εἶναι τόσον ἀναγκαῖον, ὥςε ἐκεῖνος, ὅςις δὲν τὸ ἐκτελεῖ, δὲν εἶναι πλέον, εἰμὴ κατ' ὄνομα Χριστιανός· ὄχι εἰς καθένα, ὅςις φαντάζεται ὅτι πιστεύει, ἀλλ' εἰς τὸν νικῶντα θέλει δώσει ὁ Χριςὸς νὰ φάγῃ ἀπὸ τὸ μάννα τὸ κεκρυμμένον, καὶ θέλει δώσει εἰς αὐτὸν ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπάνω τῆς ψήφου ὄνομα νέον γεγραμμένον, τὸ ὁποῖον οὐδεὶς γνωρίζει, εἰμὴ ὅςις τὸ λαμβάνει· ἐκεῖνος θέλει φάγει ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὸ μέσον τοῦ παραδείσου τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν θέλει ζημιωθῆ ἀπὸ τὸν δεύτερον θάνατον. Ὁ Χριστὸς θέλει ἐξομολογηθῆ τὸ ὄνομά του ἐνώπιον τοῦ Πατρός του καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ κάμει αὐτὸν στύλον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ του, καὶ ἔξω δὲν θέλει ἐξέλθει πλέον, καὶ θέλει γράψει ἐπάνω αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ του, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, τῆς καινῆς Ἱερουσαλὴμ, ἡ ὁποία καταβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν αὐτοῦ, καὶ θέλει γράψει ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ καινόν· μάλιστα θέλει δώσει εἰς αὐτὸν νὰ καθίσῃ ὁμοῦ μὲ αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ, καθὼς καὶ ἐκεῖνος ἐνίκησε καὶ ἐκάθισεν ὁμοῦ μὲ τὸν Πατέρα αὐτοῦ, εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ. Ὅστις ἔχει ὠτίον, ἂς ἀκούσῃ τί λέγει τὸ Πνεῦμα εἰς τὰς ἐκκλησίας. » (Ἀποκάλ. β'. 7, 11, 17. γ'. 5, 12, 21, 22.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Χρέος τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ νὰ παρακινῇ καὶ ἄλλους νὰ ζητῶσι τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην.

Ἔθεσεν ὁ Θεὸς ἔμπροσθέν μας τοιοῦτον ἔνδοξον βραβεῖον, ὁποῖον ἡ ἀνάπαυσις τῶν πιστῶν, καὶ κατέστησεν ἡμᾶς ἱκανοὺς ν' ἀπολαύσωμεν τοιαύτην ἀκατάληπτον μακαριότητα; Διατί λοιπὸν ὅλα τὰ τέκνα τῆς βασιλείας ταύτης δὲν πασχίζουσι περισσότερον νὰ βοηθῶσι καὶ ἄλλους εἰς τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῆς; Φεῦ! αἱ ἄθλιαι περὶ ἡμᾶς ψυχαὶ πόσον ὀλίγον εἶναι ὑπόχρεοι διὰ τοῦτο εἰς τοὺς περισσοτέρους ἐξ ἡμῶν. Ἡμεῖς βλέπομεν τὴν δόξαν τῆς βασιλείας καὶ ἐκεῖνοι τοὐναντίον. Ἡμεῖς βλέπομεν τὴν ἀθλιότητα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἔξω ἀπὸ αὐτὴν, καὶ ἐκεῖνοι ὄχι· ἡμεῖς βλέπομεν τινὰς περιπλανωμένους ὁλωσδιόλου ἔξω ἀπὸ τὴν ὁδὸν, καὶ γνωρίζομεν ὅτι, ἐὰν προχωρήσωσι, ποτὲ δὲν δύνανται νὰ φθάσωσιν ἐκεῖ, ἐκεῖνοι δὲ δὲν τὸ καταλαμβάνουσι, καὶ ὅμως ἡμεῖς δὲν θέλομεν μὲ σεμνότητα νὰ τοὺς δείξωμεν τὸν κίνδυνον καὶ τὴν πλάνην των, οὔτε νὰ τοὺς βοηθήσωμεν νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν ὁδὸν διὰ νὰ ζήσωσι. Φεῦ! πόσον ὀλίγοι Χριστιανοὶ εὑρίσκονται οἵτινες μὲ ὅλην τὴν δύναμίν των πασχίζουσι νὰ σώζωσι ψυχάς. Δὲν χρεωστεῖται χάρις εἰς ἡμᾶς, ἂν ὁ οὐρανὸς δὲν ἦναι κενὸς, καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν δὲν χάνωνται αἰωνίως· θεωρῶν πόσον ἀναγκαῖον εἶναι τὸ χρέος τοῦτο διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων, θέλω δείξει, πῶς πρέπει νὰ ἐκτελῆται, διατί τόσον ἀμελεῖται, καὶ τότε θέλω κάμει σκέψεις τινὰς, διὰ νὰ καταπείσω τοὺς Χριστιανοὺς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τούτου.

Πρῶτον τὸ χρέος τοῦ νὰ παρακινῶμεν καὶ νὰ βοηθῶμεν ἄλλους νὰ γνωρίσωσι τὸ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν δι-

καίωμά των, δὲν σημαίνει, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος πρέπει νὰ γίνῃ δημόσιος ἱεροκήρυξ, ἢ νὰ ἐκβῇ ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ ἰδίου του ἐπαγγέλματος, πολλὰ ὀλιγώτερον συνίσταται εἰς τὸ νὰ ὑποθάλπωμεν καὶ ἀναῤῥιπίζωμεν τὴν μισαλλοδοξίαν, καὶ τὸ πάντων ὀλιγώτατον νὰ κατηγορῶμεν τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων ἀπόντων, καὶ νὰ σιωπῶμεν ὅταν ἦναι παρόντες. Τὸ χρέος τοῦτο εἶναι ἄλλης φύσεως, καὶ συνίσταται εἰς τὰ ἀκόλουθα· εἰς τὸ νὰ ἦναι αἱ καρδίαι μας εὐαίσθητοι εἰς τὴν ἀθλιότητα τῶν ψυχῶν τῶν ἀδελφῶν μας, εἰς τὸ νὰ δράττωμεν τὰς εὐκαιρίας νὰ διδάσκωμεν αὐτοὺς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, καὶ νὰ ὠφελῶμεν αὐτοὺς διὰ δημοσίων τελετῶν.

(1) Αἱ καρδίαι μας πρέπει νὰ ἦναι εὐαίσθητοι εἰς τὴν ἀθλιότητα τῶν ψυχῶν τῶν ἀδελφῶν μας. Πρέπει νὰ ἤμεθα εὔσπλαγχνοι πρὸς αὐτοὺς, καὶ νὰ ἐπιθυμῶμεν τὴν θεραπείαν καὶ σωτηρίαν των. Ἐὰν ἐπιθυμῶμεν ἐνθέρμως τὴν ἐπιςροφήν των, καὶ αἱ καρδίαι μας ἐφρόντιζον νὰ τοὺς κάμωσι καλὸν, ἠθέλαμεν ἀρχίσει τὸ ἔργον, καὶ ὁ Θεὸς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἤθελεν εὐλογήσει αὐτό.

(2) Πρέπει νὰ δράττωμεν πᾶσαν εὐκαιρίαν, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα, διὰ νὰ διδάσκωμεν αὐτοὺς, πῶς νὰ ἀποκτήσωσι τὴν σωτηρίαν. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἦναι ἀμαθὴς, πάσχισε νὰ τὸν κάμῃς νὰ καταλάβῃ εἰς τί συνίσταται ἡ ἄκρα εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἰς ποῖον βαθμὸν τὴν ἀπήλαυε ποτέ· νὰ ἐννοήσῃ τὴν διαθήκην, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς τότε ἔκαμε μὲ αὐτὸν, πῶς τὴν παρέβη, ποίαν ποινὴν ἐπέφερεν, καὶ ποίαν ἀθλιότητα ἐπροξένησεν εἰς ἑαυτόν. Δίδαξέ τον, τὴν ὁποίαν ἔχει ἀνάγκην ἑνὸς λυτρωτοῦ, πῶς ὁ Χριστὸς ἀπὸ ἔλεος κινούμενος ἐμεσίτευσε, καὶ ὑπέφερε τὴν ποινὴν, τί εἶναι ἡ Νέα Διαθήκη, πῶς οἱ ἄνθρωποι ἑλκύονται εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ τί εἶναι τὰ πλοῦτη καὶ τὰ προνόμια, τῶν ὁποίων οἱ πιστοὶ

ἀξιοῦνται δι' αὐτοῦ. Ἐὰν δὲν κινῆται διὰ τούτων, τότε δίδαξέ τον τὸ ὑπερβάλλον τῆς δόξης, τὴν ὁποίαν ἀμελεῖ· τὴν ἄκραν δριμύτητα καὶ τὴν αἰωνιότητα τῶν βασάνων τῶν κολασμένων· τὸ δίκαιον τοῦ νὰ ὑποφέρῃ αὐτὰ, ὅςις ἑκουσίως ἀποβάλλει τὴν χάριν· τὴν βεβαιότητα, τὴν ἐγγύτητα, καὶ τὸν τρόμον τοῦ θανάτου καὶ τῆς κρίσεως· τὴν ματαιότητα ὅλων τῶν ἐπιγείων πραγμάτων· τὸ κακὸν τῆς ἁμαρτίας· τὸ πολύτιμον τοῦ Χριςοῦ· τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναγεννήσεως, τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἁγιωσύνης· καὶ τὴν ἀληθινὴν φύσιν αὐτῶν. Ἐὰν μεθ' ὅλα ταῦτα εὑρίσκῃς αὐτὸν τρέφοντα ψευδεῖς ἐλπίδας, ἐπανάγκασέ τον τότε νὰ ἐξετάσῃ τὴν κατάστασίν του· δεῖξέ τον πόσον ἀναγκαῖον εἶναι νὰ τὸ κάμῃ· βοήθησέ τον εἰς αὐτὸ, καὶ μὴ τὸν ἀφήσῃς, ἕωσοῦ τὸν καταπείσῃς περὶ τῆς ἀθλιότητος καὶ θεραπείας του· δεῖξέ τον πόσον μάταιον καὶ ὀλέθριον εἶναι νὰ μὴν ἔχῃ τὴν πεποίθησίν του εἰς τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ εἰς τὰ ἔργα του, πρὸς τὴν δικαίωσίν του. Παρακίνησέ τον παντοιοτρόπως νὰ μεταχειρίζηται ὅλα τὰ μέσα, νὰ ἀκούῃ καὶ ἀναγινώσκῃ τὸν λόγον, νὰ ἐπικαλῆται τὸν Θεὸν, νὰ ἔχῃ κοινωνίαν μὲ τοὺς εὐσεβεῖς· κατάπεισέ τον νὰ ἀφήσῃ τὴν ἁμαρτίαν, νὰ ἀποφύγῃ ὅλους τοὺς πειρασμοὺς τῆς ἁμαρτίας, κατ' ἐξοχὴν τοὺς κακοὺς συντρόφους, καὶ νὰ περιμένῃ μὲ ὑπομονὴν τὸν Θεὸν, μεταχειριζόμενος ὅλα τὰ μέσα, ὡς τὸν τρόπον, καθ' ὃν θέλει εὑρεῖ τὸν Θεόν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου τούτου εἶναι σπουδαιότατος, παρατήρησε διὰ τοῦτο τοὺς κανόνας τούτους. Ἄρχισέ το μὲ ὀρθὸν σκοπόν. Σκόπευε τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Μὴ κάμῃς τοῦτο διὰ ν' ἀποκτήσῃς ὄνομα ἢ ὑπόληψιν, ἢ νὰ καταπείσῃς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ σὲ, ἢ νὰ ἀποκτήσῃς ὀπαδοὺς, ἀλλ' εἰς ὑπακοὴν τοῦ Χριςοῦ, εἰς μίμησιν αὐτοῦ, καὶ μὲ

τρυφερὰν ἀγάπην τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων. Μὴ κάμνῃς ὡς ἐκεῖνοι, οἵτινες πασχίζουν νὰ διορθώσωσι τὰ τέκνα των, ἢ τοὺς δούλους των εἰς τὰ πράγματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐναντία τῆς ὠφελείας ἢ τῆς διαθέσεώς των, ἀλλὰ δὲν ζητοῦσι ποτὲ νὰ σώσωσι τὰς ψυχάς των κατὰ τὴν ὁδὸν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς διώρισε. Κάμνε το ταχέως. Καθὼς δὲν ἤθελες νὰ ἀναβάλλωσιν αὐτοὶ τὴν ἐπιστροφήν των, οὕτω μὴ βραδύνῃς καὶ σὺ νὰ τὴν ζητήσῃς. Ἐνῷ σκοπεύεις νὰ διδάξῃς, ἢ νὰ βοηθήσῃς αὐτὸν, ὁ ἄνθρωπος βυθίζεται περισσότερον εἰς τὸ ἁμάρτημά του. Ἡ ὀργὴ ἐπισωρεύεται, ἡ ἁμαρτία ῥιζόνεται, ἡ συνήθεια τὸν δεσμεύει, οἱ πειρασμοὶ τῆς ἁμαρτίας πληθύνουσιν, ἡ συνείδησις γίνεται κεκαυτηριασμένη, ἡ καρδία σκληρύνεται, ὁ διάβολος ἐξουσιάζει, ὁ Χριςὸς ἀποκλείεται, τὸ Πνεῦμα ἀντικρούεται, ὁ Θεὸς καθ ἑκάστην ἀτιμάζεται, ὁ νόμος του παραβιάζεται, στερεῖται ὑπηρέτου, καὶ τῆς ὑπ᾽ αὐτοῦ χρεωστουμένης ὑπηρεσίας, ὁ καιρὸς παρέρχεται, ὁ θάνατος καὶ ἡ κρίσις εἶναι εἰς τὴν θύραν, καὶ τί τὸ ὄφελος ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ πέσῃ εἰς τὴν κόλασιν, ἐνῷ σκοπεύεις νὰ τὸν ἐμποδίσῃς; Ἐὰν εἰς τὴν σωματικὴν δυστυχίαν τοῦ ἀνθρώπου δὲν πρέπῃ νὰ λέγῃς, « Ὕπαγε καὶ ἐπανάστρεψε, καὶ αὔριον θέλω σὲ δώσει, ἐνῷ τὸ ἔχεις πλησίον σου, » (Παροιμ. γ΄. 28.) πόσον ὀλιγώτερον πρέπει νὰ ἀναβάλλῃς τὴν βοήθειαν τῆς ψυχῆς του; Ὁ ἰατρὸς ἐκεῖνος, ὅστις ἀμελῶς ἀναβάλλει τὸν καιρὸν, ἑωσοῦ πλέον ὁ ἄῤῥωστός του ἀποθάνῃ, ἢ ἡ ἀσθένειά του γίνῃ ἀνίατος, δὲν εἶναι καθόλου καλήτερος ἀπὸ φονέα. Παραίτησε λοιπὸν ὅλας τὰς προφάσεις, καὶ ὅλας τὰς μικροτέρας ἀσχολίας, « καὶ προτρέπετε ὁ εἷς τὸν ἄλλον, καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ἑωσοῦ καλεῖται τὸ σήμερον διὰ νὰ μὴ σκληρυνθῇ τις ἀπὸ σᾶς διὰ τῆς ἀπάτης τῆς ἁμαρτίας. » (Ἑβρ. γ΄. 13.)

Ἡ προτροπή σου ἂς προέρχεται ἀπὸ συμπάθειαν καὶ ἀγάπην. Τὸ νὰ περιπαίζῃς, νὰ λοιδορῇς, νὰ ὑβρίζῃς, καὶ νὰ ἐξουδενόνῃς, δὲν εἶναι τὰ ἁρμόδια μέσα, διὰ νὰ διορθώσῃς τοὺς ἀνθρώπους, ἢ νὰ τοὺς ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν Θεόν. Πήγαινε εἰς τοὺς ταλαιπώρους ἁμαρτωλοὺς μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου, διὰ νὰ ἰδῶσιν ὅτι, τωόντι πιστεύεις ὅτι εἶναι ἄθλιοι, καὶ ὅτι ἀληθῶς λυπεῖσαι τὴν κατάστασίν των· παρακάλει αὐτοὺς ἐνθέρμως καὶ μὲ ταπεινοφροσύνην. Κάμε τους νὰ καταλάβωσιν, ὅτι ἡ ἐπιθυμία τῆς καρδίας σου εἶναι νὰ τοὺς κάμῃς καλὸν, ὅτι δὲν ἔχεις ἄλλον σκοπὸν, παρὰ τὴν αἰώνιον μακαριότητά των, καὶ ὅτι ἡ συναίσθησις τοῦ κινδύνου των, καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὰς ψυχάς των, σὲ βιάζει νὰ ὁμιλῇς, μάλιστα διότι γνωρίζεις τὸν φόβον τοῦ Κυρίου, καὶ διότι φοβεῖσαι μήπως τοὺς ἰδῇς εἰς αἰώνια βάσανα. Εἰπέ τους, Φίλοι, γνωρίζετε ὅτι δὲν ζητῶ κανὲν ἴδιόν μου ὄφελος. Ὁ τρόπος τοῦ νὰ σᾶς ἀρέσω καὶ νὰ διατηρήσω τὴν φιλίαν σας, ἤθελεν εἶσθαι νὰ σᾶς κολακεύω εἰς τὰς ὁδούς σας, ἢ νὰ σᾶς ἀφήσω· ἀλλ' ἡ ἀγάπη δὲν μὲ ἀφίνει νὰ σᾶς ἰδῶ να χαθῆτε, καὶ νὰ σιωπήσω. Τίποτε ἄλλο δὲν ζητῶ ἀπὸ σᾶς εἰμὴ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀναγκαῖον πρὸς τὴν ἰδίαν σας εὐδαιμονίαν. Σεῖς οἱ ἴδιοι εἶσθε ἐκεῖνοι, οἵτινες θέλετε ἀπολαύσει τὸ κέρδος, καὶ τὴν εὐχαρίστησιν, ἐὰν προσέλθητε εἰς τὸν Χριστόν. Ἐὰν ἐπηγαίναμεν οὕτω εἰς κάθε ἀμαθῆ καὶ ἀσεβῆ γείτονα, ὁποίους μακαρίους καρποὺς ἠθέλομεν ἰδεῖ ἐντὸς ὀλίγου! Κάμνε το μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν σαφήνειαν, καὶ πιστότητα. Μὴ παρασταίνῃς τὰς ἁμαρτίας των μικροτέρας ἀφ' ὅ,τι εἶναι, οὐδὲ νὰ ἐνθαῤῥύνῃς αὐτοὺς εἰς τὰς ψευδεῖς των ἐλπίδας. Ἐὰν βλέπῃς τὴν κατάστασιν ἐπικίνδυνον, ὁμίλει φανερὰ, Γείτων, φοβοῦμαι μήπως ὁ Θεὸς δὲν ἀνεκαίνισεν ἀκόμη τὴν ψυχήν σου! ἀμφιβάλλω ἐὰν

εἰσέτι ἐπέστρεψας ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σατανᾶ εἰς τὸν Θεόν! Ἀμφιβάλλω ἂν ἔκλεξας τὸν Χριςὸν πρὸ πάντων τῶν ἄλλων, ἢ εἰλικρινῶς ἐδέχθης αὐτὸν ὡς τὸν ὑπέρτατον Κύριόν σου. Ἐὰν οὕτως εἶχε, βεβαίως δὲν ἤθελες τολμήσει νὰ τὸν παρακούσῃς, οὔτε νὰ ἀμελήσῃς τὴν λατρείαν του εἰς τὴν οἰκογένειάν σου καὶ δημοσίως· δὲν ἠδύνασο τόσον ἐνθέρμως νὰ ἀκολουθῇς τὸν κόσμον, καὶ νὰ ὁμιλῇς περὶ μηδενὸς ἄλλου ἐκτὸς τῶν ἐπιγείων. Ἐὰν ἦσο εἰς τὸν Χριςὸν, ἤθελες εἶσθαι «καινὴ κτίσις.» «Τὰ παλαιὰ» ἤθελον εἶσθαι «περασμένα,» καὶ ὅλα ἤθελον εἶσθαι «καινά.» Ἤθελες ἔχει νέους συλλογισμοὺς, νέαν ὁμιλίαν, νέαν κοινωνίαν, νέας προσπαθείας, καὶ νέαν συναναςροφήν. Βεβαίως ἄνευ τούτων δὲν δύνασαι νὰ σωθῇς. Δύνασαι νὰ στοχάζησαι ἄλλως πως, καὶ νὰ ἐλπίζῃς καλήτερα ὅσον καιρὸν θέλεις, πλὴν ὅλαι αἱ ἐλπίδες σου θέλουσι σὲ ἀπατήσει, καὶ χαθῇ μὲ σέ. Τοιουτοτρόπως πρέπει νὰ φέρησαι πιστῶς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἐάν ποτε σκοπεύῃς νὰ τοὺς κάμῃς καλόν. Εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ, ὡς εἰς τὴν τῶν σωμάτων, ὅπου δὲν πρέπει νὰ γνωρίσῃ ὁ ἀσθενὴς τὸν κίνδυνον διὰ νὰ μὴ ἐμποδισθῇ ἡ θεραπεία. Ἐνταῦθα οὗτοι συνεργοῦσιν εἰς τὴν ἰδίαν των θεραπείαν· καὶ ἂν δὲν γνωρίσωσι τὴν ἀθλιότητά των, ποτὲ δὲν θέλουσι κλαύσει αὐτὴν, οὔτε γνωρίσει τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἀνάγκην ἑνὸς Σωτῆρος. Κάμνε το προσέτι σπουδαίως, μὲ ζῆλον καὶ δραστηριότητα. Πάσχιζε νὰ κάμῃς τοὺς ἀνθρώπους νὰ γνωρίσωσιν ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ κόλασις δὲν εἶναι πράγματα, μὲ τὰ ὁποῖα νὰ παίζῃ τις, ἢ τὰ ὁποῖα νὰ παραιτήσῃ μετὰ ὀλίγους ἀμελεῖς συλλογισμούς. Εἶναι τάχα βεβαιότατον ὅτι μίαν ἡμέραν, καὶ ἐντὸς ὀλίγου, θέλεις εἶσθαι εἰς αἰώνιον χαρὰν, ἢ αἰώνια βάσανα; καὶ δὲν ἐξεγείρεσαι; Εἶναι τάχα τόσον ὀλίγοι,

οἵτινες εὑρίσκουσι τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ; Τόσον πολλοὶ, οἵτινες περιπατοῦσιν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ θανάτου; Εἶναι τόσον δύσκολον νὰ διασωθῇς; Τόσον εὔκολον νὰ σφάλλῃς; καὶ ἀκόμη κάθησαι καὶ φλυαρεῖς; τί φαντάζεσαι; Ὁ κόσμος παρέρχεται· αἱ ἡδοναί του, αἱ τιμαὶ, αἱ ὠφέλειαι, μαραίνονται, καὶ σὲ ἀφίνουσιν ἡ αἰωνιότης εἶναι παρ' ὀλίγον ἔμπροσθέν σου. Ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος καὶ ζηλωτής· αἱ ἀπειλαί του εἶναι ἀληθιναί· ἡ μεγάλη ἡμέρα θέλει εἶσθαι φρικτή. Ὁ καιρὸς ὀγλίγωρα τρέχει ἡ ζωή σου εἶναι ἀβέβαιος· εἰς τὴν ὁδόν σου εἶσαι ἀκόμη ὀπίσω, ἡ κατάστασίς σου εἶναι ἐπικίνδυνος. Ἐὰν ἀποθάνῃς αὔριον, πόσον ἀπροετοίμαστος εἶσαι! Μὲ ποίαν φρίκην ἡ ψυχή σου θέλει ἐξέλθει ἀπὸ τὸ σῶμά σου! Καὶ ἀκόμη ἀργοπορεῖς; Θεώρησε ὅτι ὁ Θεὸς, εἰς ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα, περιμένει τὴν εὐκαιρίαν σου, ὑπομένει, μακροθυμεῖ. Τὸ ἔλεός του σὲ παρακαλεῖ. Ὁ Χριστὸς σὲ προσφέρει τὸ αἷμά του καὶ τὴν ἀξίαν του. Τὸ Πνεῦμα καταπείθει, ἡ συνείδησις ἐλέγχει. Ὁ Σατανᾶς περιμένει νὰ σὲ παραλάβῃ. Οὗτος εἶναι ὁ καιρός σου, τώρα, ἢ ποτέ Καλήτερον προτιμᾶς νὰ καίησαι εἰς τὴν κόλασιν, παρὰ νὰ μετανοήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς; νὰ ἔχῃς τοὺς διαβόλους βασανιστάς σου, παρὰ κυβερνήτην τὸν Χριστόν; Θέλεις νὰ ἀρνηθῇς μᾶλλον τὴν μερίδα σου εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν δόξαν, παρὰ νὰ ἀπαρνηθῇς τὰς ἁμαρτίας σου; Φίλοι, τί στοχάζεσθε περὶ τούτων τῶν πραγμάτων; Ὁ Θεὸς σᾶς ἔκαμεν ἀνθρώπους, μὴ ἀποβάλλητε τὸ λογικόν σας ὅπου ἔπρεπε μάλιστα νὰ τὸ μεταχειρίζησθε. Φεῦ! ὀλίγοι ἀνίσχυροι λόγοι δὲν θέλουσι διεγείρει τὸν σκληροκάρδιον ἁμαρτωλόν. Ἐὰν οἰκία τις ἀνάψῃ δὲν θέλεις τότε ἀρχίσει νὰ κάμνῃς ψυχρὰν ὁμιλίαν περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ κινδύνου τοῦ πυρὸς, ἀλλὰ θέλεις τρέξει καὶ φωνάζει, πῦρ! πῦρ! Τὸ νὰ ὁμιλῇς εἰς ἕνα ἄνθρωπον περὶ

τῶν ἁμαρτιῶν του μὲ μαλακὸν τρόπον ὡς ὁ Ἡλεὶ εἰς τοὺς υἱούς του, ἢ νὰ τὸν ἐλέγχῃς μὲ τόσην ἡμερότητα καθὼς ὁ Ἰωσαφὰτ τὸν Ἀχαβ, λέγων, Ἂς μὴ λέγῃ οὕτω ὁ βασιλεὺς, τοῦτο συνήθως προξενεῖ περισσότερον κακὸν παρὰ καλόν. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ μὴ δυσαρεστήσωμεν τοὺς ἀνθρώπους μᾶς κάμνει νὰ τοὺς ἀφανίσωμεν.

Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ καταντήσῃς εἰς ὑπερβολὰς, σὲ συμβουλεύω νὰ τὸ κάμνῃς μὲ φρόνησιν καὶ διάκρισιν. Ἔκλεγε τὸν ἁρμοδιώτατον καιρόν. Μὴ ὁμιλῇς μὲ τοὺς ἀνθρώπους περὶ τοιούτων, ὅταν ἦναι ὠργισμένοι, ἢ εἰς περιστάσεις ὅτε θέλουσιν ἐκλάβει αὐτὸ ὡς ἀτιμίαν. Ὅταν ἡ γῆ εἶναι μαλακὴ τὸ ἄροτρον ἐμβαίνει. Πάρε τὸν ἄνθρωπον ὅταν ἦναι εἰς θλίψιν, ἢ ἔχῃ κατάνυξιν ἀπό τινα ὁμιλίαν. Ἡ Χριστιανικὴ πιστότης ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἡμᾶς ὄχι μόνον νὰ κάμνωμεν τὸ καλὸν ὅταν τύχῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ ζητῶμεν πρὸς τοῦτο εὐκαιρίας. Φέρου κατὰ τὴν ἰδιότητα καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου. Μὲ τοὺς ἀγχίνοας μεταχειρίζου μᾶλλον ἐπιχειρήματα, ἢ πειθώ. Εἰς τοὺς ἀμαθεῖς χρειάζονται καὶ τὰ δύο. Τῶν πεπεισμένων, αἱ παθήσεις πρέπει μᾶλλον νὰ διεγείρωνται Οἱ ἰσχυρογνώμονες πρέπει νὰ ἐλέγχωνται μὲ αὐστηρότητα. Μὲ τοὺς δειλοὺς πρέπει νὰ μεταχειρίζησαι ἡμερότητα. Ἀγάπη, εἰλικρίνεια, καὶ σπουδαιότης ἁρμόζουσιν εἰς ὅλους· λόγους ὅμως τρομακτικοὺς τινὲς δυσκόλως δύνανται νὰ ὑποφέρωσι. Μεταχειρίζου προσέτι καὶ τὰς ἁρμοδιωτέρας ἐκφράσεις· ἀπρεπεῖς λόγοι κάμνουσι τοὺς ἀκροατὰς νὰ ἀποστρέφωνται τὴν τροφὴν, διὰ τῆς ὁποίας ἔπρεπε νὰ ζήσωσι! μάλιστα ἐὰν ἦναι ἄνθρωποι περίεργοι καὶ σαρκικοὶ Ὅλοι οἱ ἔλεγχοί σου καὶ αἱ προτροπαί σου ἂς ἐπικυρῶνται ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἂς ἦναι καταπεπεισμένοι οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅτι δὲν τοὺς ὁμιλεῖς ἐκ σεαυτοῦ. Ἀπόπεμπέ τους εἰς

τὸ κεφάλαιον καὶ τὸν στίχον, ὅπου ἡ ἁμαρτία των καταδικάζεται καὶ τὸ χρέος των παραγγέλλεται. Ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι εὐκαταφρόνητος, ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ εἶναι φρικτὴ καὶ τρομερά. Δύνανται νὰ ἀποῤῥίψωσι τοὺς ἰδικούς σου λόγους, ἀλλὰ δὲν τολμῶσι νὰ ἀποῤῥίψωσι τοὺς τοῦ Παντοκράτορος. Συχνὰ κάμνε τὸ χρέος τοῦτο τῆς προτροπῆς. Ἐὰν πρέπῃ « πάντοτε νὰ προσευχώμεθα καὶ νὰ μὴ ὀκνῶμεν, » ἐπειδὴ ὁ Θεὸς θέλει νὰ προσευχώμεθα εἰς αὐτὸν συχνὰ καὶ χωρὶς συστολὴν, ὁ ἴδιος τρόπος ἀναμφιβόλως θέλει ἰσχύσει περισσότερον καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Διὰ τοῦτο εἴμεθα προστεταγμένοι, « νὰ προτρέπωμεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν » καὶ « μὲ κάθε μακροθυμίαν. » (Ἑβρ. γ'. 13. Β'. Τιμόθ. δ'. 2.) Τὸ πῦρ δὲν ἐξάγεται ἀπὸ τὸν χάλικα μὲ ἓν μόνον κτύπημα, οὔτε αἱ παθήσεις τῶν ἀνθρώπων διεγείρονται μὲ πρώτην προτροπήν, καὶ ἂν εἶχεν οὕτω, πάλιν, ἐὰν ἀφίνοντο, ταχέως ἤθελον ψυχρανθῇ. Ἀκολούθει τοὺς ἁμαρτωλοὺς μὲ παρακλήσεις ἐνθέρμους καὶ μὲ ἀγάπην, καὶ μὴ τοὺς ἀφίνῃς ἡσύχους εἰς τὰς ἁμαρτίας των· αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς ἀγάπη, οὗτος ὁ τρόπος τοῦ σώζειν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡ ἀνάμνησις αὐτοῦ θέλει σᾶς προξενεῖ παρηγορίαν. Πάσχιζε, ὥστε ὅλαι αἱ προτροπαί σου νὰ φέρωσιν ἀποτέλεσμα. Ἐὰν λέγωμεν τοὺς πλέον καταπειστικοὺς λόγους, καὶ ὅλη ἡ φροντίς μας παύῃ μὲ τὴν ὁμιλίαν μας, σπανίως θέλουσιν ἔχει καλὰς ἐκβάσεις οἱ κόποι μας· ἀλλ' ὁ Θεὸς συνήθως εὐλογεῖ τοὺς κόπους ἐκείνων, τῶν ὁποίων αὐτὴ ἡ καρδία ἐπιθυμεῖ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀκροατῶν, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐξετάζουσι ποίαν ἔκβασιν ἔλαβε τὸ ἔργον των. Ἐὰν ἐλέγξῃς ἁμαρτίαν τινὰ, μὴ παύσῃς ἑωσοῦ ὁ ἁμαρτωλὸς σὲ ὑποσχεθῇ νὰ τὴν παραιτήσῃ καὶ ν' ἀποφύγῃ τὰς αἰτίας αὐτῆς. Ἐὰν προτρέπῃς τινὰ εἴς τι χρέος ἐπανάγκασέ τον νὰ σὲ ὑποσχεθῇ

ὅτι θέλει τὸ ἀναλάβει ταχέως. Ἐὰν ἤθελες νὰ σύρῃς τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν Χριστὸν, μὴ τοὺς ἀφήσῃς ἑωσοῦ σὲ ὁμολογήσωσι τὴν ἀθλιότητα τῆς παρούσης μὴ ἀναγεννημένης αὐτῶν καταστάσεως, καὶ τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἀνάγκην τοῦ Χριστοῦ, καὶ μεταβολῆς, καὶ σὲ ὑποσχεθῶσιν ὅτι θέλουσι μεταχειρισθῆ τὰ προσήκοντα μέσα. Εἴθε ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἔκαμνον οὕτω εἰς ὅλους τοὺς γείτονάς των, ὅσοι εἶναι δεδουλωμένοι εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ ξένοι εἰς τὸν Χριστόν! Ἔτι πλέον τὸ παράδειγμά σου ἂς προτρέπῃ τόσον, ὅσον καὶ οἱ λόγοι σου. Ἂς σὲ βλέπωσι σαθερὸν εἰς ὅλα τὰ χρέη, εἰς τὰ ὁποῖα ἀγωνίζεσαι νὰ τοὺς καταπείθῃς. Ἂς βλέπωσιν εἰς τὸν βίον σου τὴν ὑπεροχὴν ἐκείνην, ὡς πρὸς τὸν κόσμον, τὴν ὁποίαν τὰ χείλη σου συνιστῶσιν. Ἂς βλέπωσιν ἐκ τῶν συνεχῶν κόπων σου διὰ τὸν οὐρανὸν, ὅτι τῳόντι πιστεύεις ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλεις οἱ ἄλλοι νὰ πιστεύσωσιν. Ἁγία καὶ οὐράνιος ζωὴ προξενεῖ συνεχῆ πόνον εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν περὶ σὲ ἁμαρτωλῶν, καὶ συνεχῶς βιάζει αὐτοὺς νὰ ἀλλάξωσι τὴν ὁδόν των.

(3) Ἐκτὸς τοῦ χρέους τῆς ἰδιαιτέρας νουθεσίας, χρεωςεῖτε νὰ προσπαθῆτε νὰ βοηθῆτε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ δημοσίους τελετάς. Διὰ τοῦτο πασχίζετε νὰ προμηθεύητε εἰς αὐτοὺς πιστοὺς ἱεροκήρυκας, ὅπου δὲν ὑπάρχουσι. « Πῶς μέλλουσι νὰ ἀκούσωσι χωρὶς νὰ κηρύττῃ τις; » (Ῥωμ. ί. 14.) Πρὸς τοῦτο μεταχειρίζεσθε τὴν ἐπιῤῥοήν σας, καὶ ἐπιμελεῖσθε εἰς τοῦτο ἑωσοῦ ὑπερισχύσητε. Συνεισφέρετε χρηματικῶς ὅσον δύνασθε. Πόσαι πολλαὶ ψυχαὶ ἠδύναντο νὰ σωθῶσι διὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ λόγου, τὴν ὁποίαν δύνασθε εἰς αὐτὰς νὰ προμηθεύσητε! Αὕτη εἶναι ἐξοχωτέρα καὶ εὐγενεστέρα ἐλεημοσύνη, παρὰ τὸ νὰ ἀνακουφίζητε τὴν σωματικὴν αὐτῶν θλίψιν. Πόσον καλὸν ἠδύναντο οἱ μεγά-

λοι ἄνθρωποι νὰ κάμωσιν, ἐὰν ἤθελον νὰ δώσωσιν ἐπιστημονικὴν ἀνατροφὴν εἰς νέους, τοὺς ὁποίους πρῶτον ἐπιμελῶς εἶχον ἐκλέξει, διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ εὐσέβειάν των, ἑωσοῦ γίνωσιν ἕτοιμοι διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Εὐαγγελίου· καὶ ὅταν τοιαύτη πιστὴ ὑπηρεσία ἀποκτηθῇ, βοηθεῖτε τὰς ἀθλίας ψυχὰς ν' ἀπολαύωσι τοὺς καρποὺς αὐτῆς· κινήσετέ τους νὰ πηγαίνωσι συνεχῶς νὰ ἀκούωσιν· ἐνθυμίζετέ τους συχνὰ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤκουσαν, καὶ, ἂν ἦναι δυνατὸν, ἂς ἀκούωσιν αὐτὸ ἐπαναλαμβανόμενον εἰς τὰς οἰκίας των, ἢ ἀλλοῦ· ἐνεργεῖτε ὥστε, ἐκτὸς τῆς δημοσίου συνελεύσεως, νὰ συνάζωνται καὶ ἰδιαιτέρως, ὄχι ὡς ξεχωριστὴ ἐκκλησία, ἀλλ ὡς μέρος τῆς ἐκκλησίας ἐπιμελέστερον ἀπὸ τοὺς λοιποὺς εἰς « τὸ νὰ ἐξαγοράζωσι τὸν καιρὸν, » καὶ νὰ βοηθῶσι τὰς ψυχὰς ἀλλήλων νὰ βαδίζωσι πρὸς τὸν οὐρανόν. Πασχίζετε προσέτι νὰ διατηρῆτε εἰς ὑπόληψιν τὰς τελετὰς καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ λόγου. Κανεὶς ἄνθρωπος δὲν θέλει συγκινηθῇ πολὺ ἀφ' ὅ,τι καταφρονεῖ. Ἀπόστολός τις λέγει, « Σᾶς παρακαλοῦμεν δὲ, ἀδελφοὶ, νὰ γνωρίζητε ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι κοπιάζουσι μεταξύ σας, καὶ εἶναι προεστῶτες ἐν Κυρίῳ, καὶ σᾶς νουθετοῦσι, καὶ νὰ τοὺς τιμᾶτε ὑπερπερισσῶς ἐν Κυρίῳ μὲ ἀγάπην διὰ τὸ ἔργον των. » (Α. Θεσσαλ. έ. 12, 13.)

Ἂς ἐξετάσωμεν ποῖα δύνανται νὰ ἦναι τὰ αἴτια τῆς μεγάλης ἀμελείας τοῦ χρέους τούτου, ὥστε, ἀφοῦ ἀνακαλυφθῶσι τὰ ἐμπόδια, νὰ νικηθῶσιν εὐκολώτερον. Ἓν ἐμπόδιον εἶναι ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ ἐνοχὴ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Ἀφοῦ οἱ ἴδιοι δὲν ἐγοητεύθησαν ἀπὸ τὰς οὐρανίους ἡδονὰς, πῶς θέλουσι σύρει τοὺς ἄλλους νὰ ζητῶσιν ἐνθέρμως αὐτάς; Ἀφοῦ δὲν ᾐσθάνθησαν τὴν ἰδίαν αὐτῶν ὀλέθριον κατάστασιν, οὔτε τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἀνάγκην τοῦ Χριστοῦ, οὔτε τὸ ἀναγεννητικὸν ἔργον τοῦ Πνεύματος, πῶς δύνανται

νὰ ἀνακαλύψωσιν αὐτὰ εἰς τοὺς ἄλλους; Οὗτοι εἶναι ἔνοχοι τῶν ἁμαρτιῶν, τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ ἐλέγξωσι, καὶ τοῦτο τοὺς κάμνει νὰ ἐντρέπωνται νὰ ἐλέγχωσιν ἄλλους. Ἄλλο ἐμπόδιον εἶναι, ἡ κρυφὴ ἀπιστία ἐπικρατοῦσα εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν ἐπιστεύομεν ἀληθῶς ὅτι οἱ μὴ ἀναγεννημένοι καὶ ἀνόσιοι θέλουσιν αἰωνίως κολάζεσθαι, πῶς ἠθέλομεν δυνηθῆ νὰ κρατήσωμεν τὰς γλώσσας μας, ἢ νὰ μὴ χύσωμεν δάκρυα, ὅταν τοὺς βλέπωμεν κατὰ πρόσωπον, μάλιστα ὅταν οὗτοι ἦναι στενοὶ καὶ ἀκριβοὶ φίλοι μας; Τοιουτοτρόπως ἡ κρυφὴ ἀπιστία φθείρει τὴν δύναμιν πάσης χάριτος καὶ παντὸς χρέους. Χριστιανοὶ, ἐὰν ἐπιστεύετε ἀληθῶς, ὅτι οἱ ἀσεβεῖς γείτονές σας, σύζυγος, ἀνὴρ, ἢ τέκνον, ἤθελον κεῖσθαι αἰωνίως εἰς τὴν κόλασιν, ἐκτὸς ἂν ὁλωσδιόλου μεταβληθῶσι πρὶν τοὺς ἁρπάσῃ ὁ θάνατος, δὲν ἤθελε τοῦτο σᾶς κάμει νὰ ἀπευθύνησθε πρὸς αὐτοὺς, νύκτα καὶ ἡμέραν, ἕωσοῦ καταπεισθῶσιν; Ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν αὕτη ἡ ἐπάρατος ἀπιστία, αἱ ἰδικαί μας καὶ αἱ τῶν γειτόνων μας ψυχαὶ ἤθελον ὠφελεῖσθαι ἀπὸ ἡμᾶς περισσότερον, παρ' ὅτι τώρα. Αἱ προσπάθειαι αὗται ἐμποδίζονται ὡσαύτως πολὺ, ἀπὸ ἔλλειψιν ἀγάπης καὶ εὐσπλαγχνίας διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Ἡμεῖς βλέπομεν τὰς ἀθλίας ψυχὰς, καὶ « περνῶμεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος » ὡς ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ Λευΐτης ἀπὸ τὸν πληγωμένον ἄνθρωπον. Ἂν καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς, πληγωμένος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἠχμαλωτισμένος ἀπὸ τὸν Σατανᾶν, δὲν ἐπιθυμῇ ὁ ἴδιος τὴν βοήθειάν σου, ἡ ἀθλιότης του ὅμως βοᾷ. Ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν εἶχεν ἀκούσει τὰς κραυγὰς τῶν ταλαιπωριῶν μας, πρὶν ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τῶν προσευχῶν μας, καὶ κινηθῇ ἀπὸ τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἔλεος, πρὶν κινηθῇ ἀπὸ τὴν ἰδίαν μας ἔνθερμον καὶ συχνὴν ζήτησιν, ἠδυνάμεθα, πολὺν καιρὸν, νὰ μένωμεν δοῦλοι τοῦ Σατανᾶ. Σεῖς παρα-

καλεῖτε τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς των, καὶ νὰ γυρίσῃ τὰς καρδίας των, καὶ διατί δὲν προσπαθεῖτε νὰ κατορθώσητε τὴν ἐπιστροφήν των, ἐὰν ἐπιθυμῆτε αὐτήν; Ναὶ, ἂν δὲν τὴν ἐπιθυμῆτε, διατί τὴν ζητεῖτε; Διατί δὲν παρακαλεῖτε αὐτοὺς νὰ σκεφθῶσι καὶ νὰ ἐπιςρέψωσι, καθὼς παρακαλεῖτε τὸν Θεὸν νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ γυρίσῃ αὐτούς; Ἐὰν ἐβλέπετε τὸν γείτονά σας πεσμένον εἰς λάκκον καὶ παρεκαλεῖτε τὸν Θεὸν νὰ τὸν βοηθήσῃ, δὲν ἐξετείνετε ὅμως τὴν χεῖρά σας νὰ τὸν βοηθήσητε, οὔτε ἅπαξ τὸν ὡδηγεῖτε νὰ βοηθηθῇ μόνος, ποῖος δὲν ἤθελε σᾶς καταδικάσει διὰ τὴν σκληρότητα καὶ ὑπόκρισίν σας; Τὸ αὐτὸ ἀληθεύει καὶ διὰ τὴν ψυχὴν, ὡς εἶναι ἀληθὲς καὶ διὰ τὸ σῶμα. « Ἐὰν ἄνθρωπός τις θεωρῇ τὸν ἀδελφόν του ἔχοντα χρείαν, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα του ἀπ' αὐτὸν, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει εἰς αὐτόν; » ἢ ποίαν ἀγάπην ἔχει διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀδελφοῦ του; Ἐμποδιζόμεθα προσέτι ἀπὸ χαμερπῆ ἀνθρωπαρέσκειαν. Ἡ μεγάλη μας ἐπιθυμία νὰ ἀπολαύωμεν τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν εὔνοιαν τῶν ἀνθρώπων μᾶς κάμνει πολλὰ ἀσυνειδήτως νὰ ἀμελῶμεν τὸ χρέος μας. Εἶναι μωρὸς καὶ ἄπιστος ὁ ἰατρὸς ἐκεῖνος, ὅστις ἀφίνει τὸν ἀσθενῆ νὰ ἀποθάνῃ, φοβούμενος μήπως τὸν ἐνοχλήσῃ. Ἐὰν οἱ φίλοι μας ἦναι ἔξω φρενῶν, ἡμεῖς δὲν κάμνομεν τίποτε διὰ νὰ ἀρέσκωμεν εἰς αὐτοὺς, τὸ ὁποῖον τείνει εἰς βλάβην των. Ἀλλ' ὅταν ἦναι ἐκτὸς ἑαυτῶν ὡς πρὸς τὴν σωτηρίαν, καὶ εἰς τὴν μανίαν των, τρέχωσι πρὸς τὴν κόλασιν, δὲν θέλομεν νὰ τοὺς σταματήσωμεν, φοβούμενοι μήπως τοὺς δυσαρεστήσωμεν. Πῶς δυνάμεθα νὰ ἤμεθα Χριςιανοὶ, οἱ ὁποῖοι « ἀγαπῶμεν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον, παρὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ; » Διότι, ἐὰν « ζητῶμεν νὰ ἀρέσκωμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, δὲν θέλομεν εἶσθαι δοῦλοι τοῦ Χριςοῦ. »

Εἶναι κοινὸν τὸ νὰ ἐμποδιζώμεθα ἀπὸ ἀξιοκατάκριτον συστολήν. Ἐνῷ ἔπρεπε νὰ κάμνωμεν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐντρέπωνται διὰ τὰς ἁμαρτίας των, ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἐντρεπόμεθα ἀπὸ τὰ χρέη μας. Δὲν δύνανται οἱ ἁμαρτωλοὶ οὗτοι νὰ μᾶς καταδικάσωσιν, ὅταν αὐτοὶ μὲν δὲν ἐρυθριῶσι νὰ ὑμνύωσι, νὰ μεθύωσιν, ἢ νὰ ἀμελῶσι τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, ἡμεῖς δὲ ἐρυθριῶμεν νὰ τοὺς εἰπῶμέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ νὰ τοὺς καταπείσωμεν νὰ παραιτήσωσιν αὐτά; Ἡ συστολὴ εἶναι ἀνάρμοστος εἰς περιστάσεις, ὅπου εἶναι ἀνάγκη. Τὸ νὰ ὑπακούωμεν τὸν Θεὸν, καταπείθοντες τοὺς ἀνθρώπους νὰ παραιτήσωσι τὰς ἁμαρτίας των, καὶ νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν Χριστὸν, δὲν εἶναι ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον νὰ ἐντρεπώμεθα. Ἀναγνῶστα, ἡ συνείδησίς σου δὲν σὲ εἶπε πολλάκις περὶ τοῦ χρέους σου, καὶ σὲ παρεκίνησε νὰ ὁμιλήσῃς πρὸς τοὺς ἀθλίους ἁμαρτωλοὺς, καὶ ὅμως σὺ ἐντράπης νὰ ἀνοίξῃς τὸ στόμα σου, καὶ τοὺς ἄφησας μόνους εἰς τὴν διάκρισιν τῆς τύχης; Ὢ! ἀναγίνωσκε καὶ τρέμε, « Ὅστις αἰσχυνθῇ δι' ἐμὲ καὶ διὰ τοὺς ἰδικούς μου λόγους μεταξὺ εἰς τὴν γενεὰν ταύτην τὴν μοιχαλίδα, καὶ ἁμαρτωλὴν, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θέλει αἰσχυνθῇ δι' αὐτὸν, ὅταν ἔλθῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Πατρός του μαζὺ μὲ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους. » (Μάρκ. ή. 38.) Μᾶς ἐμποδίζει πρὸς τούτοις καὶ ἡ νωθρότης καὶ τὸ ἀνυπόμονον τοῦ πνεύματός μας. Εἶναι ἔργον, τὸ ὁποῖον δὲν διεγείρει τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐνίοτε μάλιστα τοὺς κάμνει καὶ ἐχθρούς μας. Πρὸς τούτοις, σπανίως λαμβάνει καλὴν ἔκβασιν κατ' ἀρχὰς, ἐὰν δὲν τὸ ἐξακολουθήσωμεν. Πολὺν καιρὸν πρέπει νὰ διδάσκητε τοὺς ἀμαθεῖς, καὶ νὰ καταπείθητε τοὺς ἰσχυρογνώμονας. Δὲν συλλογιζόμεθα ποίαν ὑπομονὴν μετεχειρίσθη πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ὅτε εὑρισκόμεθα εἰς τὰς ἁμαρτίας μας. Ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς, ἐὰν ὁ Θεὸς

ἦτο τόσον ἀνυπόμονος πρὸς ἡμᾶς, ὅσον ἡμεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἄλλο ἐμπόδιον εἶναι ὅτι ζητοῦμεν τὰ καθ' ἡμᾶς «Ὅλοι ζητοῦσι τὰ καθ ἑαυτοὺς καὶ ὄχι τὰ πράγματα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ,» καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν των. (Φιλιππ. β΄. 21.) Εἰς πολλοὺς ἡ ὑπερηφανία εἶναι μέγα ἐμπόδιον. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ὁμιλήσωσι μὲ μεγάλον ἄνθρωπον, καὶ τοῦτο δὲν ἤθελε τὸν δυσαρεστήσει, ἤθελον τὸ κάμει. Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅστις θέλει νὰ ὑπάγῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ νὰ κοπιάζῃ διὰ αὐτοὺς εἰς τὰς καλύβας των; Πολλοὶ εὐχαριστοῦνται νὰ γίνωσιν ὄργανα νὰ ἐπιστρέψωσιν ἕνα εὐγενῆ, καὶ ἔχουσι δίκαιον· ἀλλὰ παραβλέπουσι τὸ πλῆθος, ὡς ἐὰν ὅλαι αἱ ψυχαὶ δὲν ἦσαν ἴσαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Φεῦ! Οὗτοι δὲν θεωροῦσι πόσον ἐταπεινώθη ὁ Χριστὸς εἰς ἡμᾶς Ὀλίγοι πλούσιοι καὶ εὐγενεῖς καὶ σοφοὶ εἶναι καλεσμένοι. Οἱ πτωχοὶ μᾶλλον δέχονται τὴν χαροποιὰν εἴδησιν τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ μερικοὺς ἡ ἄγνοια τοῦ χρέους ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, εἴτε διότι δὲν γνωρίζουν ὅτι εἶναι χρέος, ἢ τοὐλάχιστον ὅτι εἶναι ἰδικόν των. Ἐὰν αὕτη ἦναι ἡ κατάστασίς σου, Ἀναγνῶστα, ἐλπίζω ὅτι τώρα γνωρίζεις τὸ χρέος σου, καὶ ὅτι θέλεις τὸ ἀρχίσει.

Μὴ ἐναντιόνεσθε εἰς τὸ χρέος τοῦτο, λέγοντες ὅτι εἶσθε ἀνίκανοι νὰ προτρέπητε τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἢ προτρέπετε εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλους ἱκανωτέρους, ἢ πιστῶς καὶ μὲ ταπεινοφροσύνην μεταχειρίζεσθε τὴν ὀλίγην ἱκανότητα, τὴν ὁποίαν ἔχετε, καὶ λέγετέ τους, ὡς ἀδύνατός τις δύναται νὰ κάμῃ, ὅτι λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸν λόγον του. Μὴ ἀποφεύγετε τὸ χρέος τοῦτο πρός τινα, ἐπειδὴ εἶναι ἀνώτερός σας, ὅστις χρειάζεται συμβουλὴν καὶ προτροπήν. Ἡ τάξις τῶν ἀνθρώπων δὲν πρέπει νὰ παρατηρῆται, εἰς περιστάσεις ὅπου εἶναι ἀνάγκη. Εἴτε εἶναι σύζυγος, ἢ γονεὺς, ἢ ἱερεὺς,

πρέπει νὰ τὸν διδάσκητε εἰς ταύτην τὴν περίστασιν. Ἐὰν οἱ γονεῖς ἔχωσιν ἀνάγκην, τὰ τέκνα πρέπει νὰ τοὺς ἀνακουφίζωσιν. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἀσθενῇ, ἡ γυνὴ πρέπει νὰ καθέξῃ τὴν θέσιν του εἰς τὰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις. Ἐὰν οἱ πλούσιοι πτωχεύσωσι, πρέπει νὰ λάβωσιν ἐλεημοσύνην. Ἐὰν ὁ ἰατρὸς ἀσθενῇ, πρέπει τις νὰ τὸν κυττάξῃ. Οὕτω καὶ ἐδῶ ὁ ἐντελέστερος δοῦλος πρέπει νὰ νουθετῇ τὸν κύριόν του, τὸ τέκνον τοὺς γονεῖς του, ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα της, καὶ ὁ λαὸς τὸν ἱερέα του. Τότε μόνον ὅμως πρέπει νὰ τὸ κάμνῃ, ὅταν ἦναι ἀνάγκη, καὶ μὲ πᾶσαν ταπεινοφροσύνην, μετριοφροσύνην καὶ πραότητα. Μὴ λέγετε ὅτι τοῦτο θέλει μᾶς κάμει ὅλους ἱεροκήρυκας, διότι κάθε καλὸς Χριστιανὸς δύναται νὰ ἦναι διδάσκαλος, καὶ ἔχει ὡς παρακαταθήκην τὴν ψυχὴν τοῦ πλησίον του. Πᾶς ἄνθρωπος εἶναι ἰατρὸς ὅταν τακτικὸς ἰατρὸς δὲν εὑρίσκηται, καὶ ὅταν ἡ πληγὴ ἦναι τόσον μικρά, ὥστε πᾶς τις δύναται νὰ τὴν θεραπεύσῃ· καὶ εἰς τὰς αὐτὰς περιςάσεις, πᾶς ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἦναι διδάσκαλος. Μὴ ἀπελπίζησαι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν. Ὁ Θεὸς δὲν δύναται νὰ τὴν δώσῃ; Καὶ δὲν πρέπει νὰ γίνῃ διὰ μέσων; Μὴ λέγετε ὅτι τοῦτο θέλει εἶσθαι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ῥίψῃ τις μαργαριτάρια ἔμπροσθεν εἰς τοὺς χοίρους. Διότι ὅταν κινδυνεύῃς νὰ διασπαραχθῇς, τότε ὁ Χριςὸς θέλει νὰ ἀπέχῃς· ἀλλὰ ποίαν σχέσιν ἔχει τοῦτο πρὸς σέ, ὅστις δὲν εὑρίσκεσαι εἰς τοιοῦτον κίνδυνον; Ὅσον καιρὸν θέλουσι νὰ ἀκροάζωνται, ἔχετε αἰτίαν νὰ ὁμιλῆτε μὲ ἐλπίδα, καὶ δὲν ἐμπορεῖτε νὰ τοὺς ἀποῤῥίψητε ὡς καταφρονητοὺς χοίρους. Μὴ εἰπῆτε ὅτι οὗτος εἶναι φίλος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξαρτῶμαι, καὶ ἐὰν τὸν εἰπῶ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀθλιότητά του, δύναμαι νὰ στερηθῶ τὴν ἀγάπην του καὶ νὰ χαθῶ. Ἡ ἀγάπη του πρέπει νὰ ἐκτιμηθῇ περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀσφάλειάν του; ἢ ἡ ἰδική σου ἀσφάλεια, ἀπὸ τὴν σω-

τηρίαν τῆς ψυχῆς του; ἢ θέλεις νὰ παραβλέψῃς τὴν κόλασίν του, ἐπειδὴ εἶναι φίλος σου; αὕτη εἶναι ἡ καλητέρα σου ἀνταμοιβὴ διὰ τὴν φιλίαν σου; προτιμᾷς νὰ καῇ εἰς τὴν κόλασιν αἰωνίως, παρὰ νὰ χάσῃς τὴν εὐμένειάν του, ἢ τὴν ἐξ αὐτοῦ συντήρησίν σου;

Ἀλλὰ διὰ νὰ κινηθῶσιν ὅλοι, ὅσοι φοβοῦνται τὸν Θεὸν, νὰ πασχίσωσι τὸ κατὰ δύναμιν νὰ βοηθήσωσι τοὺς ἄλλους, νὰ ἀπολαύσωσι τὴν μακαρίαν ταύτην ἀνάπαυσιν, σὲ παρακαλῶ, νὰ θεωρήσῃς τὰ ἀκόλουθα αἴτια· ὡς παραδείγματος χάριν, Ὄχι μόνον ἡ φύσις ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἡ χάρις διαθέτει τὴν ψυχὴν νὰ ἦναι μεταδοτικὴ τοῦ καλοῦ. Τὸ νὰ ἀμελῇ τις λοιπὸν τοῦτο τὸ ἔργον εἶναι ἁμαρτία ἐναντίον τῆς φύσεως καὶ τῆς χάριτος. Δὲν ἤθελες στοχασθῇ παρὰ φύσιν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελεν ἀφήσει τὰ τέκνα του, ἢ τοὺς γείτονάς του, νὰ λιμοκτονῶσιν εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐνῷ εἶχε ζωοτροφίαν ἀνὰ χεῖρας; καὶ δὲν εἶναι πλέον ἀφύσικος ἐκεῖνος, ὅστις ἀφίνει αὐτοὺς αἰωνίως νὰ χαθῶσι, καὶ δὲν ἀνοίγει τὸ στόμα του νὰ τοὺς σώσῃ; Ἀνελεήμων καὶ σκληρὸς ἄνθρωπος εἶναι τέρας, ἄξιον νὰ βδελύττηται ἀπὸ ὅλους. Ἐὰν ὁ Θεὸς σὲ ἐπρόσταζε νὰ τοὺς δώσῃς ὅλα τὰ ὑπάρχοντά σου, ἢ νὰ θέσῃς τὴν ζωήν σου ὑπὲρ αὐτῶν διὰ νὰ τοὺς σώσῃς, βεβαίως ἤθελες τὸ ἀρνηθῇ, ἐνῷ δὲν θέλεις νὰ τοὺς μεταδώσῃς ὀλίγας τινὰς λέξεις διὰ νὰ τοὺς σώσῃς. Ἡ ψυχὴ ἀνδρὸς, ἢ γυναικὸς, ἢ τέκνου, ἢ γείτονος, δὲν εἶναι ἀξία ὀλίγων λέξεων; Σκληρότης πρὸς τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἁμαρτία ἀξιόποινος, ἀλλὰ πρὸς τὰς ψυχὰς τῶν πολὺ περισσότερον, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ ἀξίζει περισσότερον ἀπὸ τὸ σῶμα, καὶ ἡ αἰωνιότης ἀπὸ τὸν χρόνον. Σὺ ἀγνοεῖς πόσον πολλαὶ ψυχαὶ τῶν ἀποθανόντων εἰς τὰς ἰδίας των ἁμαρτίας, ὀδυνῶνται τώρα εἰς τὴν κόλασιν δι' ἔλλειψιν ἰδίας τῆς παρὰ

του πιστῆς προτροπῆς! Θεώρησε τί ἔκαμεν ὁ Χριστὸς πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν. Αὐτὸς τὰς ἐνόμιζεν ἀξίας τοῦ αἵματός του, καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ τὰς νομίζωμεν ἀξίας ὀλίγων τινῶν λέξεων; Δὲν θέλεις νὰ κάμῃς ὀλίγον, ἐκεῖ ὅπου ὁ Χριςὸς ἔκαμε τοσοῦτον; Θεώρησε πόσον ἁρμόδια ἀντικείμενα εὐσπλαγχνίας εἶναι καὶ τῶν ἀσεβῶν αἱ ψυχαί! Εἶναι νεκραὶ εἰς τὰ σφάλματα καὶ εἰς τὰς ἁμαρτίας, καὶ δὲν ἔχουσι καρδίας νὰ αἰσθανθῶσι τὴν ἀθλιότητά των, οὔτε νὰ σπλαγχνισθῶσι τὸν ἑαυτόν των. Ἐὰν οἱ ἄλλοι δὲν σπλαγχνισθῶσιν αὐτοὺς, θέλουσι μείνει χωρὶς εὐσπλαγχνίαν, διότι ἡ φύσις τῆς ἀσθενείας των εἶναι νὰ καταστaίνῃ αὐτοὺς ἀνελεήμονας πρὸς τὸν ἑαυτόν των, μάλιστα τοὺς πλέον ἀπανθρώπους ὀλετῆρας τοῦ ἑαυτοῦ των. Θεώρησε ὅτι αὕτη ἦτό ποτε ἡ ἰδική σου κατάστασις. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, διὰ νὰ τοὺς δείξῃ ὅτι ἔπρεπε νὰ φέρωνται μὲ καλωσύνην πρὸς τοὺς ξένους ἦτον, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐστάθησαν ξένοι εἰς τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου. Τοιουτοτρόπως πρέπει σεῖς νὰ σπλαγχνίζησθε ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἶναι ξένοι εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ εἰς τὰς ἐλπίδας καὶ παρηγορίας τῶν πιστῶν, ἐπειδὴ σεῖς οἱ ἴδιοι εἴσθε ποτὲ ξένοι εἰς αὐτά. Θεώρησε τὴν σχέσιν, τὴν ὁποίαν μὲ αὐτοὺς ἔχεις. Εἶναι ὁ γείτων σου, ὁ ἀδελφός σου, τὸν ὁποῖον εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ ἀγαπᾷς ὡς τὸν ἑαυτόν σου, καὶ ὅποιος δὲν ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφόν του, τὸν ὁποῖον βλέπει καθημερινῶς, δὲν ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν τὸν ὁποῖον ποτὲ δὲν εἶδε. Καὶ ἀγαπᾷ τάχα τὸν ἀδελφόν του ἐκεῖνος, ὅστις τὸν βλέπει πηγαίνοντα εἰς τὴν κόλασιν καὶ ποτὲ δὲν τὸν ἐμποδίζει;

Θεώρησε πόσον ἔνοχον καταστaίνει τὴν ψυχήν σου αὐτὴ ἡ ἀμέλεια. Εἶσαι ἔνοχος τοῦ φόνου καὶ τῆς κολάσεως ὅλων τῶν ψυχῶν ἐκείνων, τὰς ὁποίας οὕτως ἀμελεῖς, καὶ πάσης

ἁμαρτίας, τὴν ὁποίαν πράττουσι, καὶ ὅλης τῆς πρὸς τὸν Θεὸν γενομένης δι' αὐτῶν ἀτιμίας, καὶ ὅλων τῶν τιμωριῶν ἐκείνων, τὰς ὁποίας αἱ ἁμαρτίαι των ἐπισύρουσιν εἰς τὴν χώραν, ἢ τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ζῶσι. Θεώρησε πόσον λυπηρὸν θέλει εἶσθαι νὰ βλέπῃς τοὺς ἀθλίους φίλους σου εἰς αἰωνίους φλόγας, καὶ νὰ συλλογίζησαι ὅτι τὸ μέγα αἴτιον τούτου ἦτον ἡ ἀμέλειά σου. Ἐὰν ἐχάνεσο μετ' αὐτῶν, τοῦτο δὲν ἤθελεν εἶσθαι μικρὰ ἐπιβάρυνσις τῶν βασάνων σου. Ἐὰν εὑρίσκεσο εἰς τὸν οὐρανὸν, λυπηρὸν βέβαια ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ λύπη τις ἐκεῖ, τὸ νὰ ἀκούῃς πλῆθος ἀθλίων ψυχῶν νὰ κράζωσιν αἰωνίως, Ὦ! ἐὰν μᾶς ἐλέγετε τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν κίνδυνον, ἠδυνάμεθα νὰ ἀποφύγωμεν αὐτὰ τὰ βάσανα, καὶ νὰ ἤμεθα τώρα εἰς τὴν ἀνάπαυσιν. Ὁποία λυπηρὰ φωνὴ θέλει εἶσθαι αὕτη! Θεώρησε ποία χαρὰ θέλει εἶσθαι εἰς τὸν οὐρανὸν, νὰ ἀπαντήσῃς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους σὺ ἐστάθης ἡ αἰτία νὰ φέρῃς ἐκεῖ· νὰ ἰδῇς τὰ πρόσωπά των, καὶ νὰ ἑνωθῇς αἰωνίως εἰς τοὺς ἐπαίνους τοῦ Θεοῦ μὲ αὐτοὺς, τοὺς ὁποίους σὺ ὑπῆρξας εὐτυχὲς ὄργανον νὰ φέρῃς εἰς τὴν γνῶσιν καὶ ὑπακοὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ! Θεώρησε πόσας ψυχὰς πιθανῶς ἔσυρας εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κολάσεως ἢ ἐσκλήρυνας εἰς αὐτήν. Ἡμεῖς εἴχαμεν εἰς τὰς ἡμέρας τῆς ἀγνοίας μας τοὺς συντρόφους μας εἰς τὴν ἁμαρτίαν, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς αὐτοὶ ἐδελεάσαμεν, ἢ ἐνεθαῤῥύναμεν. Καὶ δὲν εἶναι πρέπον διὰ νὰ σώσωμεν τοὺς ἀνθρώπους να κάμωμεν τόσα, ὅσα ἐκάμαμεν διὰ νὰ τοὺς ἀπολέσωμεν; Θεώρησε πόσον ἐπιμελεῖς εἶναι ὅλοι οἱ ἐχθροὶ τῶν ἀθλίων τούτων ψυχῶν, διὰ νὰ τὰς σύρωσιν εἰς τὴν κόλασιν. Ὁ διάβολος τὰς πειράζει νύκτα καὶ ἡμέραν· αἱ ἐσωτερικαί των ἐπιθυμίαι ἀκόμη ἐνεργοῦσι τὸν ὄλεθρόν των, ἡ σὰρξ ἀκόμη ζητεῖ τὰς ἡδονάς της, ἡ πρὸς τὴν ἁγιωσύνην

ἔχθρα τῶν παλαιῶν συντρόφων των αὐξάνει. Καὶ ἐὰν κάνεὶς δὲν ἦναι ἐπιμελὴς νὰ τὰς βοηθήσῃ πρὸς τὸν οὐρανὸν, ποῦ θέλουσι τάχα καταντήσει;

Θεώρησε πόσον βαθέως θέλει σὲ πληγώσει ἡ ἀμέλεια τούτου τοῦ χρέους, ὅταν ἡ συνείδησίς σου ἐξεγερθῇ. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος πλησιάζῃ εἰς τὸν θάνατον, ἡ συνείδησις θέλει τὸν ἐρωτήσει, Τί καλὸν ἔκαμες εἰς τὴν ζωήν σου; Ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν εἶναι ἡ μεγαλητέρα εὐεργεσία, τί ἔκαμες δι᾽ αὐτάς; Πρὸς ποίους ἐφέρθης πιστῶς; Παρετήρησα συχνάκις ὅτι ἡ συνείδησις τῶν ἀποθνησκόντων ἀνθρώπων, τοὺς ἐπλήγονε πολὺ διὰ ταύτην τὴν παράλειψιν. Ὅσον τὸ κατ᾽ ἐμὲ, ὅτε ἐστοχαζόμην ὅτι ἐπλησίαζα πρὸς τὸν θάνατον, ἡ συνείδησίς μου μὲ ἐπλήγονε δι᾽ αὐτὸ πολὺ περισσότερον παρὰ δι᾽ ἄλλην τινὰ ἁμαρτίαν. Τοῦτο μὲ ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην κάθε ἀμαθῆ, καὶ ἁμαρτωλὸν γείτονα, εἰς τὸν ὁποῖον ποτὲ δὲν ἐγνωστοποίησα τὸν κίνδυνόν του καὶ μ᾽ ἔλεγεν, Ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃς πρὸς αὐτοὺς ἐν κρυπτῷ, καὶ νὰ τοὺς εἴπῃς σαφῶς περὶ τοῦ ἄκρου κινδύνου των, ἂν καὶ ἦτον ἀνάγκη νὰ τὸ κάμῃς ὅτε ἔπρεπε νὰ φάγῃς ἢ νὰ κοιμηθῇς, ἐὰν δὲν εἶχες ἄλλον καιρόν. Ἡ συνείδησις μὲ ἐνθύμιζεν ὅτι εἰς τὸν δεῖνα, ἢ δεῖνα καιρὸν, συνανεστράφην μὲ τοὺς ἀμαθεῖς, καὶ συνεπεριπάτησα μὲ ἰσχυρογνώμονας ἁμαρτωλοὺς, καὶ εἶχα ἁρμόδιον εὐκαιρίαν νὰ τοὺς ὁμιλήσω, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκαμα, ἢ τοὐλάχιστον τὸ ἔκαμα ἐμπαρόδως. Εἴθε ὁ Κύριος νὰ μὲ βοηθήσῃ νὰ ὑπακούω καλήτερα τὴν συνείδησίν μου, ἐνῷ ἔχω καιρὸν, διὰ νὰ ἔχῃ ὀλιγωτέρας αἰτίας ἐλέγχου εἰς τὸν θάνατον! Θεώρησε ποῖον ἁρμόδιον καιρὸν ἔχεις τώρα διὰ τὸ ἔργον τοῦτο. Ὑπάρχουσι καιροὶ, κατὰ τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι ἀσφαλὲς νὰ ὁμιλῇ τις, διότι δύναται νὰ κινδυνεύσῃ ἡ ἐλευθερία, ἢ ἡ ζωή. Πρὸς τούτοις, οἱ γείτονές σου ἐντὸς

ὀλίγου θέλουσιν ἀποθάνει, καὶ σὺ παρομοίως. Ὁμίλει πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν, ἐνόσῳ δύνασαι. Θεώρησε ὅτι, ἂν καὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἦναι εὐσπλαγχνικώτατον, καθεὶς ὅμως ἀπὸ σᾶς δύναται νὰ τὸ ἐκτελέσῃ, καὶ ὁ πτωχότατος καθὼς καὶ ὁ πλούσιος. Καθεὶς ἔχει γλῶσσαν νὰ ὁμιλῇ πρὸς τὸν ἁμαρτωλόν. Ἔτι πλέον, θεώρησε τὰς εὐτυχεῖς συνεπείας τοῦ ἔργου τούτου, ὅταν ἐκτελῆται πιστῶς. Σὺ δύνασαι νὰ ἦσαι ὄργανον εἰς τὸ σώζειν ψυχὰς, διὰ τὸ ὁποῖον, ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπέθανε, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ χαίρουσι. Τοιαῦται ψυχαὶ θέλουσι σὲ μακαρίζει καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὸ μέλλον. Ὁ Θεὸς θέλει λάβει μεγάλην δόξαν διὰ τούτου· ἡ ἐκκλησία θέλει αὐξηθῇ καὶ οἰκοδομηθῇ διὰ τούτου· αἱ ἴδιαί σας ψυχαὶ θέλουσιν ἀπολαύσει μεγαλητέραν βελτίωσιν καὶ ἰσχὺν εἰς τὴν θείαν ζωὴν, μεγαλητέραν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως, πλειοτέραν χαρὰν εἰς τὸ πνεῦμα. Ἀφ᾽ ὅλα τὰ ἐλέη, τὰ ὁποῖα ἐγὼ ἰδίως ἔλαβα ποτὲ, μετὰ τὴν πρὸς τὴν ψυχήν μου ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ, τὸ μεγαλήτερον διὰ τὸ ὁποῖον πρέπει μὲ μεγίστην χαρὰν νὰ εὐλογῶ αὐτὸν, εἶναι αἱ καλαὶ ἐκβάσεις τῶν προσπαθειῶν μου διὰ τοὺς ἄλλους. Ὦ, ποίους καρποὺς τότε ἠδυνάμην νὰ ἀπολαύσω ἐὰν ἤμην πιστότερος! Γνωρίζω ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ἤμεθα πολὺ προσεκτικοὶ εἰς τὰς ἀπατηλὰς καρδίας μας ὡς πρὸς τοῦτο τὸ πρᾶγμα, μήπως ἡ χαρά μας προέλθῃ ἀπὸ τὴν ὑπερηφανίαν μας. Φυσικὰ ἡμεῖς θέλομεν νὰ ἀποδίδηται εἰς ἡμᾶς ὁ ἔπαινος παντὸς καλοῦ ἔργου. Ἀλλὰ τὸ νὰ μιμώμεθα τὸν Πατέρα μας εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ τὸ ἔλεος, καὶ νὰ χαίρωμεν ὅταν αὐξάνωμεν εἰς αὐτὰ, εἶναι τὸ χρέος παντὸς τέκνου. Σᾶς λέγω λοιπὸν τὴν ἰδίαν μου πεῖραν, διὰ νὰ σᾶς καταπείσω, ὅταν γνωρίζητε ὁποῖον

χαροποιὸν πρᾶγμα εἶναι τοῦτο, νὰ τὸ ἀκολουθήσητε νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ μ' ὅλα τὰ μεγαλήτερα ἐμπόδια.

Ἂς ἐγερθῇ λοιπὸν κάθε ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει γλῶσσαν, καὶ εἶναι δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἂς κάμῃ κάτι τι διὰ τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου. Διὰ τί ἄλλο σᾶς ἔδωκε γλῶσσαν, εἰμὴ διὰ νὰ τὴν μεταχειρίζησθε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του; Καὶ πῶς δύνασθε νὰ τὸν ὑπηρετήσητε καλήτερον παρὰ κοπιάζοντες διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν; Ἐκεῖνος, ὅστις θέλει σᾶς εἰπεῖ εὐλογημένους τὴν τελευταίαν ἡμέραν, καὶ θέλει σᾶς προσκαλέσει εἰς τὴν βασιλείαν τὴν προητοιμασμένην διὰ σᾶς, διότι σεῖς τὸν ἐδώκατε νὰ φάγῃ, τὸν ἐνεδύσατε καὶ τὸν ἐπεμελήθητε, κάμνοντες αὐτὰ εἰς τὰ μέλη του, βεβαίως θέλει σᾶς εἰπεῖ εὐλογημένους διὰ τὸ τόσον μέγα ἔργον τοῦ νὰ φέρητε ψυχὰς εἰς τὴν βασιλείαν του. Ἐκεῖνος, ὅστις εἶπε, τοὺς πτωχοὺς ἔχετε πάντοτε μαζύ σας, ἀφῆκε τοὺς ἀσεβεῖς πάντοτε μεταξύ σας, διὰ νὰ δύνασθε νὰ ἐξασκῆτε τὸ ἔλεός σας. Ἐὰν ἔχητε καρδίας χριστιανῶν ἢ ἀνθρώπων, σπλαγχνίζεσθε τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀσεβεῖς γείτονάς σας. Λέγετε, ὡς οἱ λεπροὶ τῆς Σαμαρείας, Δὲν κάμνομεν καλὰ, ἡ ἡμέρα αὕτη εἶναι ἡμέρα καλῶν εἰδήσεων, καὶ σιωπῶμεν τὴν εἰρήνην. Ὁ Θεὸς σᾶς ἠλέησε τόσον, καὶ σεῖς δὲν θέλετε νὰ ἐλεήσητε καθόλου τοὺς ἀθλίους γείτονάς σας; Ἀλλὰ καθὼς τὸ χρέος τοῦτο ἀνήκει εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς, κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τινὰς, καθὼς ὁ Θεὸς τοὺς ἐκάλεσεν εἰς αὐτὸ, ἢ τοὺς ἐμόρφωσε δι' αὐτὸ, πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν ἰδιαιτέρως θέλω διευθύνει τὴν προτροπήν μου.

(1) Ὁ Θεὸς κατ' ἐξοχὴν περιμένει τὸ ἔργον τοῦτο ἀπὸ σᾶς, εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκε πλειοτέραν παιδείαν καὶ γνῶσιν, καὶ σᾶς ἐπροίκισε μὲ μεγαλητέραν εὐγλωττίαν ἀπὸ το[illegible]; γείτονάς σας. Ὁ ἰσχυρὸς ἔγινε διὰ νὰ βοηθῇ τὸν ἀδύ[illegible]ν, καὶ

ἐκεῖνοι, οἵτινες βλέπουσι, διὰ νὰ ὁδηγῶσι τοὺς τυφλούς. Ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ νὰ μεταχειρίζησθε πιστῶς τὰ τάλαντά σας, καὶ τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα, ἐὰν τὰ ἀμελῆτε, καλήτερον νὰ μὴ τὰ εἴχετε λάβει ποτὲ, διότι ταῦτα μόνον θέλουσιν ἐπιβαρύνει τὴν κόλασίν σας, καὶ θέλουσιν εἶσθαι τόσον ἀνωφελῆ διὰ τὴν ἰδίαν σας σωτηρίαν, ὅσον ἦσαν καὶ διὰ τοὺς ἄλλους.

(2) Τὸ χρέος τοῦτο ὁ Θεὸς περιμένει ἀπὸ τὰς χεῖρας ὅλων ὑμῶν, οἵτινες ἔχετε ἰδιαιτέραν φιλίαν μὲ ἀσεβεῖς τινας ἀνθρώπους καὶ ἰδιαίτερον συμφέρον μὲ αὐτούς. Ὁ Χριστὸς αὐτὸς ἔτρωγε καὶ ἔπινε μὲ τελώνας καὶ μὲ ἁμαρτωλοὺς, ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε μόνον διὰ νὰ γίνῃ ὁ ἰατρός των, καὶ ὄχι ὁ σύντροφός των. Τίς γνωρίζει, ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν σᾶς ἐσχέτισε μὲ αὐτοὺς ἐπιταυτοῦ, διὰ νὰ γίνητε τὸ μέσον τῆς ἀναῤῥώσεώς των; Ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν θέλουσι νὰ προσέξωσιν εἰς τοὺς λόγους ἑνὸς ξένου, δύνανται νὰ προσέξωσιν εἰς τοὺς λόγους ἀδελφοῦ, ἢ ἀδελφῆς, ἢ ἀνδρὸς, ἢ γυναικὸς, ἢ στενοῦ φίλου, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ πρὸς αὐτοὺς φιλίας σας διεγείρει εἰς τὴν καρδίαν σας περισσοτέραν καλωσύνην καὶ συμπάθειαν, παρὰ εἰς ἄλλους.

(3) Κατ' ἐξοχὴν ἰατροὶ, οἵτινες συχνάζουν τοὺς ἀποθνήσκοντας, ἔπρεπεν ἐκ συνειδήσεως νὰ ἐκτελῶσι τὸ χρέος τοῦτο. Εἶναι ἰδιαίτερον πλεονέκτημα αὐτῶν τὸ νὰ ἦναι πρόχειροι, νὰ παρευρίσκωνται εἰς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς κινδυνεύοντας, ὅταν τὸ ὠτίον ἦναι πλέον ἀνοικτὸν καὶ ἡ καρδία ὀλιγώτερον ἰσχυρογνώμων, παρὰ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ὑγείας· καὶ ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι θεωροῦσι τὸν ἰατρὸν ὡς ἄνθρωπον, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς χεῖρας εἶναι ἡ ζωή των, ἢ τοὐλάχιστον ὡς δυνάμενον νὰ συντελέσῃ πολὺ εἰς τὸ νὰ τοὺς διασώσῃ, διὰ τοῦτο θέλουσι προσέχει περισσότερον εἰς τὴν συμβουλήν του.

σεῖς, οἵτινες ἔχετε τοιοῦτον ἔντιμον ἐπάγγελμα, μὴ νομίζετε ὅτι τοῦτο εἶναι ἔργον ἐκτὸς τῆς κλήσεώς σας, ὡς ἐὰν δὲν ἀνῆκεν εἰμὴ μόνον εἰς τοὺς ἱερεῖς, εἰμὴ ἐὰν νομίζητε ὅτι εἶναι ἐκτὸς τῆς κλήσεώς σας τὸ νὰ ἦσθε συμπαθητικοὶ, ἢ νὰ ἦσθε Χριστιανοί. Προσπαθεῖτε λοιπὸν νὰ ἑτοιμάζητε τοὺς ἀσθενεῖς σας διὰ τὸν οὐρανὸν, εἴτε βλέπετε ὅτι εἶναι διὰ ζωὴν, ἢ διὰ θάνατον, διδάσκετέ τους ἀμφότερα, καὶ πῶς νὰ ζήσωσι, καὶ πῶς νὰ ἀποθάνωσι, καὶ δίδετέ τους ἰατρικόν τι καὶ διὰ τὰς ψυχάς των, καθὼς τοὺς δίδετε διὰ τὰ σώματά των. Ἂς ἦναι εὐλογημένος ὁ Θεὸς, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πρώτους ἰατροὺς τοῦ αἰῶνος τούτου, διὰ τῆς ἐξόχου των εὐσεβείας, ὑπερασπίσθησαν τὸ ἐπάγγελμά των ἐναντίον τῆς κοινῆς κατηγορίας τῆς ἀθεΐας καὶ τῆς ἀσεβείας.

(4) Ἄνθρωποι πλούσιοι ἔχοντες ἐξουσίαν καὶ πολλοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐξαρτωμένους εἶναι εἰς ἐξαίρετον κατάστασιν, νὰ ἐκτελῶσι τὸ χρέος τοῦτο. Ὦ, πόσον μέγα καλὸν ἠδύναντο νὰ κάμνωσιν οἱ εὐκατάστατοι, ἐὰν μόνον εἶχον διάθεσιν νὰ μεταχειρίζωνται τὴν ἐπιῤῥοήν των διὰ τὸ καλὸν τῶν ἄλλων. Δὲν ἔχετε ὅλας τὰς τιμάς σας καὶ τὰ πλούτη σας ἀπὸ τὸν Θεόν; Δὲν λέγει ὁ Χριστὸς, «Εἰς ὅντινα ἐδόθη πολὺ, πολὺ θέλει ζητηθῆ ἀπὸ αὐτόν;» Ἐὰν ὁμιλῆτε εἰς τοὺς ἀπὸ σᾶς ἐξαρτωμένους ἀνθρώπους περὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ψυχῶν των, θέλουσι σᾶς ἀκούσει, καὶ ὅτε μάλιστα ὁ ἱερεὺς καταφρονεῖται. Ἐὰν ἀγαπᾶτε τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἰδικήν σας εὐχαρίστησιν, καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν, μεταχειρίζεσθε τὴν ἐπιῤῥοήν σας εἰς τοὺς γεωργοῦντας τοὺς ἀγρούς σας καὶ τοὺς γείτονάς σας. Ἐπισκέπτεσθε τὰς οἰκίας των· παρατηρεῖτε ἐὰν λατρεύωσι τὸν Θεὸν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των, καὶ δράττετε ὅλας τὰς εὐκαιρίας, νὰ τοὺς καταφέρητε εἰς τὸ χρέος των. Μὴ τοὺς καταφρονῆτε, ἐνθυμεῖσθε ὅτι ὁ

Θεὸς δὲν ἔχει προσωποληψίαν. Ἂς ἰδῶσιν οἱ ἄνθρωποι ὅτι σεῖς ὑπερέχετε τῶν ἄλλων εἰς τὴν εὐσέβειαν, εὐσπλαγχνίαν, καὶ ἐπιμέλειαν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ εἰς τὰ πλούτη καὶ τὰς τιμὰς τοῦ κόσμου. Ὁμολογῶ ὅτι τοιουτοτρόπως θέλετε φανῆ διαφορετικοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ διαφορετικοὶ καὶ εἰς τὴν δόξαν· διότι ὀλίγοι « ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς καὶ εὐγενεῖς εἶναι καλεσμένοι. »

(5) Ὡς πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ καθαυτὸ ἔργον τῆς κλήσεώς των εἶναι νὰ βοηθῶσι τοὺς ἄλλους πρὸς τὸν οὐρανόν. Κυττάξετε νὰ ἔχητε αὐτὸ ὡς κύριον σκοπὸν τῶν σπουδῶν σας καὶ τοῦ κηρύγματος. Ἐκεῖνος εἶναι ἐπιδέξιος καὶ ἐπιτήδειος ἱερεὺς, ὅστις γνωρίζει καλήτερα τὴν τέχνην τοῦ διδάσκειν, ἐλέγχειν, καταπείθειν, καὶ ἑπομένως κερδαίνειν ψυχὰς, καὶ ἐκείνη εἶναι καλητέρα διδαχὴ, ἥτις εἶναι ἡ ἐπιτηδειοτέρα εἰς τοῦτο. Ὅταν ζητῆτε ὄχι τὸν Θεὸν, ἀλλὰ τὸν ἑαυτόν σας, ὁ Θεὸς θέλει σᾶς καταστήσει τοὺς πλέον εὐκαταφρονήτους τῶν ἀνθρώπων. Ἀληθεύει διὰ τὴν ὑπόληψίν σας ὅ,τι ὁ Χριστὸς λέγει διὰ τὴν ζωήν σας, « Ἐκεῖνος, ὅςις ἀγαπᾷ αὐτὴν θέλει τὴν χάσει. » Ἡ πεποίθησίς σας ἂς ἦναι τόσον ἰσχυρὰ, ὥστε νὰ δεικνύῃ ὅτι αἰσθάνεσθε τὸ μέγα βάρος τοῦ ἔργου, εἰς τὸ ὁποῖον εἶσθε ἀπεςαλμένοι. Κηρύττετε μὲ σεμνότητα καὶ ζέσιν, ὡς ἄνθρωποι οἵτινες πιςεύουσι τὴν ἰδίαν των διδασκαλίαν, καὶ οἵτινες γνωρίζουσιν ὅτι οἱ ἀκροαταί των πρέπει, ἢ νὰ πεισθῶσιν, ἢ νὰ κολασθῶσι. Μὴ νομίζετε ὅτι ὅλον τὸ ἔργον σας συνίσταται εἰς τὸ νὰ σπουδάζητε καὶ νὰ κηρύττητε. Εἶσθε ποιμένες, καὶ πρέπει νὰ γνωρίζητε κάθε πρόβατον, καὶ ποία εἶναι ἡ ἀσθένειά του, καὶ νὰ σημειόνητε τὰς πλάνας του, καὶ νὰ συνδράμητε εἰς τὴν ἰατρείαν του, καὶ νὰ τὸ φέρητε εἰς τὴν μάνδραν. Μάθετε ἀπὸ τὸν Παῦλον, ὄχι μόνον νὰ διδάσκητε τὸν λαόν σας δημοσίως,

ἀλλὰ καὶ κατ᾽ οἴκους. Ἐρωτᾶτε ἐὰν αὐξάνωσιν εἰς τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἁγιότητα, καὶ ἐπάνω εἰς ποίας βάσεις στηρίζουσι τὰς περὶ σωτηρίας ἐλπίδας των, καὶ ἂν περιπατῶσιν ὀρθῶς, καὶ ἂν ἐκτελῶσι τὰ χρέη τῶν διαφόρων σχέσεών των. Παρατηρεῖτε ἐὰν λατρεύωσι τὸν Θεὸν εἰς τὰς οἰκογενείας των, καὶ διδάσκετέ τους πῶς νὰ τὸ κάμνωσιν. Οἰκειόνεσθε μὲ αὐτοὺς διὰ νὰ διατηρῆτε τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν σας· καὶ μεταχειρίζεσθε αὐτὴν ὅλην ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ. Μάθετε ἀπὸ αὐτοὺς ἐὰν ὠφελῶνται ἀπὸ τὴν δημόσιον διδασκαλίαν. Ἐάν τινες πολλὰ ὀλίγον ἐννοῶσι τὰ τοῦ Πνεύματος, σπλαγχνίζεσθέ τους, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἀμελῆτε. Ἐὰν περιπατῶσιν ἀτάκτως ἐπαναφέρετέ τους μὲ ἐπιμέλειαν καὶ μὲ ὑπομονήν. Ἐὰν ἦναι ἀμαθεῖς, τοῦτο δύναται νὰ ἦναι ἰδικόν σας σφάλμα ὅσον καὶ ἰδικόν των. Μὴ κοιμᾶσθε ἐνῷ ὁ λύκος εἶναι ἔξυπνος. Μὴ φέρεσθε ἀμελῶς πρὸς κανένα. Τινὲς δὲν θέλουσιν εἰπεῖ σαφῶς εἰς τὸν λαόν των τὰς ἁμαρτίας των, διότι εἶναι μεγάλοι ἄνθρωποι, καὶ τινές, ἐπειδὴ εἶναι εὐσεβεῖς, ὡς ἐὰν πρὸς κανένα ἄλλον εἰμὴ πρὸς τὸν πτωχὸν καὶ τὸν ἀσεβῆ ἔπρεπέ τις να ὁμιλῇ σαφῶς. Προσπαθεῖτε ἀκόμη νὰ ἦσθε ἐπιτήδειοι καὶ συνετοί, διὰ νὰ συμφωνῇ ὁ τρόπος σας μὲ τὸ ἐξαίρετον τῆς ὑποθέσεως. Πᾶσα λογικὴ ψυχὴ ἔχει καὶ κρίσιν καὶ παθήσεις, καὶ κάθε λογικὸς πνευματικὸς λόγος πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ τὰ δύο ταῦτα. Σπουδάζετε καὶ προσεύχεσθε, ἑωσοῦ ἀποβῆτε ἐργάται ἀνεπαίσχυντοι, ὀρθοτομοῦντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, διὰ νὰ μὴ αἰσχυνθῇ ὁ λαός σας, οὐδὲ βαρυνθῇ ἀκούων σας. Ἡ ὁμιλία σας ἂς ἦναι διδακτική, καθὼς καὶ ἡ διδασκαλία σας. Ἂς ἦσθε πρόθυμοι νὰ ζῆτε ἁγίαν καὶ οὐρανίαν ζωήν, καθὼς εἶσθε πρόθυμοι νὰ παρακινῆτε τοὺς ἄλλους εἰς αὐτήν. Ἡ ὁμιλία σας ἂς συντείνῃ πρὸς οἰκοδομήν, καὶ ἂς ἦναι πνευματική. Ὑποφέρετε σεῖς ὁποιον-

δήποτε πρᾶγμα μᾶλλον, παρὰ νὰ ὑποφέρῃ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἂς ἰδῶσιν οἱ ἄνθρωποι ὅτι δὲν μεταχειρίζεσθε τὴν ἱερωσύνην μόνον ὡς μέσον τοῦ ζῆν, ἀλλ' ὅτι αἱ καρδίαι σας ἐπιθυμοῦσι τὸ καλὸν τῶν ψυχῶν. Ὁποιανδήποτε πραότητα, ταπεινοφροσύνην, συγκατάθεσιν, ἢ αὐτοαπάρνησιν καὶ ἂν τοὺς διδάσκητε ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον, διδάσκετέ τους αὐτὰ παρομοίως καὶ μὲ τὸ ἀνυπόκριτόν σας παράδειγμα. Σπουδάζετε καὶ πασχίζετε νὰ ἔχητε ἑνότητα καὶ εἰρήνην. Ἐὰν ἐπιθυμῆτε τὴν ἔκτασιν τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ σας, κάμνετε αὐτὸ μὲ εἰρήνην καὶ ἀγάπην. Εἶναι τόσον δύσκολον νὰ διατηρῆτε τὸν λαόν σας εἰς ὑγιῆ γνῶσιν, εὐαίσθητον συνείδησιν, ζωηρὰν, χαρίεσσαν καὶ οὐράνιον κατάστασιν πνεύματος, καὶ εὐθεῖαν ζωὴν μεταξὺ φιλονεικιῶν ὅσον νὰ κρατῇ τις τὴν λαμπάδα του ἀναμμένην ἐν τῷ μέσῳ μεγίστης ἀνεμοζάλης. Μακάριος εἶναι ἐκεῖνος ὁ δοῦλος, τὸν ὁποῖον ὁ κύριός του, ὅταν ἔλθῃ, θέλει εὑρεῖ ὅτι κάμνει οὕτω.

(6) Ὅλους σᾶς, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύθη τὴν φροντίδα τέκνων καὶ δούλων, ἤθελα ὡσαύτως νὰ καταπείσω εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον τοῦ βοηθεῖν ἄλλους εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς οὐρανίου ἀναπαύσεως. Θεωρήσετε ὁποῖαι σαφεῖς καὶ ἔντονοι ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ ἀπαιτοῦσιν αὐτὸ ἀπὸ τὰς χεῖράς σας. « Τοὺς λόγους τούτους θέλεις διδάσκει ἐπιμελῶς εἰς τὰ τέκνα σου, καὶ περὶ αὐτῶν θέλεις ὁμιλεῖ καθήμενος εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ περιπατῶν εἰς τὸν δρόμον, καὶ πλαγιάζων καὶ σηκονόμενος. » (Δευτερ. ϛ'. 6, 7.) « Δίδαξε τὸ παιδίον τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ περιπατῇ, καὶ οὐδὲ ὅταν γηράσῃ δὲν θέλει ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ αὐτόν. » (Παροιμ. κβ'. 6.) « Ἀνατρέφετε τὰ τέκνα σας εἰς παίδευσιν καὶ νουθεσίαν Κυρίου. » (Ἐφεσ. ϛ'. 4.) Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ

ἀπεφάσισεν, ὅτι αὐτὸς καὶ ὁ οἶκός του ἤθελον λατρεύει τὸν Κύριον. (Ἰησ. κδ΄. 15.) Καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸς λέγει περὶ τοῦ Ἀβραάμ, « Γνωρίζω αὐτὸν ὅτι θέλει διατάξει εἰς τοὺς υἱούς του, εἰς τὸν οἶκόν του, ὕστερον ἀπ' αὐτὸν, νὰ φυλάττωσι τὸν δρόμον τοῦ Κυρίου. » (Γεν. ιή. 19.) Θεωρήσετε ὅτι τοῦτο εἶναι χρέος, τὸ ὁποῖον δικαίως χρεωστεῖτε εἰς τὰ τέκνα σας. Ἀπὸ σᾶς ἔλαβον τὸν μολυσμὸν καὶ τὴν ἀθλιότητα τῆς φύσεώς των, καὶ διὰ τοῦτο χρεωστεῖτε εἰς αὐτὰ ὅλην τὴν δυνατὴν βοήθειαν διὰ τὴν ἀνάῤῥωσίν των. Θεωρήσετε πόσον συνδεδεμένα μὲ σᾶς εἶναι τὰ τέκνα σας. Ταῦτα εἶναι μέρη τοῦ ἑαυτοῦ σας. Τὴν μετὰ τὸν θάνατόν σας εὐδαιμονίαν των ἐκλαμβάνετε ὡς ἰδίαν σας ἐν αὐτοῖς εὐδαιμονίαν. Καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνητε τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν αἰώνιόν των ἀνάπαυσιν; Ἀλλέως θέλετε εἶσθαι μάρτυρες ἐναντίον τῶν ἰδίων σας ψυχῶν. Ἡ φροντίς σας, καὶ οἱ κόποι σας, καὶ τὰ ἔξοδα διὰ τὰ σώματά των, θέλουσι σᾶς καταδικάσει διὰ τὴν ἀμέλειάν σας εἰς τὰς τιμίας των ψυχάς. Μάλιστα ὅλα τὰ ἄλογα ζῶα δύνανται νὰ σᾶς καταδικάσωσι. Ποῖον ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι φιλόστοργον εἰς τὰ νεογνά του; Θεωρήσετε ὅτι ὁ Θεὸς εἰς σᾶς ἐνεπιστεύθη τὴν φροντίδα τῶν τέκνων σας, καὶ τῶν δούλων σας ὁμοίως. Καθεὶς θέλει ὁμολογήσει ὅτι αὐτὴ ἡ φροντὶς ἀπόκειται εἰς τὸν ἱερέα. Καὶ δὲν πρέπει σεῖς νὰ ἔχητε μεγαλητέραν φροντίδα διὰ τὰς ἰδίας οἰκογενείας σας ἀφ' ὅσην ὁ ἱερεὺς δύναται νὰ ἔχῃ δι' αὐτάς; Ἀπὸ τὰς χεῖράς σας ἀναμφιβόλως ὁ Θεὸς θέλει ἀπαιτήσει τὸ αἷμα τῶν ψυχῶν των. Αὕτη εἶναι ἡ μεγαλητέρα φροντὶς, ἡ ὁποία ἐνεπιστεύθη ποτὲ εἰς σᾶς, καὶ ἀλλοίμονον ἐὰν τοὺς ἀφήσητε νὰ γίνωσιν ἀμαθεῖς, ἢ ἀσεβεῖς, δι' ἔλλειψιν ἰδίας σας διδασκαλίας ἢ παιδεύσεως. Θεωρήσετε ὁποῖον ἔργον ἔχετε νὰ κάμνητε, νὰ μορφώσητε τὰς διαθέσεις καὶ τὴν

ζωήν των. Δὲν ἔχουσι μίαν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ χιλιάδας. Αὗται εἶναι κληρονομικαὶ ἀσθένειαι γεννημέναι εἰς τὴν φύσιν των. Τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ τοὺς διδάσκητε εἶναι ἐναντίον εἰς τὸ συμφέρον καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός των. Εἴθε ὁ Κύριος νὰ σᾶς κάμῃ νὰ συναισθανθῆτε ὁποῖον ἔργον καὶ ποία φροντὶς ἀπόκειται εἰς σᾶς! Θεωρήσετε ὁποίας θλίψεις προετοιμάζετε εἰς τὸν ἑαυτόν σας ἀμελοῦντες τῶν τέκνων σας. Ἐὰν ἀποδῶσιν ἄκανθαι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σας, αὗται εἶναι ἀπὸ σᾶς φυτευμέναι. Ἐὰν σεῖς οἱ ἴδιοι μετανοήσητε καὶ σωθῆτε, εἶναι τάχα μηδὲν τὸ νὰ συλλογίζησθε περὶ τῆς κολάσεως αὐτῶν, καὶ ὅτι σεῖς εἶσθε ἡ αἰτία; Ἀλλ' ἐὰν ἀποθάνητε εἰς τὰς ἁμαρτίας σας, πῶς θέλουσι κράζει ἐναντίον σας εἰς τὴν κόλασιν λέγοντα, Ὅλα ταῦτα εἶναι σφάλματά σας, ἔπρεπε νὰ μᾶς διδάσκητε καλήτερον καὶ δὲν τὸ ἐκάμετε, ἔπρεπε νὰ μᾶς ἐμποδίσητε ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ μᾶς παιδεύσητε, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐκάμετε! Ὁποία προσθήκη θέλει εἶσθαι εἰς τὴν ἀθλιότητά σας τοιαῦται ἐκφωνήσεις! Ἐξ ἐναντίας θεωρήσετε ὁποίαν παρηγορίαν θέλετε ἔχει, ἐὰν ἦσθε πιστοὶ εἰς τοῦτο τὸ χρέος! Ἐὰν δὲν ἐπιτύχητε, τοὐλάχιστον θέλετε ἐλευθερώσει τὰς ψυχάς σας, καὶ θέλετε ἔχει εἰρήνην εἰς τὰς ἰδίας σας συνειδήσεις. Ἐὰν δὲ ἐπιτύχητε, ἡ εὐχαρίστησίς σας εἶναι ἀνέκφραστος, προερχομένη ἀπὸ τὴν ἀγάπην των καὶ ὑπακοὴν, ἀπὸ τὴν προθυμίαν των νὰ ἐκπληρώσωσι τὰς ἀνάγκας σας, καὶ νὰ σᾶς εὐαρεστῶσιν εἰς ὅλην τὴν πρὸς τὴν δόξαν ἐπίλοιπον ὁδόν σας· μάλιστα ὅλη ἡ οἰκογένειά σας θέλει εἶσθαι εἰς καλητέραν κατάστασιν ἐξ αἰτίας ἑνὸς καλοῦ τέκνου ἢ δούλου. Ἀλλ' ἡ μεγαλητέρα χαρά σας θέλει εἶσθαι ὅταν εἰπῆτε, Ἰδοὺ ἐγὼ Κύριε καὶ τὰ παιδία τὰ ὁποῖα ἔδωκας εἰς ἐμὲ, καὶ ζῆτε χαριέστατα μὲ αὐτὰ αἰωνίως. Θεωρήσετε πόσον ἡ εὐδαιμονία τῆς ἐκκλησίας καὶ

τοῦ κράτους ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ χρέος τοῦτο. Οἱ καλοὶ νόμοι δὲν θέλουσι μᾶς ἀναμορφώσει, ἐὰν ἡ ἀναμόρφωσις δὲν ἀρχίσῃ οἴκοθεν· ἡ αἰτία ὅλων τῶν δυστυχιῶν μας καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τὸ κράτος, εἶναι μάλιστα ἡ ἔλλειψις τῆς εὐσεβοῦς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων. Παρακαλῶ ὡσαύτως οἱ γονεῖς νὰ θεωρήσωσιν ὁποῖα ἔξοχα πλεονεκτήματα ἔχουσι διὰ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν τέκνων των. Ταῦτα εἶναι μαζύ σας ἐνῷ εἶναι τρυφερὰ καὶ εὐλύγιστα. Βλαστὸν ἔχετε νὰ λυγίσητε καὶ ὄχι δρῦν. Κανένα εἰς τὸν κόσμον δὲν ἀγαπῶσι τόσον, ὅσον σᾶς· ἔχετε τὴν μεγαλητέραν ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς αὐτά. Ὅλη ἡ συντήρησίς των ἐξαρτᾶται ἀπὸ σᾶς. Σεῖς γνωρίζετε κάλλιστα τὰς διαθέσεις καὶ κλίσεις των. Εἶσθε πάντοτε μαζύ των, καὶ δὲν δύνανται νὰ λείπωσι ποτὲ εὐκαιρίαι· μάλιστα σεῖς μητέρες ἐνθυμηθῆτε τοῦτο, αἱ ὁποῖαι εἶσθε μὲ τὰ τέκνα σας, ἐνῷ εἶναι τρυφερά, περισσότερον ἀπὸ τοὺς πατέρας των. Πόσον κοπιάζετε διὰ τὰ σώματά των. Πόσα ὑποφέρετε νὰ τὰ φέρητε εἰς τὸν κόσμον. Καὶ δὲν θέλετε νὰ ἀναλάβητε τόσον κόπον διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν των; Τὰ αἰσθήματά σας εἶναι τρυφερά. Καὶ δὲν θέλει σᾶς κινήσει εἰς εὐσπλαγχνίαν τὸ νὰ συλλογίζησθε τὸν αἰώνιον ὄλεθρόν των; Σᾶς παρακαλῶ, διὰ τὰ τέκνα τῶν σπλάγχνων σας, διδάσκετέ τα, νουθετεῖτέ τα, ἐπαγρυπνεῖτε εἰς αὐτά, καὶ μὴ τὰ ἀφήσητε ἥσυχα, πρὶν τὰ φέρητε εἰς τὸν Χριστόν. Θέλω τελειώσει μὲ ταύτην τὴν ἔνθερμον αἴτησιν ἀπὸ ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς γονεῖς, οἵτινες ἀναγινώσκουν τοῦτο, νὰ σπλαγχνίζωνται τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων των, καὶ νὰ ἦναι πιστοὶ εἰς τὴν μεγάλην παρακαταθήκην, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτούς. Ἐὰν δὲν δύνασθε νὰ κάμνητε ὅσα ἐπιθυμεῖτε, κάμνετε ὅμως ὅσα δύνασθε. Ἡ ἐκκλησία τε καὶ τὸ κράτος, ἡ πόλις καὶ τὸ

χωρίον, στενάζουν ὑπὸ τὴν ἀμέλειαν τοῦ μεγάλου τούτου χρέους. Τὰ τέκνα σας δὲν γνωρίζουσι τὸν Θεὸν, οὔτε τοὺς νόμους του, ἀλλὰ λαμβάνουσι τὸ ὄνομά του ἐπὶ ματαίῳ, καὶ ὀλιγωροῦσι τὴν λατρείαν του, σεῖς δὲ οὔτε τὰ διδάσκετε, οὔτε τὰ παιδεύετε, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς παιδεύει καὶ σᾶς καὶ ἐκεῖνα. Τόσον πολὺ λυπεῖσθε αὐτὰ, ὥστε κάμνετε τὸν Θεὸν νὰ λυπῆτε ὀλιγώτερον καὶ αὐτὰ καὶ σᾶς. Μὴ θαυμάσητε ἐὰν ὁ Θεὸς σᾶς κάμῃ νὰ πονῆτε διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τέκνων σας, διότι σεῖς εἴσθε ἔνοχοι ὅλων τὰς ὁποίας κάμνουσιν ἐξ αἰτίας τῆς ἀμελείας τοῦ χρέους σας τοῦ νὰ ἀναμορφώσητε αὐτά. Θέλετε ἀποφασίσει λοιπὸν νὰ ἀρχίσητε τοῦτο τὸ χρέος, καὶ νὰ μὴ τὸ ἀμελήσητε πλέον; Ἐνθυμεῖσθε τὸν Ἠλεί. Τὰ τέκνα σας εἶναι, ὡς ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, ἕτοιμα νὰ χαθῶσιν, ἐὰν δὲν λάβωσι βοήθειαν. Ἐὰν δὲν θέλητε νὰ κατηγορῆσθε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὡς φονεῖς τῶν ψυχῶν των, οὔτε νὰ βλέπητε αὐτὰ βοῶντα ἐναντίον σας εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ, διδάσκετέ τα πῶς νὰ ἐκφύγωσιν αὐτό· καὶ φέρετέ τα εἰς τὴν ἁγιότητα καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Παρακαλῶ καθένα ἀπὸ σᾶς διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν σας, καθὼς ἐντὸς ὀλίγου θέλετε ἀποκριθῆ μὲ κίνδυνόν σας διὰ τὸ ἐναντίον, νὰ μὴ ἀποῤῥίψητε μηδὲ ν' ἀμελήσητε τοῦτο τὸ ἀναγκαιότατον χρέος. Ἐὰν δὲν θέλητε νὰ τὸ ἐκτελῆτε τώρα, ἐνῷ γνωρίζετε ὅτι εἶναι τόσον μέγα χρέος, εἴσθε ἀντάρται καὶ ὄχι ἀληθεῖς ὑπήκοοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν δὲ θέλητε, ἀλλὰ δὲν ἐξεύρητε πῶς, θέλω προσθέσει ὀλίγας λέξεις πρὸς ὁδηγίαν σας. Ὁδηγήσετέ τα διὰ τοῦ ἰδίου σας παραδείγματος εἰς τὴν προσευχὴν, τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ ἄλλα θρησκευτικὰ χρέη· φωτίζετε τὸν νοῦν των· ἀποταμιεύετε τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν μνήμην των· διορθώσετε τὰς θελήσεις των· διεγείρετε τὰς παθήσεις των· διατηρεῖτε εὐαισθήτους τὰς συνει-

δήσεις των, περιστέλλετε τὰς γλώσσας των, καὶ διδάσκετέ τα νὰ ὁμιλῶσι μὲ χάριν· διορθόνετέ τα καὶ ἐπαγρυπνεῖτε εἰς τὴν ἐξωτερικὴν συναναστροφήν των. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δίδετέ τα τὰς ἁγίας Γραφὰς καὶ εὐσεβῆ βιβλία, καὶ προσέχετε νὰ τὰ ἀναγινώσκωσιν. Ἐξετάζετέ τα συχνὰ τί μανθάνουσι, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐξοδεύετε τὴν Κυριακὴν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ μὴ ὑποφέρετε νὰ ἐξοδεύωσιν αὐτὴν εἰς διασκεδάσεις ἢ ἀργίαν. Δεικνύετέ τα τὴν ἔννοιαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκουσιν ἢ μανθάνουσι. Διδάσκετέ τα ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν. Ἀπομακρύνετε αὐτὰ ἀπὸ κακὰς συναναςροφὰς, καὶ φιλιόνετέ τα μὲ τοὺς εὐσεβεῖς. Ἐξαιρέτως δὲ δεικνύετέ τα τὴν ἀνάγκην, τὴν ἀξίαν καὶ εὐχαρίστησιν τοῦ λατρεύειν τὸν Θεὸν, καὶ πασχίζετε νὰ ἐντυπόνητε ὅλα ταῦτα εἰς τὰς καρδίας των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Ἡ ἀνάπαυσις τῶν πιστῶν δὲν πρέπει νὰ περιμένηται ἐπὶ τῆς γῆς.

Δὲν ἐφθάσαμεν ἀκόμη εἰς τὸν τόπον τῆς ἀναπαύσεώς μας, ἀλλ' ὅμως αὐτὴ μένει. Πόσον μεγάλη λοιπὸν εἶναι ἡ ἁμαρτία μας, καὶ ἡ μωρία μας, νὰ περιμένωμεν αὐτὴν ἐδῶ! Ποῦ νὰ εὕρωμεν τὸν Χριστιανὸν, ὅστις δὲν εἶναι ἄξιος τούτου τοῦ ἐλέγχου; Ὅλοι ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἔχωμεν συνεχῆ εὐδαιμονίαν, ἐπειδὴ εἶναι εὔκολος καὶ εὐάρεστος εἰς τὴν σάρκα, ἀλλὰ δὲν θεωροῦμεν πόσον ἄλογοι εἶναι αἱ τοιαῦται ἐπιθυμίαι. Καὶ ὅταν ἀπολαύωμεν οἴκους ἀναπαυτικοὺς, ἀγαθὰ, γαίας, καὶ εἰσοδήματα, ἢ τὰ ἀναγκαῖα μέσα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς

ἐδιώρισε διὰ τὸ πνευματικόν μας καλὸν, ζητοῦμεν ἀνάπαυσιν εἰς ταύτας τὰς ἀπολαύσεις. Εἴτε θλιβόμεθα εἴτε εὐδαιμονοῦμεν, εἶναι φανερὸν ὅτι ζητοῦμεν παρὰ πολὺ εἰς τὸ κτίσμα τὴν ἀνάπαυσίν μας. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν τὰς ἀπολαύσεις τῆς κτίσεως μὲ περισσοτέραν ζέσιν, ὅταν ὑστερώμεθα αὐτὰς, παρ' ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν τὸν Θεὸν αὐτόν; Δὲν ἠδυνόμεθα μᾶλλον εἰς τὴν ἀπόκτησιν αὐτῶν, παρ' εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ Θεοῦ; Καὶ ὅταν χάσωμεν αὐτὰς, τοῦτο δὲν μᾶς ταράττει περισσότερον, παρὰ τὴν στέρησιν τοῦ Θεοῦ; Δὲν μᾶς ἀρκεῖ, ὅτι ταῦτα εἶναι βοηθήματα πρὸς ἀναψυχὴν εἰς τὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν ὁδόν μας, ἀλλὰ πρέπει νὰ γίνωνται καὶ ὁ οὐρανός μας; Χριστιανὲ Ἀναγνῶστα, ἤθελα νὰ σὲ κάμω νὰ αἰσθανθῇς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην ὁποιανδήποτε εἰς τὸν κόσμον, ἐὰν ἤξευρα πῶς νὰ τὸ κάμω. Διότι ἡ μεγαλητέρα κρίσις τοῦ Κυρίου μὲ ἡμᾶς εἶναι περὶ τούτου. Καὶ διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ ἐνθέρμως νὰ θεωρήσῃς τὸ ἔλλογον τῶν παρουσῶν θλίψεων, καὶ τὴν ἀλογίαν τοῦ ἀναπαύεσθαι εἰς τὰς παρούσας ἀπολαύσεις, καθὼς καὶ τὴν ἀλογίαν τῆς διὰ τὸν θάνατον λύπης μας διὰ ν' ἀπολαύσωμεν αἰώνιον ἀνάπαυσιν.

Πρῶτον. διὰ ν' ἀποδείξω τὸ ἔλλογον τῶν παρουσῶν θλίψεων, θεωρήσετε ὅτι αὗται εἶναι ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν· μᾶς ἐμποδίζουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ ἀποτύχωμεν τὴν ἀνάπαυσίν μας, καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ χάσωμεν τὴν ὁδόν μας πρὸς αὐτήν. Ταχύνουσι τὰ βήματά μας πρὸς αὐτήν· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνοχλοῦσι τὴν σάρκα μας, καὶ ὑπὸ ταύτας ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ συχνὰ προγεύεται τὴν γλυκυτάτην ἀνάπαυσιν.

(1) Θεωρήσετε ὅτι κόπος καὶ θλίψις εἶναι ἡ συνήθης ὁδὸς πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ εἰς τὰ κοσμικὰ καὶ εἰς τὰ πνευματικά. Δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀνάπαυσις χωρὶς κόπον; Δὲν

κοπιάζετε καὶ κουράζεσθε πρῶτον καὶ ἔπειτα ἀναπαύεσθε; Ἡ ἡμέρα διὰ τὸν κόπον προηγεῖται καὶ μετὰ ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ νὺξ διὰ τὴν ἀνάπαυσιν. Διατί ἐπιθυμοῦμεν νὰ μεταβάλλωμεν τὴν τάξιν τῶν πνευματικῶν περισσότερον ἀπὸ τὴν τῶν κοσμικῶν; Εἶναι σταθερὰ ἀπόφασις, ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων πρέπει νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· (Πράξ. Ἀποσ. ιδ΄. 22.) καὶ ὅτι, « ἐὰν ὑπομένωμεν, θέλομεν συμβασιλεύσει μὲ τὸν Χριστὸν, » (Β΄. Τιμοθ. β΄. 12.) καὶ τί εἴμεθα ἡμεῖς, διὰ νὰ ἀνακληθῶσι τὰ διατάγματα τοῦ Θεοῦ πρὸς εὐχαρίστησίν μας;

(2) Αἱ θλίψεις εἶναι πολλὰ ὠφέλιμοι εἰς ἡμᾶς διὰ νὰ μᾶς ἐμποδίσωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ ἀποτύχωμεν τῆς ἀναπαύσεώς μας. Ἡ πρὸς τὸν οὐρανὸν κίνησις τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι θεληματικὴ καὶ ὄχι βεβιασμένη. Ἐκεῖνα λοιπὸν τὰ μέσα εἶναι τὰ πλέον ὠφέλιμα, τὰ ὁποῖα βοηθοῦσι τὸν νοῦν καὶ τὴν θέλησίν του. Τὸ κινδυνωδέστερον λάθος τῶν ψυχῶν μας εἶναι νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὸ κτίσμα ὡς Θεὸν, καὶ τὴν γῆν ὡς οὐρανόν. Ὁποίους θερμοὺς, καὶ περιπαθεῖς συλλογισμοὺς ἔχομεν διὰ τὸν κόσμον πρὶν αἱ θλίψεις ψυχράνωσι καὶ μετριάσωσιν αὐτούς! Αἱ θλίψεις ὁμιλοῦσι καταπειστικῶς καὶ θέλουσι σύρει τὴν ἀκρόασιν, ὅταν οἱ ἱεροκήρυκες δὲν εἰσακούωνται. Πολλάκις ὁ ταλαίπωρος Χριστιανὸς ἀρχίζει νὰ ἐπιθυμῇ τὰ πλούτη, τὴν εὐχαρίστησιν τῆς σαρκὸς καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὕτω χάνει τὴν διὰ τὸν Χριςὸν ἐπιθυμίαν του, καὶ τὴν διὰ τὰ ἄνω χαρὰν, ἑωσοῦ ὁ Θεὸς βάλῃ χεῖρα ἐπάνω εἰς τὸν πλοῦτόν του, ἢ τὰ τέκνα του, ἢ τὴν συνείδησίν του, ἢ τὴν ὑγείαν του, καὶ συντρίψῃ τὸ ὄρος του, τὸ ὁποῖον ἐστοχάζετο τόσον στερεόν. Καὶ τότε, ὅταν κείτεται εἰς τὰ δεσμὰ τοῦ Μανασσῆ, ἢ δεμένος εἰς τὴν κλίνην του, μὲ ἀτονίζουσαν ἀσθένειαν, ὁ κόσμος εἶναι μηδὲν, καὶ ὁ οὐρανὸς εἶναι κἄτι. Ἐὰν ὁ ἀγα-

πητός μας Κύριος δὲν ἔβαλλεν ὑπὸ τὰς κεφαλάς μας τὰς ἀκάνθας ταύτας, ἠθέλομεν κοιμᾶσθαι ὅλην τὴν ζωήν μας, καὶ χάσει τὴν δόξαν μας.

(3) Αἱ θλίψεις εἶναι προσέτι τὰ δραστικώτερα μέσα τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ μᾶς προφυλάττῃ ἀπὸ τοῦ νὰ χάσωμεν τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἀνάπαυσίν μας· ἄνευ τοῦ περιφράγματος τούτου τῶν ἀκανθῶν πρὸς ἀριστερὰν καὶ πρὸς δεξιάν, μόλις ἠθέλομεν φυλάττει τὸν δρόμον πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐὰν ὑπάρχῃ εἰς αὐτὸ ἓν μόνον μέρος ἀνοικτόν, πόσον ἕτοιμοι εἴμεθα νὰ τὸ εὕρωμεν, καὶ νὰ παρεκτραπῶμεν δι' αὐτοῦ. Ὅταν γινώμεθα ἀσελγεῖς, ἢ ὑπερήφανοι, ἢ φρονῶμεν τὰ τοῦ κόσμου, πόσον ἡ ἀσθένεια, ἢ ἄλλη τις θλῖψις μᾶς καταδαμάζει! Πᾶς Χριστιανὸς δύναται νὰ ὀνομάσῃ τὴν θλῖψιν ἕνα τῶν καλητέρων παιδαγωγῶν του, καὶ νὰ εἰπῇ μὲ τὸν Δαβίδ, « Πρὶν ταλαιπωρηθῶ ἐγὼ ἐπλανώμην, ἀλλὰ τώρα ἐφύλαξα τὸν λόγον σου. » (Ψαλμ. ριθ'. 67.) Πόσαι χιλιάδες ἐπιστρεψάντων ἁμαρτωλῶν δύνανται νὰ φωνάζωσι λέγοντες, Ὢ ὑγιὴς ἀῤῥωστία! ὢ χαρίεσσαι λῦπαι! ὢ ἐπικερδεῖς ζημίαι! ὢ πλουτίζουσα πτωχεία! ὢ μακαρία ἡμέρα, καθ' ἣν ἐταλαιπωρήθην! Ὄχι μόνον αἱ βοσκαὶ τοῦ δροσεροῦ χόρτου καὶ τὰ ἥσυχα ὕδατα, ἀλλὰ καὶ ἡ ῥάβδος καὶ ἡ βακτηρία μᾶς παρηγοροῦσιν. Ἂν καὶ ὁ λόγος καὶ τὸ πνεῦμα ἐκτελοῦσι τὸ κυριώτερον ἔργον, αἱ συμφοραὶ ὅμως οὕτως ἀνοίγουσι τὴν θύραν τῆς καρδίας, ὥστε ὁ λόγος εὑρίσκει εὐκολωτέραν τὴν εἴσοδον.

(4) Αἱ θλίψεις παρομοίως χρησιμεύουσιν εἰς τὸ νὰ ταχύνωσι τὰ βήματά μας πρὸς τὴν ἀνάπαυσίν μας. Ἦτο καλὸν μόνη ἡ ἀγάπη νὰ ἴσχυεν εἰς ἡμᾶς, καὶ νὰ προσειλκυόμεθα μᾶλλον εἰς τὸν οὐρανὸν παρὰ νὰ ὠθισθῶμεν πρὸς αὐτόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ καρδίαι μας εἶναι τόσον κακαί, ὥστε τὸ ἔλεος δὲν θέλει κατορθώσει τοῦτο, καλήτερον νὰ κινηθῶμεν πρὸς αὐτὸν

μαστιγούμενοι μὲ τὴν πλέον σκληρὰν μάστιγα, παρὰ νὰ ἀργήσωμεν ὡς αἱ μωραὶ παρθένοι ἕωσοῦ κλεισθῇ ἡ θύρα. Ὤ, πόση διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν προσευχῶν μας ὅταν ὑγιαίνωμεν καὶ ὅταν ἀσθενῶμεν, καὶ τῆς μετανοίας μας, ὅταν εὐτυχῶμεν καὶ ὅταν δυστυχῶμεν! Φεῦ! ἐὰν δὲν ᾐσθανόμεθα ἐνίοτε τὸ κέντρον, πόσον ἀργὰ οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν ἠθέλομεν κινεῖσθαι πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πονηρὰ φύσις μας τὸ ἀπαιτεῖ, διατί δὲν εὐχαριστούμεθα ὁ Θεὸς νὰ μᾶς κάμῃ καλὸν μὲ δραστικὰ μέσα; Κρῖνε, Χριστιανὲ, ἐὰν δὲν βαδίζῃς μὲ περισσοτέραν προσοχὴν καὶ ταχύτερον πρὸς τὸν οὐρανὸν εὑρισκόμενος εἰς θλίψεις, παρὰ εἰς τὴν εὐαρεστοτέραν καὶ εὐδαιμονεστέραν κατάστασίν σου.

(5) Θεώρησε περιπλέον· ἡ σὰρξ μόνον κατ' ἐξοχὴν ταράσσεται καὶ στενοχωρεῖται ἀπὸ τὰς θλίψεις. Εἰς τὰς περισσοτέρας θλίψεις μας, ἡ ψυχὴ εἶναι ἐλευθέρα, ἐκτὸς μόνον ἐὰν ἡμεῖς αὐτοὶ ἑκουσίως καταθλίβωμεν αὐτήν. Διατί λοιπὸν, ὦ ψυχή μου, λαμβάνεις τὸ μέρος ταύτης τῆς σαρκὸς καὶ παραπονεῖσαι ὡς αὐτὴ παραπονεῖται; Τὸ ἔργον σου ἔπρεπε νὰ ἦναι νὰ τὴν καταδαμάσῃς καὶ νὰ τὴν φέρῃς εἰς ὑποταγήν. Καὶ ἐὰν ὁ Θεὸς κάμνῃ τοῦτο διὰ σὲ, ἔπρεπε τάχα νὰ δυσαρεστῆσαι; Ἡ ἀρέσκειά της δὲν ἐστάθη ἡ αἰτία σχεδὸν τῶν πνευματικῶν σου θλίψεων; Διατί λοιπὸν ἡ δυσαρέσκειά της δὲν δύναται νὰ αὐξήσῃ τὴν χαράν σου; Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σύλας δὲν ἔπρεπε νὰ ψάλλωσιν, ἐπειδὴ οἱ πόδες των ἦσαν δεδεμένοι εἰς τὸ ξύλον; Τὰ πνεύματά των δὲν ἦσαν φυλακισμένα. Ἆ! ἀναξία ψυχή! αὗται εἶναι αἱ πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαριστίαι σου, διότι σὲ ἐπροτίμησε τόσον πρὸ τοῦ σώματός σου; Ὅταν αὐτὸ φθείρηται εἰς τὸν τάφον σὺ θέλεις εἶσαι σύντροφος τῶν τετελειωμένων πνευμάτων τῶν δικαίων. Εἰς τὸ μεταξὺ δὲ τοῦτο δὲν ἔχεις παρηγορίας, ὁποίας ἡ σὰρξ

δὲν γνωρίζει; Μὴ μεμψιμοιρῇς λοιπὸν διὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ Θεὸς φέρεται πρὸς τὸ σῶμά σου. Ἐὰν τοῦτο προήρχετο ἀπὸ ἔλλειψιν ἀγάπης πρὸς σὲ, δὲν ἤθελε φέρεσθαι τοιουτοτρόπως πρὸς ὅλους τοὺς πιστούς του. Μὴ περιμένῃς ποτὲ νὰ ἐξηγήσῃ ἀληθῶς ἡ σάρξ σου τί σημαίνει ἡ ῥάβδος αὐτή. Θέλει ὀνομάσει τὴν ἀγάπην μῖσος, καὶ εἰπεῖ ὅτι ὁ Θεὸς καταστρέφει, ἐνῷ σώζει· αὕτη εἶναι τὸ θλιβόμενον μέρος, καὶ διὰ τοῦτο ἀνοίκειον νὰ γίνῃ κριτής. Ἐὰν ἠδυνάμεθα ποτὲ νὰ πιστεύσωμεν τὸν Θεὸν, καὶ νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς διαγωγῆς του ἀπὸ τὸν λόγον του, καὶ ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν πρὸς τὰς ψυχάς μας, καὶ ἀπὸ τὴν σχέσιν πρὸς τὴν ἀνάπαυσίν μας, καὶ ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ φράξωμεν τὰ ὠτία μας ἐναντίον ὅλων τῶν παραπόνων τῆς σαρκὸς, τότε ἠθέλαμεν κάμει ἀληθεστέραν κρίσιν περὶ τῶν θλίψεών μας.

(6) Πάλιν θεωρήσετε· ὁ Θεὸς σπανίως δίδει εἰς τὸν λαόν του τόσον γλυκεῖαν πρόγνωσιν τῆς μελλούσης των ἀναπαύσεως, ὅσον εἰς τὰς βαθείας των θλίψεις. Φυλάττει τὰ πλέον πολύτιμά του ἐνδυναμωτικὰ διὰ τὸν καιρὸν τῆς μεγαλητέρας λειποθυμίας καὶ τῶν μεγαλητέρων κινδύνων. Τὰ δίδει ὅταν γνωρίζῃ ὅτι χρειάζονται, καὶ ὅτι θέλουσιν ἐκτιμᾶσθαι, καὶ ὅταν ἦναι βέβαιος ὅτι θέλουσι τὸν εὐχαριστήσει δι' αὐτὰ, καὶ ὅτι ὁ λαός του θέλει χαρῆ ἐξ αὐτῶν. Κατ' ἐξοχὴν δὲ ὅταν ὑποφέρωμεν ἀμέσως δι' αὐτὸν, σπανίως τότε ἀπολείπεται ἀπὸ τὸ νὰ γλυκαίνῃ τὸ πικρότερον ποτήριον. Μάρτυρες ἐνίοτε εἶχον μεγίστην χαράν. Πότε ὁ Χριστὸς ὡμίλησε μὲ τρόπον τόσον παρηγορητικὸν εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅσον ὅτε αἱ καρδίαι των ἦσαν λυπημέναι διὰ τὴν ἀναχώρησίν του; Πότε ἐφάνη μεταξύ των καὶ εἶπεν, « Εἰρήνη ὑμῖν, » παρ' ὅτε ἦσαν κεκλεισμένοι ἐκ τοῦ φόβου τῶν Ἰουδαίων; Πότε εἶδεν ὁ Στέφανος τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, εἰμὴ ὅτε παρέδιδε τὴν

ψυχήν του διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ; Δὲν εἶναι ἡ καλητέρα μας κατάστασις ἐκείνη, καθ' ἣν ἀπολαύομεν περισσότερον τὸν Θεόν; Διατί ἄλλο ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸν οὐρανόν; Ἐὰν περιμένωμεν οὐρανὸν σαρκικῶν ἡδονῶν, θέλομεν εὑρεθῆ λανθασμένοι. Συμπεραίνεται λοιπὸν, ὅτι ἡ θλίψις δὲν εἶναι κατάστασις τόσον κακὴ δι' ἕνα πιστὸν εἰς τὸν πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν δρόμον του. Εἴμεθα σοφώτεροι τοῦ Θεοῦ; Δὲν ἐξεύρει οὗτος τί εἶναι τὸ καλὸν δι' ἡμᾶς, ὅσον ἡμεῖς; ἢ δὲν φροντίζει τόσον διὰ τὸ καλόν μας, ὅσον ἡμεῖς διὰ τὸν ἑαυτόν μας; Ἀλλοίμονον, ἐὰν δὲν ἐφρόντιζε περισσότερον, καὶ ἐὰν δὲν μᾶς ἠγάπα περισσότερον παρ' ὅ,τι ἀγαπῶμεν ἡμεῖς, εἴτε αὐτὸν εἴτε τὸν ἑαυτόν μας! Μὴ εἴπῃς, Ἠδυνάμην νὰ ὑποφέρω ὁποιανδήποτε ἄλλην θλίψιν παρὰ αὐτήν. Ἐὰν ὁ Θεὸς σὲ ἔθλιβεν εἰς μέρος, ὅπου ἠδύνασο νὰ ὑποφέρῃς θλίψιν, τὸ εἴδωλόν σου δὲν ἤθελεν οὔτε ἀνακαλυφθῇ, οὔτε ἐκβληθῇ. Μηδὲ εἴπῃς, Ἐὰν ὁ Θεὸς μὲ ἠλευθέρονεν ἀπὸ αὐτὴν, εὐχαρίστως ἤθελα τὴν ὑποφέρει. Ὡς μηδὲν λογίζεσαι τὸ ὅτι σὲ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει « συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν σου; » Δὲν ἀρκεῖ ὅτι εἶσαι βέβαιος ὅτι θέλεις ἐλευθερωθῇ εἰς τὸν θάνατον; Οὔτε νὰ εἴπῃς, Ὅτι ἐὰν ἡ θλίψις μου δὲν μὲ κατέσταινεν ἀνίκανον εἰς τὰ χρέη μου, ἠδυνάμην νὰ τὴν ὑποφέρω. Δὲν σὲ κάμνει ἀνίκανον διὰ τὸ χρέος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τείνει εἰς τὴν ἰδίαν σου προσωπικὴν ὠφέλειαν, ἀλλ' εἶναι ἡ μεγαλητέρα ζωοποιὸς βοήθεια, τὴν ὁποίαν δύνασαι νὰ περιμένῃς. Ὅσον δὲ διὰ τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους χρέος σου, τοῦτο δὲν εἶναι πλέον χρέος σου ὅταν ὁ Θεὸς σὲ κάμῃ ἀνίκανον εἰς αὐτό. Ἴσως θέλεις εἰπεῖ, Οἱ εὐσεβεῖς εἶναι οἱ θλίβοντές με· ἐὰν ἦσαν ἀσεβεῖς εὐκόλως ἠδυνάμην νὰ τὸ ὑποφέρω. Ὁποιονδήποτε εἶναι τὸ ὄργανον, ἡ θλίψις εἶναι ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ ἡ ἐπαξία αἰτία σὺ ὁ ἴδιος. Καὶ δὲν εἶναι

καλήτερον νὰ ἀποβλέπῃς περισσότερον εἰς τὸν Θεόν σου, παρὰ εἰς τὸν ἑαυτόν σου; Δὲν γνωρίζεις ὅτι οἱ καλήτεροι ἄνθρωποι εἶναι ἀκόμη ἁμαρτωλοὶ κατὰ μέρος; Μὴ εἴπῃς, Ἐὰν εἶχα τὴν παρηγορίαν, τὴν ὁποίαν σὺ λέγεις, ὅτι ὁ Θεὸς φυλάττει εἰς καιροὺς θλίψεως, πλέον εὐχαρίστως ἤθελα τὴν ὑποφέρει· ἀλλὰ δὲν βλέπω τοιοῦτον πρᾶγμα. Ὅσῳ περισσότερον ὑποφέρεις ἕνεκα τῆς δικαιοσύνης, τόσῳ περισσότερον ἐμπορεῖς νὰ ἐλπίζῃς ταύτην τὴν εὐλογίαν· καὶ ὅσῳ περισσότερον ὑποφέρεις διὰ τὰς ἰδίας σου κακὰς πράξεις, τόσῳ περισσότερον ἀργεῖ ἡ γλυκύτης αὕτη νὰ ἔλθῃ. Δὲν ἀμελεῖς λοιπὸν, ἢ δὲν ἐναντιόνεσαι ὁ ἴδιος εἰς τὰς παρηγορίας, τὰς ὁποίας ἐπιθυμεῖς; Εἶχον τάχα καλὸν ἀποτέλεσμα αἱ θλίψεις σου, ἑτοιμάζουσαί σε εἰς παρηγορίαν; Δὲν εἶναι αἱ συμφοραὶ αἱ ὁποῖαι σὲ ἑτοιμάζουσιν εἰς παρηγορίαν, ἀλλ' ἡ καλὴ ἔκβασις καὶ ὁ καρπὸς τῶν συμφορῶν ἐπὶ τῆς καρδίας σου.

Δεύτερον. Διὰ νὰ σᾶς δείξω πόσον εἶναι ἄλογον, νὰ ἐπαναπαύησθε εἰς τὰς παρούσας ἀπολαύσεις, στοχάσθητε, ὅτι τοῦτο εἶναι εἰδωλολατρεία· ὅτι ἀντιβαίνει εἰς τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς τὰς ἔδωκεν· εἶναι τὸ μέσον τοῦ νὰ κάμωμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς τὰς ἀρνηθῇ νὰ τὰς ἀφαιρέσῃ, ἢ πικράνῃ· ὅτι τὸ νὰ ἀφεθῶμεν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἐνταῦθα ἀναπαύσεως, εἶναι ἡ μεγαλητέρα κατάρα· εἶναι νὰ ζητῶμεν ἀνάπαυσιν, ὅπου δὲν εὑρίσκεται· τὰ κτίσματα χωρὶς τὸν Θεὸν, ἤθελον ἐπιβαρύνει τὴν ἀθλιότητά μας· καὶ πρὸς βεβαίωσιν τούτου, δυνάμεθα νὰ συμβουλευθῶμεν τὴν ἰδίαν μας πεῖραν καὶ τὴν τῶν ἄλλων.

(1) Εἶναι παχυλὴ εἰδωλολατρεία τὸ νὰ εὑρίσκῃ τις τὴν ἀνάπαυσίν του εἰς κανὲν κτίσμα, ἢ μέσον τῆς χάριτος. Τοῦ Θεοῦ μόνου εἶναι ἰδιαίτερον προνόμιον νὰ ἦναι ἡ ἀνάπαυσις τῆς ψυχῆς. Καθὼς εἶναι προφανὴς εἰδωλολατρεία νὰ θέ-

τωμεν τὴν ἀνάπαυσίν μας εἰς πλούτη, ἢ τιμὰς, τοιουτοτρόπως εἶναι μόνον λεπτοτέρα εἰδωλολατρεία νὰ ἀναπαυώμεθα εἰς τὰ ἔξοχα μέσα τῆς χάριτος. Πόσον κακὰ θέλει ἐκλάβει αὐτὸ ὁ ἀγαπητὸς Κύριος ὅταν τὸν δίδωμεν αἰτίας νὰ παραπονῆται, ὡς παρεπονήθη ποτὲ περὶ τῶν ὁμοίων μας εἰδωλολατρῶν λέγων, « Ὁ λαός μου ἔγινεν ὡς πρόβατα ἀπολωλότα, ἐλησμόνησαν τὴν μάνδραν των »! (Ἱερεμ. ν΄. 6.) Ὁ λαός μου ἐμπορεῖ νὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν εἰς ὁποιονδήποτε ἄλλον παρὰ εἰς ἐμέ. Ἐμποροῦν νὰ εὐχαριστῶνται ὁ εἷς μὲ τὸν ἄλλον, ἀλλ' ὄχι εἰς ἐμέ. Ἐμποροῦν νὰ χαίρωσιν εἰς τὰ κτίσματά μου, καὶ τὰς τελετὰς, ἀλλ' ὄχι εἰς ἐμέ. Μάλιστα εἰς τοὺς ἰδίους των κόπους καὶ χρέη ζητοῦσι τὴν ἀνάπαυσιν, ἀλλ' ὄχι εἰς ἐμέ. Προτιμῶσι νὰ ἦναι ὁπουδήποτε ἀλλοῦ παρὰ μὲ ἐμέ. Ταῦτα τάχα εἶναι οἱ Θεοί των, ταῦτα τοὺς ἐξηγόρασαν; Θέλουν τάχα ταῦτα εἶσθαι καλήτερα εἰς αὐτοὺς, παρ' ὅτι ἤθελα εἶσθαι ἐγώ; Ἐὰν εἴχετε γυναῖκα, ἢ ἄνδρα, ἢ υἱὸν, οἱ ὁποῖοι ἐπροτίμων νὰ ἦναι πανταχοῦ μᾶλλον παρὰ εἰς τὴν συναναστροφήν σας, καὶ δὲν ἔχαιρον ποτὲ τόσον, ὅσον ὅτε ἦσαν μάλιστα μεμακρυσμένοι ἀπὸ σᾶς, δὲν ἠθέλετε ἐκλάβει τοῦτο ὡς κακόν; Οὕτω καὶ ὁ Θεός μας θέλει ἐκλάβει αὐτὸ δι' ἡμᾶς.

(2) Ἀντιβαίνεις εἰς τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔδωκε τὰς ἀπολαύσεις ταύτας. Τὰς ἔδωκε διὰ νὰ σὲ βοηθῶσιν εἰς τὸν δρόμον σου πρὸς αὐτὸν, καὶ εὐχαριστεῖσαι εἰς αὐτὰς ἀντ' αὐτοῦ; Σὲ τὰς ἔδωκεν ὡς ἀναπαυτικὰ ἐφόδια τοῦ δρόμου σου, καὶ θέλεις νὰ κατοικῇς εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ νὰ μὴ προχωρήσῃς περαιτέρω; Δύναται νὰ λέγηται περὶ τῶν παρηγοριῶν μας καὶ τῶν τελετῶν, ὡς λέγεται περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, « Ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ Κυρίου ἐπροπορεύετο ἔμπροσθεν αὐτῶν, διὰ νὰ ζητήσῃ τόπον ἀναπαύσεως δι' αὐτούς. » (Ἀριθ. ί. 33.) Τοιουτοτρόπως ἐμποροῦμεν

νὰ εἰπῶμεν καὶ περὶ παντὸς ἐλέους τοῦ Θεοῦ ἐνταῦθα. Ταῦτα δὲν εἶναι ἡ ἀνάπαυσις ἐκείνη, καθὼς ὡμολόγησεν ὁ Ἰωάννης, ὅτι αὐτὸς δὲν ἦτον ὁ Χριστὸς, ἀλλ' εἶναι « φωναὶ βοῶσαι εἰς ταύτην τὴν ἔρημον » διὰ νὰ μᾶς παραγγέλλωσι νὰ ἑτοιμαζώμεθα, « διότι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, » ἡ ἀληθὴς ἀνάπαυσίς μας, « ἐπλησίασε. » Τὸ νὰ ἀναπαυώμεθα ἐνταῦθα λοιπὸν, εἶναι νὰ στρέψωμεν ὅλα τὰ ἐλέη ἐναντίον τοῦ σκοποῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ἐδόθησαν, καὶ ἐναντίον τῆς ἰδίας μας ὠφελείας, καὶ νὰ καταστρέψωμεν τὸν ἑαυτόν μας μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ μᾶς βοηθήσῃ.

(3) Τοῦτο εἶναι τὸ μέσον νὰ κάμωμεν τὸν Θεὸν, ἢ νὰ μᾶς ἀρνηθῇ τὰ ἐλέη, τὰ ὁποῖα ζητοῦμεν, ἢ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ ἡμᾶς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀπολαύομεν, ἢ τοὐλάχιστον νὰ μᾶς τὰ πικράνῃ. Εἰς κανὲν ἄλλο πρᾶγμα δὲν εἶναι ὁ Θεὸς τόσον ζηλωτὴς, ὅσον εἰς τοῦτο. Ἐὰν εἶχες δοῦλον, τὸν ὁποῖον ἡ γυνή σου ἠγάπα περισσότερον ἀπὸ σὲ, δὲν ἤθελες ἐκλάβει αὐτὸ ὡς κακὸν ἀπὸ τοιαύτην γυναῖκα, καὶ δὲν ἤθελες ἐλευθερώσει τὸν οἶκόν σου ἀπὸ τοιοῦτον δοῦλον; Οὕτως ἐὰν ὁ Κύριος σὲ ἰδῇ ν' ἀρχίσῃς νὰ στερεόνησαι εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ λέγῃς, Ἐδῶ θέλω ἀναπαύεσθαι, οὐδὲν θαυμαστὸν ἐὰν ὀγλίγωρα εἰς τὴν ζηλοτυπίαν του σὲ κλονίσῃ. Ἐὰν σὲ ἀγαπᾷ, δὲν εἶναι θαυμαστὸν ἐὰν ἀφαιρέσῃ ἀπὸ σὲ ἐκεῖνο, μὲ τὸ ὁποῖον βλέπει ὅτι καταστρέφεις τὸν ἑαυτόν σου. Πολὺν καιρὸν ἐπαρατήρησα πολλοὺς, καὶ εἶδα, ὅτι, ὅτε ἐπεχειρίσθησαν μεγάλα ἔργα καὶ τὰ ἐτελείωσαν, ἢ ἐσκόπευσαν μεγάλα πράγματα εἰς τὸν κόσμον καὶ τὰ ἀπέκτησαν, ἢ ἔζησαν εἰς μεγάλην θλίψιν καὶ τὴν ὑπερενίκησαν, καὶ ἤρχισαν νὰ βλέπωσι τὴν κατάστασίν των μὲ εὐχαρίστησιν, καὶ νὰ ἀναπαύωνται εἰς αὐτὴν, τότε γενικῶς ἦσαν πλησίον εἰς τὸν θάνατον, ἢ τὸν ὄλεθρον. Ὅταν φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος ἅπαξ νὰ

εἰπῇ, « Ψυχὴ, ἀναπαύσου, » ἡ μετὰ ταῦτα εἴδησις εἶναι, « Ἀνόητε ταύτην τὴν νύκτα, » τοῦτον τὸν μῆνα, ἢ τοῦτον τὸν χρόνον, « ἀπαιτοῦσι τὴν ψυχήν σου ἀπὸ σὲ, καὶ εἰς ποῖον θέλουν εἶσθαι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἡτοίμασας; » Ποία οἰκία εἶναι, ὅπου δὲν κατοικεῖ ὁ ἀνόητος οὗτος; Ἂς σκεφθῶμεν ἐγὼ καὶ σεῖς, ἐὰν δὲν ἦναι αὕτη ἡ κατάστασίς μας. Πολλοὶ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ ἠφανίσθησαν ἀπὸ τὴν γῆν ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι ὑπερεκτιμῶντο καὶ ὑπερηγαπῶντο. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι αἱ δυσαρέσκειαί μας, καὶ τὰ παραπονήματά μας δὲν παροργίζουσι τόσον τὸν Θεὸν, οὔτε εἶναι τόσον ὀλέθρια εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν, ὅσον ἡ ὑπὲρ τὸ μέτρον γλυκεῖα ἀπόλαυσις εὐαρέστου καταστάσεως καὶ ἀνάπαυσις εἰς αὐτήν. Ἐὰν ὁ Θεὸς σὲ ἔθλιβε διὰ γυναικὸς, ἢ τέκνων, ἢ ἀγαθῶν, ἢ φίλων, εἴτε ἀφαιρῶν αὐτὰ ἀπὸ σὲ, εἴτε τὴν ἐξ αὐτῶν παρηγορίαν, παρατήρησε ἐὰν αὕτη δὲν ἦναι ἡ αἰτία. Διότι εἰς ὁποίαν κατάστασιν αἱ ἐπιθυμίαι σου ἀναπαυθῶσι, καὶ εἰπῇς, « Τώρα εἶμαι καλὰ, » τὴν κατάστασιν ταύτην κάμνεις Θεόν σου, καὶ ἐπιφέρεις τὴν ζηλοτυπίαν τοῦ Θεοῦ ἐναντίον αὐτῆς. Εἴτε εἶσθε φίλοι τοῦ Θεοῦ ἢ ἐχθροί του, δὲν ἐμπορεῖτε νὰ περιμένητε ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ἀφήσῃ νὰ ἀπολαύητε ἡσύχως τὰ εἴδωλά σας.

(4) Τὸ νὰ μᾶς ἀφήσῃ ὁ Θεὸς νὰ ἀπολαύωμεν ἐνταῦθα τὴν ἀνάπαυσίν μας, εἶναι ἡ μεγίστη κατάρα τῶν ὅσαι δύνανται νὰ πέσωσιν ἐπάνω εἰς ἡμᾶς. Ἦτο καλήτερον νὰ μὴν εἴχετε ποτὲ ἡμέραν ἀναπαύσεως εἰς τὸν κόσμον, διότι τότε ἡ κούρασις ἠδύνατο νὰ σᾶς κάμῃ νὰ ζητήσητε τὴν ἀληθῆ ἀνάπαυσιν. Ἀλλ' ἐὰν ἀφεθῆτε νὰ καθίσητε, καὶ νὰ ἀναπαύησθε ἐδῶ, ἄθλιοι χωρὶς ἀνάπαυσιν θέλετε εἶσθαι αἰωνίως. Τὸ νὰ ἔχωσι τὸ μερίδιόν των εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, εἶναι ἴδιον τῶν ἀθλιεστάτων ἁμαρτωλῶν. Εἶναι πρέπον λοιπὸν οἱ Χριστιανοὶ νὰ περιμένωσι τόσον ἐδῶ; Ἡ ἀνάπαυσίς μας εἶναι εἰς τὸν

οὐρανὸν, καὶ τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναπαυόμεθα, αὐτὸ κάμνομεν οὐρανόν μας. Καὶ τοιοῦτον οὐρανὸν μόνον θέλεις;

(5) Τοῦτο εἶναι νὰ ζητῶμεν ἀνάπαυσιν, ὅπου δὲν εὑρίσκεται. Ὁ κόπος σας θέλει εἶσθαι χαμένος, καὶ ἡ αἰώνιος ἀνάπαυσις τῆς ψυχῆς σας παρομοίως, ἐὰν οὕτω προχωρήσητε. Ἡ ἀνάπαυσίς μας συνίσταται μόνον εἰς τὴν πλήρη ἐπιτυχίαν τοῦ κυρίου σκοποῦ μας. Ἀλλὰ ταύτην δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, καὶ ἑπομένως οὔτε ἡ ἀνάπαυσίς μας δὲν πρέπει νὰ περιμένηται ἐνταῦθα. Δύναταί τις νὰ ἀπολαύσῃ τὸν Θεὸν εἰς τὴν καλητέραν ἐκκλησίαν ἐδῶ τόσον, ὅσον τότε εἰς τὸν οὐρανόν; Πόσον ὀλίγον ἀπολαύουσιν οἱ πιστοὶ ἐνταῦθα τὸν Θεὸν, καὶ ὅταν ἔχωσι τὰ καλήτερα μέσα, ἂς μαρτυρήσωσι τὰ παραπονήματά των. Αἱ λαμπρότεραι τελεταὶ, ἄνευ τοῦ Θεοῦ, εἶναι μόνον ἀσθενεῖς παρήγοροι. Πρέπει ὁ ὁδοιπόρος νὰ ἀναπαυθῇ εἰς τὸν δρόμον του; ὄχι· ἐπειδὴ ὁ οἶκός του εἶναι τὸ τέλος τοῦ δρόμου του. Ὅταν ἀποκτήσητε ὅλα, ὅσα τὰ κτίσματα καὶ τὰ μέσα δύνανται νὰ χορηγήσωσιν, ἔχετε τότε ὅλα, ὅσα ἠλπίζετε, ἐζητεῖτε εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ὑπεφέρετε; Νομίζω ὅτι δὲν τολμᾶτε νὰ εἰπῆτε τοῦτο. Ἡμεῖς ὁμοιάζομεν μὲ μικρὰ παιδία πεπλανημένα ἀπὸ τὴν οἰκίαν των, καὶ ὁ Θεὸς μᾶς ἐπαναφέρει, καὶ εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ παρεκτραπῶμεν εἰς ὁποιανδήποτε οἰκίαν, νὰ στεκώμεθα καὶ νὰ παίζωμεν εἰς τὸν δρόμον μὲ ὁποιονδήποτε πρᾶγμα, καὶ νὰ καθήμεθα εἰς πᾶσαν χλοάζουσαν ὄχθην, καὶ μὲ μεγάλην δυσκολίαν ἐπιστρέφομεν εἰς τὴν οἰκίαν. Εἴμεθα προσέτι ἐν τῷ μέσῳ τῶν κόπων καὶ τῶν κινδύνων μας, καὶ δυνάμεθα τάχα ν' ἀναπαυθῶμεν ἐδῶ; Ὁποῖον ἐπίπονον ἔργον ἔχομεν ἀναχεῖρας! Ἀποβλέψετε πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας, τὰς ψυχάς μας, καὶ τὸν Θεὸν, καὶ ἴδετε πόσον πολὺ ἔργον ἔχομεν νὰ κάμω-

μεν δι' ἕκαστον τούτων! Καὶ δυνάμεθα νὰ ἀναπαυθῶμεν ἐν τῷ μέσῳ ὅλων τῶν κόπων μας; Τωόντι ἐμποροῦμεν νὰ ἀναπαυώμεθα ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς λέγεται περὶ τῆς κιβωτοῦ, ὅτι « ἀνεπαύετο εἰς τὸ μέσον τοῦ Ἰορδάνου, » ὀλιγοχρόνιον καὶ μικρὰν ἀνάπαυσιν· ἢ, ὡς ὁ Ἀβραὰμ παρεκάλεσε τοὺς Ἀγγέλους νὰ εἰσέλθωσι καὶ νὰ ἀναπαυθῶσιν εἰς τὴν σκηνήν του, ὅπου δὲν ἤθελον βέβαια νὰ μείνωσι διὰ παντός. Ὁ Ἰσραὴλ τάχα ἔπρεπε νὰ μένῃ ἀναπαυόμενος εἰς τὴν ἔρημον ἀναμεταξὺ ὄφεων καὶ ἐχθρῶν καὶ κόπων καὶ λιμοῦ; Ἔπρεπεν ὁ Νῶε νὰ κάμῃ οἶκόν του τὴν κιβωτὸν, καὶ νὰ δυσαρεστῆται νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ αὐτὴν, ὅτε τὰ ὕδατα ἐστάθησαν; Πρέπει ὁ ναύτης νὰ ἐκλέξῃ διὰ κατοικίαν τὴν θάλασσαν, καὶ νὰ μένῃ ἀναπαυόμενος ἐν τῷ μέσῳ βράχων, καὶ ἄμμων, καὶ λυσσωδῶν τρικυμιῶν; πρέπει νὰ μένῃ ὁ στρατιώτης μεταξὺ τοῦ πυκνοτάτου πλήθους τῶν ἐχθρῶν του; Καὶ οἱ Χριστιανοὶ δὲν εἶναι τοιοῦτοι ὁδοιπόροι, τοιοῦτοι ναῦται, καὶ τοιοῦτοι στρατιῶται; Δὲν ἔχετε ἔσωθεν φόβους, καὶ ἔξωθεν ταραχάς; Δὲν εἴμεθα πάντοτε εἰς ἀδιακόπους κινδύνους; Δὲν δυνάμεθα νὰ τρώγωμεν, νὰ πίνωμεν, νὰ κοιμώμεθα, νὰ ἐργαζώμεθα, νὰ προσευχώμεθα, νὰ ἀκούωμεν, νὰ συνομιλῶμεν, εἰμὴ ἐν τῷ μέσῳ παγίδων, καὶ θέλομεν νὰ καθίσωμεν, καὶ νὰ ἀναπαυθῶμεν ἐδῶ; Ὦ Χριστιανὲ, ἀκολούθει τὸ ἔργον σου, θεώρει τοὺς κινδύνους σου, ἐπίμενε μέχρι τέλους, κέρδισε τὸ πεδίον τῆς μάχης, καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ, πρὶν συλλογισθῇς περὶ σταθερᾶς ἀναπαύσεως. Ὁπόταν ὁμιλῇς περὶ ἀναπαύσεως ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμοιάζεις τὸν Πέτρον ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος, « Δὲν ἐξεύρεις τί λέγεις. » Ἐὰν ὁ Χριστὸς, ἀντὶ νὰ εἰπῇ εἰς τὸν μετανοημένον λῃστὴν, « Σήμερον θέλεις εἶσθαι μὲ ἐμὲ εἰς τὸν παράδεισον, » ἔλεγεν, Ὅτι ἤθελεν ἀναπαύεσθαι ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν, δὲν ἤθελε τὸ ἐκλάβει ὡς ἐμπαιγμόν;

Μὲ φαίνεται ὅτι εἶναι κακὴ ἀνάπαυσις μεταξὺ ἀσθενειῶν καὶ πόνων, διωγμῶν καὶ στενοχωριῶν. Ἀλλ' ἐὰν κἀνὲν ἄλλο δὲν μᾶς καταπείθῃ, τοὐλάχιστον τὰ λείψανα τῶν ἁμαρτιῶν μας, αἱ ὁποῖαι τόσον εὐκόλως μᾶς περιπλέκουσι, βεβαίως ἔπρεπε νὰ πληροφορήσωσι τὸν ἀληθῆ Χριστιανὸν, ὅτι ἐδῶ δὲν εἶναι ἡ ἀνάπαυσίς του. Λέγω λοιπὸν εἰς καθένα, ὅστις συλλογίζεται περὶ ἀναπαύσεως ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, « Σηκωθῆτε καὶ ἀναχωρήσετε, διότι αὕτη δὲν εἶναι ἡ ἀνάπαυσίς σας, ἐπειδὴ ἐμιάνθη. » (Μιχ. β΄. 10.) Τὰ πράγματα ταῦτα, ἐκ τῆς φύσεώς των, δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἡ ἀνάπαυσις τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ. Εἶναι τόσον πτωχὰ, ὥστε δὲν δύνανται νὰ μᾶς πλουτίσωσι, τόσον χαμερπῆ, ὥστε δὲν δύνανται νὰ μᾶς ὑψώσωσιν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, τόσον κενὰ, ὥστε δὲν δύνανται νὰ πληρώσωσι τὰς ψυχάς μας, καὶ διαρκοῦσι τόσον ὀλίγον, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἡ αἰώνιός μας εὐχαρίστησις! Ἐὰν ἡ εὐτυχία, ἢ ὁποιονδήποτε ἄλλο, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦμεν ἐδῶ, ἦναι ἀνάξια νὰ ἦναι Θεοί μας, εἶναι ὡσαύτως ἀνάξια νὰ ἦναι καὶ ἡ ἀνάπαυσίς μας. Ἡ ἀνάπαυσις τῆς ψυχῆς πρέπει νὰ ἦναι ἱκανὴ νὰ χορηγῇ εἰς αὐτὴν παντοτεινὴν εὐχαρίστησιν. Ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν τὰ κτίσματα χορηγοῦσι, γηράσκει καὶ ὀλιγοστεύει μετὰ βραχεῖαν ἀπόλαυσιν. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἔβρεχε μάννα, τροφὴν ἀγγέλων, ταχέως ἠθέλομεν τὸ ἀηδιάσει. Ἐὰν αἱ ἐπὶ τῆς γῆς εὐχαριστήσεις μας δὲν ἔχωσι νεαρόν τι διὰ νὰ τὰς ὑποστηρίζῃ, ἀρχίζουσι νὰ μᾶς προξενῶσι κόρον. Ὅλα τὰ πράγματα εἶναι εἰς ἡμᾶς, ὡς τὰ ἄνθη εἰς τὴν μέλισσαν· ὀλίγον μόνον μέλι ὑπάρχει εἰς καθὲν, διὰ τοῦτο ἐπιπολαίως μόνον γευόμεθα αὐτὸ, καὶ μεταβαίνομεν εἰς τὸ ἄλλο. Ὅσῳ περισσότερον γνωρίζεται τὸ κτίσμα, τόσῳ ὀλιγωτέραν εὐχαρίστησιν χορηγεῖ. Ἐκεῖνοι μόνον ἐφελκύονται ἀπ' αὐτὸ, οἱ ὁποῖοι δὲν παρατηροῦσιν, εἰμὴ

τὴν ἐξωτερικήν του ὡραιότητα, χωρὶς νὰ βλέπωσι τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ματαιότητα. Ὅταν γνωρίζωμεν βαθέως τὴν κατάστασιν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ ἀνακαλύπτωμεν τὸ κακὸν ὡς καὶ τὸ καλὸν, τὰ ἐλαττώματά των ὡς καὶ προτερήματά των, τότε παύομεν τὸν θαυμασμόν μας.

(6) Τὸ νὰ ἔχωμεν τὰ κτίσματα καὶ τὰ μέσα, ἄνευ τοῦ Θεοῦ, εἶναι αὔξησις τῆς ἀθλιότητός μας. Ἐὰν ἔλεγεν ὁ Θεὸς, Λάβετε τὰ κτίσματά μου, τὸν λόγον μου, τοὺς δούλους μου, τὰς τελετάς μου, ἀλλ᾽ ὄχι ἐμὲ, ἠθέλετε νομίσει αὐτὸ εὐδαιμονίαν; Ἐὰν εἴχετε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι τὸν λόγον, ὅστις εἶναι Θεὸς, ἢ τὸν ἄρτον τοῦ Κυρίου, καὶ ὄχι τὸν Κύριον, ὅστις εἶναι ἀληθὴς ἄρτος, ἢ ἐὰν ἠδύνασθε νὰ κράξητε μὲ τοὺς Ἰουδαίους, « Ὁ Ναὸς τοῦ Κυρίου, » καὶ δὲν εἴχετε τὸν Κύριον τοῦ Ναοῦ, τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι μικρὰ εὐδαιμονία. Εὐδαιμονεστέρα, ἢ ἀθλιωτέρα ἦτον ἡ Καπερναοὺμ, διότι εἶδε τὰ μεγάλα ἔργα ὅσα εἶδον, καὶ ἤκουσαν τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ τοὺς ὁποίους ἤκουσαν; Βεβαίως ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐξάνει τὴν ἁμαρτίαν μας καὶ τὴν ἀθλιότητά μας δὲν δύναται νὰ ἦναι ἡ ἀνάπαυσίς μας.

(7) Πρὸς βεβαίωσιν ὅλου τούτου δυνάμεθα νὰ συμβουλευθῶμεν τὴν ἰδίαν μας πεῖραν καὶ τὴν τῶν ἄλλων. Ἄπειροι ἠγωνίσθησαν νὰ εὕρωσιν ἐπὶ γῆς τὴν ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ κἀνεὶς δὲν εὗρε ποτὲ ἱκανὴν διὰ τὴν ψυχήν του. Ἡδονὰς δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι εὗρον, ἀνάπαυσιν ὅμως καὶ τελείαν εὐχαρίστησιν δὲν εὗρον ποτέ. Καὶ πρέπει ἔπειτα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ εὕρωμεν ὅ,τι κἀνεὶς ἄλλος πρὸ ἡμῶν ἄνθρωπος δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ποτέ; Ὡς μηδὲν ἔχει ὁ Ἀχαβ τὸ βασίλειόν του χωρὶς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ναβοθέ· πλὴν τὸν εὐχαρίστησε τάχα ὅταν τὸν ἀπέκτησεν; Ἐὰν ὡς ἡ περιστερὰ τοῦ Νῶε διεπερᾶτε τὸν κόσμον ὅλον διὰ νὰ

εὑρῆτε τόπον ἀναπαύσεως, ἠθέλετε ἐπιστρέψει ὁμολογοῦντες ὅτι δὲν δύνασθε νὰ εὑρῆτε κανένα. Ἐρωτήσετε τὴν τιμὴν, ὑπάρχει ἐν αὐτῇ ἀνάπαυσις; Ὁποίαν δύνασθε νὰ ἔχητε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν θυελλωδῶν ὀρέων ἢ εἰς τὰς φλόγας τῆς Αἴτνης. Ἐρωτήσετε τὰ πλούτη, ὑπάρχει ἀνάπαυσις ἐνταῦθα; Ὁποία ὑπάρχει εἰς στρῶμα ἀκανθῶν. Ἐὰν ζητῆτε ἀνάπαυσιν εἰς κοσμικὴν ἡδονὴν, θέλετε εὑρεῖ τοιαύτην, ὁποίαν ἔχει ὁ ἰχθὺς καταπίνων τὸ δόλωμα. Ὅταν ἡ ἡδονὴ ἦναι γλυκυτάτη, ὁ θάνατος εἶναι πλησιέστατος. Ὑπάγετε εἰς τὴν παιδείαν, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς θείας τελετὰς, καὶ ἐρωτήσετε, ἐὰν καὶ ἐκεῖ αἱ ψυχαί σας δύνανται νὰ ἀναπαύωνται. Δύνασθε τωόντι νὰ ἀπολαύσητε ἐξ αὐτῶν ὀλίγην τινὰ ἐλπίδα, ὡς φύλλον ἐλαίας, ἐπειδὴ ταῦτα εἶναι μέσα πρὸς τὴν ἀνάπαυσίν σας, καὶ ἔχουσι σχέσιν μὲ τὴν αἰωνιότητα, πλὴν τελείαν εὐχαρίστησιν οὔτε εἰς αὐτὰ θέλετε εὑρεῖ, ἀλλὰ θέλετε μείνει, καθὼς προτήτερα, χωρὶς ἀνάπαυσιν. Πόσον καλὰ ὅλα ταῦτα ἠδύναντο νὰ μᾶς ἀποκριθῶσιν, ὡς ὁ Ἰακὼβ τὴν Ῥαχὴλ, « Εἶμαι ἐγὼ εἰς τόπον Θεοῦ, » διὰ νὰ ἔλθητε πρὸς ἐμὲ δι᾽ ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς; Καμμία κατάστασις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸν κόσμον, οὔτε αὐλὴ, οὔτε χωρία, οὔτε κωμοπόλεις, οὔτε πόλεις, οὔτε ἐργαστήρια, οὔτε ἀγροὶ, οὔτε θησαυροὶ ἢ βιβλιοθῆκαι, μοναξιὰ ἢ κοινωνία, σπουδαὶ ἢ ἄμβωνες, δύναται νὰ μᾶς χορηγήσῃ τοιοῦτόν τι ὁποῖον ἡ ἀνάπαυσις αὕτη. Ἐὰν ἠδύνασθε νὰ ἐρωτήσητε ὅλους τοὺς νεκροὺς ὅλων τῶν γενεῶν, ἢ τοὺς ζῶντας εἰς ὅλα τὰ κράτη, ὅλοι ἤθελον σᾶς εἰπεῖ, Ἐδῶ δὲν ὑπάρχει ἀνάπαυσις. Ἐὰν ἡ πεῖρα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων δὲν σᾶς πείθῃ, θεωρήσετε καὶ τὴν ἰδικήν σας. Δύνασθε νὰ ἐνθυμηθῆτε κατάστασιν, ἡ ὁποία σᾶς ἔδωκε τελείαν εὐχαρίστησιν; ἢ ἐὰν δύνασθε, τάχα διήρκεσε; Στοχάζομαι ὅτι ὅλοι ἡμεῖς ἐμποροῦμεν νὰ

εἴπωμεν περὶ τῆς ἐπιγείου ἀναπαύσεώς μας καθὼς ὁ Παῦλος περὶ τῆς ἐλπίδος μας, « Ἐὰν εἰς ταύτην τὴν ζωὴν ἔχωμεν μόνον τὴν ἐλπίδα, εἴμεθα ἐλεεινότεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. »

Ἐὰν λοιπὸν, εἴτε ἡ Γραφὴ, εἴτε τὸ λογικὸν, εἴτε ἡ πεῖρα ἡμῶν αὐτῶν, εἴτε ἡ πεῖρα τοῦ κόσμου ὅλου δύναται νὰ μᾶς πληροφορήσῃ, ἐμποροῦμεν νὰ καταλάβωμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάπαυσις ἐδῶ. Καὶ ὅμως οἱ περισσότεροι ἀπὸ ἡμᾶς πόσον ἔνοχοι εἴμεθα εἰς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην! Ποσάκις χωλαίνομεν καὶ σταματοῦμεν πρὶν λάβωμεν τὸν Κύριον, ὡς τὴν ἀνάπαυσίν μας! Ὁποῖα βίαια μέσα πρέπει νὰ μεταχειρίζηται ὁ Θεὸς διὰ νὰ μᾶς ἀποσπᾷ ἀπὸ κάθε κατάστασιν, μήπως καθίσωμεν καὶ ἀναπαυθῶμεν εἰς αὐτήν! Ἐὰν ὁ Θεὸς μᾶς δώσῃ εὐτυχίαν, πλούτη, ἢ τιμὰς, ἡμεῖς εἰς τὰς καρδίας μας χορεύομεν ἔμπροσθεν εἰς αὐτὰ, ὡς οἱ Ἰσραηλῖται ἔμπροσθεν τοῦ μόσχου των, καὶ λέγομεν, « Οὗτοι εἶναι οἱ Θεοί σου, » καὶ συμπεραίνομεν ὅτι « εἶναι καλὸν νὰ ἤμεθα ἐδῶ. » Ἐὰν πικράνῃ ὅλα ταῦτα, πόσην ὀλίγην ἀνάπαυσιν ἔχομεν ἑωσοῦ ἡ κατάστασίς μας γλυκανθῇ, διὰ νὰ καθίσωμεν πάλιν καὶ νὰ ἀναπαυθῶμεν ὅπου ἤμεθα! Ἐὰν προχωρήσῃ εἰς τὴν θεραπείαν, καὶ ὅλως ἀφαιρέσῃ τὸ κτίσμα, τότε πόσον ἀγωνιῶμεν καὶ φωνάζομεν καὶ παρακαλοῦμεν διὰ νὰ τὸ ἀποκαταστήσῃ, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ λάβωμεν αὐτὸ πάλιν ὡς τὴν ἀνάπαυσίν μας! Καὶ ἐνῷ εἴμεθα ἐστερημένοι τοῦ προτέρου ἡμῶν εἰδώλου, ὅμως, ἀντὶ νὰ προσέλθωμεν εἰς τὸν Θεὸν, ἡδυνόμεθα εἰς τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἀναλάβωμεν αὐτό· καὶ ταύτην τὴν ἐλπίδα κάμνομεν ἀνάπαυσίν μας, ἢ ζητοῦμεν ἀπὸ κτίσμα εἰς κτίσμα νὰ εὕρωμεν τὶ διὰ νὰ ἀντικατασταθῇ εἰς τὸν τόπον του· μάλιστα ἐὰν δὲν εὕρωμεν ἀναπλήρωσιν τινὰ, καλήτερα θέλομεν νὰ μένωμεν εἰς τὴν ἀθλιότητα ταύτην, καὶ

νὰ κάμωμεν ἀνάπαυσιν ἄθλιόν τι ὄν, παρὰ νὰ ἀφήσωμεν ὅλα καὶ νὰ προσέλθωμεν εἰς τὸν Θεόν. Ὦ ἐπάρατος ἀποστροφὴ τῶν ψυχῶν μας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ! Ἐὰν ὑπῆρχε τόπος εἰς τὴν κόλασιν ὑποφερτὸς, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μᾶλλον ἤθελε νὰ ἔχῃ τὴν ἀνάπαυσίν της, παρὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν Θεόν. Μάλιστα ὅταν μᾶς φέρῃ εἰς ἑαυτὸν, καὶ μᾶς καταπείσῃ περὶ τῆς ἀξίας τῶν ὁδῶν του, καὶ τῆς λατρείας αὐτοῦ, ἡ τελευταία πλάνη εἶναι ὅτι θέλομεν μᾶλλον νὰ ἀναπαυθῶμεν εἰς τὰς ὁδοὺς, αἵτινες φέρουσι πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰς τὰς τελετὰς, αἵτινες ὁμιλοῦσι περὶ αὐτοῦ, καὶ εἰς τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ῥέουσιν ἐξ αὐτοῦ, παρὰ νὰ προσέλθωμεν ὁλωσδιόλου εἰς αὐτόν. Χριστιανὲ, μὴ θαυμάσῃς διότι ὁμιλῶ τόσον πολὺ περὶ ἀναπαύσεως εἰς ταῦτα. Πρόσεχε μήπως αὕτη ἀποβῇ ἡ ἰδική σου κατάστασις. Ὑποθέτω ὅτι εἶσαι τοσοῦτον καταπεπεισμένος περὶ τῆς ματαιότητος τοῦ πλούτου, τῶν τιμῶν, καὶ τῶν ἡδονῶν, ὥστε δύνασαι εὐκολώτερον νὰ τὰς ἀποβάλῃς· καὶ καλὸν, ἐὰν ἔχῃ οὕτω· ἀλλὰ τὰ μέσα τῆς χάριτος ὑποπτεύεσαι ὀλιγώτερον, καὶ νομίζεις, ὅτι ἡ ἐπ' αὐτοῖς ἡδονή σου δὲν δύναται ποτὲ νὰ ἦναι ὑπέρμετρος, καὶ μάλιστα βλέπων τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους καταφρονοῦντας αὐτὰ, ἢ πολλὰ ὀλίγον ἡδυνομένους εἰς ταῦτα! Γνωρίζω ὅτι αὐτὰ πρέπει νὰ ἀγαπῶνται, καὶ νὰ ἐκτιμῶνται, καὶ ἐκεῖνος, ὅστις ἡδύνεται εἰς κοσμικόν τι πρᾶγμα μᾶλλον, ἢ εἰς αὐτὰ, δὲν εἶναι Χριστιανός. Ἀλλ' ὅταν μένωμεν εὐχαριστημένοι εἰς τὰς τελετὰς ἄνευ τοῦ Θεοῦ, καὶ προτιμῶμεν νὰ παρευρισκώμεθα εἰς λόγον τινὰ, παρὰ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ νὰ ἤμεθα μέλη μόνον τῆς ἐνταῦθα ἐκκλησίας, παρὰ νὰ σπεύδωμεν εἰς τὸ νὰ γίνωμεν καὶ τῆς ἐν οὐρανοῖς τελείας ἐκκλησίας, τοῦτο εἶναι λυπηρὸν σφάλμα. Ἡ ψυχή σου ἂς ἡδύνεται εἰς τὰς τελετὰς, καθόσον ὁ Θεὸς συνοδεύει αὐτὰς, ἀλλ' ἐνθυμοῦ ὅτι δὲν εἶναι αὗται ὁ οὐρανὸς, ἀλλ' αἱ

ἀπαρχαὶ αὐτοῦ. « Ἐφόσον κατοικοῦμεν εἰς τὸ σῶμα, ξενιτευόμεθα ἀπὸ τὸν Κύριον, » καὶ ἐφόσον ξενιτευόμεθα ἀπ' αὐτὸν, ξενιτευόμεθα ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσίν μας. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ ἦναι τόσον ἀπὼν ἀπὸ ἡμᾶς, ὅσον ἡμεῖς ἀπὸ αὐτὸν, καὶ τοσοῦτον ἀδιάθετος νὰ ἦναι ἡ ἀνάπαυσίς μας, ὅσον εἴμεθα ἡμεῖς νὰ ἀναπαυώμεθα εἰς αὐτὸν, ἠθέλομεν ἀφεθῆ εἰς αἰώνιον ἀπ' αὐτοῦ χωρισμὸν χωρὶς ἀνάπαυσιν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, καθὼς συναισθάνεσθε τὸ παράνομον τῶν ἐπιγείων δυσαρεσκειῶν σας, τοιουτοτρόπως συναισθάνεσθε καὶ τὰς ἀνόμους σας εὐχαριστήσεις, καὶ παρακαλεῖτε τὸν Θεὸν αὐτὰς πολὺ περισσότερον νὰ συγχωρήσῃ. Καὶ πρὸ πασῶν τῶν πληγῶν, ἐκτὸς τῆς κολάσεως, προσέχετε νὰ ἐπαγρυπνῆτε καὶ νὰ προσεύχησθε νὰ μὴ ἀποκατασταθῆτε οὐδαμοῦ, εἰμὴ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ νὰ μὴ ἀναπαυθῶσιν αἱ ψυχαί σας εἰς κἀνὲν ἄλλο πρᾶγμα, εἰμὴ εἰς μόνον τὸν Θεόν.

Τρίτον. Τὸ ἀκόλουθον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ θεωρήσωμεν, εἶναι ἡ ἄλογος ἀπαρέσκεια ἡμῶν τοῦ νὰ ἀποθάνωμεν διὰ νὰ δυνηθῶμεν ν' ἀπολαύσωμεν τὴν ἀνάπαυσιν τῶν πιστῶν. Ἀργοποροῦμεν, ὡς ὁ Λὼτ εἰς τὰ Σόδομα, ἕωσοῦ ὁ Κύριος εὐσπλαγχνιζόμενος, μᾶς ἀποσπάσῃ ἐναντίον τῆς θελήσεώς μας. Ὁμολογῶ ὅτι ὁ θάνατος καθ' ἑαυτὸν δὲν εἶναι ἐπιθυμητός· ἀλλ' ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀνάπαυσις τῆς ψυχῆς εἶναι ἐπιθυμητὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ θάνατος εἶναι ἡ κοινὴ διάβασις. Ἐπειδὴ κλίνομεν εἰς τὸ νὰ στοχαζώμεθα ὡς μικρὰν τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, ἂς ἐκθέσω τὴν φύσιν καὶ τὴν θεραπείαν διὰ διαφόρων σκέψεων, ὡς παραδείγματος χάριν, ὅτι περιέχει πολλὴν ἀπιστίαν. Ἐὰν τῳόντι ἐπιστεύομεν ὅτι ἡ ἐπαγγελία τῆς δόξης ταύτης εἶναι λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθῶς φρονεῖ ὡς ὁμιλεῖ, καὶ ἔχει πληρεστάτην ἀπόφασιν νὰ τὸ ἐκτελέσῃ· ἐὰν ἐπιστεύομεν τῳόντι, ὅτι ὑπάρχει

αὐτοῦ τοιαύτη μακαριότης ἡτοιμασμένη διὰ τοὺς πιστοὺς, βεβαίως ἠθέλομεν εἶσθαι ἀνυπόμονοι εἰς τὴν ζωὴν, καθὼς τώρα εἴμεθα περίφοβοι εἰς τὸν θάνατον, καὶ ἠθέλομεν στοχάζεσθαι πᾶσαν ἡμέραν ἓν ἔτος, ἑωσοῦ φθάσῃ ἡ τελευταία ἡμέρα μας. Εἶναι δυνατὸν νὰ πιστεύωμεν ἀληθῶς ὅτι ὁ θάνατος θέλει μᾶς μεταθέσει ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα εἰς τοιαύτην δόξαν, καὶ νὰ μὴ θέλωμεν ν' ἀποθάνωμεν; Ἐὰν ἀμφιβολίαι περὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν μερίδος εἰς τὴν δόξαν ἐκείνην κάμνωσιν ἡμᾶς νὰ φοβώμεθα, ἀληθὴς ὅμως πίστις περὶ τῆς βεβαιότητος καὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς ἀναπαύσεως ταύτης, ἤθελε μᾶς κάμει ἀνησύχους, ἑωσοῦ γίνῃ σαφὲς τὸ εἰς αὐτὴν δικαίωμά μας. Ἂν καὶ εἰς τὰ στόματά μας ὑπάρχῃ πολλὴ πίστις καὶ Χριστιανισμὸς, εἰς τὰς καρδίας μας ὅμως ὑπάρχει πολλὴ ἀπιστία καὶ ἐθνοφροσύνη, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ πρωτίστη αἰτία τῆς τόσης πρὸς τὸν θάνατον ἀποστροφῆς μας. Τοῦτο προσέτι ἀποδίδεται εἰς τὴν ψυχρότητα τῆς ἀγάπης ἡμῶν. Ἐὰν ἀγαπῶμεν τὸν φίλον μας, ἀγαπῶμεν καὶ τὴν κοινωνίαν του, ἡ μὲν παρουσία του εἶναι παρηγορητικὴ, ἡ δὲ ἀπουσία του λυπηρά· ὅταν ἔρχηται πρὸς ἡμᾶς, τὸν δεχόμεθα μὲ χαράν· ὅταν ἀποθάνῃ, θρηνοῦμεν, καὶ συνήθως ὑπερθρηνοῦμεν. Τὸ νὰ ἤμεθα κεχωρισμένοι ἀπὸ πιστὸν φίλον, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ν' ἀποσπάσῃ τις ἓν μέλος τοῦ σώματός μας. Καὶ δὲν ἠθέλομεν ἔχει διὰ τὸν Θεὸν τοιοῦτον πόθον, ἐὰν τῳόντι ἠγαπῶμεν αὐτόν; μάλιστα δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν πολὺ περισσότερον, καθὼς αὐτὸς εἶναι ὑπὲρ πάντας τοὺς φίλους ἀξιαγαπητότερος; Εἴθε ὁ Κύριος νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ ἀποβλέπωμεν ἀκριβῶς εἰς τὰς καρδίας μας, καὶ νὰ προσέξωμεν καλῶς μὴ ἀπατηθῶμεν εἰς τοῦτο τὸ πρᾶγμα. Ὅ,τι καὶ ἂν δοξάζωμεν, ἐὰν ἀγαπῶμεν ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ ἄνδρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνον, ἢ φίλον, ἢ πλούτη, ἢ αὐτὴν

τὴν ζωὴν περισσότερον ἀπὸ τὸν Χριστὸν, διόλου δὲν εἴμεθα εἰσέτι ἀπὸ τοὺς εἰλικρινεῖς μαθητάς του. Τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως, ἡ ἐρώτησις δὲν θέλει εἶσθαι, Ποῖος ἐκήρυξε περισσότερον, ἢ ἤκουσε περισσότερον, ἢ ὡμίλησε πολλά; ἀλλὰ, Ποῖος ἠγάπησε τὸν Χριστὸν περισσότερον. Ὁ Χριςὸς δὲν θέλει δεχθῆ λόγους, προσευχὰς, νηστείας, οὔτε «τὴν προσφορὰν τῶν ἀγαθῶν μας,» οὔτε «τὸ καύσιμον τῶν σωμάτων,» ἀντὶ τῆς ἀγάπης. Τὸν ἀγαπῶμεν, καὶ δὲν μᾶς μέλει πόσον καιρὸν ἀποδημοῦμεν ἀπ' αὐτοῦ; Ἦτο τοιαύτη χαρὰ εἰς τὸν Ἰακὼβ νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰωσὴφ εἰς τὴν Αἴγυπτον; καὶ ἡμεῖς νὰ ἤμεθα εὐχαριστημένοι ἄνευ τῆς ὄψεως τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν δόξαν, καὶ ἐνταυτῷ νὰ λέγωμεν ὅτι τὸν ἀγαπῶμεν; Δὲν τολμῶ νὰ συμπεράνω ὅτι δὲν ἔχομεν ἀγάπην παντάπασιν, ὅταν δυσαρεςώμεθα ν' ἀποθάνωμεν. Ἀλλὰ τολμῶ νὰ εἰπῶ ὅτι ἐὰν ἡ ἀγάπη μας ἦτο περισσοτέρα, ἠθέλομεν ἀποθάνει μὲ περισσοτέραν εὐχαρίστησιν. Ἐὰν ἡ ἁγία αὕτη φλὸξ ἦτο καλῶς ἀναμμένη εἰς τὰ στήθη μας, ἠθέλομεν φωνάζει μὲ τὸν Δαβὶδ, «Καθὼς ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος τοὺς ῥύακας τῶν ὑδάτων, οὕτως ἡ ψυχή μου σὲ ἐπιποθεῖ, Θεέ! Διψᾷ ἡ ψυχή μου τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, πότε θέλω ἔλθει καὶ θέλω φανῆ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ;» Διὰ τῆς ἀπαρεσκείας μας εἰς τὸν θάνατον, φαίνεται ὅτι ὀλίγον ἐβαρύνθημεν τὴν ἁμαρτίαν. Ἐὰν ἐστοχαζόμεθα τὴν ἁμαρτίαν, ὡς τὸ μέγιστον κακὸν, δὲν ἠθέλομεν ἔχει εὐχαρίστησιν νὰ ἔχωμεν αὐτὴν σύντροφον τόσον καιρόν. Ὦ μωρὰ ἁμαρτωλὴ καρδία, τοσοῦτον καιρὸν ἐστάθης καταγώγιον ὅλων τῶν ἀκαθάρτων ἐπιθυμιῶν; πηγὴ ἀδιακόπως ἀναβλύζουσα τὰ πικρὰ ὕδατα τῆς παραβάσεως, καὶ ἀκόμη δὲν ἐκουράσθης; Ἀθλία ψυχὴ, τοσοῦτον καιρὸν ἐστάθης πληγωμένη εἰς ὅλας τὰς δυνάμεις σου, τόσον πολὺ ἠτονισμένη εἰς ὅλας τὰς πράξεις

σου, τοσοῦτον καρποφόρος γῆ ὅλων τῶν ἀνομιῶν, καὶ ἀκόμη δὲν ἐκουράσθης; Ἤθελες ἀκόμη νὰ κῆσαι εἰς τὰ ἐλαττώματάσου; Ἡ ἁμαρτία σου τάχα ἀπέβη τόσον ὠφέλιμος, τόσον ἀναγκαῖος σύντροφος, ἀσχολία τόσον ἡδονική, ὥστε φοβεῖσαι τόσον τὴν ἡμέραν τοῦ χωρισμοῦ; Δὲν δύναται ὁ Θεὸς δικαίως νὰ σὲ δώσῃ τὰς ἐπιθυμίας σου, καὶ νὰ ἐπισφραγίσῃ τὸν ποθητόν σου ἀπ' αὐτοῦ ἀπομακρυσμὸν, « καὶ νὰ τρυπήσῃ τὰ ὠτία σου εἰς τὰς θύρας » ταύτης τῆς ἀθλιότητος, καὶ νὰ σὲ ἀποκλείσῃ αἰωνίως ἀπὸ τὴν δόξαν του; Τοῦτο δεικνύει ὅτι δὲν συναισθανόμεθα τὴν ματαιότητα τοῦ κτίσματος, ὅταν δυσαρεστώμεθα τόσον νὰ ἀκούωμεν, ἢ νὰ συλλογιζώμεθα περὶ μεταθέσεως. Ὢ μωρὰ, καὶ ἀθλία ψυχή! κάθε φυλακισμένος δὲν φωνάζει διὰ τὴν ἐλευθερίαν του; καὶ κάθε δοῦλος δὲν ἐπιθυμεῖ τὸν χρόνον τῆς ἀφέσεώς του; καὶ κάθε ἀσθενὴς, τὴν ὑγείαν του; καὶ πᾶς πεινασμένος, τροφήν; καὶ σὺ μόνη ἀποστρέφεσαι τὴν ἀπελευθέρωσιν; Ὁ ναύτης δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἰδῇ τὴν γῆν; Ὁ γεωργὸς, τὸ θέρος; καὶ ὁ ἐργάτης, νὰ ἀπολαύσῃ τὸν μισθόν του; Ὁ ὁδοιπόρος δὲν ποθεῖ τὴν οἰκίαν του; καὶ ὁ ἀγωνιζόμενος εἰς τὸ στάδιον, νὰ ἀπολαύσῃ τὸ βραβεῖον; καὶ ὁ στρατιώτης, νὰ κερδίσῃ τὴν νίκην; καὶ σὺ μόνη δυσαρεστεῖσαι νὰ ἴδῃς τοὺς κόπους σου τελειωμένους, καὶ νὰ ἀπολαύσῃς τὸ τέλος τῆς πίστεώς σου καὶ τῶν συμφορῶν; Ὄνειρα μόνον ἐστάθησαν αἱ λῦπαι σου; Ἐὰν δὲ καὶ ἦσαν, πάλιν στοχάζομαι ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ φοβηθῇς νὰ ἐξυπνήσῃς. Ὄνειρα καὶ σκιαὶ δὲν εἶναι μᾶλλον αἱ ἡδοναὶ τοῦ κόσμου; ἢ ἔγινεν ὁ κόσμος ἐσχάτως καλήτερος; Δυνάμεθα μὲ κίνδυνόν μας νὰ φιλιωθῶμεν μὲ τὸν κόσμον, ἀλλ' οὗτος ποτὲ δὲν θέλει φιλιωθῇ μὲ ἡμᾶς. Ὢ ἀναξία ψυχή! ἡ ὁποία μᾶλλον θέλεις νὰ κατοικῇς εἰς ταύτην τὴν γῆν τοῦ σκότους, καὶ νὰ περιπλανᾶσαι εἰς τὴν ἄγονον

ταύτην ἔρημον, παρὰ νὰ ἦσαι εἰς ἀνάπαυσιν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ! ἥτις ἐπροτίμει μᾶλλον νὰ μένῃς μεταξὺ τῶν λύκων, καὶ καθημερινῶς νὰ ὑποφέρῃς τὰ κέντρα τῶν σκορπίων, παρὰ νὰ ἐπαινῆς τὸν Κύριον μὲ τὸ στράτευμα τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ ἀπαρέσκεια αὕτη τοῦ ν᾽ ἀποθάνωμεν, πραγματικῶς μᾶς καταγγέλλει ἐσχάτην προδοσίαν κατὰ τοῦ Κυρίου. Τοῦτο, δὲν εἶναι νὰ προτιμῶμεν τὴν γῆν ἀντ᾽ αὐτοῦ, καὶ νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὰ πρόσκαιρα πράγματα ὡς τὴν εὐδαιμονίαν μας, καὶ ἐπομένως νὰ τὰ κάμνωμεν ἴδιον Θεόν μας; Ἐὰν τῷόντι ἐκάμνομεν τὸν Θεὸν σκοπόν μας, ἀνάπαυσιν, μερίδα μας, καὶ θησαυρόν μας, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἐπιθυμῶμεν νὰ ἀπολαύσωμεν αὐτόν; Τοῦτο περιπλέον ἀνακαλύπτει ἀπάτην τινά. Ἠθέλετε νὰ σᾶς πιστεύσῃ κανεὶς, ὅταν καλῆτε τὸν Κύριον, τὴν μόνην ἐλπίδα σας, καὶ ὁμιλῆτε περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς ὄντος τὰ πάντα ἐν πᾶσι, καὶ περὶ τῆς χαρᾶς, ἥτις εἶναι εἰς τὴν παρουσίαν του, καὶ ὅμως ἐπροτιμᾶτε μᾶλλον νὰ ὑποφέρητε τὴν σκληροτάτην ζωὴν, παρὰ νὰ ἀποθάνητε καὶ νὰ εἰσέλθητε εἰς τὴν παρουσίαν του; Ὁποία ἀντίφασις εἶναι αὕτη! νὰ ὁμιλῆτε τόσον σκληρὰ περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς σαρκὸς, νὰ στενάζητε καὶ νὰ παραπονῆσθε διὰ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὰς συμφορὰς, καὶ ὅμως νὰ μὴ φοβῆσθε κάμμίαν ἄλλην ἡμέραν περισσότερον ἀπὸ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν περιμένομεν νὰ φέρῃ τὴν τελείαν ἐλευθερίαν μας! Ὁποία ὑπόκρισις εἶναι αὕτη, νὰ ἐπαγγελλώμεθα ὅτι ἀγωνιζόμεθα καὶ μαχόμεθα διὰ τὸν οὐρανὸν, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἔχομεν διάθεσιν νὰ εἰσέλθωμεν, καὶ νὰ ἐξοδεύωμεν κατὰ συνέχειαν ὥρας εἰς προσευχὴν δι᾽ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν θέλομεν. Διὰ τούτου ἀδικοῦμεν τὸν Κύριον, καὶ τὰς ἐπαγγελίας του, καὶ ἀτιμάζομεν τὰς ὁδούς του, ἐνώπιον τοῦ κόσμου, ὡς ἐὰν ἠθέλομεν

νὰ τοὺς καταπείσωμεν νὰ ἀμφιβάλλωσιν ἐὰν ὁ Θεὸς ἦναι ἀληθὴς εἰς τοὺς λόγους του ἢ ὄχι· ἢ ἐὰν ὑπάρχῃ τοιαύτη τις δόξα, ὁποία ἡ Γραφὴ ἀναφέρει. Ὅταν οὗτοι βλέπωσι τόσον ὀλίγον διατεθειμένους ν' ἀφήσωσι τὰ παρόντα των πράγματα, ἐκείνους, οἵτινες ἐπηγγέλθησαν νὰ ζήσωσι διὰ τῆς πίστεως, καὶ ἐκαυχήθησαν διὰ τὰς περὶ ἄλλου κόσμου ἐλπίδας των, καὶ ὡμίλησαν μὲ καταφρόνησιν δι' ὅλα τὰ ἐπίγεια, ὡς πρὸς τὰ οὐράνια, πόσον τοῦτο ἐπιβεβαιόνει τὸν κόσμον εἰς τὴν ἀπιστίαν, καὶ τὴν ἀσωτίαν του! Βέβαια, λέγουσιν, ἐὰν οὗτοι οἱ χριστιανοὶ περιέμενον τοσαύτην δόξαν, καὶ κατεφρόνουν τὸν κόσμον ὡς φαίνονται, δὲν ἤθελον δεικνύει τόσον ὀλίγην ὄρεξιν οἱ ἴδιοι νὰ ἀλλάξωσι κατάστασιν. Ὦ πῶς ἐμποροῦμέν ποτε νὰ διορθώσωμεν τὸ ἄδικον, τὸ ὁποῖον κάμνομεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὰς ψυχάς μας διὰ τοῦ σκανδάλου τούτου; Καὶ ὁποία δόξα εἰς τὸν Θεὸν, ὁποία ἐνίσχυσις εἰς τοὺς πιστοὺς, ὁποία πληροφορία εἰς τοὺς ἀπίστους ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἔπραττον καθὼς πρεσβεύουσι, καὶ εὐχαρίστως ἐδέχοντο τὴν εἴδησιν περὶ τῆς ἀναπαύσεώς των! Τοῦτο παρομοίως φανερὰ δεικνύει ὅτι ἐδαπανήσαμεν πολὺν καιρὸν μὲ ὀλίγην ὠφέλειαν. Δὲν εἴχομεν ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς μας, διὰ νὰ ἑτοιμασθῶμεν νὰ ἀποθάνωμεν; Τοσαῦτα ἔτη, διὰ νὰ γίνωμεν ἕτοιμοι διὰ μίαν ὥραν, καὶ ὅμως εἴμεθα εἰσέτι τόσον ἀνέτοιμοι καὶ ἀδιάθετοι; Τί ἐκάμαμεν; Διατί ἐζήσαμεν; Εἴχαμεν μεγαλητέρας ἄλλας ὑποθέσεις νὰ φροντίσωμεν; Ἠθέλομεν νὰ λάβωμεν πλειοτέρας ἀκόμη νουθεσίας; Πόσον συχνὰ ὁ θάνατος ἐμβῆκεν εἴς τινας κατοικίας τῶν γειτόνων μας! Πόσον συχνὰ ἔκρουσε τὰς ἰδίας ἡμῶν θύρας! Πόσαι ἀῤῥωστίαι κατεδυνάστευσαν τὰ σώματά μας, ὥστε ἐβιάσθημεν νὰ δεχθῶμεν τὴν ἀπόφασιν τοῦ θανάτου! Καὶ εἴμεθα

ἀπροετοίμαστοι καὶ ἀδιάθετοι μεθ' ὅλα ταῦτα; Ὦ ἀμελεῖς νεκροκάρδιοι ἁμαρτωλοί, ἀνάξιοι παραμεληταὶ τῶν προτροπῶν τοῦ Θεοῦ, ἄπιστοι προδόται τῶν ἰδίων σας ψυχῶν!

Θεωρήσετε ὅτι, τὸ νὰ μὴ ἀποθάνῃ τις εἶναι τὸ νὰ μὴ καταστα θῇ ποτὲ μακάριος. Τὸ νὰ διαφύγωμεν τὸν θάνατον εἶναι νὰ χάσωμεν τὴν μακαριότητα, ἐκτὸς ἐὰν ὁ Θεὸς μᾶς μετέθετεν ὡς τὸν Ἐνὼχ, καὶ τὸν Ἠλίαν, τὸ ὁποῖον δὲν ἔκαμεν οὔτε πρότερον, οὔτε μετὰ ταῦτα. « Ἐὰν ἐλπίζωμεν εἰς τὸν Χριστὸν, διὰ μόνην ταύτην τὴν ζωὴν, εἴμεθα ἐλεεινότεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. » Ἐὰν δὲν ἠθέλετε νὰ ἀποθάνητε διὰ νὰ ὑπάγητε εἰς τὸν οὐρανὸν, τί περισσότερον ἠθέλετε ἔχει ἀπὸ ἕνα ἐπικούρειον, ἢ ἓν κτῆνος; Διατί προσευχόμεθα, καὶ νηστεύομεν, καὶ θρηνοῦμεν, διατί ὑποφέρομεν τὴν καταφρόνησιν τοῦ κόσμου; Διατί εἴμεθα Χριστιανοὶ, καὶ ὄχι ἐθνικοὶ καὶ ἄπιστοι, ἐὰν δὲν ἐπιθυμῶμεν ζωὴν εἰς τὸ μέλλον; Ἤθελες, Χριστιανὲ, νὰ χάσῃς τὴν πίστιν σου καὶ τὸν κόπον σου, ὅλα τὰ χρέη σου, καὶ τὰς θλίψεις σου, ὅλον τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς σου, καὶ ὅλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ ἦσαι εὐχαριστημένος μὲ τὴν μερίδα τῶν τὰ τοῦ κόσμου φρονούντων, ἢ ἑνὸς κτήνους; Μᾶλλον εἰπὲ, ὡς εἶπέ τις εἰς τὰ λοίσθια, ὅταν ἠρωτήθη ἐὰν ἦτον εὐχαριστημένος νὰ ἀποθάνῃ ἢ οὔ, « Ἂς μὴ θέλῃ ν' ἀποθάνῃ ἐκεῖνος, ὅςις δὲν θέλει νὰ ἦναι μὲ τὸν Χριςόν. » Ὁ Θεὸς θέλει διὰ τοῦ θανάτου νὰ μᾶς δοξάσῃ, καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ θέλωμεν νὰ ἀποθάνωμεν διὰ νὰ δοξασθῶμεν; Ἐὰν βασιλεύς τις ἤθελε νὰ σὲ κάμῃ κληρονόμον του, μὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἤθελες εἶσθαι πολλὰ ἀδιάθετος νὰ τὸ δεχθῇς. Ἡ ἀποβολὴ τοιαύτης καλωσύνης ἤθελε δείξει ἀγνωμοσύνην καὶ ἀναξιότητα. Καθὼς ὁ Θεὸς ἀπεφάσισεν ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παραιτοῦνται ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸν Χριστὸν, « ὅτι κανεὶς ἀπὸ

ἐκείνους τοὺς καλεσμένους ἀνθρώπους δὲν θέλει γευθῇ τὸ δεῖπνόν μου, » (Λουκ. ιδ΄. 24.) τοιουτοτρόπως εἶναι δίκαιον νὰ ἀποφασίσῃ αὐτὸς ἐναντίον ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι παραιτούμεθα, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν δόξαν. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, εὐχαριστήθη νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν δἰ ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ εὐχαριστώμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τὸν ἑαυτόν μας καὶ δἰ αὐτόν; Αὐτὸς ἠδύνατο νὰ εἰπῇ, Τί μὲ μέλει, ἐὰν οὗτοι οἱ ἁμαρτωλοὶ ὑποφέρωσιν; ἐὰν ἔχωσι τὴν σάρκα των καλήτερα ἀπὸ τὰ πνεύματά των, καὶ τὰς ἐπιθυμίας των, ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Πατρός μου· ἐὰν θέλωσι νὰ πωλήσωσι τὴν ψυχήν των διὰ μηδὲν, ποῖος πρέπει νὰ ζημιωθῇ; Ἐγὼ τάχα, τὸν ὁποῖον ἠδίκησαν; Ἐκεῖνοι θεληματικῶς νὰ παραβαίνωσι τὸν νόμον μου, καὶ ἐγὼ νὰ ὑποφέρω τὴν πρέπουσαν εἰς αὐτοὺς ποινήν; Πρέπει νὰ καταβῶ ἐγὼ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ ἐνδυθῶ ἀνθρώπινον σάρκα, νὰ ἐμπτυσθῶ καὶ νὰ καταφρονηθῶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ νηστεύσω, καὶ νὰ κλαύσω, καὶ νὰ ἱδρώσω, καὶ νὰ ὑποφέρω, καὶ νὰ χύσω τὸ αἷμά μου, καὶ νὰ ἀποθάνω ἐπάρατον θάνατον, καὶ ὅλα ταῦτα δἰ ἀθλίους σκώληκας, σκώληκας, οἱ ὁποῖοι προτιμῶσι μᾶλλον νὰ ῥιψοκινδυνεύωσι τὰς ψυχάς των, παρὰ νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ μίαν ἐμποδισμένην βρῶσιν; Ἀποῤῥίπτουσι τὸν ἑαυτόν των τόσον εὐτελῶς, καὶ πρέπει ἐγὼ νὰ τοὺς ἐξαγοράσω τόσον ἀκριβά; Τοιουτοτρόπως βλέπομεν ὅτι ὁ Χριςὸς εἶχεν αἰτίαν ἀρκετὴν νὰ μὴ θελήσῃ, καὶ ὅμως ἑκουσίως συγκατέβη, ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἔχομεν κἀμμίαν αἰτίαν νὰ μὴ προσέλθωμεν εἰς αὐτὸν, εἰμὴ αἰτίας, αἵτινες ἀντιβαίνουσιν εἰς τὰς ἐλπίδας μας, καὶ συνεργοῦν εἰς τὸ νὰ μένωσι πάντοτε αἱ συμφοραί μας. Ὁ Χριστὸς κατέβη διὰ νὰ μᾶς ὑψώσῃ, καὶ πρέπει νὰ χάσῃ τὸ αἷμά του καὶ τὸν κόπον του, καὶ

νὰ ὑπάγῃ χωρὶς ἡμᾶς; Ἐξηγόρασε τὴν ἀνάπαυσίν μας τόσον ἀκριβά; ἡ κληρονομία μας ἠγοράσθη μὲ τὸ αἷμά του; καὶ ὅμως δυσαρεστούμεθα νὰ ἐμβῶμεν εἰς αὐτήν; Ἆ Χριστιανοί! ὁ Χριστὸς, καὶ ὄχι ἡμεῖς, εἶχεν αἰτίαν νὰ δυσαρεστηθῇ. Εἴθε ὁ Κύριος νὰ συγχωρήσῃ καὶ νὰ ἰατρεύσῃ τὴν μωρὰν ταύτην ἀγνωμοσύνην.

Δὲν ἐννοούμεθα προσέτι μὲ τοὺς σκληροτάτους ἐχθρούς μας εἰς τὰ πονηρότατα σχέδιά των, ἐνῷ δὲν θέλομεν νὰ ἀποθάνωμεν, καὶ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸν οὐρανόν; Ποῖαι εἶναι αἱ καθημεριναὶ τοῦ διαβόλου ἐργασίαι; δὲν εἶναι, νὰ ἀπομακρύνῃ τὰς ψυχάς μας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ; Καὶ πρέπει νὰ εὐχαριστώμεθα εἰς τοῦτο; Δὲν εἶναι σχεδὸν κόλασις, τὴν ὁποίαν εὐχόμεθα εἰς τὸν ἑαυτόν μας, ὅταν ἐπιθυμῶμεν νὰ ἤμεθα ἀπόντες ἀπὸ τὸν οὐρανόν; Ὁποία χαρὰ εἶναι αὕτη διὰ τὸν Σατανᾶν νὰ συντρέχωσιν εἰς τὸ αὐτὸ αἱ ἐπιθυμίαι ἡμῶν καὶ αἱ ἰδικαί του, ὥστε ὅταν βλέπῃ ὅτι δὲν ἐμπορεῖ νὰ σὲ σύρῃ εἰς τὴν πλάνην, τοὐλάχιστον δύναται νὰ σὲ κρατῇ πολὺν καιρὸν ἔξω τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σὲ τὸν ἴδιον νὰ κάμῃ ἔνθερμον τούτου ζητητήν! Μὴν εὐχαριστῇς τὸν διάβολον τόσον πρὸς τὴν ἰδίαν σου βλάβην! Οἱ καθημερινοὶ περὶ τοῦ θανάτου φόβοι μας δὲν καταστaίνουσι τὴν ζωὴν συνεχῆ βάσανον; Τὴν ζωὴν ἐκείνην, ἥτις δύναται νὰ ἦναι πλήρης χαρᾶς διὰ τῆς καθημερινῆς θεωρίας τῆς μελλούσης ζωῆς, καὶ διὰ τῶν γλυκέων καὶ ἡδονικῶν συλλογισμῶν περὶ τῆς μακαριότητος, πόσον τὴν γεμίζομεν μὲ φόβους χωρὶς αἰτίαν! Τοιουτοτρόπως καταναλίσκομεν τὰς εὐχαριστήσεις, καὶ κατασπαράττομεν τὰς ἀληθεῖς ἡδονάς μας! Ἐνῷ ἠδυνάμεθα νὰ πλαγιάζωμεν, καὶ νὰ σηκονώμεθα, καὶ νὰ περιπατῶμεν μὲ τὰς καρδίας μας πλήρεις ἀπὸ τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου, ἀδιακόπως γεμίζομεν τὰς καρδίας μας μὲ ἐνοχλητικοὺς φόβους.

Διότι ἐκεῖνος, ὅστις φοβεῖται τὸν θάνατον, πρέπει νὰ τὸν φοβῆται πάντοτε, ἐπειδὴ καὶ πάντοτε ἔχει αἰτίαν νὰ τὸν περιμένῃ. Καὶ πῶς δύναται νὰ ἦναι εὐχάριστος ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ζῇ εἰς παντοτεινὸν φόβον νὰ χάσῃ τὴν εὐχαρίστησίν του; Οἱ φόβοι οὗτοι τοῦ θανάτου δὲν εἶναι συμφοραὶ πεπλασμέναι ἀφ' ἑαυτῶν; ὡς ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν εἶχεν ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς ἀρκετὰς συμφορὰς, ἀλλὰ πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ἐπιβάλλωμεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας ἀκόμη; Ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ ἀρκετὰ πικρὸς εἰς τὴν σάρκα, ἀλλὰ πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ κάμνωμεν διπλῆν καὶ τριπλῆν τὴν πικρίαν του; Ὅλαι αἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπιβαλλόμεναι εἰς ἡμᾶς συμφοραὶ φέρουσιν εὐτυχῆ ἀποτελέσματα. Ἡ πρόοδος ἀρχίζει ἀπὸ θλίψιν καὶ προβαίνει εἰς ὑπομονὴν, καὶ ἐντεῦθεν εἰς δοκιμὴν, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν ἐλπίδα, καὶ τέλος καταντᾷ εἰς τὴν δόξαν. Ἀλλ' αἱ θλίψεις τὰς ὁποίας ἡμεῖς προξενοῦμεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας, εἶναι πολυειδεῖς καὶ ἀτελεύτητοι, ἀπὸ ἁμαρτίαν εἰς θλίψιν, καὶ ἀπὸ θλίψιν εἰς ἁμαρτίαν· καὶ πάλιν εἰς θλίψιν· καὶ ὄχι μόνον οὕτω, ἀλλὰ πολλαπλασιάζονται εἰς τὸν δρόμον των· πᾶσα ἁμαρτία εἶναι μεγαλητέρα ἀπὸ τὴν προτέραν, καὶ πᾶσα θλίψις ὁμοίως, ὥστε ἐκτὸς ἐὰν στοχαζώμεθα ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἔπλασε νὰ βασανίζωμεν τὸν ἑαυτόν μας, μικρὰν αἰτίαν ἔχομεν νὰ τρέφωμεν τοὺς περὶ θανάτου φόβους μας. Καὶ δὲν εἶναι ἄχρηστοι πρὸς τούτοις καὶ ἀνωφελεῖς φόβοι; καθὼς ὅλη ἡ φροντίς μας δὲν δύναται νὰ κάμῃ μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν, οὔτε νὰ προσθέσῃ μίαν πῆχην εἰς τὴν ἡλικίαν μας, τοιουτοτρόπως ὁ φόβος δὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὰς θλίψεις μας, οὔτε νὰ ἀναβάλῃ τὸν θανατόν μας μίαν ὥραν· θέλοντες ἢ μὴ θέλοντες, πρέπει νὰ ὑπάγωμεν. Οἱ φόβοι τοῦ ἀνθρώπου πολλάκις ἐτάχυνον τὸ τέλος αὐτοῦ, πλὴν ποτὲ δὲν τὸ ἐμπόδισαν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι προφυλακτι-

κὸς φόβος περὶ τοῦ κινδύνου μετὰ τὸν θάνατον ὠφέλησε πολλοὺς, καὶ εἶναι πολλὰ ὠφέλιμος διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν κίνδυνον ἐκεῖνον· ἀλλὰ ὡς μέλος τοῦ Χριστοῦ, καὶ κληρονόμος τοῦ οὐρανοῦ, νὰ φοβῆται νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν ἰδίαν του κληρονομίαν, οὗτος εἶναι παράνομος καὶ ἀνωφελὴς φόβος. Καὶ δὲν παγιδεύουσι τὰς ψυχάς μας οἱ φόβοι τοῦ ν' ἀποθάνωμεν, καὶ δὲν δίδουσι δύναμιν εἰς πολλοὺς πειρασμούς; Τί ἔκαμε τὸν Πέτρον νὰ ἀρνηθῇ τὸν Κύριόν του; Τί κάμνει τοὺς ἀποστάτας εἰς καιρὸν θλίψεως νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν ἀλήθειαν; Τί κάμνει τὸν πράσινον βλαστὸν τῆς ἀῤῥίζου πίστεως, νὰ μαρανθῇ ἔμπροσθεν εἰς τὸν καύσωνα τοῦ διωγμοῦ; Ὁ φόβος τοῦ φυλακισμοῦ καὶ τῆς πενίας δύνανται πολὺ, ἀλλ' ὁ φόβος τοῦ θανάτου πολὺ περισσότερον. Ὅσον φόβον ἔχομεν εἰς τὸν θάνατον, τόσην δειλίαν συνήθως ἔχομεν εἰς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἐκτὸς τοῦ πλήθους τῶν ἀπίστων μηχανευμάτων, καὶ τῶν δυσαρεσκειῶν εἰς τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα σαφῶς ὁ Θεὸς διέταξε, καὶ τῶν σκληρῶν συλλογισμῶν περὶ τῶν πλείστων πραγμάτων τῆς προνοίας του, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἁμαρτία αὕτη μᾶς κάμνει ἐνόχους.

Ἂς θεωρήσωμεν ἀκόμη πόσον ἀρκετὸν καιρὸν οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν ἐλάβαμεν. Διατί ἕνας ἄνθρωπος, ὅστις ἔπρεπε ποτὲ ν' ἀποθάνῃ, νὰ μὴ ἦναι εὐχαριστημένος νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὰ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα τῆς ἡλικίας του ἔτη, ἐὰν ὁ Θεὸς τὸ νομίσῃ καλὸν, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἑβδομήκοντα, ἢ ὀγδοήκοντα; Τὸ μῆκος τοῦ χρόνου δὲν καταδαμάζει τὴν διαφθοράν· αὕτη ποτὲ δὲν μαραίνεται, οὔτε ὀλιγοστεύει διὰ τῆς ἡλικίας. Ἐὰν δὲν λάβωμεν περισσοτέραν χάριν καθὼς καὶ καιρὸν, φυσικὰ γινόμεθα χειρότεροι. Ὦ ψυχή μου, ἀναχώρησε μὲ εἰρήνην. Καθὼς δὲν ἐπιθυμεῖς ἀπεριόριστον κατάστασιν πλούτου καὶ τιμῆς, τοιουτοτρόπως μὴ ἐπιθυμή-

σῃς αὐτὰ καὶ ὡς πρὸς τὸν καιρόν. Ἐὰν ᾐσθάνεσο πόσον ὀλίγον εἶσαι ἀξία τῆς μιᾶς ὥρας ὑπομονῆς ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἀπήλαυσας, ἤθελες στοχασθῇ ὅτι ἤδη ἔλαβες μέγα μέρος. Ἡ θεία πρόνοια δὲν εἶναι ἐκείνη; ἥτις θέτει τὰ ὅρια; Ὁ Θεὸς θέλει τιμήσει ἑαυτὸν διὰ μέσου διαφόρων ἀνθρώπων καὶ διὰ διαφόρων αἰώνων, καὶ ὄχι δι' ἑνὸς ἀνθρώπου, ἢ ἑνὸς αἰῶνος. Βλέπων ὅτι ἔκαμες τὸ ἴδιόν σου μέρος, καὶ ἐτελείωσας τὸν προσδιωρισμένον δρόμον σου κατάβα εὐχαριστημένος διὰ νὰ σὲ διαδεχθῶσιν ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ κάμωσι καὶ αὐτοὶ τὸ μέρος των, καθὼς σύ. Πολὺς καιρὸς ἔχει πολλὰ χρέη, ζήτησε λοιπὸν τὴν χάριν διὰ νὰ τὸν μεταχειρίζῃσαι καλήτερα· ἀλλὰ μένε εὐχαριστημένος εἰς τὴν δεδομένην εἰς σὲ μερίδα τοῦ χρόνου. Ἔλαβες ὡσαύτως ἀρκετὰς ἀπὸ τὰς εὐχαριστήσεις τῆς ζωῆς. Ὁ Θεὸς δύναται νὰ κάμῃ τὴν ζωήν σου βάρος, ὥστε νὰ βαρυνθῇς νὰ τὴν ἔχῃς, καθὼς τώρα φοβεῖσαι νὰ τὴν χάσῃς. Αὐτὸς ἠδύνατο νὰ σὲ ἀφήσῃ νὰ καταναλίσκῃς τὰς ἡμέρας σου εἰς ἄγνοιαν, χωρὶς τὴν σωτήριον γνῶσιν τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς τὴν αὐγὴν τῶν ἡμερῶν σου, καὶ σὲ ἐδίδαξε κατὰ καιροὺς τὸ ἔργον τῆς ζωῆς σου. Δὲν ἐγέμισεν ὅλην τὴν ζωήν σου μὲ ἐλέη, καὶ στοχάζεσαι τὴν μερίδα σου πολὺ μικράν; Ὁποίου πλήθους παρηγοριῶν, γλυκυτάτων Κυριακῶν, εὐχαρίστων σπουδῶν, ἀξιοτίμων συντρόφων, θαυμαστῶν ἀπελευθερώσεων, ἐξόχων εὐκαιριῶν, καρποφόρων κόπων, χαροποιῶν εἰδήσεων, γλυκειῶν δοκιμῶν, θαυμαστῶν προνοιῶν, ἔγινε μέτοχος ἡ ζωή σου! Ὑπῆρξε τόσον γλυκεῖα ἡ ζωή σου, ὥστε δυσαρεστεῖσαι νὰ τὴν ἀφήσῃς; αὔτη εἶναι ἡ εὐχαριστία σου πρὸς αὐτὸν, ὅστις τόσον σὲ σύρει εἰς τὴν ἰδίαν του γλυκύτητα; Ὦ μωρὰ ψυχή! εἴθε νὰ ἐπεθύμεις τὴν αἰωνιότητα τοσοῦτον, ὅσον μίαν ζωὴν, ἥτις μαραίνεται καὶ φθείρεται,

καὶ τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅσον τὴν ἐπὶ τῆς γῆς διαμονήν σου! Τότε ἤθελες φωνάζει, « Ἡ ἅμαξα αὐτοῦ ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ, διατί ἐβράδυναν οἱ τροχοὶ τῆς ἀμάξης αὐτοῦ; » Ἕως πότε Κύριε, ἕως πότε; Τί ἐὰν ὁ Θεὸς ἤθελε σὲ ἀφήσει νὰ ζήσῃς πολλὰ ἔτη, ἀλλὰ σὲ ἠρνεῖτο τὰ ἐλέη τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἀπήλαυσας; Δὲν ἠδύνατο νὰ σὲ δώσῃ ζωήν, ὡς ἔδωκεν ὀρτύκια εἰς τοὺς παραπονουμένους Ἰσραηλίτας; Ἠδύνατο νὰ σὲ δώσῃ ζωὴν ἑωσοῦ βαρυνθῇς νὰ ζῇς, καὶ νὰ ἐπιθυμῇς νὰ ἐλευθερωθῇς ἀπ' αὐτὴν, ὡς ὁ Ἰούδας, ἢ ὁ Ἀχιτόφελ, καὶ νὰ σὲ κάμῃ ὅμοιον μὲ πολλὰ ἄθλια κτίσματα εἰς τὸν κόσμον, τὰ ὁποῖα μόλις ἐμποροῦν νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ τὸ νὰ ἐπιβάλλωσι βιαίας χεῖρας εἰς τὸν ἑαυτόν των. Μὴν ἦσαι λοιπὸν τόσον ζηλωτὴς τῆς ζωῆς, ἥτις δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ὀργὴν ἀντὶ εὐλογίας. Πόσοι ἐκ τῶν ἀξιολόγων δούλων τοῦ Θεοῦ, ὅλων τῶν αἰώνων καὶ τόπων ἐπέρασαν ἀπ' ἔμπροσθέν σου! Δὲν πρόκειται νὰ ἐμβῇς εἰς ἀπάτητον δρόμον! Ἐκτὸς τοῦ Ἐνὼχ καὶ τοῦ Ἠλία, τίς ἐκ τῶν ἁγίων διέφυγε τὸν θάνατον; Καὶ εἶσαι σὺ καλήτερος ἐκείνων; Ὑπάρχουσι πολλαὶ πλειότεραι μυριάδες ἀποθαμένων πιστῶν, παρ' ὅσαι μένουσιν ἤδη ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁποῖος ἀριθμὸς στενῶν φίλων σου καὶ συναδελφῶν, ἤδη ἔφυγον, καὶ διατί τόσον δυσαρεστεῖσαι νὰ ἀκολουθήσῃς; Αὐτὸς ὁ Χριστὸς δὲν ἐβάδισεν εἰς τὴν αὐτὴν ὁδόν; Δὲν ἡγίασε τὸ μνῆμα δι' ἡμᾶς, καὶ εὐωδίασε τὴν κόνιν μὲ τὸ ἴδιόν του σῶμα; καὶ εἶσαι ἀδιάθετος νὰ τὸν ἀκολουθήσῃς; Μᾶλλον εἰπὲ, ὡς ὁ Θωμᾶς, « Ἂς ὑπάγωμεν καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ ἀποθάνωμεν μὲ αὐτόν. »

Ἐὰν ὅ,τι ἐῤῥέθη δὲν σὲ καταπείθῃ, ἡ Γραφὴ καὶ τὸ λογικὸν ἔχουσιν ὀλίγην δύναμιν. Καὶ εἶπα πολλὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης εὑρίσκων αὐτὴν ἀναγκαίαν καὶ εἰς τὸν ἑαυ-

τόν μου καὶ εἰς τοὺς ἄλλους· εὑρίσκων μεταξὺ πολλῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ἠδύναντο νὰ κάμνωσι καὶ νὰ ὑποφέρωσί πολλὰ διὰ τὸν Χριστὸν, τόσους ὀλίγους, οἵτινες δύνανται εὐχαρίστως νὰ ἀποθάνωσι· καὶ ἐκ πολλῶν, οἵτινες κατά τι ἐδάμασαν ἄλλας διαφθορὰς, τόσους ὀλίγους, οἵτινες ἐνίκησαν ταύτην. Δὲν καταπείθω τοὺς ἀσεβεῖς νὰ μὴ φοβῶνται τὸν θάνατον, μᾶλλον εἶναι θαυμαστὸν πῶς δὲν φοβοῦνται αὐτὸν περισσότερον, καὶ δὲν ἐξοδεύουσι τὰς ἡμέρας των εἰς ἀδιάκοπον φόβον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Ἀνάγκη τοῦ νὰ διάγωμεν βίον οὐράνιον ἐπὶ τῆς γῆς.

(1) Ἀπολείπεται δι᾽ ἡμᾶς τοιαύτη ἀνάπαυσις; Διατί λοιπὸν δὲν συλλογιζόμεθα περισσότερον περὶ αὐτῆς; Διατί δὲν εἶναι αὐτοῦ ἀδιακόπως αἱ καρδίαι μας; Διατί δὲν κατοικοῦμεν αὐτοῦ διὰ τῆς συνεχοῦς θεωρίας; τίς ἡ αἰτία ταύτης τῆς ἀμελείας; Ἔχομεν λόγον εἰς τοῦτο ἢ ὄχι; ἐπρόβλεψεν ὁ αἰώνιος Θεὸς τοιαύτην δόξαν δι᾽ ἡμᾶς, καὶ ὑπεσχέθη νὰ μᾶς δεχθῇ νὰ συγκατοικῶμεν μὲ αὐτόν; καὶ δὲν εἶναι τοῦτο ἄξιον σκέψεως; Αἱ τῆς καρδίας ἐπιθυμίαι δὲν ἔπρεπε νὰ ἦναι δι᾽ αὐτὴν ἰσχυρότεραι; Πιστεύομεν τοῦτο, καὶ ὅμως λησμονοῦμεν καὶ τὸ ἀμελοῦμεν. Ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν θέλῃ νὰ μᾶς συγχωρήσῃ νὰ πλησιάσωμεν εἰς τοῦτο τὸ φῶς, τί σημαίνουσιν ὅλαι αἱ ἔνθερμοι αὐτοῦ προσκλήσεις; Διατί τοσοῦτον καταδικάζει τὰ γήϊνα φρονήματά μας, καὶ μᾶς προστάζει νὰ φρονῶμεν τὰ ἄνω; Ὦ ἀχρεῖαι καρδίαι! Ἐὰν ὁ Θεὸς ἦτον

ἐναντίον αὐτοῦ, ἡμεῖς ἠθέλαμεν εἶσθαι τότε μᾶλλον ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλ' ὅταν προστάζῃ τὰς καρδίας μας νὰ κινήσωσι πρὸς τὸν οὐρανὸν, τότε δὲν θέλομεν νὰ κάμωμεν οὔτε ἓν βῆμα· ὡς οἱ προκάτοχοί μας, οἱ ἁμαρτωλοὶ Ἰσραηλῖται, ὅτε ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ βαδίζωσι πρὸς τὴν Χαναὰν, τότε ἐπανεστατοῦσαν καὶ δὲν ἤθελον νὰ κινηθῶσιν. Ἀλλ' ὅταν ὁ Θεὸς τοὺς ἐπρόσταζε νὰ μὴ ὑπάγωσι, τότε ἤθελον ἀμέσως νὰ κινήσωσιν. Ἐὰν ὁ Θεὸς λέγῃ, « Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ τοῦ κόσμου, » ἡμεῖς τὸν ὑπεραγαπῶμεν. Πόσον ἐλευθέρως, πόσον συχνὰ ἐμποροῦμεν νὰ συλλογιζώμεθα περὶ τῶν ἡδονῶν μας, τῶν φίλων μας, τῶν κόπων μας, τῆς σαρκός μας καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτῆς! μάλιϛα τῶν ἀδικιῶν καὶ ἀθλιοτήτων μας, τῶν φόβων καὶ συμφορῶν μας! Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ὁ Χριστιανὸς, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία εἶναι εἰς τὴν ἀνάπαυσίν του; Τίς ἡ αἰτία; Εἴμεθα ἆράγε τοσοῦτον πεπληρωμένοι χαρᾶς, ὥστε δὲν χρειαζόμεθα πλέον ἄλλην; ἢ δὲν ὑπάρχει τίποτε εἰς τὸν οὐρανὸν ἱκανὸν νὰ διεγείρῃ εἰς ἡμᾶς χαροποιοὺς συλλογισμούς; ἢ μᾶλλον δὲν εἶναι αἱ καρδίαι μας σαρκικαὶ καὶ ἀνάλγητοι; Ἂς ταπεινώσωμεν τὰς ψυχικὰς ταύτας καρδίας, αἵτινες δὲν φροντίζουσι περισσότερον περὶ Χριστοῦ καὶ δόξης. Ἐὰν οὗτος ὁ κόσμος ἦτο τὸ μόνον ἀντικείμενον τῆς ὁμιλίας μας, ὅλοι ἤθελον μᾶς ϛοχασθῆ ἀσεβεῖς. Διατί λοιπὸν δὲν ἐμποροῦμεν νὰ καλέσωμεν τὰς καρδίας μας ἀσεβεῖς, αἵτινες ἔχουσι τόσον ὀλίγην εὐχαρίϛησιν εἰς τὸν Χριϛὸν καὶ τὸν οὐρανόν;

Ἀλλ' ἐγὼ ὁμιλῶ μόνον πρὸς ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἡ μερὶς εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν, αἱ ἐλπίδες των εἶναι αὐτοῦ, καὶ οἱ ὁποῖοι ἄφησαν ὅλα διὰ να ἀπολαύσωσι τὴν δόξαν ταύτην. Καὶ πρέπει νὰ χάσω τὸ θάῤῥος μου καὶ νὰ μὴ καταπείσω τοὺς τοιούτους νὰ ἔχωσι τὸν νοῦν των εἰς τὰ τοῦ οὐρανοῦ; Ἀδελφοὶ Χριϛιανοὶ, ἐὰν σεῖς δὲν θέλητε νὰ ἀκούσητε καὶ νὰ ὑπακούσητε, ποῖοι

θέλουσι τὸ κάμει; Πολλὰ καλὰ ἐμποροῦμεν νὰ χάσωμεν τὸ θάῤῥος μας, ὥστε νὰ μὴ προτρέπωμεν τὸν τυφλὸν καὶ ἀσεβῆ κόσμον, καὶ νὰ λέγωμεν ὡς ὁ Μωϋσῆς, «Ἰδοὺ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ δὲν μὲ ἔδοσαν ἀκρόασιν, καὶ πῶς θέλει ἀκούσει ὁ Φαραὼ ἐμέ;» Ἀπαιτῶ, Ἀναγνῶστα, ἐὰν ἐλπίζῃς νὰ λάβῃς μέρος ποτὲ εἰς ταύτην τὴν δόξαν, πάραυτα νὰ ἐλέγξῃς τὴν καρδίαν σου. Ἐπιτίμησέ την διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἑκούσιον ἀποξένωσίν της, στρέψε τοὺς λογισμούς σου ἀπὸ τὴν θήραν τῆς ματαιότητος, κλῖνε τὴν ψυχήν σου εἰς τὸ νὰ σπουδάζῃ τὴν αἰωνιότητα, ἐνασχόλει αὐτὴν περὶ τὴν μέλλουσαν ζωὴν, συνείθιζε τὸν ἑαυτόν σου εἰς τὰς τοιαύτας θεωρίας, καὶ ἂς μὴ ἦναι οἱ τοιοῦτοι συλλογισμοὶ σπάνιοι καὶ βίαιοι, ἀλλὰ βύθισε τὴν ψυχήν σου εἰς τὰς ἡδονὰς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὅταν ἡ στενοχωρημένη ψυχή σου ἀρχίσῃ νὰ ἀτονίζῃ, καὶ οἱ συλλογισμοί σου νὰ διασκορπίζωνται, ἀνακάλει αὐτοὺς, κράτει τους εἰς τὸ ἔργον των, μὴ ὑπόφερε τὴν ἀργίαν των, μήτε παράβλεπε κάμμίαν ἀμέλειαν. Καὶ ἀφοῦ μὲ ὑποταγὴν εἰς τὸν Θεὸν δοκιμάσῃς τοῦτο τὸ ἔργον, τὸ γνωρίσῃς, καὶ φυλάξῃς τοὺς συλλογισμούς σου, ἑωσοῦ συνειθίσωσι νὰ ὑπακούωσι, τότε θέλεις εὑρεῖ τὸν ἑαυτόν σου εἰς τὰ προάστεια τοῦ οὐρανοῦ, καὶ θέλεις εὑρεῖ ὅτι τῳόντι ὑπάρχει γλυκύτης εἰς τὸ ἔργον καὶ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ζωὴ χαρᾶς. Θέλεις ἀπαντήσει τὰς ἀφθόνους ἐκείνας παρηγορίας, διὰ τὰς ὁποίας προσηυχήθης, τὰς ὁποίας ἐπεθύμησας, καὶ διὰ τὰς ὁποίας ἐστέναξας, καὶ τὰς ὁποίας τόσον ὀλίγοι Χριστιανοὶ ἐνταῦθα ποτὲ ἀπολαμβάνουσιν, ἢ διότι δὲν γνωρίζουσι τὴν πρὸς αὐτὰς ὁδὸν ταύτην, ἢ ἡ συνείδησίς των δὲν ὑποχρεόνει αὐτοὺς νὰ περιπατῶσιν εἰς αὐτήν. Μὴ λέγετε, Δὲν ἐμποροῦμεν νὰ προσηλώσωμεν τὰς καρδίας μας εἰς τὸν οὐρανὸν, τοῦτο πρέπει νὰ ἦναι τὸ ἔργον

μόνου τοῦ Θεοῦ. Ἂν καὶ ὁ Θεὸς ἦναι ὁ πρώτιστος διαθέτης τῶν καρδιῶν μας, σεῖς ὅμως, μετ' αὐτὸν, ἔχετε τὴν μεγαλητέραν ἐξουσίαν εἰς τὸν ἑαυτόν σας! Ἂν καὶ χωρὶς τὸν Χριςὸν δὲν ἐμπορῆτε νὰ κάμητε τίποτε, ὑπ' αὐτὸν ὅμως ἐμποπεῖτε νὰ κάμητε πολλὰ, καὶ πρέπει νὰ κάμητε, εἰδεμὴ καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι θέλετε ἀπολεσθῆ διὰ τῆς ἀμελείας σας. Χριστιανοὶ, ἐὰν αἱ ψυχαί σας ἦσαν ὑγιεῖς καὶ ζωηραὶ, ἤθελον αἰσθάνεσθαι ἀσυγκρίτως περισσοτέραν ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα εἰς τοὺς χαροποιοὺς συλλογισμοὺς περὶ τῆς μελλούσης των μακαριότητος, παρ' ὅσην εὑρίσκει ὁ ὑγιέστατος ςόμαχος εἰς τὴν τροφήν του, ἢ τὰ ἰσχυρότατα αἰσθητήρια εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀντικειμένων των. Τόσον ὀλίγον ἐπίπονον ἤθελεν εἶσθαι τὸ ἔργον τοῦτο εἰς σᾶς! Ἀλλ' ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτι, « ἐνόσῳ ἔχομεν σάρκα περὶ ἡμᾶς, καὶ λείψανα τινὰ ἐκείνου τοῦ φρονήματος τῆς σαρκὸς, ἡ ὁποία εἶναι ἔχθρα εἰς τὸν Θεὸν, » καὶ ὅτι εἰς τὸ εὐγενὲς τοῦτο ἔργον, ὅλα τὰ προτρεπτικὰ αἴτια εἶναι πολὺ μικρὰ, θέλω ἐνταῦθα κάμει σκέψεις τινὰς, τὰς ὁποίας ἐὰν ἐλευθέρως σταθμίσητε, μὲ ἀδέκαστον κρίσιν, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλουσι προξενήσει ἀποτέλεσμα εἰς τὰς καρδίας σας, καὶ θέλουσι σᾶς κάμει νὰ ἀποφασίσητε νὰ ἐκτελέσητε τὸ ἔξοχον τοῦτο χρέος. Ἔτι μερικώτερον θεωρήσετε, ὅτι θέλει κάμει ἐναργῆ τὴν εἰλικρινῆ σας εὐσέβειαν· ὅτι αὕτη εἶναι τὸ μέγιστον πλεονέκτημα τῆς χριστιανικῆς διαθέσεως· ὅτι αὕτη εἶναι ἡ ὁδὸς τοῦ νὰ ζῇ τις ἀναπαυτικώτατα· ὅτι τοῦτο θέλει εἶσθαι τὸ καλήτερον προφυλακτικὸν ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς εἰς τὴν ἁμαρτίαν· ὅτι θέλει ἀναζωοποιήσει τὰς χάριτάς σας καὶ τὰ χρέη· θέλει εἶσθαι ἡ καλητέρα σας παρηγορία εἰς ὅλας τὰς θλίψεις· θέλει σᾶς καταστήσει ὠφελιμωτάτους πρὸς τοὺς ἄλλους· θέλει δοξάσει τὸν Θεόν· καὶ ὅτι, χωρὶς τούτου, θέλετε ἀπειθή-

σει εἰς τὰς προσταγὰς, καὶ θέλετε χάσει τὰς χαριεστάτας καὶ ἡδονικωτάτας ἀνακαλύψεις εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ὅτι εἶναι προσέτι εὐλογώτερον νὰ ἔχητε τὰς καρδίας σας εἰς τὸν Θεὸν, ἐπειδὴ ἡ ἰδική του καρδία εἶναι τόσον πολὺ εἰς σᾶς, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅπου ἔχετε τόσον συμφέρον καὶ σχέσιν· καὶ προσέτι ὅτι δὲν εἶναι κανὲν ἄλλο, πλὴν τοῦ οὐρανοῦ, ἄξιον διὰ νὰ προσηλώσητε εἰς αὐτὸ τὰς καρδίας σας.

(1) Θεωρήσετε ὅτι καρδία προσηλωμένη εἰς τὸν οὐρανὸν θέλει εἶσθαι μία τῶν ἀδιαφιλονεικήτων ἀποδείξεων τῆς εἰλικρινείας σας, καὶ σαφὴς ἀνακάλυψις ἀληθοῦς ἔργου τῆς σωτηρίου χάριτος εἰς τὴν ψυχήν σας. Συχνάκις ἐρωτᾶτε, Πῶς θέλομεν γνωρίσει ὅτι ἀληθῶς ἡγιάσθημεν; Εἰς τοῦτο ἔχετε σημεῖον ἀλάνθαστον ἀπὸ τὸ στόμα αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, « Ὅπου εἶναι ὁ θησαυρός σας ἐκεῖ θέλουν εἶσθαι καὶ αἱ καρδίαι σας. » (Ματθ. ϛ'. 21.) Ὁ θησαυρὸς καὶ ἡ εὐδαιμονία τῶν πιστῶν εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ὁ οὐρανὸς, εἶναι ὁ τόπος, ὅπου πρέπει νὰ ἀπολαύωσιν αὐτὸν πληρέστατα. Καρδία λοιπὸν προσηλωμένη εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν εἶναι εἰμὴ καρδία προσηλωμένη εἰς τὸν Θεόν· καὶ βεβαίως καρδία προσηλωμένη εἰς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ ἀληθεστάτη ἀπόδειξις τῆς σωτηρίου χάριτος. Ὅταν ἡ παιδεία δὲν ἦναι ἀπόδειξις χάριτος, ὅταν ἡ γνῶσις, τὰ ἔργα, τὰ δῶρα, δὲν ἦναι παρομοίως, ὅταν τὰ ἐπιχειρήματα τῆς γλώσσης ἢ τῆς χειρός σου δύνανται νὰ ἀνασκευάζωνται, αὐτὴ ὅμως ἡ εἰς τὸν Θεὸν προσήλωσις τῆς καρδίας καὶ τότε θέλει σὲ ἀποδείξει εἰλικρινῆ. Ἰδὲ πτωχόν τινα Χριστιανὸν, ἀδυνάτου νοήσεως, ἀσθενοῦς μνήμης, βραδείας γλώσσης, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἡ καρδία εἶναι προσηλωμένη εἰς τὸν Θεὸν, ὁ ὁποῖος ἔκλεξεν αὐτὸν, ὡς μερίδα του, τοῦ ὁποίου οἱ συλλογισμοὶ εἶναι διὰ τὴν αἰωνιότητα, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι εἶναι αὐτοῦ, φωνάζει,

Εἴθε νὰ ἤμην ἐκεῖ! Θεωρεῖ ὡς ἡμέραν φυλακῆς ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἔκαμεν ἀναπαυτικήν τινα θεωρίαν περὶ τῆς αἰωνιότητος. Ἐγὼ προτιμῶ μᾶλλον νὰ ἀποθάνω εἰς ταύτην τοῦ ἀνθρώπου τὴν κατάστασιν, παρὰ εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ἔχει τὰ ἐξοχώτατα δῶρα, καὶ θαυμάζεται τὰ πλεῖστα διὰ τὰς πράξεις του, ἐνῷ ἡ καρδία του δὲν εἶναι ἐνησχολημένη οὕτω μὲ τὸν Θεόν. Ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς θέλει εὑρεῖ τὴν τελευταίαν ἡμέραν, καὶ καταδικάσει δι' ἔλλειψιν « ἐνδύματος γάμου, » θέλει εἶσθαι ἐκεῖνος, ὅστις ἔχει ἔλλειψιν τοιαύτης διαθέσεως τῆς καρδίας. Δὲν θέλει εἶσθαι τότε ἡ ἐρώτησις, Πόσον ἐγνωρίσατε ἢ ἐπηγγέλθητε ἢ ὡμιλήσατε; ἀλλὰ, Πόσον ἠγαπήσατε, καὶ ποῦ ἦτον ἡ καρδία σας; Χριστιανοὶ, ἐὰν θέλητε νὰ ἔχητε ἀπόδειξιν περὶ τοῦ εἰς τὴν δόξαν δικαιώματός σας, προσπαθεῖτε νὰ ἔχητε τὰς καρδίας προσηλωμένας εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐὰν ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ Σατανᾶς δὲν ἐμποδίσωσι τὴν πρὸς αὐτὸν προσήλωσίν σας, ποτὲ δὲν θέλουσι γίνει ἱκανοὶ νὰ ἐμποδίσωσιν ἀπ' αὐτοῦ καὶ σᾶς τοὺς ἰδίους.

(2) Καρδία προσηλωμένη εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι τὸ μεγαλήτερον προτέρημα τῆς Χριστιανικῆς διαθέσεως. Καθὼς ὑπάρχει κοινή τις ὑπεροχὴ, διὰ τῆς ὁποίας οἱ Χριστιανοὶ διαφέρουσιν ἀπὸ τὸν κόσμον, τοιουτοτρόπως ὑπάρχει ἰδία τις ἀξία τοῦ πνεύματος, διὰ τῆς ὁποίας οἱ ἐξοχώτεροι τῶν Χριστιανῶν διαφέρουσιν ἀπὸ τοὺς λοιπούς. Οἱ ἐξοχώτεροι τῶν Χριστιανῶν εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀποβλέπουσι περισσότερον πρὸς τὸν οὐρανόν. Τοιοῦτος οὐρανοβάμων Χριςιανὸς, ὅςις ἡρπάγη εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τῆς θεωρίας του, καὶ νεωστὶ ἐπανῆλθε κάτω ἀπὸ τὰς περὶ Χριστοῦ σκέψεις του, ὁποίας ἀνακαλύψεις θέλει κάμει περὶ ἐκείνων τῶν οὐρανίων χωρῶν! πόσον ὑψηλὴ καὶ ἱερὰ εἶναι ἡ ὁμιλία του! ἱκανὴ νὰ

κατάπείθη τὸν νοήμονα ἀκροατὴν ὅτι εἶδε τὸν Κύριον, καὶ ὅτι κανεὶς δὲν ἐμπορεῖ νὰ ὁμιλῇ τοιαῦτα, εἰμὴ ἐκεῖνος, ὅςις ἐστάθη μὲ τὸν Θεόν. Οὗτος εἶναι ὁ εὐγενὴς Χριστιανός. Τὰ περιφημότερα ὄρη καὶ δένδρα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πλησιάζουσι τὸ περισσότερον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐκεῖνος εἶναι ὁ ἐκλεκτότερος Χριστιανὸς, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία εἶναι συχνότερα, καὶ μὲ περισσοτέραν ἡδονὴν αὐτοῦ. Ἐάν τις ἔζη πλησίον τοῦ βασιλέως, ἢ εἶχεν ἰδεῖ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, ἢ τὸν Σουλτάνον τῆς Τουρκίας, ἤθελε νομίσει ὅτι ὑπερέχει τοὺς γείτονάς του. Τί λοιπὸν θέλομεν κρίνει περὶ ἐκείνου, ὅστις καθημερινῶς ὁδοιπορεῖ ἕως εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ βλέπει τὸν Βασιλέα τῶν βασιλέων, ἔχει συχνὴν εἴσοδον εἰς τὴν θείαν του παρουσίαν, καὶ εὐωχεῖ τὴν ψυχήν του μὲ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς; Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, προτιμῶ τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, ἀπὸ τὸν εὐγενέστατον, τὸν πλουσιώτατον, καὶ τὸν σοφώτατον τοῦ κόσμου.

(3) Οὐράνιος νοῦς εἶναι ἡ πλησιεστάτη καὶ ἀληθεστάτη ὁδὸς εἰς εὐχάριστον ζωήν. Αἱ βόρειοι χῶραι εἶναι ψυχραὶ καὶ παγωμέναι, διότι ἀπέχουσιν ἀπὸ τὸν Ἥλιον. Τί ἄλλο κάμνει τοιούτους ψυχροὺς καὶ ἀνευχαρίςους τοὺς Χριςιανοὺς, εἰμὴ ἡ ἀπομεμακρυσμένη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ζωή των; Καὶ τί κάμνει ἄλλους τόσον θερμοὺς εἰς τὰς εὐχαριστήσεις, εἰμὴ ἡ ὑψηλοτέρα ζωή των καὶ ἡ πλησιεστέρα προσέγγισις εἰς τὸν Θεόν; Ὅταν ὁ Ἥλιος τὴν ἄνοιξιν πλησιάζῃ εἰς τὸ ἰδικόν μας μέρος τῆς γῆς, πόσον ὅλα τὰ πράγματα συγχαίρουσι τὴν προσέγγισίν του! Ἡ γῆ φαίνεται πρασίνη, τὰ δένδρα βλαστάνουσι, τὰ φυτὰ ἀναζωογονοῦνται, τὰ πτηνὰ κελαδοῦσι, καὶ ὅλα τὰ πράγματα μειδιῶσιν. Ἐὰν ἐζῶμεν τοιαύτην ζωὴν μὲ τὸν Θεὸν, καὶ εἴχαμεν τὰς καρδίας μας εἰς τὸν οὐρανὸν, ὁποία ἄνοιξις χαρᾶς ἤθελεν εἶσθαι ἐντὸς

ἡμῶν! Πῶς ἠθέλαμεν λησμονεῖ τὸν χειμῶνα τῆς θλίψεώς μας! Πόσον πρωΐ ἠθέλαμεν ἐγείρεσθαι νὰ ψάλλωμεν τὸν ἔπαινον τοῦ Πλάστου μας! Ὦ Χριστιανὲ, ἀνάβα εἰς τὰ ἄνω. Ἐκεῖνοι οἵτινες ἐστάθησαν ἐκεῖ, εὗρον τὸν τόπον ἐκεῖνον θερμότερον, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἐδοκίμασας ἐνίοτε τοῦτο, καὶ σὺ ὁ ἴδιος. Πότε ἔλαβες τὴν μεγίστην εὐχαρίστησιν; Ὄχι ὅτε συνανεστράφης μὲ τὸν Θεὸν, καὶ ὡμίλησας μὲ τοὺς κατοίκους τοῦ ὑψηλοτέρου κόσμου, καὶ εἶδες τὰς μονάς των, καὶ ἐγέμισας τὴν ψυχήν σου ἀπὸ τοὺς συλλογισμοὺς περὶ τῆς δόξης; Ἐὰν ἐκ πείρας ἐγνώριζες τί εἶναι αὕτη ἡ πρᾶξις, τολμῶ εἰπεῖν ὅτι ἤθελες γνωρίσει τί εἶναι ἡ πνευματικὴ χαρά! Ἐὰν ὡς ὁ Δαβὶδ ὁμολογῇς « ὅτι τὸ φῶς τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ δίδει μεγαλητέραν εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν ἀπὸ τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον, » τότε βεβαίως ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶναι πλησιέστατα, καὶ περισσότερον βλέπουσιν αὐτὸ, πρέπει νὰ ἦναι πληρέστατοι ἀπὸ τὴν χαρὰν ταύτην. Ποῖον ἄλλον ἔπρεπε νὰ μεμφθῶμεν λοιπὸν, διότι εἴμεθα τόσον κενοὶ παρηγορίας, εἰμὴ τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀμελεῖς καρδίας; Ὁ Θεὸς ἐπρομήθευσεν εἰς ἡμᾶς στέφανον δόξης, καὶ ὑπεσχέθη νὰ ἐπιθέσῃ αὐτὸν, ἐντὸς ὀλίγου, ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας, καὶ ἡμεῖς δὲν θέλομεν οὔτε κἂν νὰ συλλογισθῶμεν περὶ αὐτοῦ; Αὐτὸς μᾶς διατάττει νὰ βλέπωμεν καὶ νὰ χαιρώμεθα, καὶ ἡμεῖς δὲν θέλομεν οὔτε κἂν νὰ ἀποβλέψωμεν πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅμως παραπονούμεθα δι' ἔλλειψιν παρηγορίας. Πιστεύοντες πληρούμεθα ἀπὸ χαρὰν καὶ εἰρήνην, καὶ μόνον ἐνόσῳ πιστεύομεν. Οἱ πιστοὶ χαίρουσιν ἐλπίζοντες, καὶ μόνον ἐνόσῳ ἐλπίζουσι. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐργάζεται τὰς εὐχαριστήσεις μας, ἐνασχολοῦν τὰ πνεύματά μας εἰς τὰς ἐπαγγελίας, καὶ ἀνυψοῦν τοὺς συλλογισμούς μας εἰς τὸν τόπον τῶν εὐχαριστήσεών μας. Καθὼς ἠθέλετε ἠδύνει φυλάργυρον ἄνθρω-

πον, δεικνύοντές τον χρυσὸν, τοιουτοτρόπως ὁ Θεὸς ἡδύνει τὸν λαόν του, ὁδηγῶν αὐτὸν, τρόπον τινα εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ δεικνύων εἰς αὐτοὺς ἑαυτὸν, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ ἀνάπαυσίν των. Δὲν μᾶς δίδει χαρὰν, ἐνῷ εἴμεθα ἀργοὶ, ἢ ἐνασχολούμεθα εἰς ἄλλα πράγματα. Δίδει τοὺς καρποὺς τῆς γῆς, ὅταν ὀργόνωμεν καὶ σπείρωμεν, παστρεύωμεν καὶ ποτίζωμεν, καὶ κοπρίζωμεν καὶ κλαδεύωμεν, καὶ μὲ ὑπομονὴν περιμένωμεν τὴν εὐλογίαν του, τοιουτοτρόπως δίδει καὶ τὰς χαρὰς τῆς ψυχῆς. Σὲ παρακαλῶ, Ἀναγνῶστα, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, ἐὰν ἐκτιμᾷς τὴν ζωὴν συνεχοῦς χαρᾶς, καὶ τὴν ἀγαθὴν συνείδησιν, ἥτις εἶναι συνεχὴς εὐωχία, νὰ ἐνασχοληθῆς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο σπουδαίως, καὶ νὰ μάθῃς τὴν τέχνην τοῦ φρονεῖν τὰ ἄνω, καὶ θέλεις εὑρεῖ αὔξησιν ἑκατονταπλάσιον, καὶ τὴν ὠφέλειαν ἀφθόνως νὰ ὑπερβαίνῃ τὸν κόπον σου. Ἀλλ' ἡ ἀθλιότης τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὅτι, ἂν καὶ πᾶς ἄνθρωπος φυσικὰ μισῇ τὴν λύπην, καὶ ἀγαπᾷ τὴν μᾶλλον εὐάρεστον καὶ χαρμόσυνον ζωὴν, ὀλίγοι ὅμως ἀγαπῶσι τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν χαρὰν, ἢ ὑποφέρουσι τοὺς κόπους, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτᾶται. Προτιμῶσι νὰ λαμβάνωσι τὰ πρόχειρα, εὐχαριστούμενοι εἰς ἐπιγείους ἡδονὰς μᾶλλον, παρὰ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ τὴν ζητήσωσιν ἂν καὶ τέλος πάντων πρέπῃ νὰ τὴν ἀπολαύσωσιν ἐκεῖ, ἢ νὰ μείνωσι χωρὶς αὐτῆς.

(4) Καρδία προσηλωμένη εἰς τὸν οὐρανὸν θέλει εἶσθαι κάλλιστον προφυλακτικὸν μέσον ἐναντίον τῶν πειρασμῶν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν· θέλει κρατεῖ τὴν καρδίαν καλῶς ἐνησχολημένην. Ὅταν ἤμεθα ἀργοὶ, δίδομεν ἀφορμὴν εἰς τὸν διάβολον, διὰ νὰ μᾶς πειράζῃ, ὡς οἱ ἀμελεῖς κάμνουσι τοὺς λῃστάς. Καρδία προσηλωμένη εἰς τὸν οὐρανὸν δύναται νὰ ἀποκριθῇ εἰς τὸν πειράζοντα, ὡς ὁ Νεεμίας, « Ἔργον μέγα κάμνω ἐγὼ, καὶ δὲν δύναμαι νὰ καταβῶ. » Δὲν ἔχει εὐ-

καιρίαν νὰ ἐπιθυμῇ ἢ νὰ «καταστρηνιᾷ,» νὰ ἦναι φιλόδοξος ἢ νὰ φρονῇ τὰ τοῦ κόσμου. Ἐὰν ἦσθε μόνον ἐνησχολημένοι εἰς τὰς ἐννόμους ἀσχολίας σας, δὲν ἠθέλετε εἶσθαι τόσον ἕτοιμοι νὰ ἀκροᾶσθε τοὺς πειρασμοὺς, ἀλλὰ ὀλιγώτερον ἐὰν ἦσθε μόνον ἐνησχολημένοι εἰς τὰ ἄνω μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἤθελε καταπεισθῇ δικαστής τις νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν καθέδραν του, ὅταν δικάζῃ περὶ ζωῆς καὶ θανάτου, καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ παίξῃ μὲ τὰ παιδία εἰς τοὺς δρόμους; Οὕτω καὶ ὁ Χριστιανὸς δὲν θέλει δώσει πλειοτέραν ἀκρόασιν εἰς τὰ γοητευτικὰ θέλγητρα τοῦ Σατανᾶ, ὅταν θεωρῇ τὴν αἰώνιόν του ἀνάπαυσιν. Τὰ τέκνα τῆς βασιλείας ἐκείνης ποτὲ δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχωσι καιρὸν διὰ φλυαρίας, μάλιστα ὅταν ἦναι ἐνησχολημένα εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἐνασχόλησις αὕτη εἶναι ἐκ τῶν μεγίστων προφυλακτικῶν μέσων τῶν πιστῶν ἐναντίον τῶν πειρασμῶν.

Ὁ φρονῶν τὰ οὐράνια εἶναι ὁ πλέον ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, διότι ἔχει ἀληθεστέρας καὶ ζωηροτέρας ἀντιλήψεις τῶν πνευματικῶν πραγμάτων. Ἔχει τόσον βαθεῖαν γνῶσιν τοῦ κακοῦ τῆς ἁμαρτίας, τῆς ματαιότητος τοῦ κτίσματος, τοῦ κτηνώδους τῆς σαρκὸς καὶ τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, ὥστε οἱ πειρασμοὶ ἔχουσιν ὀλίγην δύναμιν ἐπ' αὐτόν. «Ματαίως βέβαια,» λέγει ὁ Σολομὼν, «ἐξαπλόνεται δίκτυον εἰς τὴν θέαν πτηνοῦ τινός.» Καὶ συνήθως εἰς μάτην ὁ Σατανᾶς σταίνει τὰς παγίδας διὰ νὰ πιάσῃ τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία καθαρὰ βλέπει αὐτάς. Ἡ γῆ εἶναι ὁ τόπος διὰ τοὺς πειρασμούς του, καὶ ἡ γῆ τὸ σύνηθες αὐτοῦ δόλωμα· καὶ πῶς ταῦτα θέλουσι παγιδεύσει τὸν Χριστιανὸν, ὅστις ἄφησε τὴν γῆν καὶ περιπατεῖ μὲ τὸν Θεόν; Ἐὰν ὁ τρόπος τοῦ νὰ κατασταθῇ τις σοφὸς ἦναι νὰ συνομιλῇ μὲ τοὺς σοφοὺς καὶ πεπαιδευμένους ἀνθρώπους, πολὺ περισσότερον κατασταίνε-

ταί τις τοιοῦτος συνομιλῶν μὲ τὸν Θεόν. Ἐὰν οἱ περιηγηταὶ ἐπιστρέφωσιν εἰς τὴν πατρίδα των μὲ σοφίαν καὶ πεῖραν, πόσῳ περισσότερον οἱ περιηγηταὶ τοῦ οὐρανοῦ! Ἐὰν ὁ ἀὴρ καὶ τὸ κλίμα, εἰς τὰ ὁποῖα περισσότερον ζῶμεν, ἔχωσιν ἐπιῤῥοὴν εἰς τὸ σῶμά μας, ἡ νόησις ἐκείνου, ὅστις ζῇ περισσότερον μὲ τὸν Πατέρα τῶν φώτων πρέπει νὰ ἦναι πληρεστέρα φωτός. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, οἵτινες κατοικοῦσι κάτω καὶ δὲν γνωρίζουσιν ἄλλην συναναστροφὴν εἰμὴ τὴν γήϊνον, δὲν εἶναι θαυμαστὸν ἐὰν ἔχωσι τὸν νοῦν των ἐσκοτισμένον, καὶ ἐὰν ὁ Σατανᾶς « τοὺς πιάνῃ αἰχμαλώτους εἰς τὸ θέλημά του. » Πῶς δύνανται νὰ βλέπωσιν οἱ σκώληκες καὶ οἱ ἀσπάλακες τῶν ὁποίων ἡ κατοικία εἶναι πάντοτε εἰς τὴν γῆν; ἐνῷ αὕτη ἡ κόνις εἶναι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των, δὲν εἶναι θαυμαστὸν ἂν ἐκλάβωσι πορισμὸν τὴν εὐσέβειαν, τὴν ἁμαρτίαν χάριν, τὸν κόσμον Θεὸν, τὴν ἰδίαν των θέλησιν, νόμον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τέλος τὴν κόλασιν, οὐρανόν. Ἀλλ' ὅταν ὁ Χριστιανὸς ἀποσυρθῇ ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς τούτους συλλογισμοὺς, καὶ ἀρχίσῃ νὰ συναναστρέφηται μετὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, μὲ φαίνεται ὅτι εἶναι ὡς ὁ Ναβουχοδονόσορ ληφθεὶς ἀπὸ τὰ ζῶα τοῦ πεδίου, καὶ κατασταθεὶς εἰς τὸν θρόνον, καὶ « αἱ φρένες του ἐπιστρέφουσιν εἰς αὐτόν. » Ὅταν αὐτὸς λαμβάνῃ στιγμιαίαν θέαν τῆς αἰωνιότητος, καὶ βλέπῃ κάτω εἰς τὸν κόσμον πάλιν, πόσον τότε κατηγορεῖ ὡς μωρίαν τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν ἀμέλειάν του, τὰς σαρκικάς του ἡδονὰς, καὶ τὰς γηΐνους του φροντίδας! Πῶς λέγει περὶ τοῦ γέλωτός του, εἶναι μωρία! καὶ περὶ τῆς ματαίας χαρᾶς, τί ὄφελος κάμνει αὕτη; Πόσον ἀληθῶς στοχάζεται ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ φρενοκομεῖον ἄνθρωπος τόσον μανιακὸς ὅσον εἶναι οἱ ἰσχυρογνώμονες ἁμαρτωλοὶ, καὶ οἱ ἀνάξιοι παραμεληταὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς δόξης! Τοῦτο

κάμνει συχνάκις τὸν ἀποθνήσκοντα, σοφώτερον τῶν ἄλλων, ἐπειδὴ βλέπει τὴν αἰωνιότητα πλησιάζουσαν, καὶ ἔχει περισσοτέρους θλιβεροὺς συλλογισμοὺς περὶ ταύτης, ἀφ' ὅσους εἶχε ποτὲ, ὅτε ἦτον ὑγιὴς καὶ εὐδαίμων. Τότε πολλοὶ τῶν πικροτάτων ἐχθρῶν τῶν πιστῶν ἔχουσι τὰ ὄμματα ἀνοικτὰ, καὶ, ὡς ὁ Βαλαὰμ, λέγουσιν, « Εἴθε νὰ ἀποθάνω τὸν θάνατον τοῦ δικαίου, καὶ τὸ τέλος μου νὰ ἦναι ὅμοιον μὲ τὸ τέλος τούτου. » Ἀλλ' ὅταν οἱ αὐτοὶ ἄνθρωποι ἀναλάβωσι, καὶ χάσωσι τὰς περὶ μελλούσης ζωῆς ἀντιλήψεις των, πόσον ταχέως χάνουσι καὶ τὴν νόησίν των ὁμοῦ μὲ αὐτάς! Ὁμίλει πρὸς τὸν ἀποθνήσκοντα ἁμαρτωλὸν περὶ πλούτου, τιμῶν, ἢ ἡδονῶν τοῦ κόσμου· δὲν ἤθελε σὲ ἀποκριθῆ, Τί εἶναι ταῦτα εἰς ἐμὲ ὅστις πρέπει ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ δώσω λογαριασμὸν δι' ὅλην μου τὴν ζωήν; Χριστιανὲ, ἐὰν ἡ νομιζομένη πλησίασις τῆς αἰωνιότητος προξενῇ τόσα παράδοξα ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν ἀσεβῶν, καὶ κάμνῃ αὐτοὺς τόσον πολὺ σοφωτέρους παρὰ πρότερον, ὁποῖα σπάνια ἀποτελέσματα ἤθελε τοῦτο προξενήσει εἰς σὲ, ἐὰν πάντοτε ἐνέμενες εἰς τὰς θεωρίας περὶ Θεοῦ, καὶ εἰς τοὺς ζωηροὺς συλλογισμοὺς περὶ τῆς αἰωνίου σου καταστάσεως! Βεβαίως ὁ πιστὸς, ἐὰν ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν πίστιν του, δύναται συνήθως νὰ ἔχῃ πλέον ζωηρὰς ἀντιλήψεις περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς ἐν καιρῷ τῆς ὑγείας του, παρ' ὅ,τι ἔχει ὁ ἄπιστος εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του.

Νοῦς φρονῶν τὰ οὐράνια εἶναι ὠχυρωμένος ἐναντίον τῶν πειρασμῶν, ἐπειδὴ αἱ παθήσεις εἶναι βαθέως προκατειλημμέναι ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς ἡδονὰς τοῦ ἄλλου κόσμου. Ἐκεῖνος, ὅστις ἀγαπᾷ περισσότερον, καὶ ὄχι ἐκεῖνος, ὅστις μόνον γνωρίζει περισσότερον, θέλει εὐκολώτατα ἀντισταθῇ εἰς τοὺς πειρασμοὺς τῆς ἁμαρτίας. Ἡ θέλησις τόσον ἡδέως νοστιμεύε-

ται τὴν ἀγαθότητα, ὅσον ἡ νόησις τὴν ἀλήθειαν, καὶ εἰς τοῦτο συνίσταται μέγα μέρος τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστιανοῦ. Ὅταν λάβῃς δροσιστικήν τινα καὶ ἡδονικὴν γεῦσιν τοῦ οὐρανοῦ, δὲν θέλεις τόσον εὐκόλως καταπεισθῇ νὰ στερηθῇς αὐτήν. Δὲν δύνασαι νὰ καταπείσῃς ἓν παιδίον νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὰ γλυκύσματά του, ἐνῷ ἡ γεῦσις εἶναι ἀκόμη εἰς τὸ στόμα του. Ὢ, εἴθε νὰ ἐτρέφεσο πολὺ μὲ τὸ κρυπτὸν μάννα, καὶ συνεχῶς νὰ ἐγεύεσο τὰς ἡδονὰς τοῦ οὐρανοῦ! Πόσον τοῦτο ἤθελεν ἐπιστηρίζει τὰς ἀποφάσεις σου, καὶ σὲ κάμνει νὰ καταφρονῇς τὰς μωρίας τοῦ κόσμου, καὶ νὰ μὴ καταδέχησαι νὰ ἀπατᾶσαι ἀπὸ τοιαῦτα παιδαριώδη παίγνια! Ἐὰν ὁ διάβολος εἶχε προσβάλει τὸν Πέτρον εἰς τὸ ὄρος τῆς μεταμορφώσεως, ὅταν ἔβλεπε τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἠλίαν ὁμιλοῦντας μὲ τὸν Χριςὸν, ἤθελε τάχα τόσον εὐκόλως παρασυρθῇ εἰς τὸ ν' ἀρνηθῇ τὸν Κύριόν του; Τί; μὲ ὅλην ἐκείνην τὴν δόξαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του; Ὄχι βέβαια. Τοιουτοτρόπως, ἐὰν προσέβαλλε πιστήν τινα ψυχὴν, ἐνῷ ἦτον ἀφηρπασμένη εἰς τὸ ὄρος μὲ τὸν Χριστὸν, τί ἤθελεν εἰπεῖ αὕτη; « Ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ. » Ἤθελες νὰ μὲ καταπείσῃς νὰ ἀποσπασθῶ ἐντεῦθεν, δι' οὐτιδανῶν ἡδονῶν, καὶ νὰ ἀποσύρῃς τὴν καρδίαν μου ἀπὸ ταύτην μου τὴν ἀνάπαυσιν; Ἤθελες νὰ πωλήσω τὴν χαρὰν ταύτην διὰ μηδέν; Ὑπάρχει κάμμία ἡδονὴ ἢ τιμὴ ὡς αὕτη; ἢ δύναται νὰ ἦναι ὠφέλιμον ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ χάσω αὐτήν; Ἀλλ' ὁ Σατανᾶς περιμένει ἑωσοῦ καταβῶμεν, καὶ ἡ γεῦσις τοῦ οὐρανοῦ χαθῇ ἀπὸ τὸ στόμα μας, καὶ ἡ δόξα, τὴν ὁποίαν εἴδαμεν λησμονηθῇ, καὶ τότε εὐκόλως ἀπατᾷ τὰς καρδίας μας. Ἂν καὶ οἱ Ἰσραηλῖται κάτω τρώγωσι καὶ πίνωσι καὶ σηκόνωνται νὰ παίζωσιν ἔμπροσθεν εἰς τὸ εἴδωλόν των, ὁ Μωϋσῆς ὅμως εἰς τὸ ὄρος δὲν θέλει νὰ κάμῃ οὕτω. Ὢ! ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ δια-

τηρήσωμεν τὰς ψυχάς μας πάντοτε εὐχαριστημένας μὲ τὴν γεῦσιν τῆς ἄνω γλυκύτητος, μὲ ὁποίαν καταφρόνησιν ἠθέλαμεν ἀποπτύσει τὰ δελεάσματα τῆς ἁμαρτίας!

Πρὸς τούτοις, ἐνῷ ἡ καρδία εἶναι προσηλωμένη εἰς τὸν οὐρανὸν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν ὁ Σατανᾶς τότε μᾶς προσβάλῃ, ὁ Θεὸς εἶναι μᾶλλον ὑπόχρεως, οὕτως εἰπεῖν, κατὰ τὸν λόγον του νὰ μᾶς ὑπερασπισθῇ, καὶ ἀναμφιβόλως θέλει μᾶς παρασταθῇ καὶ εἰπεῖ, « Ἀρκεῖ εἰς σὲ ἡ χάρις μου. » Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἦναι εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ, κινδυνεύει ὀλιγώτερον νὰ δελεασθῇ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ἀναμέσον τῶν πειρασμῶν, Χριστιανὲ Ἀναγνῶστα, μεταχειρίζου ταύτην τὴν δραστικὴν θεραπείαν. Μένε πλησίον τοῦ Θεοῦ διὰ νοὸς φρονοῦντος τὰ οὐράνια· ἐξακολούθει τὸ ἄνω ἔργον μὲ τὸν Χριστὸν, καὶ θέλεις εὑρεῖ τοῦτο βεβαιότερον βοήθημα ἀπὸ πᾶν ἄλλο. « Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς εἰς τὸν συνετὸν εἶναι πρὸς τα ἄνω διὰ νὰ ἐκκλίνῃ ἀπὸ τὸν Ἅδην κάτω. » (Παροιμ. ιέ. 24.) Ἐνθυμοῦ ὅτι ὁ Νῶε ἦτον ἄνθρωπος δίκαιος καὶ τέλειος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τοῦ αἰῶνός του, ἐπειδὴ ἐπεριπάτησε μὲ τὸν Θεόν· καὶ ὅτι ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς τὸν Ἀβραὰμ, « Περιπάτει ἔμπροσθέν μου καὶ ἔσο τέλειος. »

(5) Ἡ ἐπιμελὴς προσκόλλησις τῶν καρδιῶν σας εἰς τὸν οὐρανὸν θέλει διατηρήσει ζωηρὰς ὅλας σας τὰς χάριτας, καὶ ζωογονήσει ὅλα τὰ χρέη σας. Ὁ οὐράνιος Χριστιανὸς εἶναι πρόθυμος Χριστιανός. Ἡ δὲ ἀποξένωσίς μας ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, μᾶς κάμνει τόσον νωθρούς! Πῶς ῥιψοκινδυνεύει ὁ στρατιώτης τὴν ζωήν του, καὶ ὁ ναύτης διαπερᾷ τρικυμίας καὶ κύματα, καὶ κάμμία δυσκολία δὲν τοὺς ἐμποδίζει, ὅταν συλλογισθῶσι περὶ ἑνὸς ἀβεβαίου φθαρτοῦ θησαυροῦ! Ὁποίαν ζωὴν λοιπὸν ἤθελεν ἔχει ὁ Χριστιανὸς εἰς τοὺς ἀγῶνάς του,

ἐὰν συχνὰ ἐσυλλογίζετο περὶ τοῦ αἰωνίου θησαυροῦ! Τώρα τρέχομεν τόσον βραδέως καὶ ἀγωνιζόμεθα τόσον ὀκνηρῶς, διότι ἔχομεν ὀλίγον τὸν νοῦν μας προσηλωμένον εἰς τὸ βραβεῖον. Παρατήρησε μόνον τὸν Χριστιανὸν, ὅστις εἶναι προσηλωμένος πολὺ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ θέλεις ἰδεῖ ὅτι δὲν εἶναι ὅμοιος μὲ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς. Κάποιόν τι ἀφ' ὅσα εἶδεν ἄνω, φαίνεται εἰς ὅλα τὰ ἔργα του καὶ τὴν συναναςροφήν του. Ἐὰν ὁ τοιοῦτος ἦναι Ἱεροκήρυξ, πόσον οὐράνιοι εἶναι οἱ λόγοι του! Ἐὰν ἦναι ἰδιώτης Χριστιανὸς, πόσον οὐράνιος ἡ συνομιλία, αἱ προσευχαὶ, καὶ ἡ διαγωγή του! Ἐνασχολοῦ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ οἱ ἄλλοι θέλουσιν ἰδεῖ τὸ πρόσωπον τῆς ὁμιλίας σου νὰ λάμπῃ, καὶ θέλουσιν εἰπεῖ, « Βεβαίως αὐτὸς ἐστάθη μὲ τὸν Θεὸν εἰς τὸ ὄρος. » Ἀλλ' ἐὰν κῆσαι παραπονούμενος διὰ τὴν νεκρότητα καὶ ἀμβλύτητα, διότι δὲν ἐμπορεῖς νὰ ἀγαπᾷς τὸν Χριστὸν, οὔτε νὰ χαίρῃς εἰς τὴν ἀγάπην του, διότι δὲν ἔχεις ζωηρότητα εἰς τὴν προσευχὴν, οὔτε εἰς κἀνὲν ἄλλο χρέος, καὶ ὅμως ἀμελεῖς τὴν ζωοποιὸν ταύτην ἐνασχόλησιν, σὺ ὁ ἴδιος εἶσαι ἡ αἰτία τῶν παραπόνων σου. Δὲν εἶναι ἡ ζωή σου κεκρυμμένη ὁμοῦ μὲ τὸν Χριςὸν εἰς τὸν Θεόν; Ποῦ ἀλλοῦ δὲ αὐτὴν πρέπει νὰ ὑπάγῃς, εἰμὴ εἰς τὸν Χριστόν; Καὶ ποῦ ἀλλοῦ εὑρίσκεται εἰμὴ εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅπου εἶναι ὁ Χριστός; « Δὲν θέλεις νὰ ἔλθῃς εἰς τὸν Χριστὸν διὰ νὰ ἔχῃς ζωήν. » Ἐὰν θέλῃς νὰ ἔχῃς φῶς καὶ θερμότητα, διατί δὲν πλησιάζεις περισσότερον εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου; Δι' ἔλλειψιν τοῦ νὰ προστρέχῃς εἰς τὸν οὐρανὸν, ἡ ψυχή σου εἶναι ὡς λαμπὰς μὴ ἀναμμένη, καὶ τὰ ἔργα σου ὡς θυσία χωρὶς φωτίαν. Φέρε καθημερινῶς ἕνα μόνον ἄνθρακα ἀναμμένον ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον τοῦτο, καὶ ἰδὲ ἐὰν ἡ προσφορά σου δὲν καῇ. Ἄναψε τὴν λαμπάδα σου ἀπὸ ταύτην τὴν φλόγα, καὶ τρέφε την καθημερινῶς μὲ

ἔλαιον ἐξ αὐτῆς, καὶ παρατήρησε ἐὰν δὲν λάμπῃ ἐνδόξως. Μένε πλησίον εἰς τὸ ζωοποιὸν τοῦτο πῦρ, καὶ ἰδὲ ἐὰν αἱ παθήσεις σου δὲν θερμανθῶσιν. Ἐνῷ ἔχεις ἔλλειψιν ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν, ῥίψε τὸ βλέμμα τῆς πίστεώς σου πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἰδὲ τὴν ὡραιότητά του, θεώρησε τὰ πλεονεκτήματά του, καὶ ἰδὲ ἐὰν ἡ ἐρασμιότης του καὶ ἡ τελεία ἀγαθότης του, δὲν ἀφαρπάσωσι τὴν καρδίαν σου. Καθὼς ἡ γύμνασις δίδει ὄρεξιν, ἰσχὺν καὶ ζωηρότητα εἰς τὸ σῶμα, τοιουτοτρόπως αἱ οὐράνιαι αὗται γυμνασίαι θέλουν προξενήσει ταχέως τὴν αὔξησιν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἐκτὸς τούτου, δὲν εἶναι ψευδὲς, ἢ ξένον πῦρ, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον φέρεται ἀπὸ τὸν οὐρανὸν διὰ τὰς θυσίας σας· ὁ ζῆλος, ὅστις ἀνάπτεται διὰ τῆς μελέτης σας περὶ τοῦ οὐρανοῦ, εἶναι πολλὰ πιθανὸν ὅτι εἶναι οὐράνιος ζῆλος. Τινῶν μὲν ἀνθρώπων ἡ ζέσις προέρχεται μόνον ἀπὸ τὰ βιβλία των, τινῶν δὲ ἀπὸ τὴν ὀξύτητα τῆς θλίψεως, τινῶν ἀπὸ τὸ στόμα εὐλαβοῦς ἱερέως, καὶ ἄλλων ἀπὸ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀκροατηρίου· ἀλλ᾽ ὅστις γνωρίζει τὴν ὁδὸν ταύτην πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐξάγει αὐτὴν καθημερινῶς ἀπὸ τὴν ἀληθῆ πηγὴν, θέλει ἀναζωογονεῖ τὴν ψυχήν του ἀπὸ τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς, καὶ ἀπολαύσει ἐκείνην τὴν ζωοποίησιν, ἥτις εἶναι ἰδία τῶν πιστῶν. « Διὰ τῆς πίστεως ταύτης δύνασαι νὰ προσφέρῃς τὴν θυσίαν του Ἄβελ, ἐξοχωτέραν » ἀπὸ τὴν τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ ταύτης « νὰ μαρτυρηθῇς ὅτι εἶσαι δίκαιος, τοῦ Θεοῦ μαρτυροῦντος περὶ τῶν δώρων σου, » ὅτι εἶναι εἰλικρινῆ. Ὅταν οἱ ἄλλοι ἦναι ἕτοιμοι, ὡς οἱ ἱερεῖς τοῦ Βάαλ, νὰ « κατατέμνωνται, » διότι ἡ θυσία των δὲν καίεται, σὺ ἐμπορεῖς νὰ ἀναπνέῃς τὸ πνεῦμα τοῦ Ἠλία, καὶ εἰς τὴν ἅμαξαν τῆς θεωρίας νὰ ἀναπέτεσαι ἕωσοῦ ἡ ψυχή σου καὶ ἡ θυσία σου ἐνδόξως ἀναφλεχθῶσιν, ἂν καὶ ἡ σὰρξ καὶ ὁ κόσμος χύσωσιν ἐπ᾽ αὐτῶν ὅλον

τὸ ὕδωρ τῆς ἐναντιουμένης ἔχθρας των. Μὴν εἰπῇς, πῶς δύνανται οἱ θνητοὶ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανόν; Ἡ πίστις ἔχει πτέρυγας, καὶ ἡ μελέτη εἶναι ἡ ἅμαξά της. Ἡ πίστις εἶναι εἰς τὴν θυσίαν σου ὡς καυστικὸν κάτοπτρον, καὶ ἡ μελέτη τὸ θέτει ἀπέναντι τοῦ Ἡλίου· μόνον μὴ τὸ ἐκβάλῃς πολλὰ ὀγλίγωρα, ἀλλὰ κράτησέ το αὐτοῦ καιρόν τινα, καὶ ἡ ψυχή σου θέλει αἰσθανθῇ τὸ εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα. Ἀναγνῶστα, δὲν λέγεις, ὅταν βλέπῃς πρόθυμόν τινα Χριστιανὸν, καὶ ἀκούῃς τὰς ζωηρὰς καὶ ἐνθέρμους του προσευχὰς, καὶ τὴν πρὸς οἰκοδομὴν ὁμιλίαν του, Ὦ πόσον μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος οὗτος! Εἴθε νὰ ἦτο ἡ ψυχή μου εἰς τὴν μακαρίαν ταύτην κατάστασιν; Σὲ συμβουλεύω λοιπὸν, ὡς ἀπὸ Θεοῦ, ἐνασχόλησε τὴν ψυχήν σου εὐσυνειδήτως εἰς τοῦτο τὸ ἔργον, λούου συχνὰ εἰς τὸν Ἰορδάνην τοῦτον, καὶ ἡ λεπρὰ καὶ νεκρὰ ψυχή σου θέλει ἀναζωοποιηθῇ, καὶ θέλεις γνωρίσει ὅτι εἶναι Θεὸς εἰς τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ὅτι ἐμπορεῖς νὰ ζῇς ζωηρὰν καὶ χαρίεσσαν ζωὴν, ἐὰν δὲν ἀμελῇς ἑκουσίως τὰ ἴδιά του ἐλέη.

(6) Αἱ συχναὶ μετὰ πίστεως θεωρίαι τῆς δόξης εἶναι τὰ πολυτιμότερα παραμυθητικὰ εἰς ὅλας τὰς θλίψεις. Τὰ παραμυθητικὰ ταῦτα, χαροποιοῦν τὰ πνεύματά μας, καταστaίνουσι τὰς θλίψεις μας πολὺ μᾶλλον ὑποφερτὰς, μᾶς ἐνισχύουσιν εἰς τὸ νὰ τὰς ὑποφέρωμεν μὲ ὑπομονὴν καὶ χαρὰν, καὶ τόσον σταθερὰν κάμνουσι τὴν ἀπόφασίν μας, ὥστε δὲν ἀφίνομεν τὸν Χριστὸν διὰ φόβον θλίψεως. Δύναται ὁ δρόμος ὅσον δύσβατος καὶ ἂν ἦναι, νὰ ἦναι ὀχληρὸς ἐὰν φέρῃ πρὸς τὸν οὐρανόν; Ὦ γλυκεῖα ἀῤῥωστία, λοιδορίαι, φυλακίσεις ἢ θάνατος, ὅταν συντροφεύησθε μὲ τας ἀπαρχὰς ταύτας τῆς μελλούσης μας ἀναπαύσεως. Τοῦτο ἀπομακρύνει τὴν θλῖψιν ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ὥστε μόνον τὴν σάρκα δύναται νὰ ἐγγίσῃ.

Ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἐκείνη ἡ ὀλίγη, (φεῦ! πολλὰ ὀλίγη,) ἀπαρχὴ τὴν ὁποίαν ἔλαβα, τῆς ἀναπαύσεώς μου; αἱ συμφοραί μου ἤθελον εἶσθαι πλέον θλιβεραὶ, καὶ ὁ θάνατος πλέον φρικώδης. Ἐμπορῶ νὰ εἰπῶ, Οὐαί μοι! ἐὰν δὲν ἐπίστευα νὰ ἰδῶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Κυρίου εἰς τὴν γῆν τῶν ζώντων. Ἐὰν αὕτη ἡ ὑποσχεθεῖσα ἀνάπαυσις « δὲν ἦτον ἡ χαρά μου, πρὸ πολλοῦ ἤθελα χαθῆ εἰς τὴν θλίψιν μου. Ἓν πρᾶγμα ἐζήτησα ἀπὸ τὸν Κύριον, καὶ τοῦτο ἐνθέρμως θέλω ζητεῖ, τὸ νὰ κατοικῶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, νὰ θεωρῶ τὸ κάλλος τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ σκέπτωμαι μέσα εἰς τὸν ναόν του. Διότι αὐτὸς τὴν ἡμέραν τῆς συμφορᾶς θέλει μὲ κράξει εἰς τὴν σκηνήν του, αὐτὸς θέλει μὲ σκεπάσει εἰς τὸ ἀπόκρυφον τῆς σκηνῆς του, αὐτὸς θέλει μὲ ὑψώσει ἐπάνω εἰς βράχον, καὶ ἰδοὺ ἡ κεφαλή μου τώρα θέλει ὑψωθῆ ὑπεράνω τῶν ἐχθρῶν μου, οἱ ὁποῖοι στέκουν τριγύρω μου, καὶ θέλω θυσιάσει εἰς τὴν σκηνήν του θυσίας ἀλλαλαγμοῦ, θέλω ψάλλει καὶ θέλω ψαλμῳδεῖ εἰς τὸν Κύριον. » (Ψαλμ. κϐ'. 13. ριθ'. 29. κζ'. 4—6.) Ὅλαι αἱ θλίψεις εἶναι μηδὲν εἰς ἡμᾶς, ἑωσοῦ ἔχωμεν τὴν ὑποστηρίζουσαν ταύτην χαράν. Ὅταν ὁ διωγμὸς καὶ ὁ φόϐος ἔχωσι τὰς θύρας κεκλεισμένας, ὁ Χριστὸς δύναται νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ σταθῇ εἰς τὸ μέσον, καὶ νὰ εἰπῇ εἰς τοὺς μαθητάς του, « Εἰρήνη ὑμῖν. » Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας δύνανται νὰ ἦναι εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ὅταν ἦναι κλεισμένοι καὶ εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν, καὶ ὅταν τὰ σώματά των μαστιγόνωνται μὲ πολλὰς πληγὰς, καὶ οἱ πόδες των ἦναι ἠσφαλισμένοι εἰς τὸ ξύλον. Οἱ μάρτυρες εὑρίσκουσι περισσοτέραν ἀνάπαυσιν εἰς τὰς φλόγας των, παρ' οἱ διῶκταί των εἰς τὴν πομπήν των καὶ τὴν τυραννίαν, διότι προβλέπουσι τὰς φλόγας, τὰς ὁποίας διαφεύγουσι, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν, εἰς τὴν ὁποίαν τοὺς φέρει ἡ πυρίνη των ἅμαξα.

18

Ἐὰν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ θέλῃ νὰ περιπατῇ μὲ ἡμᾶς, εἴμεθα ἀσφαλεῖς εἰς τὸ μέσον τῶν φλογῶν ἐκείνων, αἵτινες θέλουσι καταφάγει τοὺς ῥίψαντας ἡμᾶς εἰς αὐτάς. Ὁ Ἀβραὰμ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν τόπον του, μὴ ἐξεύρων ποῦ ὑπάγει, διότι ἐξεδέχετο πόλιν ἔχουσαν τοὺς θεμελίους, τῆς ὁποίας τεχνίτης καὶ δημιουργὸς εἶναι ὁ Θεός. Ὁ Μωϋσῆς ἐνόμιζε μεγαλήτερον πλοῦτον τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ, παρὰ τοὺς θησαυροὺς τῆς Αἰγύπτου, διότι ἀπέβλεπεν εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. Κατέλιπε τὴν Αἴγυπτον μὴ φοβούμενος τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως, διότι ἐκαρτέρησεν ὡς ἐὰν ἔβλεπε τὸν ἀόρατον. Καὶ ἄλλοι ἐτυμπανίσθησαν, μὴ προσδεξάμενοι ἀπολύτρωσιν, διὰ νὰ τύχωσι καλητέρας ἀναστάσεως. Ὁ Ἰησοῦς μάλιστα ὁ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς τῆς πίστεώς μας ἀντὶ τῆς προκειμένης εἰς αὐτὸν χαρᾶς, ὑπέμεινε τὸν σταυρὸν, καταφρονήσας τὴν αἰσχύνην, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο εἶναι τὸ εὐγενὲς πλεονέκτημα τῆς πίστεως· δύναται νὰ βλέπῃ συγχρόνως τὸ μέσον καὶ τὸ τέλος. Ἡ μεγαλητέρα αἰτία τοῦ ὅτι εἴμεθα ἀνυπόμονοι καὶ μεμφόμεθα τὸν Θεὸν, εἶναι διότι ἀποβλέπομεν μόνον εἰς αὐτὸ τὸ κακὸν, ἀλλὰ δὲν προσηλόνομεν τοὺς στοχασμούς μας, εἰς ὅ,τι εἶναι πέραν αὐτοῦ. Ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶδον τὸν Χριστὸν εἰς τὸν σταυρὸν μόνον, ἢ εἰς τὸν τάφον, κινοῦσι τὰς κεφαλάς των καὶ νομίζουσιν αὐτὸν χαμένον· ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶδεν αὐτὸν ἀποθανόντα, ταφέντα, ἀναστάντα, δοξασθέντα, καὶ ὅλα ταῦτα διὰ μιᾶς. Εἰς τοῦτο ἡ πίστις θέλει μιμηθῇ τὸν Θεὸν, καθόσον ἔχει βοηθὸν τὸ τηλεσκόπιον τινὸς ἐπαγγελίας. Βλέπομεν τὸν Θεὸν θάπτοντα ἡμᾶς ὑπὸ τὴν γῆν, ἀλλὰ δὲν προβλέπομεν καὶ τὴν ἄνοιξιν, καθ' ἣν θέλομεν ἀναζωοποιηθῇ. Ἐὰν μόνον ἠδυνάμεθα σαφῶς νὰ ἰδῶμεν τὸν οὐρανὸν, εἰς τὸν σκοπὸν ὅλων τῶν εἰς ἡμᾶς πράξεων τοῦ Θεοῦ, βεβαίως κάμ-

μία ἐξ αὐτῶν δὲν ἤθελεν εἶσθαι τόσον θλιβερά. Ἐὰν ὁ Θεὸς μᾶς ἀνύψονε εἰς ταύτην τὴν οὐράνιον ζωὴν, ἠθέλαμεν ἰδεῖ ὅτι, ἂν καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ ἁμαρτία ἀπέχωσι πολὺ τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ἄλλου, ὁ οὐρανὸς ὅμως καὶ ἡ φυλακὴ, ἢ ἡ ἐξορία, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ κοιλία τοῦ κήτους, ἢ τὸ σπήλαιον τῶν λεόντων, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ φθείρουσα ἀῤῥωστία, ἢ ὁ ἐπερχόμενος θάνατος, δὲν εἶναι τόσον μακρὰν τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ἄλλου. Ἀλλ᾽ ὡς ὁ Ἀβραὰμ εἶδε τὴν ἡμέραν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐχάρη, οὕτω καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν πλέον ἀθλίαν κατάστασίν μας, ἠδυνάμεθα νὰ ἴδωμεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ᾽ ἣν ὁ Χριστὸς θέλει μᾶς δώσει ἀνάπαυσιν καὶ χαράν. Σὲ παρακαλῶ, Χριστιανὲ, διὰ τὴν δόξαν τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ διὰ τὴν παρηγορίαν τῆς ψυχῆς σου, μὴ ἀναβάλῃς καιρὸν, νὰ μάθῃς τὴν οὐράνιον ταύτην τέχνην, ἕωσοῦ ἔλθῃς εἰς τὴν μεγίστην ἀνάγκην αὐτῆς. Ἐκεῖνος ὅστις μὲ τὸν Στέφανον βλέπει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν Ἰησοῦν ἱστάμενον εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ, εὐχαρίστως θέλει ὑποφέρει τὴν βροχὴν τῶν λίθων. « Ἡ χαρὰ τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ δύναμίς μας, » καὶ ἐκείνη ἡ χαρὰ πρέπει νὰ φέρηται ἀπὸ τὸν τόπον τῆς χαρᾶς μας· καὶ ἐὰν περιπατῶμεν χωρὶς τὴν δύναμίν μας πόσον καιρὸν θέλομεν διαμείνει;

(7) Ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου ἡ ὁμιλία εἶναι περὶ τοῦ οὐρανοῦ, εἶναι ὁ ἐπωφελέστερος Χριστιανὸς εἰς ὅλους τοὺς περὶ αὐτόν. Ὅταν ἄνθρωπός τις ἦναι εἰς ξένην γῆν, πόσον εὐχαριστεῖται εἰς τὴν συναναστροφὴν τινὸς ὁμοεθνοῦς του! Πόσον ἡδονικὸν τὸ νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῆς πατρίδος των, τῶν γνωρίμων των, καὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ τόπου των! Μὲ ποίαν εὐχαρίστησιν ὁ Ἰωσὴφ ὡμίλει μὲ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ ἠρώτα διὰ τὸν πατέρα του, καὶ τὸν ἀδελφόν του τὸν Βενιαμίν! Δὲν εὐχαριστεῖται παρομοίως καὶ ὁ Χριστιανὸς νὰ ὁμιλῇ μὲ τοὺς

ἀδελφούς του, οἱ ὁποῖοι ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τῆς πίςεως· καὶ νὰ ἐρωτᾷ διὰ τὸν Πατέρα του, καὶ τὸν Χριςὸν τὸν Κύριόν του; Ὅταν ὁ φρονῶν τὰ τοῦ κόσμου ἄνθρωπος, δὲν ὁμιλῇ περὶ μηδενὸς ἄλλου εἰμὴ περὶ τοῦ κόσμου, καὶ ὁ πολιτικὸς, περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ Κράτους, καὶ ὁ ἐπιστήμων ἁπλῶς, περὶ τῆς ἀνθρωπίνου γνώσεως, καὶ ὁ κοινὸς Χριςιανὸς, περὶ τῶν χρεῶν του, ὁ φρονῶν τὰ οὐράνια θέλει ὁμιλεῖ διὰ τὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὴν θαυμαστὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν ἡ πίστις του εἶδε καὶ διὰ τὴν ταχεῖαν καὶ μακαρίαν συνάντησίν μας ἐκεῖ! Ὦ πόσον ζωογόνοι καὶ ὠφέλιμοι εἶναι οἱ λόγοι του! πόσον διαπερῶσι καὶ διαλύουσι τὴν καρδίαν, καὶ μεταμορφόνουσι τοὺς ἀκροατὰς εἰς ἄλλους ἀνθρώπους! Πῶς ἡ διδασκαλία του σταλάζει ὡς ἡ βροχὴ καὶ ὁ λόγος του καταβαίνει ὡς ἡ δρόσος, ὡς ἡ ψεκὰς ἐπάνω εἰς τὴν τρυφερὰν χλόην, καὶ ὡς ὁ ὄμβρος ἐπάνω εἰς τὸν χόρτον, ἐνῷ τὰ χείλη του κηρύττουσι τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, καὶ ἀποδίδουσι μεγαλωσύνην εἰς τὸν Θεόν του! Ἡ γλυκεῖα περὶ τοῦ οὐρανοῦ ὁμιλία του, δὲν εἶναι ὁμοία μὲ τοῦ ἀλαβαστρίνου σκεύους τὸ πολύτιμον μῦρον, τὸ ὁποῖον χυθὲν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Χριστοῦ, ἐγέμισε τὴν οἰκίαν ἀπὸ εὐωδίαν; Ὅλοι οἱ περὶ αὐτὸ δύνανται νὰ ἀναψυχθῶσι. Μακάριος ὁ λαὸς, ὅστις ἔχει τοιοῦτον οὐράνιον ἱερέα! Μακάρια τὰ τέκνα καὶ οἱ δοῦλοι οἱ ὁποῖοι ἔχουσι τοιοῦτον οὐράνιον Πατέρα, ἢ Κύριον! Μακάριος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει οὐράνιον σύντροφον, ὁ ὁποῖος θέλει ἐπαγρυπνεῖ εἰς τοὺς δρόμους σου, σὲ ἐνδυναμόνει ὅταν ἦσαι ἀδύνατος, καὶ σὲ χαροποιεῖ ὅταν ἦσαι ἠτονισμένος, καὶ σὲ παρηγορεῖ μὲ τὴν παρηγορίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος τόσον συχνὰ παρηγορήθης ἀπὸ τὸν Θεόν! Οὗτος εἶναι, ὅστις θέλει φυσᾷ πάντοτε τὸν σπινθῆρα τῆς πνευματικῆς σας ζωῆς, καὶ σύρει τὴν ψυχήν σας πρὸς τὸν

Θεόν· καὶ σᾶς εἰπεῖ, καθὼς ἡ Σαμαρῖτις, « Ἔλθετε ἰδέτε ἄνθρωπον, ὅστις εἶπεν εἰς ἐμὲ ὅλα ὅσα ἔπραξα. » Ἕνα, ὅστις ἠγάπησε τὰς ψυχάς μας ἕως θανάτου. « Δὲν εἶναι οὗτος ὁ Χριστός ; » Δὲν εἶναι « ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ; » Δὲν συνίσταται ἡ δόξα τῶν πιστῶν εἰς τὴν θέαν τῆς δόξης του ; Ἔλθετε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καὶ καθίσετε εἰς τὴν τράπεζάν του, καὶ θέλει εὐωχεῖ τὴν ψυχήν σας μὲ τὰς τρυφὰς τοῦ οὐρανοῦ. Συνταξειδεύετε μὲ αὐτὸν εἰς τὸν δρόμον, καὶ θέλει σᾶς διευθύνει καὶ ταχύνει τὸν δρόμον σας πρὸς τὸν οὐρανόν· πραγματεύεσθε μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, καὶ θέλει σᾶς συμβουλεύσει, νὰ ἀγοράσητε τὸν « πολύτιμον μαργαρίτην. » Ἐὰν τὸν ἀδικήσητε, δύναται νὰ σᾶς συγχωρήσῃ, ἐνθυμούμενος ὅτι ὁ Χριστὸς ἐσυγχώρησε τὰ ἰδικά του μεγαλήτερα παραπτώματα. Ἐὰν θυμώσητε, αὐτὸς εἶναι πρᾶος, θεωρῶν τὴν πραότητα τοῦ οὐρανίου τόπου· ἤ, ἐὰν συγχισθῇ μὲ σᾶς, ταχέως φιλιόνεται, ὅταν ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην, ὅτι εἰς τὸν οὐρανὸν πρέπει νὰ ἦσθε αἰώνιοι φίλοι. Οὗτος εἶναι ὁ καλὸς Χριστιανὸς, καὶ ὅλοι οἱ περὶ αὐτὸν γίνονται καλήτεροι ἐξ αἰτίας αὐτοῦ. Πόσον ἀνωφελὴς εἶναι ἡ συναναστροφὴ ὅλων τῶν ἄλλων Χριστιανῶν, ὡς πρὸς αὐτόν ! Ἐὰν ἤρχετο ἄνθρωπός τις ἀπὸ τὸν οὐρανὸν πόσον ἤθελον ἐπιθυμήσει οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀκούσωσιν, ὁποίας περιγραφὰς ἤθελε κάμει τοῦ ἄλλου κόσμου, τί εἶχεν εἰδεῖ, καὶ τί ἀπολαύουσιν ἐκεῖ οἱ μακάριοι. Δὲν ἤθελον νομίζει αὐτὸν τὸν καλήτερον σύντροφον, καὶ τὴν συνομιλίαν του τὴν πλέον ὠφέλιμον ; Διατί λοιπὸν δὲν ἐκτιμᾶτε περισσότερον τὴν συναναστροφὴν τῶν πιστῶν, καὶ δὲν ἐρωτᾶτε αὐτοὺς περισσότερον, καὶ δὲν νοστιμεύεσθε καλήτερα τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν ; Διότι κάθε πιστὸς θέλει ὑπάγει εἰς τὸν οὐρανὸν αὐτοπροσώπως, καὶ συχνὰ εἶναι ἐκεῖ μὲ τὸ

πνεῦμά του, καὶ τὸν βλέπει συχνὰ μὲ τὸ τηλεσκόπιον τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, ἐγὼ προτιμῶ νὰ ἔχω μᾶλλον τὴν συναναστροφὴν τῶν οὐρανοφρόνων Χριστιανῶν, παρὰ τῶν σοφωτάτων, ἀρίστων, καὶ βασιλικῶν ἡγεμόνων.

(8) Κανεὶς ἄνθρωπος δὲν τιμᾷ τόσον τὸν Θεὸν, ὅσον ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου ἡ ὁμιλία εἶναι περὶ τῶν τοῦ οὐρανοῦ. Δὲν ἀτιμάζεται ὁ γονεὺς, ὅταν τὰ τέκνα του τρέφωνται μὲ ξυλοκέρατα, ἐνδύωνται μὲ ῥάκη, καὶ δὲν συναναστρέφωνται μὲ ἄλλον, εἰμὴ μὲ κακούργους καὶ ἐπαίτας; Δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν οὐράνιόν μας Πατέρα, ὅταν ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ὀνομαζόμεθα τέκνα του, τρεφώμεθα μὲ τὴν γῆν, καὶ τὸ ἔνδυμα τῶν ψυχῶν ἡμῶν ὁμοιάζῃ μὲ τὸ τοῦ γυμνοῦ κόσμου, καὶ αἱ καρδίαι μας οἰκιακῶς συναναστρέφωνται μὲ τὴν κόνιν, καὶ προσκολλῶνται εἰς αὐτὴν μᾶλλον παρὰ νὰ στεκώμεθα ἀδιακόπως εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Πατρός μας; Βεβαίως ἡμεῖς ζῶμεν εὐτελέστερον ἀφ' ὅ,τι πρέπει εἰς τὰ τέκνα τοῦ βασιλέως, καὶ οὔτε κατὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐλπίδων μας διάγωμεν, οὔτε κατὰ τὴν προμήθειαν τῆς οἰκίας τοῦ Πατρός μας καὶ τὰς μεγάλας προπαρασκευὰς τὰς γενομένας διὰ τοὺς πιστούς του. Καλὸν ὅτι ἔχομεν εὔσπλαγχνον Πατέρα, ὅστις θέλει καὶ ῥακένδυτα ἀναγνωρίσει τὰ τέκνα του. Ἐὰν αὐτὸς δὲν μᾶς ἔλεγε πρῶτος λαόν του, οὔτε οἱ ἴδιοι ἡμεῖς, οὔτε ἄλλοι, δὲν ἠδύναντο νὰ μᾶς ἀναγνωρίσωσιν ὡς τοιούτους. Ἀλλ' ὅταν Χριςιανός τις δύναται νὰ ζῇ ἄνω, καὶ νὰ εὐφραίνῃ τὴν ψυχήν του μὲ τὰ πράγματα τὰ ἀόρατα, πόσον ὁ Θεὸς τιμᾶται ἀπὸ τὸν τοιοῦτον! Ὁ Κύριος θέλει μαρτυρήσει περὶ αὐτοῦ, Ὁ ἄνθρωπος οὗτος μὲ πιστεύει καὶ ἐπαναπαύεται εἰς τὸν λόγον μου, χαίρει εἰς τὴν ὑπόσχεσίν μου, πρὶν ἀπολαύσῃ τὰ ὑποσχεθέντα, δύναται νὰ ἦναι εὐγνώμων διὶ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα οἱ σωματικοὶ ὀφθαλμοί του ποτὲ δὲν εἶ-

δον· ἡ χαρά του δὲν εἶναι εἰς τὴν σάρκα, ἡ καρδία του εἶναι μὲ ἐμὲ, ἀγαπᾷ τὴν παρουσίαν μου, καὶ βεβαίως θέλει τὴν ἀπολαύσει εἰς τὴν βασιλείαν μου διὰ παντός. Μακάριοι ὅσοι δὲν εἶδον καὶ ἐπίστευσαν. Ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μὲ τιμῶσι, θέλω τιμήσει. Πόσον ἐνόμισεν ὁ Θεὸς ἑαυτὸν δοξασθέντα ἀπὸ τὸν Χάλεβ καὶ Ἰησοῦν, ὅταν ὑπῆγαν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας καὶ ἔφερον εἰς τοὺς ἀδελφούς των δεῖγμα τῶν καρπῶν, καὶ ὡμίλησαν καλὰ περὶ τῆς καλῆς γῆς, καὶ ἐνεθάῤῥυνον τὸν λαόν! Ὁποίαν ὑπόσχεσιν καὶ ἀνταμοιβὴν ἔλαβον!

(9) Ψυχὴ, ἥτις δὲν προσηλόνεται εἰς τὰ ἄνω, παρακούει τὰς προσταγὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ στερεῖται τῶν χαριεστέρων καὶ ἡδονικωτέρων ἀνακαλύψεων εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ. Ὁ αὐτὸς Θεὸς, ὅστις σὲ ἐπρόσταξε νὰ πιστεύῃς, καὶ νὰ ἦσαι Χριστιανὸς, σὲ ἐπρόσαξε « νὰ ζητῇς τὰ ἄνω, ὅπου ὁ Χριςὸς κάθηται ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ φρονῇς τὰ ἄνω, καὶ ὄχι τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. » (Κολοσ. γ΄. 1, 2.) Ὁ ἴδιος Θεὸς, ὅστις σὲ ἀπηγόρευσε νὰ φονεύσῃς, νὰ κλέψῃς, ἢ νὰ μοιχεύσῃς, σὲ ἀπηγόρευσε καὶ νὰ ἀμελῇς τὸ μέγα τοῦτο χρέος· καὶ σὺ τολμᾷς ἑκουσίως νὰ τὸν παρακούῃς; Διατί δὲν ἔχεις συνείδησιν εἰς τὸ ἓν καθὼς καὶ εἰς τὸ ἄλλο; Αὐτὸς κατέστησε τοῦτο χρέος σου, καθὼς καὶ τὰ μέσα τῆς παρηγορίας σου, ὥστε διπλοῦς δεσμὸς νὰ δύναται νὰ σὲ ὑποχρεόνῃ νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃς τὰ ἐλέη του. Περιπλέον πῶς δὲν εἶναι χαμέναι διὰ σὲ, ὅλαι αἱ ἐνδοξόταται περιγραφαὶ τοῦ ουρανοῦ, ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἀνακαλύψεις τῆς μελλούσης μας μακαριότητος καὶ αἱ πολύτιμοι ὑποσχέσεις περὶ τῆς ἀναπαύσεώς μας; Δὲν εἶναι αὗται οἱ ἀστέρες εἰς τὸ στερέωμα τῆς Γραφῆς, καὶ οἱ χρυσοῖ στίχοι εἰς τὸ βιβλίον ἐκεῖνο τοῦ Θεοῦ; Μὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἤθελες παραμελήσει μίαν ἀπὸ ἐκείνας τὰς ὑπο-

σχέσεις, διʼ ὅλον τὸν κόσμον. Καθὼς ὁ οὐρανὸς εἶναι τὸ πλήρωμα παντὸς τοῦ γενομένου πρὸς ἡμᾶς ἐλέους, τοιουτοτρόπως αἱ ὑποσχέσεις αὐτοῦ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ἡ ἀληθὴς ψυχὴ τοῦ Εὐαγγελίου. Παρηγορητικὴ λέξις ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ εἶναι τοιαύτης ἀξίας, ὥστε ὅλαι αἱ παρηγορίαι τοῦ κόσμου εἶναι μηδὲν ὡς πρὸς αὐτήν· σὺ δὲ ἀμελεῖς καὶ παραβλέπεις τόσον πολλὰς ἀπὸ ταύτας; Διατί ἄλλο ὁ Θεὸς νὰ ἀποκαλύψῃ τοσαύτας τῶν βουλῶν του καὶ νὰ μᾶς προείπῃ τὰς ἀπολαύσεις, τὰς ὁποίας θέλομεν ἀπολαύσει, εἰμὴ διὰ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ γνωρίσωμεν αὐτὸ πρὸς χαράν μας; Ἐὰν δὲν ἦτο διὰ νὰ μᾶς γεμίσῃ ἀπὸ τὰς ἡδονὰς τῆς προεγνωσμένης ἡμῶν μακαριότητος, ἠδύνατο νὰ φυλάττῃ τὸν σκοπόν του μυστικὸν, καὶ ποτὲ νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ νὰ τὸν γνωρίσωμεν, πρὶν φθάσωμεν νὰ ἀπολαύσωμεν αὐτήν. Καὶ ὅτε μάλιστα εἴχαμεν ἀπολαύσει τὴν ἀνάπαυσίν μας, ἠδύνατο ἀκόμη νὰ κρύψῃ ἀπὸ ἡμᾶς τὸ ὅτι εἶναι αἰώνιος, καὶ τοιουτοτρόπως οἱ φόβοι τοῦ νὰ τὴν χάσωμεν ἤθελον ἐλαττώσει τὴν γλυκύτητα τῆς χαρᾶς μας. Ἀλλʼ ηὐδόκησεν ὁ Πατήρ μας νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν βουλήν του, καὶ νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ γνωρίσωμεν αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῆς καρδίας του, ὥστε ἡ χαρά μας νὰ ἦναι πλήρης, καὶ νὰ ζῶμεν ὡς οἱ κληρονόμοι τοιαύτης βασιλείας. Καὶ θέλομεν τώρα παραβλέψει ὅλα; Θέλομεν νὰ ζῶμεν εἰς γηΐνους φροντίδας καὶ λύπας, καὶ νὰ μὴ χαίρωμεν περισσότερον εἰς ταύτας τὰς ἀποκαλύψεις, ἀφʼ ὅσον, ἐὰν ὁ Κύριος ποτὲ δὲν τὰς ἔγραφεν; Ἐὰν ὁ Ἡγεμών σου ἤθελε σφραγίσει διὰ σὲ δίπλωμα αὐθεντείας τινὸς, πόσον συχνὰ ἤθελες ῥίπτει τὸ βλέμμα σου εἰς αὐτὸ, καὶ τὸ σπουδάζει μὲ ἡδονὴν ἑωσοῦ ἔλθῃς εἰς τὴν πραγματικὴν ἀπόλαυσιν τῆς καθαυτὸ ἀξίας; Καὶ ὁ Θεὸς ἐσφράγισε δίπλωμα διὰ σὲ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ ἀφίνεις νὰ κῆται πλησίον, ὡς ἐὰν

τὸ ἐλησμόνησας; Εἴθε αἱ καρδίαι μας νὰ ὑψοῦντο τοσοῦτον, ὅσον καὶ αἱ ἐλπίδες μας, τοσοῦτον, ὅσον αὐταὶ αἱ ἀψευδεῖς ὑποσχέσεις!

(10) Δίκαιον αἱ καρδίαι μας νὰ ἦναι προσηλωμέναι εἰς τὸν Θεὸν, ἐνῷ ἡ καρδία αὐτοῦ εἶναι τοσοῦτον εἰς ἡμᾶς. Ἐὰν ὁ Κύριος τῆς δόξης καταδέχηται νὰ κλίνῃ τόσον χαμηλὰ, ὥστε νὰ θέτῃ τὴν καρδίαν του εἰς τὴν ἁμαρτωλὴν κόνιν, μὲ φαίνεται ὅτι εὐκόλως ἔπρεπε νὰ καταπεισθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ προσηλώσωμεν τὰς καρδίας μας εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὴν δόξαν, καὶ διὰ τοῦ πνεύματός μας καθημερινῶς ν' ἀναβαίνωμεν εἰς αὐτὸν, ὅστις τόσον πολὺ συγκαταβαίνει εἰς ἡμᾶς. Χριστιανὲ, δὲν ἐννοεῖς ὅτι ἡ καρδία τοῦ Θεοῦ εἶναι εἰς σὲ, καὶ ὅτι αὐτὸς ἀκόμη φροντίζει περὶ σοῦ μὲ τρυφερὰν ἀγάπην, ὅταν μάλιστα σὺ λησμονῇς καὶ τὸν ἑαυτόν σου καὶ αὐτόν; Δὲν σὲ παρακολουθεῖ μὲ καθημερινὰ ἐλέη, κινῶν τὴν ψυχήν σου, προμηθεύων τὰ διὰ τὸ σῶμά σου, καὶ διατηρῶν ἀμφότερα; Δὲν σὲ φέρει ἀδιακόπως εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀγάπης; Δὲν σὲ ὑπόσχεται ὅτι ὅλα θέλουσι συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν σου; Δὲν προσαρμόζει ὅλας τὰς πράξεις του εἰς τὸ μεγαλήτερόν σου συμφέρον, « καὶ προστάζει εἰς τοὺς ἀγγέλους του περὶ σοῦ νὰ σὲ διαφυλάττωσιν εἰς ὅλους τοὺς δρόμους; » Καὶ δύνασαι νὰ συναφαρπασθῇς ἀπὸ τὴν ἐπίγειον χαρὰν καὶ νὰ λησμονήσῃς τὸν Κύριόν σου, ὅστις αὐτὸς δὲν σὲ λησμονεῖ; Ἀχρεία ἀχαριστία! Ὅταν ὁμιλῇ περὶ τῆς ἰδίας του πρὸς ἡμᾶς ἀγαθότητος ἄκουε τί λέγει· « Ἡ Σιὼν εἶπεν, Ὁ Κύριος μὲ ἐγκατέλιπε, καὶ ὁ Κύριός μου μὲ ἐλησμόνησεν· ἐμπορεῖ γυνὴ νὰ λησμονήσῃ τὸ θηλάζον βρέφος της, ὥστε νὰ μὴν ἐλεήσῃ τὸ τέκνον τῆς κοιλίας της; Ἀλλὰ καὶ ἐὰν αὐτὴ λησμονήσῃ, ἐγὼ δὲν θέλω σὲ λησμονήσει. Ἰδοὺ ἐπάνω εἰς τὴν παλάμην τῶν χειρῶν μου σὲ ἐζωγράφισα, τὰ τείχη σου εἶναι πάν-

τοτε ἔμπροσθέν μου. » (Ἡσαΐ. μθ'. 14—16.) Ἀλλ' ὅταν ὁμιλῇ περὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν φρονήματός μας, τὸ πρᾶγμα ἔχει ἄλλως πως. « Ἐμπορεῖ ἡ κόρη νὰ λησμονήσῃ τοὺς στολισμούς της, ἡ νύμφη τὸν καλλωπισμόν της; καὶ ὅμως ὁ λαός μου μὲ ἐλησμόνησεν ἡμέρας χωρὶς ἀριθμόν. » (Ἱερεμ. β'. 32.) Ὡς ἐὰν ἔλεγε, Δὲν θέλετε σηκωθῇ κάμμίαν αὐγὴν χωρὶς νὰ ἐνθυμηθῆτε νὰ σκεπάσητε τὴν γύμνωσίν σας, οὔτε νὰ λησμονήσητε τὴν ματαιότητα τῶν ἐνδυμάτων σας, καὶ ταῦτα εἶναι ἀξιώτερα ἀπὸ τὸν Θεόν σας; σημαντικώτερα ἀπὸ τὴν αἰωνίαν ζωήν σας; Καὶ ὅμως ἐμπορεῖτε νὰ λησμονήσητε αὐτὰ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Μὴ δίδετε αἰτίαν εἰς τὸν Θεὸν νὰ παραπονῆται οὕτω ἀπὸ ἡμᾶς. Ἂς ἀναβῶσι μᾶλλον αἱ ψυχαί μας ἄνω εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἂς ἐπισκέπτωνται αὐτὸν κάθε πρωΐαν, καὶ αἱ καρδίαι μας ἂς κλίνωσι πρὸς αὐτὸν πᾶσαν στιγμήν.

(11) Τὸ συμφέρον μας τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἡ σχέσις μας πρὸς αὐτὸν, ἔπρεπεν ἀδιακόπως νὰ κρατῶσι τὰς καρδίας μας εἰς αὐτόν. Ἐκεῖ ὁ Πατήρ μας ἔχει τὴν αὐλήν του. Καλοῦμεν αὐτὸν « Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. » Ἀνάξια τέκνα, τὰ ὁποῖα δύνασθε νὰ συναρπάζησθε τόσον ἀπὸ τὰ παίγνιά σας, ὥστε νὰ ἀμελῆτε τοιοῦτον Πατέρα! Ἐκεῖ ὡσαύτως εἶναι ὁ Χριστὸς, « ἡ κεφαλή μας, ὁ σύζυγός μας, ἡ ζωή μας », καὶ δὲν πρέπει νὰ βλέπωμεν πρὸς αὐτὸν, καὶ νὰ στέλλωμεν νὰ μανθάνωμεν περὶ αὐτοῦ, ὅσον δυνατὸν συχνὰ, ἑωσοῦ φθάσωμεν νὰ ἰδῶμεν αὐτὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον; Ἐπειδὴ « ὁ οὐρανὸς πρέπει νὰ τὸν δεχθῇ ἕως εἰς τοὺς καιροὺς τῆς ἀποκαταστάσεως ὅλων τῶν πραγμάτων, » ἂς δεχθῇ ὡσαύτως καὶ τὰς καρδίας μας μὲ αὐτόν. Ἐκεῖ ὡσαύτως ὑπάρχει « ἡ νέα Ἱερουσαλὴμ· ἥτις εἶναι μήτηρ ὅλων μας. » (Γαλατ. δ'. 26.) Καὶ ἐκεῖ εἶναι πλῆθος τῶν μεγαλητέρων

μας ἀδελφῶν. Ἐκεῖ εἶναι οἱ φίλοι μας καὶ παλαιοὶ γνώριμοί μας, εἰς τῶν ὁποίων τὴν συναναστροφὴν ἐνῷ ἦσαν εἰς τὴν σάρκα εὐχαριστήθημεν τόσον πολὺ, καὶ διὰ τῶν ὁποίων τὴν ἀναχώρησιν ἐδῶθεν τόσον ἐθρηνήσαμεν, καὶ δὲν ἐφελκύει τοῦτο τοὺς στοχασμούς σου; Ἐὰν ἦσαν πλησίον σου ἐπὶ τῆς γῆς, ἤθελες ὑπάγει καὶ τοὺς ἐπισκεφθῇ, καὶ διατί δὲν ἐπισκέπτεσαι αὐτοὺς συχνότερα κατὰ Πνεῦμα; καὶ δὲν χαίρεις προστοχαζόμενος ὅτι θέλεις τοὺς ἀπαντήσει ἐκεῖ; Ὁ Σωκράτης ἔχαιρε ν' ἀποθάνῃ, διότι ἐπίστευεν ὅτι ἤθελεν ἰδεῖ τὸν Ὅμηρον, τὸν Ἡσίοδον, καὶ ἄλλους περιφήμους ἄνδρας. Πόσον περισσότερον χαίρω ἐγὼ, εἶπεν εὐσεβής τις γέρων Ἱεροκήρυξ, ὅστις εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλω ἰδεῖ τὸν Χριστὸν, τὸν Σωτῆρά μου, τὸν αἰώνιον Υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἰδιοποίητον αὐτοῦ σάρκα, ἐκτὸς τοσούτων σοφῶν, ἁγίων, ὀνομαστῶν Πατριαρχῶν, Προφητῶν, Ἀποστόλων, κτλ.! Ὁ πιστὸς ἔπρεπε νὰ βλέπῃ τὸν οὐρανὸν, καὶ νὰ συλλογίζηται περὶ τῆς μακαρίας καταστάσεως τῶν πιστῶν, καὶ νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν, Ἂν καὶ ἀκόμη δὲν ἦμαι τόσον εὐδαίμων, νὰ ἦμαι μεθ' ὑμῶν, ἡ καθημερινὴ παρηγορία μου ὅμως εἶναι ὅτι, σεῖς εἶσθε ἀδελφοί μου καὶ μέλη, καθὼς ἐγὼ, τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τοῦτο, ἡ χαρά σας εἶναι χαρὰ ἰδική μου, καὶ ἡ δόξα σας ἕνεκα τῆς σχέσεως ταύτης, εἶναι δόξα ἰδική μου, κατ' ἐξοχὴν ἐνῷ πιστεύω εἰς τὸν αὐτὸν Χριστὸν, καὶ κατέχω τὴν αὐτὴν πίστιν καὶ ὑπακοὴν, διὰ τῶν ὁποίων σεῖς τόσον ἠξιώθητε, καὶ χαίρω κατὰ Πνεῦμα ὁμοῦ μὲ σᾶς, καὶ συγχαίρω διὰ τὴν μακαριότητά σας εἰς τὰς καθημερινάς μου μελέτας.

Περιπλέον ἡ οἰκία καὶ ἡ πατρίς μας εἶναι ἄνω. « Διότι ἐξεύρομεν ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπίγειος οἰκία ταύτης τῆς σκηνῆς χαλασθῇ, ἔχομεν οἰκοδομὴν ἀπὸ τὸν Θεὸν, οἰκίαν ἀχειροποίη-

τον, αἰώνιον εἰς τοὺς οὐρανούς.» (Β΄. Κορινθ. έ. 1, 2.) Διατί λοιπὸν δὲν βλέπομεν συχνότερα πρὸς αὐτὴν, καὶ δὲν «στενάζομεν ἐνθέρμως ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐπενδυθῶμεν τὸ οὐράνιόν μας κατοικητήριον;» Ἐὰν ἡ οἰκία μας ἦτο καὶ πολὺ εὐτελεστέρα, βεβαίως ἠθέλαμεν τὴν ἐνθυμεῖσθαι, διότι εἶναι οἰκία μας. Ἐὰν ἐξωρίζεσθε εἰς ξένην γῆν, πόσον συχνὰ οἱ συλλογισμοί σας ἤθελον εἶσθαι εἰς τὴν οἰκίαν; καὶ διατί δὲν κάμνομεν τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὸν οὐρανόν; Δὲν εἶναι δὲ ἀληθέστερον καὶ ἀκριβέστερον οἰκία μας ἐκείνη, ὅπου πρέπει νὰ ἔχωμεν τὴν αἰώνιον ἡμῶν διαμονὴν, παρὰ αὕτη; ἀπὸ τὴν ὁποίαν πᾶσαν ὥραν περιμένομεν νὰ χωρισθῶμεν, καὶ νὰ μὴ τὴν ἰδῶμεν πλέον; Εἴμεθα ξένοι, καὶ ἐκείνη εἶναι ἡ πατρίς μας. Εἴμεθα κληρονόμοι, καὶ ἐκείνη εἶναι ἡ κληρονομία μας, μάλιστα κληρονομία ἄφθαρτος, καὶ ἀμίαντος, καὶ ἀμάραντος, διατηρημένη εἰς τοὺς οὐρανοὺς δι' ἡμᾶς. (Ά. Πέτρ. ά. 4.) Εἴμεθα ἐνταῦθα εἰς ἀδιάκοπον θλίψιν καὶ ἔλλειψιν, ἐκεῖ δὲ εἶναι ἡ περιουσία μας, μάλιστα «καλητέρα περιουσία καὶ διαμένουσα.» (Έβρ. ί. 34.) Μάλιστα αὐτὴ ἡ ἐλπὶς τῶν ψυχῶν μας εἶναι ἐκεῖ. Ὅλη ἡ ἐλπὶς τῆς ἀνακουφίσεως ἀπὸ τὰς θλίψεις μας, ὅλη ἡ ἐλπὶς τῆς εὐδαιμονίας, ἐνῷ εἴμεθα ἐδῶ ἄθλιοι, ὅλη αὕτη ἡ ἐλπὶς εἶναι ἀποτεθειμένη δι' ἡμᾶς εἰς τοὺς οὐρανούς. (Κολοσσ. ά. 5.) Διατί, ἀγαπητοὶ Χριστιανοὶ, ἔχομεν τοσοῦτον συμφέρον ἐκεῖ, καὶ τόσον ὀλίγους συλλογισμούς; τόσην στενὴν σχέσιν, καὶ τόσην ὀλίγην κλίσιν; Εἶναι πρέπον εἰς ἡμᾶς νὰ εὐχαριστώμεθα τόσον εἰς τὴν συναναστροφὴν τῶν ξένων, ὥστε νὰ λησμονῶμεν τὸν Πατέρα μας καὶ τὸν Κύριον; ἢ νὰ εὐαρεστώμεθα τόσον μὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μᾶς μισοῦσι καὶ θλίβουσιν, ὥστε νὰ λησμονῶμεν τοὺς καλητέρους καὶ ἀκριβεστέρους φίλους μας; ἢ νὰ ἀγαπῶμεν τόσον τοὺς λήρους, ὥστε νὰ λησμονῶμεν τὴν ἰδίαν μας ἰδιοκτησίαν

καὶ τὸν θησαυρόν; ἢ νὰ κάμνωσιν εἰς ἡμᾶς τοσαύτην ἐντύπωσιν οἱ φόβοι καὶ αἱ ἐλλείψεις μας, ὥστε νὰ λησμονῶμεν τὴν αἰώνιον χαρὰν καὶ ἀνάπαυσίν μας; Ὁ Θεὸς συνήθως ὑπερασπίζεται τὸ εἰς ἡμᾶς δικαίωμά του, καὶ ἐκ τούτου ἀποφασίζει νὰ μᾶς κάμνῃ καλὸν, μάλιστα ἐπειδὴ εἴμεθα ὁ ἴδιός του λαὸς, τὸν ὁποῖον ἔκλεξεν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Διατί λοιπὸν ἡμεῖς νὰ μὴ ὑπερασπιζώμεθα τὸ εἰς αὐτὸν συμφέρον μας; καὶ τοιουτοτρόπως νὰ ὑψόνωμεν τὰς καρδίας μας ἄνω, μάλιστα ἐπειδὴ εἶναι ὁ ἴδιός μας Θεὸς, καὶ ἐπειδὴ ὁ τόπος ἐκεῖνος εἶναι ἡ ἰδία ἰδιοκτησία μας; Οἱ ἄνθρωποι γενικῶς ὑπεραγαπῶσι καὶ ὑπερεκτιμῶσι τὰ ἰδικά των, καὶ φροντίζουσι περὶ αὐτῶν ὑπὲρ τὸ μέτρον. Εἴθε νὰ ἐφρονοῦμεν καὶ διὰ τὴν ἰδίαν μας κληρονομίαν καὶ νὰ ἐκτιμῶμεν αὐτὴν τὸ ἥμισυ ἀφ' ὅ,τι ἀξίζει.

(12) Πάλιν μίαν φορὰν θεωρήσετε ὅτι κανὲν ἄλλο πλὴν τοῦ οὐρανοῦ, δὲν εἶναι ἄξιον διὰ νὰ προσηλώσωμεν εἰς αὐτὸ τὰς καρδίας μας. Ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν ἔχῃ αὐτὰς, ποῖος θέλει τὰς ἔχει; Ἐὰν δὲν συλλογίζησαι τὴν ἀνάπαυσίν σου, τί θέλεις συλλογίζεσθαι; Εὗρες τάχα κανὲν ἄλλο ἀγαθὸν, ἢ ἄλλο τι, τὸ ὁποῖον θέλει χρησιμεύσει εἰς σὲ ἀντὶ τῆς ἀναπαύσεως; Εὗρες ἐπὶ τῆς γῆς αἰώνιον εὐδαιμονίαν; Ποῦ εἶναι; ἀπὸ τί κατεσκευάσθη; Ποῖος ἦτον ὁ ἄνθρωπος, ὅςις τὴν ἀνεκάλυψε; Ποῖος ἦτον ὁ τελευταῖος, ὅςις τὴν ἀπήλαυσε; Ποῦ ἐκατοίκει; Τί ἦτον τὸ ὄνομά του; ἢ εἶσαι σὺ ὁ πρῶτος, ὅστις ποτὲ ἀνεκάλυψας τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τῆς γῆς; Ὦ ἄθλιε! μὴ ἐμπιστεύησαι εἰς τὰς ἀνακαλύψεις σου, μὴ καυχᾶσαι διὰ τὸ κέρδος σου, πρὶν ἡ πεῖρα σὲ προστάξῃ νὰ καυχᾶσαι. Μὴ ἀνησυχῇς τὸν ἑαυτόν σου περιμένων ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς, μήπως ἀποκτήσῃς μὲ τὸν χαμὸν τῆς ψυχῆς σου, τὴν πεῖραν, τὴν ὁποίαν ἠδύνασο νὰ ἀποκτήσῃς μὲ εὐκολωτέρας

συνθήκας, μάλιστα διὰ τῶν εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ προτροπῶν, καὶ τῆς ἀπωλείας μυριάδων ψυχῶν προτήτερά σου. Ἐὰν ὁ Σατανᾶς σὲ « ἀναίβαζεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ πειρασμοῦ, καὶ σὲ ἐδείκνυεν ὅλας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, » δὲν ἠδύνατο νὰ σὲ δείξῃ τίποτε ἄξιον τῶν συλλογισμῶν σου, πολλὰ ὀλιγώτερόν τι ἄξιον νὰ προτιμηθῇ ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσίν σου. Τῷόντι καθόσον τὸ χρέος σου καὶ ἡ ἀνάγκη ἀπαιτοῦσι, πρέπει νὰ ἤμεθα εὐχαριστημένοι νὰ φρονῶμεν τὰ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις περιορίζεται ἐντὸς τούτων τῶν ὁρίων; Καὶ ὅμως ὅσον ἐπιμελῶς καὶ ἂν περιορίζωμεν τὰς φροντίδας καὶ τοὺς συλλογισμούς μας, θέλομεν εὑρεῖ τὴν μικροτάτην αὐτῶν πικρὰν ἢ ὀχληράν. Χριστιανὲ, ἰδὲ τὸ κενὸν ὅλων τούτων τῶν πραγμάτων, καὶ τὸ πολύτιμον τῶν οὐρανίων πραγμάτων. Ἐὰν οἱ συλλογισμοί σου, ὡς ἡ φιλεργὸς μέλισσα, διήρχοντο τὸν κόσμον, περῶντες ἀπὸ ἄνθος εἰς ἄνθος, ἀπὸ κτίσμα εἰς κτίσμα, δὲν ἤθελον φέρει εἰς τὴν οἰκίαν παντάπασι μέλι, ἢ γλυκύτητα, ἐκτὸς ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐσύναζαν, ἀπὸ τὰς πρὸς τὴν αἰωνιότητα σχέσεις των. Ἂν καὶ πᾶσα ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἦναι πολύτιμος, καὶ πρέπῃ νὰ τὴν ὑπερασπιζώμεθα, ὅλη ἡ σπουδὴ τῆς ἀληθείας ὅμως ἔπρεπε νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν ἀνάπαυσίν μας, διότι πολλὰ ἀληθὴς εἶναι ἡ παρατήρησις ὅτι, « ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀγαπῶσι τὰς διαφιλονεικήσεις εἰς τὴν θρησκείαν, ποτὲ δὲν ἐθερμάνθησαν ἀπὸ σπινθῆρα τινα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. » Καὶ ὡς πρὸς « τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κράτους, » καθόσον διασαφίζουσι τὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τείνουσιν εἰς τὴν στερέωσιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἑπομένως εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν μεταγενεστέρων μας, εἶναι πολὺ ἄξιαι τῆς ἐπιμελοῦς προσοχῆς μας, καὶ ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὴν αἰωνιότητα.

Ὅλαι μάλιστα αἱ εἰς τὸν κόσμον πράξεις μας, τὸ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν, τὸ τρώγειν καὶ πίνειν, τὸ οἰκοδομεῖν, καὶ νυμφεύεσθαι, ἡ εἰρήνη ἡμῶν καὶ ὁ πόλεμος, καθόσον δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἀλλὰ μόνον τείνουσιν εἰς τῆς σαρκὸς τὴν εὐχαρίστησιν, δὲν εἶναι ἄξια τῶν συχνῶν συλλογισμῶν τοῦ Χριστιανοῦ. Δὲν λέγει ἡ συνείδησίς σου ὅτι δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, εἰμὴ ὁ οὐρανὸς, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ὁδὸς ἄξιον τῶν σκέψεών σου;

Ἔχουσι, τάχα τώρα, Ἀναγνῶστα, αἱ σκέψεις αὗται κάμμίαν βαρύτητα ἢ ὄχι; Ἀπέδειξα ὅτι τὸ χρέος σου εἶναι νὰ προσηλώσῃς τὴν καρδίαν σου εἰς τὰ πράγματα τοῦ οὐρανοῦ, ἢ ὄχι; Ἐὰν λέγῃς ὄχι, ἔχω πεποίθησιν ὅτι ἀντιφάσκεις εἰς τὴν ἰδίαν σου συνείδησιν. Ἐὰν ὁμολογῇς τὸν ἑαυτόν σου πεπληροφορημένον περὶ τοῦ χρέους, αὐτὴ ἡ γλῶσσά σου θέλει σὲ καταδικάσει, καὶ αὐτὴ ἡ ὁμολογία σου θέλει δικηγορήσει κατὰ σοῦ, ἐὰν ἑκουσίως ἀμελῇς τοιοῦτον ὁμολογηθὲν χρέος. Ἐκ καρδίας θέλησε, καὶ τὸ ἔργον πλέον ἀπὸ τὸ ἥμισυ εἶναι τελειωμένον. Τώρα ἔχω ὀλίγας τινας σαφεῖς ὁδηγίας νὰ σὲ δώσω πρὸς βοήθειάν σου εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον, ἀλλὰ φεῦ! εἶναι εἰς μάτην νὰ ἀναφέρω αὐτὰς, ἂν δὲν θέλῃς νὰ τὰς βάλῃς εἰς πρᾶξιν. Θέλω ὅμως τὰς προτείνει, καὶ εἴθε ὁ Κύριος νὰ καταπείσῃ τὴν καρδίαν σου εἰς τὸ ἔργον!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ὁδηγίαι περὶ τοῦ πῶς νὰ διάγωμεν οὐράνιον ζωὴν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἐὰν ἐκτιμᾷς τὰς παρηγορίας τῆς οὐρανίου ζωῆς, πρέπει ἐνταῦθα νὰ σὲ παραγγείλω, ὡς ἀπὸ Θεοῦ, νὰ ἀποφεύγῃς

προσεκτικῶς ἐπικίνδυνα τινὰ ἐμπόδια, καὶ τότε πιστῶς, καὶ ἐπιμελῶς νὰ πράττῃς τοιαῦτα χρέη, τὰ ὁποῖα κατ᾽ ἐξοχὴν θέλουσι σὲ βοηθήσει νὰ φθάσῃς εἰς τὴν οὐράνιον ζωήν.

Πρῶτον. Ἂς θεωρήσωμεν τὰ ἐμπόδια ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀποφύγωμεν μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν φροντίδα.

(1) Τὸ νὰ ζῶμεν εἰς γνωστήν τινα ἁμαρτίαν εἶναι μέγα ἐμπόδιον εἰς τὴν οὐράνιον ζωήν. Ὁποίαν κατερήμωσιν θέλει τοῦτο προξενήσει εἰς τὴν ψυχήν σου! Ὦ, πόσας χαρὰς τοῦτο κατέστρεψε! ποίαν φθορὰν ἐπροξένησεν εἰς τὰς χάριτας τῶν ἀνθρώπων! ὁποῖα χρέη πρὸς ἐνδυνάμωσιν τῆς ψυχῆς ἐμπόδισε! Χριστιανὲ Ἀναγνῶστα, μήπως μετεχειρίσθης βίαν κατὰ τῆς συνειδήσεώς σου; μήπως παραμελῇς ἑκουσίως τὰ γνωστὰ χρέη σου, εἴτε δημόσια εἴτε ἰδιαίτερα, ἢ τὰ ἐν κρυπτῷ; Εἶσαι δοῦλος τῆς ὀρέξεώς σου; ἢ ἄλλου τινος αἰσθήματος; ζητεῖς ὑπερηφάνως τὴν ἰδίαν σου ὑπόληψιν; εἶσαι παράξενος, καὶ θυμώδης, ἕτοιμος νὰ ἀνάψῃς ἀπὸ πᾶσαν λέξιν ἢ βλέμμα, ἢ ὑποτιθεμένην καταφρόνησιν; εἶσαι ἀπαταιὼν τῶν ἄλλων εἰς τὰς δοσοληψίας σου; Ἢ θέλεις νὰ γίνῃς πλούσιος, δικαίως ἢ ἀδίκως; ἐὰν ἦσαι τοιοῦτος, τολμῶ νὰ σὲ εἰπῶ ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ ψυχή σου εἶναι πολὺ μακρὰν ἀπ᾽ ἀλλήλων· αὗται αἱ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου δοκοὶ δὲν θέλουσι σὲ ἀφήσει νὰ ἀποβλέψῃς πρὸς τὸν οὐρανόν· θέλουσιν εἶσθαι ὡς σύννεφον, μεταξὺ σοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ σου. Ὅταν ἐπιχειρίζησαι νὰ σπουδάζῃς τὴν αἰωνιότητα, καὶ νὰ συλλέγῃς παρηγορίας ἀπὸ τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἡ ἁμαρτία σου θέλει ἀμέσως σὲ βλέπει εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ λέγει, Τὰ πράγματα ταῦτα δὲν ἀνήκουσιν εἰς σέ. Πῶς θέλεις λάβει παρηγορίαν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, σὺ ὅστις λαμβάνεις τόσην εὐχαρίστησιν εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός; Πόσον θέλει ψυχράνει τοῦτο τὴν χαρὰν

του, καὶ κάμει τοὺς συλλογισμούς σου περὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς καταστάσεως ν' ἀποβῶσιν ἡ ταραχή σου, καὶ ὄχι ἡ ἡδονή σου! Πᾶσα ἑκούσιος ἁμαρτία θέλει εἶσθαι εἰς τὰς παρηγορίας σου ὡς τὸ ὕδωρ εἰς τὸ πῦρ. Ὅταν σκοπεύῃς νὰ τὰς ἀναζωοποιήσῃς, αὕτη θέλει τὰς σβέσει· αὕτη θέλει σὲ κάμει ὁλωσδιόλου ἀδιάθετον καὶ ἀνίκανον, ὥστε νὰ μὴ δύνασαι νὰ ἀναβαίνῃς εἰς θείας θεωρίας περισσότερον, ἀφ' ὅσον δύναται νὰ πετάξῃ πτηνὸν, ὅταν τὰ πτερά του ἦναι κομμένα. Ἡ ἁμαρτία κόπτει αὐτὰ τὰ νεῦρα τῆς οὐρανίου ταύτης ζωῆς. Ὦ ἄνθρωπε! ὁποίαν ζωὴν χάνεις! Ὁποίας καθημερινὰς ἡδονὰς πωλεῖς διὰ μίαν ἀχρείαν ἐπιθυμίαν! Ἐὰν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ κόλασις δύνανται νὰ συναπαντηθῶσι, καὶ ὁ Θεὸς νὰ γίνῃ ἐραστὴς τῆς ἁμαρτίας, τότε δύνασαι νὰ ζῇς εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἐνταυτῷ νὰ μετέχῃς τῆς δόξης, καὶ νὰ ἔχῃς τὸ πολίτευμά σου εἰς τὸν οὐρανὸν, ἂν καὶ ὑποθάλπῃς τὴν φθοράν σου. Καὶ πρόσεξε μήπως αὕτη σὲ ἐξορίσῃ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, καθὼς ἐξώρισε τὴν καρδίαν σου. Καὶ ἐὰν δὲν ἦσαι ἔνοχος, καὶ δὲν γνωρίζῃς κἀμμίαν ἐπικρατοῦσαν ἁμαρτίαν εἰς τὴν ψυχήν σου, στοχάσου πόσον λυπηρὸν πρᾶγμα ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν αὕτη ἀπέβαινεν ἡ κατάστασίς σου. Ἀγρύπνει λοιπὸν, καὶ ἐξαιρέτως ἀποφάσισε νὰ προφυλάττησαι ἀπὸ τὰς ἀφορμὰς τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῶν πειρασμῶν. Πόσην ἀνάγκην ἔχομεν καθημερινῶς νὰ προσευχώμεθα, « Μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. »

(2) Κοσμικὸν φρόνημα εἶναι ἄλλο ἐμπόδιον, τὸ ὁποῖον προσεκτικῶς πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ Μαμμωνᾶς, ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανὸς δὲν ἐμποροῦσιν ἀμφότερα νὰ ἡδύνωσι τὴν καρδίαν σου. Ὅταν ὁ φρονῶν τὰ οὐράνια Χριστιανὸς μακαρίζῃ τὸν ἑαυτόν του διὰ τὸν Θεόν του, καὶ χαίρῃ

εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς μελλούσης δόξης, ἴσως σὺ μακαρίζεις τὸν ἑαυτόν σου διὰ τὴν κοσμικὴν εὐδαιμονίαν σου, καὶ χαίρεις εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς καλῆς ἀποβάσεως τῶν ὑποθέσεών σου ἐδῶ. Ὅταν αὐτὸς παρηγορῇ τὴν ψυχήν του μὲ τὰς θεωρίας περὶ Χριστοῦ, Ἀγγέλων καὶ Ἁγίων, μὲ τοὺς ὁποίους θέλει ζῇ αἰωνίως, τότε σὺ παρηγορεῖς τὸν ἑαυτόν σου μὲ τὰ πλούτη, παρατηρῶν τὰ συναλλάγματα καὶ τὰς ὁμολογίας σου, τὰ ἀγαθά σου, τὰ ζῶά σου, τὰς οἰκοδομάς σου, καὶ συλλογιζόμενος περὶ τῆς πρὸς σὲ εὐμενείας τῶν μεγάλων, περὶ τῶν εὐχαριστήσεων τῶν ἐκ τῆς μεγάλης παρουσίας σου, περὶ τῶν μεγαλητέρων προμηθειῶν διὰ τὰ τέκνα σου μετὰ σέ, περὶ τοῦ προβιβασμοῦ τῆς οἰκογενείας σου, ἢ περὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ὑπὸ σοῦ ἐξαρτωμένων. Ἐὰν ὁ Χριστὸς ὠνόμασεν ἀνόητον ἐκεῖνον, ὅςτις εἶπε, « Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ φυλαγμένα διὰ πολλοὺς χρόνους, » πόσον περισσότερον εἶσαι σὺ τοιοῦτος, ὅστις ἐν γένει λέγεις εἰς τὴν καρδίαν σου τὰς αὐτὰς λέξεις; Εἰπέ με, ὁποία διαφορὰ εἶναι μεταξὺ τῶν λόγων τοῦ ἀνοήτου ἐκείνου, καὶ τῶν ἰδικῶν σου κλίσεων; Ἐνθυμήσου ὅτι ἔχεις νὰ κάμῃς μὲ τὸν ἐξεταστὴν τῶν καρδιῶν. Βεβαίως καθόσον ἡδύνεσαι καὶ ἔχεις τὴν ἀνάπαυσίν σου εἰς τὴν γῆν, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἡ εἰς τὸν Θεὸν ἡδονή σου ψυχραίνεται. Τὸ κοσμικόν σου φρόνημα δύναται νὰ συμφωνῇ μὲ τὴν ἐξωτερικὴν ὁμολογίαν, καὶ τὰ κοινά σου χρέη, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ συμφωνῇ μὲ τὸ οὐράνιον τοῦτο χρέος. Σὺ ὁ ἴδιος γνωρίζεις πόσον σπάνιοι καὶ ψυχροί, πόσον δρομαῖοι καὶ συνεσταλμένοι ἐστάθησαν οἱ συλλογισμοί σου περὶ τῆς οὐρανίου χαρᾶς, ἀφοῦ ἤρχισας νὰ ἐργάζησαι μὲ τόσην ζέσιν διὰ τὸν κόσμον. Ὢ κατάρατος μανία πολλῶν, οἵτινες φαίνονται ὅτι εἶναι θρῆσκοι! Ἐμβαίνουσι μὲ ὁρμὴν εἰς πλῆθος ἀσχολιῶν, ἑωσοῦ ἐπιφορτισθῶσι τόσα ἔργα,

ἢ ἐμποδισθῶσιν ἀπὸ τόσας φροντίδας, ὥστε αἱ ψυχαί των νὰ γίνωσι τόσον ἀνεπιτήδειοι νὰ συναναστρέφωνται μὲ τὸν Θεὸν, ὅσον ὁ ἄνθρωπος νὰ περιπατῇ, φέρων ὄρος εἰς τὰ νῶτά του, καὶ τόσον ἀνίκανοι νὰ ἀνυψῶνται εἰς τὰς θεωρίας, ὅσον τὰ σώματά των νὰ πηδήσωσιν ὑπεράνω τοῦ Ἡλίου. Καὶ ὅταν χάσωσι τὸν οὐρανὸν ἐκεῖνον ἐπὶ τῆς γῆς, τὸν ὁποῖον ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν, ἐπιχειροῦσι μὲ ὀλίγα τινὰ ἐπιχειρήματα ν' ἀποδείξωσι τὴν διαγωγήν των ἔννομον, ἂν καὶ πραγματικῶς δὲν δύνανται. Σὲ συμβουλεύω Χριστιανὲ, ὅστις ἐγεύθης τὰς ἡδονὰς οὐρανίου ζωῆς, ἐάν ποτε θέλῃς νὰ γευθῇς αὐτὰς περισσότερον, νὰ ἀποφεύγῃς τὸν ὀλέθριον κόλπον τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος. Ἐάν ποτε σὲ ἔλθῃ ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ πλουτίσῃς, « πίπτεις εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα, καὶ εἰς ἐπιθυμίας πολλὰ ἀνοήτους καὶ βλαβεράς. » (Α. Τιμόθ. ς'. 9.) Ἔχε περὶ σεαυτὸν τὰ πράγματα ταῦτα χαλαρὰ, ὡς τὸ ἐπανωφόρεμά σου, διὰ νὰ ἐμπορῇς νὰ τὰ ἀποβάλλῃς, ὁπόταν ἦναι ἀνάγκη. Ὁ δὲ Θεὸς καὶ ἡ δόξα ἂς ἦναι πλησίον εἰς τὴν καρδίαν σου. Πάντοτε ἐνθυμοῦ « ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου εἶναι ἔχθρα εἰς τὸν Θεόν. » « Ὅστις λοιπὸν βουληθῇ νὰ ἦναι φίλος τοῦ κόσμου, καθίσταται ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ. » (Ἰάκωβ. δ'. 4.) « Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ τοῦ κόσμου. Ἐὰν κἀνεὶς ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρὸς δὲν εἶναι εἰς αὐτόν. » (Α. Ἰωάν. β'. 15.) Αὕτη εἶναι ἡ ἁπλῆ ἀλήθεια, καὶ μακάριος ὅςις πιςῶς τὴν δέχεται.

(3) Ἀπόφευγε τὴν κοινωνίαν τῶν ἀσεβῶν. Ὄχι ὅτι θέλω νὰ σὲ ἀπομακρύνω ἀπὸ τὴν ἀναγκαίαν μετ' αὐτῶν συνομιλίαν, ἢ ἀπὸ τὸ νὰ τοὺς κάμῃς κάμμίαν ἐκδούλευσιν ἐκ τῆς ἀγάπης προερχομένην, μάλιστα δὲ, ἀπὸ τοῦ νὰ προσπαθῇς διὰ τὸ καλὸν τῶν ψυχῶν των, καθόσον ἔχεις εὐκαιρίαν ἢ

ἐλπίδα, οὔτε θέλω νὰ θεωρῇς αὐτοὺς ὡς σκύλους καὶ χοίρους, διὰ ν' ἀποφεύγῃς τὸ χρέος τῆς νουθεσίας, οὔτε νὰ τοὺς κρίνῃς τοιούτους διόλου ἐνόσῳ ὑπάρχει ἐλπὶς πρὸς καλητέρευσιν· πολλὰ ὀλιγώτερον ἐμπορῶ νὰ ἐγκρίνω τὸν τρόπον ἐκείνων, οἵτινες στοχάζονται τοὺς ἀνθρώπους σκύλους ἢ χοίρους, πρὶν πιστῶς καὶ μὲ ἀγάπην νουθετήσωσιν αὐτούς, ἢ ἴσως πρὶν τοὺς γνωρίσωσιν, ἢ ὁμιλήσωσι μετ' αὐτῶν! Ἀλλὰ τὴν μὴ ἀναγκαίαν μετὰ τῶν ἀσεβῶν συναναστροφὴν, καὶ τὴν μὲ ἀνωφελεῖς φίλους μεγάλην οἰκειότητα, ταύτην σὲ συμβουλεύω νὰ ἀποφεύγῃς. Δὲν θέλουσιν ἀποβῇ βλαβεροὶ εἰς ἡμᾶς σύντροφοι μόνοι οἱ προφανεῖς ἀσεβεῖς, οἱ ὀμόνοντες, οἱ μέθυσοι καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς εὐσεβείας, ἂν καὶ οὗτοι ἦναι, τοὺς ὁποίους πρὸ πάντων πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν· ἀλλ' ἡ παρὰ πολὺ κοινωνία μὲ ἀνθρώπους μόνον πολιτικοὺς καὶ ἠθικοὺς, τῶν ὁποίων ἡ συναναστροφὴ εἶναι κενὴ καὶ πρὸς οἰκοδομὴν ἄχρηστος, δύναται πολὺ νὰ παρεκτρέψῃ τοὺς συλλογισμούς μας ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ἡ βραδύτης μας εἶναι τοιαύτη, ὥςε ἔχομεν ἀνάγκην τῶν πλέον σταθερῶν καὶ ἰσχυρῶν βοηθειῶν. Ὅσον λίθος ἢ βῶλος γῆς εἶναι ἐπιτήδειος νὰ ἀναβῇ ἢ νὰ πετάξῃ εἰς τὸν ἀέρα, τόσον αἱ καρδίαι μας εἶναι ἐκ φύσεως ἐπιτήδειαι νὰ κινῶνται πρὸς τὸν οὐρανόν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐμποδίζητε τοὺς βράχους ἀπὸ τοῦ νὰ πετῶσιν εἰς τὸ στερέωμα, ἀρκεῖ νὰ τοὺς ἀφήσητε. Καὶ βεβαίως ἐὰν τὰ πνεύματά μας δὲν λάβωσι μεγάλην βοήθειαν, εὐκόλως δύνανται νὰ κρατηθῶσιν, ὥστε νὰ μὴ ἀναβῶσιν, ἂν καὶ ποτὲ δὲν ἤθελον ἀπαντήσει τὸ παραμικρὸν ἐμπόδιον. Συλλογίζου περὶ τούτου εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν φίλων σου. Ὅταν τὰ πνεύματά σας ἦναι τόσον διατεθειμένα διὰ τὸν οὐρανὸν, ὥστε δὲν χρειάζεσθε κάμμίαν βοήθειαν νὰ τὰ ὑψώσῃ, ἀλλ' ὡς φλόγες πάντοτε ἀναβαίνετε, συναναρπάζοντες πᾶν ὅτι ἀπαντᾶτε

εἰς τὸν δρόμον σας, τότε τῳόντι δύνασθε νὰ ἦσθε ὀλιγώτερον προσεκτικοὶ εἰς τοὺς φίλους σας. Ἀλλὰ ἕως τότε, ἐὰν ἀγαπᾶτε τὰς ἡδονὰς οὐρανίου ζωῆς, γίνεσθε προσεκτικοὶ πάντοτε εἰς τοῦτο. Τί σὲ ὠφελεῖ, ὡς πρὸς τὴν θείαν ζωὴν, νὰ ἀκούῃς ποῖαι εἶναι αἱ τιμαὶ τῶν πραγμάτων εἰς τὴν ἀγορὰν, ἢ πῶς εἶναι ὁ καιρὸς, ἢ πῶς φαίνεται ὅτι θέλει εἶσθαι, ἢ ποῖαι εἰδήσεις εἶναι; Αὗται εἶναι ὁμιλίαι τῶν φρονούντων τὰ τοῦ κόσμου. Τί θέλει συνεισφέρει εἰς τὴν εἰς Θεὸν ὕψωσιν τῆς καρδίας σου, τὸ ν' ἀκούῃς ὅτι ὁ δεῖνα εἶναι ἀνίκανος ὑπηρέτης τοῦ Εὐαγγελίου, ἢ ὁ δεῖνα ἔξοχος Χριστιανὸς, ἢ οὗτος ἐξαίρετος λόγος, ἢ ἐκεῖνο ἐξαίρετον βιβλίον, ἢ τὸ νὰ ἀκούσῃς δύσκολον τινὰ πλὴν ἀσήμαντον συζήτησιν; Καὶ ὅμως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αὕτη εἶναι ἡ γλυκυτέρα ὁμιλία, τὴν ὁποίαν πιθανῶς ἀκούετε ἀπὸ ἕνα Χριστιανὸν, ὅστις εἶναι τοιοῦτος μόνον ἐξωτερικῶς, ἢ κατὰ θεωρίαν, ἀλλὰ νεκρὸς εἰς τὴν καρδίαν. Μάλιστα ἐὰν εἶχες πρὸ ὀλίγου θερμάνει τὴν καρδίαν σου ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῶν ἄνω μακαρίων ἡδονῶν, ἡ ὁμιλία αὕτη δὲν ἤθελε ναρκώσει τὰς παθήσεις σου, καὶ παγώσει πάλιν τὴν καρδίαν σου; Ἐπικαλοῦμαι τὴν κρίσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις τὸ ἐδοκίμασε καὶ κάμνει παρατηρήσεις περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πνεύματός του. Οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται εὐκόλως νὰ ὁμιλῶσι περὶ ἑνὸς πράγματος, καὶ νὰ φρονῶσιν ἄλλο κατ' ἐξοχὴν περὶ πραγμάτων τόσον διαφορετικῆς φύσεως. Σεῖς νέοι, οἵτινες εἶσθε τοσοῦτον ἐπιῤῥεπεῖς εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦτον, σκεφθῆτε σπουδαίως τοῦτο, τὸ ὁποῖον λέγω. Δύνασθε νὰ ἔχητε τὰς καρδίας σας εἰς τὸν οὐρανὸν εὑρισκόμενοι μεταξὺ τῶν ὠρυομένων συντρόφων σας εἰς τὰ καφφενεῖα ἢ κρασσοπωλεῖα, ἢ ἐνῷ ἐργάζεσθε εἰς τὰ ἐργαστήριά σας μὲ ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἡ κοινὴ ὁμιλία εἶναι ὅρκοι, « αἰσχρότης, μωρολογία, ἢ γελωτοποιΐα ;» Ναὶ, συγ-

χωρήσετέ με νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι, ἐὰν ἐκλέγητε τοιαύτην κοινωνίαν, ἐνῷ ἠδύνασθε νὰ ἔχητε καλητέραν, καὶ ἐὰν εὑρίσκητε τὴν μεγαλητέραν ἡδονὴν εἰς τοιαύτην, τόσον εἶσθε μακρὰν ἀπὸ τὴν οὐράνιον ζωὴν, ὥστε ἕως τώρα δὲν ἔχετε καθόλου δικαίωμα εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ μένοντες εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην, ποτὲ δὲν θέλετε φθάσει αὐτοῦ. Ἐὰν ὁ Θησαυρός σας ἦτον ἐκεῖ, ἡ καρδία σας δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι εἰς πράγματα τόσον μεμακρυσμένα ἀπ᾽ ἐκεῖ. Ἑνὶ λόγῳ, ἡ συντροφία μας ἢ θέλει ἀποτελεῖ μέρος τῆς εἰς τὸν οὐρανὸν μακαριότητός μας, καὶ συνιστᾷ μέγα μέρος τῆς εἰς αὐτὸν προόδου μας· ἢ θέλει μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ αὐτόν.

(4) Ἀπόφευγε τὰς συχνὰς φιλονεικίας περὶ τῶν μικροῦ λόγου πραγμάτων, καὶ θρησκείαν, ἥτις συνίσταται μόνον εἰς δόξας. Ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶναι θερμοὶ ἐρισταὶ περὶ τῶν ἐκ περιστάσεως ἐθίμων τῆς θρησκείας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, γνωρίζουσιν ὀλιγώτερον τὴν οὐράνιον ζωήν. Ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου ἡ θρησκεία συνίσταται ὅλως εἰς τὰς δόξας του, θέλει ὁμιλεῖ συχνότατα, καὶ μὲ ζῆλον, περὶ τῶν δοξῶν του, καὶ ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου ἡ θρησκεία συνίσταται εἰς τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, μὲ μεγάλην ἡδονὴν θέλει ὁμιλεῖ περὶ τοῦ μακαρίου ἐκείνου καιροῦ, ὅτε θέλει τὰ ἀπολαύσει ἀμφότερα ταῦτα. Ἐκεῖνος εἶναι σπάνιος καὶ πολύτιμος Χριστιανὸς, ὅστις εἶναι ἱκανὸς νὰ ὠφελῆται ἀπὸ τὰς γνωστὰς ἀληθείας. Διὰ τοῦτο, συγχωρήσετέ με νὰ συμβουλεύσω σᾶς, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμεῖτε νὰ ζῆτε οὐράνιον ζωὴν, νὰ μὴ δαπανᾶτε παρὰ πολὺ τοὺς συλλογισμούς σας, τὸν καιρόν σας, τὸν ζῆλόν σας, ἢ τὴν ὁμιλίαν σας, εἰς φιλονεικίας, αἵτινες πολλὰ ὀλίγον ἀποβλέπουσι τὰς ψυχάς σας· ἀλλ᾽ ὅταν οἱ ὑποκριταὶ τρέφωνται μὲ ξυλοκέρατα, ἢ κογχύλια, σεῖς νὰ τρέφησθε μὲ τὴν χαρὰν τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπιθυμῶ μὲν νὰ ἦσθε

ἱκανοὶ νὰ ὑπερασπίζησθε πᾶσαν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ, καὶ πρὸς τοῦτο τὸ τέλος νὰ ἀναγινώσκητε, καὶ νὰ σπουδάζητε, ἀλλὰ ἤθελα νὰ σπουδάζητε πρῶτον τὰς πρώτας ἀληθείας, καὶ κάμμία νὰ μὴ ἀπομακρύνῃ τοὺς συλλογισμούς σας ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα. Αἱ ὀλιγώτερον διαφιλονεικούμεναι ἀλήθειαι εἶναι συνήθως αἱ πλέον ἰσχυραὶ, καὶ αἱ πλέον ἀναγκαῖαι καὶ ὠφέλιμοι εἰς τὰς ψυχάς μας. Διὰ τοῦτο σπουδάζετε καλὰ τοιαύτας τῆς Γραφῆς παραγγελίας ὡς τὰς ἑξῆς· « Ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ἀσθενὴς εἰς τὴν πίστιν, προσδέχεσθε, ὄχι εἰς φιλονεικίας ζητημάτων. » (Ῥωμ. ιδ΄. 1.) « Τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, γνωρίζων ὅτι γεννῶσι μάχας, καὶ ὁ δοῦλος τοῦ Κυρίου δὲν πρέπει νὰ μάχηται. » (Β΄. Τιμόθ. β΄. 23, 24.) « Τὰς μωρὰς ζητήσεις καὶ τὰς γενεαλογίας, καὶ τὰς φιλονεικίας καὶ τὰς μάχας τὰς νομικὰς ἀπόφευγε, διότι εἶναι ἀνωφελεῖς καὶ μάταιαι. » (Τιτ. γ΄. 9.) « Ἐάν τις διδάσκῃ ἄλλα, καὶ δὲν προσέρχηται εἰς τὰ ὑγιῆ λόγια, τὰ ὁποῖα εἶναι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τὴν κατ' εὐσέβειαν, ἐκεῖνος κενοδοξεῖ, μηδὲν γνωρίζων, ἀλλὰ μαινόμενος εἰς ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γίνεται φθόνος, φιλονεικία, βλασφημίαι, ὑπολήψεις πονηραὶ, διατριβαὶ μάταιοι ἀνθρώπων τὸν νοῦν διεφθαρμένων καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, οἱ ὁποῖοι νομίζουσιν ὅτι εἶναι ἡ εὐσέβεια κέρδος· ἀναχώρει ἀπὸ τοὺς τοιούτους. » (Ά. Τιμοθ. ϛ΄. 3—5.)

(5) Φυλάττου ἀπὸ ὑπερήφανον καὶ ἐπηρμένον πνεῦμα. Τοσαύτη ἀντιπάθεια ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ἁμαρτίας ταύτης καὶ τοῦ Θεοῦ, ὥστε ποτὲ δὲν θέλεις δυνηθῇ νὰ ὑψώσῃς τὴν καρδίαν σου πλησίον του, οὔτε νὰ ἔχῃς αὐτὸν πλησίον τῆς καρδίας σου, ἐν ὅσῳ ὑπερισχύει αὕτη εἰς σέ. Ἐὰν ἐδίωξε τοὺς ἀγγέλους ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, φυσικὰ θέλει ἐμποδίσει καὶ τὴν

καρδίαν σου ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ἐὰν ἐδίωξε τοὺς προπάτοράς μας ἀπὸ τὸν παράδεισον καὶ μᾶς ἐχώρισεν ἀπὸ τὸν Κύριον, καὶ ἐπέφερε τὴν κατάραν του εἰς ὅλα τὰ κτίσματα ἐδῶ κάτω, βεβαίως θέλει ἐμποδίσει καὶ τὰς καρδίας μας ἀπὸ τοῦ παραδείσου, καὶ ἐπαυξήσει τὸν ἐπάρατον ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τὸν Θεόν μας. Κοινωνία μετὰ τοῦ Θεοῦ θέλει κάμει τοὺς ἀνθρώπους ταπεινοὺς, καὶ ἡ ταπεινότης θέλει ἐπαυξήσει τὴν μεταξὺ συγκοινωνίαν των. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος συνειθίζῃ νὰ ἦναι πολὺ μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἀσχολῆται εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἐνδόξων ἰδιοτήτων του, βδελύττεται τὸν ἑαυτόν του « μετανοῶν εἰς τὸ χῶμα καὶ τὴν σποδὸν, » καὶ αὕτη ἡ βδέλυξις τοῦ ἑαυτοῦ μας εἶναι ἡ καλητέρα ἑτοιμασία διὰ νὰ μᾶς παραδεχθῇ πάλιν ὁ Θεός. Διὰ τοῦτο εἰς ἡμέραν ταπεινώσεως τῆς ψυχῆς, ἢ εἰς καιροὺς θλίψεως, ὅτε ἡ ψυχὴ εἶναι πλέον ταπεινὴ, τότε συνήθως ἔχει τὴν πλέον ἐλευθέραν εἴσοδον εἰς τὸν Θεὸν, καὶ μετέχει περισσότερον τῆς ἄνω ζωῆς. Ἡ εὐχαρίστησις τοῦ Θεοῦ εἶναι « εἰς τὸν πτωχὸν, καὶ συντετριμμένον τὸ πνεῦμα, καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους του, » (Ἡσαΐας ξϛ΄. 2.) καὶ ἡ εὐχαρίστησις τοιαύτης ψυχῆς εἶναι εἰς τὸν Θεόν· καὶ ὅπου ὑπάρχει ἀμοιβαία εὐχαρίστησις, ἐκεῖ θέλει εἶσθαι ἡ πλέον ἐλευθέρα ἀποδοχὴ, ἐγκάρδιος δεξίωσις καὶ συχνὴ συνομιλία. Ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶναι τόσον μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ κατοικῇ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὑπερηφάνου, ὥστε δὲν θέλει τὸν συγχωρήσει ποσῶς νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐτόν. « Τὸν ὑψηλόφρονα βλέπει μακρόθεν.» (Ψαλμ. ρλή. 6.) « Ὁ Θεὸς ἐναντιοῦται εἰς τοὺς ὑπερηφάνους, καὶ δίδει χάριν εἰς τοὺς ταπεινούς. (Ἀ. Πέτρ. έ. 5.) Ὑπερήφανος νοῦς εἶναι ἐπηρμένος κατὰ τὴν φαντασίαν, κατὰ τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μεγάλων κοσμικῶν πραγμάτων. Ταπεινὸς νοῦς εἶναι ὑψηλὸς

τφόντι εἰς τὴν ὑπόληψιν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ἁγίων πραγμάτων. Τὰ δύο ταῦτα εἴδη τῆς ὑψηλοφροσύνης εἶναι ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα τὰ πλέον ἐναντία τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο, ὡς βλέπομεν τοὺς περισσοτέρους πολέμους μεταξὺ ἡγεμόνων, καὶ ὄχι μεταξὺ ἡγεμόνος καὶ ἑνὸς γεωργοῦ. Εἶσαι λοιπὸν ἄνθρωπος πολλῆς ἀξίας εἰς τοὺς ἰδίους σου ὀφθαλμούς; Ἡδύνεσαι, ὅταν ἀκούῃς περὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὑπολήψεώς σου, καὶ λυπεῖσαι πολὺ ὅταν ἀκούῃς ὅτι σὲ παραμελοῦσιν; Ἀγαπᾷς καλήτερα ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι σὲ τιμῶσι, καὶ ἐξευτελίζεις ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν τὸ κάμνουσιν, ἂν καὶ ἦναι ἄλλως ἄνθρωποι εὐσεβεῖς καὶ τίμιοι; Αἱ ἐπιθυμίαι σου πρέπει νὰ ἐκπληρῶνται, καὶ ἡ γνώμη σου νὰ ἦναι κανὼν καὶ ὁ λόγος σου νόμος εἰς ὅλους τοὺς περὶ σέ; Ἐξάπτονται τὰ πάθη σου, ἐὰν ὁ λόγος σου ἢ ἡ θέλησίς σου ἐμποδισθῇ; Εἶσαι ἕτοιμος νὰ κρίνῃς τὴν ταπεινότητα, ὡς εὐτελῆ χαμέρπειαν, καὶ δὲν γνωρίζεις πῶς νὰ ὑποταχθῇς εἰς ταπεινὴν ἐξομολόγησιν, ὅτε ἡμάρτησας κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἢ ἔβλαψας τὸν ἀδελφόν σου; Βλέπεις τοὺς εὐσεβεῖς πτωχοὺς ὡς ἐὰν δὲν τοὺς ἐγνώριζες, καὶ σχεδὸν ἐντρέπεσαι νὰ ἦσαι κοινωνός των; Δὲν δύνασαι νὰ ὑπηρετῇς τὸν Θεὸν εἰς ταπεινὴν ὡς καὶ εἰς ὑψηλὴν θέσιν; Αἱ καυχήσεις σου τάχα περιορίζονται μᾶλλον ἀπὸ φρόνησιν ἢ τέχνην, παρὰ ἀπὸ ταπεινότητα; Ἐπιθυμεῖς νὰ ἔχῃς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅλων τῶν ἀνθρώπων προσηλωμένους ἐπάνω σου, καὶ νὰ τοὺς ἀκούῃς νὰ λέγωσιν, « Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος; » Ἀγνοεῖς τὴν ἀπάτην καὶ τὴν κακίαν τῆς καρδίας σου; Εἶσαι πλέον ἕτοιμος νὰ ὑπερασπίζησαι τὴν ἀθωότητά σου, παρὰ νὰ κατηγορῇς τὸν ἑαυτόν σου, ἢ νὰ ὁμολογῇς τὸ σφάλμα σου; Δύνασαι δυσκόλως νὰ ὑποφέρῃς μίαν ἀπ' εὐθείας ἐπίπληξιν, ἢ νὰ χωνεύσῃς εἰλικρινεῖς ἐλέγχους; Ἐὰν ταῦτα τὰ συμπτώματα ἦναι ἀναν-

τιῤῥήτως εἰς τὴν καρδίαν σου, εἶσαι ὑπερήφανος. Τοσαύτη κόλασις κατοικεῖ εἰς σὲ, ὥστε δὲν δύνασαι νὰ ἔχῃς γνωριμίαν μὲ τὸν οὐρανόν. Τόσον ὁμοιάζει ἡ ψυχή σου μὲ τὸν διάβολον, ὥστε δὲν δύνασαι νὰ ἔχῃς κάμμίαν οἰκειότητα μὲ τὸν Θεόν. Ὁ ὑπερήφανος ἄνθρωπος θεοποιεῖ τὸν ἑαυτόν του, καὶ ἔχει ἑαυτὸν ὡς τὸ εἴδωλόν του· πῶς δύναται λοιπὸν ἡ ἀγάπη του νὰ ἦναι εἰς τὸν Θεόν; πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ τὴν καρδίαν του εἰς τὸν οὐρανόν; Ἡ φαντασία καὶ ἡ μνήμη δύνανται ἴσως νὰ ἐφοδιάσωσι τὴν γλῶσσάν του μὲ ταπεινὰς καὶ οὐρανίους ἐκφράσεις, ἀλλ' εἰς τὸ πνεῦμά του δὲν ὑπάρχει πλειότερον οὐρανὸς, παρ' ὅσον ταπεινότης. Ἐκτείνομαι περισσότερον εἰς τοῦτο, ἐπειδὴ αὕτη εἶναι ἡ κοινοτέρα καὶ ἐπικινδυνωδεστέρα ἁμαρτία εἰς τὴν Ἠθικὴν, καὶ αὐξάνει τὰ μέγιστα τὴν μεγάλην ἁμαρτίαν τῆς ἀπιστίας. Ὦ Χριστιανὲ, ἐὰν θέλῃς νὰ ζῇς συνεχῶς εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου σου, κοίτου εἰς τὴν κόνιν, καὶ αὐτὸς θέλει σὲ λάβει ἐντεῦθεν. « Μάθε ἀπὸ αὐτὸν νὰ ἦσαι πρᾶος καὶ ταπεινὸς, καὶ θέλεις εὑρεῖ ἀνάπαυσιν εἰς τὴν ψυχήν σου. » (Ματθ. ἱ. 29.) Ἄλλως, ἡ ψυχή σου θέλει εἶσθαι « ὡς ἡ ταραττομένη θάλασσα, ὅταν δὲν ἐμπορῇ νὰ ἡσυχάσῃ, τῆς ὁποίας τὰ κύματα ῥίπτουσιν ἔξω καταπάτημα καὶ πηλόν. » (Ἡσαΐ. νζ'. 20.) Καὶ ἀντὶ ταύτης τῆς γλυκείας ἐν Θεῷ ἡδονῆς, ἡ ὑπερηφάνειά σου θέλει σὲ γεμίσει ἀπὸ παντοτεινὴν ἀνησυχίαν. Καθὼς ὅστις ταπεινόνει ἑαυτὸν, ὡς μικρὸν παιδίον, θέλει εἶσθαι μετὰ ταῦτα ὁ μεγαλήτερος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τοιουτοτρόπως καὶ τώρα ἐνταῦθα θέλει εἶσθαι ὁ μεγαλήτερος εἰς τὴν, οὕτως εἰπεῖν, πρόγευσιν τῆς βασιλείας. Ὁ Θεὸς « κατοικεῖ μὲ τὸν συντετριμμένον καὶ ταπεινὸν τὸ πνεῦμα, διὰ νὰ ζωοποιῇ τὸ πνεῦμα τῶν ταπεινῶν καὶ νὰ ζωοποιῇ τὴν καρδίαν τῶν συντετριμ-

μένων.» (Ἡσαΐ νζ'. 15.) «Διὰ τοῦτο ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ θέλει σᾶς ὑψώσει.» (Ἰάκωβ. δ'. 10.) «Ὅταν ταπεινωθῶσιν ἄλλοι, τότε θέλεις εἰπεῖ, εἶναι ὕψωσις, διότι θέλει σώσει τὸν κεκυφότα τοὺς ὀφθαλμούς.» (Ἰώβ. κβ'. 29.)

(6) Νωθρὸν πνεῦμα, εἶναι ἄλλο ἐμπόδιον εἰς τὴν οὐράνιον ταύτην ζωήν. Καὶ τῳόντι στοχάζομαι ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν ἐμποδίζει πλειότερον ἀπὸ αὐτὴν τοὺς συνετοὺς ἀνθρώπους. Ἐὰν συνίστατο μόνον εἰς τὴν γύμνασιν τοῦ σώματος, τὴν κίνησιν τῶν χειλέων, τὴν κλίσιν τῶν γονάτων, οἱ ἄνθρωποι ἤθελον περνᾷ εἰς τὸν οὐρανὸν μὲ ὅσην εὐκολίαν πηγαίνουσι νὰ ἐπισκέπτωνται φίλον τινά. Ἀλλὰ τὸ νὰ χωρίζωμεν τοὺς συλλογισμούς μας καὶ τὰς κλίσεις μας ἀπὸ τὸν κόσμον, νὰ βάλλωμεν εἰς ἐνέργειαν τὰ χαρίσματά μας, καὶ νὰ αὐξάνωμεν ἕκαστον αὐτῶν, νὰ ἐνασχολῶμεν αὐτὰ εἰς τὰ ἁρμόδιά των ἀντικείμενα, ἑωσοῦ εὐοδοθῇ τὸ ἔργον εἰς τὰς χεῖράς μας, αὕτη εἶναι ἡ δυσκολία. Ἀναγνῶστα, ὁ οὐρανὸς εἶναι ὑπεράνω σου, καὶ ἐλπίζεις νὰ ἀναβῇς τὸν δυσανάβατον τοῦτον ἀνήφορον, χωρὶς κόπον καὶ σταθερὰν ἀπόφασιν; Δύνασαι νὰ φέρῃς τὴν γηΐνην ταύτην καρδίαν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐκεῖνο τὸ ἀργοκίνητον πνεῦμα εἰς τὸν Θεὸν, ἐνῷ σὺ κεῖτεσαι ἀκίνητος καὶ ἀναπαύεσαι; Ἐὰν κείμενοι εἰς τοὺς πρόποδας ἑνὸς βουνοῦ καὶ βλέποντες πρὸς τὴν κορυφήν του, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἤμεθα ἐκεῖ, ἠδυνάμεθα οὕτω ν' ἀναβῶμεν, τότε καθημερινῶς, ἠθέλομεν ἔχει πολλοὺς ὁδοιπόρους πρὸς τὸν οὐρανόν. «Ἀλλ' ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ βιάζεται, καὶ οἱ βιασταὶ τὴν ἁρπάζουσι.» (Ματθ. ιά. 12.) Βία χρειάζεται διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰς ἀπαρχὰς ταύτας, ὡς καὶ διὰ ν' ἀπολαύσωμεν τὴν τελείαν ἰδιοκτησίαν. Δὲν συναισθάνεσαι, ὅτι οὕτως ἔχει, καὶ ἂν δὲν σὲ τὸ ἔλεγα; Θέλει ἡ καρδία σου νὰ ἀναβῇ ἄνω ἂν δὲν τὴν

σπρώχνης σύ; Σὺ γνωρίζεις ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ὅλη ἡ ἐλπίς σου, ὅτι τίποτε ἐδῶ κάτω δὲν δύναται νὰ σὲ χορηγήσῃ ἀνάπαυσιν, ὅτι καρδία σπανίως σκεπτομένη περὶ τοῦ οὐρανοῦ, δὲν δύναται νὰ ἐξάξῃ, εἰμὴ μικρὰν παρηγορίαν ἐντεῦθεν, καὶ ὅμως δὲν χάνεις τὰς εὐκαιρίας σου, καὶ κείτεσαι κάτω, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ βαδίζῃς ἄνω καὶ νὰ ζῇς μὲ τὸν Θεόν; Δὲν συσταίνεις τὴν γλυκύτητα τῆς οὐρανίου ζωῆς, καὶ κρίνεις καλητέρους Χριστιανοὺς ἐκείνους, οἵτινες διάγουσιν αὐτήν, καὶ ὅμως ποτὲ δὲν τὴν δοκιμάζεις ὁ ἴδιος; Ὡς ὁ ὀκνηρὸς, ὅστις τανίζεται εἰς τὸ στρῶμά του καὶ λέγει, Εἴθε τοῦτο νὰ ἦτον ἐργασία· τοιουτοτρόπως ὁμιλεῖς καὶ φλυαρεῖς, καὶ ζῇς εἰς ἀνάπαυσιν, καὶ λέγεις, Εἴθε νὰ ἠδυνάμην νὰ ἔχω τὴν καρδίαν μου εἰς τὸν οὐρανόν! Πόσον πολλοὶ ἀναγινώσκουσι βιβλία, καὶ ἀκούουσι λόγους, περιμένοντες νὰ ἀκούσωσι περὶ εὐκολωτέρας τινὸς ὁδοῦ, ἢ νὰ εὕρωσι συντομώτερον τινὰ δρόμον πρὸς τὴν παρηγορίαν, παρ' ὅτι ποτὲ θέλουσιν εὑρεῖ εἰς τὴν Γραφήν; Ἢ ζητοῦσιν ὁδηγίας διὰ νὰ ζήσωσιν οὐράνιον ζωὴν, καὶ ἐὰν ἡ ἀκρόασις μόνη αὐτῶν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον, θέλουσιν εἶσθαι οὐράνιοι Χριστιανοί. Ἀλλ' ἐὰν τοὺς δείξῃ τις τὸ ἔργον των, καὶ τοὺς εἰπῇ ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι τὰς ἡδονὰς ταύτας μὲ ὅρους εὐκολωτέρους, τότε μᾶς ἀφίνουσιν, ὡς ὁ νέος ἀφῆκε τὸν Χριστὸν, λυπημένους. Ἐὰν ἦσαι καταπεισμένος Ἀναγνῶστα, ὅτι τοῦτο τὸ ἔργον εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν εὐχαρίστησίν σου, ἄρχισέ το ἀποφασιστικῶς. Ἐὰν ἡ καρδία σου ἀποσυρθῇ, βίασέ την μὲ τὴν προσταγὴν τοῦ λογικοῦ· καὶ ἐὰν τὸ λογικόν σου ἀρχίσῃ νὰ φιλονεικῇ, ἐπίφερε τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ· φέρε ὡς αἰτίαν τὴν ἰδικήν σου ἀνάγκην, μὲ τὰς ἄλλας προαναφερθείσας σκέψεις εἰς τὸ προηγούμενον Κεφάλαιον. Μὴ ἀφίνῃς ἔμπροσθέν σου νὰ κῆται τοιοῦτος ἀσύγκριτος θησαυρὸς, μὲ τὴν

χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον, μήτε ἡ ζωή σου νὰ ἦναι συνεχὴς θλίψις, ἐνῷ ἠδύνατο νὰ ἦναι συνεχὴς εὐωχία, μόνον διότι δὲν θέλεις νὰ ἐργάζησαι. Μὴ μένῃς ἀκίνητος μὲ ἀπαρηγόρητον πνεῦμα, ἐνῷ παρηγορίαι φυτρόνουσιν ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν σου, ὡς ἄνθρωπος εἰς τὸ μέσον κήπου ἀνθῶν, ὅστις δὲν θέλει νὰ σηκωθῇ νὰ τὰ πάρῃ, καὶ νὰ μεθέξῃ τῆς εὐωδίας των. Γνωρίζω ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ πηγὴ, ἀλλὰ τὸ πηγάδιον εἶναι βαθὺ, καὶ πρέπει νὰ ἀνασύρῃς τὸ νερὸν τοῦτο πρὶν ἀναψυχθῇς ἀπ' αὐτοῦ. Γνωρίζω, ὅτι καθόσον εἶσθε πνευματικοὶ, δὲν ἔχετε χρείαν ἀπὸ ὅλην τὴν ἀγωνίαν ταύτην καὶ βίαν, ἀλλ' ἐν μέρει εἶσθε σαρκικοὶ, καὶ ἐν ὅσῳ εἶσθε τοιοῦτοι χρειάζεται κόπος. Ἦτο συνήθεια τῶν Πάρθων νὰ μὴ δίδωσι τροφὴν τὸ πρωΐ εἰς τὰ τέκνα των, πρὶν ἰδῶσι τὸν ἐκ τοῦ κόπου ἱδρῶτα εἰς τὰ πρόσωπά των. Καὶ θέλετε εὑρεῖ, ὅτι οὗτος εἶναι ὁ συνήθης τρόπος τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴ δίδῃ εἰς τὰ τέκνα του τὴν γεῦσιν τῆς ἡδονῆς, πρὶν ἀρχίσωσι νὰ ἱδρώσωσι ζητοῦντα αὐτήν. Κρῖνε λοιπὸν, ἐὰν ἡ οὐράνιος ζωὴ, ἢ ἡ σαρκικὴ ἡσυχία ἦναι καλητέρα, καὶ, ὡς συνετὸς, ἔκλεξε. Ἀλλὰ διὰ νὰ σὲ ἐνθαῤῥύνω, ἂς προσθέσω ὅτι, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ συλλογίζησαι περισσότερον ἀφ' ὅσον τώρα, ἀλλὰ νὰ συλλογίζησαι μόνον διὰ καλήτερα καὶ εὐαρεστότερα ἀντικείμενα. Συλλογίσου μόνον τόσον, καὶ τόσον σπουδαίως καθημέραν διὰ τὴν ἔξοχον δόξαν τῆς μελλούσης ζωῆς, ὅσον τώρα διὰ τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις, μάλιστα διὰ τὰς ματαιότητας καὶ τὰ ἀπρεπῆ, καὶ ἡ καρδία σου θέλει εἶσθαι ὀγλίγωρα εἰς τὸν οὐρανόν. Τέλος πάντων, « ἀγρὸς τοῦ ὀκνηροῦ, εἶναι ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον παντοῦ εἶναι φυτρωμέναι ἄκανθαι καὶ κνίδαι, » καὶ αἱ ἐπιθυμίαι τοῦ ὀκνηροῦ θανατόνουσι τὴν χαράν του, διότι αἱ χεῖρές του δὲν θέλουν νὰ ἐργάζωνται, καὶ ὁ ὀκνηρὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις λέγει, « Λέων εἶναι εἰς τὸν

δρόμον, λέων μέσα εἰς τὰς πλατείας. Καθὼς ἡ θύρα περιςρέφεται ἐπάνω εἰς τοὺς στρόφιγγάς της, οὕτω καὶ ὁ ὀκνηρὸς ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην του. Ὁ ὀκνηρὸς χώνει τὴν χεῖρά του ὡς τὸ τρυβλίον, καὶ βαρύνεται νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὸ στόμα του, ἂν καὶ πρόκηται νὰ θρέψῃ τὸν ἑαυτόν του μὲ τὴν τροφὴν τῆς ζωῆς. (Παροιμ. κδ΄. 30, 31. κϐ΄. 25. κς΄. 13—15.) Τοῦτο, τί ἄλλο εἶναι εἰμὴ νὰ ἀποῤῥίπτωμεν ταύτας τὰς παρηγορίας μας, καὶ ἑπομένως τὸ τίμιον αἷμα, τὸ ὁποῖον τὰς ἠγόρασε; διότι « ὁ ὀκνηρὸς εἰς τὸ ἔργον του εἶναι βέβαια ἀδελφὸς τοῦ ἀσώτου. » (Παροιμ. ιή. 7.) Ἐφάρμοσε τοῦτο εἰς τὸ πνευματικὸν ἔργον σου, καὶ σπούδαζε καλῶς τὴν σημασίαν του.

(7) Τὸ νὰ ἤμεθα εὐχαριστημένοι εἰς μόνας τὰς προετοιμασίας διὰ τὴν οὐράνιον ταύτην ζωὴν, ἐνῷ ἤμεθα ὁλωσδιόλου ξένοι εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν, εἶναι ὡσαύτως κινδυνῶδες καὶ κρύφιον ἐμπόδιον· ὅταν ἀρκώμεθα εἰς μόνην τὴν σπουδὴν τῶν οὐρανίων πραγμάτων, καὶ εἰς τὰς περὶ αὐτῶν ἰδέας, ἢ εἰς τὴν συνομιλίαν περὶ αὐτῶν, ὡς ἐὰν τοῦτο ἦτον ἱκανὸν νὰ μᾶς καταστήσῃ οὐρανίους. Κἀνεὶς δὲν ὑπόκειται εἰς τὸν κίνδυνον τῆς παγίδος ταύτης περισσότερον ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες ἐνασχολοῦνται νὰ ὁδηγῶσι τοὺς ἄλλους εἰς τὰ τῆς θρησκείας, κατ' ἐξοχὴν δὲ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου. Πόσον εὐκόλως δύνανται τοιοῦτοι νὰ ἀπατηθῶσιν, ἐνῷ δὲν ἐνασχολοῦνται εἰς ἄλλο τι τόσον, ὅσον εἰς τὸ ν' ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ σπουδάζωσι περὶ τοῦ οὐρανοῦ, νὰ κηρύττωσι καὶ νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ ὁμιλῶσι περὶ τοῦ οὐρανοῦ. Δὲν εἶναι αὕτη ἡ οὐράνιος ζωή; Φεῦ! ὅλα ταῦτα δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἁπλῆ προετοιμασία. Τοῦτο εἶναι μόνον νὰ συνάζωμεν τὴν ὕλην, καὶ ὄχι νὰ ἐγείρωμεν τὸ κτίριον αὐτό. Τοῦτο εἶναι νὰ συνάξωμεν τὸ μάννα δι' ἄλλους, καὶ ὄχι νὰ τρώγωμεν καὶ

νὰ τὸ χωνεύωμεν οἱ ἴδιοι. Καθώς τις, καθήμενος εἰς τὴν οἰκίαν, δύναται νὰ σχεδιάζῃ ἀκριβεῖς χάρτας τῶν τόπων, ἂν καὶ ποτὲ δὲν εἶδεν αὐτοὺς, οὔτε ἐταξείδευσεν εἰς αὐτοὺς, τοιουτοτρόπως δύνασθε νὰ περιγράφητε εἰς τοὺς ἄλλους τὰς χαρὰς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἂν καὶ ποτὲ δὲν πλησιάζητε εἰς αὐτὸν μὲ τὰς καρδίας σας. Τυφλὸς ἄνθρωπος, διὰ τῆς παιδείας δύναται νὰ φιλονεικῇ περὶ τοῦ φωτὸς καὶ τῶν χρωμάτων, τοιουτοτρόπως δύνασθε νὰ παριστάνητε εἰς τοὺς ἄλλους τὸ οὐράνιον τοῦτο φῶς, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν ἐφώτισε τὰς ψυχάς σας, καὶ νὰ φέρητε ἐκεῖνο τὸ πῦρ διὰ τὰς καρδίας τοῦ λαοῦ σας, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν ἐθέρμανε τὰς ἰδικάς σας. Πόσον θεῖοι ἦσαν οἱ λόγοι τοῦ Βαλαὰμ εἰς τὰς προφητείας του, ἀλλὰ πόσον ὀλίγον ἐνυπῆρχον εἰς τὸ πνεῦμά του! Μάλιστα ἡμεῖς περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑποκείμεθα εἰς τὸν πειρασμὸν, τοῦ νὰ ἀποχωρήσωμεν ἀπὸ ταύτην τὴν οὐράνιον ζωήν. Σπουδὴ καὶ κήρυγμα περὶ τοῦ οὐρανοῦ μᾶλλον ἁρμόζουν εἰς τὴν οὐράνιον ζωὴν, παρὰ τὰς σκέψεις καὶ ὁμιλίας περὶ τοῦ κόσμου τούτου· καὶ ἡ ἁρμοδιότης αὕτη δύναται νὰ μᾶς ἀπατᾷ. Τοῦτο εἶναι νὰ ἀποθάνωμεν τὸν πλέον ἄθλιον θάνατον, μάλιστα νὰ λιμοκτονῶμεν ἐνῷ ἔχομεν ψωμίον εἰς τὰς τραπέζας μας, καὶ νὰ ἀποθάνωμεν ἀπὸ δίψαν ἐνῷ σύρομεν νερὸν δι᾽ ἄλλους, συλλογιζόμενοι ὅτι μᾶς ἀρκεῖ ἡ πρᾶξις αὕτη, ἂν καὶ ποτὲ δὲν πίνωμεν διὰ τὴν ἀναψυχὴν τῶν ψυχῶν μας.

Δεύτερον. Ἀποδείξας τοιουτοτρόπως ποῖα ἐμπόδια θέλουσι σὲ ἀντισταθῆ εἰς τοῦτο τὸ ἔργον, περιμένω νὰ ἀποφασίσῃς ἐναντίον αὐτῶν, νὰ θεωρήσῃς αὐτὰ σπουδαίως, καὶ οὕτω νὰ τὰ ἀποφύγῃς, διότι ἄλλως ὁ κόπος σου θέλει εἶσθαι εἰς μάτην. Πρέπει ὡσαύτως νὰ σὲ εἰπῶ ὅτι περιμένω ἐδῶ τὴν ὑπόσχεσίν σου, ἐὰν ἐκτιμᾷς τὰς ἡδονὰς τῶν προγεύσεων

τούτων τοῦ οὐρανοῦ, νὰ ἐκτελέσῃς εὐσυνειδήτως τὰ ἀκόλουθα χρέη ειδικώτερον.

(1) Νὰ ἦσαι καταπεπεισμένος ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ὁ μόνος θησαυρὸς καὶ ἡ μόνη εὐδαιμονία, καὶ νὰ προσπαθῇς νὰ γνωρίσῃς ὁποῖος θησαυρὸς καὶ εὐδαιμονία εἶναι αὐτός! Ἐὰν δὲν πιστεύῃς ὅτι οὗτος εἶναι τὸ ἄκρον ἀγαθὸν, δὲν θέλεις προσηλώσει ποτὲ τὴν καρδίαν σου εἰς αὐτὸν, καὶ ἡ πεποίθησις αὕτη πρέπει βαθέως νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν καρδίαν σου, διότι ἐὰν ἦναι μόνον ἰδέα, πολλὰ ὀλίγην ἐπιῤῥοὴν θέλει ἔχει. Ἐὰν ἡ Εὔα ὑποθέτῃ ποτὲ, ὅτι εὑρίσκει μεγαλητέραν ἀξίαν εἰς τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν, παρὰ εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ Θεοῦ, οὐδὲν θαυμαστὸν ἐὰν ὁ καρπὸς ἔχῃ περισσότερον τὴν καρδίαν της παρ' ὁ Θεός. Ἐὰν ἡ κρίσις ποτὲ προτιμᾷ τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκὸς μᾶλλον, ἢ τὰς ἡδονὰς τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀδύνατον ἡ καρδία σου νὰ ἦναι εἰς τὸν οὐρανόν. Καθὼς ἡ ἄγνοια τῆς ματαιότητος τῶν προσκαίρων πραγμάτων, κάμνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ τὰ ὑπερκτιμῶσι τόσον, οὕτω καὶ ἡ ἄγνοια τῶν μεγάλων ἡδονῶν τοῦ οὐρανοῦ, τοὺς κάμνει νὰ φρονῶσιν αὐτὰ τόσον ὀλίγον. Ἐὰν βλέπῃς βαλάντιον περιέχον χρυσὸν, καὶ πιστεύῃς ὅτι περιέχει νομίσματα κίβδηλα, δὲν θέλει διεγερθῇ ἡ ἐπιθυμία σου. Ὄχι ἡ πραγματικὴ ἀξία τοῦ πράγματος, ἀλλὰ ἡ γνωστὴ αὐτοῦ ἀξία διεγείρει τὴν ἐπιθυμίαν. Ἐὰν ἀμαθής τις βλέπῃ βιβλίον περιέχον τὰ μυστήρια τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, δὲν ἤθελε τὸ ἐκτιμᾷ περισσότερον ἀπὸ ἓν κοινὸν βιβλίον, διότι δὲν γνωρίζει τί περιέχεται εἰς αὐτὸ, ἀλλ' ἐκεῖνος, ὅστις τὸ γνωρίζει μεγάλως τὸ ἐκτιμᾷ, καὶ δύναται μάλιστα νὰ ἀφήσῃ πρὸς ὥραν τὸ φαγητόν του, τὸ ποτόν του, καὶ τὸν ὕπνον του διὰ νὰ τὸ ἀναγνώσῃ. Καθὼς οἱ Ἰουδαῖοι ἐφόνευσαν τὸν Μεσσίαν, ἐνῷ πε-

ριέμενον αὐτὸν, διότι δὲν τὸν ἐγνώριζον, οὕτω καὶ ὁ κόσμος φωνάζει διὰ ἀνάπαυσιν, καὶ ἐνασχολεῖται πολὺ νὰ τὴν ζητῇ εἰς τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, διότι δὲν τὴν γνωρίζουσιν· ἐπειδὴ ἐὰν ἐγνώριζον τί εἶναι αὕτη, δὲν ἤθελον ἀμελεῖ οὕτω τὸν αἰώνιον θησαυρόν.

(2) Προσπάθει ὡσαύτως νὰ γνωρίσῃς, ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ἡ ἰδία σου εὐδαιμονία. Δυνάμεθα νὰ ὁμολογῶμεν ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ἡ καλητέρα κατάστασις, ἂν καὶ ἀπελπιζώμεθα νὰ τὸν ἀπολαύσωμεν; καὶ ἐμποροῦμεν νὰ ἐπιθυμῶμεν καὶ νὰ ζητῶμεν αὐτὸν, ἐὰν ἰδῶμεν ὅτι ἡ ἀπόλαυσίς του εἶναι πιθανὴ, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐμποροῦμεν νὰ χαίρωμεν ἀληθῶς εἰς αὐτὸν, πρὶν πληροφορηθῶμεν, τρόπον τινὰ, περὶ τοῦ εἰς αὐτὸν δικαιώματός μας. Ποία παρηγορία εἶναι εἰς ἄνθρωπον γυμνὸν νὰ βλέπῃ τὰ λαμπρὰ ἐνδύματα τῶν ἄλλων; Ποία παρηγορία εἶναι εἰς ἄνθρωπον μὴ ἔχοντα ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι, νὰ βλέπῃ τὰ μεγαλοπρεπῆ κτίρια τῶν ἄλλων; Δὲν ἤθελον ὅλα ταῦτα αὐξάνει μᾶλλον τὴν θλίψιν του καὶ κάμει αὐτὸν εὐαισθητότερον εἰς τὴν ἰδίαν του ἀθλιότητα; Παρομοίως, καὶ τὸ νὰ γνωρίζῃ ὁ ἄνθρωπος τὰ πλεονεκτήματα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ νὰ μὴ ἐξεύρῃ ἂν ποτὲ θέλῃ ἀπολαύσει αὐτὰ, δύναται μὲν νὰ διεγείρῃ τοῦτο τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ νὰ τὸν κινήσῃ εἰς τὸ νὰ τὰ ζητήσῃ, πλὴν θέλει ἔχει ὀλίγην χαράν. Τίς θέλει προσηλώσει τὴν καρδίαν του εἰς τὰς ἰδιοκτησίας τοῦ ἄλλου; Ἐὰν αἱ οἰκίαι σας, τὰ ἀγαθά σας, τὰ κτήνη σας, τὰ τέκνα σας, δὲν ἦσαν ἰδικά σας, ὀλιγώτερον ἠθέλετε φροντίζει περὶ αὐτῶν, καὶ ὀλιγώτερον ἠδύνεσθαι εἰς αὐτά. Ὦ Χριστιανὲ, μὴ ἀναπαυθῇς λοιπὸν πρὶν δυνηθῇς νὰ ὀνομάσῃς τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην ἰδικήν σου ἀνάπαυσιν. Φέρε τὴν καρδίαν σου εἰς τὸ βῆμα τῆς δοκιμῆς. Παράθες τὰ προτερήματα τῶν ἁγίων, καὶ τὰ προτερήματα

τῆς ψυχῆς σου, καὶ τότε κρῖνε ὁποίαν ὁμοιότητα ἔχουσι μεταξύ των. Τὸν αὐτὸν λόγον ἔχεις διὰ νὰ κρίνῃς τὸν ἑαυτόν σου τώρα, μὲ τὸν ὁποῖον θέλεις κριθῇ τὴν μεγάλην ἡμέραν. Μὴ σφάλλῃς εἰς τὴν ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ γινομένην περιγραφὴν τοῦ πιστοῦ, ὥστε οὔτε νὰ ἀθωώσῃς τὸν ἑαυτόν σου, οὔτε νὰ τὸν καταδικάσῃς ἐσφαλμένως· διότι καθὼς αἱ χωρὶς βάσεις ἐλπίδες τείνουσιν εἰς ὄλεθρον, καὶ εἶναι ἡ μεγαλητέρα αἰτία τῆς τῶν πλείστων ἀνθρώπων καταδίκης, τοιουτοτρόπως αἱ χωρὶς βάσεις ἀμφιβολίαι τείνουσιν εἰς σύγχυσιν καὶ θλίψιν τῶν πιστῶν, καὶ εἶναι ἡ κυρία αἰτία αὐτῶν. Διὰ τοῦτο βάλε ἀσφαλῶς τὸ θεμέλιόν σου, καὶ προχώρει εἰς τὸ ἔργον ἐσκεμμένως καὶ ἀποφασιστικῶς, μηδὲ νὰ παραιτήσῃς αὐτὸ πρὶν δυνηθῇς νὰ εἰπῇς ἂν ἔχῃς ἢ δὲν ἔχῃς δικαίωμα εἰς ταύτην τὴν ἀνάπαυσιν. Ὦ, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἐγνώριζον ἀληθῶς ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ ἴδιός των Πατὴρ, καὶ ὁ Χριστὸς ὁ ἴδιός των λυτρωτὴς καὶ κεφαλὴ, καὶ ὅτι ἐκεῖναι εἶναι αἱ ἴδιαι καὶ αἰώνιοι κατοικίαι, καὶ ὅτι πρέπει ἐκεῖ νὰ μείνωσι καὶ νὰ ἦναι μακάριοι αἰωνίως, πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἐξίστανται ἀπὸ τοὺς περὶ αὐτῶν συλλογισμούς; Ἐὰν ὁ Χριστιανὸς ἠδύνατο μόνον ν' ἀποβλέπῃ εἰς τὸν Ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ λογιζόμενος ὅλα ταῦτα ἰδικά του ἐν Χριστῷ, νὰ λέγῃ, « Αὗται εἶναι αἱ εὐλογίαι, τὰς ὁποίας ὁ Κύριος μὲ ἐπρομήθευσε, καὶ πράγματα ἀσυγκρίτως μεγαλήτερα ἀπὸ ταῦτα, » εἰς ποίας ἁγίας ἐκστάσεις ἤθελε φέρεσθαι τὸ πνεῦμά του! Περισσότερον ἁμαρτάνουσιν ἐναντίον τῶν ἰδίων των παρηγοριῶν, καθὼς καὶ ἐναντίον τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου, ἐκεῖνοι, οἵτινες ὑπερασπίζονται τὴν ἀπιστίαν των, καὶ θάλπουσιν ὑπόπτους συλλογισμοὺς περὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀδίκους στοχασμοὺς περὶ τοῦ λυτρωτοῦ, οἵτινες παριστάνουσι τὴν διαθήκην, ὡς διαθήκην τῶν ἔργων

καὶ ὄχι τῆς χάριτος, τὸν Χριστὸν ὡς ἐχθρὸν μᾶλλον, ἢ σωτῆρα, ὡς ἐὰν ἦτον εὐχαριστημένος νὰ ἀποθάνωσιν εἰς τὴν ἀπιστίαν των, ἐνῷ τοὺς ἐπροσκάλεσε τόσον συχνὰ καὶ μὲ τόσην εὐμένειαν, καὶ ὑπέφερε τὰς ἀγωνίας, τὰς ὁποίας ἐκεῖνοι ἔπρεπε νὰ ὑποφέρωσι. Πόσοι ἄθλιοι εἴμεθα! νὰ ὑποπτευώμεθα ἀκόμη τὸν Κύριόν μας, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ χαίρωμεν εἰς τὴν ἀγάπην του, ὡς ἐάν τις ἠδύνατο νὰ ἐκλέξῃ τὸν Χριστὸν, πρὶν ὁ Χριστὸς ἐκλέξῃ αὐτὸν, ἢ ὡς ἐὰν κανεὶς ἐπεθύμει νὰ γίνῃ εὐδαίμων περισσότερον, ἀφ' ὅσον ἐπιθυμεῖ ὁ Χριστὸς νὰ τὸν καταστήσῃ τοιοῦτον. Ἄπαγε! οὗτοι εἶναι ἄδικοι, ἂν ὄχι καὶ βλάσφημοι συλλογισμοί. Ἐάν ποτε ἔθρεψας τοιούτους συλλογισμοὺς εἰς τὸ στῆθός σου, ἀπόῤῥιψε αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ, καὶ πρόσεξε νὰ μὴ τοὺς ὑποδεχθῇς πλέον. Ὁ Θεὸς ἔχει γραμμένα τὰ ὀνόματα τοῦ λαοῦ του εἰς τὸν οὐρανὸν, ὡς σεῖς συνειθίζετε νὰ γράφητε τὸ ὄνομά σας ἢ τὰ σημεῖά σας εἰς τὰ πράγματά σας. Καὶ πρέπει ἡμεῖς νὰ ἐπιχειρῶμεν νὰ τὰ ἐξαλείψωμεν καὶ νὰ γράψωμεν τὰ ὀνόματά μας εἰς τὰς πύλας τῆς γεέννης; Ἀλλ' εὐλογητὸς « ὁ Θεὸς τοῦ ὁποίου ὁ θεμέλιος στέκει στερεὸς, » (Β΄. Τιμόθ. β΄. 19.) ὁ ὁποῖος « μᾶς φυλάττει μὲ τὴν δύναμίν του διὰ τῆς πίστεως εἰς σωτηρίαν. » (Α΄. Πέτρ. α΄. 5.)

(3) Πάσχισε νὰ καταλάβῃς πόσον πλησίον εἶναι ἡ ἀνάπαυσίς σου. Ὅ,τι στοχαζόμεθα πλησίον μας αἰσθανόμεθα περισσότερον, παρὰ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον βλέπομεν μακρόθεν. Ὅταν τιμωρίαι, ἢ ἐλέη ἦναι μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς, ὁμιλοῦμεν περὶ αὐτῶν μὲ ὀλίγην φροντίδα· ἀλλ' ὅταν ἦναι πλησίον ἡμῶν, τότε τρέμομεν ἀπὸ ταύτας, ἢ χαίρομεν εἰς αὐτά. Τοῦτο κάμνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ συλλογίζωνται περὶ τοῦ οὐρανοῦ μὲ τόσην ἀναισθησίαν, ἐπειδὴ στοχάζονται ὅτι εἶναι πολλὰ μακράν. Στοχάζονται ὅτι εἶναι εἴκοσι, τριά-

κοντα, ἢ τεσσαράκοντα ἔτη μακράν· Πόσον καλήτερον ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν εἴχαμεν «εἰς τὸν ἑαυτόν μας τὴν ἀπόφασιν τοῦ θανάτου,» (Β΄. Κορινθ. ά. 9.) καὶ ἐὰν ἐστοχαζόμεθα ὅτι ἡ αἰωνιότης εἶναι πλησίον. Ἐνῷ συλλογίζομαι καὶ γράφω περὶ αὐτοῦ, σπεύδει καὶ πλησιάζει, καὶ ἤδη ἐμβαίνω εἰς αὐτὸν πρὶν τὸ ἐννοήσω. Ἐνῷ ἀναγινώσκεις αὐτὸ ὁποιοσδήποτε ἦσαι, ὁ καιρὸς ταχέως βαδίζει, καὶ ἡ ζωή σου θέλει περάσει ὡς «νόημα.» Ἐὰν ἀληθῶς ἐπίστευες ὅτι αὔριον θέλεις ἀποθάνει, πόσον σπουδαίως ἀφ᾽ ἑσπέρας ἤθελες σκέπτεσθαι περὶ τοῦ οὐρανοῦ! Ὅταν ὁ Σαμουὴλ εἶπε τὸν Σαοὺλ «Αὔριον θέλεις εἶσθαι μὲ ἐμὲ,» τοῦτο διεπέρασε τὴν καρδίαν του. Καὶ ἐὰν ὁ Χριστὸς ἔλεγεν εἰς τὸν πιστὸν, «Αὔριον θέλεις εἶσθαι μὲ ἐμὲ,» τοῦτο ἤθελε τὸν φέρει προτήτερα ἐν πνεύματι εἰς τὸν οὐρανόν. Μόνον συλλογίσου ὅτι ἐμβαίνεις εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τοῦτο μεγάλως θέλει σὲ βοηθήσει νὰ φρονῇς σπουδαιότερα περὶ αὐτοῦ.

(4) Ἂς ἦναι ἡ αἰώνιος ἀνάπαυσίς σου τὸ ἀντικείμενον τῆς συχνῆς καὶ σπουδαίας ὁμιλίας σου, μάλιστα μὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ ὁμιλήσωσιν ἐκ καρδίας, καὶ εἶναι οἱ ἴδιοι ἠρτυμένοι μὲ οὐράνιον φύσιν. Λυπηρὸν εἶναι νὰ συναπαντῶνταί ποτε οἱ Χριστιανοὶ, χωρὶς καθόλου νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῆς συναντήσεώς των εἰς τὸν οὐρανὸν, ἢ περὶ τῆς εἰς αὐτὸν ὁδοῦ πρὶν χωρισθῶσιν. Εἶναι λυπηρὸν τοσοῦτος καιρὸς νὰ ἐξοδεύηται εἰς ματαίας ὁμιλίας καὶ ἀχρήστους φιλονεικίας, χωρὶς κἀνένα μεταξὺ σπουδαῖον λόγον περὶ τοῦ οὐρανοῦ. Μὲ φαίνεται ὅτι ἔπρεπε νὰ συναπαντώμεθα ἐπιταυτοῦ διὰ νὰ θερμαίνωμεν τα πνεύματά μας μὲ τὴν ὁμιλίαν περὶ τῆς ἀναπαύσεώς μας. Τὸ νὰ ἀκούσωμεν Χριστιανόν τινα, παριστάνοντα τὴν μακαρίαν καὶ ἔνδοξον ἐκείνην κατάστασιν μὲ ζωηρότητα καὶ δύναμιν, ἀπὸ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου,

με φαίνεται ἤθελε μᾶς κάμει νὰ εἴπωμεν, « Δὲν ἐκαίετο μέσα εἰς ἡμᾶς ἡ καρδία μας, ὅτε μᾶς ἐξηγοῦσε τὰς Γραφάς; » (Λουκ. κδ'. 32.) Ὅταν ἕνας Φῆλιξ τρέμῃ ἀκούων τὴν καταδίκην του ἰσχυρῶς παριστανομένην, πῶς ὁ πιστὸς νὰ μὴ ἀναζωοποιηθῇ ἀκούων τὴν παρηγορίαν τῆς αἰωνίου του ἀναπαύσεως; Κακοὶ ἄνθρωποι καὶ διῶκται νὰ ἡδύνωνται συνομιλῶντες περὶ τῆς κακίας των, καὶ οἱ Χριστιανοὶ νὰ μὴν εὐχαριστῶνται συνομιλοῦντες περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ οὐρανοῦ περὶ τῆς κληρονομίας των! Τοῦτο δύναται νὰ κάμῃ νὰ ἀναζήσωσιν αἱ καρδίαι μας, καθὼς ἡ τοῦ Ἰακώβ, ὅτε ἤκουσε τὴν ἀγγελίαν καλοῦσαν αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Γεσέμ, καὶ νὰ ἰδῇ τὰς ἁμάξας, αἵτινες ἔπρεπε νὰ φέρωσιν αὐτὸν εἰς τὸν Ἰωσήφ. Εἴθε να εἴχαμεν γνῶσιν καὶ ἀπόφασιν νὰ στρέψωμεν τὸν ῥοῦν τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων ὁμιλίας εἰς ταῦτα τὰ ἐξοχώτερα καὶ πολυτιμότερα πράγματα, καὶ ὅτε οἱ ἄνθρωποι ἀρχίζουσι νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῶν ἀνωφελῶν πραγμάτων, ἡμεῖς νὰ ἐξεύρωμεν πῶς νὰ ῥίπτωμεν κανένα λόγον διὰ τὸν οὐρανὸν, καὶ νὰ λέγωμεν ὡς ὁ Πέτρος περὶ τῆς σωματικῆς τροφῆς του, « Μὴ, διότι ποτὲ δὲν ἔφαγα τίποτε μεμιασμένον ἢ ἀκάθαρτον. » Ὦ πόσον καλὸν ἐμποροῦμεν νὰ κάμωμεν καὶ νὰ λάβωμεν διὰ τοῦ τρόπου τούτου! Ἐὰν δὲν ἤθελε νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ ἀνωφελῆ συναναστροφὴν, ὁ Χριστὸς δὲν ἤθελεν ὁμιλήσει περὶ τοῦ « νὰ δώσωμεν λογαριασμὸν διὰ κάθε ἀργὴν λέξιν εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως. » (Ματθ. ιβ'. 36.) Λέγε λοιπὸν, ὡς ὁ Ψαλμῳδὸς, ὅταν ἦσαι μὲ συντροφίαν, « Νὰ κολλήσῃ ἡ γλῶσσά μου εἰς τὸν οὐρανίσκον μου ἐὰν δὲν προτάξω τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν ἀρχὴν πάσης εὐφροσύνης μου. » (Ψαλμ. ρλζ'. 6). Τότε θέλεις εὑρεῖ ἀληθὲς ὅτι « ἡ ὑγιαίνουσα γλῶσσα εἶναι δένδρον ζωῆς. » (Παροιμ. ιε'. 4.)

(5) Προσπάθει εἰς πᾶν χρέος νὰ ὑψόνῃς τὴν καρδίαν σου πλησιέστερον εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ σκοπὸς τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν διάταξιν τῶν τελετῶν του, ἦτο νὰ ἦναι αὗται ὡς τόσαι βαθμίδες, διὰ νὰ μᾶς ἀναβιβάζωσιν εἰς τὴν ἀνάπαυσίν μας, καὶ διὰ τῶν ὁποίων μὲ ὑποταγὴν εἰς τὸν Χριστὸν, νὰ ἐμπορῶμεν καθημερινῶς νὰ ἀναβαίνωμεν αὐτοῦ μὲ τὰς καρδίας μας. Οὗτος ἂς ἦναι ὁ σκοπός σας, ἐνῷ τὰς μεταχειρίζεσθε, καὶ ἀναμφιβόλως δὲν θέλουσιν εἶσθαι χωρὶς ἀποτέλεσμα. Πόσον ἐχάρητε κἄποτε ἀπὸ ὀλίγους στίχους φίλου σας τινὸς, ὅταν δὲν ἠδύνασθε νὰ τὸν ἴδῆτε πρόσωπον πρὸς πρόσωπον! Καὶ δὲν ἐμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν κοινωνίαν μὲ τὸν Θεὸν διὰ τῶν τελετῶν του, ἂν καὶ τὰ ἄτομά μας ἀπέχωσι τόσον ἀπ᾽ αὐτοῦ; Δὲν ἐμποροῦσι τὰ πνεύματά μας νὰ χαίρωσι, ὅταν ἀναγινώσκωμεν τοὺς στίχους ἐκείνους, οἵτινες περιέχουσι τὴν διαθήκην καὶ τὰ δικαιώματά μας εἰς τὴν οὐράνιόν μας κληρονομίαν; Μὲ ποίαν χαρὰν καὶ θρίαμβον ἐμποροῦμεν νὰ ἀναγινώσκωμεν τὰς ἐκφράσεις τῆς θείας ἀγάπης, καὶ νὰ ἀκούωμεν περὶ τῆς οὐρανίου ἡμῶν πατρίδος, ἂν καὶ ἀκόμη δὲν ἔχωμεν τὴν εὐτυχίαν νὰ τὴν ἰδῶμεν; Ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους χωρίζει θάλασσα καὶ ξηρὰ δύνανται διὰ γραμμάτων νὰ κάμνωσι μέγα καὶ ἐπικερδὲς ἐμπόριον, καὶ ὁ Χριστιανὸς δὲν δύναται διὰ τῆς σοφῆς ἐκτελέσεως τῶν χρεῶν του, νὰ ἐμπορεύηται εὐτυχῶς διὰ ν᾽ ἀποκτήσῃ τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην; Ἐλθὲ λοιπὸν, ἀπαρνήσου τὴν κατ᾽ ἐπιφάνειαν, τὴν κατὰ συνήθειαν καὶ δι᾽ ἔπαινον μόνον εὐσέβειάν σου, καὶ προσεύχου ἐν κρυπτῷ, ἢ δημοσίως μὲ ἐλπίδα νὰ πλησιάσῃς τὴν καρδίαν σου περισσότερον εἰς τὸν Θεὸν πρὶν τελειώσῃς. Ὅταν ἀνοίγῃς τὴν βίβλον σου, ἢ ἄλλο βιβλίον, ἔλπιζε νὰ ἀπαντήσῃς ἐδάφιόν τι τῆς θείας ἀληθείας, καὶ τοιαύτην εὐλογίαν τοῦ πνεύματος, συγχρόνως μὲ αὐτὸ, ὥστε νὰ

λάβῃς πληρεστέραν γεῦσιν τοῦ οὐρανοῦ. Ὅταν πηγαίνῃς εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ λέγε, Ἐλπίζω νὰ ἀπαντήσω τι ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν καρδίαν μου, πρὶν ἐπιστρέψω. Ἐλπίζω ὅτι τὸ πνεῦμα θέλει μὲ συναντήσει καὶ γλυκάνει τὴν καρδίαν μου, μὲ ἐκείνας τὰς οὐρανίους ἡδονάς. Ἐλπίζω ὅτι ὁ Χριστὸς θέλει φανῇ εἰς ἐμὲ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ θέλει λάμψει περὶ ἐμὲ μὲ φῶς ἀπὸ τὸν οὐρανόν· ὅτι θέλει μὲ ἐπιτρέψει νὰ ἀκούσω τὴν διδακτικὴν καὶ ζωοποιητικὴν φωνήν του, καὶ κάμει νὰ πέσωσι τὰ λέπια ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου, διὰ νὰ ἐμπορῶ νὰ βλέπω τὴν δόξαν ἐκείνην περισσότερον ἀφ' ὅσον μέχρις ὥρας εἶδα. Ἐλπίζω, πρὶν ἐπιστρέψω, νὰ φέρῃ τὴν καρδίαν μου ὁ Κύριός μου εἰς τὴν θέαν τῆς ἀναπαύσεως, καὶ νὰ βάλῃ αὐτὴν ἔμπροσθεν τοῦ Πατρός του, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ ἐπιστρέψω, ὡς « οἱ ποιμένες » ἀπὸ τὴν οὐράνιον ὀπτασίαν, « δοξάζοντες καὶ ἐπαινοῦντες τὸν Θεὸν, δι' ὅλα τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα ἤκουσαν καὶ εἶδον. » Ὅτε οἱ Ἰνδοὶ κατὰ πρῶτον εἶδον, ὅτι οἱ Ἄγγλοι ἠδύναντο διὰ γραμμάτων νὰ συνομιλῶσιν, ἐνόμισαν ὅτι ὑπῆρχε πνεῦμά τι περικλεισμένον εἰς αὐτά. Τοιουτοτρόπως ἤθελον θαυμάζει οἱ παραστεκόμενοι, ὅταν οἱ Χριστιανοὶ ἔχωσι κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν γρεῶν των, τί εἶναι εἰς τὰς Γραφὰς ἐκείνας, εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον, εἰς τὴν προσευχὴν ἐκείνην, τὸ ὁποῖον τόσον πληρέστατα γεμίζει τὴν καρδίαν των ἀπὸ χαρὰν, καὶ τόσον τοὺς παραφέρει ἐκτὸς ἑαυτῶν; Βεβαίως ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε μᾶς παραλείψει εἰς τὰ χρέη μας, ἐὰν ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν παρελείπομεν τὸν ἑαυτόν μας. Ἐνθυμοῦ λοιπὸν πάντοτε νὰ προσεύχησαι νὰ βάλῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸ στόμα τοῦ ἱερέως σου θείαν τινὰ ἀγγελίαν, δυναμένην νὰ ἀφήσῃ εἰς τὸ πνεῦμά σου οὐράνιον τινὰ γλυκύτητα.

(6) Ὠφελοῦ ἀπὸ πᾶν ἀντικείμενον καὶ συμβὰν διὰ νὰ ἐν-

θυμίζῃς εἰς τὴν ψυχήν σου τὴν προσεγγίζουσαν ἀνάπαυσιν. Καθὼς ὅλαι αἱ πρόνοιαι τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ κτίσματα εἶναι μέσα πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς ἀναπαύσεώς μας, τοιουτοτρόπως μᾶς δεικνύουσιν αὐτὴν ὡς τὸ τέλος των. Αἱ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς γλυκύταται κατὰ τὸ παρὸν πράξεις, δὲν ἤθελον εἶσθαι οὔτε τὸ ἥμισυ γλυκεῖαι, ἐὰν δὲν ὑπεδήλουν περαιτέρω τινὰ γλυκύτητα. Τὸν ἀῤῥαβῶνα μόνον λαμβάνεις, καὶ παραλείπεις τὴν καθ' αὐτὸ ποσότητα, ὅταν λαμβάνῃς τὰ ἐλέη σου, καὶ λησμονῇς τὸν στέφανόν σου. Εἴθε οἱ χριστιανοὶ νὰ ἦσαν εἰδήμονες τῆς τέχνης ταύτης! Δύνασθε νὰ ἀνοίξητε τὰς βίβλους σας, ἀλλὰ μάθετε νὰ ἀνοίγητε καὶ τὰς βίβλους τῆς κτίσεως καὶ τῆς προνοίας, νὰ ἀναγινώσκητε καὶ αὐτοῦ περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δόξης του. Τοιουτοτρόπως ἠδυνάμεθα νὰ μετέχωμεν πλειότερον τοῦ Χριςοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ εἰς πάντα κοινὸν δεῖπνον, παρ' ὅσον οἱ πλεῖςοι ἄνθρωποι μετέχουσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἱερὰν κοινωνίαν. Ἐὰν εὐτυχῇς εἰς τὸν κόσμον, ἂς σὲ κάμῃ τοῦτο εὐαισθητότερον εἰς τὴν αἰώνιόν σου εὐτυχίαν. Ἐὰν ἦσαι κουρασμένος ἀπὸ τὸν κόπον, τοῦτο ἂς κάμῃ γλυκυτέρους τοὺς συλλογισμούς σου περὶ τῆς αἰωνίου σου ἀναπαύσεως. Ἐὰν τὰ πράγματά σου πηγαίνωσι κακὰ, αἱ ἐπιθυμίαι σου ἂς ἦναι πλέον ἔνθερμοι διὰ τὴν αἰώνιον παῦσιν τῶν πόνων καὶ θλίψεών σου. Ὅταν λαμβάνῃ ἀναψυχὴν τὸ σῶμά σου ἀπὸ τροφὴν καὶ ὕπνον, ἐνθυμοῦ τὴν ἀκατανόητον ἀναψυχὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Ὅταν ἀκούῃς καλὰς εἰδήσεις; Ἐνθυμοῦ ὁποῖαι καλαὶ ἀγγελίαι θέλουσιν εἶσθαι ὅταν ἀκούῃς τὴν σάλπιγγα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐπευφημοῦσαν ἀπόφασιν τοῦ Χριστοῦ. Ἡδύνεσαι ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν τῶν πιστῶν; Ἐνθυμοῦ ποία τελεία κοινωνία θέλει εἶσθαι εἰς τὸν οὐρανόν. Κοινωνεῖ ὁ Θεὸς ἑαυτὸν εἰς τὸ πνεῦμά σου; Ἐνθυμοῦ τὸν καιρὸν τῆς ὑψίστου σου ἀνυψώσεως, ὅτε καὶ ἡ κοινωνία σου καὶ ἡ χαρὰ θέλει

εἶσθαι πλήρης. Ἀκούεις τὸν λυσσώδη θόρυβον τῶν πονηρῶν καὶ τὰς ταραχὰς τοῦ κόσμου; Συλλογίσου τὴν μακαρίαν ἁρμονίαν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀκούεις τὴν τρικυμίαν τοῦ πολέμου; Ἐνθυμοῦ τὴν ἡμέραν ὅτε θέλεις εὑρίσκεσθαι εἰς τελείαν εἰρήνην ὑπὸ τὰς πτέρυγας τοῦ Ἄρχοντος τῆς εἰρήνης διὰ παντός. Οὕτω πᾶσα κατάστασις καὶ πᾶν κτίσμα χορηγεῖ εἰς ἡμᾶς μέσα ὠφέλιμα πρὸς τὴν οὐράνιον ζωὴν, ἐὰν ἔχωμεν μόνον καρδίας διὰ νὰ ὠφελώμεθα ἐξ αὐτῶν.

(7) Ἐνασχολοῦ πολὺ εἰς τὸ ἀγγελικὸν ἔργον τῆς δοξολογίας. Ὅσον οὐρανιωτέρα εἶναι ἡ ἐνασχόλησις, τόσον περισσότερον θέλει κάμει τὸ πνεῦμά σου οὐράνιον. Τὸ ἐπαινεῖν τὸν Θεὸν εἶναι ἔργον τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ θέλει εἶσθαι καὶ ἰδικόν μας αἰώνιον ἔργον· καὶ ἐὰν κατεγινόμεθα εἰς αὐτὸ περισσότερον τώρα, ἠθέλαμεν ὁμοιάζει περισσότερον μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλομεν εἶσθαι τότε. Καθὼς ἡ ἐπιθυμία, ἡ πίστις, καὶ ἡ ἐλπὶς διαρκοῦσιν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν χαρὰν, τοιουτοτρόπως τὸ κήρυγμα, ἡ προσευχὴ, καὶ τὰ μυστήρια, καὶ ὅλα τὰ μέσα διὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος, θέλουσι παύσει, ἐνῷ οἱ ἐπινίκιοι λόγοι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χαρᾶς θέλουσι μένει διὰ παντός. Τὸ ζωηρότερον ἔμβλημα τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ὁποῖον γνωρίζω ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι ὅτε ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ βαθέως αἰσθανόμενος τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἐλευθεριότητα αὐτοῦ, μὲ καρδίας πλεοναζούσας ἀπὸ ἀγάπην καὶ χαρὰν, ἑνοῦται μὲ φωνὴν καὶ καρδίαν, εἰς τὴν εὐχάριστον καὶ μελῳδικὴν ψαλμῳδίαν τῶν ἐπαίνων του. Αἱ ἡδοναὶ αὗται, ὡς ἡ μαρτυρία τοῦ Πνεύματος, μαρτυροῦσιν ἀφ' ἑαυτῶν ὅτι εἶναι τοῦ Θεοῦ, καὶ φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν τὰς ἐναργεῖς ἀποδείξεις, ὅτι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

Ὀλίγον γνωρίζομεν πόσον ἀδικοῦμεν τὸν ἑαυτόν μας, ἀποκλείοντες ἀπὸ τὰς προσευχάς μας τοὺς ἐπαίνους τοῦ Θεοῦ, ἢ περιορίζοντες αὐτοὺς τόσον, ὅσον κάμνομεν συνήθως, ἐνῷ εἴμεθα ἄφθονοι εἰς τὰς ἐξομολογήσεις μας καὶ τὰς αἰτήσεις μας. Ἀναγνῶστα, σὲ παρακαλῶ, ἐνθυμοῦ τοῦτο. Αἱ θεῖαι δοξολογίαι, ἃς ἀποτελῶσι τὸ μεγαλήτερον μέρος εἰς τὰς προσευχάς σου. Ἔχε ὕλην ἑτοίμην νὰ τρέφῃ τὸν πρὸς τὸν Θεόν σου ἔπαινον, καθὼς ἔχεις διὰ τὴν ἐξομολόγησιν εἰς τὰς παρακλήσεις. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον σπούδαζε τὰς τελειότητας καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ τόσον συχνὰ, ὅσον καὶ τὰς ἐλλείψεις σου, καὶ τὴν ἀναξιότητά σου· τὰ ἐλέη, τὰ ὁποῖα ἔλαβες, καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σὲ εἶναι ἐπηγγελμένα τόσον συχνὰ, ὅσον καὶ τὰς ἁμαρτίας τὰς ὁποίας ἔπραξας. « Εἰς τῶν εὐθέων τὸ στόμα ἁρμόζει ἡ αἴνεσις. Ὁ προσφέρων θυσίαν δοξολογίας, οὗτος δοξάζει τὸν Θεόν. Δοξολογεῖτε τὸν Κύριον, διότι ὁ Κύριος εἶναι ἀγαθὸς, ψαλμῳδήσετε τὸ ὄνομά του διότι εἶναι τερπνόν. » (Ψαλμ. λγ΄. 1. ν΄. 23. ρλέ. 3.) « Ἂς προσφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως τῷ Θεῷ διὰ παντὸς, τουτέστι καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τὸ ὄνομα αὐτοῦ. » (Ἑβρ. ιγ΄. 15.) Δὲν εἶχε πνεῦμα θειότατον ὁ Δαβὶδ, ὅστις κατεγίνετο τοσοῦτον εἰς τὸ οὐράνιον τοῦτο ἔργον; Δὲν διεγείρει τὰς καρδίας μας, ἡ μόνη ἀνάγνωσις τῆς ᾠδῆς τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν Ψαλμῶν τοῦ Δαβίδ; Πόσῳ μᾶλλον ἤθελε διεγείρει καὶ ζωογονήσει ἡμᾶς ἡ εἰς τοῦτο τὸ ἔργον ἐπιτηδεία καὶ συχνὴ ἡμῶν αὐτῶν ἐνασχόλησις; Ὢ μανία τῶν νέων, οἱ ὁποῖοι δαπανῶσιν εἰς ματαίας ἡδονὰς καὶ σαρκικὰς ἐπιθυμίας τὴν ἰσχὺν τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοὸς, ἡ ὁποία εἶναι τόσον ἁρμοδία εἰς τὸ εὐγενέστερον τοῦ ἀνθρώπου ἔργον. Καὶ, ὢ τῆς ἁμαρτωλῆς μωρίας πολλῶν πιστῶν, οἵτινες βυθίζουσι τὰ πνεύματά των

εἰς συνεχῆ λύπην, καὶ καταναλίσκουσι τὰς ἡμέρας των εἰς παράπονα καὶ στεναγμοὺς, καὶ οὕτω καθιστάνουσιν ἑαυτοὺς κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα ἀναρμοδίους εἰς τὸ γλυκὺ τοῦτο ἔργον. Ἀντὶ νὰ ἑνόνωνται μὲ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἐπαίνους, ἀμφιβάλλουσι περὶ τῆς ἀξίας των, καὶ συλλογίζονται περὶ τῆς ἀθλιότητός των, καὶ οὕτως ἀποστεροῦσι τὸν Θεὸν ἀπὸ τὴν δόξαν του, καὶ τὸν ἑαυτόν των ἀπὸ τὴν παρηγορίαν των. Ἀλλ' ὁ μεγαλήτερος ἐξολοθρευτὴς τῆς παρηγορίας μας εἰς τὸ χρέος τοῦτο εἶναι, ὅτι εὐχαριστούμεθα εἰς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν μελῳδίαν, καὶ ἀφίνομεν ἀργὴν τὴν καρδίαν, ἥτις ἔπρεπε νὰ ἐκτελῇ τὸ μεγαλήτερον μέρος τοῦ ἔργου, καὶ νὰ μεταχειρίζωνται τὴν μελῳδίαν εἰς τὸ νὰ ζωογονῇ καὶ νὰ χαροποιῇ αὐτήν.

(8) Πάντοτε ἡ ψυχή σου ἂς συλλογίζηται, καὶ ἂς πιςεύῃ τὴν ἄπειρον ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Ἀγάπη εἶναι τὸ ἑλκυστικὸν τῆς ἀγάπης. Ὀλίγοι εἶναι τόσον ἀχρεῖοι, ὥστε νὰ μὴν ἀγαπῶσιν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀγαπῶσιν αὐτούς. Ἀναμφιβόλως ὁ θάνατος τῆς οὐρανίου ζωῆς μας, εἶναι τὸ νὰ ἔχωμεν σκληροὺς συλλογισμοὺς περὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ νομίζωμεν αὐτὸν ὡς ἕνα, ὅστις μᾶλλον ἤθελε νὰ μᾶς καταδικάσῃ, ἢ νὰ μᾶς σώσῃ. Τοῦτο εἶναι νὰ ἐξομοιόνωμεν τὸν μακάριον Θεὸν μὲ τὸν Σατανᾶν. Ἀφοῦ ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀπιστία μας σχεδιάσωσι τὴν πλέον ἄμορφον εἰκόνα τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν φαντασίαν μας, τότε παραπονούμεθα ὅτι δὲν ἐμποροῦμεν νὰ ἀγαπῶμεν αὐτὸν, οὔτε νὰ ἡδυνώμεθα εἰς αὐτόν. Αὕτη εἶναι ἡ κατάστασις πολλῶν χιλιάδων Χριστιανῶν. Φεῦ! Οὕτω νὰ βλασφημῶμεν τὸν Θεὸν καὶ νὰ μαραίνωμεν τὴν ἰδίαν ἡμῶν χαράν! Ἡ Γραφὴ μᾶς βεβαιόνει, ὅτι « ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη· » (Α. Ἰωάν. δ'. 16.) ὅτι « ὀργὴ δὲν εἶναι εἰς αὐτόν· » (Ἡσαΐ. κζ'. 4.) ὅτι « δὲν θέλει τὸν θάνατον τῶν ἁμαρτωλῶν, ἀλλὰ

νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ ἀσεβὴς ἀπὸ τὸν δρόμον του καὶ νὰ ζῇ.» (Ἰεζεκ. λά. 11.) Πολὺ περισσότερον ἐμαρτύρησε τὴν ἀγάπην του εἰς τοὺς ἐκλεκτούς του, καὶ τὴν πλήρη ἀπόφασίν του πραγματικῶς νὰ σώσῃ αὐτούς. Εἴθε νὰ ἐσυλλογιζόμεθα πάντοτε περὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς περὶ ἑνὸς φίλου, ὡς περὶ ἑνὸς, ὅστις ἀνυποκρίτως μᾶς ἀγαπᾷ, μάλιστα περισσότερον ἀφ᾽ ὅ,τι ἀγαπῶμεν τὸν ἑαυτόν μας, περὶ ἑνὸς, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία αὐτὴ ἐπιθυμεῖ νὰ μᾶς κάμῃ καλὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπρομήθευσε δι᾽ ἡμᾶς αἰώνιον κατοικίαν ὁμοῦ μὲ αὐτὸν, διότι δὲν ἤθελεν εἶσθαι τότε τόσον δύσκολον νὰ ἔχωμεν τὰς καρδίας μας πάντοτε πρὸς αὐτόν. Ὅ,τι πρᾶγμα ἀγαπῶμεν πλέον ἐκ καρδίας, περὶ αὐτοῦ καὶ συλλογιζόμεθα μὲ μεγαλητέραν γλυκύτητα, καὶ μὲ μεγαλητέραν ἐλευθερίαν. Φοβοῦμαι μήπως οἱ περισσότεροι Χριστιανοὶ ὑπολήπτονται περισσότερον τὴν ἀγάπην ἐγκαρδίου τινὸς φίλου, παρὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Καὶ τί θαυμαστὸν λοιπὸν ἐὰν ἀγαπῶσι τοὺς φίλους των καλήτερον ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ ἐμπιστεύωνται αὐτοὺς περισσότερον παρὰ τὸν Θεὸν, καὶ προτιμῶσι μᾶλλον νὰ ζῶσι μὲ αὐτοὺς παρὰ μὲ τὸν Θεόν;

(9) Παρατήρει προσεκτικῶς καὶ περίθαλπε τὰς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ. Ἐάν ποτε ἡ ψυχή σου ἀναβῇ ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ γνωρίσῃ τὴν οὐράνιον ταύτην ζωὴν, τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ ἦναι εἰς σὲ, ὡς ἡ ἅμαξα τοῦ Ἠλία, μάλιστα ἡ ζῶσα ἀρχὴ διὰ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ κινηθῇς καὶ νὰ ἀναβῇς. Μὴ λυπῇς λοιπὸν τὸν ὁδηγόν σου· μὴ σβένῃς τὴν ζωήν σου· μὴ ἐκβάλῃς τοὺς τροχοὺς τῆς ἁμάξης σου. Ὀλίγον συλλογίζεσθε πόσον ἡ ζωὴ ὅλων τῶν χαρίτων σας, καὶ ἡ μακαριότης τῶν ψυχῶν σας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πρόθυμον καὶ ἐγκάρδιον ὑπακοὴν εἰς τὸ Πνεῦμα. Ὅταν τὸ Πνεῦμα σὲ παρακινῇ εἰς τὴν ἐν κρυπτῷ προσευχὴν, ἢ σὲ απα-

γορεύῃ τὰς παραβάσεις σου, ἢ σὲ δείχνῃ τὸν δρόμον, εἰς τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ βαδίζῃς, καὶ σὺ δὲν θέλῃς νὰ προσέξῃς, δὲν εἶναι θαυμαστὸν ἐὰν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ ψυχή σου ἦναι ξένα μεταξύ των. Ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ ἀκολουθήσῃς τὸ Πνεῦμα, ἐνῷ αὐτὸ ἤθελε νὰ σὲ σύρῃ εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ εἰς τὸ χρέος σου, πῶς ἤθελε σὲ ὁδηγήσει εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ φέρει τὴν καρδίαν σου εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ; Ὁποίαν ὑπερφυσικὴν βοήθειαν, ὁποίαν θαῤῥαλέαν εἴσοδον θέλει εὑρεῖ ἡ ψυχὴ εἰς τὴν προσέγγυσιν αὐτῆς εἰς τὸν Παντοδύναμον, ἡ ὁποία συνεχῶς ὑπακούει τὸ Πνεῦμα! Μὲ πόσην ἀργίαν, μὲ πόσην νωθρότητα, μὲ πόσην ἐντροπὴν θέλει προσεγγίζει τὸν Θεὸν ἐκεῖνος, ὅστις τόσον συχνὰ ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ τὸν ὁδηγῇ. Χριστιανὲ Ἀναγνῶστα, δὲν αἰσθάνεσαι ἐνίοτε ἰσχυρὰν κλίσιν νὰ ἀποσυρθῇς ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ νὰ πλησιάσῃς μᾶλλον εἰς τὸν Θεόν; Μὴ ἀπειθῇς, ἀλλὰ δέξου τὴν προσφορὰν, καὶ ἅπλωσε τὰ ἱστία ἐνόσῳ δύνασαι νὰ ἔχῃς τὸν οὔριον τοῦτον ἄνεμον. Ὅσῳ περισσότερον ἀντιστεκόμεθα εἰς τὸ Πνεῦμα, τόσῳ βαθύτερον θέλει μᾶς πληγώσει, καὶ ὅσῳ μᾶλλον ὑπείκομεν, τόσῳ ταχύτερα θέλουσιν εἶσθαι τὰ βήματά μας.

(10) Σὲ συμβουλεύω, ὡς ἄλλο βοήθημα εἰς τὴν οὐράνιον ταύτην ζωὴν, νὰ μὴ ἀμελῇς τὴν ἀνήκουσαν φροντίδα τῆς σωματικῆς ὑγείας. Τὸ σῶμά σου εἶναι ὠφέλιμος δοῦλος, ἐὰν δίδῃς εἰς αὐτὸ ὅ,τι πρέπει, καὶ ὄχι περισσότερον παρ' ὅ,τι πρέπει, ἀλλ' εἶναι ὀλεθριώτατος τύραννος, ἐὰν τ' ἀφήσῃς νὰ ἔχῃ, ὅ,τι ἀλόγως ἐπιθυμεῖ, καὶ εἶναι ὡς ἀμβλεῖα μάχαιρα, ἐὰν ἀδίκως ἀρνῆσαι τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὴν ὑποστήριξίν του. Ὅταν θεωρῶμεν πόσον συχνὰ οἱ ἄνθρωποι σφάλλουσιν εἰς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, καὶ πόσον ὀλίγοι μεταχει-

ρίζονται τὰ σώματά των καθὼς πρέπει, δὲν ἐμποροῦμεν νὰ θαυμάσωμεν ἐὰν ἐμποδίζωνται πολὺ εἰς τὴν οὐράνιόν των ζωήν. Οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι εἶναι δοῦλοι τῶν ὀρέξεών των καὶ μόλις δύνανται νὰ ἀρνηθῶσί τι εἰς τὴν σάρκα καὶ διὰ τοῦτο ἑκουσίως φέρονται ὑπ' αὐτῆς εἰς τὰς ἡδονάς, εἰς τὰ κέρδη, ἢ εἰς ματαίους φίλους, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ὑψόνωσι τὰ πνεύματά των εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐὰν ἀγαπᾶτε τὰς ψυχάς σας, « μὴ φροντίζετε διὰ τὴν σάρκα διὰ νὰ κάμνητε τὰς ἐπιθυμίας της, » (Ῥωμ. ιγ'. 14.) ἀλλ' ἐνθυμηθῆτε, ὅτι « τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς εἶναι θάνατος, διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς εἶναι ἔχθρα εἰς τὸν Θεὸν, διότι δὲν ὑποτάσσεται εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ οὔτε δύναται. Καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι εἰς τὴν σάρκα, δὲν δύνανται νὰ ἀρέσωσιν εἰς τὸν Θεόν. Λοιπὸν, ἀδελφοὶ, χρεῶσται εἴμεθα ἡμεῖς ὄχι εἰς τὴν σάρκα, διὰ νὰ ζῶμεν σαρκικῶς. Διότι ἂν ζῆτε σαρκικῶς, μέλλετε νὰ ἀποθάνητε· ἐὰν δὲ θανατόνητε τὰς πράξεις τοῦ σώματος μὲ τὸ Πνεῦμα, θέλετε ζήσει. » (Ῥωμ. ή. 6—8. 12, 13.) Τινὲς ἐμποδίζουσι πολὺ τὴν οὐράνιόν των χαρὰν, ἀρνούμενοι εἰς τὸ σῶμα τὰ ἀναγκαῖα αὐτοῦ, καὶ τοιουτοτρόπως καταστaίνουσιν αὐτὸ ἀνίκανον νὰ τοὺς δουλεύῃ. Ἐὰν οἱ τοιοῦτοι ἠδίκουν μόνον τὴν σάρκα των, δὲν ἤθελεν εἶσθαι μέγα τι, ἀλλ' ἀδικοῦσι καὶ τὰς ψυχάς των, καθὼς ὅποιος φθείρει τὰς οἰκίας, βλάπτει καὶ τοὺς κατοίκους. Ὅταν τὸ σῶμα εἶναι ἄῤῥωστον καὶ τὸ πνεῦμα εἰς ἀμηχανίαν, πόσον βαρέως κινούμεθα εἰς τοὺς συλλογισμοὺς καὶ τὰς χαρὰς τοῦ οὐρανοῦ!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.

Φύσις τῆς τῶν οὐρανίων θεωρίας· καιρὸς, τόπος, καὶ διάθεσις καταλληλοτέρα δι' αὐτήν.

Πάλιν μίαν φορὰν σὲ παρακαλῶ, Ἀναγνῶστα, καθὼς ἔχεις συνείδησιν φανεροῦ τινος χρέους, καὶ δὲν τολμᾷς ἑκουσίως νὰ ἀντισταθῇς εἰς τὸ Πνεῦμα, καθὼς ἐκτιμᾷς τὰς ὑψηλὰς ἡδονὰς τοῦ πιστοῦ, καὶ τὸ εἰς τὴν ψυχὴν ἡδονικώτατον ἔργον τῆς τῶν οὐρανίων θεωρίας, οὕτω καὶ νὰ σπουδάσῃς ἐπιμελῶς καὶ ταχέως, καὶ πιστῶς νὰ βάλῃς εἰς πρᾶξιν τὰς ἀκολούθους ὁδηγίας. Ἐὰν διὰ μέσου τούτων δὲν εὑρῇς αὔξησιν τῶν χαρισμάτων σου, καὶ δὲν ὑπερτερήσῃς τοὺς κοινοὺς Χριστιανοὺς, καὶ δὲν ἀναδειχθῇς ὠφελιμώτερος εἰς τὸν τόπον σου, καὶ πολυτιμότερος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅλων τῶν νουνεχῶν, ἐὰν ἡ ψυχή σου δὲν χαίρῃ περισσοτέραν κοινωνίαν μὲ τὸν Θεὸν, καὶ ἡ ζωή σου δὲν ἦναι πληρεστέρα παρηγορίας, καὶ δὲν τὴν ἔχῃς προχειροτέραν εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, τότε ἀπόρριψε ταύτας τὰς ὁδηγίας καὶ κράζε ἐναντίον μου αἰωνίως ὡς ἀπαταιῶνος.

Τὸ χρέος, εἰς τὸ ὁποῖον σὲ παρακαλῶ τόσον ἐνθέρμως, καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ ὁποίου τώρα θέλω σὲ ὁδηγήσει εἶναι, « ἡ σταθερὰ καὶ σπουδαία ἐνέργεια ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς σου εἰς τὴν θεωρίαν τῆς αἰωνίου σου ἀναπαύσεως. » Διὰ νὰ ἀναπτύξω πληρέστερον τὴν φύσιν τοῦ χρέους τούτου, θέλω διασαφίσει ἐνταῦθα ὀλίγον αὐτὴν τὴν περιγραφὴν, καὶ μετὰ ταῦτα δείξει τὸν καταλληλότερον διὰ τοῦτο καιρὸν, τόπον, καὶ διάθεσιν τοῦ πνεύματος.

Δὲν εἶναι ἀκατάλληλον νὰ διασαφίσωμεν ὀλίγον τὸν τρόπον, καθ' ὃν περιεγράψαμεν τὸ χρέος τοῦτο τῆς θεωρίας, ἢ τὸ σκέ-

πτεσθαι καὶ θεωρεῖν τὰ οὐράνια πράγματα. Παρὰ πάντων μὲν ὁμολογεῖται, ὅτι εἶναι χρέος, ἀλλὰ πρακτικῶς οἱ περισσότεροι τὸ ἀρνοῦνται. Πολλοὶ, ἔχοντες συνείδησιν εἰς ἄλλα χρέη, εὐκόλως ἀμελοῦσιν αὐτό. Ταράττονται, ἐὰν ἀφήσωσι λόγον τινὰ, νηστείαν, ἢ προσευχὴν, δημοσίαν, ἢ τὴν κατ' ἰδίαν, καὶ ὅμως ποτὲ δὲν ἐταράχθησαν διότι παρέβλεψαν τὴν θεωρίαν ταύτην, ἴσως ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς των, ἕως ταύτην τὴν ἡμέραν, ἂν καὶ ἦναι χρέος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὅλα τὰ ἄλλα λαμβάνουσιν ὠφέλειαν, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ψυχὴ χωνεύει ἀληθείας διὰ τὴν τροφὴν καὶ τὴν παρηγορίαν της. Τοῦ Θεοῦ διαταγὴ, εἰς τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, ἦτον αὕτη, « Τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ νόμου νὰ μὴ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ στόμα σου, ἀλλ' εἰς αὐτὸ θέλεις μελετᾷ ἡμέραν καὶ νύκτα διὰ νὰ προσέχῃς νὰ κάμῃς καθ' ὅλα ὅσα εἶναι γεγραμμένα εἰς αὐτό. » (Ἰησ. ά. 8.) Καθὼς ἡ χώνευσις μεταβάλλει τὴν τροφὴν εἰς χυλὸν καὶ αἷμα, πρὸς εὔτονον ὑγείαν, οὕτως ἡ θεωρία μεταβάλλει τὰς παραδεδεγμένας καὶ μνημονευομένας ἀληθείας εἰς ζωηρὰ αἰσθήματα, σταθερὰν ἀπόφασιν, καὶ ἁγίαν ζωήν.

Ἡ θεωρία αὕτη κατορθοῦται διὰ τῆς ἐνεργείας ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς. Εἶναι τὸ ἔργον τῶν ζώντων, καὶ ὄχι τῶν νεκρῶν. Εἶναι ἔργον ὅλων τῶν ἄλλων πνευματικώτερον καὶ ἐξοχώτερον, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ καλῶς ἀπὸ καρδίαν, ἥτις εἶναι μόνον σαρκικὴ καὶ γηΐνη. Πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ ἔχωσι σχέσιν τινὰ μὲ τὸν οὐρανὸν πρὶν δυνηθῶσι νὰ ἔχωσιν οἰκείαν συναναστροφὴν μὲ αὐτόν. Ὑποθέτω ὅτι ἔχουσι δικαίωμα εἰς τὴν ἀνάπαυσιν, ὅταν τοὺς καταπείθω νὰ χαίρωσιν εἰς τὰς περὶ τῆς ἀναπαύσεως μελέτας. Καὶ ὑποθέτων, ὅτι εἶσαι Χριστιανὸς, σὲ παρακινῶ ἐνταῦθα νὰ ἦσαι ἐνεργὸς Χριστιανός. Τῆς ψυχῆς

ἔργον εἶναι τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον σὲ παρακινῶ. Διότι ἡ σωματικὴ γυμνασία εἰς τοῦτο ὀλίγον ὠφελεῖ. Καὶ πρέπει νὰ ἐνασχολῇ ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς διὰ νὰ τὸ διακρίνῃ ἀπὸ τὴν κοινὴν μελέτην τῶν σπουδαστῶν· διότι ἡ νόησις δὲν εἶναι ὅλη ἡ ψυχὴ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐκτελῇ ὅλον τὸ ἔργον. Καθὼς εἰς τὸ σῶμα ὁ στόμαχος πρέπει νὰ μεταβάλῃ τὴν τροφὴν εἰς χυλὸν, καὶ νὰ τὴν ἑτοιμάσῃ διὰ τὸ ἧπαρ, τὸ δὲ ἧπαρ καὶ ὁ σωλὴν νὰ τὸν μεταβάλῃ εἰς αἷμα, καὶ νὰ τὸν ἑτοιμάσῃ διὰ τὴν καρδίαν, καὶ τὸν ἐγκέφαλον, τοιουτοτρόπως εἰς τὴν ψυχὴν, ἡ νόησις πρέπει νὰ δεχθῇ τὰς ἀληθείας, καὶ νὰ τὰς ἑτοιμάσῃ διὰ τὴν θέλησιν, καὶ αὐτὴ διὰ τὰ αἰσθήματα. Ὁ Χριστὸς καὶ ὁ οὐρανὸς ἔχουσι διάφορα πλεονεκτήματα, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἔπλασε τὴν ψυχὴν μὲ διαφόρους δυνάμεις, πρὸς τὴν κατάληψιν τῶν πλεονεκτημάτων τούτων. Τί ὄφελος ἠθέλαμεν ἔχει ἀπὸ τὰ εὐώδη ἄνθη, ἐὰν δὲν εἴχαμεν ὄσφρησιν; ἢ τί καλὸν ἤθελε προξενεῖ εἰς ἡμᾶς ὁ προφορικὸς λόγος, ἢ ἡ μουσικὴ, ἐὰν δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἀκούωμεν; ἢ ὁποίαν εὐχαρίστησιν ἠθέλαμεν εὑρίσκει εἰς τὰ φαγητὰ, καὶ τὰ ποτὰ, ἄνευ τοῦ αἰσθητηρίου τῆς γεύσεως; τοιουτοτρόπως ποῖον καλὸν ἠδύνατο νὰ μᾶς κάμῃ ὅλη ἡ δόξα τοῦ οὐρανοῦ, ἢ ὁποίαν εὐχαρίστησιν ἠθέλαμεν ἔχει εἰς τὴν τελειότητα τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, ἐὰν δὲν εἴχαμεν τὰ αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χαρᾶς; Καὶ ποίαν ἰσχὺν ἢ γλυκύτητα εἶναι δυνατὸν νὰ λάβῃς ἀπὸ τὰς περὶ τῆς αἰωνιότητος μελέτας σου, ἐνῷ δὲν γυμνάζεις τὰς παθήσεις ἐκείνας τῆς ψυχῆς, διὰ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ αἰσθάνησαι τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν γλυκύτητα ταύτην; Εἶναι σφάλμα τῶν Χριστιανῶν νὰ στοχάζωνται ὅτι ἡ μελέτη αὕτη εἶναι ἔργον μόνον τοῦ νοὸς καὶ τῆς μνήμης, ἐνῷ πᾶς τοῦ σχολείου μαθητὴς δύναται νὰ κάμῃ τοῦτο,

ἢ καὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι μισοῦσι τὰ πράγματα, περὶ τῶν ὁποίων σκέπτονται· ὥστε βλέπεις ὅτι περισσότερον πρέπει νὰ πράττῃ τις, παρὰ νὰ ἐνθυμῆται μόνον καὶ νὰ συλλογίζηται περὶ τοῦ οὐρανοῦ. Καθώς τινες ἐργασίαι ὄχι μόνον κινοῦσι τὴν χεῖρα, ἢ τὸν πόδα, ἀλλὰ γυμνάζουσιν ὅλον τὸ σῶμα, τοιουτοτρόπως ἡ μελέτη αὕτη γυμνάζει ὅλην τὴν ψυχήν. Καθὼς καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ ὁ νοῦς τῶν ἁμαρτωλῶν, εἶναι προσηλωμένα εἰς τὸν κόσμον, ἐστραμμένα εἰς τὰ εἴδωλα, καὶ ἀπεστραμμένα ἀπὸ τὸν Θεὸν, τοιουτοτρόπως πάλιν πρέπει ὅλα ταῦτα ὁμοῦ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸν Θεόν· καὶ καθὼς ὅλη των ἡ ψυχὴ ἦτο πλήρης ἁμαρτίας πρότερον, τοιουτοτρόπως τώρα πρέπει νὰ ἦναι πλήρης τοῦ Θεοῦ. Ἰδὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ περιγραφὴν τοῦ μακαρίου ἀνθρώπου. « Εἰς τὸν νόμον τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ χαρά του, καὶ εἰς τὸν νόμον αὐτοῦ μελετᾷ ἡμέραν καὶ νύκτα. (Ψαλμ. ά. 2.)

Ἡ μελέτη αὕτη εἶναι τακτικὴ καὶ σπουδαία. Καθὼς εἶναι σπουδαία ἡ προσευχὴ, ὅταν ἐνασχολώμεθα ὁλωσδιόλου εἰς τοῦτο τὸ χρέος· καὶ στιγμιαία προσευχὴ, ὅταν ἐν τῷ μέσῳ ἄλλων ἀσχολιῶν ἀναπέμπωμεν μικράν τινα αἴτησιν πρὸς τὸν Θεόν· οὕτω καὶ ἡ μελέτη σπουδαία μὲν εἶναι, ὅταν ὅλως καταγινώμεθα εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, στιγμιαία δὲ, ὅταν ἐν τῷ μέσῳ ἄλλων ἀσχολιῶν ἔχωμεν καλούς τινας συλλογισμοὺς περὶ Θεοῦ εἰς τὸν νοῦν μας. Καὶ καθὼς ἡ σπουδαία προσευχὴ εἶναι ἢ τακτικὴ κατὰ σταθερὰν συνέπειαν τῶν χρεῶν, ἢ ἐκ συγκυρίας εἰς ἔκτακτον καιρὸν, τοιουτοτρόπως εἶναι καὶ ἡ μελέτη. Ἂν καὶ ἤθελα λοιπὸν νὰ σᾶς καταπείσω εἰς ἐκείνην τὴν μελέτην, ἥτις γίνεται ἐν τῷ μέσῳ τῶν κοινῶν ἐργασιῶν σας, καὶ προσέτι εἰς ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἀπαιτοῦσιν ἔκτακτοι περιστάσεις, ὅμως ἤθελα νὰ κάμητε τοῦτο συνεχὲς καὶ σταθερὸν χρέος, καθὼς τὴν

ἀκρόασιν, τὴν προσευχὴν, καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν, καὶ νὰ μὴ μιγνύετε ἄλλα πράγματα μὲ αὐτὸ, παρ' ὅσον ἠθέλετε κάμει καταγινόμενοι εἰς προσευχὴν, ἢ εἰς ἄλλα σπουδαῖα χρέη.

Η μελέτη αὕτη εἶναι περὶ τῆς αἰωνίου ἀναπαύσεώς σου. Δὲν ἤθελα νὰ ἀποβάλλητε τὰς ἄλλας μελέτας, ἀλλὰ βεβαίως, καθὼς ὁ οὐρανὸς ἔχει τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν τελειότητα, οὕτω πρέπει νὰ ἔχῃ αὐτὴν ὡσαύτως καὶ εἰς τὰς μελέτας. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλει μᾶς καταστήσει εὐδαιμονεστάτους ὅταν τὸ ἀποκτήσωμεν, τοῦτο θέλει μᾶς πληροῖ εὐφροσύνης, καὶ ὅταν τὸ μελετῶμεν. Ἄλλαι μελέται εἶναι τόσον πολυάριθμοι, ὅσοι καὶ στίχοι εἰς τὰς Γραφὰς, ἢ κτίσματα εἰς τὸ πᾶν, ἢ ἰδιαίτεραι πρόνοιαι εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ κόσμου. Ἀλλ' αὕτη εἶναι ἀνάβασις εἰς τὸ ὄρος Σιὼν, ἀπὸ τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὴν βασιλείαν τῶν ἁγίων, ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀπὸ τὸν χρόνον εἰς τὴν αἰωνιότητα. Αὕτη εἶναι περίπατος ἐπάνω εἰς τὸν Ἥλιον, τὴν Σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας, εἰς τὸν κῆπον καὶ τὸν παράδεισον τοῦ Θεοῦ. Πιθανὸν νὰ φανῇ πολλὰ μακρὰν, πλὴν τὰ πνεύματα εἶναι ταχέα, εἴτε εἰς τὸ σῶμα, εἴτε ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα, ἡ κίνησίς των εἶναι ταχεῖα. Δὲν ἔχεις ἀνάγκην νὰ φοβῆσαι, ὡς οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, μήπως οἱ συλλογισμοὶ οὗτοι σὲ κάμωσι μανιακόν. Εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ὄχι εἰς τὴν κόλασιν, σὲ καταπείθω νὰ βαδίζῃς. Χαρὰν καὶ ὄχι λύπην σὲ καταπείθω νὰ ἔχῃς. Σὲ ἐπαναγκάζω νὰ ἀποβλέπῃς, ὄχι εἰς ἄσχημα ἀντικείμενα, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ἐκπληκτικὴν δόξαν τῶν ἁγίων, καὶ εἰς τὰ ἀνέκφραστα προτερήματα τοῦ Θεοῦ τῆς δόξης, καὶ εἰς τὰς ἀκτῖνας, αἵτινες ἀποῤῥέουσιν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ του. Θέλει κάμει παράφρονα τὸν ἄνθρωπον ἡ σκέψις τῆς εὐδαιμονίας του μόνης; θέλει κάμει παράφρονα

τὸν ταλαίπωρον ὁ συλλογισμὸς περὶ ἐλέους, ἢ τὸν φυλακισμένον ἡ πρόοψις τῆς ἀπελευθερώσεώς του, ἢ τὸν πτωχὸν, ὁ συλλογισμὸς περί τινος πλούτου προσεγγίζοντος, ἢ τιμῆς; Στοχάζομαι ὅτι μᾶλλον ἤθελε κάμει τὸν ἄνθρωπον μανιώδη ἡ σκέψις τοῦ νὰ ζῇ εἰς κόσμον θλίψεως καὶ νὰ μένῃ εἰς πενίαν καὶ ἀῤῥωστίαν μεταξὺ τῶν θορύβων τῶν κακῶν ἀνθρώπων, παρὰ νὰ συλλογίζηται ὅτι θέλει ζήσει μὲ τὸν Χριστὸν εἰς τὴν δόξαν. « Ἀλλ' ἡ σοφία ἐδικαιώθη ἀπὸ ὅλα τὰ τέκνα της. » (Λουκ. ζ'. 35.) Ἡ γνῶσις δὲν ἔχει κανένα ἄλλον ἐχθρὸν, εἰμὴ τὸν ἀμαθῆ. Εἰς τὴν οὐράνιον ταύτην ὁδὸν κανεὶς δὲν ἀντεῖπεν, εἰμὴ ἐκεῖνοι, οἵτινες ποτὲ δὲν τὴν ἐγνώρισαν, ἢ ποτὲ δὲν ἐβάδισαν εἰς αὐτήν. Μᾶλλον φοβοῦμαι τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες τὴν ἐγκρίνουσι, παρὰ τὴν ἐναντιότητα ἢ τὰ ἐπιχειρήματα ὁποιουδήποτε ἄλλου ἐναντίου αὐτῆς.

Πρῶτον. Ὅσον διὰ τὸν καταλληλότερον καιρὸν διὰ τὴν οὐράνιον ταύτην θεωρίαν, ἂς σὲ συμβουλεύσω ὅτι πρέπει νὰ ἦναι προσδιωρισμένος, συχνὸς, καὶ ἔγκαιρος.

(1) Ἀφιέρωσε εἰς αὐτὴν ὡρισμένον καιρόν· ὡρισμένος καιρὸς εἶναι ὡς φραγμὸς εἰς τὸ χρέος, ὑπερασπίζων αὐτὸ ἐναντίον πολλῶν τεινόντων εἰς παράλειψιν αὐτοῦ πειρασμῶν. Τινὲς δὲν ἐξουσιάζουσι τὸν καιρόν των, καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύνανται νὰ προσδιορίσωσι τὰς ὥρας των, καὶ πολλοὶ εἶναι τόσον πτωχοὶ, ὥστε αἱ ἀνάγκαι τῶν οἰκογενειῶν των τοὺς ἀρνοῦνται τὴν ἐλευθερίαν ταύτην. Τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἔπρεπε νὰ ἦναι ἐπάγρυπνοι νὰ ἐξαγοράζωσι τὸν καιρὸν, ὅσον τὸ δυνατὸν, καὶ νὰ δράττωσι τὰς εὐκαιρίας ὅταν συμπίπτωσι, καὶ κατ' ἐξοχὴν νὰ ἑνόνωσι τὴν μελέτην καὶ προσευχὴν, ὅσον δύνανται, μὲ τὰ χρέη τοῦ ἐπαγγέλματός των. Ἐκείνους, προσέτι, οἵτινες ἔχουσι πλειότερον καιρὸν νὰ

οἰκονομήσωσιν ἀπὸ τὰς κοσμικάς των ἀνάγκας, καὶ εἶναι κύριοι τοῦ καιροῦ των, συμβουλεύω νὰ κάμνωσι τὸ χρέος τοῦτο εἰς ὡρισμένον καιρόν. Καὶ τῳόντι, ἐὰν πᾶν ἔργον τῆς ἡμέρας εἶχε τὸν ὡρισμένον του καιρὸν, ἠθέλαμεν ἐξεύρει καλήτερα νὰ ἐξαγοράζωμεν τὸν καιρὸν, καὶ νὰ ἐκτελῶμεν τὰ χρέη.

(2) Ἂς γίνεται συχνὰ καὶ ὡρισμένως. Πόσον δὲ συχνὰ πρέπει νὰ γίνηται δὲν ἐμπορῶ νὰ προσδιορίσω, ἐπειδὴ αἱ περιστάσεις τῶν ἀνθρώπων διαφέρουσιν, ἀλλ' ἐν γένει ἡ Γραφὴ ἀπαιτεῖ αὐτὸ νὰ γίνηται συχνὰ, ὅταν ἀναφέρῃ περὶ μελέτης ἡμέρας καὶ νυκτός. Ἐκείνους λοιπὸν, οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ παραλείπωσιν εὐκόλως τὰς ὑποθέσεις των, συμβουλεύω νὰ τὸ κάμνωσιν ἅπαξ τῆς ἡμέρας τοὐλάχιςον. Τὸ συχνὸν εἰς τὴν οὐράνιον θεωρίαν εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἀναγκαῖον.

Διὰ νὰ ἐμποδίσῃς τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ συστολὴν τῆς ψυχῆς σου, ἡ συχνὴ συναναςροφὴ προξενεῖ τὴν οἰκειότητα, καὶ ἡ οἰκειότης αὐξάνει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἡδονὴν, καὶ μᾶς καταςταίνῃ θαῤῥαλέους εἰς τὰς αἰτήσεις μας. Ὁ πρώτιστος σκοπὸς τοῦ χρέους τούτου εἶναι νὰ γνωρίσωμεν τὸν Θεὸν, καὶ νὰ ἔχωμεν κοινωνίαν μὲ αὐτόν· καὶ διὰ τοῦτο ἐὰν σπανίως κάμνῃς αὐτὸ, θέλεις μένει ἀκόμη ξένος. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος αἰσθανθῇ τὴν ὁποίαν ἔχει ἀνάγκην τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ζητῇ τὴν βοήθειάν του εἰς καιρὸν ἀνάγκης, τότε τοῦτο τὸν ἐνθαῤῥύνει πολὺ νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν Θεὸν, τὸν ὁποῖον ἐξεύρει, καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου ἔχει γνωριμίαν. Ὦ, λέγει ὁ οὐράνιος Χριστιανὸς, γνωρίζω καὶ ποῦ καὶ πρὸς ποῖον πηγαίνω, διέβην τὴν ὁδὸν ταύτην πολὺν καιρὸν πρότήτερα. Εἶναι ὁ αὐτὸς Θεὸς, μετὰ τοῦ ὁποίου καθημερινῶς συναναςτρέφομαι, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ὁδὸς ἐστάθη ὁ καθημερινὸς περίπατός μου. Ὁ Θεὸς μὲ γνωρίζει ἀρκετὰ καλὰ,

καὶ ἐγὼ ἔχω τινὰ γνῶσιν αὐτοῦ. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ὁποίαν φρίκην καὶ ἀμηχανίαν θέλει ἔχει ἡ ψυχὴ, ὅταν βιασθῇ εἰς καιροὺς στενοχωρίας νὰ διευθυνθῇ ταχέως εἰς τὸν Θεὸν, νὰ συλλογίζηται, Φεῦ! δὲν ἐξεύρω ποῦ νὰ ὑπάγω, ποτὲ πρότερον δὲν περιεπάτησα τὸν δρόμον τοῦτον. Δὲν ἔχω κἀνένα γνώριμον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ ψυχή μου δὲν γνωρίζει τὸν Θεὸν, μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ὁμιλήσω, καὶ φοβοῦμαι μήπως αὐτὸς δὲν γνωρίσῃ τὴν ψυχήν μου. Κατ' ἐξοχὴν ὅμως, ὅταν φθάσωμεν εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, καὶ πρέπῃ ἀμέσως νὰ φανῶμεν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, καὶ περιμένωμεν νὰ ἐμβῶμεν εἰς τὴν αἰώνιόν του ἀνάπαυσιν, τότε ἡ διαφορὰ θέλει φανῇ σαφῶς. Τότε ὁποία χαρὰ θέλει εἶσθαι νὰ συλλογίζηταί τις, Πηγαίνω εἰς τὸν τόπον, ὅπου καθημερινῶς συνανεστρεφόμην· εἰς τὸν τόπον, ὅθεν ἐξήγαγον τοιαύτας συνεχεῖς ἡδονάς· εἰς τὸν Θεὸν ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον τόσον συχνὰ ἀπήντησα εἰς τὰς μελέτας μου! Ἡ καρδία μου ἐστάθη εἰς τὸν οὐρανὸν πρὸ τοῦδε, καὶ συχνάκις ἐγεύθη τὰς ζωογόνους αὐτοῦ γλυκύτητας· καὶ ἐὰν οἱ ὀφθαλμοί μου τόσον ἐφωτίζοντο, καὶ τὸ πνεῦμά μου ἐλάμβανε τόσην ἀναψυχὴν, ἐνῷ εἶχα μόνον γεῦσιν τινὰ, τί θέλει εἶσθαι ὅταν τρέφωμαι ἀπὸ αὐτὸν ἐλευθέρως; Τοὐναντίον, ποία φρίκη θέλει εἶσθαι νὰ συλλογίζηται, Πρέπει νὰ ἀποθάνω καὶ νὰ ὑπάγω δὲν ἐξεύρω ποῦ, ἀπὸ τόπον, τὸν ὁποῖον γνωρίζω, εἰς τόπον, ὅπου δὲν ἔχω κἀμμίαν οἰκειότητα, καὶ τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζω! Ἀνέκφραστος φρίκη εἰς τὸν ἀποθνήσκοντα εἶναι νὰ ἔχῃ ἀλλοτρίους τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ συλλογισμούς. Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι ἡ ἀμέλεια τοῦ χρέους τούτου εἶναι ἡ αἰτία, ἥτις καὶ εἰς τοὺς εὐσεβεῖς τόσον συχνὰ καθασταίνει τὸν θάνατον δυσάρεστον καὶ λυπηρόν. Διὰ τοῦτο ζητῶ νὰ σὲ καταπείσω συχνὰ νὰ ἐνασχοληθῇς εἰς τὸ χρέος τοῦτο. Καὶ

καθὼς ἡ συχνότης θέλει ἐμποδίσει τὴν συστολήν σου ἀπὸ τὸν Θεὸν, οὕτω θέλει ἐμποδίσει καὶ τὴν ἀνεπιτηδειότητα εἰς τὸ χρέος αὐτό. Πόσον ἀνεπιτηδείως οἱ ἄνθρωποι ἐπιχειρίζονται ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον σπανίως ἐνασχολοῦνται! Ἐνῷ ἡ συχνότης θέλει συνειθίσει τὴν καρδίαν σου εἰς τὸ ἔργον, καὶ θέλει τὸ καταστήσει πλέον εὔκολον καὶ ἡδονικόν. Εὐκόλως δύνασαι νὰ ἀναβαίνῃς, ὅταν συνειθίσῃς, τὸν λόφον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνάβασις σὲ ἐπροξένησε κατ' ἀρχὰς τόσον κόπον.

Θέλει ἐμποδίσει ὡσαύτως ἀπὸ τὸ νὰ χάσῃς τὴν θερμότητα καὶ τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησας. Ἐὰν τρώγῃς μόνον ἅπαξ εἰς δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας θέλεις χάσει τὴν δύναμίν σου ἅμα λάβῃς αὐτήν. Ἐὰν εἰς τὴν ἱερὰν μελέτην σου πλησιάσῃς εἰς τὸν Χριστὸν καὶ θερμάνῃς τὴν καρδίαν σου μὲ τὸ πῦρ τῆς ἀγάπης, καὶ τότε ἀπομακρυνθῇς, ἡ προτέρα ψυχρότης σου θέλει ἐπανέλθει ταχέως καὶ μάλιστα καθὼς τὸ ἔργον εἶναι πνευματικὸν καὶ ἐναντίον τῆς κλίσεως τῆς διεφθαρμένης φύσεως. Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι ἡ ἀνάμιξις ἄλλων χρεῶν, κατ' ἐξοχὴν τῆς ἐν κρυπτῷ προσευχῆς, συντείνει πολὺ εἰς τὸ νὰ διατηρῇ τὴν καρδίαν σου εἰς τὰ ἄνω, ἀλλ' ἡ μελέτη εἶναι ἡ ζωὴ τῶν περισσοτέρων ἄλλων χρεῶν, καὶ ἡ θεωρία τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ἡ ζωὴ τῆς μελέτης.

(3) Ἔκλεγε ὡσαύτως τὸν καταλληλότερον καιρόν. Ὅλα τὰ πράγματα εἶναι ὡραῖα καὶ ἀξιόλογα εἰς τὸν καιρόν των. Ἡ ἀκαιρία δύναται νὰ ματαιώσῃ τὸν καρπὸν τοῦ κόπου σου, δύναται νὰ ἐγείρῃ δυσκολίας εἰς τὸ ἔργον, καὶ δύναται νὰ μεταβάλῃ χρέος τι εἰς ἁμαρτίαν. Ἡ αὐτὴ ὥρα δύναται νὰ ἦναι ἔγκαιρος δι' ἕνα, καὶ ἄκαιρος δι' ἄλλον. Οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ἐργάται πρέπει νὰ ἐκλέγωσιν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, τὸν ὁποῖον ἐπιτρέπουσι μάλιστα καλήτερα αἱ ὑποθέσεις των,

εἴτε ἐνῷ εὑρίσκονται εἰς τὸ ἔργον, ἢ εἰς ὁδοιπορίαν, ἢ ὅτε εἶναι ἔξυπνοι τὴν νύκτα. Ἐκεῖνοι, οἵτινες δύνανται νὰ ἐκλέξωσιν ὁποιονδήποτε καιρὸν τῆς ἡμέρας, πρέπει νὰ παρατηρῶσι πότε εἶναι τὰ σώματά των πλέον ἐνεργὰ καὶ ἐπιτήδεια διὰ θεωρίαν, καὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν νὰ ἐκλέγωσι. Πάντοτε εὗρον ὅτι ὁ καταλληλότερος καιρὸς δι' ἐμὲ εἶναι ἡ ἑσπέρα μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου. Ἀναφέρω δὲ τοῦτο μᾶλλον, ἐπειδὴ αὕτη ἦτον ἡ συνήθεια καλητέρου τινὸς καὶ σοφωτέρου ἀνθρώπου· διότι ῥητῶς λέγεται, « Ὁ Ἰσαὰκ ἐξῆλθε νὰ προσευχηθῇ εἰς τὴν πεδιάδα πρὸς τὸ ἑσπέρας. » (Γεν. κδ'. 63.) Ἡ Κυριακὴ εἶναι κατ' ἐξοχὴν κατάλληλος διὰ τὴν ἄσκησιν ταύτην. Πότε ἠθέλαμεν μελετᾷ ἐγκαιρότερον τὴν ἀνάπαυσίν μας, παρὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναπαύσεως, ἥτις εἶναι ὁ τύπος αὐτῆς; Ἐπειδὴ αὕτη ἡ ἡμέρα εἶναι ἀφιερωμένη εἰς πνευματικὰ χρέη, μὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ ἀποκλείωμεν ἀπὸ ταύτην τὸ χρέος τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶναι τοσοῦτον ἐξόχως πνευματικόν. Ἐγὼ βεβαίως νομίζω ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ πρώτιστον ἔργον τοῦ Χριστιανικοῦ σαββάτου, καὶ ὅτι συμφωνεῖ καθ' ὅλα μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ περὶ αὐτοῦ γραπτοῦ νόμου. Ποῖος καιρὸς καταλληλότερος νὰ συναναστρεφώμεθα μὲ τὸν Κύριόν μας παρὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου; Ποία καταλληλοτέρα ἡμέρα νὰ ἀναβῶμεν εἰς τὸν οὐρανὸν, παρὰ ἐκείνη, καθ' ἣν αὐτὸς ἀνέστη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τελείως ἐθριάμβευσε κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς κολάσεως; Ὁ ἀληθὴς Χριστιανὸς ἔχει τὴν καταλληλοτέραν διάθεσιν ὅταν ἦναι ὡς ὁ Ἰωάννης « ἐν Πνεύματι τὴν Κυριακὴν ἡμέραν » (Ἀποκάλ. ά. 10.) Καὶ τί ἄλλο δύναται νὰ φέρῃ ἡμᾶς ἐν Πνεύματι εἰς τὴν χαρὰν ταύτην, εἰμὴ ἡ πνευματικὴ θέα τῆς προσεγγιζούσης μας δόξης; Σημειώσετε τοῦτο σεῖς, οἵτινες δαπανᾶτε τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου μόνον εἰς δη-

μόσιον λατρείαν, ὅτι τὸ νὰ μὴ δίδητε καιρὸν εἰς ἰδιαίτερα πνευματικὰ χρέη, καὶ διὰ τοῦτο νὰ ἀμελῆτε τὸ χρέος τοῦτο τῆς μελέτης, εἶναι πολλὰ βλαβερὸν εἰς τὰς ψυχάς σας. Σεῖς ὡσαύτως, οἵτινες ἔχετε καιρὸν τὴν Κυριακὴν ἡμέραν δι' ἀργίαν καὶ ματαίας ὁμιλίας, ἐὰν μόνον ἁπλῶς ἐγνωρίζετε τὸ χρέος τοῦτο τῆς θεωρίας, δὲν ἠθέλετε ἔχει χρείαν ἄλλων διασκεδάσεων· ἠθέλετε νομίζει τὴν μακροτάτην ἡμέραν ἀρκετὰ βραχεῖαν, καὶ ἠθέλετε αἰσθάνεσθαι λύπην διότι ἡ νὺξ ἐπελθοῦσα συνέτεμε τὴν ἡδονήν σας. Χριστιανοί, τὰς ἡμέρας τῆς ἀναπαύσεώς σας ἂς σᾶς ἐνασχολῇ περισσότερον ὁ οὐρανός, ὅπου ἐντὸς ὀλίγου θέλετε ἀπολαύσει τὴν αἰώνιον ἀνάπαυσίν σας. Μεταχειρίζεσθε τὰς Κυριακάς σας, ὡς τόσας βαθμίδας εἰς τὴν δόξαν, ἕωσοῦ ἀναβῆτε ὅλας καὶ φθάσητε ἐκεῖ. Κατ' ἐξοχὴν σεῖς, οἵτινες εἶσθε πτωχοὶ καὶ δὲν ἐμπορεῖτε νὰ εὕρητε καιρὸν, ὅσον ἐπιθυμεῖτε, εἰς τὸ διάστημα τῆς ἑβδομάδος, προσπαθεῖτε νὰ μεταχειρίζησθε καλῶς τὴν ἡμέραν ταύτην. Καθὼς τὰ σώματά σας ἀναπαύονται ἀπὸ τοὺς κόπους των, οὕτω καὶ τὰ πνεύματά σας ἂς ζητῶσιν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὸν Θεόν.

Ἐκτὸς τῆς σταθερᾶς εὐκαιρίας εἰς πᾶσαν ἡμέραν, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὴν Κυριακὴν, ὑπάρχουσιν ὡσαύτως καὶ ἄλλοι ἰδιαίτεροι καιροὶ διὰ τὴν οὐράνιον θεωρίαν· ὡς π. χ.

Ὅταν ὁ Θεὸς θερμάνῃ ὑπερπερισσῶς τὸ πνεῦμά σου μὲ τὸ ἐξ ὕψους πῦρ, τότε δύνασαι νὰ ἀναπέτασαι μὲ μεγαλητέραν ἐλευθερίαν. Ὀλίγος κόπος θέλει κινήσει τὴν καρδίαν σου εἰς τοιοῦτον καιρὸν, ἐνῷ εἰς ἄλλον ἐμπορεῖς νὰ κοπιάζῃς πολὺ μὲ ὀλίγην ὠφέλειαν. Παρατήρει τὰς πνοὰς τοῦ Πνεύματος, καὶ πῶς τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ κινεῖ τὸ ἰδικόν σου· « χωρὶς τὸν Χριστὸν δὲν ἐμποροῦμεν νὰ κάμωμεν τίποτε· » καὶ διὰ τοῦτο ἂς ἐργαζώμεθα ἐνῷ ἐργάζεται αὐτὸς, καὶ ἂς

μὴ ἤμεθα ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ, οὐδὲ κοιμώμεθα ὅταν ἔρχηται. Ὅταν τὸ Πνεῦμα εὑρίσκῃ τὴν καρδίαν σου, ὡς τὸν Πέτρον, εἰς φυλακὴν καὶ δεσμὰ, καὶ σὲ κτυπᾷ καὶ λέγει, « Σήκω ταχέως καὶ ἀκολούθει με, » τότε σήκω καὶ ἀκολούθει, καὶ θέλεις εὑρεῖ ὅτι αἱ ἁλύσεις σου ἔπεσαν, καὶ ὅλαι αἱ θύραι θέλουσιν ἀνοιχθῆ, καὶ σὺ θέλεις εἶσθαι εἰς τὸν οὐρανὸν πρὶν τὸ ἐννοήσῃς.

Ἄλλος ἰδιαίτερος καιρὸς διὰ τὸ χρέος τοῦτο εἶναι, ὅταν εὑρίσκησαι εἰς θλίψεις, συμφορὰς, καὶ πειρασμούς. Πότε θέλομεν λάβει τὰ ἀναληπτικὰ βότανα, εἰμὴ εἰς τὴν λειποθυμίαν; Πότε εἶναι ἐγκαιρότερον νὰ βαδίζωμεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰμὴ ὅταν δὲν γνωρίζωμεν εἰς ποίαν γωνίαν τῆς γῆς νὰ ζήσωμεν εὐχαρίστως; Ἢ πότε ἔπρεπεν οἱ συλλογισμοί μας νὰ ἦναι περισσότερον διὰ τὰ ἄνω, εἰμὴ ὅταν δὲν ἔχωμεν κάτω τίποτε ἄλλο παρὰ λύπην; Ποῦ ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ περιστερὰ τοῦ Νῶε, εἰμὴ εἰς τὴν κιβωτὸν, ὅτε τὰ ὕδατα ἐσκέπαζον τὴν γῆν καὶ δὲν εὕρισκεν ἀνάπαυσιν τῶν ποδῶν της; Περὶ τίνος νὰ συλλογιζώμεθα, εἰμὴ περὶ τοῦ οἴκου τοῦ Πατρός μας, ὅταν δὲν ἔχωμεν οὔτε τὰ ξυλοκέρατα τοῦ κόσμου νὰ τρώγωμεν; Βεβαίως ὁ Θεὸς στέλλει τὰς θλίψεις σου δι' αὐτὸ τοῦτο. Μακάριος εἶσαι σὺ, πτωχὲ, ἐὰν μεταχειρίζησαι τὴν πενίαν σου πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν, καὶ σὺ, ὅστις εἶσαι ἄῤῥωστος παρομοίως, ἐὰν οὕτως ὠφεληθῇς ἀπὸ τὴν ἀῤῥωστίαν σου. Εἶναι καιρὸς νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὅταν τὰ βάρη μας αὐξήσωσιν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ αἱ στενοχωρίαι μας εἰς τὴν ἔρημον. Ἀναγνῶστα, ἐὰν ἐγνώριζες ποία παρηγορία διὰ τὰς λύπας σου εἶναι ἡ σπουδαία θεωρία τῆς δόξης, ὀλιγώτερον ἤθελες φοβεῖσθαι αὐτὰς τὰς ἀβλαβεῖς θλίψεις, καὶ ἤθελες μεταχειρίζεσθαι περισσότερον ἐκείνην τὴν διατηρητικὴν καὶ ζωο-

γόνον θεραπείαν. « Εἰς τὸ τέλος τῶν ἀμηχανιῶν τῆς καρδίας μου, » λέγει ὁ Δαβὶδ, « αἱ παρηγορίαι σου εὔφρανον τὴν ψυχήν μου ». (Ψαλμ. πδ΄. 19) « Νομίζω, » λέγει ὁ Παῦλος, « ὅτι τὰ παθήματα τούτου τοῦ καιροῦ δὲν εἶναι ἄξια ὡς πρὸς τὴν δόξαν, ἡ ὁποία μέλλει νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς ἡμᾶς. » (Ῥωμ. ή. 18) « Διὰ τοῦτο δὲν ἀποκάμνομεν· ἀλλ' ἂν καὶ ὁ ἔξω ἄνθρωπος ἡμῶν διαφθείρηται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινουργεῖται καθημέραν· διότι ἡ προσωρινὴ καὶ ἐλαφρὰ θλίψις ἡμῶν μᾶς ἑτοιμάζει αἰώνιον βάρος καθ' ὑπερβολὴν περισσῆς δόξης· ἐνῷ δὲν στοχαζόμεθα ἡμεῖς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα βλέπονται, ἀλλ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν βλέπονται· διότι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα βλέπονται εἶναι πρόσκαιρα· ἐκεῖνα δὲ τὰ ὁποῖα δὲν βλέπονται εἶναι αἰώνια ». (Β΄. Κορινθ. δ΄. 16—18.).

Καὶ ἄλλος καιρὸς ἰδίως κατάλληλος διὰ τὸ οὐράνιον τοῦτο χρέος εἶναι, ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς καλῇ ν' ἀποθάνωμεν. Πότε ἔπρεπε συχνότερα νὰ γλυκαίνωμεν τὰς ψυχάς μας μὲ πιστοὺς συλλογισμοὺς περὶ τῆς ἄλλης ζωῆς, παρ' ὅταν εὑρίσκωμεν ὅτι αὕτη εἶναι περὶ τὸ τέλος; Κανεὶς ἄνθρωπος δὲν ἔχει μεγαλητέραν ἀνάγκην χαρᾶς νὰ τὸν ὑποστηρίξῃ ἀφ' ὅσην οἱ ἀποθνήσκοντες· καὶ ἐκείνη ἡ χαρὰ πρέπει νὰ ἐξάγηται ἀπὸ τὴν αἰώνιον χαράν μας. Καθὼς αἱ οὐράνιοι ἡδοναὶ εἶναι γλυκύτεραι, ὅτε κανὲν γήϊνον δὲν εἶναι ἡνωμένον μὲ αὐτὰς, οὕτως αἱ ἡδοναὶ τῶν ἀποθνησκόντων Χριστιανῶν εἶναι αἱ γλυκύτεραι, ἀφ' ὅσας ποτὲ εἶχον. Ὁποίας προφητικὰς εὐλογίας εἶχον διὰ τοὺς υἱούς των ὁ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἀποθνήσκοντες! Μὲ ποίαν οὐράνιον ᾠδὴν καὶ θείαν εὐλογίαν ἐτελείωσεν ὁ Μωϋσῆς τὴν ζωήν του! Ποίας οὐρανίους συμβουλὰς ἔλαβον οἱ μαθηταὶ ἀπὸ τὸν Κύριόν των, καὶ ὁποίαν προσευχὴν ἔκαμεν ὑπὲρ αὐτῶν, ὅταν ἔμελλε νὰ τοὺς ἀφήσῃ! Ὅτε ὁ Παῦλος ἦτον ἕτοιμος νὰ γίνῃ θυσία, ὁποίας συμβουλὰς ἔδωκεν εἰς

τὸν Τιμόθεον, τοὺς Φιλιππησίους, καὶ τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου! Πόσον πλησίον τοῦ οὐρανοῦ ἦτον ὁ Ἰωάννης, εἰς τὴν Πάτμον ὀλίγον πρὸ τῆς μεταθέσεώς του εἰς αὐτόν! Εἶναι γενικὴ διάθεσις τῶν πιστῶν, νὰ ἦναι πλέον οὐράνιοι ὅταν ἦναι πλησιέστεροι εἰς τὸν οὐρανόν. Ὦ Ἀναγνῶστα, ἐὰν ἐννοῇς τον θάνατόν σου ἐπερχόμενον, ποῦ ἄλλου πρέπει τώρα νὰ ἦναι ἡ καρδία σου, εἰμὴ εἰς τὸν Χριςόν; Μὲ φαίνεται ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν βλέπῃς ςεκόμενον πλησίον σου, καὶ νὰ τὸν ὁμιλῇς ὡς τὸν πατέρα σου, τὸν σύζυγόν σου, τὸν ἰατρόν σου, τὸν φίλον σου. Μὲ φαίνεται ὅτι ἔπρεπε, τρόπον τινὰ, νὰ βλέπῃς τοὺς ἀγγέλους περὶ σὲ, προσμένοντας νὰ ἐκτελέσωσι τὴν τελευταίαν των ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ψυχήν σου· μάλιστα ἐκείνους τοὺς ἀγγέλους, οἵτινες δὲν ἐνόμισαν ἀνάξιον νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραὰμ τὴν ψυχὴν τοῦ Λαζάρου, οὔτε θέλουν στοχάζεσθαι μέγα τι νὰ σὲ ὁδηγήσωσιν ἐκεῖ. Θεώρει τοὺς πόνους καὶ τὰς ἀσθενείας σου ὡς ὁ Ἰακὼβ τὰς ἁμάξας τοῦ Ἰωσὴφ, καὶ ἂς ἀναλάβῃ τὸ πνεῦμα ἐντός σου, καὶ λέγῃ, « Ἀρκεῖ, ὁ Χριστὸς ἀκόμη ζῇ· ἐπειδὴ αὐτὸς ζῇ, καὶ ἐγὼ θέλω ζήσει. » (Ἰωάν. ιδ΄. 19.) Ἔχεις ἀνάγκην τῶν καλητέρων ἀναληπτικῶν; Ἐδῶ εἶναι τὰ καλήτερα τῶν ὅσα ὁ κόσμος δύναται νὰ δώσῃ· ἐδῶ εἶναι ὅλη τοῦ οὐρανοῦ ἡ χαρὰ, ἡ θέα μάλιστα τοῦ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ, καὶ ὁ,τιδήποτε οἱ μακάριοι ἔχουσιν ἐδῶ. Τὰ τερπνὰ ταῦτα σὲ προσφέρονται ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς περιέγραψεν εἰς τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου τὸν τρόπον τῆς παρασκευῆς των· ἡτοίμασεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ συστατικὰ μέρη αὐτῶν· ἔκτεινε μόνον τὴν χεῖρα τῆς πίστεως. τρέφου μὲ αὐτὰ, χαῖρε καὶ ζῆσε. Ὁ Κύριος λέγει πρὸς σὲ, ὡς πρὸς τὸν Ἠλίαν, « Σήκω, καὶ φάγε, διότι ὁ δρόμος εἶναι πολλὰ μακρὺς διὰ σέ. » Ἂν καὶ δὲν ἦναι πολλὰ μακρὺς, εἶναι ὅμως λασπώδης,

διὰ τοῦτο ὑπάκουε εἰς τὴν φωνήν του, σήκω καὶ φάγε, « καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ φαγητοῦ ἐκείνου, ἐμπορεῖς νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸ ὄρος τοῦ Θεοῦ· » και ὡς ὁ Μωϋσῆς, « νὰ ἀποθάνῃς εἰς τὸ ὄρος ὅπου ἀναβαίνεις· » καὶ νὰ εἴπῃς ὡς ὁ Συμεὼν, « Τώρα, Κύριε, ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου μὲ εἰρήνην, κατὰ τὸν λόγον σου, διότι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου » τῆς πίστεως « τὴν σωτηρίαν σου. » (Λουκ. β΄. 29, 30.)

Δεύτερον. Ὡς πρὸς τὸν καταλληλότατον τόπον διὰ τὴν οὐράνιον θεωρίαν, εἶναι ἀρκετὸν νὰ εἰπῶ, ὅτι ὁ πλέον κατάλληλος εἶναι παράμερόν τι μέρος. Τὰ πνεύματά μας ἔχουσιν ἀνάγκην πάσης βοηθείας, καὶ πρέπει νὰ ἦναι ἐλεύθερα ἀπὸ πᾶν ἐμπόδιον εἰς τὸ ἔργον. Ἐὰν πρὸς ἰδιαιτέραν προσευχὴν, ὁ Χριστὸς μᾶς ὁδηγῇ « νὰ ἐμβῶμεν εἰς τὸ ταμεῖόν μας, καὶ νὰ κλείσωμεν τὴν θύραν διὰ νὰ μᾶς ἴδῃ ὁ Πατήρ μας ἐν τῷ κρυπτῷ, » (Ματθ. ς΄. 6.) τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ κάμωμεν καὶ εἰς τὴν μελέτην ταύτην. Πόσον συχνὰ ὁ Χριστὸς αὐτὸς ἀπεσύρθη εἰς ὄρος τι, ἢ εἰς ἔρημον, ἢ ἄλλον παράμερον τόπον! Δὲν δίδω τὴν συμβουλὴν ταύτην διὰ τὴν κατὰ συγκυρίαν μελέτην, ἀλλὰ διὰ τὴν τακτικὴν καὶ σπουδαίαν. Διὰ τοῦτο ἀποσύρου ἀπὸ πᾶσαν συναναστροφὴν, καὶ ἀπὸ αὐτὴν τῶν εὐσεβῶν, διὰ νὰ ἀπολαύσῃς καιρόν τινα τὴν συναναστροφὴν τοῦ Κυρίου σου. Ἐὰν ὁ μαθητὴς δὲν δύναται νὰ σπουδάζῃ μεταξὺ τοῦ πλήθους, ὅστις γυμνάζει μόνον τὴν φαντασίαν καὶ μνήμην του, πολλὰ ὀλιγώτερον σὺ μεταξὺ τοῦ πλήθους, ὅστις πρέπει νὰ γυμνάζῃς ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς σου, καὶ δι' ἀντικείμενον τόσον ὑπερφυσικόν. Ἀπεστράφημεν τόσον τὴν ἐκ δεισιδαιμονίας μοναξίαν, ὥςε ἀπερρίψαμεν καὶ τὴν μοναξίαν διὰ τὴν ἱερὰν μελέτην. Σπανίως ἀναγινώσκομεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐνεφανίσθη, ἢ αὐτὸς, ἢ διὰ τῶν ἀγγέλων του, εἰς τοὺς Προφήτας του, ἢ Ἁγίους, ἐν

τῷ μέσῳ πλήθους, ἀλλὰ συχνὰ ὅτε ἦσαν μόνοι. Ἀλλὰ σὺ παρατήρει, τίς τόπος συμφωνεῖ κάλλιστα μὲ τὸ πνεῦμά σου ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἢ ἔξω. Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰσαὰκ, πηγαίνοντος νὰ προσευχηθῇ εἰς τὴν πεδιάδα, θέλει εἶσθαι ἁρμοδιώτερον εἰς τοὺς περισσοτέρους. Ὁ Κύριός μας τόσον πολὺ ἐσυνείθιζε νὰ πηγαίνῃ εἰς ἕνα παράμερον κῆπον, ὥστε ὁ Ἰούδας, ὅτε ὑπῆγε νὰ τὸν προδώσῃ, ἤξευρε ποῦ νὰ τὸν εὕρῃ· ἂν δὲ καὶ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς μαθητάς του ἐκεῖ, αὐτὸς ὅμως ἐχωρίσθη ἀπὸ αὐτοὺς διὰ νὰ προσευχηθῇ ἐν κρυπτῷ· (Ἰωάν. ιή. 1, 2. Λουκ. κβ'. 41.) καὶ, ἂν καὶ ἡ μελέτη του δὲν ἀναφέρηται ῥητῶς, ἀλλὰ μόνον ἡ προσευχή του, πολλὰ σαφῶς ὅμως ἐννοεῖται, διότι ἡ ψυχή του, κατὰ πρῶτον, ἔγινε περίλυπος διὰ τῆς πικρᾶς μελέτης τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου του, καὶ ἔπειτα ἐδόθη εἰς τὴν προσευχήν. (Μάρκ. ιδ'. 34, 35.) Οὕτω λοιπὸν ὁ Χριστὸς εἶχε συνήθη τόπον, καὶ ἐπομένως καὶ σύνηθες χρέος· καὶ οὕτω πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς· αὐτὸς εἶχε τόπον παράμερον ὅπου ἀπεσύρετο, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς μαθητάς του· οὕτω πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς· αἱ μελέται του δὲν ἐπησχόλουν μόνον τὸν νοῦν του· ἀλλ' ἐκίνουν καὶ διεπέρων τὴν καρδίαν του καὶ τὴν ψυχήν του· καὶ οὕτω πρέπει καὶ αἱ ἰδικαί μας· μία μόνη μεγάλη διαφορὰ ὑπάρχει εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς μελέτης· ὁ Χριστὸς ἐσκέπτετο περὶ τῶν παθῶν, τὰ ὁποῖα ἥρμοζον εἰς τὰς ἁμαρτίας μας, ὥστε ἡ ὀργὴ τοῦ Πατρός του διῆλθεν ὅλην τὴν ψυχήν του· ἀλλ' ἡμεῖς πρέπει νὰ μελετῶμεν τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἠγόρασεν, ὥστε ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρὸς καὶ ἡ χαρὰ τοῦ Πνεύματος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τοὺς στοχασμούς μας, νὰ ζωογονήσῃ τὰς παθήσεις μας, καὶ νὰ πλημμυρήσῃ τὰς ψυχάς μας.

Τρίτον. Πρέπει νὰ σὲ συμβουλεύσω τὰ περὶ τὴν ἑτοι-

μασίαν τῆς καρδίας σου διὰ τὴν οὐράνιον ταύτην θεωρίαν. Ἡ καλὴ ἔκβασις τοῦ ἔργου ἐξαρτᾶται πολὺ ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῆς καρδίας σου. Ὅτε ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶχε τίποτε εἰς ἑαυτὴν νὰ λυπῇ τὸ Πνεῦμα, τότε ἦτον ἡ εὐάρεστος κατοικία τοῦ ποιητοῦ της. Ὁ Θεὸς δὲν ἀφῆκε τὴν ἐνθάδε κατοικίαν του, εἰμὴ ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἀπέβαλεν αὐτὸν δι' ἀθεμίτων παραπτωμάτων. Δὲν ὑπῆρχε συστολὴ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου πρὶν ἀποβῇ ἡ καρδία ἁμαρτωλὴ καὶ βδελυρὰ εἱρκτή, ὥστε ὁ Θεὸς νὰ μὴ δύναται νὰ ἔχῃ εὐχαρίστησιν εἰς αὐτήν. Καὶ ἐὰν ἡ ψυχὴ αὕτη ἐπανεφέρετο εἰς τὴν προτέραν της ἀθωότητα, ὁ Θεὸς ταχέως ἤθελεν ἐπιστρέψει εἰς τὴν προτέραν του κατοικίαν· καθόσον μάλιστα εἶναι ἀνανεωμένη καὶ ἐπανωρθωμένη ἀπὸ τὸ Πνεῦμα καὶ καθαρισμένη ἀπὸ τὰς ἐπιθυμίας της, καὶ ἐγκαλωπισμένη μὲ τὴν εἰκόνα του, ὁ Κύριος θέλει ἀκόμη ἀναγνωρίσει αὐτὴν ὡς ἰδικήν του· ὁ Χριστὸς θέλει φανερώσει ἑαυτὸν εἰς αὐτὴν, καὶ τὸ Πνεῦμα θέλει τὴν λάβει διὰ ναὸν καὶ κατοικίαν του. Καθόσον ἡ καρδία εἶναι ἡτοιμασμένη διὰ νὰ συναναστρέφηται μὲ τὸν Θεὸν, τοσοῦτον συνήθως ἀπολαύει αὐτόν. Διὰ τοῦτο, « ὑπὲρ πᾶσαν φύλαξιν φύλαττε τὴν καρδίαν σου, διότι ἀπὸ αὐτὴν προέρχονται αἱ ἐκβάσεις τῆς ζωῆς. » (Παροιμ. δ'. 23.)

(1) Ἀπομάκρυνε τὴν καρδίαν σου ἀπὸ τὸν κόσμον ὅσον δύνασαι. Ἀπόβαλε παντελῶς τοὺς συλλογισμοὺς περὶ τῶν ἐνασχολήσεών σου, θλίψεων καὶ εὐχαριστήσεών σου, καὶ περὶ παντὸς, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ κατέχῃ τόπον εἰς τὴν ψυχήν σου. Κένωσε αὐτὴν, ὅσον τὸ δυνατὸν, διὰ νὰ ἦναι ἱκανωτέρα νὰ γίνῃ πλήρης τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν ἐδύνασο νὰ ἐκτελέσῃς ἐξωτερικόν τι χρέος μὲ μέρος τι τῆς καρδίας σου, ἐνῷ τὸ ἄλλο ἦτον ἀλλαχοῦ, τοῦτο ὅμως περισσότερον ἀπὸ ὅλα, εἶμαι

βέβαιος, ὅτι δὲν ἐμπορεῖς οὕτω νὰ τὸ κατορθώσῃς. Ὅταν ἀναβῇς εἰς τὸ ὄρος τῆς θεωρίας, θέλεις ὁμοιάζει τὸν φιλάργυρον εἰς σωρὸν χρυσίου, ὅστις, ὅτε ἠδύνατο νὰ λάβῃ, ὅσον εἰμποροῦσε, παρεπονεῖτο ἔπειτα ὅτι δὲν ἦτον ἱκανὸς νὰ φέρῃ περισσότερον, τοιουτοτρόπως καὶ σὺ θέλεις εὑρεῖ τόσον πολὺ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δόξης, ὅσον ἡ στενὴ καρδία σου εἶναι ἱκανὴ νὰ χωρήσῃ, καὶ σχεδὸν οὐδὲν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πλήρη ἀπόλαυσίν σου, εἰμὴ τὴν ἀνικανότητα τοῦ πνεύματός σου. Τότε θέλεις συλλογίζεσθαι, καὶ λέγει, Εἴθε ἡ νόησις αὕτη καὶ αἱ παθήσεις νὰ ἠδύναντο νὰ χωρήσωσι περισσότερον. Η ἀναξιότης μου μᾶλλον παρ' ἄλλο τι, ἐμποδίζει τὸν τόπον τοῦτον νὰ γίνῃ οὐρανός μου. Ὁ Θεὸς εἶναι εἰς τοῦτον τὸν τόπον, καὶ δὲν τὸ γνωρίζω. Τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι πλῆρες ἀπὸ ὀχήματα πυρός, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί μου εἶναι κεκλεισμένοι, καὶ δὲν δύναμαι νὰ τὰ ἰδῶ. Ὦ, ποίας λέξεις τῆς ἀγάπης ἔχει ὁ Χριστὸς νὰ εἰπῇ, καὶ ποῖα θαύματα ἀγάπης νὰ μὲ δείξῃ, ἀλλὰ δὲν ἐμπορῶ ἀκόμη νὰ τὰ βαστάσω! Ὁ οὐρανὸς εἶναι ἕτοιμος δἰ ἐμέ, ἀλλ' ἡ καρδία μου εἶναι ἀνέτοιμος διὰ τὸν οὐρανόν. Ὅθεν, Ἀναγνῶστα, βλέπων ὅτι ἡ ἀπόλαυσις τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν θεωρίαν ταύτην, ἐξαρτᾶται πολὺ ἀπὸ τὴν χωρητικότητα καὶ διάθεσιν τῆς καρδίας σου, ζήτει αὐτὸν ἐδῶ, ἐάν ποτε τὸν ζητήσῃς ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. Μὴ βάλῃς τὸν Χριστὸν, εἰς τὸν ἔπαυλον, ἢ εἰς τὴν φάτνην, ὡς ἐὰν εἶχες καλητέρους προσκεκλημένους διὰ τὰς πρωτοκαθεδρίας. Λέγε εἰς ὅλας τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις καὶ συλλογισμοὺς, ὡς ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς μαθητάς του, « Καθήσετε αὐτοῦ ἕως νὰ ὑπάγω καὶ νὰ προσευχηθῶ ἐκεῖ » ἢ, ὡς ὁ Ἀβραὰμ εἰς τοὺς δούλους του, ὅτε ὑπῆγε νὰ προσφέρῃ εἰς θυσίαν τὸν Ἰσαὰκ, « Σεῖς μὲν καθήσετε αὐτοῦ, καὶ ἐγὼ θέλω ὑπάγει ἕως ἐκεῖ, καὶ προσκυνήσει, καὶ ἐπιστρέψει εἰς

σᾶς. » Μάλιστα καθὼς « οἱ ἱερεῖς ἔκβαλον τὸν βασιλέα Ὀζίαν ἀπὸ τὸν ναὸν, ὅπου ἐτόλμησε νὰ θυμιάσῃ, ὅτε εἶδον τὴν λέπραν ἐπάνω του, » τοιουτοτρόπως σὺ ἔκβαλε ἀπὸ τὸν ναὸν τῆς καρδίας σου τοὺς συλλογισμοὺς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς φανερὰ σὲ ἀπηγόρευσεν.

(2) Ἐνασχολοῦ εἰς τοῦτο τὸ ἔργον μὲ τὴν μεγαλητέραν σπουδαιότητα τῆς καρδίας καὶ τοῦ νοός. Εἰς τὰ ἅγια πράγματα κουφότης δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ. Ὁ Θεὸς θέλει ἁγιασθῇ εἰς τοὺς ὅσοι τὸν πλησιάζουσι. (Λευϊτ. ι. 3.) Τὰ πνευματικὰ ταῦτα καὶ ἔξοχα καὶ ἀνυψωτικὰ τῆς ψυχῆς χρέη, εἶναι, ἐὰν καλῶς τὰ μεταχειριζώμεθα, πολλὰ ὠφέλιμα, ἀλλ' ὅταν ἀπίστως, πολλὰ ἐπικίνδυνα. Προσπάθει διὰ τοῦτο νὰ ἀντιλαμβάνησαι βαθέως τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἀκαταλήπτου αὐτοῦ μεγαλειότητος. Ἐὰν ἡ βασιλὶς Ἐσθὴρ δὲν ἔπρεπε νὰ πλησιάσῃ, πρὶν ὁ Βασιλεὺς ἐκτείνῃ τὸ σκῆπτρον, στοχάσου λοιπὸν, μὲ ποῖον σέβας πρέπει νὰ πλησιάζῃς σὺ ἐκεῖνον, ὅστις ἔκαμε τὸν κόσμον μὲ τὸν λόγον τοῦ στόματός του, ὅστις βαστάζει τὴν γῆν εἰς τὴν παλάμην τῆς χειρός του, ὅστις τηρεῖ τὸν Ἥλιον, τὴν Σελήνην καὶ τὰ Ἄστρα εἰς τοὺς δρόμους των, καὶ θέτει ὅρια εἰς τὴν μανιώδη θάλασσαν. Πηγαίνεις νὰ συνομιλήσῃς μὲ ἐκεῖνον, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου ἡ γῆ θέλει σείεσθαι, καὶ οἱ διάβολοι θέλουσι τρέμει, καὶ εἰς τὸ βῆμα τοῦ ὁποίου σὺ καὶ ὅλος ὁ κόσμος πρέπει ἐντὸς ὀλίγου νὰ σταθῇ, καὶ τέλος νὰ κριθῇ. Ὦ! συλλογίσου, Θέλω ἔχει τότε ζωηρὰν ἀντίληψιν τῆς μεγαλειότητός του, τὸ νυσταγμένον πνεῦμά μου τότε θέλει ἐξυπνήσει, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀσέβειά μου θέλει λείψει· καὶ διατί τώρα νὰ μὴ διεγείρωμαι ἀπὸ τὸ αἴσθημα τῆς μεγαλειότητός του, καὶ διατί ἡ φρίκη τοῦ ὀνόματός του νὰ μὴ κατέχῃ τὴν ψυχήν μου; Προσπάθησε ὡσαύτως

νὰ ἐννοήσῃς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐπιχειρίζεσαι, καὶ νὰ συναισθανθῇς βαθέως καὶ τὴν σημαντικότητα καὶ τὸ ἔξοχον αὐτοῦ. Ἐὰν ἱκέτευες ὑπὲρ τῆς ζωῆς σου ἔμπροσθεν εἰς τὸ βῆμα τινὸς ἐπιγείου δικαστοῦ, ἤθελες εἶσθαι σεμνὸς, καὶ ὅμως ἐκεῖνο ἤθελεν εἶσθαι μικρόν τι ὡς πρὸς τοῦτο. Ἐὰν ἐπεχειρίζεσο ἔργον, ὡς ὁ Δαβὶδ ἐναντίον τοῦ Γολιὰθ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ εὐτυχία ἑνὸς βασιλείου ἐξήρτητο, καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον, ἤθελεν εἶσθαι μηδὲν ὡς πρὸς τοῦτο. Ἐὰν ἐπήγαινες εἰς πάλην, ὡς ἡ τοῦ Ἰακὼβ, ἢ νὰ ἴδῃς τὸ θέαμα τὸ ὁποῖον οἱ τρεῖς μαθηταὶ εἶδον εἰς τὸ ὄρος, πόσον σεμνῶς καὶ πόσον εὐλαβῶς ἤθελες πλησιάσει καὶ ἰδεῖ! Ἐὰν Ἄγγελος μόνον ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἤθελε προσδιορίσει νὰ σὲ ἀπαντήσῃ, ὅτε καὶ ὅπου κατεγίνεσο εἰς τὴν θεωρίαν σου, ποία φρίκη ἤθελε σὲ κυριεύσει! Θεώρησε λοιπὸν μὲ ποῖον πνεῦμα ἔπρεπε νὰ ἀπαντήσῃς τὸν Κύριον, καὶ μὲ ποίαν σεμνότητα καὶ εὐλάβειαν ἔπρεπε καθημερινῶς νὰ συναναςρέφησαι μὲ αὐτόν. Θεώρησε ὡσαύτως τὸ μακάριον τέλος τοῦ ἔργου. Ἐὰν ἐπιτύχῃ, θέλει εἶσθαι ἡ παραδοχή σου εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς αἰωνίου σου δόξης ἐπὶ τῆς γῆς, μέσα ἱκανὰ νὰ σὲ κάμωσι νὰ ζήσῃς ὑπεράνω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ νὰ σὲ ἀποκαταστήσωσι πλησίον αὐτῶν τῶν Ἀγγέλων, διὰ νὰ δυνηθῇς νὰ ζήσῃς καὶ ν' ἀποθάνῃς χαρούμενος. Τοῦ βραβείου ὄντος τόσον μεγάλου, αἱ προπαρασκευαί σου ἔπρεπε νὰ ἦναι ἀνάλογοι. Κἀνεὶς ἐπὶ τῆς γῆς δὲν ζῇ τοιαύτην ζωὴν χαρᾶς καὶ μακαριότητος, ὁποίαν ζῶσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες γνωρίζουσι τὴν οὐράνιον ταύτην συναναστροφήν. Ἡ χαρὰ ὅλων τῶν ἀνθρώπων ὡς πρὸς τὴν χαρὰν τούτου εἶναι ὡς τὰ παίγνια τῶν παιδίων, ἢ τοῦ μωροῦ τὰ γέλοια, ἢ ἀσθενοῦς ἀνθρώπου τὸ ὄνειρον περὶ ὑγείας. Ἐκεῖνος ὅστις ἐνασχολεῖται εἰς τὰ τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὁ μόνος,

ὅστις κερδαίνει· καὶ ἐκεῖνος, ὅστις ἀμελεῖ αὐτὸν, ὁ μόνος ὅστις χάνει. Πόσον σπουδαίως λοιπὸν ἔπρεπε τὸ ἔργον τοῦτο νὰ γίνηται!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Χρῆσις, τὴν ὁποίαν κάμνει ἡ οὐράνιος θεωρία, τῆς σκέψεως, τῶν παθήσεων, τῆς μονολογίας, καὶ τῆς προσευχῆς.

Ἀφοῦ ἡρμόσαμεν τὸ ὄργανον τῆς καρδίας σου, ἐρχόμεθα τώρα εἰς αὐτὴν τὴν μουσικήν. Ἐπειδὴ ἔχεις ὄρεξιν, πλησίασε εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ εὔφρανε τὴν ψυχήν σου « ὡς ἀπὸ μυελὸν καὶ πάχος. » Ἔλθε, διότι ὅλα εἶναι ἤδη ἕτοιμα, ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ Χριστὸς, καὶ « τὸ ὑπερβάλλον βάρος τῆς δόξης, » εἶναι ἔμπροσθέν σου. Μὴ καταφρονῇς τὴν πρόσκλησιν ταύτην, ἀλλ' οὐδὲ προφασίζου· ὁποιοσδήποτε ἦσαι, πλούσιος ἢ πτωχὸς, εἰς τὰ πτωχοτροφεῖα ἢ νοσοκομεῖα, εἰς τοὺς δρόμους ἢ εἰς τοὺς φραγμοὺς, προστάζομαι, εἰ δυνατὸν, νὰ σὲ ἀναγκάσω νὰ εἰσέλθῃς· καὶ μακάριος ἐκεῖνος, ὅστις θέλει τρώγει ψωμίον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ! Τὸ μάννα κεῖται τριγύρω εἰς τὰς σκηνάς σας, ἐκβῆτε, συνάξετέ το, φέρετέ το εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ τραφῆτε μὲ αὐτό. Ὡς πρὸς τοῦτο θέλω σὲ ὁδηγήσει μόνον πῶς νὰ μεταχειρίζῃσαι τὰς σκέψεις σου καὶ τὰς παθήσεις, τὴν μονολογίαν σου καὶ τὴν προσευχήν.

Πρῶτον. Ἡ σκέψις εἶναι τὸ μέγα ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου τὸ οὐράνιον τοῦτο ἔργον ἐκτελεῖται. Πρέπει δὲ νὰ ἦναι ἑκούσιος, καὶ ὄχι βεβιασμένη. Τινὲς σκέπτονται ἀκουσίως· οὐ-

τως ὁ Θεὸς θέλει κάμει τοὺς ἁμαρτωλοὺς νὰ σκέπτωνται τὰς ἁμαρτίας των, ὅταν « παραστήσῃ ὅλας ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν των. » (Ψαλμ. ν'. 21, 22.) Οὕτως οἱ κολασμένοι θέλουσι σκέπτεσθαι τὸ ἔξοχον τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ποτὲ κατεφρόνησαν, καὶ τὴν αἰώνιον χαράν, τὴν ὁποίαν ἐκ τῆς μωρίας των ἔχασαν. Μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ σκέψις διὰ νὰ κινῇ τὰς παθήσεις, καὶ νὰ ἐντυπόνῃ τὰ πράγματα εἰς τὴν καρδίαν· ὡς θέλει φανῇ ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα.

(1) Ἡ σκέψις τρόπον τινὰ ἀνοίγει τὴν θύραν, τὴν μεταξὺ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς καρδίας. Ἡ νόησις προσλαβοῦσα ἀληθείας τὰς ἀποθέτει εἰς τὴν μνήμην, καὶ ἡ σκέψις τὰς στέλλει ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὰς παθήσεις. Ποία ὑπεροχὴ ἤθελεν εἶσθαι εἰς τὴν μεγάλην μάθησιν καὶ τὴν γνῶσιν, ἐὰν τὰ ἐμπόδια τὰ μεταξὺ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς καρδίας ἦσαν καθηρημένα, καὶ αἱ παθήσεις ἀνταπεκρίνοντο μὲ τὴν νόησιν! Ὁ καλήτερος μαθητὴς συνήθως εἶναι ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὸ ἀντιληπτικὸν εἶναι ταχύ, καθαρὸν καὶ συντηρητικόν· ἀλλ' ὁ καλήτερος Χριστιανὸς συνήθως εἶναι ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὸ ἀντιληπτικὸν βαθύνει περισσότερον, καὶ κινεῖ τὴν καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην, καὶ ὅστις ἔχει ἑτοιμοτάτην τὴν δίοδον, ὄχι τόσον ἀπὸ τὸ ὠτίον εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ἀλλ' ἀπὸ τὸ ὠτίον εἰς τὴν καρδίαν. Ἂν δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ἦναι ἡ κυρία αἰτία τούτου, ὅσον ὅμως τὸ καθ' ἡμᾶς, αὕτη ἡ ὁδὸς πρέπει νὰ ἀνοιχθῇ διὰ τῆς σκέψεως.

(2) Ἡ σκέψις παρουσιάζει εἰς τὰς παθήσεις τὰ σπουδαιότερα πράγματα. Τὸ ἡδονικώτερον ἀντικείμενον δὲν μᾶς εὐχαριστεῖ, ὅταν δὲν φαίνηται· οὔτε αἱ πλέον χαροποιαὶ εἰδήσεις εὐχαριστοῦσιν ἐκεῖνον, ὅστις δὲν τὰς ἀκούει· ἀλλ' ἡ σκέψις παρουσιάζει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας ἐκεῖνα, τὰ

ὁποῖα ἦσαν ὡς ἀπόντα, καὶ τὰ φέρει εἰς τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὸ ὠτίον. Δὲν εἶναι ὁ Χριστὸς καὶ ἡ δόξα ἀντικείμενα ἄξια νὰ κινήσωσι τὴν ψυχήν; Δὲν ἤθελον κάμει θαύματα εἰς τὴν ψυχὴν, ἐὰν μόνον σαφῶς ἐφαίνοντο, καὶ αἱ περὶ αὐτῶν ἀντιλήψεις ἡμῶν ἦσαν ἀνάλογοι τρόπον τινὰ πρὸς τὴν ἀξίαν των; Ἡ σκέψις παρουσιάζει ταῦτα εἰς ἡμᾶς, αὕτη εἶναι τοῦ Χριστιανοῦ τὸ τηλεσκόπιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐμπορεῖ νὰ βλέπῃ ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν.

(3) Ἡ σκέψις ὡσαύτως παρουσιάζει τὰ σπουδαιότατα πράγματα μὲ τὸν διεγερτικώτατον τρόπον. Ἡ σκέψις συζητεῖ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ὅταν πιστός τις ἐξετάζῃ τὴν καρδίαν του μὲ τὴν οὐράνιον θεωρίαν, πόσα τότε ἐπιχειρήματα παρουσιάζονται ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν, ἀπὸ πᾶσαν μίαν τῶν θείων τελειοτήτων, ἀπὸ τὴν προτέραν καὶ παροῦσαν κατάστασίν μας, ἀπὸ τὰς ἐπαγγελίας, ἀπὸ τὰς παρούσας θλίψεις καὶ χαράς μας, ἀπὸ τὴν κόλασιν καὶ τὸν οὐρανόν! Κάθε πρᾶγμα παρουσιάζεται διὰ τὴν αὔξησιν τῆς χαρᾶς μας, καὶ ἡ σκέψις εἶναι ἡ χεὶρ διὰ νὰ σύρωμεν ἔξω αὐτά· προσθέτει λόγον ἐπάνω εἰς λόγον, ἑωσοῦ κλίνῃ ἡ πλάστιγξ· τοῦτο κάμνει καταπείθουσα ἡμᾶς νὰ χαίρωμεν ἑωσοῦ καταπαύσῃ ὅλας τὰς ὑποψίας μας καὶ θλίψεις, καὶ ἑωσοῦ γίνῃ φανερὸν εἰς ἡμᾶς ὅτι ἔχομεν εὔλογον αἰτίαν νὰ χαίρωμεν. Ἐὰν λόγος ἄλλου τινὸς ἰσχύῃ εἰς ἡμᾶς, ἂν καὶ δὲν ἤμεθα βέβαιοι, ἐὰν σκοπεύῃ νὰ μᾶς πληροφορήσῃ, ἢ νὰ μᾶς ἀπατήσῃ, πόσῳ μᾶλλον ἔπρεπεν ὁ ἴδιός μας λόγος νὰ ἰσχύῃ εἰς ἡμᾶς ἐνῷ τόσον καλὰ γνωρίζομεν τοὺς σκοπούς μας! Πόσῳ δὲ ἔτι περισσότερον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἐπιῤῥοὴν εἰς ἡμᾶς, ἐνῷ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι αὐτὸς δὲν ἐμπορεῖ οὔτε νὰ ἀπατήσῃ, οὔτε νὰ ἀπατηθῇ! Ἡ σκέψις λοιπὸν δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ἀνά-

γνῶσις καὶ ἐπανάληψις τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς καρδίας μας. Καθὼς ὁ Ἄσωτος εἶχε πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς λόγους νὰ εἰπῇ, διατί ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός του, τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τοιούτους νὰ εἰπῶμεν εἰς τὰς παθήσεις μας διὰ νὰ τὰς καταπείσωμεν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς τοῦ Πατρός μας.

(4) Ἡ σκέψις ἀνυψόνει τὸ λογικὸν εἰς τὴν πρέπουσαν αὐτοῦ ἐξουσίαν. Χρησιμεύει ὡς βοήθεια νὰ τὸ ἀπελευθερώσῃ ἀπὸ τὴν εἰς τὰς αἰσθήσεις αἰχμαλωσίαν του, καὶ θέτει αὐτὸ πάλιν εἰς τὸν θρόνον τῆς ψυχῆς. Ὅταν τὸ λογικὸν σιωπᾷ, συνήθως ὑποτάσσεται, διότι, ὅταν αὐτὸ κοιμᾶται, αἱ αἰσθήσεις κατεξουσιάζουσιν. Ἀλλ' ἡ σκέψις διεγείρει τὸ λογικόν μας ἕωσοῦ ἐγερθῇ ὡς ὁ Σαμψὼν, καὶ διασπάσῃ τὸν δεσμὸν τῶν αἰσθήσεων, καὶ καταστρέψῃ τὴν ἀπάτην τῆς σαρκός. Ὁποίαν δύναμιν δύναται νὰ βάλῃ ὁ λέων ὅταν κοιμᾶται; Βασιλεὺς ἐκθρονισμένος τί περισσότερον ἔχει ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους; Λογικὸν διεγηγερμένον ἀπὸ τὴν μελέτην, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν φαντασίαν καὶ σαρκικὸν αἴσθημα, πρέπει νὰ κρίνῃ περὶ τῆς οὐρανίου χαρᾶς. Ἡ σκέψις ἀνυψόνει τὰ τῆς πίστεως ἀντικείμενα, καὶ ταπεινόνει, τρόπον τινὰ, τὰ ἀντικείμενα τῶν αἰσθήσεων. Οἱ πλέον ἀπερίσκεπτοι ἄνθρωποι εἶναι οἱ πλέον σαρκικοί. Εἶναι πολλὰ εὔκολον καὶ κοινὸν νὰ ἁμαρτήσῃ τις κατὰ τῆς γνώσεως, ἀλλ' ἐναντίον τῆς σοβαρᾶς καὶ ἰσχυρᾶς καὶ ἐπιμόνου σκέψεως, οἱ ἄνθρωποι σπανίως προσκρούουσιν.

(5) Ἡ σκέψις κάμνει τὸν λόγον ἰσχυρὸν καὶ ἐνεργόν. Πρότερον ὡμοίαζε τὸ λιμνάζον ὕδωρ, ἀλλὰ τώρα, ῥεῦμα, τὸ ὁποῖον παρασύρει βιαίως ὅ,τι εὕρῃ ἔμπροσθέν του. Πρότερον ἦτον ὡς τὸ λιθάριον εἰς τὸν ῥύακα, ἀλλὰ τώρα ὡς ὁ ἀπὸ τῆς σφενδόνης τοῦ Δαβὶδ ῥιπτόμενος λίθος, ὁ ὁποῖος

κτυπᾷ τὸν Γολιὰθ τῆς ἀπιστίας μας εἰς τὸ μέτωπον. Καθὼς οἱ ἀσεβεῖς ἐξακολουθοῦσι νὰ ἦναι ἀσεβεῖς, διότι δὲν μεταχειρίζονται τὸ λογικὸν εἰς τὰς πράξεις καὶ τὰ κινήματά των, οὕτω, δὲν ἔχουσιν οὔτε εὐχαρίστησιν, διότι ἀφίνουσι νὰ κοιμᾶται τὸ λογικὸν καὶ ἡ πίστις των, καὶ δὲν τὰ βάλλουσιν εἰς ἐνέργειαν διὰ τοῦ ἔργου τούτου τῆς μελέτης. Ὁποίους φόβους, λύπας καὶ χαρὰς ἐγείρουσι καὶ μόνα τὰ ὄνειρά μας! Πόσῳ περισσότερον λοιπὸν ἤθελε μᾶς κινήσει ἡ σπουδαία μελέτη!

(6) Ἡ σκέψις δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν λογικὴν ταύτην ἐνασχόλησιν. Ἡ μελέτη ἐπασχολεῖ τὸν λόγον καὶ τὴν πίστιν εἰς τὸ ἔργον των, καὶ ἀναῤῥιπίζει τρόπον τινὰ τὸ πῦρ ἑωσοῦ ἀνάψῃ ὁλωσδιόλου. Ὅταν κινηθῇ τις ὀλίγα βήματα δὲν δύναται νὰ θερμανθῇ, ὅταν δὲ περιπατήσῃ ὁλόκληρον ὥραν, τότε θερμαίνεται. Καὶ ἂν αἰφνήδιός τις περιστατικὸς συλλογισμὸς περὶ τοῦ οὐρανοῦ δὲν διεγείρῃ εἰς τὰς παθήσεις μας πνευματικήν τινα θερμότητα, ἡ μελέτη ὅμως δύναται νὰ ἐπασχολῇ τοὺς συλλογισμούς μας, ἑωσοῦ αἱ καρδίαι μας θερμανθῶσιν. Οὕτω βλέπεις τὴν ἰσχυρὰν τάσιν τῆς σκέψεως, εἰς τὸ νὰ προάγῃ τὴν μεγάλην ταύτην ἐξύψωσιν τῆς ψυχῆς εἰς τὴν οὐράνιον θεωρίαν.

Δεύτερον. Ἂς θεωρήσωμεν ἀκολούθως πῶς τὸ οὐράνιον τοῦτο ἔργον προάγεται διὰ τῆς ἰδιαιτέρας γυμνάσεως τῶν παθήσεων. Διὰ τῆς σκέψεως πρῶτον ἀνατρέχομεν εἰς τὴν μνήμην, καὶ ἐκεῖθεν λαμβάνομεν τὰς οὐρανίους ἐκείνας διδασκαλίας, τὰς ὁποίας σκοπεύομεν νὰ κάμωμεν τὸ ἀντικείμενον τῆς μελέτης μας, ὡς π. χ. ἐπαγγελίας περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, περιγραφὰς τῆς δόξης τῶν ἁγίων, ἀνάστασιν κτλ. ἔπειτα τὰς παρουσιάζομεν εἰς τὴν κρίσιν μας διὰ νὰ θεωρήσῃ αὐτὰς ὡρίμως, νὰ λάβῃ ἀκριβῆ αὐτῶν ἔποψιν, καὶ

νὰ ἀποφασίσῃ ὀρθῶς περὶ τῆς τελειότητος τῆς οὐρανίου ἡμῶν μακαριότητος, ἐναντίον πάσης ὑπαγορεύσεως τῆς σαρκὸς καὶ τῆς αἰσθήσεως, καὶ μὲ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ μεγαλύνωμεν τὸν Θεὸν εἰς τὰς καρδίας μας, ἑωσοῦ γίνωμεν πλήρεις ἁγίου θαυμασμοῦ. Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον εἶναι νὰ γυμνάζωμεν ὄχι μόνον τὴν κρίσιν μας, ἀλλὰ τὴν πίστιν μας εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς αἰωνίου μας ἀναπαύσεως, διὰ τοῦ ὁποίου ἐννοῶ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐπαγγελιῶν, ὅτι αὗται ἀνήκουν εἰς ἡμᾶς, καὶ ὅτι ἔχομεν δικαίωμα εἰς αὐτάς! Ἐὰν πραγματικῶς καὶ σταθερῶς ἐπιστεύομεν ὅτι ὑπάρχει τοιαύτη δόξα, καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν οἱ ὀφθαλμοί μας θέλουσι τὴν ἰδεῖ, ὁποῖα αἰσθήματα ἤθελε τοῦτο ἐγείρει εἰς ἡμᾶς! ὁποίας ἐκπληκτικὰς ἀντιλήψεις ἐκείνης τῆς ζωῆς ἤθελε προξενήσει! ὁποίαν ἀγάπην, ὁποῖον πόθον, ἤθελε διεγείρει ἐντὸς ἡμῶν! ὢ πόσον ἤθελε βάλει εἰς κίνησιν πᾶσαν πάθησιν! πόσον ἤθελε μᾶς παραφέρει ἀπὸ χαρὰν διὰ τὴν παραμικροτέραν βεβαιότητα τοῦ εἰς αὐτὴν δικαιώματός μας! Ποτὲ μὴ περιμένῃς νὰ κινῆται ἡ ἀγάπη καὶ ἡ χαρὰ, ἐνῷ ἵσταται ἡ πίστις, ἥτις πρέπει νὰ προηγῆται εἰς τὸν δρόμον. Διὰ τοῦτο καθημερινῶς γύμναζε τὴν πίστιν καὶ βάλε ἔμπροσθεν αὐτῆς τὴν ἐλευθεριότητα τῆς ὑποσχέσεως, τὴν προτροπὴν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ νὰ δεχθῶσιν ὅλοι τὴν χαρίεσσαν τοῦ Χριστοῦ διάθεσιν, ὅλας τὰς ἐνεργείας τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, τὴν πιστότητά του εἰς τὰς ὑποσχέσεις του, καὶ τὰς ἀποδείξεις τῆς ἀγάπης του εἰς ἡμᾶς αὐτούς· σύναξε ὅλα ταῦτα ὁμοῦ καὶ σκέψου, ἐὰν δὲν μαρτυρῶσι τὴν περὶ τῆς σωτηρίας μας καλὴν θέλησιν τοῦ Κυρίου, καὶ ἐὰν δὲν δύνανται νὰ ἀντιταχθῶσι κατὰ τῆς ἀπιστίας μας. Οὕτως ὅταν ἡ κρίσις μας ἀπεφάσισε, καὶ ἡ πίστις ἀντελήφθη τῆς ἀληθείας τῆς μακαριότητός μας, τότε δύναται

ἡ μελέτη μας νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸ νὰ ἐγείρῃ τὰς παθήσεις μας, καὶ μάλιστα τὴν ἀγάπην, ἐπιθυμίαν, ἐλπίδα, θάῤῥος, ἢ τόλμην καὶ χαράν.

(1) Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ πρώτη πάθησις, ἥτις πρέπει νὰ διεγερθῇ εἰς τὴν οὐράνιον θεωρίαν. Τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς εἶναι ἡ ἀγαθότης· ἐδῶ, Χριστιανὲ, κεῖται τὸ ζωοποιοῦν τὴν ψυχήν σου μέρος τοῦ ἔργου σου. Ἀνάτρεξε εἰς τὴν μνήμην σου, εἰς τὴν κρίσιν σου καὶ τὴν πίστιν, καὶ ἐκ τούτων συμπέρανε τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα τῆς ἀναπαύσεώς σου· παρουσίασέ τα εἰς τὴν πάθησιν τῆς ἀγάπης, καὶ θέλεις εὑρεῖ τὸν ἑαυτόν σου, τρόπον τινὰ, εἰς ἄλλον κόσμον. Ὁμίλει, καὶ ἡ ἀγάπη δύναται νὰ ἀκούσῃ. Ἀποκάλυψε μόνον τὰ πράγματα ταῦτα, καὶ ἡ ἀγάπη δύναται νὰ τὰ ἰδῇ. Ἡ κτηνώδης τοῦ κόσμου ἀγάπη εἶναι τυφλὴ, ἡ θεία ὅμως ἀγάπη εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ὀξυδερκής. Ἡ πίστις σου ἂς λάβῃ τὴν καρδίαν σου καὶ ἂς τὴν δείξῃ τὰ μεγαλοπρεπῆ κτίρια τῆς αἰωνίου σου κατοικίας καὶ τὰ ἔνδοξα κοσμήματα τῆς οἰκίας τοῦ Πατρός σου, μάλιστα τὰς μονὰς, τὰς ὁποίας ὁ Χριστὸς προετοιμάζει, καὶ τὰς τιμὰς τῆς βασιλείας του. Ἡ πίστις σου ἂς ὁδηγῇ τὴν καρδίαν σου εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα, καὶ ἂς λέγῃ πρὸς αὐτὴν, « Ἰδὲ τὸν παλαιὸν τῶν ἡμερῶν τὸν Κύριον Ἰεχοβὰ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶναι Ὁ Ὢν. Οὗτος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἔκαμεν ὅλους τοὺς κόσμους μὲ τὸν λόγον του, ὅστις βαστάζει τὴν γῆν, ὅστις διοικεῖ τὰ ἔθνη, ὅστις διαθέτει ὅλα τὰ συμβεβηκότα, ὅστις ὑποτάττει τοὺς ἐναντίους του, ὅστις ἐξουσιάζει τὰ λυσσώδη κύματα τῆς θαλάσσης, ὅστις κυβερνᾷ τοὺς ἀνέμους, καὶ κάμνει τὸν Ἥλιον νὰ διατρέχῃ τὴν τροχιάν του, καὶ τοὺς Ἀστέρας νὰ γνωρίζωσι τοὺς δρόμους των. Οὗτος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἀπ' αἰῶνος σὲ ἠγάπησε, σὲ ἐσχημάτι-

σεν εἰς τὴν μήτραν, σὲ ἔδωκεν αὐτὴν τὴν ψυχὴν, σὲ ἔκβαλε, σὲ ἔδειξε τὸ φῶς, καὶ σὲ ἔβαλεν εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν γηΐνων αὐτοῦ κτισμάτων· ὅστις σὲ ἐπροίκισε μὲ τὸν νοῦν, καὶ σὲ ἐκόσμησε μὲ τὰ δῶρά του· ὅστις διατηρεῖ τὴν ζωήν σου καὶ ὅλας τὰς εὐχαριστήσεις της, καὶ σὲ διακρίνει ἀπὸ τοὺς ἀθλιεστέρους καὶ ἀχρειοτέρους ἀνθρώπους. Ὢ, τοῦτο εἶναι ἀντικείμενον ἄξιον τῆς ἀγάπης σου! Ἐδῶ ἔπρεπε μάλιστα νὰ ἀναλύσῃς τὴν καρδίαν σου εἰς ἀγάπην. Ἐδῶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀγαπᾷς ὑπὲρ τὸ δέον. Οὗτος εἶναι ὁ Κύριος, ὅστις σὲ ηὐλόγησε μὲ τὰς εὐεργεσίας του· ὅστις ἡτοίμασε τὴν τράπεζάν σου ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν σου, καὶ ἔκαμε τὸ ποτήριόν σου νὰ ὑπερχειλίζῃ. Οὗτος εἶναι, τὸν ὁποῖον οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἅγιοι ἐπαινοῦσι, καὶ τὰ οὐράνια τάγματα εἰς τὸν αἰῶνα δοξολογοῦσι. Τοιουτοτρόπως ἐκτείνου εἰς τοὺς ἐπαίνους τοῦ Θεοῦ, καὶ δεῖξε τὰ πλεονεκτήματά του εἰς τὴν καρδίαν σου, ἑωσοῦ τὸ ἅγιον πῦρ τῆς ἀγάπης ἀρχίσῃ νὰ ἀνάψῃ εἰς τὸ στῆθός σου.

Ἐὰν αἰσθάνησαι ὅτι ἡ καρδία σου δὲν καίῃ ἀκόμη, ὁδήγησέ την περαιτέρω, καὶ δεῖξέ την τὸν Υἱὸν τοῦ ζῶντος Θεοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶναι « Θαυμαστὸς, Σύμβουλος, ὁ ἰσχυρὸς Θεὸς, ὁ Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ὁ Ἄρχων τῆς εἰρήνης. » Δεῖξέ την τὸν βασιλέα τῶν ἁγίων εἰς τὸν θρόνον τῆς δόξης του· « τὸν πρῶτον καὶ τὸν ἔσχατον, ὅστις εἶναι ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος· ὅστις εἶναι ζῶν, καὶ ἦτο νεκρὸς, καὶ ἰδοὺ ζῇ διὰ παντός· ὅστις ἔκαμε τὴν εἰρήνην σου διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Σταυροῦ του, » καὶ σὲ ἡτοίμασεν ὁμοῦ μὲ αὐτὸν κατοικίαν εἰρήνης. Ἡ ἀξία του εἶναι ὁ μεγάλος εἰρηνοποιός· ἡ βασιλεία του εἶναι βασιλεία εἰρήνης. Τὸ Εὐαγγέλιόν του εἶναι εἴδησις εἰρήνης· ἡ φωνή του πρὸς σὲ τώρα εἶναι φωνὴ εἰρήνης! Πλησίασε, καὶ ἰδὲ

αὐτόν. Δὲν ἀκούεις τὴν φωνήν του; Ἐκεῖνος, ὅστις ἐπρόσταξε τὸν Θωμᾶν νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ ἰδῇ τοὺς τύπους τῶν καρφίων, καὶ νὰ βάλῃ τὸν δάκτυλόν του εἰς τὰς πληγάς του, ἐκεῖνος εἶναι, ὅστις σὲ καλεῖ. « Πλησίασε καὶ θεώρησε τὸν Κύριον τὸν Σωτῆρά σου, καὶ μὴ ἔσο ἄπιστος ἀλλὰ πιστός· εἰρήνη εἰς σέ· μὴ φοβῆσαι, ἐγώ εἶμαι. » Βλέπε τον καλῶς. Δὲν τὸν γνωρίζεις; οὗτος εἶναι, ὅστις σὲ ἔκβαλεν ἀπὸ τὴν ἄβυσσον τῆς κολάσεως, μετέβαλε τὴν ἀπόφασιν τῆς καταδίκης σου, ὑπέφερε τὴν κατάραν, τὴν ὁποίαν σὺ ἔπρεπε νὰ ὑποφέρῃς, σὲ ἀπεκατέστησεν εἰς τὴν μακαριότητα τὴν ὁποίαν ἔχασας, καὶ ἐξηγόρασεν ἀξίαν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ κληρονομήσῃς διὰ παντός! Καὶ ἀκόμη δὲν γνωρίζεις αὐτόν; Αἱ χεῖρές του ἐτρυπήθησαν, ἡ κεφαλή του, ἡ πλευρά του, ἡ καρδία του ἐξεκεντήθησαν, ὥστε διὰ τῶν σημείων τούτων δύνασαι νὰ γνωρίζῃς πάντοτε αὐτόν. Δὲν ἐνθυμεῖσαι ὅτε « σὲ εὗρε κυλιόμενον εἰς τὸ αἷμά σου, καὶ σὲ ἠλέησε, καὶ περιέδεσε τὰς πληγάς σου, καὶ σὲ ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ εἶπεν εἰς σέ, Ζῆσε; » Ἐλησμόνησας ὅτι ἐπλήγωσεν ἑαυτὸν διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὰς πληγάς σου, καὶ ἔχυσε τὸ αἷμά του διὰ νὰ σταματήσῃ τὸ ἰδικόν σου; Ἐὰν δὲν τὸν γνωρίζῃς ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του, τὴν φωνήν του, τὰς χεῖράς του, δύνασαι τοὐλάχιστον νὰ γνωρίζῃς αὐτὸν ἀπὸ τὴν καρδίαν· ἡ τὴν ψυχὴν ἐλεοῦσα καρδία εἶναι αὐτός· αὕτη δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἦναι εἰμὴ ἡ ἰδική του· ἀγάπη καὶ εὐσπλαγχνία εἶναι τὰ βέβαια χαρακτηριστικά της· οὗτος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἐπροτίμησε τὴν ζωήν σου ἀπὸ τὴν ἰδικήν του· ὅστις δεικνύει τὸ αἷμά του ἔμπροσθεν τοῦ Πατρός του, ὡς ἐξιλασμὸν, καὶ αἰωνίως μεσιτεύει ὑπὲρ σοῦ. Ἐὰν δὲν ἐπάθαινεν αὐτὸς, τί δὲν ἤθελες πάθει σύ; Ἓν μόνον βῆμα ὑπῆρχε μεταξὺ σοῦ καὶ τῆς

κολάσεως, ὅτε αὐτὸς ἐμβῆκε καὶ ἔλαβε τὴν πληγήν. Καὶ δὲν εἶναι ἀρκετὴ ὕλη αὕτη νὰ τρέφῃ τὴν ἀγάπην σου; Δὲν σταματᾷ ἐνταῦθα ἡ πάλλουσα καρδία σου νὰ λάβῃ ἀνακούφισιν, καί, ὡς ὁ Ἰωσήφ, νὰ ζητήσῃ τόπον νὰ κλαύσῃ; καὶ τὰ δάκρυα τῆς ἀγάπης σου δὲν βρέχουσι τοὺς στίχους τούτους; Προχώρησε λοιπὸν, διότι τὸ πεδίον τῆς ἀγάπης εἶναι εὐρύχωρον. Τὸ νὰ βλέπῃς καὶ ν' ἀγαπᾷς θέλει εἶσθαι τὸ αἰώνιον ἔργον σου· καὶ δὲν θέλει σὲ λείπει ἔργον διὰ τὴν παροῦσάν σου μελέτην. . . . .

Πόσον συχνὰ σὲ εὗρεν ὁ Κύριος, ὡς τὴν Ἄγαρ, καθήμενον καὶ κλαίοντα καὶ ἀπελπιζόμενον διὰ τὴν ψυχήν σου ὡς χαμένην, καὶ ἤνοιξε διὰ σὲ πηγάδιον παρηγορίας, καὶ ἤνοιξεν ὡσαύτως τοὺς ὀφθαλμούς σου νὰ τὸ ἴδῃς! Πόσον συχνὰ ὡς εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἠλία ἐπιθυμοῦντα νὰ ἀποθάνῃς ἀπὸ τὴν ἀθλιότητά σου, σὲ ἔστρωσε τράπεζαν ἀπροσδοκήτου ἀνακουφίσεως, καὶ σὲ ἔστειλεν εἰς τὸ ἔργον σου ἔχοντα νέαν ἀναψυχὴν καὶ θάῤῥος! Πόσον συχνὰ εἰς τὴν περίστασιν τοῦ δούλου τοῦ Προφήτου, κραυγάζοντα, Φεῦ! « τί θέλομεν κάμει, διότι ἓν στράτευμα μᾶς περικυκλόνει, » σὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ νὰ ἴδῃς περισσοτέρους ὑπὲρ σοῦ παρ' ἐναντίον σου! Πόσον συχνὰ, ὡς τὸν Ἰωνᾶν δυσαρεστημένον καὶ βεβαρυμένον ἀπὸ ταύτην τὴν ζωὴν, μὲ πρᾳότητα σὲ εἶπεν, ἔχεις τάχα δίκαιον νὰ ἀγανακτῇς μὲ ἐμὲ, ἢ νὰ παραπονῆσαι ἐναντίον μου; Πόσον συχνὰ σὲ ἔβαλεν εἰς ἀϋπνίαν καὶ προσευχὴν, μετάνοιαν καὶ πίστιν, καὶ ὅταν ἐπέστρεψε σὲ εὗρε κοιμώμενον, καὶ ὅμως ἐκάλυψε τὴν ἀμέλειάν σου, μὲ σκέπασμα ἀγάπης, καὶ πρᾴως ἀπελογήθη ὑπὲρ σοῦ, ὅτι « τὸ μὲν πνεῦμα εἶναι πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής! » Δύναται ἡ καρδία σου νὰ μένῃ ψυχρὰ, ὅταν συλλογίζησαι περὶ τούτου; Δύναται νὰ κρατηθῇ, ὅταν ἐνθυμῆσαι τὰς ἀπεριορίστους

ἐκείνας συμπαθείας; Οὕτως, Ἀναγνῶστα, παράστηνε τὴν ἀγαθότητα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν καρδίαν σου· λέγε οὕτω πρὸς τὴν παγωμένην καρδίαν σου, ἑωσοῦ μὲ τὸν Δαβὶδ δυνηθῇς νὰ εἴπῃς, « Ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐνῷ ἐμελετοῦσα, ἐξήφθη εἰς ἐμὲ πῦρ. » Ἐὰν τοῦτο δὲν ἐγείρῃ τὴν ἀγάπην σου, πρέπει νὰ προσθέσῃς ὅλα τοῦ Χριστοῦ τὰ προσωπικὰ πλεονεκτήματα, ὅλα τὰ πρὸς σὲ ἰδιαίτερα ἐλέη, ὅλας τὰς εὐαρέστους μετὰ σοῦ καὶ στενὰς σχέσεις του, καὶ τὴν μακαριότητα τῆς αἰωνίου σου μετ' αὐτοῦ διαμονῆς. Κράτει μόνον αὐτὰ σφιγκτὰ εἰς τὴν καρδίαν σου. Φέρου πρὸς αὐτά, ὡς ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν Πέτρον, ὅτε τρὶς τὸν ἠρώτησεν « Ἀγαπᾷς με; » ἑωσοῦ ἐλυπήθη καὶ ἀπεκρίθη, « Κύριε σὺ γνωρίζεις ὅτι σὲ ἀγαπῶ. » Οὕτω λύπησε καὶ καταίσχυνε τὴν καρδίαν σου διὰ τὴν ἀθλιότητά της, ἑωσοῦ δυνηθῇς ἀληθῶς νὰ εἴπῃς; « Γνωρίζω, καὶ ὁ Κύριός μου γνωρίζει ὅτι τὸν ἀγαπῶ. »

(2) Ἡ μετὰ τὴν ἀγάπην πάθησις, ἡ ὁποία πρέπει νὰ διεγερθῇ εἰς τὴν οὐράνιον θεωρίαν εἶναι ἡ ἐπιθυμία. Τὸ ἀντικείμενον ταύτης εἶναι τὸ ἄκρον ἀγαθὸν θεωρούμενον ὡς ἀπὸν καὶ μήπω κεκτημένον. Ἐὰν ἡ ἀγάπη ἦναι θερμή, ἡ ἐπιθυμία δὲν θέλει εἶσθαι ψυχρά. Συλλογίσου καθ' ἑαυτόν, Τί εἶδα! ὢ τῆς ἀκαταλήπτου δόξης! ὢ τῆς ὑπερβαλλούσης ὡραιότητος! ὦ μακάριαι ψυχαί, αἵτινες τώρα τὸ ἀπολαύουσιν, αἵτινες μυριάκις καθαρώτερον βλέπουσιν ὅ,τι ἐγὼ εἶδα μακρόθεν, καὶ διὰ μέσου σκοτεινῶν καὶ κωλυόντων συννέφων! Ὁποία διαφορὰ μεταξὺ τῆς καταστάσεως τῆς ἰδικῆς μου καὶ τῆς ἰδικῆς των! Ἐγὼ στενάζω, καὶ ἐκεῖνοι ψάλλουσιν· ἐγὼ δυσαρεστῶ τὸν Θεόν, καὶ ἐκεῖνοι τὸν εὐαρεστοῦσιν· ἐγὼ εἶμαι θέαμα ἐλέους, ὡς ὁ Ἰώβ, ἢ ὁ Λάζαρος; ἀλλ' οὗτοι εἶναι τέλειοι, καὶ χωρὶς μῶμον· ἐγὼ ἐδῶ εἶμαι περιπεπλεγμένος εἰς τὴν

ἀγάπην τοῦ κόσμου, ἐνῷ ἐκεῖνοι εἶναι βεβυθισμένοι εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἔχουσι κάμμίαν τῶν ἰδικῶν μου φροντίδων καὶ φόβων. Δὲν κλαίουσιν ἐν κρυπτῷ· δὲν ἀτονίζουσιν εἰς τὰς θλίψεις. Τὰ δάκρυα ταῦτα ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς των. Ὦ μακάριαι, μυριάκις μακάριαι ψυχαί! Φεῦ! ἐγὼ νὰ κατοικῶ εἰς τὴν ἁμαρτωλὴν σάρκα, ἐνῷ οἱ ἀδελφοί μου καὶ σύντροφοι κατοικοῦσι μὲ τὸν Θεόν! Πόσον μακρὰν εἶμαι, ζῶν ἐδῶ, ἀπὸ τοῦ νὰ βλέπω καὶ νὰ φθάσω εἰς τὰς μεγάλας αὐτοῦ ἀπολαύσεις! Πόσον πτωχοὺς καὶ ἀδυνάτους συλλογισμοὺς ἔχω περὶ τοῦ Θεοῦ! Πόσον ψυχρὰς παθήσεις πρὸς αὐτόν! Πόσον ὀλίγον μετέχω ἐκείνης τῆς ζωῆς, ἐκείνης τῆς ἀγάπης, ἐκείνης τῆς χαρᾶς, εἰς τὰ ὁποῖα παντοτεινὰ ἐκεῖνοι ζῶσι! Πόσον ταχέως τὸ ὀλίγον τοῦτο φεύγει καὶ μᾶς ἀφίνει εἰς πυκνότατον σκότος! Πότε καὶ πότε σπινθήρ τις πίπτει εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ ἐνῷ ἐνατενίζω εἰς αὐτὸν, ἀφανίζεται, ἢ μᾶλλον ἡ ψυχρά μου καρδία τὸν ἀποσβύνει! Ἀλλ' οὗτοι ἔχουσι « τὸ φῶς των εἰς τὸ φῶς αὐτοῦ, » καὶ πίνουσι πάντοτε ἀπὸ τὴν πηγὴν τῆς χαρᾶς. Ἐδῶ ἐνοχλοῦμεν ἀλλήλους μὲ φιλονεικίας, ἐνῷ ἐκεῖνοι εἶναι μιᾶς φωνῆς καὶ καρδίας, καὶ καθημερινῶς φθέγγονται τὸ ἀλληλούϊα τοῦ οὐρανοῦ μὲ τελείαν ἁρμονίαν· ὢ ποίαν εὐωχίαν ἡ πίςις μου εἶδε, καὶ ὅμως ὁποία πεῖνα ὑπάρχει εἰς τὸ πνεῦμά μου! Ὦ μακάριαι ψυχαί! Δὲν ἐμπορῶ, δὲν τολμῶ νὰ φθονήσω τὴν μακαριότητά σας. Μᾶλλον χαίρω εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀδελφῶν μου, καὶ εὐχαριστοῦμαι νὰ συλλογίζωμαι τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν θέλω γίνει παραδεκτὸς καὶ ἐγὼ εἰς τὴν κοινωνίαν σας. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ λάβω τὴν θέσιν σας, ἀλλὰ νὰ γίνω καὶ ἐγὼ μακάριος συνδιάγων μὲ σᾶς. Διατὶ νὰ στέκωμαι, καὶ νὰ κλαίω, καὶ νὰ περιμένω; Ὁ Κύριός μου ἀνεχώρησεν, ἀφῆκε τὴν γῆν αὐτὴν, καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὴν δόξαν του.

Οἱ ἀδελφοί μου ἀνεχώρησαν, οἱ φίλοι μου εἶναι ἐκεῖ, ἡ οἰκία μου, ἡ ἐλπίς μου, ὅλα μου εἶναι ἐκεῖ. Ὅταν ἦμαι τόσον μακρὰν ἀπὸ τὸν Θεόν μου, μὴ θαυμάζῃς τί ἔχω, ἐὰν τώρα παραπονοῦμαι. Εἷς ἀμαθὴς Μιχαίας ἔκαμε τοῦτο διὰ τὸ εἴδωλόν του, καὶ ἡ ψυχή μου δὲν θέλει κάμει τὸ αὐτὸ διὰ τὸν ζῶντα Θεόν; Ἐὰν δὲν εἶχα ἐλπίδα ἀπολαύσεως, ἤθελα ὑπάγει, καὶ κρύψει τὸν ἑαυτόν μου εἰς τὰς ἐρήμους, καὶ κείτεσθαι, καὶ ὀλολύζει εἰς ἄγνωστον τινὰ ἐρημίαν, καὶ ἐξοδεύει τὰς ἡμέρας μου εἰς ἀνωφελεῖς εὐχάς, ἀλλ' ἀφοῦ ὑπάρχῃ ἡ γῆ τῆς ἐπηγγελμένης μου ἀναπαύσεως, καὶ ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν ἐγὼ ὁ ἴδιος πρέπει νὰ προβιβασθῶ, καὶ ἡ ψυχή μου πλησιάζῃ, καὶ σχεδὸν ἔφθασε, θέλω ἀγαπᾷ καὶ ἐπιθυμεῖ, θέλω κυττάζει καὶ ἐπιθυμεῖ, θέλω λέγει, Κύριε, ἕως πότε θέλεις ἀφήσει τὴν ψυχὴν ταύτην νὰ πάλλῃ καὶ νὰ στενάζῃ, καὶ νὰ μὴ ἀνοίγῃς νὰ ἐμβῶ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις περιμένει καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἦναι μὲ σέ! Οὕτω, Χριστιανὲ Ἀναγνῶστα, οἱ συλλογισμοί σου ἂς ὑψωθῶσιν ἑωσοῦ ἡ ψυχή σου ποθήσῃ, ὡς ὁ Δαβίδ, « Τίς ἤθελε μὲ δώσει νὰ πίω ὕδωρ ἀπὸ τὰ φρέατα τῆς σωτηρίας! » καὶ ἑωσοῦ δυνηθῇς νὰ εἰπῇς, ὡς ἐκεῖνος, « Ἐπεθύμησα τὴν σωτηρίαν σου, Κύριε! » (Ψαλμ. ριθ'. 174.) Καὶ καθὼς ἡ μήτηρ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅταν δὲν ἐδύναντο νὰ πλησιάσωσιν εἰς αὐτὸν ἐξ αἰτίας τοῦ πλήθους, ἔστειλαν εἰς αὐτὸν λέγοντες, « Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου στέκουν ἔξω ἐπιθυμοῦντες νὰ σὲ ἰδῶσι, » τοιουτοτρόπως ἂς ἦναι ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγγελία σου, καὶ θέλει σὲ ὁμολογήσει· διότι αὐτὸς εἶπεν, « Οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον μου, καὶ κάμνοντες αὐτόν, εἶναι μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου. » (Λουκ. ή. 20, 21.)

(3) Ἄλλη πάθησις, ἥτις πρέπει νὰ ἐξασκῆται εἰς τὴν οὐράνιον θεωρίαν, εἶναι ἡ ἐλπίς. Αὕτη συντείνει νὰ ὑποστηρίζῃ

τὴν ψυχὴν εἰς τὰς συμφορὰς, τὴν ἐμψυχόνει εἰς τὰς μεγαλητέρας της δυσκολίας, τὴν δίδει σταθερότητα εἰς τὰς δεινοτέρας δοκιμὰς, τὴν δίδει ζωὴν εἰς τὰ χρέη, καὶ εἶναι τὸ μόνον ἐλατήριον, τὸ ὁποῖον βάλλει ὅλους τοὺς τροχοὺς εἰς κίνησιν. Τίς ἤθελε πιστεύσει ἢ ἀγωνίζεσθαι διὰ τὸν οὐρανὸν, ἐὰν δὲν εἶχε τὴν ἐλπίδα νὰ τὸν ἀπολαύσῃ; Τίς ἤθελε προσευχηθῇ, ἐὰν δὲν εἶχεν ἐλπίδα νὰ ὑπερισχύσῃ εἰς τὸν Θεόν; Ἐὰν ἡ ἐλπίς σας ἀποθάνῃ, καὶ τὰ χρέη σας ἀποθνήσκουσι, καὶ αἱ προσπάθειαί σας ἀποθνήσκουσι, καὶ ἡ χαρά σας ἀποθνήσκει, καὶ αἱ ψυχαί σας ἀποθνήσκουσι. Καὶ ἐὰν ἡ ἐλπίς σας δὲν ἦναι εἰς ἐνέργειαν, ἀλλὰ κοιμᾶται, εἶναι πλησίον εἰς τὸν θάνατον. Διὰ τοῦτο, Χριστιανὲ Ἀναγνῶστα, ὅταν ὑψόνῃς τὰς παθήσεις σου εἰς τὸν οὐρανὸν, μὴ λησμονῇς νὰ ὑψόνῃς ὀλίγον τι καὶ τὴν ἐλπίδα σου. Συλλογίζου καὶ διαλέγου οὕτω μὲ τὴν καρδίαν σου. Διατί νὰ μὴ ἐλπίζω μὲ θάῤῥος καὶ μὲ εὐχαρίστησιν, ὅταν ἡ ψυχή μου ἦναι εἰς τὰς χεῖρας τοιούτου εὐσπλάγχνου Σωτῆρος, καὶ ὅταν ἡ βασιλεία ἦναι εἰς τὴν διάθεσιν τοιούτου μεγαλοδώρου Θεοῦ; Ἐφανέρωσε ποτὲ τὴν παραμικρὰν εἰς τὸ καλόν μου ἀθελησίαν, ἢ κλίσιν διὰ τὴν ὄλεθρόν μου; Δὲν ὤμοσεν ὅτι δὲν εὐαρεστεῖται εἰς τὸν θάνατον ἐκείνου, ὅστις ἀποθνήσκει, ἀλλὰ μᾶλλον τὸν θέλει νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ ζῇ; Ὅλαι αἱ πράξεις του δὲν ἐμαρτύρησαν τὸ αὐτό; Δὲν μὲ ἐνεθύμισε τὸν κίνδυνον, ὅτε δὲν τὸν ἐφοβούμην, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τὸν διαφύγω; Δὲν μὲ ἐνεθύμισε περὶ τῆς εὐδαιμονίας μου, ὅτε δὲν εἶχα κἀνένα συλλογισμὸν περὶ αὐτῆς, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τὴν ἀπολαύσω; Πόσον συχνὰ μὲ ἔσυρεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ἐνῷ ἐγὼ ἀπεσυρόμην! Πόσον τὸ Πνεῦμά του ἀδιακόπως προέτρεπε τὴν καρδίαν μου! Καὶ ἤθελε κάμει ὅλα ταῦτα, ἐὰν αὐτὸς εἶχε διάθεσιν νὰ χαθῶ; Δὲν ἤθελα ἐλ-

πίσει, ἐὰν τίμιός τις ἄνθρωπος μὲ εἶχεν ὑποσχεθῇ τι, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ κάμῃ; Καὶ δὲν θέλω ἐλπίσει, ὅταν ἔχω τὴν διαθήκην καὶ τὸν ὅρκον τοῦ Θεοῦ; Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ δόξα εἶναι πέραν τῆς ὄψεως· δὲν εἴδαμεν τὰς μονὰς τῶν ἁγίων, ἀλλ' ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι βεβαιοτέρα τῆς ὄψεως; Δὲν πρέπει νὰ σωθῶμεν διὰ τῆς ὄψεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλπίδος, καὶ ἐλπὶς ἡ βλεπομένη δὲν εἶναι ἐλπὶς, « διότι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον βλέπει τις, διατί καὶ νὰ τὸ ἐλπίζῃ; » « Ἐὰν, ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν βλέπομεν, ἐλπίζωμεν, τότε τὸ ἀπεκδεχόμεθα μὲ ὑπομονήν. » (Ῥωμ. ή. 24, 25.) Ἐντράπην διὰ τὴν ἐλπίδα μου εἰς βραχίονα σαρκὸς, ἀλλ' ἡ ἐλπὶς εἰς τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ « δὲν ἐντροπιάζει. » (Ῥωμ. έ. 5.) Εἰς τὰς μεγαλητέρας μου συμφορὰς θέλω λέγει, « Ὁ Κύριος εἶναι ἡ μερίς μου, διὰ τοῦτο θέλω ἐλπίζει εἰς αὐτόν. Ὁ Κύριος εἶναι ἀγαθὸς εἰς τοὺς ὅσοι τὸν προσμένουσιν, εἰς τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία τὸν ζητεῖ. Καλὸν εἶναι νὰ ὑπομένῃ τις, καὶ νὰ περιμένῃ ἡσύχως τὴν σωτηρίαν τοῦ Κυρίου· διότι ὁ Κύριος δὲν ἀποῤῥίπτει διὰ πάντα, ἀλλ' ἐὰν καὶ θλίψῃ, θέλει ὅμως καὶ οἰκτηρήσει κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους του. » (Θρῆνοι γ'. 24—26, 31, 32.) « Ἂν καὶ ἀτονίζω καὶ ἀποθνήσκω, ἀκόμη θέλω ἐλπίζει, διότι ὁ δίκαιος, καὶ εἰς τὸν θάνατόν του, ἔχει ἐλπίδα. » (Παροιμ. ιδ'. 32.) « Ἂν καὶ πρέπῃ νὰ πλαγιάσω εἰς τὴν κόνιν, καὶ τὸ σκότος, καὶ ἐκεῖ ὅμως ἡ σάρξ μου θέλει κατοικεῖ εἰς ἀσφάλειαν. » (Ψαλμ. ις'. 9.) « Καὶ ὅταν ἡ σάρξ μου δὲν ἔχῃ τίποτε, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ χαίρῃ, θέλω κρατήσει ὅμως τὴν παῤῥησίαν ὡς τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος βέβαιον ἕως τέλους· » (Ἑβρ. γ'. 6.) « διότι ἡ προσδοκία τῶν δικαίων θέλει εἶσθαι εὐφροσύνη. » (Παροιμ. ί. 28.) Τφόντι ἐὰν ἐγὼ ἔπρεπε νὰ ἱκανοποιήσω τὴν θείαν δικαιοσύνην, τότε δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἐλπίς· ἀλλ'

ὁ Χριστὸς «εἰσήγαγε καλητέραν ἐλπίδα, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐγγίζομεν εἰς τὸν Θεόν.» (Ἑβρ. ζ'. 19.) Ἢ ἐὰν εἶχα νὰ κάμω μὲ ἀδύνατον κτίσμα, ἤθελεν εἶσθαι ὀλίγη ἐλπὶς, διότι πῶς ἤθελεν ἐμπορέσει νὰ ἐγείρῃ τὸ σῶμα τοῦτο ἀπὸ τὴν κόνιν, καὶ νὰ μὲ ὑψώσῃ ὑπεράνω τοῦ Ἡλίου; Ἀλλὰ τί εἶναι τοῦτο εἰς τὴν πανσθενῆ δύναμιν, ἥτις ἔκαμε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἀπὸ τὸ μηδέν; Δὲν ἐμπορεῖ ἡ δύναμις ἐκείνη, ἥτις ἀνέστησε τὸν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν, νὰ ἀναστήσῃ καὶ ἐμέ; καὶ ἐκεῖνος, ὅστις ἐδόξασε τὴν κεφαλὴν, νὰ δοξάσῃ ὡσαύτως καὶ τὰ μέλη; «Ἀναμφιβόλως διὰ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης του, ὁ Θεὸς θέλει ἐκβάλει τοὺς δεσμίους ἀπὸ τὸν λάκκον, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν εἶναι ὕδωρ.» Διὰ τοῦτο ἐγὼ θέλω «ἐπιστρέψει εἰς τὸ ὀχύρωμα ὡς δέσμιος τῆς ἐλπίδος.» (Ζαχ. θ'. 11, 12.)

(4) Θάῤῥος, ἢ τόλμη εἶναι ἄλλη τις πάθησις, ἡ ὁποία πρέπει νὰ γυμνάζηται εἰς τὴν οὐράνιον θεωρίαν. Αὕτη ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀπόφασιν, καὶ παύει εἰς τὴν πρᾶξιν. Ἀφοῦ διεγείρετε τὴν ἀγάπην σας, τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἐλπίδα, προβαίνετε καὶ συλλογίζεσθε οὕτω καθ' ἑαυτοὺς, Θέλει τωόντι κατοικήσει ὁ Θεὸς μὲ τοὺς ἀνθρώπους; καὶ ὑπάρχει τοιαύτη δόξα, τὴν ὁποίαν ἐμπορεῖ τις νὰ ἐλπίσῃ νὰ ἀποκτήσῃ; Διατί δὲν κρατῶ λοιπὸν αὐτήν; Ποῦ εἶναι ἡ ἱλαρὰ ἰσχὺς τοῦ πνεύματός μου; Διατί δὲν ἀναζώνω τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας μου; (Ά. Πέτρ. ά. 13.) Διατί δὲν προσβάλλω πανταχόθεν τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ γενναίως δὲν διασπῶ πᾶσαν ἀντίστασιν; Τί θέλει μὲ σταματήσει, ἢ μὲ δειλιάσει; Εἶναι μετ' ἐμοῦ, ἢ κατ' ἐμοῦ ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἔργον; Θέλει ὁ Χριστὸς μὲ παρασταθῆ, ἢ ὄχι; Ἐὰν ὁ Θεὸς καὶ ὁ Χριστὸς ἦναι ὑπὲρ ἐμοῦ, τίς θέλει εἶσθαι ἐναντίος μου; (Ῥωμ. ή. 31.) Εἰς τὸ ἔργον τῆς ἁμαρτίας, σχεδὸν ὅλα τὰ πράγματα εἶναι ἕτοιμα νὰ μᾶς

βοηθήσωσι, καὶ μόνος ὁ Θεὸς καὶ οἱ δοῦλοί του εἶναι ἐναντίον μας, πόσον ὅμως κακῶς ἀποβαίνει τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὰς χεῖράς μας! ἀλλ' εἰς τὸν δρόμον μου πρὸς τὸν οὐρανὸν, σχεδὸν ὅλα τὰ πράγματα εἶναι ἐναντίον μου, ἀλλὰ ὁ Θεὸς εἶναι ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο πόσον εὐτυχῶς ἀποβαίνει τὸ ἔργον! Ἀρχίζω τὸ ἔργον τοῦτο, πεποιθὼς εἰς τὴν ἰδίαν μου δύναμιν, ἢ μᾶλλον εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μου; Καὶ δὲν ἐμπορῶ νὰ κάμω ὅλα δι αὐτοῦ, ὅστις μὲ ἐνδυναμόνει; (Φιλιπ. δ'. 13.) Κατετροπώθη ποτὲ αὐτὸς ἀπὸ κἀνένα ἐχθρόν; Προσεβλήθη μὲν ἀληθῶς, ἀλλ' ἐνικήθη ποτέ; Διατί λοιπὸν ἡ σάρξ μου μὲ ἀποτρέπει μὲ τὰς δυσκολίας τοῦ ἔργου; Εἶναι κἀνὲν δύσκολον εἰς τὴν Παντοδυναμίαν; Δὲν ἐμπορεῖ θαῤῥαλέως ὁ Πέτρος νὰ περιπατῇ ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, ἐὰν ὁ Χριστὸς δώσῃ τὴν διαταγήν; Ἐὰν ἀρχίσῃ νὰ βυθίζηταί, τοῦτο ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ Χριστοῦ προέρχεται, ἢ ἀπὸ τὴν ὀλιγότητα τῆς πίστεώς του; Δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ βληθῶ εἰς τὴν κόλασιν, ἐὰν αἱ ἀπειλαὶ τῶν ἀνθρώπων δύνανται νὰ μὲ ὠθῶσιν ἐκεῖ; Δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ἀποκλεισθῶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, ἐὰν φοβηθῶ ἀπὸ τὸ ὄνειδος τῶν γλωσσῶν, ὥστε νὰ φύγω ἐκεῖθεν; Πῶς; ἐὰν πατὴρ, ἢ μήτηρ, ἢ ἀνὴρ, ἡ γυνὴ, ἢ ὁ στενώτατος φίλος, τὸν ὁποῖον ἔχω εἰς τὸν κόσμον, ἐὰν δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν οὗτοι φίλοι, ἤθελον νὰ μὲ σύρωσιν εἰς τὴν κόλασιν, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀφήσω ὅλα, τὰ ὁποῖα ἤθελον μὲ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Χριστόν; Ἡ φιλία των θέλει ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν ἔχθραν τοῦ Θεοῦ; ἢ θέλει εἶσθαι παρηγορία τις εἰς τὴν καταδεδικασμένην μου ψυχήν; Θέλω ὑποκλίνει εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ μόνον σκληρύνει τὸν ἑαυτόν μου ἐναντίον τοῦ Κυρίου; Ἂς μὲ παρακαλῶσι γονυπετεῖς, ἐγὼ δὲν θέλω καταδεχθῇ νὰ σταθῶ νὰ τοὺς ἰδῶ, θέλω κλείσει τὰ ὠτία μου εἰς τὰς φωνάς

των· ἂς κολακεύωσιν, ἢ ἀπειλῶσιν, ἂς σύρωσιν ἔξω τὰς γλώσσας των, καὶ τὰ σπαθία των ἐναντίον μου, ἐγὼ εἶμαι ἀποφασισμένος μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Χριςοῦ, νὰ διαπεράσω καὶ νὰ θεωρῶ αὐτοὺς ὡς κόνιν. Ἐὰν ζητῶσι νὰ μὲ δελεάσωσι μὲ ἀξίας, μάλιςα μὲ τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου, δὲν θέλω ἀποβλέπει εἰς αὐτὰ περισσότερον παρ' ὅσον εἰς τὴν κόπρον τῆς γῆς. Ὦ μακαρία ἀνάπαυσις! ὢ ἔνδοξος κατάστασις! Ποῖος ἤθελε σὲ πωλήσει διὶ ὄνειρα καὶ σκιάς; Ποῖος ἤθελε δελεασθῆ, ἢ φοβηθῆ διὰ νὰ σὲ ἀπωλέσῃ; Ποῖος δὲν ἤθελεν ἀγωνισθῆ καὶ πολεμήσει καὶ ἀγρυπνήσει καὶ τρέξει μὲ βίαν καὶ μέχρι τῆς τελευταίας ἀναπνοῆς, διὰ νὰ σὲ ἀπολαύσῃ; Βέβαια κἀνεὶς ἄλλος, εἰμὴ ἐκεῖνος, ὅςις δὲν σὲ γνωρίζει καὶ δὲν πιςεύει τὴν δόξαν σου.

(5) Ἡ τελευταία πάθησις, ἡ ὁποία πρέπει νὰ γυμνάζηται εἰς τὴν οὐράνιον θεωρίαν, εἶναι ἡ χαρά. Ἀγάπη, ἐπιθυμία, ἐλπὶς καὶ θάῤῥος, ὅλα τείνουσιν εἰς τὸ νὰ διεγείρωσι τὴν χαράν μας. Τοῦτο τόσον εἶναι ἐκ φύσεως ἐπιθυμητὸν εἰς κάθε ἄνθρωπον, καὶ τόσον οὐσιωδῶς ἀναγκαῖον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν μας, ὥστε ἐλπίζω νὰ μὴ ἔχω ἀνάγκην νὰ εἰπῶ πολλὰ διὰ νὰ σὲ καταπείσω περὶ πράγματος, τὸ ὁποῖον ἤθελε καταστήσει τὴν ζωήν σου εὐάρεστον. Ὑποθέτων σε λοιπὸν ἤδη καταπεπεισμένον, ὅτι αἱ ἡδοναὶ τῆς σαρκὸς εἶναι κτηνώδεις καὶ φθαρταὶ, καὶ ὅτι ἡ σταθερά σας καὶ διαμένουσα χαρὰ πρέπει νὰ προέρχηται ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, ἀντὶ νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς τὸ νὰ σὲ καταπείσω, θέλω προβῆ εἰς τὸ νὰ σὲ ὁδηγήσω. Ἐὰν, Ἀναγνῶστα, ἐξετέλεσας καλῶς τὸ πρότερον ἔργον, ἔφθασας εἰς τὸ νὰ ἰδῇς τὴν ἀνάπαυσίν σου, πιστεύεις τὴν ἀλήθειαν αὐτῆς, εἶσαι πληροφορημένος περὶ τῶν πλεονεκτημάτων της, ἐθέλχθης ἀπ' αὐτὴν, τότε τὴν ἐπιποθεῖς, τὴν ἐλπίζεις, καὶ ἀπεφάσισας νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃς διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσῃς. Ἀλλ' ὑπάρχει εἰς τοῦτο ἀφορμή τις χαρᾶς· ἡμεῖς

ἡδυνόμεθα εἰς τὸ καλὸν, τὸ ὁποῖον κατέχομεν· παρὸν ἀγαθὸν εἶναι ὅ,τι εἶναι ἀντικείμενον χαρᾶς· καὶ σὺ θέλεις εἰπεῖ, Φεῦ, ἀκόμη εἶμαι χωρὶς αὐτό! Ἀλλὰ συλλογίσου καθ' ἑαυτὸν ὀλίγον τι περαιτέρω. Εἶναι μηδὲν τὸ νὰ ἔχῃ τις ἐγγράφως δῶρον ἀπὸ τὸν Θεόν; Αἱ ἀλάνθαστοι ὑποσχέσεις του δὲν εἶναι αἰτία χαρᾶς; Μηδὲν εἶναι τὸ νὰ ζῇ τις καθημερινῶς περιμένων νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν; Ἡ βεβαιότης μου τοῦ νὰ δοξασθῶ μετὰ ταῦτα, δὲν εἶναι ἱκανὴ αἰτία δι' ἀνέκφραστον χαράν; Δὲν εἶναι εὐχαρίστησις εἰς τὸν κληρονόμον βασιλείας τινὸς νὰ συλλογίζηται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐντὸς ὀλίγου θέλει ἀποκτήσει, ἂν καὶ κατὰ τὸ παρὸν ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ δοῦλον; Δὲν ἔχομεν καὶ διαταγὴν καὶ παράδειγμα νὰ «καυχώμεθα εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ;» (Ῥωμ. έ. 2. ιβ΄. 12.)

Ἐδῶ λοιπὸν, Ἀναγνῶστα, ἀνάβίβασε τὴν καρδίαν σου πάλιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑψηλοτάτου ὄρους, δεῖξέ την τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν δόξαν αὐτῆς, καὶ εἰπὲ πρὸς αὐτὴν, Ὅλα ταῦτα ὁ Κύριός σου θέλει δώσει εἰς σὲ, ὅστις ἐπίστευσας εἰς αὐτὸν, καὶ ἐστάθης προσκυνητής του. «Ὁ Πατὴρ ηὐδόκησε νὰ σὲ δώσῃ τὴν βασιλείαν.» (Λουκ. ιβ΄. 32.) Βλέπεις τὴν ἐκπληκτικὴν ταύτην δόξαν, ἥτις εἶναι ὑπεράνω σου; Ὅλα ταῦτα εἶναι ἰδική σου κληρονομία. Ὁ στέφανος οὗτος εἶναι ἰδικός σου, αἱ ἡδοναὶ αὗται, ἰδικαί σου, αὐτὴ ἡ συντροφία, ὁ ὡραῖος οὗτος τόπος ὅλα εἶναι ἰδικά σου, διότι σὺ εἶσαι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι ἰδικός σου. Ὅταν ἑνωθῇς μὲ αὐτὸν, θέλεις λάβει ὅλα ταῦτα ὁμοῦ μὲ αὐτόν. Οὕτω μετάθες τὴν καρδίαν σου εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, δεῖξέ την τοὺς τερπνοὺς λόφους καὶ τὰς καρποφόρους κοιλάδας, δεῖξέ την τοὺς βότρεις, τοὺς ὁποίους ἐσύναξας, διὰ νὰ τὴν πληροφορήσῃς ὅτι εἶναι μα-

καρία γῆ, ῥέουσα καλήτερα ἀπὸ γάλα καὶ μέλι. Ἔμβα εἰς τὰς πύλας τῆς ἁγίας πόλεως, περιπάτει τὰς ὁδοὺς « τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ, κύκλωσε τριγύρω τὴν Σιὼν, καὶ περίελθε αὐτὴν, ἀρίθμησε τοὺς πύργους της, βάλε τὴν προσοχήν σου εἰς τὰ περιτειχίσματά της, περιεργάσου τὰ παλάτιά της, διὰ νὰ τὰ διηγῆσαι » εἰς τὴν ψυχήν σου. (Ψαλμ. μή. 12, 13.) Δὲν ἔχει αὕτη « τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, » καὶ « ὁ Φωστήρ της δὲν εἶναι ὅμοιος μὲ λίθον πολύτιμον, ὡς λίθον ἴασπιν κρυσταλλοειδῆ; » Ἰδὲ τὰ δώδεκα θεμέλια τῶν τειχῶν της, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων τοῦ Ἀρνίου. Καὶ ἡ οἰκοδόμησις τοῦ τείχους της, εἶναι ἀπὸ ἴασπιν, καὶ ἡ πόλις εἶναι ἀπὸ χρυσίον καθαρὸν, ὅμοιον μὲ ὕαλον καθαρόν. Καὶ τὰ θεμέλια τοῦ τείχους τῆς πόλεως εἶναι ἀπὸ κάθε λίθον πολύτιμον, ἐστολισμένα, καὶ αἱ δώδεκα πύλαι εἶναι δώδεκα μαργαρίται, καὶ κάθε μία τῶν Πυλῶν εἶναι ἀπὸ ἕνα μαργαρίτην, καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως εἶναι χρυσίον καθαρὸν ὡς ὕαλος διαφανὴς, καὶ ναὸν δὲν εἶδα εἰς αὐτὴν, διότι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ εἶναι ναός της, καὶ τὸ Ἀρνίον. Καὶ ἡ πόλις δὲν χρειάζεται τὸν Ἥλιον, οὐδὲ τὴν Σελήνην, διὰ νὰ φέγγωσιν εἰς αὐτήν· διότι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτὴν καὶ ὁ λύχνος της εἶναι τὸ Ἀρνίον. Καὶ τὰ ἔθνη ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι σώζονται, θέλουσι περιπατήσει εἰς τὸ φῶς της· οὗτοι οἱ λόγοι εἶναι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί· καὶ Κύριος ὁ Θεὸς τῶν ἁγίων Προφητῶν ἀπέστειλε τὸν ἄγγελόν του, » καὶ τὸν ἴδιόν του Υἱὸν, « νὰ δείξῃ εἰς τοὺς δούλους του ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι χρεία νὰ γίνωσι ταχέως. » (Ἀποκάλ. κά. 11, 24. κβ΄. 6.) Λέγε, τώρα, εἰς ὅλα ταῦτα, « Αὕτη εἶναι ἡ ἀνάπαυσίς σου, ψυχή μου, καὶ αὕτη πρέπει νὰ ἦναι ἡ ὁδὸς εἰς τὴν αἰώνιόν σου κατοικίαν· ἂς εὐφραίνωνται ὅλοι οἱ υἱοὶ τῆς Σιών· ἂς χαί-

ρωσιν αἱ θυγατέρες τῆς Ἱερουσαλὴμ, διότι μέγας εἶναι ὁ Κύριος καὶ ἐπαινετὸς σφόδρα εἰς τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, εἰς τὸ ὄρος τῆς ἁγιότητός του· ὡραῖον κατὰ τὴν θέσιν, χαρὰ ὅλης τῆς γῆς εἶναι τὸ ὄρος Σιών· ὁ Θεὸς εἰς τὰ παλάτιά της γνωρίζεται ὡς ὑψηλὸν καταφύγιον. » (Ψαλμ. μή. 11. 1-3.)

Ἀκόμη προχωρεῖ· ἡ ψυχὴ, ἥτις ἀγαπᾷ, ἀναβαίνει συχνὰ, καὶ διατρέχει οἰκείως τὰς ὁδοὺς τῆς οὐρανίου Ἱερουσαλὴμ, ἐπισκεπτομένη τοὺς Πατριάρχας καὶ τοὺς Προφήτας, χαιρετῶσα τοὺς Ἀποστόλους, καὶ θαυμάζουσα τὰ στίφη τῶν μαρτύρων· τοιουτοτρόπως ὁδήγει τὴν καρδίαν σου, ὡς ἀπὸ δρόμου εἰς δρόμον, φέρε την εἰς τὸ παλάτιον τοῦ μεγάλου Βασιλέως, φέρε την τρόπον τινὰ ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον. Λέγε πρὸς αὐτὴν, Ἐδῶ πρέπει νὰ κατοικῶ, ἐδῶ πρέπει νὰ ζῶ, ἐδῶ πρέπει νὰ δοξολογῶ, ἐδῶ πρέπει νὰ ἀγαπῶ καὶ νὰ ἀγαπῶμαι. Ἐντὸς ὀλίγου πρέπει νὰ ἦμαι εἷς τοῦ οὐρανίου τούτου χοροῦ, καὶ ειδημονέστερος τῆς οὐρανίου ἁρμονίας. Μεταξὺ τοῦ μακαρίου τούτου χοροῦ πρέπει νὰ ἔχω τὴν θέσιν μου, ἡ φωνή μου πρέπει νὰ ἑνωθῇ διὰ νὰ γίνῃ ἐντελὴς ἡ μελῳδία. Τὰ δάκρυά μου τότε θέλουσιν ἐξαλειφθῇ, οἱ στεναγμοί μου θέλουσι μεταβληθῇ εἰς ἄλλον ἦχον, ἡ ἐκ πηλοῦ καλύβη μου θέλει μεταβληθῇ εἰς τὸ παλάτιον τοῦτο, τὰ ῥάκη τῆς φυλακῆς μου, εἰς τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἐνδύματα, καὶ ἡ ῥυπαρὰ σάρξ μου ἀποβληθῇ, καὶ ἀντ' αὐτῆς κατασταθῇ, ὡς ὁ ἥλιος λαμπρὸν πνευματικὸν σῶμα· διότι τὰ πρῶτα παρῆλθον. (Ἀποκάλ. κά. 11.) « Ἔνδοξα πράγματα ἐλαλήθησαν διὰ σὲ, πόλις τοῦ Θεοῦ. » (Ψαλμ. πζ'. 3.) Ὅταν κυττάζω τὸν λαμπρὸν τοῦτον τόπον, ὁποῖος κοπρὼν καὶ εἱρκτὴ μὲ φαίνεται ἡ γῆ! ὁποία διαφορὰ μεταξὺ ἀνθρώπου ἀδυνάτου, πονοῦντος, στενάζοντος, ἀποθνήσκοντος, σηπομένου εἰς τὸν τάφον, καὶ ἑνὸς τῶν τροπαιούχων καὶ λαμπόντων

ἁγίων! Ἐδῶ θέλω «πίνει ἀπὸ τὸν χείμαρρον τῆς τρυφῆς, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ.» (Ψαλμ. λϛ΄. 8.) Πρέπει ὁ Ἰσραὴλ ὑπὸ τὴν δουλείαν τοῦ νόμου «νὰ δουλεύῃ τὸν Κύριον μὲ εὐφροσύνην καὶ μὲ χαρὰν τῆς καρδίας διὰ τὴν ἀφθονίαν ὅλων τῶν ἀγαθῶν;» (Δευτερ. κή. 47.) Βεβαίως λοιπὸν θέλω δουλεύει αὐτὸν μὲ εὐφροσύνην καὶ μὲ χαρὰν καρδίας, διὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς δόξης. Οἱ καταδιωκόμενοι ἅγιοι «ἐδέχοντο μετὰ χαρᾶς τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων των·» (Ἑβρ. ιϛ΄. 34.) καὶ δὲν θέλω ἐγὼ δεχθῆ μὲ χαρὰν τοιαύτην πλήρη ἀντικατάστασιν ὅλων μου τῶν ζημιῶν; «Ἦτο χαρᾶς ἡμέραι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεπαύθησαν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς των,» διότι «ἐτράπη εἰς αὐτοὺς ἀπὸ λύπην εἰς χαρὰν, καὶ ἀπὸ πάθος εἰς ἡμέραν ἀγαθήν.» (Ἐσθ. θ΄. 22.) Τί ἡμέρα λοιπὸν θέλει εἶσθαι εἰς τὴν ψυχήν μου, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ ἀλλαγὴ θέλει εἶσθαι ὑπερμέτρως μεγαλητέρα! Ὅτε οἱ Σοφοὶ εἶδον τὸν ἀστέρα, ὅστις ὡδήγει εἰς τὸν Χριστὸν, «ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.» (Ματθ. β΄. 9, 10.) Ἀλλ' ἐγὼ ἐντὸς ὀλίγου θέλω ἰδεῖ ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ὁ ἴδιος «ὁ Ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς καὶ ὁ ὀρθρινός.» (Ἀποκάλ. κβ΄. 16.) Ἐὰν οἱ μαθηταὶ ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὸν τάφον μὲ μεγάλην χαρὰν, ὅτε μόνον ἤκουσαν ὅτι ὁ Κύριός των ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, (Ματθ. κή. 7, 8.) ὁποία θέλει εἶσθαι ἡ ἰδική μου χαρὰ, ὅταν ἰδῶ αὐτὸν βασιλεύοντα ἐν δόξῃ, καὶ τὸν ἑαυτόν μου ὑψωμένον εἰς μακαρίαν μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν! Τότε τωόντι «θέλω ἔχει ὡραιότητα ἀντὶ τῆς στάκτης, ἔλαιον εὐφροσύνης ἀντὶ τοῦ πένθους, στολὴν αἰνέσεως ἀντὶ τοῦ πνεύματος τῆς ἀμηχανίας, καὶ ἡ Σιὼν θέλει κατασταθῆ αἰώνιον ἀγαλλίαμα, εὐφροσύνη πολλῶν γενεῶν.» (Ἡσαΐ. ξά. 3. ξ΄. 15.) Διατί λοιπὸν δὲν ἐγείρομαι ἀπὸ τὴν κόνιν, καὶ δὲν παύω τὰ παρα-

πονά μου; Διατί δὲν καταπατῶ τὰς ματαίας ἡδονὰς, δὲν τρέφομαι μὲ τὴν θεωρίαν τῶν ἡδονῶν τῆς δόξης; Διατί ἡ ζωή μου δὲν εἶναι διηνεκὴς χαρὰ, καὶ ὀσμὴ τοῦ οὐρανοῦ παντοτεινὰ εἰς τὸ πνεῦμά μου;

Ἂς κάμω ἐνταῦθα τὴν παρατήρησιν ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξασκῇς τὰς παθήσεις ταύτας, εἴτε ἀκριβῶς κατὰ ταύτην τὴν τάξιν, ἢ ὅλας συγχρόνως. Ἐνίοτε μία τῶν παθήσεων τούτων, δύναται νὰ ἔχῃ χρείαν μεγαλητέρου ἐρεθισμοῦ· ἢ νὰ ἦναι ζωηροτέρα τῶν λοιπῶν, ἢ, ἐὰν ὁ καιρός σου ἦναι ὀλίγος, ἡ μία δύναται νὰ ἐξασκῆται τὴν μίαν ἡμέραν, καὶ ἡ ἄλλη τὴν ἀκόλουθον, ὅλα δὲ ταῦτα πρέπει νὰ ἀφεθῶσιν εἰς τὴν διάκρισίν σου νὰ τὰ ἀποφασίσῃ. Ἔχεις ὡσαύτως εὐκαιρίαν, ἐὰν ἔχῃς διάθεσιν νὰ τὴν μεταχειρίζησαι, νὰ ἐξασκῇς παθήσεις ἐναντίας τούτων, καὶ πλέον συνθέτους ὡς τὸ μῖσος κατὰ τῆς ἁμαρτίας, ἡ ὁποία ἤθελε στερήσει τὴν ψυχήν σου τούτων τῶν ἀθανάτων ἡδονῶν, εὐσεβῆ φόβον μήπως καταχρασθῇς τὰ ἐλέη σου, εὐσεβῆ συστολὴν καὶ λύπην, διότι κατεχράσθης αὐτὰ, ἀνυπόκριτον μετάνοιαν, κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου ἀγανάκτησιν, ζηλοτυπίαν διὰ τὴν καρδίαν σου, καὶ ἔλεος δι' ἐκείνους, οἵτινες κινδυνεύουσι νὰ χάσωσι τὰς ἀθανάτους ἐκείνας χαράς.

Τρίτον. Πρέπει ὡσαύτως νὰ παρατηρήσωμεν πῶς ὠφελεῖται ἡ οὐράνιος θεωρία, διὰ τῆς μονολογίας καὶ τῆς προσευχῆς. Ἂν καὶ ἡ σκέψις ἦναι τὸ πρῶτον ὄργανον εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ἀφ' ἑαυτῆς ὅμως δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ κινῇ τόσον τὴν καρδίαν. Εἰς τοῦτο ἡ σκέψις εἶναι ὡς τὸ κήρυγμα, εἰς τὸ ὁποῖον, μόνη ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀληθείας καὶ τῶν χρεῶν, σπανίως προξενεῖ ἀποτέλεσμα τοσοῦτον, ὅσον ἡ ζωηρὰ ἐφαρμογὴ αὐτῶν εἰς τὴν συνείδησιν· καὶ μάλιστα ὅταν ζητῆται ἡ θεία εὐλογία διὰ νὰ συνοδεύῃ τοιαύτην ἐφαρμογήν.

(1) Διὰ τῆς μονολογίας, ἢ διὰ τῆς καθ' ἑαυτὸν ἐξετάσεως τοῦ ἑαυτοῦ σου, πρέπει εἰς τὴν μελέτην σου νὰ ταχύνῃς τὴν ἰδίαν σου καρδίαν. Ἔμβα εἰς σπουδαίαν μετ' αὐτῆς συζήτησιν. Ὁμίλει πρὸς αὐτὴν μὲ τὴν πλέον κινητικὴν καὶ περιπαθῆ γλῶσσαν, καὶ ἀνάγκαζέ την μὲ τὰ πλέον ἰσχυρὰ καὶ σφοδρὰ ἐπιχειρήματα. Τοῦτο ἔπραξαν ὅλων τῶν αἰώνων οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ· οὕτως εἶπεν ὁ Δαβίδ, «Διατί εἶσαι περίλυπος ψυχή μου, καὶ διατί ταράττεσαι ἐντός μου; Ἔλπισε εἰς τὸν Θεὸν, διότι ἀκόμη θέλω τὸν ἐπαινεῖ, αὐτὸς εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ Θεός μου.» (Ψαλμ. μβ'. 11.) Καὶ πάλιν· «Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ· εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον καὶ μὴ λησμονῇς ὅλας τὰς εὐεργεσίας του.» (Ψαλμ. ργ'. 1—5.) Ἡ μονολογία αὕτη πρέπει νὰ γίνηται συμφώνως μὲ τὰς διαφόρους παθήσεις τῆς ψυχῆς, καὶ συμφώνως μὲ τὰς διαφόρους αὐτῆς ἀνάγκας. Ἡ μονολογία εἶναι κήρυγμα εἰς ἑαυτόν· διότι, καθὼς πᾶς καλὸς κύριος, ἢ πατὴρ οἰκογενείας εἶναι καλὸς Ἱεροκήρυξ εἰς τὴν οἰκογένειάν του, οὕτω πᾶς καλὸς Χριστιανὸς εἶναι καλὸς Ἱεροκήρυξ εἰς τὴν ἰδίαν του ψυχήν. Ὁποίαν λοιπὸν μέθοδον Ἱεροκήρυξ τις πρέπει νὰ μεταχειρίζηται εἰς τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους κήρυγμά του, τὴν αὐτὴν πᾶς Χριστιανὸς πρέπει νὰ μεταχειρίζηται ὁμιλῶν εἰς τὸν ἑαυτόν του. Παρατήρει τὴν ὕλην καὶ τὸν τρόπον τοῦ ἱερέως, ὅστις περισσότερον κινεῖ τὴν καρδίαν· ἂς γίνεται οὗτος τύπος τῆς μιμήσεώς σου, καὶ ὁποῖον τρόπον μεταχειρίζεται διὰ τὰς καρδίας τοῦ λαοῦ του, τὸν αὐτὸν καὶ σὺ μεταχειρίζου, διὰ τὴν καρδίαν σου. Τοῦτο κάμνε εἰς τὴν οὐράνιόν σου θεωρίαν· ἐξήγει εἰς τὸν ἑαυτόν σου τὰ πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μελετᾷς, στήριξε τὴν εἰς αὐτὰ πίστιν σου διὰ τῆς Γραφῆς,

καὶ τότε ἐφάρμοζέ τα εἰς τὸν ἑαυτόν σου κατὰ τὴν φύσιν των καὶ τὴν ἰδικήν σου ἀνάγκην. Δὲν πρέπει νὰ ἀντιστέκησαι εἰς τοῦτο ἐπὶ λόγῳ τῆς ἰδίας σου ἀνικανότητος. Δὲν προστάζει ὁ Θεὸς « νὰ διδάσκῃς τὰς Γραφὰς ἐπιμελῶς εἰς τὰ τέκνα σου καὶ νὰ ὁμιλῇς περὶ αὐτῶν, καθήμενος εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ περιπατῶν εἰς τὸν δρόμον, καὶ πλαγιάζων, καὶ σηκονόμενος; » (Δευτερ. ϛ'. 7.) Καὶ ἐὰν πρέπῃ νὰ ἔχῃς ἱκανότητα τινὰ νὰ διδάσκῃς τὰ τέκνα σου, πολὺ περισσότερον νὰ διδάσκῃς τὸν ἑαυτόν σου· καὶ ἐὰν ἐμπορῇς νὰ ὁμιλῇς περὶ τῶν Θείων πραγμάτων εἰς τοὺς ἄλλους, διατί ὄχι ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν ἰδίαν σου καρδίαν;

(2) Ἡ οὐράνιος θεωρία λαμβάνει ὡσαύτως ὠφέλειαν ἀπὸ τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ συνομιλίαν εἰς τὴν προσευχήν, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν μεθ' ἑαυτῶν συνομιλίαν εἰς τὴν μονολογίαν. Ἡ κατὰ συγκυρίαν προσευχὴ καταλληλότατα ἐμπορεῖ νὰ ἑνωθῇ μὲ τὴν μελέτην ὡς μέρος τοῦ χρέους. Πόσον συχνὰ εὑρίσκομεν τὸν Δαβὶδ εἰς τὸν αὐτὸν Ψαλμὸν, ποτὲ μὲν ἀποτεινόμενον πρὸς ἑαυτὸν, ποτὲ δὲ πρὸς τὸν Θεόν. Ὁ Ἀπόστολος μᾶς προστάζει « νὰ λαλῶμεν εἰς ἑαυτοὺς μὲ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ ᾠδὰς πνευματικάς. » (Ἐφεσ. έ. 19.) Καὶ ἀναμφιβόλως δυνάμεθα νὰ λαλῶμεν μὲ τὸν Θεὸν διὰ τούτων. Τοῦτο διατηρεῖ τὴν ψυχὴν εὐαίσθητον εἰς τὴν θείαν παρουσίαν, καὶ τείνει μεγάλως εἰς τὸ νὰ ταχύνῃ καὶ νὰ ὑψόνῃ αὐτήν. Καθὼς ὁ Θεὸς εἶναι τὸ ὕψιστον ἀντικείμενον τῶν συλλογισμῶν μας, τοιουτοτρόπως τὸ νὰ θεωρῶμεν αὐτὸν, νὰ ὁμιλῶμεν μετ' αὐτοῦ, καὶ νὰ τὸν παρακαλῶμεν ἀνυψόνει περισσότερον τὴν ψυχὴν, καὶ διεγείρει τὰς παθήσεις, παρ' ἄλλο τι μέρος τῆς μελέτης. Ἂν καὶ δὲν κινῆται ἡ ψυχή μας, ἐνῷ συζητοῦμεν μὲ τὸν ἑαυτόν μας περὶ τῆς καταστάσεώς μας, ὅταν ὅμως στρέφωμεν τὴν ὁμιλίαν μας πρὸς τὸν Θεὸν, δύναται

τοῦτο νὰ διεγείρῃ εἰς ἡμᾶς μέγα σέβας· καὶ ἡ ἁγιωσύνη καὶ μεγαλοπρέπεια ἐκείνου, μετὰ τοῦ ὁποίου συνομιλοῦμεν, δύναται νὰ κάμῃ καὶ τὴν ὕλην καὶ τοὺς λόγους νὰ εἰσχωρήσωσι βαθύτατα εἰς τὴν ψυχήν. Οὕτω τὸ νὰ ἑνόνωμεν εἰς τὰς μελέτας μας τὴν μονολογίαν καὶ τὴν προσευχὴν, ποτὲ μὲν ὁμιλοῦντες μὲ τὰς ἰδίας μας καρδίας, ποτὲ δὲ μὲ τὸν Θεὸν, εἶναι, στοχάζομαι, ἡ ὑψηλοτάτη βαθμὶς, εἰς τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ἀναβῶμεν εἰς τὸ οὐράνιον τοῦτο ἔργον. Οὔτε πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ὅτι θέλει εἶσθαι καλὸν νὰ ἐνασχολώμεθα εἰς μόνην τὴν προσευχὴν, καὶ νὰ ἀφήσωμεν τὴν μελέτην, διότι ταῦτα εἶναι χωριστὰ χρέη, καὶ πρέπει ἀμφότερα νὰ ἐκτελῶνται. Ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ ἑνὸς, ὡς καὶ τοῦ ἄλλου, καὶ διὰ τοῦτο θέλομεν ἀδικήσει τὸν ἑαυτόν μας, ἐὰν ἀμελῶμεν τοῦ ἑνὸς, ἢ τοῦ ἄλλου. Ἔτι πλέον ἡ ἀνάμιξις τούτων, ὡς ἡ μουσικὴ, θέλει εἶσθαι πλέον θελκτικὴ, ἐπειδὴ τὸ ἓν συντείνει εἰς τὸ νὰ ἐμψυχόνῃ τὸ ἄλλο. Καὶ ἡ μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ μας συνομιλία εἰς τὴν μελέτην, πρέπει νὰ προηγῆται τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ συνομιλίας εἰς τὴν προσευχήν. Δι' ἔλλειψιν τῆς ἀπαιτουμένης ταύτης τάξεως, οἱ ἄνθρωποι ὁμιλοῦσι πρὸς τὸν Θεὸν μὲ πολὺ ὀλιγώτερον σέβας καὶ ἀγάπην παρ' ὅσον πρὸς ἕνα ἄγγελον, ἐὰν ἤθελεν ἐμφανισθῇ εἰς αὐτοὺς, ἢ πρὸς ἕνα κριτὴν, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ὁμιλήσωσιν ὑπὲρ τῆς ζωῆς των. Τὸ νὰ ὁμιλῶμεν μὲ τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν προσευχὴν, εἶναι χρέος βαρύτερον ἀφ' ὅ,τι οἱ πλεῖστοι στοχάζονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Ἡ οὐράνιος θεωρία βοηθουμένη ἀπὸ αἰσθητὰ ἀντικείμενα καὶ προφυλαττομένη ἀπὸ ἀπάτην τῆς καρδίας.

Τὸ δυσκολώτερον μέρος τῆς οὐρανίου θεωρίας εἶναι, ἡ διατήρησις ζωηρᾶς αἰσθήσεως τῶν οὐρανίων πραγμάτων εἰς τὰς καρδίας μας. Εἶναι εὐκολώτερον νὰ συλλογιζώμεθα μόνον περὶ τοῦ οὐρανοῦ μίαν ὁλόκληρον ἡμέραν, παρὰ νὰ ἔχωμεν ζωηρότατον αἴσθημα καὶ ἀγάπην εἰς τοὺς συλλογισμοὺς τούτους ἓν τέταρτον τῆς ὥρας. Ἡ πίστις εἶναι ἀτελὴς, διότι ἐν μέρει μόνον ἀνεκαινίσθημεν, καὶ ἔχει ἐναντίον της ὅλον τὸν κόσμον· καὶ οὖσα ὑπερφυσικὴ κινδυνεύει νὰ ὀλιγοστεύσῃ καὶ ν' ἀτονίσῃ ἐὰν συνεχῶς δὲν διεγείρηται. Ἡ αἴσθησις εἶναι ἰσχυρὰ κατὰ τὴν δύναμιν τῆς σαρκὸς, καὶ οὖσα φυσικὴ, διαμένει ἐνόσῳ ἡ φύσις διαμένει. Τὰ ἀντικείμενα τῆς πίστεως εἶναι μακρὰν, ἀλλὰ τὰ τῶν αἰσθήσεων εἶναι πλησίον. Διὰ νὰ δοκιμάζωμεν χαρὰν, πρέπει νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ τὸ νὰ χαίρωμεν δι' ὅ,τι ποτὲ δὲν εἴδαμεν, οὔτε ἐγνώρισε ποτὲ ὁ ἄνθρωπος, εἰμὴ μόνον ἐκ τῆς ὑποσχέσεως τῆς Γραφῆς, δὲν εἶναι τόσον εὔκολον, ὅσον τὸ νὰ χαίρωμεν δι' ὅ,τι βλέπομεν καὶ ἔχομεν. Θέλει εἶσθαι λοιπὸν ἴδιον φρονήσεως νὰ προσκαλέσωμεν τὴν αἴσθησιν πρὸς βοήθειαν τῆς πίστεως. Θέλει εἶσθαι ἔργον καλὸν, ἐὰν ἐμπορέσωμεν νὰ κάμωμεν φίλους, ἀπὸ τούτους τοὺς συνήθεις ἐχθροὺς, καὶ νὰ κάμωμεν ὄργανα νὰ μᾶς ἀνυψώσωσιν εἰς τὸν Θεὸν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα, εἶναι τόσον συχνὰ μέσα τοῦ νὰ μᾶς ἀποσύρωσιν ἀπ' αὐτόν. Διατί ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκεν, εἴτε τὰς αἰσθήσεις, εἴτε τὰ κοινὰ αὐτῶν ἀντικείμενα, ἐὰν δὲν δύνανται νὰ ἦναι χρήσιμα πρὸς

τὸν ἔπαινόν του; Διατί τὸ Ἅγιον Πνεῦμα περιγράφει τὴν δόξαν τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ μὲ ἐκφράσεις, αἵτινες εἶναι εὐάρεσται μάλιστα εἰς τὴν σάρκα; Γίνεται τάχα τοῦτο διὰ νὰ στοχαζώμεθα τὸν οὐρανὸν ἐκ χρυσοῦ καὶ μαργαρίτου κατεσκευασμένον, ἢ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους τρώγοντας καὶ πίνοντας; Ὄχι· ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ ἐννοήσωμεν αὐτὰ ὅσον εἴμεθα ἱκανοί, καὶ νὰ μεταχειριζώμεθα τὰς τροπικὰς ταύτας ἐκφράσεις ὡς κάτοπτρον, εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἰδῶμεν τὰ πράγματα αὐτὰ ἀτελῶς παρουσιαζόμενα, ἑωσοῦ φθάσωμεν εἰς ἄμεσον καὶ ἐντελῆ θεωρίαν αὐτῶν, καὶ ἐκτὸς τοῦ ὅτι θέλει μᾶς διδάξει πῶς ἡ οὐράνιος θεωρία δύναται νὰ βοηθῆται ἀπὸ αἰσθητὰ ἀντικείμενα, τὸ κεφάλαιον τοῦτο θέλει ὡσαύτως μᾶς δείξει πῶς δύναται νὰ προφυλαχθῇ καὶ ἀπὸ τὴν ἀπάτην τῆς καρδίας.

Πρῶτον. Διὰ νὰ βοηθῆται ἡ οὐράνιος θεωρία ἀπὸ αἰσθητὰ ἀντικείμενα, θέλω σὲ συμβουλεύσει μόνον πῶς νὰ μεταχειρίζῃσαι ὑποθέσεις ἰσχυρὰς ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις, καὶ νὰ συγκρίνῃς τὰ αἰσθητὰ πρὸς τὰ τῆς πίστεως πράγματα.

(1) Διὰ νὰ βοηθῇς τὰς παθήσεις σου εἰς τὴν οὐράνιον θεωρίαν, μεταχειρίζου ὅσον τὸ δυνατὸν, ἰσχυρὰς ὑποθέσεις ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις σου. Συλλογίζου περὶ τῆς οὐρανίου χαρᾶς μὲ τὸ θάῤῥος, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ Γραφὴ ἐλάλησε περὶ αὐτῆς. Φέρε τὰς συλλήψεις τοῦ πνεύματός σου εἰς τὰ ὅρια τῶν αἰσθήσεων. Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ χαρὰ αὐξάνουσι διὰ τῆς οἰκειώσεως· ὅταν ἐπιχειρῶμεν νὰ συλλογιζώμεθα περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δόξης, ἄνευ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν παριστάνει αὐτὰ ἡ Γραφὴ, χανόμεθα, καὶ δὲν ἔχομεν τίποτε, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ προσηλώσωμεν τοὺς στοχασμούς μας, βάλλομεν αὐτὰ τόσον μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς, ὥστε οἱ περὶ αὐτῶν συλλογισμοί μας εἶναι παράξενοι, καὶ εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ εἰπῶμεν, ὅτι εἶναι μηδὲν ὡς πρὸς ἡ-

μᾶς, ὅτι εἶναι ὑπὲρ ἡμᾶς. Τὸ νὰ καταλάβωμεν τὸν Θεὸν καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ μόνον ὅτι εἶναι ὑπὲρ τὴν κατάληψίν μας, πολλὰ ὀλίγην ἀγάπην θέλει μᾶς ἐμπνεύσει, ἢ ὅτι εἶναι ὑπεράνω τῆς ἀγάπης μας ὀλίγην χαρὰν θέλει προξενήσει. Διὰ τοῦτο μὴ ἀπομακρύνῃς τὸν Χριστὸν ἀπὸ σὲ περισσότερον, ἀφ' ὅσον αὐτὸς ἐμάκρυνε τὸν ἑαυτόν του, μήπως γίνῃ πάλιν ἡ θεία φύσις ἀπροσέγγιστος. Συλλογίζεσθε περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ὄντος εἰς τὴν δεδοξασμένην φύσιν μας. Συλλογίζεσθε περὶ τῶν δεδοξασμένων ἁγίων, ὡς ἀνθρώπων γενομένων τελείων. Ὑπόθεσε ὅτι εἶσαι σύντροφος τοῦ Ἰωάννου, ἐνῷ ἐθεώρει τὴν νέαν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὅτι ἔβλεπες τοὺς θρόνους, τὸ μεγαλεῖον, τὰ οὐράνια τάγματα, καὶ τὴν λαμπρότητα, τὰ ὁποῖα εἶδεν αὐτός. Ὑπόθεσε τὸν ἑαυτόν σου συνοδοιπόρον του εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν, καὶ ὅτι εἶδες ὅλους τοὺς ἁγίους μὲ τὰ λευκά των φορέματα, μὲ φοίνικας εἰς τὰς χεῖράς των, καὶ ὅτι ἤκουσας τὰς ᾠδὰς τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἀρνίου. Ἐὰν τῳόντι εἶχες ἰδεῖ καὶ ἀκούσει τὰ πράγματα αὐτὰ, εἰς ποίαν ἔκστασιν ἤθελες εἶσθαι! Καὶ ὅσῳ σπουδαιότερον σκέπτεσαι καθ' ἑαυτὸν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, τόσῳ περισσότερον ἡ μελέτη σου θέλει ἀνυψόνει τὴν καρδίαν σου. Παρίστανε ζωηρὰν, ὅσον τὸ δυνατὸν, τὴν εἰκόνα αὐτῶν εἰς τὸν νοῦν σου, ἑωσοῦ δυνηθῇς νὰ εἴπῃς μελετῶν τὴν περιγραφὴν αὐτῶν εἰς τὰς Γραφὰς, « Μὲ φαίνεται ὅτι βλέπω στιγμιαίαν θέαν τῆς δόξης! » Μὲ φαίνεται ὅτι ἀκούω τὰς εὐφημίας τῆς χαρᾶς καὶ τῶν ἐπαίνων, καὶ μάλιστα, ὅτι στέκομαι πλησίον τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Δαβὶδ, τοῦ Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ ἄλλων νικηφόρων ψυχῶν. Μὲ φαίνεται μάλιςα ὅτι βλέπω τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἐμφανιζόμενον εἰς τὰ σύννεφα, καὶ τὸν κόσμον στεκόμενον εἰς τὸ βῆμά του διὰ νὰ ἀκούσωσι τὴν ἀπόφασίν των, καὶ αὐτὸν λέγοντα, Ἔλθε-

τε σεῖς οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου· καὶ ὅτι βλέπω αὐτοὺς πηγαίνοντας εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου των! Καὶ ἡ κατ' ὄναρ παράστασις τούτων τῶν πραγμάτων, μεγάλως ἐνίοτε ἐκίνησε τὴν καρδίαν μου, καὶ δὲν θέλουσι μὲ κινήσει πολὺ περισσότερον αἱ δίκαιαι αὗται ὑποθέσεις; Τί ἤθελα πάθει, ἐὰν εἶχα ἰδεῖ, ὡς ὁ Παῦλος, τὰ ἀνεκλάλητα ἐκεῖνα πράγματα; ἤ, ὡς ὁ Στέφανος τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ τὸν Χριστὸν καθήμενον εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ Θεοῦ; Βεβαίως ἐκείνη ἡ μία θέα ἦτον ἀξία τοῦ νὰ ὑποστῇ ὁ Στέφανος τὸ λιθοβόλημα. Τί; ἐὰν εἶχα ἰδεῖ, ὡς ὁ Μιχαίας, τὸν Κύριον καθήμενον ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον του, καὶ ὅλην τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ ἱσταμένην εἰς τὴν δεξιὰν καὶ εἰς τὴν ἀριστεράν; Τοιαῦτα πράγματα οὗτοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ ἔβλεπον, καὶ ἐγὼ ἐντὸς ὀλίγου θέλω ἰδεῖ πολλὰ περισσότερα, ἀφ' ὅσα ἐκεῖνοι εἶδον ποτέ, ἕωσοῦ ἀπελύθησαν ἀπὸ τὴν σάρκα, καθὼς θέλω ἀπολυθῇ καὶ ἐγώ. Τοιουτοτρόπως βλέπεις πόσον ἐγείρει τὰς παθήσεις μας εἰς τὸ οὐράνιον τοῦτο ἔργον, τὸ νὰ κάμνωμεν ἰσχυρὰς καὶ ἁρμοδίας ὑποθέσεις, ἀπὸ τὰς τοῦ σώματός μας αἰσθήσεις, περὶ τῆς καταστάσεως τῆς μακαριότητος, καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐξέφρασε μὲ γλῶσσαν συγκαταβατικήν.

(2) Τὸ ἄλλο μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ αἰσθήσεις μας δύνανται νὰ προάξωσι τὸ οὐράνιον τοῦτο ἔργον, εἶναι ἡ σύγκρισις τῶν αἰσθητῶν πρὸς τὰ τῆς πίστεως πράγματα· ὡς παραδείγματος χάριν· δύνασθε νὰ παραβάλλητε τὰς ἡδονὰς τῶν σαρκικῶν ἀνθρώπων μὲ τὰς οὐρανίους χαράς. Συλλογίζεσθε καθ' ἑαυτούς. Ὁ ἁμαρτωλὸς αἰσθάνεται ἡδονὴν νὰ κακοποιῇ, καὶ εἰς τὸν εὐσεβῆ δὲν θέλει εἶσθαι τῳόντι ἡδονικὸν νὰ ζῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ; Ἀπολαύει ὁ μέθυσος τοιαύτην ἡδονὴν εἰς τὰ ποτήριά του, ὥστε οἱ φόβοι τῆς κολάσεως

νὰ μὴ τὸν κάμνωσι νὰ τὰ παραιτῇ; Προτιμᾷ ὁ μοιχὸς νὰ χάσῃ τὴν ὑπόληψιν, τὴν κατάστασιν καὶ σωτηρίαν του, παρὰ τὰς κτηνώδεις του ἡδονάς; Ἐὰν ἡ πρὸς τὴν κόλασιν ὁδὸς δύναται νὰ παρέχῃ τοιαύτην ευχαρίστησιν, ὁποῖαι εἶναι λοιπὸν αἱ ἡδοναὶ τῶν ἁγίων εἰς τὸν οὐρανόν! Ἐὰν ὁ φιλάργυρος αἰσθάνηται τόσην μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς τὸν πλοῦτόν του, καὶ ὁ φιλόδοξος εἰς τὰς θέσεις του τὰς μεγάλας, καὶ τὰς ἐντίμους προσηγορίας, ὁποίαν λοιπὸν ἔχουσιν οἱ ἅγιοι εἰς τοὺς αἰωνίους θησαυροὺς, καὶ εἰς τὰς αἰωνίους τιμὰς, ὅπου θέλομεν καθήσει ὑπεράνω τῶν κυριοτήτων καὶ δυνάμεων, καὶ θέλομεν γίνει ἡ ἔνδοξος νύμφη τοῦ Χριστοῦ! Μὲ πόσην ἡδονὴν οἱ φιλήδονοι διώκουσι τὰς διασκεδάσεις των, ἀπὸ τὸ πρωῒ μέχρις ἑσπέρας, ἢ κάθηνται εἰς τὰ χαρτία καὶ τοὺς κύβους, ἡμέραν καὶ νύκτα ὁμοῦ! Ὢ, ποίαν ἡδονὴν θέλομεν αἰσθάνεσθαι, ὅταν ἔλθωμεν εἰς τὴν ἀνάπαυσίν μας, βλέποντες τὸ πρόσωπον τοῦ ζῶντος Θεοῦ, καὶ ὑμνοῦντες αὐτὸν καὶ τὸ Ἀρνίον! Σύγκρινε ὡσαύτως τὰς οὐρανίους ἡδονὰς μὲ τὰς νομίμους καὶ μετρίας ἡδονὰς τῶν αἰσθήσεων. Συλλογίζου καθ' ἑαυτὸν λέγων, Πόσον γλυκεῖα εἶναι ἡ τροφὴ εἰς τὴν γεῦσίν μου ὅταν πεινῶ, μάλιστα ἐὰν ἦναι, ὡς εἶπεν ὁ Ἰσαὰκ, ὁποίαν ἀγαπῶ, ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ὄρεξίς μου κλίνει. Ὁποίαν λοιπὸν ἡδονὴν πρέπει νὰ αἰσθάνηται ἡ ψυχή μου τρεφομένη ἀπὸ τὸν Χριστὸν, τὸν ζῶντα ἄρτον, καὶ τρώγουσα ὁμοῦ μὲ αὐτὸν εἰς τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ τράπεζάν του! Ἓν μαγείρευμα τῆς φακῆς εἶχε τοσαύτην γλυκύτητα εἰς τὸν πεινῶντα Ἡσαῦ, ὥστε νὰ ἀγοράσῃ αὐτὸ μὲ τόσην μεγάλην τιμὴν, τὴν τῶν πρωτοτοκίων του; Πόσον λοιπὸν μεγάλως πρέπει νὰ ἐκτιμῶ ἐγὼ τὴν ἄφθαρτον ταύτην τροφήν; Πόσον εὐάρεσος εἶναι ἡ πόσις εἰς τὴν μεγάλην δίψαν, μόλις δύναται νὰ ἐκφρασθῇ ἱκανῶς καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Σαμ-

ψῶν νὰ ζωογονήσῃ· ὢ πόσον ἡδονικὸν θέλει εἶσθαι εἰς τὴν ψυχήν μου τὸ νὰ πίνῃ ἀπὸ ἐκείνην τὴν πηγὴν τοῦ ζῶντος ὕδατος, τὸ ὁποῖον ὅστις πίῃ δὲν θέλει διψήσει πλέον! Πόσον ἡδονικαὶ εἶναι αἱ εὐάρεστοι ὀσμαὶ εἰς τὴν ὄσφρησιν, ἢ ἡ μουσικὴ εἰς τὸ ὠτίον, ἢ τὰ ὡραῖα θεάματα εἰς τὸν ὀφθαλμόν! Ὁποίαν εὐωδίαν ἔχει λοιπὸν τὸ πολύτιμον μύρον, τὸ χυνόμενον εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ δεδοξασμένου ἡμῶν Σωτῆρος, καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ χυθῇ εἰς τὴν κεφαλὴν ὅλων τῶν ἁγίων του, καὶ θέλει γεμίσει ὅλον τὸν οὐρανὸν μὲ τὴν εὐωδίαν του! Πόσον ἡδονικὴ εἶναι ἡ μελῳδία τῆς οὐρανίου στρατιᾶς! Πόσον εὐχάριστοι θέλουσιν εἶσθαι ἐκεῖναι αἱ ἄνω πραγματικαὶ ὡραιότητες! Πόσον ἔνδοξος ἡ ἀχειροποίητος οἰκοδομὴ, ὁ οἶκος, εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὸς ὁ Θεὸς κατοικεῖ, οἱ περίπατοι καὶ ἡ θέα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ οὐράνιος παράδεισος!

Παράβαλλε ὡσαύτως τὰς ἡδονὰς τοῦ οὐρανοῦ μὲ ἐκείνας, τὰς ὁποίας εὑρίσκομεν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς φύσεως. Αὗται εἶναι πολὺ ἀνώτεραι τῶν ἡδονῶν τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ πόσῳ ἀνώτεραι εἶναι αἱ ἡδοναὶ τοῦ οὐρανοῦ! Συλλογίσου λοιπὸν, δύναται ὁ Ἀρχιμήδης νὰ ἦναι τόσον βεβυθισμένος εἰς τὰς μαθηματικὰς αὐτοῦ ἐρεύνας, ὥστε αἱ ἀπειλαὶ τοῦ θανάτου νὰ μὴ δύνανται νὰ τὸν ἀπασχολήσωσιν, ἀλλὰ νὰ θέλῃ νὰ ἀποθάνῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν θεωριῶν του; Δὲν πρέπει λοιπὸν ἐγὼ πολὺ περισσότερον νὰ ἦμαι βεβυθισμένος εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς αἰωνίου δόξης, καὶ νὰ ἀποθάνω μὲ τὰς θεωρίας ταύτας εἰς τὴν ψυχήν μου; μάλιστα ἐπειδὴ ὁ θάνατός μου θέλει τελειοποιήσει τὰς ἡδονάς μου, ἐνῷ αἱ τοῦ Ἀρχιμήδους ἀποθνήσκουσιν ὁμοῦ μὲ αὐτόν; Ὁποία ἔξοχος ἡδονὴ εἶναι νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὰ κρυπτὰ τῆς φύσεως, καὶ νὰ ἀνευρίσκωμεν τὰ μυστήρια τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, μάλιστα ἐὰν

κάμωμεν καὶ νέαν τινα ἀνακάλυψιν εἰς κἀμμίαν ἐξ αὐτῶν! Ὁποία λοιπὸν ἔξοχος ἡδονὴ εἶναι εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ! Ἐὰν ἡ ὄψις τῆς ἀνθρωπίνης παιδείας ἦναι τόσον ὡραία, ὥστε νὰ κάμνῃ τὰς ἡδονὰς τῶν αἰσθήσεων νὰ φαίνωνται ποταπαὶ καὶ κτηνώδεις, πόσον ὡραία λοιπὸν θέλει εἶσθαι ἡ ὄψις τοῦ Θεοῦ! Ὅταν ἀπαντήσωμεν ἐκλεκτόν τι βιβλίον, πῶς τὸ ἀναγινώσκομεν, ἡμέραν καὶ νύκτα, λησμονοῦντες σχεδὸν τὸ φαγητὸν, τὸ ποτὸν, ἢ τὸν ὕπνον! Ὁποῖαι ἡδοναὶ λοιπὸν εἶναι εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ Θεοῦ, ὅπου θέλομεν γνωρίσει, εἰς μίαν στιγμὴν, ὅλα ὅσα δύνανται νὰ γνωσθῶσι! Σύγκρινε ὡσαύτως τὰς ἄνω ἡδονὰς μὲ τὰς ἡδονὰς τῆς ἠθικότητος καὶ τῶν φυσικῶν παθήσεων. Ὁποίαν ἡδονὴν ᾐσθάνοντο πολλοὶ τῶν ἐναρέτων ἐθνικῶν εἰς τοὺς κανόνας, καὶ τὴν πρᾶξιν τῶν ἠθικῶν χρεῶν, ὥστε νὰ φρονῶσιν ἀγαθὸν ἄνδρα, ἐκεῖνον μόνον, ὅστις, ἕνεκα τοῦ πρὸς τὴν ἀρετὴν ἔρωτός του, καὶ ὄχι ἁπλῶς διὰ φόβον τιμωρίας, ἔπραττε καλῶς! Τοσοῦτο μάλιστα ἐτιμᾶτο ἡ ἠθικὴ αὕτη ἀρετὴ, ὥστε ἐστοχάζοντο ὅτι τὸ ἄκρον τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου συνίστατο εἰς τοῦτο. Συλλογίσου λοιπὸν ὁποία ὑπεροχὴ θέλει εἶσθαι εἰς τὴν οὐράνιόν μας τελειότητα, καὶ εἰς τὴν ἄκτιστον ἐκείνην τελειότητα τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν θέλομεν βλέπει! Ὁποία γλυκύτης εἶναι εἰς τὴν φυσικὴν ἀγάπην, εἴτε πρὸς τὰ τέκνα, ἢ γονεῖς, ἢ συζύγους, ἢ στενοὺς φίλους! Ἔλεγε ὁ Δαβὶδ περὶ τοῦ Ἰωνάθαν, « Ἡ πρὸς ἐμὲ ἀγάπη σου ἦτον ἐξαίσιος, ὑπερέβαινε τὸν ἔρωτα τῶν γυναικῶν; » Εἶχεν ὁ Χριστὸς αὐτὸς ἕνα μαθητὴν, τὸν ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν ἠγάπα, καὶ ὁ ὁποῖος ἦτον συνειθισμένος νὰ ἀναπίπτῃ εἰς τὸ στῆθός του; Ἐὰν λοιπὸν αἱ ἡδοναὶ τῆς στενῆς καὶ ἐγκαρδίου φιλίας ἦναι τόσον μεγάλαι, ὁποίαν ἡδονὴν θέλομεν ἔχει εἰς τὴν φιλίαν τοῦ Ὑψίστου, καὶ εἰς τὴν ἀμοιβαίαν οἰ-

κειότητα μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν τρυφεροτάτην ἀγάπην τῶν ἁγίων; Βεβαίως αὕτη θέλει εἶσθαι στενωτέρα φιλία, καὶ οὗτοι ἀγαπητότεροι καὶ ἐπιθυμητότεροι φίλοι, ἀφ' ὅσους εἶδε ποτὲ ὁ Ἥλιος· καὶ αἱ πρὸς τὸν Πατέρα ἡμῶν καὶ Σωτῆρα παθήσεις μας, καὶ κατ' ἐξοχὴν αἱ αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς, θέλουσιν εἶσθαι τοιαῦται, ὁποίας ποτὲ ἐνταῦθα δὲν ἐγνωρίσαμεν. Ἀφοῦ εἷς Ἄγγελος ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ ἓν στράτευμα, αἱ παθήσεις τῶν πνευμάτων πρέπει ὡσαύτως νὰ ἦναι ἀναλόγως ἰσχυρότεραι, ὥστε τότε θέλομεν ἀγαπᾷ μυριάκις θερμότερον, παρ' ὅ,τι ἐμποροῦμεν τώρα. Καθὼς ὅλαι αἱ ἰδιότητες καὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀκατάληπτα, οὕτω καὶ αὕτη ἡ τῆς ἀγάπης· θέλει μᾶς ἀγαπᾷ ἀπείρως περισσότερον τῆς πλέον τελείας ἡμῶν πρὸς αὐτὸν ἀγάπης. Τί λοιπὸν θέλει εἶσθαι τότε εἰς ταύτην τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην!

Σύγκρινε ὡσαύτως τὰ πλεονεκτήματα τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὰ ἔνδοξα ἐκεῖνα ἔργα τῆς κτίσεως, τὰ ὁποῖα τώρα βλέπουσιν οἱ ὀφθαλμοί μας. Ποία σοφία, δύναμις καὶ ἀγαθότης δηλοῦνται εἰς ταῦτα! Πόσον λάμπει ἡ μεγαλειότης τοῦ Πλάστου εἰς τὴν κατασκευὴν ταύτην τοῦ κόσμου! « Τὰ ἔργα του εἶναι μεγάλα, ἐξηκριβωμένα ἀπὸ ὅλους ἐκείνους, οἵτινες ἠδύνονται εἰς αὐτά. » Ὁποία θεία ἐπιτηδειότης εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν σωμάτων τῶν ἀνθρώπων ἢ τῶν ζώων! Ὁποία ἐξοχότης εἰς πᾶν φυτόν! Ὁποία ὡραιότης εἰς τὰ ἄνθη! Ὁποία ποικιλία καὶ ὠφέλεια εἰς τὰ χόρτα, τὰ φυτὰ, τοὺς καρποὺς, καὶ τὰ ὀρυκτά! Ὁποῖα θαυμάσια περιέχονται εἰς τὴν γῆν, εἰς τοὺς κατοίκους της, εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ὠκεανοῦ, μὲ τὰς κινήσεις καὶ τὴν ἔκτασίν των, καὶ εἰς τὴν σταθερὰν διαδοχὴν τῆς ἀνοίξεως καὶ τοῦ φθινοπώρου, τοῦ θέρους καὶ τοῦ χειμῶνος! Συλλογίζου λοιπὸν, Ἐὰν τὰ πράγματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα εἶναι μόνον δοῦλοι τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, ἦναι τόσον

πλήρη μυστηριώδους ἀξίας, τί εἶναι ὁ τόπος ἐκεῖνος, ὅπου ὁ Θεὸς αὐτὸς κατοικεῖ, καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι ἡτοιμασμένος διὰ τοὺς δικαίους καὶ τετελειωμένους εἰς τὸν Χριστόν! Ὁποία δόξα ὑπάρχει εἰς τὸ ἐλάχιστον ἐκείνων τῶν ἄστρων! Πόσον μεγάλον λαμπρὸν σῶμα εἶναι ἡ Σελήνη καὶ πᾶς Πλανήτης! Ὁποίαν ἀκατανόητον δόξαν ἔχει ὁ Ἥλιος! Ἀλλ᾽ ὅλα ταῦτα εἶναι μηδὲν, ὡς πρὸς τὴν δόξαν τοῦ οὐρανοῦ. Ἐκεῖνος ὁ Ἥλιος πρέπει ν᾽ ἀποῤῥιφθῇ ὡς ἀνωφελής. Σκότος μόνον εἶναι αὐτὸς, ὡς πρὸς τὴν λάμψιν τοῦ οἴκου τοῦ Πατρός μου. Ἐγὼ αὐτὸς θέλω εἶσθαι ἔνδοξος, ὡς ὁ Ἥλιος ἐκεῖνος. Ὅλη αὕτη ἡ γῆ εἶναι μόνον τὸ ὑποπόδιον τοῦ Πατρός μου. Ἡ βροντὴ αὕτη εἶναι μηδὲν, ὡς πρὸς τὴν τρομερὰν φωνήν του. Οἱ ἄνεμοι οὗτοι εἶναι μηδὲν, ὡς πρὸς τὴν πνοὴν τοῦ στόματός του. Ἐὰν τὸ νὰ στέλλῃ βροχὴν καὶ νὰ κάμνῃ τὸν Ἥλιον νὰ ἀνατέλλῃ ἐπάνω εἰς τοὺς δικαίους καὶ τοὺς ἀδίκους, ἦναι τόσον θαυμαστὸν, πόσῳ θαυμαστότερος καὶ ἐνδοξότερος θέλει εἶσθαι ὁ Ἥλιος ἐκεῖνος, ὅστις πρέπει νὰ λάμπῃ εἰς μόνους τοὺς Ἁγίους καὶ Ἀγγέλους! Σύγκρινε ὡσαύτως τὰς ἄνω ἡδονὰς μὲ τὰ θαύματα τῆς Προνοίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν κόσμον. Δὲν ἤθελεν εἶσθαι θέαμα ἐκπληκτικὸν νὰ βλέπῃς τὴν θάλασσαν στεκομένην ὡς τοῖχος ἀπὸ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ, καὶ τὴν ξηρὰν φαινομένην εἰς τὸ μέσον, καὶ τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ διαβαίνοντα ἀσφαλῶς αὐτὴν, τὸν δὲ Φαραὼ καταποντιζόμενον ὁμοῦ μὲ τὰ στρατεύματά του; Ἢ ἐὰν εἶχες ἰδεῖ τὰς δέκα πληγὰς τῆς Αἰγύπτου, ἢ τὴν πέτραν ἀναβλύζουσαν ῥύακας ὑδάτων, ἢ τὸ μάννα καὶ τὰ ὀρτύκια πίπτοντα ὡς βροχὴ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, ἢ τὴν γῆν ἀνοιγομένην καὶ καταπίνουσαν τοὺς ἀσεβεῖς; Ἀλλ᾽ ἡμεῖς θέλομεν ἰδεῖ πολὺ μεγαλήτερα πράγματα ἀπὸ ταῦτα· ὄχι μόνον θεάματα θαυμαστότερα, ἀλλὰ καὶ ἡδονικώτερα, ἐκεῖ

δὲν θέλει εἶσθαι αἷμα, οὔτε ὀργὴ μεμιγμένα, οὔτε θέλομεν κράζει ὡς οἱ ἄνθρωποι τῆς Βεθσαμὲς, « Τίς δύναται νὰ σταθῇ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τοῦ Ἁγίου τούτου Θεοῦ ; » Πόσον ἐκπληκτικὸν νὰ ἰδῇ τις τὸν Ἥλιον, νὰ σταθῇ εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, ἢ τὴν σκιὰν, νὰ στραφῇ ὀπίσω δέκα βαθμοὺς εἰς τὸ ἡλιακὸν ὡρολόγιον τοῦ Ἄχαζ; Ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν βλέπει ὅτε δὲν θέλει εἶσθαι Ἥλιος, ἢ μᾶλλον θέλομεν βλέπει αἰωνίως ἥλιον ἀπείρως μεγαλητέρας λαμπρότητος. Ὁποίαν ζωὴν ἠθέλομεν ζήσει, ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ προξενήσωμεν ἀνυδρίαν ἢ βροχὴν διὰ τῶν προσευχῶν μας, ἢ νὰ λαμβάνωμεν πῦρ ἐξ οὐρανοῦ διὰ νὰ ἀφανίσῃ τοὺς ἐχθρούς μας, ὡς ὁ Ἠλίας, ἢ νὰ ἐγείρωμεν τοὺς νεκροὺς, ὡς ὁ Ἐλισαιὲ, ἢ θαυμασίως νὰ θεραπεύωμεν ἀσθενείας καὶ νὰ ὁμιλῶμεν ὅλας τὰς γλώσσας, ὡς οἱ Ἀπόστολοι! Φεῦ! ταῦτα εἶναι μηδὲν ὡς πρὸς τὰ θαύματα, τὰ ὁποῖα θέλομεν βλέπει καὶ ἔχει μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅλα ταῦτα, θαύματα τῆς ἀγαθότητος καὶ ἀγάπης. Οἱ ἴδιοι ἡμεῖς θέλομεν εἶσθαι ἀντικείμενα θαυμασιώτερα ἐλέους παρὰ κανὲν ἀπὸ ταῦτα. Ὁ Ἰωνᾶς δὲν ἀνέστη, εἰμὴ μετὰ τριῶν ἡμερῶν ταφὴν εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους, ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν ἀνασταθῇ μετὰ πολλῶν ἐτῶν φθορὰν καὶ κόνιν, καὶ ἡ κόνις αὕτη θέλει ὑψωθῇ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Ἡλίου, καὶ ἐκείνη ἡ δόξα θέλει διαρκέσει αἰωνίως. Βεβαίως ἐὰν παρατηρήσωμεν τὴν κοινὴν μόνον πρόνοιαν, ὡς παραδείγματος χάριν, τὴν κίνησιν τοῦ Ἡλίου, τὰ ῥεύματα τῆς θαλάσσης, τὴν στάσιν τῆς γῆς, τὸ πότισμα αὐτῆς ἀπὸ τὴν βροχὴν, ὡς κήπου, τὴν διατήρησιν ἐν τάξει κακοῦ καὶ συγκεχυμένου κόσμου, μὲ ἄλλα πολλὰ, ὅλα ταῦτα εἶναι θαυμαστά. Ἀλλὰ τί εἶναι ὡς πρὸς τὴν Σιὼν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὄψιν τῆς θείας Μεγαλειότητος, καὶ τὴν τάξιν τοῦ οὐρανίου στρατεύματος; Πρόσθες εἰς ταῦτα τὰς ἰδιαιτέρας ἐκείνας προνοίας, τὰς

ὁποίας ἀπήλαυσας εἰς τὴν ζωήν σου, καὶ σύγκρινε ταῦτα μὲ τὰ ἐλέη, τὰ ὁποῖα θέλεις ἔχει εἰς τὸν οὐρανόν. Παρατήρει τὰ ἐλέη τῆς νεότητός σου, καὶ τῆς ὡριμωτέρας ἡλικίας σου, τῆς εὐδαιμονίας σου, καὶ κακοδαιμονίας, τῶν διαφόρων σου θέσεων καὶ σχέσεων, ταῦτα δὲν εἶναι ἐξαίρετα καὶ ἀναρίθμητα, ἄφθονα καὶ θελκτικά; Ποία γλυκύτης αὕτη διὰ σὲ ὅτε ὁ Θεὸς διέλυσε τὰς ἀμφιβολίας σου, διεσκέδασε τοὺς φόβους σου, ἐμπόδισε τὰς δυσκολίας, εἰς τὰς ὁποίας ἤθελε σὲ ῥίψει ἡ ἰδία σου συμβουλὴ, ἀνεκούφισε τοὺς πόνους σου, ἰάτρευσε τὴν ἀῤῥωστίαν σου, καὶ σὲ ἀνέστησεν ὡς ἀπὸ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ τάφου! Συλλογίσου λοιπὸν, Ταῦτα ὅλα εἶναι τόσον γλυκέα καὶ πολύτιμα, ὥστε ἄνευ αὐτῶν, ἡ ζωή μου ἤθελεν εἶσθαι παντοτεινὴ ἀθλιότης. Ἡ ἐπὶ τῆς γῆς πρόνοιά του μὲ ὕψωσε τόσον ὑψηλὰ, καὶ ἡ ἐπιείκειά του μὲ ἔκαμε τόσον μεγάλον; Πόσον γλυκεῖα λοιπὸν θέλει εἶσθαι ἡ ἔνδοξος αὐτοῦ παρουσία! Πόσον ὑψηλὰ ἡ αἰώνιός του ἀγάπη θέλει μὲ ὑψώσει! Καὶ πόσον μέγας θέλω γίνει εἰς τὴν μετὰ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ κοινωνίαν! Ἐὰν ἡ ὁδοιπορία μου καὶ ὁ πόλεμος ἔχωσι τοιαῦτα ἐλέη, τί θέλω εὑρεῖ εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ εἰς τὴν νίκην μου; Ἐὰν ὁ Θεὸς κοινωνῇ τοσοῦτον εἰς ἐμὲ, ἐνῷ διαμένω ἁμαρτωλὸς, τί θέλει μὲ δώσει ὅταν γίνω τετελειωμένος ἅγιος; Ἐὰν ἔλαβα τοσαῦτα, ἀπέχων τόσον μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ, τί θέλω ἔχει εἰς τὴν ἄμεσον αὐτοῦ παρουσίαν, ὅπου θέλω στέκεσθαι αἰωνίως ἐνώπιον τοῦ θρόνου του!

Σύγκρινε τὰς ἄνω ἡδονὰς μὲ τὰς παρηγορίας, τὰς ὁποίας ἔλαβες ἐδῶ εἰς τὰς τελετάς. Δὲν ἐστάθη ἡ Βίβλος διὰ σὲ ὡς ἀνεῳγμένη πηγὴ ῥέουσα παρηγορίας ἡμέραν καὶ νύκτα; Ὁποῖαι κατάλληλοι ἐπαγγελίαι ἦλθον εἰς τὸν νοῦν σου, ὥστε μὲ τὸν Δαβὶδ νὰ δυνηθῇς νὰ εἴπῃς, « Ἐὰν ὁ νόμος σου

δὲν ἦτον ἡ χαρά μου, πρὸ πολλοῦ ἤθελα χαθῆ εἰς τὴν θλίψιν μου!» Συλλογίσου λοιπὸν, Ἐὰν ὁ λόγος του ἦναι τόσον πλήρης παρηγορίας, ποίαν ἄφθονον πηγὴν θέλομεν εὑρεῖ εἰς τὸν Θεὸν αὐτόν! Ἐὰν τὰ γράμματά του ἦναι τόσον παρηγορητικὰ, ποία θέλει εἶσθαι ἡ δόξα τῆς παρουσίας του! Ἐὰν ἡ διαθήκη τοῦ Κυρίου μας καὶ τὸ εἰς τὴν βασιλείαν του δικαίωμα, ἦναι τόσον παρηγορητικὰ, τί θέλει εἶσθαι ἡ ἀπόκτησις τῆς βασιλείας αὐτῆς! Συλλογίζου προσέτι, Ὁποίας ἡδονὰς ηὗρα ὡσαύτως εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου! ὅτε ἤκουα οὐράνιον καὶ κατανυκτικὸν διδάσκαλον, πόσον ἡ καρδία μου ἐθερμαίνετο! ᾐσθανόμην ὅτι ἤμην σχεδὸν εἰς τὸν οὐρανόν! Πόσον συχνὰ ὑπῆγα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τεταραγμένος τὸ πνεῦμα, καὶ ἐπέστρεψα χαρούμενος! Πόσον συχνὰ ὑπῆγα ἀμφιβάλλων, καὶ ὁ Θεὸς μ᾽ ἔστειλεν εἰς τὴν οἰκίαν καταπεπεισμένον περὶ τῆς ἀγάπης του τῆς ἐν Χριστῷ! Ὁποία ἀναληπτικὰ ἔλαβα διὰ νὰ μὲ ἐμψυχώνωσιν εἰς πάντα ἀγῶνα! Ἐὰν τὸ πρόσωπον μόνον τοῦ Μωϋσέως λάμπῃ τόσον ἐνδόξως, ὁποία δόξα ὑπάρχει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ! Ἐὰν οἱ πόδες ἐκείνων, οἵτινες εὐαγγελίζονται εἰρήνην, καὶ οἵτινες εὐαγγελίζονται ἀγαθὰ, καὶ κηρύττουσι τὴν σωτηρίαν, ἦναι ὡραῖοι, πόσον ὡραῖον λοιπὸν εἶναι τὸ πρόσωπον τοῦ Ἄρχοντος τῆς εἰρήνης! Ἐὰν οὗτος ὁ θησαυρὸς εἰς ἀγγεῖα πήλινα ἦναι τόσον πολύτιμος, ὁποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὁ θησαυρὸς ὁ ἐναποταμιευμένος εἰς τὸν οὐρανόν! Μακάριοι εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ, οἵτινες βλέπουσιν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα βλέπονται ἐκεῖ, καὶ τὰ ὦτα τὰ ὁποῖα ἀκούουσι ὅσα ἐκεῖ ἀκούονται! Ἐκεῖ θέλω ἀκούσει τὸν Ἠλίαν, Ἠσαΐαν, Ἱερεμίαν, Ἰωάννην, Πέτρον, καὶ Παῦλον, ὄχι κηρύττοντας καὶ ἀντιλέγοντας εἰς φυλακὴν, διωγμοὺς, καὶ ὄνειδος, ἀλλὰ θριαμβεύοντας εἰς τοὺς ἐπαίνους ἐκείνου, ὅστις ὕψωσεν αὐτοὺς εἰς τιμὴν καὶ δόξαν. Συλλογίζου προσέτι, Ποία

χαρὰ εἶναι νὰ ἔχω εἴσοδον καὶ παραδοχὴν εἰς τὴν προσευχὴν διὰ νὰ δύναμαι πάντοτε νὰ πηγαίνω πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ νὰ λέγω τὴν κατάστασίν μου, καὶ νὰ ἀνοίγω τὴν καρδίαν μου, ὡς εἰς τὸν πιστότατόν μου φίλον! Ἀλλ' ἀνεκφραστοτέρα χαρὰ θέλει εἶσθαι, ὅταν λαμβάνω ὅλας τὰς εὐλογίας χωρὶς νὰ τὰς ζητῶ, ὅταν ὅλαι μου αἱ ἀνάγκαι καὶ ἀθλιότητες ἀποβληθῶσι, καὶ ὅταν ὁ Θεὸς αὐτὸς ἦναι ἡ μερὶς καὶ κληρονομία τῆς ψυχῆς μου. Ὡς πρὸς τὸ δεῖπνον τοῦ Κυρίου, ὁποῖον προνόμιον εἶναι νὰ ἦμαι παραδεκτὸς εἰς τὴν τράπεζάν του, καὶ νὰ ἔχω τὴν διαθήκην του ἐσφραγισμένην δι' ἐμὲ ἐκεῖ! Ἀλλ' ὅλη ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐκεῖ παρηγορία εἶναι νὰ μὲ βεβαιώσῃ περὶ τῶν μελλουσῶν παρηγοριῶν. Ὢ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ τελευταίου δείπνου τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῦ δείπνου τοῦ γάμου τοῦ Ἀρνίου τὴν μεγάλην ἡμέραν! Τότε τὸ κατάλυμά του θέλει εἶσθαι ὁ οὐρανὸς, οἱ παριστάμενοι αὐτοῦ ὅλα τὰ τάγματα τῶν Ἁγίων καὶ τῶν Ἀγγέλων· κἀνεὶς Ἰούδας, οὔτε κἀνεὶς ἀνακεκλιμένος χωρὶς ἔνδυμα γάμου ἔρχεται ἐκεῖ· ἀλλ' οἱ ταπεινοὶ πιστοὶ πρέπει νὰ καθήσωσι πλησίον του, καὶ τὸ συμπόσιόν των θέλει εἶσθαι ἡ ἀμοιβαία των ἀγάπη καὶ χαρά. Ὡς πρὸς τὴν μετὰ τῶν ἁγίων κοινωνίαν συλλογίζου καθ' ἑαυτόν, Ὁποία ἡδονὴ εἶναι νὰ ζῇ τις μὲ συνετοὺς καὶ οὐρανίους Χριστιανούς! Ὁ Δαβὶδ λέγει περὶ τῶν τοιούτων ὅτι οὗτοι ἦσαν ὅλη του ἡ ἡδονή. Ὁποίαν λοιπὸν εὐάρεστον κοινωνίαν θέλω ἔχει εἰς τὸν οὐρανόν! Ἐὰν εἶχα ἰδεῖ τὸν Ἰὼβ εἰς τὴν κοπρίαν, πόσον ἤθελα θαυμάσει ἐκεῖνον τὸν τύπον τῆς ὑπομονῆς! Ἀλλὰ πόσῳ πλέον θέλω θαυμάζει, ὅταν τὸν βλέπω εἰς τὴν δόξαν! Πόσον ἡδονικὸν ἐὰν εἶχα ἀκούσει τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν ψάλλοντας εἰς τὰ ξύλα! Πόσῳ ἄρα τερπνότερον θέλει εἶσθαι τὸ νὰ ἀκούσω αὐτοὺς ὑμνοῦντας εἰς τὸν οὐρανόν! Ὁποίαν

μελῳδίαν ἔκαμνεν ὁ Δαβὶδ μὲ τὴν κιθάραν του! Ἀλλὰ πόσῳ μελῳδικώτερον θέλει εἶσθαι νὰ ἀκούωμεν τὸν γλυκὺν ἐκεῖνον ψαλμῳδὸν μεταξὺ τοῦ οὐρανίου χοροῦ! Τί ἤθελα δώσει διὰ μιᾶς ὥρας ἐλευθέραν μετὰ τοῦ Παύλου συνομιλίαν ὅτε κατέβη ἀπὸ τὸν τρίτον οὐρανόν! Ἀλλὰ πρέπει ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἴδῶ ταῦτα ἐγὼ ὁ ἴδιος, καὶ ν' ἀπολαύσω ὅ,τι βλέπω. Ἔτι πλέον συλλογίζου, Θέλεις ὑμνεῖ τὸν Θεὸν ἐκ συμφώνου μετὰ τῶν ἁγίων του. Τί, ἐὰν ἤμην εἰς τὸν τόπον ἐκείνων τῶν ποιμένων, οἵτινες εἶδον καὶ ἤκουσαν τὴν οὐράνιον στρατιὰν ψάλλουσαν, «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία!» Ἀλλ' ἐγὼ θέλω ἰδεῖ καὶ ἀκούσει ἐνδοξότερα πράγματα. Πόσῳ μακάριον ἤθελα νομίσει ἐμαυτὸν, ἐὰν εἶχα ἀκούσει τὸν Χριστὸν ἀποδίδοντα τὰς εὐχαριστίας του εἰς τὸν Πατέρα του! Ἀλλὰ πόσῳ μακαριώτερον, ὅταν ἀκούσω αὐτὸν ὀνομάζοντά με εὐλογημένον! Ἐὰν ἦτο τόση χαρὰ ὅτε ἐπανέφερον τὴν Κιβωτὸν, ὅτε ἀνήγειρον τὸν ναὸν, ὁποία θέλει εἶσθαι εἰς τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ! Ἐὰν ἡ γῆ ἐσχίσθη ὅτε ὁ λαὸς ἔχαιρεν εἰς τὴν στέψιν τοῦ Σολομῶντος, ὁποῖαι περιχαρεῖς εὐφημίαι θέλουσι γίνει εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ βασιλέως τῆς ἐκκλησίας! Ἐὰν ὅτε «ἐβλήθησαν τὰ θεμέλια τῆς γῆς, τὰ ἄστρα τῆς αὐγῆς ἔψαλλον ὁμοῦ, καὶ ὅλοι οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ ἠλάλαζον ἀπὸ χαρὰν,» (Ἰὼβ λή. 7.) ὁποία χαρίεσσα ψαλμῳδία θέλει εἶσθαι ὅταν ὁ κόσμος τῆς δόξης θεμελιωθῇ καὶ τελειώσῃ, ὅταν ὁ τελευταῖος λίθος τεθῇ, καὶ ὅταν ἡ ἁγία πόλις κοσμηθῇ ὡς «ἡ νύμφη ἡ γυνὴ τοῦ οὐρανοῦ!»

Σύγκρινε τὴν χαρὰν, τὴν ὁποίαν θέλεις ἔχει εἰς τὸν οὐρανὸν, μὲ ὅ,τι οἱ ἅγιοι εὗρον εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ὁδὸν, καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἀπήλαυσαν αὐτοῦ ἀπαρχάς. Πότε ἀνεκάλυψεν ὁ Θεὸς εἴς τινα τῶν ἁγίων του τὸ ἐλάχιστον μέρος ἑαυτοῦ,

καὶ ἡ χαρὰ τῶν καρδιῶν των δὲν ἦτον ἀνάλογος μὲ τὴν ἀποκάλυψιν; Εἰς ποίαν ἔκστασιν ἔπεσεν ὁ Πέτρος ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς μεταμορφώσεως! « Κύριε, » λέγει, « καλὸν εἶναι νὰ ἤμεθα ἐδῶ, ἐὰν θέλῃς ἃς κάμωμεν ἐδῶ τρεῖς σκηνὰς, εἰς σὲ μίαν, καὶ εἰς τὸν Μωϋσῆν μίαν, καὶ μίαν εἰς τὸν Ἡλίαν. » Ὡς ἐὰν εἶχεν εἰπεῖ, Ἂς μὴ καταβῶμεν πάλιν εἰς τὸν διώκτην ἐκεῖνον ὄχλον, ἂς μὴ ἐπαναστρέψωμεν εἰς τὴν ποταπὴν καὶ τεθλιμμένην κατάστασίν μας. Δὲν εἶναι καλήτερον νὰ σταθῶμεν ἐδῶ, τώρα ἐνῷ εἴμεθα ἐδῶ; Δὲν εἶναι ἐδῶ καλητέρα συντροφία, καὶ γλυκυτέρα ἡδονή; Πόσον ὁ Παῦλος ἀνυψώθη ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶδε! Πόσον ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τοῦ Μωϋσέως, ὅτε ὡμίλησε μὲ τὸν Θεόν! Πάντα ταῦτα ἦσαν ἀπαρχαὶ θαυμάσιαι, ἀλλὰ μικρόν τι ὡς πρὸς τὴν πλήρη ἐκείνην μακαρίαν θέαν. Πόσον συχνὰ ἀνεγνώσαμεν καὶ ἠκούσαμεν περὶ τῶν ἀποθνησκόντων ἁγίων, ὅτι ἐπλήσθησαν χαρᾶς, καὶ ἐνῷ τὰ σώματά των ᾐσθάνοντο τὸ ἄκρον τῆς ἀσθενείας καὶ τῶν πόνων, τὰ πνεύματά των εἶχον τοσαύτην οὐράνιον χαρὰν, ὥστε αὕτη ὑπερενίκησε τὴν θλίψιν των! Ἐὰν σπινθήρ τις τούτου τοῦ πυρὸς ἦναι τόσον ἔνδοξος, καὶ μεταξὺ τοῦ ὠκεανοῦ τῶν δυστυχιῶν, τί λοιπὸν εἶναι αὐτὴ ἡ ἰδία δόξα! Ὢ χαρὰ, τὴν ὁποίαν οἱ μάρτυρες ἐν τῷ μέσῳ τῆς φλογός των ᾐσθάνθησαν! Οὗτοι ἦσαν σὰρξ καὶ αἷμα, καθὼς καὶ ἡμεῖς· πρέπει λοιπὸν νὰ ὑπῆρχεν ἔξοχόν τι τὸ ὁποῖον ἐπλήρου τὰ πνεύματά των χαρᾶς, ἐνῷ τὰ σώματά των ἐκαίοντο. Συλλογίζου, Ἀναγνῶστα, εἰς τὰς μελέτας σου. Βέβαια πρέπει νὰ ἦναι θαυμαστή τις ἀπαρχὴ τῆς δόξης, ἥτις ἔκαμε τὰς μὲν φλόγας τοῦ πυρὸς ἐλαφρὰς, τὸ δὲ τρομερώτατον πάντων, ἤγουν, τὸν θάνατον ἀνεκτόν. Τί λοιπὸν εἶναι αὐτὴ ἡ δόξα! Ποία μακαρία ἀνάπαυσις, ὅτε οἱ περὶ αὐτῆς συλλογισμοὶ ἔκαμον τὸν Παῦλον νὰ ἐπιθυμῇ νὰ

ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ ἦναι μὲ τὸν Χριστὸν, καὶ τοὺς Ἁγίους, νὰ μὴ στοχάζωνται ποτὲ ὅτι εἶναι καλὰ πρὶν ἀποθάνωσι! Τὸ πῦρ, αἱ φυλακίσεις καὶ ἐξορίαι, οἱ σκληροὶ ἐμπαιγμοὶ καὶ μαστιγώσεις, πρέπει νὰ ἦναι εὐπροσδεκτότερα εἰς τοὺς ἄλλους, παρ' ὅσον ὁ Χριστὸς καὶ ἡ δόξα του εἰς ἐμέ;

Σύγκρινε τὴν δόξαν τῆς οὐρανίου βασιλείας μὲ τὴν δόξαν τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ταπεινώσεώς του. Ἐὰν ὁ Χριστὸς, ὑποφέρων ἀντὶ τῶν ἁμαρτωλῶν, εἶχε τοιαύτην ὑπεροχὴν, τί εἶναι λοιπὸν καθήμενος εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ Πατρός του! Ἐὰν ἡ ἐκκλησία ὑπὸ τὰς ἁμαρτίας καὶ τοὺς ἐχθρούς της ἔχῃ τόσην ὡραιότητα, ὁποίαν θέλει ἔχει εἰς τὴν μετὰ τοῦ Ἀρνίου ἕνωσίν της! Πόσον θαυμαστὸς ἦτον ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰς μορφὴν δούλου! Εἰς τὴν γέννησίν του, νέος ἀστὴρ ἀνάγκη νὰ φανῇ καὶ νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς ξένους νὰ τὸν λατρεύσωσιν εἰς μίαν φάτνην. Πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου μὲ ὕμνους πρέπει νὰ πανηγυρίσωσι τὴν γέννησίν του· ἐνῷ ἀκόμη παιδίον, φιλονεικεῖ μὲ τοὺς διδασκάλους, ἐνῷ ἀρχίζει τὰ δημόσια χρέη του, μεταβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον, τρέφει χιλιάδας μὲ ὀλίγους ἄρτους καὶ ἰχθῦς, καθαρίζει τοὺς λεπροὺς, θεραπεύει ἀσθενεῖς, ἀνορθόνει χωλοὺς, δίδει ἀνάβλεψιν εἰς τοὺς τυφλοὺς, καὶ ἀναστήνει τοὺς νεκρούς. Πόσον θαυμαστὴ λοιπὸν εἶναι ἡ οὐράνιός του δόξα! Ἐὰν κόπτωσι κλάδους δένδρων, καὶ στρόνωσι τὰ ἱμάτιά των εἰς τὸν δρόμον, καὶ φωνάζωσιν ὡσαννὰ δι' ἕνα, ὅστις ἔρχεται εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καθήμενον ἐπὶ ὄνου, τί θέλει γίνει, ὅταν ἔλθῃ μὲ τοὺς ἀγγέλους του εἰς τὴν δόξαν του! Ἐὰν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἤκουσαν αὐτὸν κηρύττοντα τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, ὁμολογῶσιν ὅτι ποτὲ δὲν ἐλάλησεν ἄνθρωπος οὕτω, καθὼς οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ἐκεῖνοι βέβαια, οἵτινες βλέπουσι τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ εἰς τὴν βασιλείαν

του, θέλουσι λέγει, Ποτὲ δὲν ἐστάθη δόξα ὡς αὐτὴ ἡ δόξα. Ἐὰν ὅτε οἱ ἐχθροί του ἦλθον νὰ πιάσωσιν αὐτὸν, ἔπεσον χαμαὶ, ἐὰν ὅτε ἀπέθνησκεν, ἡ γῆ σείηται, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ σχίζηται, ὁ Ἥλιος ἐκλείπῃ, τὰ νεκρὰ τῶν ἁγίων σώματα ἀναστένωνται, καὶ οἱ παριστάμενοι λέγωσιν, « Ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς ἦτον οὗτος, » ὁποία ἡμέρα θέλει εἶσθαι, ὅταν οἱ νεκροὶ ὅλοι πρέπῃ νὰ ἀναστηθῶσι καὶ νὰ σταθῶσιν ἐνώπιόν του, ὅταν σείσῃ ὄχι μόνην τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν· ὅταν ὁ Ἥλιος χαθῇ ἀπὸ τὸ στερέωμα, καὶ σκοτισθῇ αἰωνίως ἀπὸ τὴν δόξαν του, καὶ ὅταν πᾶσα γλῶσσα ὁμολογῇ αὐτὸν Κύριον καὶ Βασιλέα! Ἐὰν, ὅτε αὐτὸς ἀνέστη, ὁ θάνατος καὶ ὁ Ἅδης ἔχασαν τὴν δύναμίν των, ἐὰν οἱ Ἄγγελοι ἀποκυλίωσι τὸν λίθον καὶ κατατρομάζωσι τοὺς φύλακας ὥςε νὰ γίνωσιν ὡς νεκροὶ, καὶ στέλλωσι τὰς εἰδήσεις εἰς τοὺς μαθητάς του· ἐὰν ἀναβαίνῃ εἰς τὸν οὐρανὸν ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν των, ὁποίαν δύναμιν, ἐξουσίαν καὶ δόξαν ἔχει τώρα, καὶ τὴν ὁποίαν αἰωνίως πρέπει νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς ὁμοῦ μὲ αὐτόν! Ὅτε ἀνεχώρησε, δύνανται ὀλίγοι τινὲς ἁλιεῖς καὶ σκηνοποιοὶ νὰ θεραπεύωσι χωλοὺς, τυφλοὺς, καὶ ἀσθενεῖς, νὰ ἀνοίγωσι φυλακὰς, νὰ καταστρέφωσι τοὺς ἀπειθεῖς, νὰ ἀνασταίνωσι τοὺς νεκροὺς, καὶ νὰ ἐκπλήττωσι τοὺς ἐναντίους των; Ποῖος κόσμος λοιπὸν θέλει εἶσθαι ἐκεῖνος, ὅπου καθεὶς δύναται νὰ κάμῃ μεγαλήτερα ἀπὸ ταῦτα! Ἐὰν τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου συνοδεύηται μὲ κραταιὰν δύναμιν, ὥστε νὰ ἀνακαλύπτῃ τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας, νὰ ταπεινόνῃ τὸν ὑπερήφανον ἁμαρτωλὸν, καὶ νὰ κάμνῃ τὸν πλέον σκληρὸν νὰ τρέμῃ· ἐὰν δύναται νὰ κάμνῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ καίωσι τὰ βιβλία των, νὰ πωλῶσι τοὺς ἀγρούς των, νὰ φέρωσι τὴν τιμήν των, καὶ νὰ τὴν θέτωσιν εἰς τοὺς πόδας τοῦ κηρύσσοντος τὸ Εὐαγγέλιον· ἐὰν δύναται νὰ ἐ-

πιστρέφῃ χιλιάδας, καὶ νὰ ταράξῃ ὅλον τὸν κόσμον· ἐὰν ἡ διδασκαλία του ἀπὸ τοῦ φυλακισμένου εἰς τὸ δικαστήριον δύναται νὰ κάμῃ τὸν δικαστὴν νὰ τρέμῃ εἰς τὴν καθέδραν του· ἐὰν ὁ Χριστὸς καὶ οἱ ἅγιοί του ἔχωσι τὴν δύναμιν ταύτην καὶ τιμὴν, τὴν ἡμέραν τῆς ταπεινώσεώς των καὶ εἰς τὸν καιρὸν τὸν διωρισμένον διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὴν ἀτίμωσίν των, τί θέλουσιν ἔχει εἰς τὴν ἀπόλυτον αὐτῶν ἐξουσίαν, καὶ τὸν τέλειον ἀναβιβασμὸν εἰς τὴν βασιλείαν τῆς δόξης!

Παράβαλλε τὴν ἔνδοξον ἀλλαγὴν, τὴν ὁποίαν θέλεις λάβει εἰς τὸ τέλος, μὲ τὴν ἔνδοξον ἀλλαγὴν, τὴν ὁποίαν τὸ πνεῦμα ἐνήργησεν ἐνταῦθα εἰς τὴν καρδίαν σου. Τὸ παραμικρότερον μέρος τῆς εἰς σὲ χάριτος εἶναι μεγαλητέρας ἀξίας ἀπὸ τὰ πλούτη τῶν Ἰνδιῶν. Μία ἐνδόμυχος ἐπιθυμία καὶ ἀναστεναγμὸς διὰ τὸν Χριστὸν εἶναι μεγαλητέρας ἀξίας ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τοῦ κόσμου. Ἀναγεννημένη φύσις εἶναι ἡ ἀληθὴς εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστὸς κατοικῶν εἰς ἡμᾶς, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, μένον εἰς ἡμᾶς, εἶναι ἀκτὶς ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. Τὸ σπέρμα μένον εἰς ἡμᾶς, εἶναι ἡ μόνη φυσικὴ ὡραιότης τῆς λογικῆς ψυχῆς· αὕτη ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπον ὑπεράνω πάσης εὐγενείας· τὸν προετοιμάζει νὰ καταλάβῃ τὴν εὐαρέστησιν τοῦ πλάστου του, νὰ κάμνῃ τὸ θέλημά του, καὶ νὰ δεχθῇ τὴν δόξαν του. Ἐὰν οὗτος ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως ἦναι τόσον πολύτιμος, τί εἶναι «τὸ δένδρον τῆς ζωῆς εἰς τὸ μέσον τοῦ παραδείσου τοῦ Θεοῦ!» Ἐὰν σπινθήρ τις τῆς ζωῆς, ὅστις μόνον θέλει ἀναῤῥιπισθῇ ἐναντίον τῆς διαφθορᾶς, καὶ ἀνάψει ὀλίγας τινὰς ἐπιθυμίας καὶ στεναγμοὺς, ἦναι τόσης ἀξίας, πόσον ἔνδοξος εἶναι λοιπὸν ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς ταύτης! Ἐὰν λέγηται, ὅτι εἴμεθα ὅμοιοι μὲ τὸν Θεὸν, ἐνῷ καταθλιβόμεθα ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς

ἁμαρτίας, βεβαίως θέλομεν εἶσθαι πολὺ ὁμοιότεροι μὲ τὸν Θεὸν, ὅταν δὲν ἔχωμέν τι ὅμοιον τῆς ἁμαρτίας ἐντὸς ἡμῶν. Ἐὰν ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ ἔρως τοῦ οὐρανοῦ ἦναι τόσον ἐξαίρετα, τί ἄρα θέλει εἶσθαι αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα! Ἐὰν ἡ χαρά μας, ἐνῷ προβλέπομεν καὶ πιστεύομεν ἦναι τόσον γλυκεῖα, ὁποία ἄρα θέλει εἶσθαι εἰς τὴν πλήρη ἀπόκτησιν! Πόσον χαίρει ὁ Χριστιανὸς, ὅταν αἰσθάνηται τὴν καρδίαν του, ὅτι ἀρχίζει νὰ μαλάσσηται καὶ νὰ διαλύηται ἀπὸ τοὺς συλλογισμοὺς περὶ τῆς παρανόμου κακίας! Ἡ λύπη μάλιστα αὐτὴ τὸν προξενεῖ χαράν. Τί θέλει εἶσθαι λοιπὸν ὅταν γνωρίζωμεν καὶ ἀγαπῶμεν καὶ χαίρωμεν καὶ ἐπαινῶμεν τὴν ὕψιστον τελειότητα! Συλλογίζου καθ' ἑαυτὸν, Ὁποία ἀλλαγὴ ἦτον αὐτὴ, νὰ ληφθῶ ἀπὸ τὴν κατάστασιν ἐκείνην, ὅπου ἐγεννήθην, καὶ ὅπου διὰ τῆς συνηθείας ἤμην δεσμευμένος, ἐνῷ χιλιάδες ἁμαρτίαι ἐλογίζοντο εἰς ἐμὲ, καὶ ἐνῷ ἐὰν ἀπέθνησκα οὕτω, ἤθελα κολάζεσθαι διὰ παντός! Ὁποία θαυμαστὴ ἀλλαγὴ, νὰ δικαιωθῶ ἀφ' ὅλα ταῦτα τὰ τρομερὰ ἐγκλήματα, καὶ νὰ ἐλευθερωθῶ ἀφ' ὅλας ταύτας τὰς τρομερὰς πληγὰς, καὶ νὰ γίνω κληρονόμος τοῦ οὐρανοῦ! Πόσον συχνὰ, ὅτε ἐσυλλογίσθην περὶ τῆς ἀναγεννήσεώς μου, ἔκραξα, Ὦ μακαρία ἡμέρα, καὶ μακάριος ὁ Κύριος, ὅτι τὴν εἶδα ποτέ. Πόσον λοιπὸν εἰς τὸν οὐρανὸν θέλω κράζει. Μακαρία αἰωνιότης, καὶ μακάριος ὁ Κύριος, ὅστις μὲ ἔφερεν εἰς αὐτήν. Ἐὰν ἐχάρησαν οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, ὅτε εἶδον τὴν ἐπιςροφήν μου, ἀναντιῤῥήτως καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν μου θέλουν συγχαίρει διὰ τὴν εὐτυχίαν μου. Ἡ χάρις δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ σπινθὴρ κεκρυμμένος εἰς τὴν στάκτην, σκεπασμένος μὲ σάρκα ἀπὸ τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου, καὶ ἐνίοτε κεκαλυμμένος μὲ τὴν διαφθορὰν ἀπὸ τοὺς ἰδίους μου ὀφθαλμούς· ἀλλ' ἡ αἰώνιός μου δόξα δὲν θέλει εἶσθαι οὕτως ἐσκοτισμένη, οὔτε

τὸ φῶς μου « ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ὄρους, μάλιστα ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιὼν, τοῦ ὄρους τοῦ Θεοῦ. »

Ἔτι πλέον, σύγκρινε τὴν χαρὰν τὴν ὁποίαν θέλεις ἔχει εἰς τὸν οὐρανὸν, μὲ τὰς ἀπαρχὰς ἐκείνας αὐτῆς, τὰς ὁποίας τὸ Πνεῦμα σὲ ἔδωκεν ἐδῶ. Δὲν ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς ἑαυτὸν ἐνίοτε μὲ θαυμαστὸν τρόπον εἰς τὴν ψυχήν σου, καὶ ἄφησε νὰ πέσῃ ἐπ' αὐτὴν ῥανίς τις δόξης; Δὲν εἶσαι ἕτοιμος νὰ εἰπῇς, Εἴθε νὰ ἐγίνετο τοῦτο πάντοτε εἰς τὴν ψυχήν μου! Δὲν ἔκραξας ποτὲ μὲ τὸν μάρτυρα, μετὰ τὰς μακρὰς καὶ λυπηρὰς προσδοκίας σου, « Ἦλθεν ἦλθεν; » Δὲν αἰσθάνεσαι ποτὲ, ἀκούων ζωηρόν τινα λόγον περὶ οὐρανοῦ, ἢ διὰ τῶν θεωριῶν σου περὶ τῆς μακαρίας ἐκείνης καταστάσεως, τὸ μαραμένον πνεῦμά σου νὰ ζωογονῆται, καὶ ἡ βεβαρυμένη καρδία σου νὰ ὑψόνῃ τὴν κεφαλήν σου, καὶ τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ νὰ ἀνατέλλῃ εἰς τὴν ψυχήν σου; Συλλογίζου καθ' ἑαυτὸν, Τί εἶναι οὗτος ὁ ἀῤῥαβὼν πρὸς τὴν πλήρη κληρονομίαν; Φεῦ! ὅλον τοῦτο τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον μὲ ἐκπλήσσει καὶ μὲ χαροποιεῖ, εἶναι μόνον λύχνος ἐξ οὐρανοῦ, διὰ νὰ μὲ ὁδηγήσῃ αὐτοῦ διὰ μέσου τοῦ κόσμου τούτου τοῦ σκότους. Ἐὰν εὐσεβεῖς τινες ἄνδρες ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τοσαύτην χαρὰν, ὥστε ἔκραξαν, Κράτησε, Κύριε, κράτησε τὴν χεῖρά σου, δὲν ἐμπορῶ νὰ ὑποφέρω πλειότερον, ποία λοιπὸν θέλει εἶσθαι ἡ χαρά μου εἰς τὸν οὐρανὸν ὅτε ἡ ψυχὴ ἦναι τοσοῦτον ἱκανὴ νὰ βλέπῃ καὶ νὰ ἀπολαύῃ τὸν Θεὸν, ὥστε, ἂν καὶ τὸ φῶς μυριάκις ἦναι λαμπρότερον τοῦ Ἡλίου, οἱ ὀφθαλμοί μου ὅμως θέλουσιν εἶσθαι ἱκανοὶ νὰ τὸ βλέπωσιν αἰωνίως. Ἢ, ἐὰν δὲν ᾐσθάνθης τὰς γλυκείας ταύτας ἀπαρχὰς ἀκόμη, (διότι πᾶς πιστὸς δὲν ᾐσθάνθη αὐτὰς,) τότε κάμε χρῆσιν ἡδονῶν τοιούτων ὁποίας ᾐσθάνθης, διὰ νὰ

διακρίνῃς καλήτερον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα μέλλεις νὰ αἰσθανθῇς.

Δεύτερον. Θέλω τώρα σὲ δείξει πῶς ἡ οὐράνιος θεωρία δύναται νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς καρδίας. Τὸ μεγαλήτερον ἔργον μας ἐνταῦθα εἶναι νὰ ἀνακαλύψωμεν τὸν κίνδυνόν μας, καὶ τοῦτο θέλει μᾶς ὁδηγήσει εἰς τὴν καταλληλοτάτην θεραπείαν. Ἡ καρδία θέλει ἀποβῇ τὸ μεγαλήτερον ἐμπόδιον εἰς τὴν οὐράνιον ταύτην ἐνασχόλησιν, εἴτε διὰ τῆς πρὸς αὐτὴν ἀθελησίας, ἢ διὰ τῆς περὶ αὐτὴν κουφότητος, ἢ διὰ συχνῶν μεταβάσεων εἰς ἄλλα ἀντικείμενα, ἢ διὰ τῆς αἰφνηδίου διακοπῆς τοῦ ἔργου, πρὶν ἔτι καλῶς ἀρχίσῃ. Καθόσον λοιπὸν ἐκτιμᾷς τὰς ἐκ τοῦ ἔργου τούτου παρηγορίας, τόσον τὰ ἐπικίνδυνα ταῦτα κακὰ πρέπει πιστῶς νὰ ἀντικρούωνται.

(1) Θέλεις εὑρεῖ εἰς τὴν καρδίαν σου τοσαύτην εἰς τοῦτο ἀθελησίαν, νομίζω, ὅσην εἰς κανὲν ἄλλο ἔργον. Ὦ, ποίας προφάσεις θέλει κάμει! Ὁποῖα δικαιολογήματα θέλει εὑρεῖ! Ὁποίαν βραδύτητα καὶ δισταγμούς! καὶ ὅταν μάλιστα καταπεισθῇ, θέλει ἐρωτᾷ ἐὰν ἦναι χρέος, ἢ ὄχι· ἐὰν ἦναι τοιοῦτον μόνον διὰ τοὺς ἄλλους, ἢ καὶ δι' ἑαυτόν. Θέλει σὲ λέγει, Τοῦτο εἶναι ἔργον τῶν ἱερέων, οἵτινες δὲν ἔχουσι τίποτε ἄλλο νὰ σπουδάζωσιν, ἢ ἀνθρώπων, οἵτινες ἔχουσι πλειοτέραν εὐκαιρίαν ἀπὸ σέ. Ἐὰν ἦσαι ἱερεὺς, θέλει σὲ εἰπεῖ, Τοῦτο εἶναι χρέος τοῦ λαοῦ, εἶναι ἀρκετὸν διὰ σὲ νὰ σκέπτησαι περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεώς των, καὶ νὰ ἀφίνῃς αὐτοὺς νὰ μελετῶσιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤκουσαν. Ὡς ἐὰν ἦτο τὸ χρέος σου μόνον νὰ μαγειρεύῃς τὸ φαγητόν των, καὶ νὰ τοὺς τὸ προσφέρῃς, καὶ μόνον οὗτοι νὰ τὸ τρώγωσι, νὰ τὸ χωνεύωσι καὶ νὰ ζῶσιν ἐξ αὐτοῦ. Ἐὰν ὅλον τοῦτο δὲν φθάνῃ, ἡ καρδία σου θέλει σὲ εἰπεῖ περὶ ἄλλων ὑποθέσεων, ἢ σὲ ἐνασχολήσει εἰς ἄλλο τι χρέος, διότι προτιμᾷ νὰ ἐκτελέσῃ ὁποιον-

δήποτε ἄλλο χρέος, παρὰ τοῦτο. Ἴσως θέλει σὲ εἰπεῖ, Ἄλλα χρέη εἶναι μεγαλήτερα, καὶ δι᾽ αὐτὸ, τοῦτο πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς ἐκεῖνα, διότι δὲν ἔχεις καιρὸν καὶ διὰ τὰ δύο· αἱ δημόσιοι ἐνασχολήσεις εἶναι σπουδαιότεραι· τὸ νὰ σπουδάζῃς καὶ νὰ κηρύττῃς διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν, πρέπει νὰ προτιμᾶται ἀπὸ τὰς ἰδιαιτέρας ταύτας θεωρίας. Ὡς ἐὰν δὲν εἶχες καιρὸν νὰ φροντίζῃς περὶ τῆς ἰδίας σου σωτηρίας, διότι ἐνασχολεῖσαι εἰς τὴν τῶν ἄλλων, ἢ ἡ πρὸς ἄλλους ἀγάπη σου ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε νὰ σὲ ὑποχρεόνῃ νὰ ἀμελῇς τὴν αἰώνιόν σου μακαριότητα· ἢ ὡς ἐὰν ὑπῆρχεν ἄλλο καλήτερον μέσον νὰ μᾶς καταστήσῃ ὠφελίμους πρὸς τοὺς ἄλλους, παρὰ τὸ νὰ ἤμεθα οἱ ἴδιοι ἀπόδειξις τῶν διδασκαλιῶν μας. Βεβαίως ὁ οὐρανὸς εἶναι τὸ κάλλιστον πῦρ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀνάψωμεν τὸν λύχνον μας, καὶ τὸ καλήτερον σπουδῆς βιβλίον εἰς τὸν ἱεροκήρυκα. Καὶ ἐὰν ἤμεθα καταπεπεισμένοι νὰ σπουδάσωμεν αὐτὸ περισσότερον, ἡ ἐκκλησία ἤθελεν εἶσθαι προμηθευμένη ἀπὸ πλειότερα οὐράνια φῶτα. Καὶ ὅταν αἱ σπουδαί μας ἦναι θεῖαι καὶ τὰ πνεύματά μας θεῖα, τὸ κήρυγμά μας εἶναι ὡσαύτως θεῖον, καὶ δυνάμεθα νὰ κληθῶμεν τῳόντι θεῖοι ἱερεῖς. Ἢ, ἐὰν ἡ καρδία δὲν ἔχῃ τίποτε νὰ εἰπῇ ἐναντίον τοῦ ἔργου, θέλει δαπανᾷ τὸν καιρὸν εἰς ἀργοπορίας, καὶ ὑπόσχεσθαι τὴν σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πάντοτε θέλει ἀναβάλλει τὸν καιρὸν εἰς τὸ ἔργον, ἢ θέλει τελείως τὸ ἀρνηθῇ, καὶ ἀντιθέσει τὴν ἰδίαν της ἀθελησίαν εἰς τὸν ἴδιόν σου λόγον. Ὅλα ταῦτα λέγω περὶ καρδίας, ἐνόσῳ εἶναι σαρκική· διότι γνωρίζω, ὅτι καθόσον εἶναι πνευματική, θέλει κρίνει αὐτὸ ὡς τὸ τερπνότατον ἔργον εἰς τὸν κόσμον.

Τί πρέπει τώρα νὰ γίνῃ; Θέλεις νὰ τὸ κάμῃς, ἐὰν σὲ τὸ εἰπῶ; Δὲν ἤθελες εἰπεῖ εἰς παρομοίαν περίστασιν, Τί νὰ

κάμω μὲ δοῦλον, ὅστις δὲν θέλει νὰ ἐργάζηται, ἢ μὲ ἵππον ὅστις δὲν θέλει νὰ περιπατῇ; Πρέπει νὰ τοὺς φυλάττω, διὰ νὰ τοὺς βλέπω; Οὕτω λοιπὸν φέρου πιστῶς καὶ πρὸς τὴν καρδίαν σου, κατάπεισέ την εἰς τὸ ἔργον· μὴ δέχου τὴν ἀπάρνησίν της, ἐπίπληττε αὐτὴν διὰ τὴν ἀθελησίαν της, μεταχειρίζου βίαν κατ' αὐτῆς. Δὲν ἐξουσιάζεις τοὺς ἰδίους σου συλλογισμούς; Τὸ ἀντικείμενον τῶν μελετῶν σου δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησίν σου; Κατ' ἐξοχὴν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ταύτην τῆς κρίσεώς σου; Βεβαίως ὁ Θεὸς σὲ ἔδωκε μὲ τὴν νέαν σου φύσιν δύναμίν τινα διὰ νὰ κυβερνᾷς τοὺς συλλογισμούς σου. Ἔγινας πάλιν δοῦλος εἰς τὴν διεφθαρμένην σου φύσιν; Ἀνάλαβε τὴν ἐξουσίαν σου. Προσκάλεσε εἰς βοήθειάν σου τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ποτὲ ἀδιάθετος εἰς τοσοῦτον καλὸν ἔργον, οὔτε θέλει ἀρνηθῇ τὴν βοήθειάν του εἰς τόσον δικαίαν ὑπόθεσιν. Λέγε πρὸς αὐτὸν, Κύριε, σὺ ἔδωκας εἰς τὸ λογικόν μου τὴν ἐξουσίαν τῶν συλλογισμῶν μου καὶ τῶν παθήσεων, ἡ ἐπ' αὐτῶν ἐξουσία μου εἶναι ἀπὸ σὲ, καὶ τώρα ἰδοὺ, δὲν θέλουσι νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν σου. Σὺ μὲ διατάττεις νὰ τὰ ἐνασχολήσω εἰς τὸ ἔργον τῆς οὐρανίου μελέτης, ἀλλ' ἐπαναστατοῦσι καὶ ἰσχυρογνωμόνως ἀποβάλλουσι τοῦτο τὸ χρέος. Δὲν θέλεις νὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ μεταχειρισθῶ τὴν ἐξουσίαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν μὲ ἔδωκας; Ὦ, κατάπεμψον τὸ Πνεῦμά σου, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ δώσω ἰσχὺν εἰς τὰς προσταγάς σου, καὶ πραγματικῶς νὰ βιάσω αὐτὰ νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὸ θέλημά σου. Οὕτω θέλεις ἰδεῖ τὴν καρδίαν σου νὰ ὑποτάσσηται, τὴν ἀντίστασίν της νὰ νικᾶται, καὶ τὴν ἀθελησίαν της νὰ μεταβάλληται εἰς εὐάρεστον συγκατάθεσιν.

(2) Ἡ καρδία σου προσέτι πολλὰ πιθανῶς θέλει σὲ προδώσει, ἐνασχολουμένη εἰς μηδαμινὰ, ἐνῷ ἔπρεπε σπουδαίως νὰ

μελετᾷ. Ἴσως ὅταν ἔχῃς μίαν ὥραν διὰ μελέτην, ὁ καιρὸς θέλει ἐξοδευθῆ πρὶν ἡ καρδία σου γίνῃ σπουδαία. Ἡ τοιαύτη ἀμελὴς ἐκτέλεσις τοῦ χρέους, ὡς νὰ μὴ τὸ ἐκτελῶμεν, καταςρέφει τόσους, ὅσους καὶ ἡ τελεία παράλειψις αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἂς ἦναι πάντοτε ὁ ὀφθαλμός σου ἐπὶ τὴν καρδίαν σου. Μὴ ἀποβλέπῃς τόσον εἰς τὸν καιρὸν, τὸν ὁποῖον διὰ τὸ χρέος δαπανᾷ, ὅσον εἰς τὴν ποσότητα καὶ ποιότητα τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον γίνεται. Ἐκ τοῦ ἔργου δύνασαι νὰ γνωρίσῃς, ἐὰν ὁ δοῦλος ἐστάθη ἐπιμελής. Ἐρώτα σεαυτὸν, Ὁποῖαι παθήσεις ἐβάλθησαν εἰς γύμνασιν; Πόσον ἕως τώρα ἐπλησίασα εἰς τὸν οὐρανόν; Μὴ στοχάζησαι, ὅτι ἐπειδὴ ἡ καρδία σου εἶναι τόσον ἐλαφρὰ, εἶναι καλήτερον νὰ τὴν ἀφήσῃς· διότι οὕτω θέλεις ἐξορίσει βεβαίως πᾶσαν πνευματικὴν ὑπακοήν· διότι αἱ κάλλισται καρδίαι οὖσαι κατὰ μέρος μόνον ἡγιασμέναι, θέλουσιν ἀντιστέκεσθαι ἐνόσῳ εἶναι σαρκικαί. Ἀλλὰ μᾶλλον θεώρει καλῶς τὴν διαφθορὰν τῆς φύσεώς σου, καὶ ὅτι ἡ ἁμαρτωλήτις ἀδιαθεσία δὲν θέλει καταργήσει τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ· οὔτε νὰ ἀπολογῆται ἡ μία ἁμαρτία διὰ τὴν ἄλλην, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐπροσδιώρισε μέσα νὰ διεγείρωσι τὰς παθήσεις μας. Τὸ νὰ συλλογίζησαι καθ' ἑαυτὸν καὶ νὰ μελετᾷς καθ' ἑαυτὸν τὸ χρέος τῆς οὐρανίου θεωρίας, εἶναι τὸ καλήτερον μέσον νὰ διεγείρῃ καὶ νὰ αὐξάνῃ τὴν ἀγάπην. Μὴ ἀπομακρύνεσαι λοιπὸν ἐκ τοῦ χρέους, πρὶν αἰσθανθῇς τὴν ἀγάπην σου νὰ σὲ βιάσῃ, καθὼς δὲν ἤθελες ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸ πῦρ, πρὶν αἰσθανθῇς ὅτι ἐθερμάνθης. Ἀλλὰ ἐνασχολοῦ εἰς τὸ ἔργον, ἕωσοῦ ἡ ἀγάπη σου ζωοποιηθῇ, καὶ τότε αὐτὴ ἡ ἀγάπη θέλει σὲ βιάσει καὶ εἰς τὰ λοιπὰ χρέη.

(3) Ἡ καρδία σου θέλει μεταβῆ ὡσαύτως ἀπὸ τὴν οὐράνιόν σου μελέτην εἰς ἄλλα ἀντικείμενα. Θέλει στρέφει ὡς ὁ ἀμελὴς δοῦλος, νὰ ὁμιλῇ πρὸς πάντα διαβάτην. Ὅτε

δὲν ἔπρεπε νὰ ἦναι τίποτε ἄλλο εἰς τὸν νοῦν σου, εἰμὴ ὁ οὐρανός· αὕτη θέλει συλλογίζεσθαι περὶ τοῦ ἐπαγγέλματός σου, ἢ τῶν συμφορῶν σου, ἢ περὶ παντὸς πτηνοῦ, ἢ δένδρου, ἢ τόπου, τὸν ὁποῖον βλέπεις. Ἡ θεραπεία ἐνταῦθα εἶναι ἡ αὐτὴ, ὡς καὶ ἡ πρότερον. Ἐπαγρύπνει καὶ μεταχειρίζου βίαν. Λέγε εἰς τὴν καρδίαν σου, Τί! ἦλθα ἐδῶ, νὰ συλλογίζωμαι περὶ τῶν κοσμικῶν μου ὑποθέσεων, περὶ ἀνθρώπων, τόπων, εἰδήσεων καὶ ματαιότητος, ἢ περὶ ὁποιουδήποτε πράγματος ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ, ὅσον καλὸν καὶ ἂν ἦναι; Δὲν ἐμπορεῖς νὰ ἀγρυπνήσῃς μίαν ὥραν; Ἤθελες νὰ ἀφήσῃς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ νὰ κατοικήσῃς διὰ παντὸς μὲ τὸν Χριστὸν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ δὲν ἤθελες νὰ ἀφήσῃς τὸν κόσμον μίαν ὥραν διὰ νὰ κατοικῇς ὁμοῦ μὲ τὸν Χριστὸν εἰς τὴν μελέτην; Αὕτη εἶναι ἡ ἀγάπη σου πρὸς τὸν φίλον σου; Δὲν ἀγαπᾷς τὸν Χριστὸν καὶ τὸν τόπον τῆς αἰωνίου σου μακαρίας διαμονῆς περισσότερον ἀπὸ τοῦτο; Ἐὰν τὰ σαρκοβόρα ὄρνεα τῶν ἀπατηλῶν συλλογισμῶν, κατατρώγωσι τὰς διὰ τὸν οὐρανὸν μελέτας, κατατρώγουσι καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν χαρὰν τῶν συλλογισμῶν σου, διὰ τοῦτο δίωκε αὐτὰ ἀπὸ τὴν θυσίαν σου, καὶ κράτει καλὰ τὴν καρδίαν σου εἰς τὸ ἔργον.

(4) Αἰφνήδιος διακοπὴ τῆς μελέτης, πρὶν ἔτι καλῶς ἀρχίσῃ, εἶναι ἄλλο μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ καρδία σου θέλει σὲ ἀπατήσει. Τοῦτο εὐκόλως δύνασαι νὰ καταλάβῃς εἰς ἄλλα χρέη. Εἰς τὴν κατ' ἰδίαν προσευχὴν, ἡ καρδία σου δὲν σὲ ἐπαναγκάζει νὰ τὴν συντέμῃς, καὶ συχνὰ δὲν σὲ παρακινεῖ νὰ τὴν τελειώσῃς; Τοιουτοτρόπως εἰς τὴν οὐράνιον θεωρίαν, ἡ καρδία σου θέλει βαρυνθῇ τὸ ἔργον, καὶ θέλει διακόψει τὸν οὐράνιόν σου δρόμον πρὶν ἔτι θερμανθῇς καλῶς. Ἀλλὰ πρόσταξέ την ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ νὰ σταθῇ καὶ νὰ

μὴ κάμνῃ ἡμιτελὲς τὸ τηλικοῦτον ἔργον. Λέγε πρὸς αὐτὴν, Μωρὰ καρδία! ἐὰν ζητήσῃς ὀλίγον τινὰ καιρὸν ἐλεημοσύνην, καὶ φύγῃς πρὶν τὴν λάβῃς, ἡ ζήτησίς σου δὲν εἶναι κόπος χαμένος; Ἐὰν παύσῃς τὸν δρόμον σου πρὸ τοῦ τέλους τῆς ὁδοιπορίας σου, ὁ δρόμος σου δὲν εἶναι χαμένος; Ἦλθες ἐδῶ μὲ ἐλπίδα νὰ ἴδῃς τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ κληρονομήσῃς, καὶ θέλεις σταματήσει, ἐνῷ εἶσαι σχεδὸν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἐπιστρέψει πρὶν θεωρήσῃς αὐτήν; Ἦλθες ἐδῶ μὲ ἐλπίδα νὰ ὁμιλήσῃς μὲ τὸν Θεὸν, καὶ θέλεις ἀναχωρήσει πρὶν ἴδῃς αὐτόν; Ἦλθες νὰ λουσθῇς εἰς τοὺς ῥύακας τῆς παρηγορίας, καὶ μὲ τὸν σκοπὸν τοῦτον ν' ἀπεκδυθῇς τοὺς ἐπιγείους συλλογισμοὺς, καὶ ἔπειτα θέλεις μόνον νὰ ἐγγίσῃς τὸ χεῖλος τοῦ ῥύακος καὶ νὰ ἐπιστρέψῃς; Ἦλθες νὰ κατασκοπεύσῃς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· μὴ ἐπιστρέψῃς λοιπὸν χωρὶς βότρυν διὰ νὰ τὸν δείξῃς εἰς τοὺς ἀδελφούς σου πρὸς ἐνθάῤῥυνσίν των. Ἂς ἰδῶσιν ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς καρδίας σου, ὅτι ἐγεύθης τὸν οἶνον, καὶ ἀπὸ τὴν εὐφροσύνην τοῦ προσώπου σου, ὅτι ἐχρίσθης μὲ τὸ ἔλαιον, καὶ ἀπὸ τὴν γαλήνην τῆς διαθέσεώς σου, καὶ τὴν γλυκύτητα τῆς ὁμιλίας σου, ὅτι ἐτράφης ἀπὸ γάλα καὶ μέλι. Τὸ οὐράνιον τοῦτο πῦρ ἤθελε μαλάξει τὴν παγωμένην καρδίαν σου, καθαρίσει καὶ πνευματοποιήσει αὐτήν· ἀλλὰ πρέπει νὰ λάβῃ καιρὸν διὰ νὰ ἐνεργήσῃ. Οὕτως ἐξακολούθει τὸ ἔργον, ἑωσοῦ κατορθωθῇ τι· ἑωσοῦ τὰ χαρίσματά σου βαλθῶσιν εἰς γύμνασιν, αἱ παθήσεις σου διεγερθῶσι, καὶ ἡ ψυχή σου λάβῃ ἀναψυχὴν ἀπὸ τὰς οὐρανίους ἡδονάς· ἢ ἐὰν δὲν δύνασαι νὰ ἀπολαύσῃς ὅλα ταῦτα διὰ μιᾶς, ἔσο πλέον ἔνθερμος εἰς ἄλλον καιρόν. «Μακάριος ἐκεῖνος ὁ δοῦλος, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριός του, ὅταν ἔλθῃ, θέλει εὑρεῖ ὅτι κάμνει οὕτω.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙϚ΄.

Ἀνάπτυξις τῆς οὐρανίου θεωρίας διὰ παραδειγμάτων, καὶ τελευταῖαι παρατηρήσεις.

Καὶ τώρα, Ἀναγνῶστα, κατὰ τὰς εἰρημένας ὁδηγίας ἔχε συνείδησιν νὰ γυμνάζῃς καθημερινῶς τα χαρίσματά σου διὰ τῆς μελέτης, ὡς καὶ διὰ τῆς προσευχῆς. Ἀποσύρου εἰς παράμερον τινὰ τόπον, εἰς καιρὸν τὸν ἁρμοδιώτατον διὰ σὲ, καὶ βάλλε κατὰ μέρος τοὺς περὶ τοῦ κόσμου τούτου συλλογισμούς σου μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν σεμνότητα καὶ τὸ σέβας, ἀποβλέπων πρὸς τὸν οὐρανόν· ἐνθυμοῦ ὅτι αὐτοῦ εἶναι ἡ αἰώνιός σου ἀνάπαυσις· σπούδαζε τὴν ἐξοχότητα καὶ πραγματικότητα αὐτῆς, καὶ ἐγείρου ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις εἰς τὴν πίστιν, συγκρίνων τὴν οὐράνιον μὲ τὴν ἐπίγειον χαράν. Παρέμβαλε προσευχὰς εἰς τὴν μονολογίαν, ἕωσοῦ συζητήσας τὴν κατάστασίν σου εὐσεβάστως μὲ τὸν Θεὸν, καὶ σπουδαίως μὲ τὴν ἰδίαν σου καρδίαν, μεταβληθῇς ἀπὸ βώλου γῆς εἰς φλόγα πυρὸς, ἀπὸ ἐπιλήσμονος ἁμαρτωλοῦ καὶ ἐραστοῦ τοῦ κόσμου εἰς θερμὸν ἐραστὴν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ δειλοῦ καὶ ἀνάνδρου εἰς γενναῖον Χριστιανὸν, ἀπὸ ἀκάρπου λύπης εἰς εὐφρόσυνον ζωὴν, ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἕωσοῦ ἀναβιβάσῃς τὴν καρδίαν σου ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀπὸ τὰς γηΐνους συναναστροφὰς εἰς τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ συνομιλίαν, καὶ ἕωσοῦ δυνηθῇς νὰ βάλῃς τὴν καρδίαν σου εἰς ἀνάπαυσιν ὡς εἰς τὸν κόλπον τοῦ Χριστοῦ, διά τινος μελέτης περὶ τῆς αἰωνίου σου ἀναπαύσεως, ὁποία ἐδῶ προστίθεται πρὸς βοήθειάν σου.

(1) Ἀνάπαυσις! πόσον γλυκὺς ὁ ἦχος· εἶναι μελῳδία εἰς τὰ ὠτία μου. Εἶναι ζωογόνος ἀναψυχὴ εἰς τὴν καρδίαν μου, ἐξ ἧς ἐκβλύζουσι ζωηρὰ νάματα, τὰ ὁποῖα βάλλουσιν εἰς κί-

νησιν ὅλους τοὺς σφυγμοὺς τῆς ψυχῆς μου! Ἀνάπαυσις! ὄχι ὡς ὁ λίθος, ὅστις ἀναπαύεται εἰς τὴν γῆν, οὔτε ὡς ἡ σὰρξ αὕτη ἀναπαύεται εἰς τὸν τάφον, οὔτε τοιαύτη ἀνάπαυσις, ὁποίαν ὁ σαρκικὸς κόσμος ἐπιθυμεῖ. Ὦ μακαρία ἀνάπαυσις! ὅταν δὲν παύωμεν ἡμέραν καὶ νύκτα, λέγοντες, « Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος, ὁ Θεὸς, ὁ Παντοκράτωρ! » ὅταν ἀναπαυώμεθα ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλ' ὄχι ἀπὸ τὴν λατρείαν· ἀπὸ τὰς θλίψεις καὶ λύπας, ἀλλ' ὄχι ἀπὸ τὴν χαράν! Ὦ μακαρία ἡμέρα! ὅτε θέλω ἀναπαύεσθαι μὲ τὸν Θεόν! ὅτε θέλω ἀναπαύεσθαι εἰς τὸν κόλπον τοῦ Κυρίου! ὅτε θέλω ἀναπαύεσθαι γνωρίζων, ἀγαπῶν, χαίρων καὶ ὑμνῶν! ὅτε ἡ τελεία ψυχή μου καὶ τὸ σῶμα, θέλουσιν ὁμοῦ ἀπολαύει τελείως τὸν Θεόν, ὅτε ὁ Θεὸς, ὅστις εἶναι ἡ καθαυτὸ ἀγάπη, θέλει ἐντελῶς μὲ ἀγαπᾷ, καὶ ἀναπαύεσθαι εἰς τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην του, καθὼς ἐγὼ εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην μου, καὶ θέλει εὐφρανθῇ εἰς ἐμὲ μὲ χαρὰν, καὶ θέλει εὐφραίνεσθαι εἰς ἐμὲ μὲ ᾄσματα, καθὼς ἐγὼ θέλω εὐφραίνεσθαι εἰς αὐτόν.

(2) Πόσον πλησίον εἶναι ἐκείνη ἡ μακαριωτάτη καὶ εὐφρόσυνος ἡμέρα! Ἔρχεται ταχέως. « Ὁ ἐρχόμενος θέλει ἐλθεῖ, καὶ δὲν θέλει χρονίσει. » Ἂν καὶ ὁ Κύριός μου φαίνεται ὅτι ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ, πλὴν ἔτι μικρὸν καὶ θέλει εἶσθαι ἐδῶ. Τί εἶναι λοιπὸν ὀλίγοι τινὲς αἰῶνες, ὅταν παρέλθωσι; Πόσον βεβαίως τὸ σημεῖόν του θέλει φανῇ! Πόσον ἐξαίφνης θέλει ἁρπάσει τὸν ἀμελῆ κόσμον, μάλιστα ὡς ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ τὰς ἀνατολὰς καὶ φαίνεται ἕως εἰς δυσμάς! (Ματθ. κδ'. 29.) Ἐκεῖνος, ὅστις ἀνεχώρησεν ἐδῶθεν, θέλει ἐλθεῖ οὕτω. Μὲ φαίνεται ὅτι ἀκούω τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγός του. Μὲ φαίνεται ὅτι βλέπω αὐτὸν ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μὲ τοὺς παρισταμένους ἀγγέλους του, μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐνδόξως!

(3) Ὦ ἁμαρτωλοί, οἵτινες στοχάζεσθε ὅτι εἶσθε ἀσφαλεῖς, τί θέλετε κάμει τώρα; Ποῦ θέλετε κρύψει τὸν ἑαυτόν σας; Τί θέλει σᾶς καλύψει; Τὰ ὄρη ἔφυγον· οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, τὰ ὁποῖα ἦσαν, παρῆλθον· τὸ καταναλίσκον πῦρ τὰ κατέφαγεν ὅλα, πλὴν σᾶς, οἵτινες πρέπει νὰ ἦσθε ἡ ὕλη αὐτοῦ διὰ παντός. Εἴθε νὰ ἠδύνασθε ν' ἀφανισθῆτε, ὡς ἡ γῆ, καὶ νὰ διαλυθῆτε, ὡς οἱ οὐρανοί! Φεῦ! αἱ εὐχαὶ αὗται εἶναι τώρα μάταιαι! Ὁ Ἀμνὸς αὐτὸς ἤθελεν εἶσθαι ὁ φίλος σας, ἤθελε σᾶς ἀγαπᾷ καὶ κυβερνᾷ, καὶ τώρα σᾶς σώσει· ἀλλὰ σεῖς δὲν ἠθέλετε τότε, καὶ τώρα εἶναι ἀργά. Ποτὲ μὴ κράζῃς, Κύριε, Κύριε, εἶναι ἀργά, Ἄνθρωπε, πολλὰ ἀργά! Διατί βλέπεις τριγύρω σου; δύναταί τις νὰ σὲ σώσῃ; Ποῦ τρέχεις; δύναταί τις νὰ σὲ κρύψῃ; Ὦ ἄθλιε, ὅστις αὐτὸς σεαυτὸν ἔφερες εἰς τοῦτο!

(4) Τώρα, μακάριοι οἱ ἅγιοι, οἵτινες ἐπιστεύσατε καὶ ὑπηκούσατε· τοῦτο εἶναι τὸ τέλος τῆς πίστεως καὶ ὑπομονῆς. Τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον προσηύχεσθε, καὶ τὸ ὁποῖον περιεμένετε. Μετανοεῖτε τώρα διὰ τὰς θλίψεις καὶ λύπας σας; διὰ τὴν ἀπάρνησιν τοῦ ἑαυτοῦ σας, καὶ τὴν ἁγίαν διαγωγήν σας; Τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας σας πικρὰ εἶναι τώρα, ἢ γλυκά; Ἰδὲ πῶς ὁ Κριτὴς ἐπιμειδιᾷ, ἀγάπη καταφαίνεται εἰς τὰ βλέμματά του. Τὰ ἐπίθετα, ἐξαγοραστὴς σύζυγος, κεφαλή, εἶναι γεγραμμένα εἰς τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ καὶ λαμπρὸν πρόσωπον. Ἀκούσετε, σᾶς κράζει! σᾶς προστάζει νὰ σταθῆτε εἰς τὴν δεξιάν του· μὴ φοβῆσθε, διότι αὐτοῦ θέτει τὰ πρόβατά του. Ὦ πανευφρόσυνος ἀπόφασις! « Ἔλθετε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσετε τὴν ἡτοιμασμένην διὰ σᾶς βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. » Σᾶς λαμβάνει ἀπὸ τὴν χεῖρα· ἡ θύρα εἶναι ἀνοικτή, ἡ βασιλεία εἶναι ἰδική του καὶ διὰ τοῦτο ἰδική σας· ἐνώπιον τοῦ

θρόνου αὐτοῦ εἶναι ἡ θέσις σας! Ὁ Πατὴρ σᾶς δέχεται, ὡς τὴν νύμφην τοῦ Υἱοῦ του, καὶ εὐχαρίστως σᾶς προσφέρει τὸν στέφανον τῆς δόξης. Ὅσῳ ἀνάξιοι καὶ ἂν ἦσθε, πρέπει νὰ στεφθῆτε. Οὗτος ἦτον ὁ σκοπὸς τῆς δωρεὰν ἀπολυτρούσης χάριτος, ὁ σκοπὸς τῆς αἰωνίου ἀγάπης. Ὦ μακαρία χάρις! ὦ μακαρία ἀγάπη! ὢ πόσον ἡ ἀγάπη καὶ ἡ χαρὰ θέλει διεγερθῇ! ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ τὸ ἐκφράσω, δὲν δύναμαι νὰ τὸ συλλάβω εἰς τὸν νοῦν μου.

(5) Αὕτη εἶναι ἡ χαρὰ, ἥτις ἐπορίσθη διὰ τῆς λύπης, ὁ στέφανος, ὅστις προσεκτήθη διὰ τοῦ σταυροῦ. Ὁ Κύριός μου ἔκλαυσε διὰ νὰ ἐξαλειφθῶσι τώρα τὰ δάκρυά μου· αὐτὸς ἔχυσε τὸ αἷμά του διὰ νὰ χαρῶ ἐγὼ τώρα, αὐτὸς ἐγκατελείφθη, διὰ νὰ μὴ ἐγκαταλειφθῶ ἐγὼ τώρα, αὐτὸς τότε ἀπέθανε διὰ νὰ ζῶ τώρα ἐγώ! Ὦ δωρεὰν ἔλεος, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ὑψώσῃ ἕνα τόσον ποταπὸν καὶ ἄθλιον! Δωρεὰν δι' ἐμὲ, ἂν καὶ ἀκριβὸν διὰ τὸν Χριστόν! Δωρεὰν χάρις, ἥτις μὲ ἔκλεξεν ἐνῷ χιλιάδες ἐγκατελείφθησαν! Ὅταν οἱ σύντροφοί μου εἰς τὴν ἁμαρτίαν πρέπῃ νὰ καίωνται εἰς τὴν κόλασιν, ἐγὼ πρέπει ἐδῶ νὰ χαίρω εἰς τὴν ἀνάπαυσιν! Ἐδῶ πρέπει νὰ ζῶ μὲ ὅλους τοὺς ἁγίους τούτους· ὢ παρηγορητικὴ συνάντησις τῶν παλαιῶν μου γνωρίμων, μὲ τοὺς ὁποίους προσηυχόμην, ἔκλαιον καὶ ὑπέφερον, καὶ ὡμίλουν συχνὰ περὶ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ τούτου τοῦ τόπου. Βλέπω ὅτι ὁ τάφος δὲν ἠδύνατο νὰ σᾶς κρατήσῃ, ἡ ἰδία ἀγάπη σᾶς ἐξηγόρασε καὶ σᾶς ἔσωσεν ὡσαύτως.

(6) Τοῦτο δὲν ὁμοιάζει τὰς ἐκ πηλοῦ καλύβας μας, τὰς φυλακάς μας, τὰς γηΐνους κατοικίας μας. Ἡ χαροποιὰ αὕτη φωνὴ δὲν ὁμοιάζει τὰ παλαιά μας παράπονα, τοὺς ἀνυπομόνους θρήνους καὶ στεναγμούς μας· οὔτε ὁ μελῳδικὸς οὗτος ὕμνος ὁμοιάζει τοὺς ἐμπαιγμοὺς καὶ ὀνείδη, ἢ τοὺς ὅρκους

καὶ τὰς κατάρας, τὰ ὁποῖα ἠκούαμεν εἰς τὴν γῆν. Τὸ σῶμα τοῦτο δὲν εἶναι ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἴχαμεν, οὔτε ἡ ψυχὴ αὐτὴ μὲ τὴν ψυχήν, τὴν ὁποίαν εἴχαμεν, οὔτε αὐτὴ ἡ ζωὴ εἶναι ὁμοία μὲ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἐζῶμεν. Ἠλλάξαμεν τὸν τόπον καὶ τὴν κατάστασίν μας, τὰ ἐνδύματα καὶ τοὺς συλλογισμούς μας, τὴν ὄψιν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν κοινωνίαν μας. Πρότερον ὁ πιστὸς ἦτον ἀδύνατος καὶ κατεφρονημένος, τόσον ὑπερήφανος καὶ φιλόνεικος, ὥστε συχνὰ μόλις ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς χάριτάς του, ἀλλὰ τώρα πόσον ἔνδοξον πρᾶγμα εἶναι ὁ πιστός! Ποῦ εἶναι τώρα τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας των, τὸ ὁποῖον ἐβάρυνεν αὐτοὺς καὶ τοὺς περὶ αὐτούς; Ποῦ εἶναι τώρα αἱ διάφοροι γνῶμαί μας, τὰ ὑβριστικὰ ὀνόματα, τὰ διηρημένα πνεύματα, τὰ παρωργισμένα πάθη, τὰ ἄγρια βλέμματα, αἱ ἀνίλεοι κατηγορίαι; Τώρα εἴμεθα ὅλοι μιᾶς γνώμης, ἑνὸς ὀνόματος, μιᾶς καρδίας, ἑνὸς οἴκου καὶ μιᾶς δόξης. Ὢ γλυκεῖα διαλλαγή, ὢ μακαρία ἕνωσις! Τώρα τὸ Εὐαγγέλιον δὲν θέλει πλέον ἀτιμασθῆ διὰ τῆς μωρίας μας. Δὲν θέλεις παραπονεῖσαι πλέον, ψυχή μου, διὰ τὰς θλίψεις τῶν πιστῶν, διὰ τὰς καταστροφὰς τῆς ἐκκλησίας, οὔτε θέλεις θρηνεῖ τοὺς πάσχοντας φίλους σου, οὔτε χύνει δάκρυα ἐπὶ τῶν νεκρῶν αὐτῶν κραββάτων. Δὲν θέλεις ποτὲ πλέον ὑπομένει τοὺς ἀπὸ τὸν Σατανᾶν, τὸν κόσμον, ἢ τὴν ἰδίαν σου σάρκα παλαιοὺς πειρασμούς. Οἱ πόνοι καὶ αἱ ἀσθένειαί σου ὅλα ἐθεραπεύθησαν, τὸ σῶμά σου δὲν θέλει σὲ βαρύνει πλέον μὲ ἀδυναμίαν καὶ κούρασιν. Οἱ πόνοι τῆς κεφαλῆς καὶ καρδίας σου, ἡ πεῖνα καὶ δίψα σου, ὁ ὕπνος καὶ κόπος σου, ὅλα παρῆλθον. Ὢ, ποία μεγάλη ἀλλαγὴ αὐτή! ἀπὸ τῆς κοπρίας εἰς τὸν θρόνον! ἀπὸ διώκτας ἁμαρτωλοὺς εἰς ὑμνοῦντας ἁγίους! ἀπὸ ἀχρεῖον σῶμα εἰς τοῦτο τὸ ὁποῖον λάμπει ὡς

ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος, ἀπὸ αἴσθησιν δυσαρεστήσεως τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἐντελῆ ἀπόλαυσιν αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ! ἀπὸ ὅλους τοὺς δισταγμοὺς καὶ φόβους μου εἰς τὴν ἀπόλαυσιν ταύτην, ἥτις μὲ θέτει ἐκτὸς παντὸς δισταγμοῦ! ἀπὸ ὅλους τοὺς φοβεροὺς περὶ θανάτου συλλογισμούς μου εἰς ταύτην τὴν χαρμόσυνον ζωήν! Μακαρία ἀλλαγή! ἐρρέτω ἡ ἁμαρτία, καὶ ἡ λύπη διὰ παντός! ἐρρέτω ἡ λιθίνη ὑπερήφανος, ἄπιστος καρδία μου, κοσμική, ψυχικὴ καὶ σαρκικὴ καρδία μου, καὶ χαῖρε ἁγιωτάτη μου οὐρανία φύσις. Ὑγιαίνετε, μετάνοια, πίστις καὶ ἐλπίς, καὶ χαίρετε, ἀγάπη καὶ χαρὰ καὶ ὑμνολογία. Τώρα θέλω ἀπολαύσει τὸ θέρος μου, χωρὶς νὰ ὀργώσω ἢ νὰ σπείρω, τὴν χαράν μου χωρὶς ἱεροκήρυκος ἢ ἐπαγγελίας, ὅλα μάλιστα ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ ἰδίου Θεοῦ. Ὁποιαιδήποτε ὗλαι καὶ ἂν ἦναι εἰς τοὺς ῥύακας, καθαρὰ χαρὰ εἶναι εἰς τὴν πηγήν. Ἐδῶ θέλω εἶσθαι περικυκλωμένος ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα, καὶ ζῇ αἰωνίως, καὶ πάντοτε ὑμνεῖ τὸν Κύριον. Τὸ πρόσωπόν μου δὲν θέλει ῥυτιδωθῇ, οὐδὲ αἱ τρίχες μου λευκανθῇ, διότι τὸ φθαρτὸν τοῦτο θέλει ἐνδυθῇ ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο, ἀθανασίαν, καὶ ὁ θάνατος θέλει καταποθῇ ἀπὸ τὴν νίκην. « Ὦ θάνατε, ποῦ εἶναι τώρα τὸ κέντρον σου; ὦ ᾅδη, ποῦ εἶναι ἡ νίκη σου; » Ἡ διορία τῆς συνθήκης μου δὲν θέλει λάβει τέλος ποτέ, οὔτε θέλω ταράττει ἐμαυτὸν μὲ τοὺς περὶ θανάτου συλλογισμοὺς, οὔτε χάνει τὴν χαράν μου ἐκ τοῦ φόβου μήπως χάσω αὐτήν. Ὅταν μυριάδες αἰώνων παρέλθωσιν, ἡ χαρά μου εἶναι εἰς τὴν ἀρχήν, καὶ ὅταν ἑκατομμύρια ἀκόμη παρέλθωσι, δὲν πλησιάζει περισσότερον εἰς τὸ τέλος. Πᾶσα ἡμέρα εἶναι μεσημβρία, πᾶς μὴν θέρος, πᾶν ἔτος ἐνιαυτὸς ἀφέσεως, πᾶσα ἡλικία τελεία, καὶ ὅλα ταῦτα αἰωνιότης. Ὦ μακαρία αἰωνιότης! δόξα τῆς δόξης μου! τελειότης τῆς τελειότητός μου!

(7) Ὦ νενυσταγμένη γήϊνη καρδία! πόσον ὑψηλὰ συλλογίζεσαι περὶ ταύτης τῆς ζωοποιητικῆς ἡμέρας! Προτιμᾶς μᾶλλον νὰ κῆσαι εἰς τὸ χῶμα, παρὰ νὰ περιπατῇς εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Θεοῦ; Ἐνθυμεῖσαι τώρα τὰς κοσμικάς σου ὑποθέσεις, ἢ συλλογίζεσαι τὰς ἐπιθυμίας σου, τὰς σωματικὰς ἡδονάς, καὶ τὴν εὔθυμον συναναστροφήν σου; καλήτερον εἶναι νὰ ἦσαι ἐδῶ, παρὰ εἰς τὸν οὐρανὸν μὲ τὸν Θεόν; ἡ συντροφία ἐδῶ εἶναι καλητέρα; αἱ ἡδοναὶ εἶναι μεγαλήτεραι; Ἐλθὲ, μὴ προφασίζησαι ἢ βραδύνῃς. Ὁ Θεὸς σὲ προστάζει, καὶ ἐγὼ σὲ προστάζω· περίζωσε τὴν ὀσφύν σου, ἀνάβα τὸ ὄρος, βλέπε τριγύρω σου μὲ πίστιν καὶ εὐλάβειαν Μὴ βλέπῃς ὀπίσω τὴν ὁδὸν τῆς ἐρήμου, εἰμὴ διὰ νὰ συγκρίνῃς τὴν βασιλείαν μὲ ἐκείνην τὴν ἔρημον τοῦ ὀλολυγμοῦ, διὰ νὰ καταλάβῃς πλέον ἐπαισθητότερα τὴν μεγάλην διαφοράν, ἐκείνη εἶναι τοῦ πατρός σου ἡ δόξα, ἐκεῖ, ὦ ψυχή μου, πρέπει νὰ μετατεθῇς, ὅταν ἀναχωρήσῃς ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦτο· καὶ ὅτε ἡ δύναμις τοῦ Κυρίου σου ἀναστήσῃ αὐτὸ, καὶ σὲ ἑνώσῃ μὲ αὐτὸ, ἐκεῖ πρέπει νὰ ζῇς μὲ τὸν Θεὸν αἰωνίως· ἐκεῖ εἶναι ἡ ἔνδοξος νέα Ἱερουσαλὴμ, αἱ πύλαι ἀπὸ μαργαρίτας, καὶ τὰ θεμέλια ἀπὸ πάντα λίθον πολύτιμον, αἱ πλατεῖαι καὶ τὸ λιθόστρωτον ἀπὸ χρυσίον καθαρόν. Ὁ Ἥλιος ἐκεῖνος, ὅστις φωτίζει ὅλον τὸν κόσμον, θέλει εἶσθαι ἀνωφελὴς ἐκεῖ. Ὁ ἴδιος σὺ θέλεις λάμπει ὡς ὁ λαμπρὸς ἐκεῖνος Ἥλιος. Ὁ Θεὸς θέλαι εἶσθαι ὁ Ἥλιος, καὶ ὁ Χριστὸς τὸ φῶς, καὶ εἰς τὸ φῶς αὐτοῦ σὺ θέλεις ἔχει φῶς.

(8) Ὦ ψυχή μου, ἀμφιβάλλεις ἐξ ἀπιστίας εἰς τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ; Πολὺ σὲ ὑποπτεύομαι. Ἐὰν τωόντι ἐπίστευες τοῦτο, ἤθελε διεγείρει τὰς παθήσεις σου περισσότερον. Δὲν εἶναι αὕτη ὑπὸ τὴν χεῖρα καὶ σφραγίδα καὶ ὅρκον τοῦ Θεοῦ; Δύναται ὁ Θεὸς νὰ ψευσθῇ; Δύναται ἐκεῖνος, ὅστις

εἶναι ἡ αὐτοαλήθεια, νὰ ἦναι ψεύστης; Ποίαν ἀνάγκην ἔχει ὁ Θεὸς νὰ σὲ κολακεύσῃ, ἢ νὰ σὲ ἀπατήσῃ; Διατί νὰ σὲ ὑποσχεθῇ περισσότερα ἀφ᾽ ὅσα θέλει ἐκτελέσει; Μὴ τολμᾷς νὰ κατηγορῇς τὸν σοφὸν καὶ παντοδύναμον, καὶ πιστὸν Θεὸν διὰ τοῦτο. Ὁπόσαι ἐπαγγελίαι ἐξεπληρώθησαν εἰς σὲ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιστροφήν σου! Ἤθελεν ὁ Θεὸς τόσον ἰσχυρῶς συμμαρτυρεῖ εἰς ἕνα ψευδῆ λόγον; Ὢ ἀθλία τῆς ἀπιστίας καρδία! Σὲ ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς ἀνάπαυσιν, καὶ θέλεις τὴν ὑστερηθῇ; Οἱ ὀφθαλμοί σου, τὰ ὦτά σου, καὶ ὅλαι σου αἱ παθήσεις δύνανται νὰ σὲ ἀπατήσωσιν εὐκολώτερον, παρὰ μία ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ. Δύνασαι νὰ ἦσαι βεβαιότερος περὶ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν λόγον, παρ᾽ ἐὰν τὸ ἔβλεπες μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἢ ἐψηλάφας αὐτὸ μὲ τὰς χεῖράς σου. Ὅσῳ βέβαιος εἶσαι ὅτι εἶσαι ζωντανὸς, ἢ ὅτι εἶναι γῆ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ὁποίου στέκεσαι, ἢ ὅτι οἱ ὀφθαλμοί σου βλέπουσι τὸν Ἥλιον, τόσον εἶναι βεβαία ὅλη αὕτη ἡ δόξα τῶν πιστῶν, τοσοῦτον βεβαίως καὶ ἐγὼ θέλω εἶσθαι ὑψηλότερα ἐκείνων τῶν ἄστρων, καὶ ζῇ αἰωνίως εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ μὲ χαρὰν ὑμνολογεῖ τὸν λυτρωτήν μου, ἐὰν δὲν ἀποκλεισθῶ ἀπὸ ταύτην τὴν πονηρὰν καρδίαν τῆς ἀπιστίας, ἥτις μὲ φέρει εἰς ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ ζῶντος Θεοῦ.

(9) Καὶ ἀφοῦ εἶναι τόσον γλυκεῖα καὶ βεβαία ἡ ἀνάπαυσις αὕτη, τί λοιπὸν ἔχει εἰς τὸν νοῦν ὁ ἀμελὴς κόσμος; Γνωρίζει τί πρᾶγμα ἀμελεῖ; Ἤκουσε ποτὲ περὶ αὐτοῦ, ἢ κοιμᾶται ἀκόμη, ἢ εἶναι νεκρός; Γνωρίζουσι βεβαίως ὅτι ὁ στέφανος εἶναι ἔμπροσθέν των, ἐνῷ κάθηνται, ἢ διώκουσι τὰ μηδαμινά; Ἀναμφιβόλως οὗτοι εἶναι ἐκτὸς ἑαυτῶν, φροντίζοντες τοσοῦτον τὰ διὰ τὸν δρόμον ἐφόδιά των, ἐνῷ σπεύδουσι τόσον ταχέως εἰς ἄλλον κόσμον, καὶ κινδυνεύει

ἡ αἰώνιός των εὐδαιμονία. Ἐὰν ἔμενεν εἰς αὐτοὺς σπινθὴρ λογικοῦ, ποτὲ δὲν ἤθελον πωλήσει τὴν ἀνάπαυσίν των διὰ κόπον, οὔτε τὴν δόξαν των διὰ κοσμικὰς ματαιότητας, οὐδὲ ῥιψοκινδυνεύσει τὸν οὐρανὸν δι' ἀθέμιτόν τινα ἡδονήν. Ἄθλιοι ἄνθρωποι! Εἴθε ἅπαξ μόνον νὰ ἐσυλλογίζεσθε τί ῥιψοκινδυνεύετε, καὶ τότε ἠθέλετε καταφρονεῖ ταῦτα τὰ ἀπατηλὰ δελεάσματα. Διὰ παντὸς μακαρία ἂς ἦναι ἡ ἀγάπη ἐκείνη, ἥτις μ' ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὸ βάσκανον τοῦτο σκότος!

(10) Ἔτι πλησίαζε, ὦ ψυχή μου, μὲ τὴν πλέον ἔνθερμόν σου ἀγάπην. Ἐδῶ ὑπάρχει ὕλη δι' αὐτὴν, ἄξιόν τι τῆς ἀγάπης σου. Ὢ, ἰδὲ ποία ὡραιότης παρουσιάζεται. Ὅλη τοῦ κόσμου ἡ ὡραιότης δὲν εἶναι ἡνωμένη ἐδῶ; Ὅλη ἡ ἄλλη ὡραιότης δὲν εἶναι μόνον ἀσχημία; Ἔχεις τώρα ἀνάγκην νὰ καταπεισθῇς νὰ ἀγαπᾷς; Ἐδῶ εἶναι εὐωχία διὰ τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς σου· χρειάζεσαι παρακλήσεις διὰ νὰ φάγῃς; Δύνασαι νὰ ἀγαπᾷς ὀλίγην φωτεινὴν γῆν, κινητὸν μέρος πηλοῦ; καὶ δὲν δύνασαι νὰ ἀγαπᾷς ἐκεῖνον τὸν Θεὸν, ἐκεῖνον τὸν Χριστὸν, ἐκείνην τὴν δόξαν, τὰ ὁποῖα εἶναι τόσον ἀληθῆ καὶ ἀμέτρως ἀγαπητά; Δύνασαι νὰ ἀγαπᾷς τὸν φίλον σου, ἐπειδὴ σὲ ἀγαπᾷ, καὶ εἶναι ὁμοία ἡ ἀγάπη ἑνὸς φίλου μὲ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ; Τὰ διὰ σὲ δάκρυά των, καὶ τὸ ἐκχυθὲν αἷμά των, δὲν σὲ ἀνακουφίζει, ἢ σταματᾷ τὸ ῥεῦμα τῶν δακρύων ἢ τοῦ αἵματός σου· ἀλλὰ τὰ δάκρυα καὶ τὸ αἷμα τὰ χυθέντα ἀπὸ τὸν Κύριόν σου ἔχουσι δραστικωτάτην καὶ θεραπευτικὴν δύναμιν. Ὦ ψυχή μου, ἐὰν ἀγάπη ἦναι ἀξία ἀγάπης, καὶ ἔπρεπε νὰ γεννήσῃ ἀγάπην, ὁποία ἀκατάληπτος ἀγάπη ὑπάρχει ἔμπροσθέν σου! Ἔκχυσον ἐδῶ ὅλον τὸν θησαυρὸν τῶν παθήσεών σου, καὶ ὅλα εἶναι πολλὰ ὀλίγον! Εἴθε νὰ ἦτο χιλιάκις περισσότερον! Ἂς ὑπηρετηθῇ πρῶτον

ἐκεῖνος, ὅστις ὑπηρέτησέ σέ. Ἂς ἀπολαύῃ τὸν πρωτότυπον καὶ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς σου ἐκεῖνος, ὅστις κατέβαλε δύναμιν καὶ ζωὴν διὰ τὴν πρὸς σὲ ἀγάπην του! Ὦ ψυχή μου! ἀγαπᾷς τι διὰ τὸ ἔξοχόν του; Ἐκείνη εἶναι ἡ χώρα τοῦ φωτός· αὕτη εἶναι γῆ σκότους. Ἐκεῖνα τὰ ἀκτινοβολοῦντα Ἄστρα, ἡ λαμπρὰ ἐκείνη Σελήνη, καὶ ὁ φωτοβόλος Ἥλιος, δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ φανοὶ κρεμάμενοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πατρός σου διὰ νὰ σὲ φέγγωσιν ἐνῷ περιπατεῖς εἰς τὸν σκοτεινὸν τοῦτον κόσμον. Ἀλλὰ πόσον ὀλίγον γνωρίζεις τὴν δόξαν καὶ τὴν μακαριότητα! Ἀγαπᾷς τὸν φίλον διὰ τὴν ἁρμοδιότητά του; ποῖος ἁρμοδιώτερος ἀπὸ τὸν Χριστόν; Ἡ θεότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης του, ἡ ἀφθονία καὶ ἡ ἐλευθεριότης του, ἡ εὐδιαθεσία καὶ ἡ σταθερότης του, ὅλα διακηρύττουσιν αὐτὸν τὸν ἁρμοδιώτερόν σου φίλον. Ποία κατάστασις ἁρμοδιωτέρα εἰς τὴν ἀθλιότητά σου παρὰ τὸ ἔλεος; ἢ εἰς τὴν ἁμαρτίαν σου καὶ τὸν ῥύπον, παρὰ ἡ τιμὴ καὶ ἡ τελειότης; Ποῖος τόπος ἁρμοδιώτερος διὰ σὲ ἀπὸ τὸν οὐρανόν; Συμφωνεῖ ὁ κόσμος οὗτος μὲ τὰς ἐπιθυμίας σου; Δὲν ἔλαβες ἀρκετὴν πεῖραν αὐτοῦ, ἢ τὸν ἀγαπᾷς διὰ τὸ συμφέρον σου καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν σχέσιν σου; Ἀλλὰ ποῦ τέλος ἔχεις μεγαλήτερον συμφέρον, εἰμὴ εἰς τὸν οὐρανόν; ἢ στενωτέραν σχέσιν πάρεξ αὐτοῦ;

Ἀγαπᾷς τινα διὰ τὴν γνωριμίαν καὶ οἰκείωσιν; Ἂν καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου δὲν εἶδον ποτὲ τὸν Κύριόν σου, ἤκουσας ὅμως τὴν φωνήν του, ἔλαβες τὰς εὐεργεσίας του, καὶ ἔζησας εἰς τὸν κόλπον του. Αὐτὸς σὲ ἐδίδαξε νὰ γνωρίζῃς τὸν ἑαυτόν σου καὶ αὐτόν. Αὐτὸς σὲ ἤνοιξε τὸ πρῶτον ἐκεῖνο παράθυρον, διὰ τοῦ ὁποίου εἶδες τὸν οὐρανόν. Ἐλησμόνησας ὅτε ἡ καρδία σου ἦτον ἀμελής, καὶ αὐτὸς τὴν διήγειρε· σκληρά, καὶ αὐτὸς τὴν ἐμαλάκωσεν· ἰσχυρογνώμων, καὶ αὐτὸς τὴν

ἔκαμε νὰ ὑποχωρήσῃ· εἰς εἰρήνην, καὶ αὐτὸς τὴν ἐτάραξεν ὁλόκληρος, καὶ αὐτὸς τὴν ἐσύντριψε· καὶ συντετριμμένη, ἕωσοῦ τὴν ἐθεράπευσεν; Ἐλησμόνησας τὸν καιρὸν, ὅτε σὲ εὗρε δακρύοντα· ὅτε ἤκουσε τοὺς ἐν κρυπτῷ στεναγμοὺς καὶ θρήνους σου; καὶ ἄφησεν ὅλα, διὰ νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ σὲ παρηγορήσῃ; ὅτε σὲ ἔλαβε τρόπον τινα εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ σέ ἠρώτησεν, Ἀθλία ψυχὴ τί ἔχεις; Κλαίεις, ἐνῷ ἐγὼ ἔκλαυσα τοσοῦτον; Ἔχε θάῤῥος! Αἱ πληγαί σου εἶναι πρὸς θεραπείαν, καὶ ὄχι θανατηφόροι. Ἐγὼ τὰς ἔκαμα, ὅστις δὲν σκοπεύω τὴν βλάβην σου· ἂν καὶ σὲ ἐπλήγωσα δὲν θέλω νὰ σὲ θανατώσω. Ἐνθυμοῦμαι τὴν φωνήν του μὲ πόσην προσοχὴν μὲ ἤγειρε! Πόσον ἐπιμελῶς ἔδεσε τὰς πληγάς μου! Μὲ φαίνεται ὅτι ἀκούω αὐτὸν ἀκόμη λέγοντά με, Ἄθλιε ἁμαρτωλὲ, ἂν καὶ ἐφέρθης πρός με κακῶς, καὶ μὲ ἀπέβαλες, ἐγὼ ὅμως δὲν θέλω κάμει οὕτω πρὸς σέ! Ἂν καὶ μικρὰ νομίζῃς καὶ ἐμὲ, καὶ ὅλα τὰ ἐλέη μου, ὅμως αὐτὰ καὶ ὁ ἴδιος ἐγὼ, ὅλα εἶναι ἰδικά σου. Τί θέλεις ἀφ' ὅσα δύναμαι νὰ σὲ δώσω; Καὶ τί σὲ λείπει, τὸ ὁποῖον δὲν ἐμπορῶ νὰ σὲ δώσω; Ἐὰν κἀνὲν, τὸ ὁποῖον ἔχω δύναται νὰ σὲ προξενήσῃ εὐχαρίστησιν, θέλεις τὸ λάβει. Θέλεις συγχώρησιν; Ἐλευθέρως σὲ ἀφίνω ὅλον τὸ χρέος. Θέλεις ἐμέ; Ἰδοὺ ἐγὼ εἶμαι ἰδικός σου, ὁ Φίλος σου, Κύριός σου, Ἀνὴρ, καὶ Κεφαλή σου. Θέλεις τὸν Πατέρα; Ἐγὼ θέλω σὲ φέρει πρὸς αὐτὸν, καὶ θέλεις ἔχει αὐτὸν ἐν ἐμοὶ, καὶ δι' ἐμοῦ. Οὗτοι ἦσαν τοῦ Κυρίου μου οἱ ζωοποιητικοὶ λόγοι. Τέλος πάντων, ὅτε ἀμφίβαλλα περὶ τῆς ἀγάπης του, μὲ φαίνεται ὅτι ἐνθυμοῦμαι εἰσέτι τὰ ἰσχυρὰ αὐτοῦ ἐπιχειρήματα· Τοσαῦτα ἔκαμα, Ἁμαρτωλὲ, διὰ νὰ φανερώσω τὴν ἀγάπην μου, καὶ ἀκόμη ἀμφιβάλλεις; Σὲ ἐπρόσφερα τὸν ἑαυτόν μου καὶ τὴν ἀγάπην μου, τόσον καιρὸν, καὶ ἀκόμη ἀμφιβάλ-

λεις ἂν ἦμαι ἰδικός σου; Τί περισσότερον εἰμποροῦσα νὰ κάμω διὰ νὰ σὲ φανερώσω ὅτι σὲ ἀγαπῶ; Δὲν θέλεις νὰ πιστεύσῃς τὰ ὀδυνηρά μου πάθη προελθόντα ἀπὸ τὴν πρὸς σὲ ἀγάπην μου; Ἔγινα εἰς τὸ Εὐαγγέλιον Λέων πρὸς τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ Ἀμνὸς πρὸς σὲ, καὶ παραμελεῖς τὴν τόσην πρᾳεῖαν φύσιν μου; Ἐὰν ἤθελα νὰ σὲ ἀφήσω νὰ χαθῇς, ποίαν ἀνάγκην εἶχα νὰ κάμω καὶ νὰ πάθω τοσαῦτα; Ποίαν ἀνάγκην, νὰ σὲ ἀκολουθήσω μὲ τοσαύτην ὑπομονὴν καὶ παρακλήσεις; Διατί μὲ λέγεις περὶ τῶν ἐλλείψεών σου; Δὲν ἔχω ἀρκετὰ δὶ ἐμὲ καὶ διὰ σέ; ἢ περὶ τῆς ἀναξιότητός σου· ἐὰν ἦσο ὁ ἴδιος ἄξιος, τί εἶχες νὰ κάμῃς μὲ τὴν ἰδικήν μου ἀξίαν; ἐπροσκάλεσα ποτὲ, ἢ ἐλύτρωσα τὸν ἄξιον καὶ τὸν δίκαιον, ἢ εἶναι κανεὶς τοιοῦτος ἐπὶ τῆς γῆς; Δὲν ἔχεις τίποτε; εἶσαι χαμένος καὶ ἄθλιος, ἀβοήθητος καὶ ἐγκαταλειμμένος; Πιστεύεις ὅτι εἶμαι ἰσχυρότατος Σωτὴρ, καὶ θέλεις νὰ μὲ ἔχῃς; Ἰδοὺ εἶμαι ἰδικός σου, λάβε με. Ἐὰν θέλῃς σὺ, καὶ ἐγὼ θέλω, καὶ οὔτε ἡ ἁμαρτία, οὔτε ὁ Σατανᾶς, δὲν θέλει διαῤῥήξει τὸν δεσμόν. Οὗτοι, οὗτοι ἦσαν οἱ μακάριοι λόγοι, τοὺς ὁποίους τὸ Πνεῦμά του ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιόν του μὲ ἐλάλησεν, ἑωσοῦ μὲ ἔκαμε νὰ ῥιφθῶ εἰς τοὺς πόδας του καὶ νὰ κράζω, Σῶτέρ μου, καὶ Κύριέ μου! σὺ ἐσύντριψας, σὺ ἀνεζωοποίησας τὴν καρδίαν μου, σὺ παρεκίνησας, σὺ ἐκέρδισας τὴν καρδίαν μου· λάβε την, εἶναι ἰδική σου· ἐὰν τοιαύτη καρδία δύναται νὰ σὲ ἀρέσῃ λάβε την. Ἐὰν δὲν δύναται, κάμε την τοιαύτην, ὁποίαν τὴν θέλεις. Οὕτως, ὦ ψυχή μου, ἐμπορεῖς νὰ ἐνθυμῆσαι τὴν χαριτόβρυτον οἰκειότητα, τὴν ὁποίαν ἔλαβες μετὰ τοῦ Χριςοῦ· διὰ τοῦτο, ἐὰν ἡ οἰκείωσις προξενῇ τὴν ἀγάπην, ἄνοιξε τὴν καρδίαν σου εἰς αὐτόν. Αὐτὸς εἶναι, ὅστις ἐστάθη πλησίον τῆς κλίνης σου, ἐνῷ ἦσο ἀσθενὴς, ἐλάφρωσε τοὺς πόνους σου, σὲ ἀνέψυξεν ἐνῷ ἦσο κουρα-

σμένος, καὶ ἀπέβαλε τοὺς φόβους σου· ἐστάθη πάντοτε ἕτοιμος, ὅτε ἐνθέρμως τὸν ἐζήτησας· σὲ ἀπήντησεν εἰς τὸ δημόσιον καὶ ἐν κρυπτῷ. Καὶ σὺ τὸν εὗρες καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν οἰκίαν σου, εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ εἰς τὸν ἀγρὸν, εἰς τὰς νυκτερινὰς ἀγρυπνίας σου καὶ εἰς τοὺς μεγαλητέρους κινδύνους σου.

Ἐὰν ἡ ἐλευθεριότης καὶ ἡ εὐσπλαγχνία ἑλκύωσι τὴν ἀγάπην, πόσον ἀμέτρως λοιπὸν πρέπει νὰ ἀγαπῶ αὐτόν; Ὅλα τὰ ἐλέη, τὰ ὁποῖα ἐπλήρωσαν τὴν ζωήν μου, ὅλοι οἱ τόποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκατοίκησα, ὅλαι αἱ κοινωνίαι καὶ οἱ ἄνθρωποι, μὲ τοὺς ὁποίους συνωμίλησα, ὅλαι αἱ ἐνασχολήσεις καὶ σχέσεις μου, πᾶσα κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρέθην, καὶ πᾶσα μεταβολὴ τὴν ὁποίαν διῆλθα, ὅλα μὲ λέγουσιν ὅτι ἡ πηγὴ αὕτη ἀναβλύζει ἀγαθότητα. Κύριε, πόσην ἀγάπην σὲ χρεωστῶ! καὶ πόσον τὸ χρέος μου ἀδιακόπως αὐξάνει! Πόσον ἔπρεπε νὰ ἀνταγαπῶ διὰ τὴν τοσαύτην σου ἀγάπην! Ἀλλὰ θέλω τολμήσει νὰ συλλογισθῶ νὰ σὲ ἀνταποδώσω, ἢ νὰ ἀνταμείψω μὲ τὴν ἀγάπην μου ὅλην τὴν ἰδικήν σου ἀγάπην; Τὸ λεπτόν μου θέλει σὲ ἀνταμείψει διὰ τὸν ἀκένωτον θησαυρόν σου; Αἱ σπάνιαι εὐχαί μου, διὰ τὴν σταθεράν σου ἐλευθεριότητα; Τὸ ἰδικόν μου, τὸ ὁποῖον εἶναι μηδὲν, ἢ καὶ ὄχι ἰδικόν μου, διὰ τὸ ἰδικόν σου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄπειρον καὶ ἴδιόν σου; Θέλω τολμήσει νὰ ἐμβῶ εἰς ἅμιλλαν μὲ σὲ, διὰ τὴν ἀγάπην, ἢ νὰ ἀντιθέσω τὸν δεδανεισμένον μου ἀδύνατον σπινθῆρα εἰς τὸν Ἥλιον τῆς ἀγάπης; Δύναμαι νὰ ἀγαπῶ κατὰ ὕψος, βάθος, πλάτος, μῆκος τοσοῦτον, ὅσον αὐτὴ ἡ ἀγάπη; τοσοῦτον, ὅσον ἐκεῖνος, ὅστις μὲ ἔκαμε, καὶ μὲ ἔκαμε νὰ ἀγαπῶ, καὶ μὲ ἔδωκεν ὅλον τὸ ὀλίγον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἔχω; Καθὼς δὲν δύναμαι νὰ ἐξισωθῶ μὲ σὲ εἰς τὰ ἔργα τῆς δυνάμεως, οὔτε νὰ κάμω, οὔτε

νὰ διατηρήσω, οὔτε νὰ κυβερνήσω τὸ πᾶν, οὕτω δὲν δύναμαι καὶ νὰ ἐξισωθῶ μὲ σὲ εἰς τὴν ἀγάπην. Ὄχι, Κύριε, ὑποχωρῶ, ἐνικήθην. Ὦ μακαρία νίκη! διέλθε ὡς νικητὴς· καὶ ὑπερίσχυε καὶ θριάμβευε εἰς τὴν ἀγάπην σου. Ὁ αἰχμάλωτος τῆς ἀγάπης θέλει κηρύττει τὴν νίκην σου. Ὅταν μὲ ὁδηγήσῃς μὲ θρίαμβον ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν, ἀπὸ το κριτήριον εἰς τὸν θρόνον, ἐγὼ αὐτὸς καὶ ὅλοι, ὅσοι βλέπουσι τοῦτο, θέλουσιν ἀναγνωρίσει ὅτι σὺ ὑπερίσχυσας, καὶ ὅλοι θέλουσιν εἰπεῖ, Ἰδὲ πόσον ἠγάπησεν ἡμᾶς! Ἀλλ' ἂς ἀγαπῶ ὑποχωρῶν εἰς τὴν ἀγάπην σου, ὡς ἐξηγορασμένος αἰχμάλωτός σου, καὶ ὄχι ὡς ὁμότιμός σου. Πρέπει νὰ μὴν ἀγαπῶ καθόλου, διότι δὲν ἐμπορῶ νὰ φθάσω τὸ μέτρον τῆς ἀγάπης σου; Εἴθε νὰ ἠδυνάμην ἐνθέρμως νὰ εἰπῶ, Σὲ ἀγαπῶ, ὡς ἀγαπῶ μάλιστα τὸν φίλον μου καὶ τὸν ἑαυτόν μου! Ἂν καὶ δὲν δύναμαι νὰ εἰπῶ, ὡς ὁ Ἀπόστολος, « Σὺ ἐξεύρεις ὅτι σὲ ἀγαπῶ, » δύναμαι ὅμως νὰ εἰπῶ, Σὺ ἐξεύρεις ὅτι ἤθελα νὰ σὲ ἀγαπῶ. Ἀγανακτῶ κατὰ τῆς καρδίας μου, διότι δὲν σὲ ἀγαπᾷ. Τὴν ἐπιπλήττω, ἀλλὰ δὲν διορθόνεται, διαλέγομαι μὲ αὐτὴν, καὶ ἤθελα πολὺ νὰ τὴν καταπείσω, ἀλλὰ δὲν αἰσθάνομαι αὐτὴν νὰ κινῆται· τὴν παρακινῶ καὶ τὴν προτρέπω διὰ τῆς χρήσεως τῶν τελετῶν, καὶ ὅμως δὲν αἰσθάνομαι αὐτὴν νὰ θερμαίνηται ἐντός μου. Ἀναξία ψυχή! δὲν εἶναι τώρα ὁ ὀφθαλμός σου ἐπάνω εἰς τὸ μόνον ἀγαπητὸν ἀντικείμενον; Δὲν κυττάζεις τώρα τὴν ἄῤῥητον δόξαν τῶν πιστῶν, καὶ δὲν ἀγαπᾷς; Δὲν εἶσαι λογικὴ ψυχὴ, καὶ δὲν ἔπρεπεν ὁ λόγος νὰ σὲ εἰπῇ, ὅτι ἡ γῆ εἶναι εἱρκτὴ, ὡς πρὸς τὴν οὐράνιον δόξαν; Δὲν εἶσαι ἡ ἰδία πνεῦμα, καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ ἀγαπᾷς τὸν Θεὸν, ὁ ὁποῖος εἶναι πνεῦμα καὶ πατὴρ τῶν πνευμάτων; Διατί ἀγαπᾷς τοσοῦτον τὸν φθαρ-

τόν σου πηλὸν, καὶ δὲν ἀγαπᾷς πλειότερον τὴν οὐράνιον δόξαν, θέλεις ἀγαπᾷ, ὅταν ὑπάγῃς ἐκεῖ, ὅταν ὁ Κύριος λάβῃ τὸ πτῶμά σου ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ σὲ κάμῃ νὰ λάμψῃς ὡς ὁ Ἥλιος εἰς τὴν δόξαν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων; Τότε θέλεις ἀγαπᾷ ἢ ὄχι; Ὁ τόπος ἐκεῖνος δὲν εἶναι συνάντησις ἀνθρώπων ἀγαπώντων; Δὲν εἶναι ἐκείνη ἡ ζωὴ κατάστασις ἀγάπης; Δὲν εἶναι ἐκείνη ἡ μεγάλη ἡμέρα τοῦ γάμου τοῦ Ἀμνοῦ; Ἡ ἐνασχόλησις ἐκεῖ δὲν εἶναι τὸ ἔργον τῆς ἀγάπης, ὅπου αἱ ψυχαὶ μὲ τὸν Χριστὸν κορέννυνται; Λοιπὸν, ὦ ψυχή μου, ἄρχισε τοῦτο ἐδῶ. Ἔσο τετρωμένη ἀπὸ ἀγάπην τώρα, διὰ νὰ θεραπευθῇς λαμβάνουσα τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης σου ἐκεῖ· φύλαξε τὸν ἑαυτόν σου τώρα εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἀφήσῃς οὔτε τὴν ζωὴν, οὔτε τὸν θάνατον, οὔτε κανὲν πρᾶγμα νὰ σὲ χωρίσῃ ἀπὸ αὐτὴν, καὶ θέλεις φυλαχθῆ εἰς τὸ πλήρωμα τῆς ἀγάπης διὰ παντὸς, καὶ τίποτε δὲν θέλει πικράνει ἢ ἐλαττώσει τὴν εὐχαρίστησίν σου, διότι ὁ Κύριος ἡτοίμασε πόλιν ἀγάπης, τόπον διὰ νὰ κοινωνῇ τὴν ἀγάπην του εἰς τοὺς ἐκλεκτούς του, καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀγαπῶσι τὸ ὄνομά του, θέλουσι κατοικεῖ ἐκεῖ.

Ἐξύπνησε λοιπὸν, ὦ νυσταγμένη μου ψυχή! Τὸ νὰ κοιμᾶσαι ὑπὸ τὸ φῶς τῆς χάριτος εἶναι ἄλογον, πολὺ περισσότερον, ἐνῷ προσεγγίζει τὸ φῶς τῆς δόξης. Ἔξελθε, ἀμβλὺ παγωμένον πνεῦμά μου· ὁ Κύριος σὲ προστάζει νὰ χαίρῃς, καὶ πάλιν νὰ χαίρῃς. Ἀρκετὸν καιρὸν ἔμεινας εἰς τὴν φυλακὴν τῆς σαρκός σου, ὅπου ὁ Σατανᾶς ἐστάθη ὁ δεσμοφύλαξ σου· φροντίδες ἐστάθησαν τὰ δεσμά σου, φόβοι αἱ μάστιγές σου, καὶ ἡ τροφή σου ὁ ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ τῆς θλίψεως· ὅπου αἱ θλίψεις ἐστάθησαν τὸ κατάλυμά σου, καὶ ἡ ἁμαρτία σου καὶ οἱ ἐχθροί σου ἔστρωναν τὴν κλίνην

σου, καὶ ἄπιστος καρδία ἦτον αἱ πύλαι καὶ οἱ μοχλοί, τὰ ὁποῖα σὲ ἐκράτουν μέσα. Ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης τώρα σὲ καλεῖ, καὶ σὲ προστάζει, σήκω καὶ ἀκολούθει με. Σήκω, ὦ ψυχή μου, καὶ εὐχαρίστως ὑπάκουσε, καὶ τὰ κλεῖθρα καὶ οἱ μοχλοὶ ὅλα θέλουν ἀνοιχθῆ. Ἀκολούθει τὸν Ἀμνὸν, ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃ. Ἔπρεπε νὰ φοβῆσαι νὰ ἀκολουθῇς ἕνα τοιοῦτον ὁδηγόν; Δύναται ὁ ἥλιος νὰ σὲ φέρῃ εἰς σκότος; Θέλει σὲ ὁδηγήσει εἰς τὸν θάνατον ἐκεῖνος, ὅστις ἀπέθανε, διὰ νὰ σὲ σώσῃ ἀπ' αὐτοῦ; Ἀκολούθει αὐτὸν, καὶ αὐτὸς θέλει σὲ δείξει τὸν παράδεισον τοῦ Θεοῦ· θέλει σὲ δώσει θέαν τινὰ τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ, καὶ γεῦσιν τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς. Ἔξελθε, ὦ κεχαυνωμένη ψυχή μου, καὶ ἀπόβαλε τὸ χειμερινὸν ἔνδυμα· ἂς φανῇ ἀπὸ τὰ ἐνδύματα τῆς χαρᾶς καὶ ὑμνολογίας σου, ὅτι ἡ ἄνοιξις ἔφθασε· καὶ καθὼς τώρα βλέπεις τὰς παρηγορίας σου χλοαζούσας, οὕτω θέλεις τὰς ἰδεῖ ἐντὸς ὀλίγου, λευκὰς καὶ ὡρίμους διὰ τὸν θερισμὸν, καὶ τότε θέλεις καλεσθῆ νὰ θερίσῃς, νὰ συνάξῃς, καὶ νὰ ἀπολαύσῃς. Πρέπει νὰ διακόψω καὶ ἀναβάλλω τὴν χαράν μου ἕως τότε; Δὲν πρέπει ἡ χαρὰ τῆς ἀνοίξεως νὰ προπορεύηται τῆς χαρᾶς τοῦ θέρους; Μηδὲν εἶναι τὸ δικαίωμα πρὸ τῆς κατοχῆς; Δὲν εἶναι ὁ κληρονόμος εἰς καλητέραν κατάστασιν ἀπὸ τὸν δοῦλον; Ὁ Κύριός μου μὲ ἐδίδαξε νὰ χαίρω εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς δόξης του, καὶ πῶς νὰ τὴν βλέπω διὰ τῶν μοχλῶν τῆς φυλακῆς· διότι, ὅταν διώκωμαι χάριν τῆς δικαιοσύνης, μὲ προστάζει νὰ χαίρω καὶ νὰ ἀγάλλωμαι, διότι ὁ μισθός μου εἶναι μεγάλος εἰς τὸν οὐρανόν. Γνωρίζω ὅτι ἤθελεν ἡ χαρὰ νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν λύπην μου, καὶ ὅσον ἂν ἠδύνεται εἰς τὸν ταπεινὸν καὶ τὸν συντετριμμένον, περισσότερον ὅμως εἰς τὴν ψυχὴν, ἥτις ἠδύνεται εἰς αὐτόν. Μὲ παρέθηκεν ὁ Κύριός μου τράπεζαν

εἰς τὴν ἔρημον, καὶ τὴν ἐστόλισε μὲ τὰς ἐπαγγελίας τῆς αἰωνίου δόξης, καὶ ἔθεσεν ἐνώπιόν μου τὴν τροφὴν τῶν ἀγγέλων, Συχνὰ καὶ σπουδαῖα μὲ προσκαλεῖ νὰ καθίσω καὶ νὰ φάγω καὶ νὰ μὴ φεισθῶ, καὶ διὰ τοῦτο μὲ ἔδωκε λογικὸν, καὶ πίστιν, καὶ εὔθυμον διάθεσιν, καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ θέλῃ νὰ χαίρω; Ἡ προσταγή του δὲν εἶναι νὰ εὐφραίνησαι εἰς τὸν Κύριον; καὶ ἡ ἐπαγγελία του δὲν εἶναι ὅτι θέλει σὲ δώσει τὰ ζητήματα τῆς καρδίας σου; Δὲν σὲ παραγγέλλει νὰ χαίρῃς πάντοτε, μάλιστα νὰ ψάλλῃς μὲ χαρὰν καὶ νὰ ἀλαλάζῃς; Διατί λοιπὸν νὰ χάσω τὸ θάῤῥος; Ὁ Θεός μου θέλει, ἐὰν μόνον ἤθελα ἐγώ. Αὐτὸς ἡδύνεται εἰς τὴν ἡδονήν μου. Ἤθελε νὰ ἦναι ἡ σταθερά μου διάθεσις καὶ καθημερινή μου ἐνασχόλησις, νὰ ἦμαι πλησίον εἰς αὐτὸν διὰ τῆς πιστῆς μου μελέτης, καὶ νὰ ζῶ εἰς τοὺς γλυκυτάτους συλλογισμοὺς περὶ τῆς ἀγαθότητός του. Ὦ μακαρία ἐνασχόλησις, ἁρμοδία διὰ τοὺς υἱοὺς του Θεοῦ! Ἀλλ' ἡ εὐωχία σου, Κύριέ μου, εἶναι μηδὲν εἰς ἐμὲ ἄνευ ὀρέξεως. Ἔθεσας πρὸ ἐμοῦ τὰς τροφὰς τοῦ οὐρανοῦ· ἀλλὰ φεῦ! εἶμαι τυφλὸς καὶ δὲν δύναμαι νὰ τὰς ἰδῶ! Εἶμαι ἀσθενὴς, καὶ δὲν ἐμπορῶ νὰ νοστιμευθῶ αὐτάς! Εἶμαι τόσον νεναρκωμένος, ὥστε δὲν ἐμπορῶ νὰ ἐκτείνω τὴν χεῖρα καὶ νὰ λάβω αὐτάς! Διὰ τοῦτο ταπεινῶς παρακαλῶ ταύτην τὴν χάριν· καθὼς ἤνοιξας τὸν οὐρανὸν εἰς ἐμὲ διὰ τοῦ λόγου σού, οὕτως εὐδόκησον νὰ ἀνοίξῃς καὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου διὰ νὰ ἰδῶ αὐτὸν, καὶ τὴν καρδίαν διὰ νὰ ἡδύνηται εἰς αὐτόν· ἀλλέως ὁ οὐρανὸς δὲν θέλει εἶσθαι οὐρανὸς δι ἐμέ. Ὦ σὺ, Πνεῦμα τῆς ζωῆς, ἔμπνευσον εἰς τὰ ἐντός μου τὰς χάριτάς σου· λάβε με ἀπὸ τὴν χεῖρα, καὶ σήκωσέ με ἀπὸ τὴν γῆν, διὰ νὰ δυ-

νηθῶ νὰ ἰδῶ ποίαν δόξαν προητοίμασας δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι σὲ ἀγαπῶσι!

Μακρὰν λοιπὸν σεῖς, ὦ φροντίδες καὶ φόβοι, οἱ ὁποῖοι βασανίζετε τὴν ψυχὴν, σεῖς, ὦ θλίψεις, αἱ ὁποῖαι ἐνοχλεῖτε τὴν καρδίαν μας! Τοὐλάχιστον ἀνέχεσθε ὀλίγον, παραμερήσατε, σταθῆτε ἐδῶ κάτω, ἕωσοῦ ἀναβῶ καὶ ἰδῶ τὴν ἀνάπαυσίν μου. Ἡ ὁδὸς εἶναι ξένη εἰς ἐμὲ, ἀλλ' ὄχι εἰς τὸν Χριστόν. Ἐκεῖ ἦτον ἡ αἰώνιος διαμονὴ τῆς ἐνδόξου θεότητός του, καὶ ἐκεῖ ὡσαύτως ὑπῆγε τὴν δεδοξασμένην του σάρκα, τὸ ἔργον του ἦτο νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην· ἰδικόν του εἶναι καὶ νὰ ἑτοιμάσῃ αὐτὴν, καὶ νὰ προετοιμάσῃ καὶ ἐμὲ δι' αὐτὴν, καὶ νὰ μὲ φέρῃ εἰς αὐτήν. Ἡ αἰώνιος ἀλήθεια, ὁ Θεὸς μ' ἔδωκε τὴν ὑπόσχεσίν του, τὴν βεβαίωσιν καὶ τὸν ὅρκον του, ὅτι πιστεύων εἰς τὸν Χριςὸν δὲν θέλω χαθῆ, ἀλλ' ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Ἐκεῖ ἡ ψυχή μου ταχέως θέλει μετατεθῆ, καὶ τὸ σῶμά μου πολλὰ ὀγλίγωρα ἀκολουθήσει. Καὶ δύναται ἡ γλῶσσά μου νὰ λέγῃ, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου καὶ βεβαίως θέλω ζῆ μὲ τὸν Θεὸν, καὶ ὅμως ἡ καρδία μου νὰ μὴ σκιρτᾷ ἐντός μου; Ἐμπορῶ νὰ τὸ εἰπῶ μὲ πίστιν καὶ ὄχι μὲ χαράν; Ὦ πίστις, πόσον ἐπαισθητῶς τώρα κατανοῶ τὴν ἀδυναμίαν σου! Ἀλλ' ἂν καὶ ἡ ἀπιστία σκοτίζῃ τὸ φῶς μου, καὶ ἀμβλύνῃ τὴν ζωήν μου, καὶ καταπαύῃ τὴν χαράν μου, δὲν θέλει δυνηθῆ ὅμως νὰ νικήσῃ καὶ νὰ μὲ καταστρέψῃ· ἂν καὶ φθονῇ ὅλας τὰς παρηγορίας μου, τινὰς ὅμως θέλω λάβει καὶ ἐδῶ· καὶ ἐὰν αὕτη δὲν ἐμπόδιζεν, ὁποίαν ἀφθονίαν ἠδυνάμην νὰ ἔχω! Τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ ἤθελε λάμψει εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ ἠδυνάμην νὰ ἔχω τοσαύτην οἰκειότητα ἐκεῖ, ὅσην καὶ εἰς τὴν γῆν. Ἐλθὲ λοιπὸν, ὦ ψυχή μου, κλεῖσε τὰ ὦτά σου εἰς τὴν ἀμαθῆ γλῶσσαν τῆς ἀπιστίας· εἶσαι ἱκανὴ νὰ

ἀποκριθῇς εἰς ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά της, ἢ ἂν καὶ δὲν ἦσαι, καταπάτησέ τα ὅμως ὑπὸ τοὺς πόδας σου. Ἐλθὲ, μὴ στέκησαι θεωρῶν ἐκεῖνον τὸν τάφον, οὐδὲ ταῦτα τὰ ὀστᾶ, οὐδὲ ἀναγινώσκων τὸ μάθημά σου τώρα εἰς τὴν κόνιν· οἱ στίχοι οὗτοι ὀγλίγωρα θέλουσιν ἐξαλειφθῇ. Ἀλλὰ σήκωσε τὴν κεφαλήν σου, καὶ ἀνάβλεψε εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἰδὲ τὸ ὄνομά σου μὲ χρυσᾶ γράμματα γεγραμμένον πρὸ καταβολῆς κόσμου εἰς τὸ τῆς ζωῆς βιβλίον τοῦ Ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου. Πῶς; ἐὰν Ἄγγελος σὲ ἔλεγεν, ὅτι ὑπάρχει μονή τις εἰς τὸν οὐρανὸν, ἡτοιμασμένη διὰ σὲ, καὶ ὅτι βεβαίως θέλει εἶσθαι ἰδική σου αἰωνίως· ἡ τοιαύτη ἀγγελία δὲν ἤθελε σὲ κάμει νὰ χαίρῃς; Καὶ ἔπειτα ὀλιγωρεῖς τὸν ἀλάνθαστον λόγον τῆς Ἐπαγγελίας, ἥτις ἐδόθη διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ μάλιστα διὰ αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ; Ἐὰν καθ' ὑπόθεσιν εἶχες ἰδεῖ ἅμαξαν πυρὸς ἐρχομένην διὰ σὲ, καὶ ἀναβιβάζουσάν σε εἰς τὸν οὐρανὸν, ὡς τὸν Ἠλίαν, τοῦτο δὲν ἤθελε σὲ χαροποιήσει; Ἀλλ' ὁ Κύριός σου σὲ βεβαιόνει, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ Λαζάρου, παραλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων διὰ νὰ φερθῇ εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ. Θέλει ἔχει τόσην χαρὰν ὁ μέθυσος εἰς τὰ ποτήριά του, ἢ ὁ ἀδηφάγος εἰς τὰ ἡδονικὰ φαγητά του, καὶ ἐγὼ δὲν θέλω χαίρει, ὅστις ἐντὸς ὀλίγου πρέπει νὰ ἦμαι εἰς τὸν οὐρανόν; Τὸ φαγητὸν καὶ ποτὸν δύναται νὰ μὲ ἡδύνῃ ὅταν πεινῶ καὶ διψῶ, δύναμαι νὰ εὑρῶ εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς περιπάτους, καὶ κήπους, καὶ ἁρμοδίας κατοικίας δύνανται ὡραῖα ἀντικείμενα νὰ ἡδύνωσι τοὺς ὀφθαλμούς μου· ἢ εὐάρεστοι ὀσμαὶ τὴν ὄσφρησίν μου· ἢ ἡ μελῳδία τὰ ὠτία μου, καὶ ἔπειτα δὲν θέλει μὲ ἡδύνει ἡ πρόοψις τῆς οὐρανίου μακαριότητος; Μὲ φαίνεται ὅτι ἠδυνάμην νὰ ἐνασχολῶμαι μὲ τὰ βιβλία μου μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν, καὶ νὰ ἀφήσω τὸν κόσμον,

καὶ νὰ λυπῶμαι τὸν πλούσιον καὶ τὸν μέγαν, οἵτινες δὲν γνωρίζουσι ταύτην τὴν εὐδαιμονίαν. Τί λοιπὸν θέλει εἶσθαι ἡ εἰς οὐρανὸν εὐδαιμονία μου, ὅπου ἡ γνῶσίς μου θέλει εἶσθαι τελεία! Ἐὰν ἡ βασίλισσα τῆς Σαβὰ ἦλθεν ἀπὸ τὰ ἀπώτατα μέρη τῆς γῆς νὰ ἀκούσῃ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος, καὶ νὰ ἰδῇ τὴν δόξαν του, πόσον εὐχαρίστως ἔπρεπεν ἐγὼ νὰ περάσω ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανὸν, διὰ νὰ ἰδῶ τὴν δόξαν τῆς αἰωνίου μακαριότητος, καὶ νὰ φθάσω τὸ ὕψος τῆς σοφίας, μὲ τὴν ὁποίαν συγκρινομένη ἡ τῶν σοφωτέρων τῆς γῆς, δὲν εἶναι εἰμὴ μωρία καὶ ἀμάθεια! Πῶς; ἐὰν ὁ Θεὸς μὲ εἶχε κάμει κυβερνήτην τῆς γῆς· ἐὰν ἠδυνάμην νὰ μετατοπίσω ὄρη, νὰ θεραπεύσω ἀσθενείας μὲ ἕνα λόγον, ἢ μίαν ἀφὴν, ἢ νὰ ἐκβάλω δαιμόνια, δὲν ἔπρεπε νὰ χαίρω εἰς τοιαῦτα προνόμια καὶ τιμάς; Καὶ δὲν θέλω πολὺ περισσότερον χαίρει διότι τὸ ὄνομά μου εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν οὐρανόν; Δὲν ἐμπορῶ ἐνταῦθα νὰ ἀπολαύω τοὺς συγγενεῖς μου, ἢ τοὺς στενοὺς ἢ ἠγαπημένους φίλους ἄνευ τινὸς ἡδονῆς· κατ' ἐξοχὴν, ὅταν ἐλευθέρως ἀνοίγω τὴν καρδίαν μου εἰς τὸν φίλον μου, πόσον γλυκεῖα εἶναι ἡ ἔκχυσις αὕτη τῆς ἀγάπης μου! Ὦ, τί θέλει εἶσθαι τότε λοιπὸν νὰ ζῶ εἰς τὴν διηνεκῆ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ! « Τὸ νὰ κατοικῶσι μὲ ὁμόνοιαν ἀδελφοὶ, πόσον εἶναι καλὸν, καὶ πόσον τερπνόν! » Τὸ νὰ βλέπῃ τις οἰκογένειαν, νὰ ζῇ εἰς ἀγάπην, ἄνδρα καὶ γυναῖκα, συγγενεῖς, τέκνα, καὶ δούλους, κάμνοντας ὅλα μὲ ἀγάπην, ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον· τὸ νὰ βλέπῃ τις πόλιν νὰ ζῇ ὁμοῦ εἰς ἀγάπην, χωρὶς φθόνους, ἔριδας, ἢ φιλονεικίας, δίκας, φατρίας, ἢ διαιρέσεις, ἀλλὰ πᾶς ἄνθρωπος νὰ ἀγαπᾷ τὸν γείτονά του ὡς ἑαυτὸν, νὰ μὴ νομίζῃ ὑπὲρ τὸ δέον ὅ,τι κάμνει ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ νὰ προσπαθῶσι νὰ ὑπερβῶσιν ὁ εἷς τὸν ἄλλον εἰς τὴν ἀγάπην, πόσον

μακάριον, πόσον ἡδονικὸν εἶναι τοῦτο τὸ θέαμα! Ὦ, λοιπὸν, ὁποία μακαρία κοινωνία θέλει εἶσθαι ἡ οἰκογένεια τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ εἰρηνικοὶ ἐκεῖνοι κάτοικοι τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ, ὅπου δὲν ὑπάρχει διαίρεσις, οὔτε διάφοροι γνῶμαι, καμμία ἀποστροφὴ, οὐδὲ ἀλλοτρίωσις, καμμία ἀπατηλὴ φιλία, ἢ κακὴ ἔκφρασις, κανὲν ἄγριον βλέμμα, ἢ αἴσθημα ὀργῆς· ἀλλ' ὅλοι εἶναι ἓν εἰς τὸν Χριστὸν, ὅστις εἶναι ἓν μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ὅλοι ζῶσιν εἰς τὴν ἀγάπην ἐκείνου, ὅστις εἶναι ἡ αὐτοαγάπη! Ἡ ψυχὴ δὲν εὑρίσκεται πλειότερον ὅπου ζῇ, παρὰ ὅπου ἀγαπᾷ. Πόσον στενὰ ἡ ψυχή μου θέλει ἑνωθῆ μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀγαπῶ αὐτὸν τόσον ἐγκαρδίως, ἰσχυρῶς καὶ ἀδιαλείπτως! Ὦ κακὴ, ἄπιστε καρδία, ἥτις δύνασαι νὰ συλλογίζησαι περὶ τοιαύτης ἡμέρας, καὶ ἔργου καὶ ζωῆς, μὲ τόσην ὀλίγην καὶ ἀσθενῆ χαράν! Ἀλλ' αἱ μέλλουσαί μου ἀπολαύσεις θέλουσιν εἶσθαι πλέον ζωηραί.

Πόσον ἡδονικὸν μὲ εἶναι νὰ βλέπω καὶ νὰ σπουδάζω ταῦτα τὰ κατώτερα ἔργα τῆς κτίσεως! Εἰς ποίαν ὡραίαν κατασκευὴν κατοικοῦμεν ἐνταῦθα! Τὸ ἔδαφος οὕτως ἐστολισμένον μὲ χλόην, καὶ ἄνθη, καὶ δένδρα, καὶ ποτιζόμενον ἀπὸ πηγὰς καὶ ποταμούς· ἡ στέγη τόσον ἐξηπλωμένη, τόσον θαυμασίως κεκοσμημένη! Ὁποῖα θαυμάσια περιέχουσιν ὁ Ἥλιος, ἡ Σελήνη, τὰ Ἄστρα, αἱ Θάλασσαι, καὶ οἱ Ἄνεμοι! Καὶ ἂν ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοιαύτην οἰκίαν διὰ τὴν φθαρτὴν σάρκα, διὰ ψυχὴν φυλακισμένην, καὶ ἂν κάμνῃ τόσας μυριάδας θαυμάτων ἐπάνω εἰς τοὺς ἐχθρούς του, ὢ ποία κατοικία λοιπὸν πρέπει νὰ ἦναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἑτοιμάζει διὰ τὰ πολυαγάπητα τέκνα του! καὶ πόσον ἡ δόξα τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ θέλει ὑπερβαίνει ὅλην τὴν παροῦσαν δόξαν τῶν κτισμάτων! Ὑψώσου λοιπὸν, ὦ ψυχή μου, εἰς τὴν θεωρίαν σου, καὶ οἱ συλλογισμοί σου περὶ

τῆς δόξης ἐκείνης, ἃς ὑπερβαίνωσι κατὰ τὴν γλυκύτητα τοὺς συλλογισμούς σου περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς! Μὴ φοβοῦ νὰ ἐξέλθῃς τοῦ σώματος τούτου, καὶ τοῦ κόσμου τούτου, ὅταν πρέπῃ νὰ κάμῃς μίαν τόσον μακαρίαν ἀλλαγήν· ἀλλὰ λέγε, ὡς εἶπέ τις ἀποθνήσκων, Χαίρω, καὶ μάλιστα σκιρτῶ ἀπὸ χαράν, διότι ἔφθασεν ὁ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἰσχυρὸς ἐκεῖνος Ἰεοβὰ, τοῦ ὁποίου τὴν μεγαλειότητα εἰς τὰς ἐρεύνας τῆς φύσεως ἐθαύμασα, τοῦ ὁποίου τὴν ἀγαθότητα ἐλάτρευσα, τὸν ὁποῖον διὰ τῆς πίστεως ἐπεθύμησα καὶ ἐπόθησα, θέλει δείξει ἑαυτὸν εἰς ἐμὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον.

Πόσον θαυμαστὰ, ὡσαύτως, εἶναι τὰ ἔργα τῆς Προνοίας! Πόσον ἡδονικὸν τὸ νὰ βλέπω τὸν μέγαν Θεὸν, νὰ φροντίζῃ τὴν ἀσφάλειαν καὶ πρόοδον ὀλίγων ταπεινῶν προσευχομένων, ἀλλὰ καταφρονημένων ἀνθρώπων· καὶ νὰ ἀνακαλῶ τὰ εἰδικὰ ἐκεῖνα ἐλέη, μὲ τὰ ὁποῖα ἡ ἰδία μου ψυχὴ ἐκοσμήθη καὶ ἐγλυκάνθη! Πόσον συχνὰ αἱ προσευχαί μου εἰσηκούσθησαν, τὰ δάκρυά μου ἐθεωρήθησαν, ἡ τεταραγμένη ψυχή μου ἀνεκουφίσθη! Πόσον συχνὰ ὁ Κύριός μου μ' ἐπρόσταξε νὰ ἔχω θάῤῥος! Ὁποῖον ὑποστήριγμα εἶναι αὗται αἱ δοκιμαὶ, αἱ σαφεῖς αὗται μαρτυρίαι τῆς ἀγάπης τοῦ Πατρός μου, εἰς τὴν δειλὴν ἄπιστον καρδίαν μου! Ὦ λοιπὸν ὁποία μακαρία ἡμέρα θέλει εἶσθαι ἐκείνη, ὅτε θέλω ἔχει πᾶν ἔλεος, τελειότητα τοῦ ἐλέους, καὶ πληρέστατα ἀπολαύει τὸν Κύριον τοῦ ἐλέους· ὅτε θέλω στέκεσθαι εἰς τὴν ὄχθην, καὶ βλέπει ὄπισθεν τὰς λυσσώσας θαλάσσας, τὰς ὁποίας ἀσφαλῶς διέπλευσα, ὅτε θέλω ἀνακαλεῖ τοὺς κόπους μου καὶ τὰς θλίψεις, τοὺς φόβους μου καὶ τὰ δάκρυα, καὶ κατέχει τὴν δόξαν, ἥτις ἦτο τὸ τέλος ὅλων! Ἐὰν μία ῥανὶς ζωηρᾶς πίστεως ἐμιγνύετο μὲ ταύτας τὰς σκέψεις, ὁποίαν

οὐράνιον καρδίαν ἤθελα φέρει ἐντός μου! Θέλω νὰ πιςεύω: « Κύριε, βοήθει τὴν ἀπιστίαν μου. »

Πόσον γλυκεῖαι, ὦ ψυχή μου, ἐστάθησαν αἱ τελεταὶ διὰ σέ! Ὁποίαν ἡδονὴν ἔλαβες εἰς τὴν προσευχὴν καὶ εἰς τὰς εὐχαριστίας, ἀκούσασα τοὺς οὐρανίους λόγους, καὶ εὑρισκομένη εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν πιστῶν, καὶ βλέπουσα τὸν Κύριον προσθέτοντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοὺς μέλλοντας νὰ σωθῶσι! Πῶς λοιπὸν δύναται ἡ καρδία μου νὰ ἐννοήσῃ τὴν χαράν, τὴν ὁποίαν θέλω ἔχει βλέπων τὴν τετελειωμένην ἐκκλησίαν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὢν παραδεκτὸς εἰς τὸν οὐράνιον ναόν, καὶ μετὰ τῆς οὐρανίου στρατιᾶς ὑμνῶν τὸν Κύριον αἰωνίως; Ἐὰν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἦτον εἰς τὸν Ἰὼβ γλυκύτερος ἀπὸ τὴν ἀναγκαίαν του τροφήν, καὶ εἰς τὸν Δαβὶδ ἀπὸ τὸ μέλι καὶ τὴν κηρίθραν, καὶ ἦτον ἡ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις τῆς καρδίας τοῦ Ἱερεμίου, πόσον μακαρία ἡμέρα θέλει εἶσθαι ἐκείνη, ὅταν πληρέστατα θέλωμεν ἀπολαύει τὸν Κύριον τοῦ λόγου τούτου, καὶ δὲν θέλωμεν ἔχει ἀνάγκην πλέον τούτων τῶν γραπτῶν ἐντολῶν καὶ ὑποσχέσεων, οὔτε ἀναγινώσκει εἰς ἄλλο βιβλίον, εἰμὴ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνδόξου Θεοῦ! Ἐὰν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἤκουσαν τὸν Χριστὸν λαλοῦντα ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξίσταντο διὰ τὴν σύνεσιν καὶ τὰς ἀποκρίσεις αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον εἰς τοὺς λόγους τῆς χάριτος τοὺς ἐξερχομένους ἀπὸ τὸ στόμα αὐτοῦ, Τί λοιπὸν θέλω αἰσθανθῇ ἐγὼ βλέπων αὐτὸν εἰς τὴν μεγαλωσύνην του!

Ἡ θέα τῆς δόξης του ταύτης δύναται νὰ κάμῃ ἄλλους νὰ δεχθῶσιν εὐχαρίστως τὸν σταυρόν, καὶ μάλιστα νὰ μὴ προσδεχθῶσι τὴν ἀπολύτρωσιν, καὶ ἔπειτα δὲν δύναται νὰ σὲ κάμῃ τοῦτο χαρούμενον εἰς μικροτέρας συμφοράς; Δύναται τοῦτο νὰ πραΰνῃ τὰς φλόγας τοῦ μαρτυρίου, καὶ νὰ μὴ γλυκάνῃ τὴν ζωήν σου, ἢ τὰς ἀσθενείας σου, ἢ τὸν φυ-

σικόν σου θάνατον; Δὲν εἶναι ὁ αὐτὸς οὐρανὸς, εἰς τὸν ὁποῖον οὗτοι καὶ ἐγὼ πρέπει νὰ ζῶμεν; Ὁ Θεός των, ὁ Χριστός των, ὁ στέφανός των, καὶ ὁ ἰδικός μου δὲν εἶναι ὁ ἴδιος; Καὶ πρέπει νὰ βλέπω αὐτὴν μὲ ὄμμα τόσον θαμβωμένον, μὲ καρδίαν τόσον ἀμβλεῖαν, μὲ πρόσωπον τόσον κατηφές; Ὀλίγας τινὰς ἀπαρχὰς αὐτῆς ἔλαβα ἐγὼ ὁ ἴδιος· καὶ πόσῳ περισσότερον ἡδονικαὶ μ' ἐφάνησαν αὐταὶ, παρ' ὁποιαδήποτε γήϊνα πράγματα! καὶ λοιπὸν ὁποία θέλει εἶσθαι ἡ πλήρης ἀπόλαυσις αὐτῆς!

Ὁποία ὡραιότης ὑπάρχει ἐνταῦθα εἰς τὰ ἐντελῆ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος! Φεῦ! πόσον μικρὰ εἶναι ταῦτα, ὡς πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλομεν ἀπολαύει εἰς τὴν τελείαν μας κατάστασιν! Ὁποίαν εὐδαίμονα ζωὴν ἤθελα ἐδῶ ζῇ, ἐὰν εἰμποροῦσα νὰ ἀγαπῶ τὸν Θεὸν, ὅσον ἤθελα· ἐὰν ἠδυνάμην νὰ ἦμαι ὅλος ἀγάπη, καὶ πάντοτε ἀγαπῶν! Ὦ ψυχή μου, τί ἤθελες δώσει διὰ τοιαύτην ζωήν; Ἐὰν εἶχα τοιαύτας ἀντιλήψεις περὶ Θεοῦ, τοιαύτην γνῶσιν τοῦ λόγου του, ὁποίαν ἐπιθυμῶ· ἐὰν ἠδυνάμην νὰ ἐμπιστεύωμαι πληρέστατα αὐτὸν εἰς ὅλα μου τὰ δεινά· ἐὰν εἶχα ζωηρότητα ὅσην ἤθελα εἰς πᾶν χρέος· ἐὰν ἠδυνάμην νὰ ἔχω τὸν Θεὸν, τὴν σταθεράν μου ἐπιθυμίαν καὶ ἡδονὴν, δὲν ἤθελα φθονεῖ τὸν κόσμον τὰς τιμάς του, ἢ ἡδονάς. Εἰς ὁποίαν μακαρίαν κατάστασιν, ὦ ψυχή μου, θέλεις εἶσθαι ἐντὸς ὀλίγου, ὅτε θέλεις ἔχει πολὺ περισσότερα ἐκ τούτων, ἀφ' ὅσα τώρα δύνασαι νὰ ἐπιθυμήσῃς, καὶ θέλεις γυμνάζει τὰ τετελειωμένα χαρίσματά σου, εἰς τὴν ἄμεσον δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι εἰς τὸ σκότος, καὶ μακρὰν, καθὼς τώρα.

Ἐὰν ἡ ἁμαρτωλὴ, τεθλιμμένη καὶ καταδιωκομένη ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἦναι τόσῳ πολὺ ἐξοχωτέρα, ὑπὲρ

πᾶσαν ὁποιανδήποτε κεχαριτωμένην ψυχὴν, τί ἄρα, θέλει εἶσθαι ὅταν πληρέστατα συναχθῇ, καὶ δοξασθῇ, ὅταν ἀναβῇ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος εἰς τὸ ὄρος Σιών; Ὅτε δὲν θέλει ἁμαρτάνει οὐδὲ πάσχει πλέον; Ἡ δόξα τῆς παλαιᾶς Ἱερουσαλὴμ θέλει εἶσθαι σκότος καὶ ἀσχημία, ὡς πρὸς τὴν δόξαν τῆς Νέας. Ποίαν αἰτίαν λοιπὸν δὲν θέλομεν ἔχει νὰ ἀλαλάζωμεν ἀπὸ χαρὰν, ὅταν ἰδῶμεν πόσον ἔνδοξος εἶναι ὁ οὐράνιος ναὸς, καὶ ἐνθυμώμεθα τὴν ποταπότητα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐπὶ τῆς γῆς!

(12) Ἀλλὰ φεῦ! πόσον χάνομαι ἐν τῷ μέσῳ τῶν θεωριῶν μου! Ἐνόμιζα, ὅτι ἡ καρδία μου εἰς ὅλον τοῦτο τὸ μεταξὺ ἐπρόσεχεν, ἀλλὰ βλέπω ὅτι ὄχι. Ποία ζωὴ ὑπάρχει εἰς κενοὺς συλλογισμοὺς καὶ λέξεις, ἄνευ παθήσεων; Οὔτε ὁ Θεὸς οὔτε ἐγὼ εὑρίσκω εὐχαρίστησιν εἰς ταῦτα. Ποῦ ἦσο, ἀναξία καρδία, ἐνῷ ἐγὼ ἤνοιγα εἰς σὲ τοὺς αἰωνίους θησαυρούς; Δὲν ἐντρέπεσαι νὰ παραπονῆσαι τόσον, διὰ μίαν ἄχαριν ζωὴν, καὶ νὰ μεμψιμοιρῇς λέγων, ὅτι ὁ Θεὸς σὲ ἐγέμισεν ἀπὸ λύπας, ἐνῷ σὲ προσφέρει, πλὴν εἰς μάτην, τὰς ἡδονὰς τῶν ἀγγέλων; Ἐὰν τώρα μὲ εἶχες ἀπὸ πλησίον ἀκολουθήσει, τοῦτο ἤθελε σὲ κάμει νὰ ἀναζήσῃς, καὶ νὰ σκιρτᾷς ἀπὸ χαρὰν, καὶ νὰ λησμονήσῃς τοὺς πόνους καὶ τὰς θλίψεις σου. Εἰμποροῦσα ποτὲ νὰ στοχασθῶ, ὅτι ἡ καρδία μου ἦτο τόσον ἀδιάθετος πρὸς τὴν χαράν;

(13) Κύριε, σὺ διετήρησας τὴν τελείαν χαράν μου διὰ τὸν οὐρανόν· διὰ τοῦτο βοήθησέ με νὰ ἐπιθυμῶ ἑωσοῦ δυνηθῶ ν' ἀπολαύσω, καὶ ἂς ἐπιποθῶ, ὅταν δὲν δύναμαι ὅσον ἤθελα, νὰ χαίρω· ὦ ψυχή μου, γνωρίζεις

μὲ λύπην σου, ὅτι δὲν εἶσαι ἀκόμη εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου; Ὅταν φθάσω εἰς τὸν ἀσφαλῆ καὶ ἥσυχον λιμένα, ὅπου δὲν ὑπάρχουσι τοιαῦται τρικυμίαι, κύματα καὶ κίνδυνοι, ὅτε δὲν θέλω ἔχει ποτὲ πλέον ὀδυνηρὰν καὶ ἀνήσυχον νύκτα ἢ ἡμέραν, τότε ἡ ζωή μου δὲν θέλει εἶσθαι τοιοῦτον μίγμα ἐλπίδος καὶ φόβου, χαρᾶς καὶ λύπης· οὔτε θέλουσιν ἡ σὰρξ καὶ τὸ πνεῦμα πολεμεῖ ἐντός μου· οὔτε ἡ πίστις καὶ ἡ ἀπιστία, ἡ ταπεινότης καὶ ἡ ὑπερηφανία, θέλουσιν εἶσθαι εἰς διηνεκῆ μάχην. Ὤ, πότε θέλουσι παρέλθει οἱ τὴν ψυχὴν ταράττοντες φόβοι, καὶ φροντίδες καὶ λύπαι; πότε θέλω ἀπαλλαγῆ ἀπὸ ταύτην τὴν ἀντιμαχομένην εἰς τὴν ψυχὴν, παγιδευτικὴν καὶ ἀπατηλὴν σάρκα; τὸ διεφθαρμένον τοῦτο σῶμα; τὸν μάταιον τοῦτον καὶ ὀχληρὸν κόσμον; Φεῦ! ὅτι πρέπει νὰ σταθῶ καὶ νὰ ἰδῶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰ τοῦ Χριστοῦ ταραττόμενα ἀπὸ φιλονεικίας, καὶ γινόμενα ὄργανα ἰδιαιτέρων συμφερόντων, ἢ ἠπατημένων φαντασιῶν! Δὲν ὑπάρχει καμμία τοιαύτη ἀταξία εἰς τὴν οὐράνιον Ἱερουσαλήμ· αὐτοῦ θέλω εὑρεῖ ἁρμονικὴν συμφωνίαν τῶν τετελειωμένων πνευμάτων, ὑπακουόντων καὶ ὑμνούντων τὸν αἰώνιον βασιλέα. Ὁπόσον καλήτερον εἶναι, νὰ ἦναί τις θυρωρὸς αὐτοῦ, παρ' ἐξουσιαστὴς τοῦ θορυβώδους τούτου κόσμου! Διατί δὲν ἐκουράσθην ἀκόμη ἀπὸ τὴν κούρασιν ταύτην; Διατί λησμονῶ τόσον τὸν τόπον τῆς ἀναπαύσεώς μου; Ἐγέρθητι λοιπὸν, ὦ ψυχή μου, μὲ τὰς πλέον ὑψηλὰς καὶ θερμὰς ἐπιθυμίας! Μὴ περιμένῃς ἕωσοῦ ἡ σὰρξ δυνηθῇ νὰ ἐπιθυμήσῃ μὲ σέ· μὴν ἐλπίζῃς, ἡ αἴσθησις νὰ ἀντιληφθῇ τῆς μακαριότητός σου, καὶ σὲ εἰπῇ, πότε καὶ τί νὰ ἐπιθυμῇς, ἡ ἀμβλύτης τῶν ἐπιθυμιῶν σου διὰ τὴν ἀνάπαυσιν δὲν σὲ κατηγορεῖ ὡς ἀγνωμονέστατον καὶ μωρόν; Εἶναι πρέπον ὁ μὲν Κύριός σου νὰ σὲ προμηθεύσῃ ἀνάπαυ-

σιν, μὲ τόσην μεγάλην τιμὴν, σὺ δὲ νὰ μὴ τὴν τιμᾷς ἀκόμη; Πρέπει αὐτὸς μὲν νὰ ὑπάγῃ ἔμπρὸς νὰ ἑτοιμάσῃ τόσον ἔνδοξον μονὴν διὰ τοιοῦτον ἄθλιον, καὶ σὺ νὰ ἦσαι ἀδιάθετος νὰ ὑπάγῃς νὰ τὴν ἀπολαύσῃς; Ὁ Κύριος τῆς δόξης ἐπιθυμεῖ τὴν συντροφίαν σου, καὶ σὺ ὄχι τὴν ἰδικήν του; Πρέπει ἡ γῆ νὰ ἀποβῇ ἀληθὴς κόλασις διὰ σὲ πρὶν θελήσῃς νὰ ἦσαι μὲ τὸν Θεόν; Ἰδὲ τὸ προσφιλέστατον κτίσμα, τὴν ποθεινοτέραν κατάστασιν, καὶ εἰπέ με, ποῦ ἤθελες νὰ ἦσαι, ἐὰν ὄχι μὲ τὸν Θεόν; Ἡ πτωχεία εἶναι βάρος, τὰ πλούτη παγὶς, ἡ ἀσθένεια δυσάρεστος, ἡ ὑγεία ἐπισφαλὴς, ὁ σκυθρωπάζων κόσμος κεντᾷ τὴν πτέρναν σου, ὁ ὑπομειδιῶν κόσμος σὲ κεντρόνει ἕως εἰς τὴν καρδίαν. Ὅσῳ περισσότερον ἀγαπᾷ τις τὸν κόσμον, καὶ ἡδύνεται εἰς αὐτὸν, τοσοῦτον αὐτὸς βλάπτει καὶ ῥίπτει εἰς κινδύνους τὸν φίλον του· καὶ ἀφοῦ δὲν πρέπει νὰ ἀγαπᾶται, διατί νὰ ἐπιθυμῆται; Ἡ πνοὴ, ἥτις σὲ ἐπαινεῖ, σὲ φέρει εἰς τὸν ὄλεθρον. Ἐὰν σὲ ἐξευτελίζωσιν, ἢ κακῶς μεταχειρίζωνται, μὲ φαίνεται ὅτι τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ ἑλκύσῃ τὴν ἀγάπην σου. Ἐὰν οἱ ἐπιτυχεῖς κόποι σου καὶ οἱ εὐσεβεῖς φίλοι σου σὲ φαίνωνται καλήτεροι, παρὰ ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ ζωὴ, τότε εἶναι καιρὸς, ὁ Θεὸς ν' ἀφαιρέσῃ αὐτοὺς ἀπὸ σέ. Ἐὰν αἱ σπουδαί σου ἐστάθησαν γλυκεῖαι, δὲν ἐστάθησαν παρομοίως καὶ πικραί; Καὶ ὅσον γλυκεῖαι καὶ ἂν ὑπῆρξαν, τί εἶναι ὡς πρὸς τὴν αἰώνιον θέαν τοῦ Θεοῦ τῆς ἀληθείας; Οἱ φίλοι σου ἐδῶ ἐστάθησαν ἡ ἡδονή σου, ἀλλὰ δὲν ἐστάθησαν ὡσαύτως ἡ θλίψις καὶ ἡ λύπη σου; Εἶναι χαρίεντες, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἁμαρτωλοί; Εἶναι καλοὶ, ἀλλὰ καὶ δὲν δυσαρεστοῦνται ταχέως; Εἶναι ταπεινοὶ, ἀλλὰ φεῦ! πόσον καὶ ὑπερήφανοι ὡσαύτως! Αἱ χάριτές των εἶναι γλυκεῖαι, καὶ τὰ δῶρά των βοηθητικὰ, ἀλλὰ καὶ αἱ διαφθοραί των δὲν εἶναι πικραὶ, καὶ τὰ ἐλατ-

τώματά των βλαβερά; Καὶ εἶσαι λοιπὸν τόσον ἀδιάθετος νὰ ἀναχωρήσῃς ἀπὸ αὐτοὺς καὶ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸν Θεόν σου;

Ὦ ψυχή μου, ἀνάβλεψον ὑπεράνω τοῦ κόσμου τούτου τῶν θλίψεων! Ἠσθάνθης τόσον καιρὸν τὴν ὀδυνηρὰν ῥάβδον τῆς θλίψεως, καὶ δὲν κατενόησας καλήτερα τὸν σκοπόν της; Πᾶν κτύπημα δὲν σὲ ἀποδιώκει ἀπ' ἐδῶ; Ἡ φωνή της δὲν εἶναι ὡς ἡ φωνὴ πρὸς τὸν Ἠλίαν, « Τί κάμνεις ἐδῶ; » Λησμονεῖς τὴν πρόῤῥησιν τοῦ Κυρίου σου; Εἰς τὸν κόσμον θέλετε ἔχει θλίψιν, εἰς ἐμὲ δύνασθε νὰ ἔχητε εἰρήνην! Ἄ! πολύτιμέ μου Κύριε, αἰσθάνομαι τὸν σκοπόν σου· εἶναι γεγραμμένος εἰς τὴν σάρκα μου, ἐγκεχαραγμένος εἰς τὰ ὀστᾶ μου! Τὴν καρδίαν μου θέλεις· ἡ ῥάβδος σου τὴν ὠθεῖ, τὸ μεταξωτὸν σχοινίον τῆς ἀγάπης τὴν σύρει, καὶ ὅλα γίνονται διὰ νὰ τὴν φέρωσιν εἰς σέ. Κύριε, τοιαύτη καρδία εἶναι ἀξία νὰ τὴν ἀπολαύσῃς; Κάμε την ἀξίαν, καὶ τότε εἶναι ἰδική σου· πρόσλαβέ την, καὶ τότε λάβε καὶ ἐμέ. Οὗτος ὁ βῶλος ἔχει ζωὴν νὰ κινῆται, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ ὑψόνηται. Ὡς τὸ ἀδύνατον βρέφος τὴν φιλόστοργον μητέρα, σὲ βλέπει καὶ ἐκτείνει τὰς χεῖρας, καὶ θέλει σὺ νὰ τὸν ἐγείρῃς. Ἂν καὶ δὲν δύναμαι νὰ εἰπῶ, Ἡ ψυχή μου σὲ ἐπιθυμεῖ, δύναμαι ὅμως νὰ εἰπῶ, Ἐπιποθῶ τοιαύτην ἐπιποθοῦσαν καρδίαν. Τὸ μὲν πνεῦμα εἶναι πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ εἶναι ἀσθενής. Τὸ πνεῦμά μου κράζει, Ἂς ἔλθῃ ἡ βασιλεία σου, ἢ ἂς ἔλθω ἐγὼ εἰς τὴν βασιλείαν σου, ἀλλ' ἡ σὰρξ φοβεῖται μὴ εἰσακούσῃς τὴν προσευχήν μου, καὶ μὲ λάβῃς κατὰ τὸν λόγον μου. Εὐλογημένη ἂς ἦναι ἡ χάρις σου, ἥτις μεταχειρίζεται τὴν διαφθοράν μου διὰ νὰ τὴν θανατώσῃ, διότι φοβοῦμαι τοὺς φόβους μου, καὶ λυποῦμαι διὰ τὰς λύπας μου, καὶ ἐπιποθῶ μεγαλητέρους πόθους· καὶ οὕτω τὰ ἐπί-

πονα μέσα τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἐπιθυμιῶν μου αὐξάνουσι τὴν κούρασίν μου, καὶ τοῦτο μὲ κάμνει νὰ στενάζω διὰ ἀνάπαυσιν.

Τωόντι, Κύριε, ἡ ψυχή μου στενοχωρεῖται, καὶ τί νὰ ἐκλέξω δὲν γνωρίζω· ἀλλὰ σὺ γνωρίζεις τί νὰ δώσῃς. « Τὸ νὰ ἀναχωρήσω καὶ νὰ ἦμαι μὲ σὲ εἶναι πολὺ καλήτερον, ἀλλὰ τὸ νὰ ἐπιμένω εἰς τὴν σάρκα φαίνεται ἀναγκαῖον. » Σὺ γνωρίζεις ὅτι δὲν ἀπέκαμα εἰς τὸ ἔργον σου, ἀλλ' εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὰς λύπας. Θέλω νὰ μένω, ἐνόσῳ θέλεις νὰ μὲ μεταχειρίζησαι, καὶ νὰ ἐκτελέσω τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐνεπιστεύθης εἰς τὰς χεῖράς μου. Ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ περιμένῃς περισσότερον, ὅταν τοῦτο ἐκτελεσθῇ, καὶ ἐνῷ πρέπει νὰ ἦμαι ἐδῶ, ἂς προβαίνω καὶ ἂς ἀναμένω· κάμε με ἀκόμη καλήτερον, καὶ λάβε με τέλος. Δὲν τολμῶ νὰ ἦμαι τόσον ἀνυπόμονος, ὥστε νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ κόψῃς τὰς ἡμέρας μου, καὶ νὰ μὲ ἁρπάσῃς ἐδῶθεν ἀπροετοίμαστον· διότι γνωρίζω πόσον ἡ αἰώνιός μου κατάστασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν καλὴν μεταχείρησιν ταύτης τῆς ζωῆς. Οὔτε θέλω νὰ μένω, ὅταν τὸ ἔργον μου τελεσθῇ· καὶ νὰ μένω ἐνταῦθα ἁμαρτάνων, ἐνῷ οἱ ἀδελφοί μου θριαμβεύουσιν. Ἐγὼ κείτομαι ἐδῶ, ὡς σκώληξ συντριβόμενος ἀπὸ τοὺς πόδας σου, ἐνῷ ἐκεῖνοι λάμπουσιν ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. Πλὴν εἶμαι τέκνον σου, καθὼς ἐκεῖνοι, καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ Σωτήρ μου, καθὼς καὶ ἐκείνων. Διατί λοιπὸν, ὑπάρχει μεταξὺ ἡμῶν τόσον μέγα χάσμα; Ἀλλ' ἀναγνωρίζω τὴν δικαιοσύνην τῶν ὁδῶν σου· ἂν καὶ ἤμεθα ὅλοι τέκνα σου, ἐγὼ ὅμως, εἶμαι ὁ ἄσωτος υἱὸς, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι πλέον κατάλληλον νὰ τρέφωμαι ἀπὸ τὰ ξυλοκέρατα εἰς τοῦτον τὸν μακρυνὸν τόπον, ἐνῷ ἐκεῖνοι εἶναι πάντοτε μὲ σὲ, καὶ κατέχουσι τὴν δόξαν

σου. Οἱ ἴδιοι ἐκεῖνοι ἦσαν ποτὲ εἰς τὴν κατάστασίν μου, καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἐντὸς ὀλίγου θέλω εἶσθαι εἰς τὴν ἰδικήν των. Καὶ οὗτοι ἦσαν ἀτελέστατοι πρὶν φθάσωσιν εἰς τὴν τελειότητα· ὑπέφερον πρὶν βασιλεύσωσιν· καὶ ἐκεῖνοι ἦλθον ἀπὸ τὴν θλίψιν τὴν μεγάλην, ὅσοι εἶναι τώρα ἐνώπιον τοῦ θρόνου σου· καὶ δὲν θέλω εὐχαριστηθῆ ν' ἀπολαύσω καὶ ἐγὼ τὸν στέφανον καθ' ὃν τρόπον ἐκεῖνοι; καὶ νὰ πίω τὸ ποτήριόν των πρὶν καθήσω μὲ αὐτοὺς εἰς τὴν βασιλείαν; Κύριε, εἶμαι εὐχαριστημένος νὰ περιμένω τὸν καιρόν σου, καὶ νὰ ὑπάγω εἰς τὴν ὁδόν σου, ἐὰν μόνον θελήσῃς νὰ μὲ ὑψώσῃς εἰς τὸν καιρὸν, καὶ νὰ μὲ συνάξῃς εἰς τὴν ἀποθήκην σου, ὅταν μὲ ἰδῇς ὥριμον. Ἐνταυτῷ δὲ δύναμαι νὰ ἐπιθυμῶ, ἂν καὶ δὲν πρέπῃ νὰ μεμψιμοιρῶ· καὶ δύναμαι νὰ πιστεύω καὶ νὰ εὔχωμαι, ἂν καὶ ὄχι νὰ σπεύσω ἀνόμως· θέλω νὰ σὲ περιμένω, ἀλλ' ὄχι νὰ σὲ χάσω, καὶ ὅταν μὲ βλέπῃς πολὺ εὐχαριστημένον εἰς τὴν ἀπουσίαν σου, τότε διέγειρε τὰς ἀσθενεῖς μου ἐπιθυμίας, καὶ ἀναῤῥίπιζε τὸν ἀποσβυνόμενον σπινθῆρα τῆς ἀγάπης, καὶ μὴ μὲ ἀφήσῃς, ἕωσοῦ γίνω ἱκανὸς ἀνυποκρίτως νὰ κράζω, « Καθὼς ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος τοὺς ῥύακας τῶν ὑδάτων, οὕτως ἡ ψυχή μου σὲ ἐπιποθεῖ, Θεέ. Διψᾷ ἡ ψυχή μου τὸν Θεὸν, τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα. Πότε θέλω ἔλθει καὶ ἐμφανισθῆ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ; » Ἡ πολιτεία μου εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὅθεν καὶ ἀπεκδέχομαι τὸν Σωτῆρα. Ζητῶ τὰ ἄνω, ὅπου ὁ Χριστὸς κάθηται, καὶ ἡ ζωή μου εἶναι κεκρυμμένη. Περιπατῶ μὲ πίστιν, καὶ ὄχι μὲ ὄψιν· ἐπιθυμῶ περισσότερον νὰ ἀποδημήσω ἀπὸ τὸ σῶμα, καὶ νὰ εὑρίσκωμαι μὲ τὸν Κύριον.

Ποῖον συμφέρον παρέχει ὁ κακὸς τοῦτος κόσμος εἰς ἐμέ; καὶ τί ὑπάρχει εἰς αὐτὸν, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ φανῇ τόσον

ἀγαπητὸν, ὥστε νὰ ἀποσύρῃ τὰς ἐπιθυμίας μου ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἢ νὰ μὲ κάμῃ ἀδιάθετον νὰ ἐξέλθω; Μὲ φαίνεται ὅταν βλέπω αὐτὸν μὲ προσεκτικὸν βλέμμα, ὅτι εἶναι ἐρημία ἀντηχοῦσα ἀπὸ ὀλολυγμοὺς, καὶ ὑπέρπολλοι τῶν ἐγκατοίκων της εἶναι ἀδάμαστα τέρατα. Δύναμαι νὰ θεωρήσω ὅλην τὴν ὡραιότητά του ὡς ἀσχημίαν, καὶ νὰ πνίξω ὕλας τὰς ἡδονάς του εἰς ὀλίγα μετανοίας δάκρυα· ἢ, μὲ τὴν πνοὴν ἑνὸς στεναγμοῦ νὰ διασκεδάσω αὐτάς. Ὤ, ἂς μὴ ἐξαπατᾷ ἡ σὰρξ αὕτη τὴν ψυχήν μου, ὥστε νὰ κάμνῃ αὐτὴν νὰ προτιμᾷ τὴν ὀδυνηρὰν ταύτην ζωὴν ἀπὸ τὴν χαρὰν, ἥτις εἶναι περὶ τὸν Θρόνον σου! Καὶ ἐὰν ὁ θάνατος καθ' ἑαυτὸν ἦναι δυσάρεστος εἰς τὴν φύσιν, πλὴν ἡ χάρις σου ἂς κάμῃ νὰ φανῇ ἡ δόξα σου εἰς ἐμὲ τόσον ἐπιθυμητὴ, ὥστε τὸ τρομερώτατον πάντων τῶν φοβερῶν ὁ θάνατος, νὰ γίνῃ ὁ Ἄγγελος τῆς χαρᾶς μου. Ἂς μὴ ἀποβληθῇ ἡ ψυχή μου διὰ τῆς βίας, καὶ ἀποδιωχθῇ ἀπὸ τὴν κατοικίαν της ἐναντίον τῆς θελήσεώς της. Ἀλλὰ σύρε την εἰς σεαυτὸν διὰ τῆς κρυφίας δυνάμεως τῆς ἀγάπης σου, ὡς αἱ ἀκτῖνες τοῦ Ἡλίου τὴν ἄνοιξιν σύρουν τὰ κτίσματα ἔξω, ἀπὸ τὰ χειμερινὰ των καταφύγια. Ἐλθὲ εἰς ἀπάντησίν της, καὶ ἕλκυσέ την πρὸς σεαυτὸν, ὡς ὁ μαγνήτης τὸν σίδηρον, καὶ ἡ μεγαλητέρα φλὸξ τὴν μικροτέραν! Διασκέδασε λοιπὸν τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα κρύπτουσι τὴν ἀγάπην σου ἀπὸ ἐμέ· ἢ ἔκβαλε τὰ λέπια, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουσι τοὺς ὀφθαλμούς μου νὰ σὲ ἰδῶσι· διότι αἱ ἀκτῖνες, αἵτινες ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ αἱ ἀπαρχαὶ τῆς μεγάλης σου σωτηρίας, καὶ ὄχι τίποτε ἄλλο, δύνανται νὰ κάμωσι τὴν ψυχὴν ἀνυποκρίτως νὰ λέγῃ, « Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, ἐν εἰρήνῃ! » Ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσιν εἰς τοῦτο αἱ συνήθεις ἀποκαλύψεις σου. Καθὼς τὸ ἔργον εἶναι μέγα, οὕτω πρέπει

νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἡ βοήθειά σου. Ὦ, τρέψε τοὺς φόβους τούτους εἰς σφοδρὰς ἐπιθυμίας, καὶ τὴν ἀθελησίαν ταύτην τοῦ νὰ ἀποθάνῃ, εἰς πόθον διὰ σέ! Ἐνῷ πρέπει νὰ ἦμαι ἀπὼν ἀπὸ σὲ, ἃς στενάζῃ ἐγκαρδίως ἡ ψυχή μου, καθὼς τὸ σῶμα ὅταν δὲν ἔχῃ ὑγείαν! Ἐὰν ἔχω ἀκόμη καιρὸν νὰ διατρίψω ἐπὶ τῆς γῆς, ἃς ζῶ εἰς σὲ, τρόπον τινὰ, χωρὶς τοῦ κόσμου, καθὼς ποτὲ ἔζων εἰς τὸν κόσμον χωρὶς σοῦ! Ἐνόσῳ δύναμαι νὰ συλλογίζωμαι, ἃς μὴ σὲ λησμονῶ! Ἐνόσῳ ἔχω γλῶσσαν νὰ κινῶ, ἃς ἀναφέρω σὲ μὲ ἡδονήν! Ἐνόσῳ ἔχω ἀναπνοὴν νὰ ἀναπνέω, ἃς ἀναπνέηται διὰ σέ! Ἐνόσῳ ἔχω γόνατα νὰ κλίνω, ἃς κλίνωσι καθημερινῶς εἰς τὸ ὑποπόδιόν σου, καὶ ὅταν διὰ τῆς ἀσθενείας μὲ περιορίσῃς, «σὺ στρῶνε τὴν κλίνην μου!» «Ἀρίθμησε τοὺς πόνους μου καὶ βάλε ὅλα τὰ δάκρυά μου εἰς τὴν φιάλην σου!»

Καθὼς ἡ σάρξ μου ἐπεθύμει ὅ,τι τὸ πνεῦμά μου ἐβδελύττετο, οὕτω τώρα τὸ πνεῦμά μου ἃς ἐπιθυμῇ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, τὴν ὁποίαν ἡ σάρξ μου βδελύττεται· ὥστε οἱ φίλοι μου νὰ μὴ περιμένωσι μὲ τόσην λύπην τὴν ἀναχώρησιν τῆς ψυχῆς μου, μὲ ὅσην χαρὰν ἡ ψυχή μου περιμένει τὴν ἀναχώρησίν της! Τότε ἃς ἀποθάνω τὸν θάνατον τῶν δικαίων, καὶ τὸ τέλος μου ἃς ἦναι ὅμοιον μὲ τὸ τέλος τούτων· μάλιστα ἃς μετατεθῶ εἰς ἐκείνην τὴν δόξαν, ἥτις ποτὲ δὲν θέλει ἔχει τέλος! Τότε τῶν ἀγγέλων σου ἡ συνοδία ἃς φέρῃ τὴν ἐξερχομένην ψυχήν μου μεταξὺ τῶν τετελειωμένων πνευμάτων τῶν δικαίων, καὶ ἃς ἀκολουθήσω τοὺς ἀγαπητούς μου φίλους, οἵτινες πρὸ ἐμοῦ ἀπέθανον ἐν Χριστῷ· καὶ ἐνῷ οἱ θρηνοῦντες φίλοι μου κλαίωσιν εἰς τὸν τάφον μου, τὸ πνεῦμα ἃς ἀναπαύηται μὲ σέ· καὶ ἐνῷ ὁ νεκρός μου κεῖται σηπόμενος εἰς τὸ σκότος, ἡ ψυχή μου ἃς ἦναι εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν Ἁγίων ἐν τῷ

φωτί! Ὦ σὺ, ὅστις ἀριθμεῖς αὐτὰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου, ἀρίθμησε ὅλας τὰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας τὸ σῶμά μου κεῖται εἰς τὴν κόνιν· καὶ σὺ, ὅστις γράφεις ὅλα τὰ μέλη μου εἰς τὸ βιβλίον σου, λόγισε τὰ ἐσκορπισμένα ὀστᾶ μου! Ὦ Σωτήρ μου, τάχυνε τὸν καιρὸν τῆς ἐπιστροφῆς σου, ἐξαπόστειλε τοὺς Ἀγγέλους σου, καὶ ἂς ἠχήσῃ ἡ φοβερὰ ἐκείνη καὶ χαρίεσσα σάλπιγξ! Μὴ ἀργῇς, μήπως οἱ ζῶντες χάσωσι τὰς ἐλπίδας των· μὴ ἀργῇς, μήπως ἡ γῆ γίνῃ ὡς ἡ κόλασις, καὶ ἡ ἐκκλησία σου διὰ τῶν διαιρέσεων συντριβῇ ὅλη εἰς κόνιν· μὴ ἀργῇς, μήπως οἱ ἐχθροί σου λάβωσιν ὑπεροχὴν εἰς τὸ ποίμνιόν σου, καὶ μήπως ἡ ὑπερηφανία, ὑποκρισία, ἀσωτία καὶ ἀπιστία ὑπερισχύσωσι κατὰ τοῦ μικροῦ λειψάνου, καὶ διαμερίσωσι μεταξύ των ὅλην σου τὴν κληρονομίαν, καὶ ὅταν ἔλθῃς δὲν εὕρῃς πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς· μὴ ἀργῇς, μήπως ὁ ᾅδης καυχηθῇ διὰ τὴν νίκην, καὶ στασιάσῃ ἐναντίον σου, δεδιδαγμένος ἀπὸ τὸν ξένον του, καὶ σὲ ἀρνηθῇ τὸ χρεωστούμενον! Ὦ, τάχυνε τὴν μεγάλην ἐκείνην ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως, ὅτε ἡ διαταγή σου θέλει ἐξέλθει, καὶ κανεὶς δὲν θέλει ἀπειθήσει· ὅτε ἡ θάλασσα καὶ ἡ γῆ θέλουσι δώσει τοὺς ὁμήρους των, καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι κοιμοῦνται εἰς τὰ μνημεῖα θέλουσιν ἐξυπνήσει, καὶ οἱ ἀποθαμένοι ἐν Χριστῷ θέλουσιν ἀναστηθῆ πρῶτοι· ὅτε τὸ σπέρμα, τὸ ὁποῖον ἔσπειρας φθαρτὸν, θέλει ἐξέλθει ἄφθαρτον, καὶ οἱ τάφοι, οἱ ὁποῖοι ἐδέχθησαν τὴν σῆψιν καὶ τὴν κόνιν, θέλουσι σὲ ἀποδώσει ἔνδοξα Ἄστρα καὶ Ἡλίους! Διὰ τοῦτο τολμῶ νὰ θέσω τὸ σῶμά μου εἰς τὴν κόνιν, ἐμπιστευόμενος αὐτὸ, ὄχι εἰς τὸν τάφον, ἀλλ' εἰς σὲ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ σάρξ μου κατοικεῖ μὲ ἐλπίδα, ἕωσοῦ ὑψώσῃς αὐτὸ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου ἀναπαύσεως. « Ἐπίστρεψε, Κύριε· ἕως πότε; »

«Ἂς ἔλθῃ ἡ βασιλεία σου!» Ἡ ἠγαπημένη νύμφη σου λέγει, Ἐλθέ! διότι τὸ ἐν αὐτῇ Πνεῦμά σου, λέγει, Ἐλθέ· καὶ διδάσκει αὐτὴν οὕτω νὰ προσεύχηται μὲ στεναγμοὺς ἀλαλήτους· ὅλη ἡ κτίσις μάλιστα λέγει, Ἐλθὲ, ἀπεκδεχομένη νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἔνδοξον ἐλευθερίαν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Σὺ ὁ ἴδιος εἶπας, «Ἰδοὺ ἔρχομαι ταχέως. Ἀμήν. Ναὶ, ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ!»

Ἐπίλογος.

Οὕτως, Ἀναγνῶστα, σὲ ἔδωκα τὴν καλητέραν μου συμβουλὴν, διὰ νὰ διάγῃς οὐράνιον ζωήν. Ἐὰν δὲν δύνασαι νὰ μελετᾷς οὕτω μεθοδικῶς καὶ τελείως, κάμνε τοὐλάχιστον αὐτὸ ὅπως δύνασαι· κάμνε το μόνον μὲ εὐλάβειαν καὶ συχνά. Οἰκειώσου μὲ τὸ οὐράνιον τοῦτο ἔργον, καὶ θέλεις οἰκειωθῆ τρόπον τινὰ μὲ τὸν Θεόν· ἡ χαρά σου θέλει εἶσθαι πνευματικὴ, ὑπερισχύουσα, καὶ διαρκὴς, κατὰ τὴν φύσιν αὐτῆς τῆς ζητουμένης μακαριότητος. Θέλεις ἔχει παρηγορίαν καὶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν θάνατον. Καὶ ἂν δὲν ἔχῃς οὔτε ὑγείαν, οὔτε πλοῦτον, οὔτε τὴν ἡδονὴν τοῦ κόσμου τούτου, θέλεις ἔχει ὅμως παρηγορίαν. Ἄνευ τῆς παρουσίας, ἢ βοηθείας κἀνενὸς φίλου, ἄνευ ἱερέως, ἄνευ βιβλίου, ὅταν ὅλα τὰ μέσα σὲ λείπωσιν, ἢ σὲ ἀφαιρῶνται, καὶ τότε δύνασαι νὰ ἔχῃς μεγάλην καὶ πραγματικὴν παρηγορίαν. Αἱ χάριτές σου θέλουσιν εἶσθαι ἰσχυραὶ, ἐνεργητικαὶ, καὶ νικητήριαι, καὶ ἡ καθημερινὴ χαρὰ, ἥτις οὕτω λαμβάνεται ἐξ οὐρανοῦ, θέλει εἶσθαι ἡ ἰσχύς σου. Θέλεις εἶσθαι ὡς εἷς, ὁ ὁποῖος στέκεται εἰς τὴν κορυφὴν τινὸς καθ' ὑπερβολὴν ὑψηλοῦ ὄρους, καὶ βλέπει κάτω τὸν κόσμον, ὡς ἐὰν

τὸν εἶχεν ὁλωσδιόλου ὑποκάτω αὐτοῦ· πεδιάδες καὶ δάση, πόλεις καὶ κῶμαι εἰς τοῦτον δὲν φαίνονται εἰμὴ μικραὶ κηλίδες. Μὲ τόσην καταφρόνησιν θέλεις βλέπει ὅλα τὰ πράγματα ἐδῶ κάτω! Οἱ μεγαλήτεροι Ἄρχοντες θέλουσι φαίνεσθαι εἰς σὲ μόνον ὡς ἀκρίδες. Ὁ φιλοπράγμων, ὁ φιλόνεικος, ὁ φιλάργυρος κόσμος, ὡς σωρὸς μυρμήκων. Ἀπὸ τὰς ἀπειλὰς τῶν ἀνθρώπων δὲν θέλεις φρίττει πλέον, οὔτε ἀπὸ τὰς τιμὰς τοῦ κόσμου, ἰσχυρῶς δελεάζεσθαι. Οἱ πειρασμοὶ θέλουσιν εἶσθαι ἀβλαβέστεροι, ὡς χάσαντες τὴν ἰσχύν των, καὶ αἱ θλίψεις ἀλυπότεραι, ὡς χάσασαι τὰ κέντρα των· καὶ πᾶν ἔλεος θέλει καλήτερον γνωρίζεσθαι καὶ προξενεῖ μεγαλητέραν ἡδονήν. Ἀπὸ τὴν ἐκλογήν σου τώρα, μετὰ τὸν Θεὸν, ἐξαρτᾶται νὰ ζῇς τὴν μακαρίαν ταύτην ζωὴν ἢ ὄχι, καὶ ὅλοι οὗτοι οἱ κόποι τοὺς ὁποίους κατέβαλον διὰ σὲ, ἢ νὰ κάμωσιν ἀποτέλεσμα, ἢ νὰ χαθῶσιν. Ἐὰν χαθῶσιν ἕνεκα τῆς ἰδίας σου ὀκνηρίας, σὺ ὁ ἴδιος θέλεις ὑποφέρει τὴν μεγαλητέραν ζημίαν. Ὦ Ἄνθρωπε, τί ἄλλα ἔχεις νὰ φρονῇς, εἰμὴ τὸν Θεὸν καὶ τὸν οὐρανόν; Δὲν εἶσαι σχεδὸν ἤδη ἔξω τοῦ κόσμου τούτου; Δὲν περιμένεις πᾶσαν ἡμέραν, ἡ μία ἢ ἡ ἄλλη ἀσθένεια νὰ χωρίσῃ τὴν ψυχήν σου; Δὲν περιμένεις τὸν τάφον νὰ γίνῃ ἡ οἰκία σου; καὶ οἱ σκώληκες νὰ τραφῶσιν ἀπὸ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν καρδίαν σου; Τί ἐὰν ὁ σφυγμός σου κτυπᾷ ὀλίγους τινὰς παλμοὺς περισσότερον; Τί ἐὰν ἔχῃς ὀλίγον περισσότερον καιρὸν νὰ ἀναπνέῃς πρὶν ἀποπνεύσῃς τὴν τελευταίαν σου ἀναπνοήν; ὀλίγας τινὰς νύκτας ἀκόμη νὰ κοιμηθῇς, πρὶν κοιμηθῇς εἰς τὸ χῶμα; Φεῦ! τί θέλει εἶσθαι τοῦτο, ὅταν παρέλθῃ! Καὶ δὲν παρῆλθεν ἤδη σχεδόν; Ἐντὸς ὀλίγου θέλεις εἰπεῖ εἰς τὸν ἑαυτόν σου, Ἡ ζωή μου ἐτελείωσεν! Ὁ καιρός μου ἐπέρασε! καὶ δὲν δύναμαι νὰ τὸν ἀνακαλέσω! Τίποτε ἄλλο

δὲν εἶναι τώρα ἔμπροσθέν μου εἰμὴ ὁ οὐρανὸς, ἢ ἡ κόλασις; Ποῦ λοιπὸν ἔπρεπε τώρα νὰ ἦναι ἡ καρδία σου εἰμὴ εἰς τὸν οὐρανόν; Ἐὰν ἐγνώριζες τί φοβερὸν πρᾶγμα ἦναι νὰ ἔχῃ τις ἀμφιβολίας περὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὅταν ἀποθνήσκῃ, τοῦτο ἤθελε σὲ διεγείρει. Καὶ τί ἄλλο παρὰ ἀμφιβολίας δύναται νὰ ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅστις ποτὲ πρότερον σπουδαίως δὲν ἐσυλλογίσθη περὶ τοῦ οὐρανοῦ;

Εἶναι τινὲς, οἱ ὁποῖοι λέγουσι, Δὲν εἶναι ἀξία τόσου χρόνου καὶ τόσων ταραχῶν ἡ σκέψις περὶ τοῦ μεγέθους τῆς οὐρανίου χαρᾶς· ἐὰν δύνανται νὰ μᾶς βεβαιώσωσιν ὅτι εἶναι ἰδική μας, ἐξεύρομεν ὅτι εἶναι μεγάλη. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δὲν ὑπακούουσι τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἀπαιτεῖ νὰ ἔχωσι τὸ πολίτευμά των εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ νὰ ζητῶσι τὰ ἄνω, ἑκουσίως καταστaίνουσι τὴν ζωήν των ἀθλίαν, ἀποῤῥίπτοντες τὰς ἡδονὰς, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἔθεσεν ἔμπροσθέν των. Καὶ ἐὰν τοῦτο ἦτον ἡ ὅλη ζημία, ἤθελεν εἶσθαι μικρόν τι· ἀλλ' ἰδὲ ὁποῖον πλῆθος ἄλλων κακῶν ἀκολουθεῖ τὴν ἀμέλειαν τῶν οὐρανίων τούτων ἡδονῶν. Ἡ ἀμέλεια αὕτη θέλει ψυχράνει, ἂν καὶ δὲν καταστρέψῃ, τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην των· θέλει τοὺς κάμει δυσάρεστον τὸ νὰ συλλογίζωνται, ἢ νὰ ὁμιλῶσι περὶ τοῦ Θεοῦ, ἢ νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν λατρείαν του. Τείνει νὰ διαστρέψῃ τὰς περὶ τῶν ὁδῶν καὶ τελετῶν τοῦ Θεοῦ κρίσεις των· τοὺς κάμνει σαρκικοὺς καὶ ἡδυπαθεῖς· τοὺς ἀφίνει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν πάσης θλίψεως καὶ πειρασμῶν· καὶ γίνεται προπαρασκευὴ τελείας ἀποστασίας· θέλει τοὺς κάμει ὡσαύτως δειλοὺς καὶ ἀδιαθέτους νὰ ἀποθάνωσι, διότι ποῖος ἤθελε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν Θεὸν, ἢ εἰς τόπον, ὅπου δὲν ἔχει εὐχαρίστησιν; Τίς ἤθελεν ἀφήσει τὰς ἡδονάς του ἐνταῦθα, ἐὰν δὲν εἶχε καλητέρας ν' ἀπολαύσῃ ἐκεῖ; Ἐὰν εἶχα προ-

τείνει σειρὰν μελαγχολίας, φόβων καὶ θλίψεων, δικαίως ἠδύνασθε νὰ ἀντιτείνητε. Ἀλλὰ σεῖς, ἢ πρέπει νὰ ἔχητε οὐρανίους ἡδονὰς, ἢ νὰ μὴν ἔχητε κάμμίαν διαρκῆ. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ περιπατῆτε καθημέραν μὲ αὐτὸν, καὶ νὰ ἀρύησθε τὰς παρηγορίας ἀπὸ τὴν αἰώνιον πηγήν. Ἐὰν ὅμως δὲν θέλητε, ὑποφέρετε τὴν ζημίαν, καὶ ὅταν ἀποθνήσκητε, ζητεῖτε παρηγορίαν, ὅπου δύνασθε νὰ εὕρητε· καὶ ἰδέτε ἐὰν αἱ σαρκικαὶ ἡδοναὶ διαμείνωσι μὲ σᾶς. Τότε ἡ συνείδησις θέλει ἐνθυμηθῆ, καὶ χωρὶς νὰ θέλητε, ὅτι ἐπεχειρίσθη ποτέ τις νὰ σᾶς καταπείσῃ εἰς ὁδὸν ἐξοχωτέρων ἡδονῶν, αἱ ὁποῖαι ἤθελον σᾶς συνοδεύσει πέραν τοῦ θανάτου, καὶ διαρκέσει εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Ὅσον διὰ σᾶς, τῶν ὁποίων τὰς καρδίας ὁ Θεὸς ἀπεγαλάκτισεν ἀπὸ ὅλα τὰ ἐπίγεια, ἐλπίζω ὅτι θέλετε ἐκτιμᾷ τὴν οὐράνιον ταύτην ζωὴν, καὶ κάμνει καθημερινὸν περίπατον εἰς τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ. Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐπιθυμία σας· σεῖς ἐπιθυμεῖτε νὰ γνωρίζητε καλήτερα τὸν Σωτῆρά σας· καὶ γνωρίζω ὅτι ἡ λύπη σας εἶναι, διότι αἱ καρδίαι σας δὲν εἶναι πλησιέστερον εἰς αὐτὸν, καὶ διότι δὲν ἀγαπῶσι θερμότερον αὐτὸν, καὶ δὲν ἡδύνονται εἰς αὐτόν. Ὦ; δοκιμάσετε τὴν ζωὴν ταύτην τῆς μελέτης περὶ τῆς οὐρανίου σας ἀναπαύσεως! Ἐδῶ εἶναι τὸ ὄρος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ κυματουμένη κιβωτὸς τῆς ζωῆς σας δύναται νὰ ἀναπαυθῇ. Ἂς ἰδῇ ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν οὐράνιον ζωήν σας, ὅτι ἡ θρησκεία συνίσταται εἴς τι περισσότερον, παρὰ εἰς τὰς δόξας καὶ τὰς φιλονεικίας, ἢ εἰς χρέη ἐξωτερικά. Ἐὰν ποτε ὁ Χριστιανὸς ἦναι ἀληθῶς τοιοῦτος, καὶ συμφωνῶσιν αἱ πράξεις του μὲ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν ὁμολογίαν του, εἶναι τότε, ὅταν σπουδαιότατα καὶ ζωηρότατα ἐκτελῇ τοῦτο τὸ χρέος. Καθὼς ὁ Μωϋσῆς, πρὶν ἀποθάνῃ, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος

Ναβαῦ νὰ θεωρήσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὴν γῆν Χαναὰν, οὕτω καὶ ὁ Χριστιανὸς ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος τοῦτο τῆς θεωρίας, καὶ διὰ τῆς πίστεως θεωρεῖ τὴν ἀνάπαυσίν του. Βλέπει τὰς ἐνδόξους μονὰς καὶ λέγει, « Ἔνδοξα πράγματα δικαίως ἐλαλήθησαν διὰ σὲ, πόλις τοῦ Θεοῦ ! » Ἀκούει, τρόπον τινὰ, τὴν μελῳδίαν τοῦ οὐρανίου χοροῦ καὶ λέγει, « Μακάριος ὁ λαὸς, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται εἰς τοιαύτην κατάστασιν, καὶ μακάριος ὁ λαὸς, τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Κύριος. » Βλέπει τοὺς δεδοξασμένους κατοίκους καὶ λέγει, Μακάριος σὺ, ὦ Ἰσραήλ· τίς ὅμοιός σου, λαὲ σωσμένε ἀπὸ τὸν Κύριον, ὅστις εἶναι ἡ ἀσπὶς τῆς βοηθείας σου, καὶ ἡ μάχαιρα τῆς ὑπεροχῆς σου ! Ὅταν βλέπῃ αὐτὸν τὸν Κύριον, ὅστις εἶναι ἡ δόξα των, εἶναι ἕτοιμος μὲ τοὺς λοιποὺς νὰ πέσῃ καὶ νὰ προσκυνήσῃ ἐκεῖνον, ὅστις ζῇ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ νὰ εἰπῇ, « Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, Κύριος, ὁ Θεὸς, ὁ Παντοκράτωρ, ὁ ἦν, καὶ ὁ ὢν, καὶ ὁ ἐρχόμενος ! Εἶσαι ἄξιος, ὦ Κύριε, νὰ λάβῃς τὴν δόξαν, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν δύναμιν ! » Ὅταν βλέπῃ τὸν δεδοξασμένον Σωτῆρα, εἶναι ἕτοιμος νὰ εἰπῇ, Ἀμὴν μὲ τὴν καινὴν ταύτην ᾠδὴν, « Εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος κάθηται ἐπάνω τοῦ θρόνου, καὶ εἰς τὸ Ἀρνίον, ἂς ἦναι ἡ εὐλογία, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· διότι ἐσφάγης, καὶ μᾶς ἠγόρασας εἰς τὸν Θεὸν, μὲ τὸ αἷμά σου, ἀπὸ πᾶσαν φυλὴν, καὶ γλῶσσαν, καὶ λαὸν, καὶ ἔθνος, καὶ μᾶς ἔκαμες πρὸς τὸν Θεόν μας βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς ! » Ὅταν βλέπῃ ὀπίσω εἰς τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου τούτου, μακαρίζει τοὺς πιστοὺς, ὑπομονητικοὺς, καὶ καταφρονημένους ἁγίους· λυπεῖται τὸν ἀμαθῆ, πείσμονα καὶ ἄθλιον κόσμον, καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν του λέγει, ὡς ὁ Πέτρος, « Καλὸν εἶναι νὰ ἦμεθα ἐδῶ · » ἢ, ὡς ὁ Ἀσὰφ, « Δι' ἐμὲ τὸ

νὰ πλησιάζω εἰς τὸν Θεὸν εἶναι τὸ ἀγαθόν μου, διότι ἰδοὺ ὅσοι ἀπομακρύνονται ἀπὸ σὲ θέλουσι χαθῆ. » Καθὼς ὁ Δανιὴλ εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν, καθημέραν ἤνοιγε τὸ πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ παράθυρόν του, ἂν καὶ μακρὰν ἀπὸ τὴν θεωρίαν του ὅταν ἤθελε νὰ προσευχηθῇ εἰς τὸν Θεὸν, τοιουτοτρόπως δύναται τοῦ πιστοῦ ἡ ψυχὴ, εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς σαρκὸς, νὰ βλέπῃ πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ τὴν ἄνω. Καὶ καθὼς ὁ Παῦλος ἦτο μὲ τοὺς Κολοσσαεῖς, οὕτω δύναται ὁ πιστὸς νὰ ἦναι μὲ τὰ δεδοξασμένα πνεύματα, « Ἂν καὶ ἀπὼν μὲ τὴν σάρκα, ἀλλὰ παρὼν μὲ τὸ πνεῦμα ὁμοῦ μὲ αὐτὰ χαίρων καὶ βλέπων τὴν οὐράνιον τάξιν. » Καὶ καθὼς ὁ Κορυδαλὸς γλυκέως κελαδεῖ, ὅταν ἀναπέτηται εἰς τὰ ὕψη, ἀμέσως δὲ σιωπᾷ ἅμα καταβῇ εἰς τὴν γῆν, οὕτω καὶ ἡ διάθεσις τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ ἡδονικωτάτη καὶ θεία, ἐνόσῳ κατέχεται ἀπὸ τὴν θέαν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς θεωρίας. Ἀλλὰ φεῦ! ὀλίγον μένομεν εἰς ταύτην τὴν κατάστασιν, καὶ πάλιν ἀναπίπτομεν καὶ παραιτοῦμεν τὴν μελῳδίαν μας.

Ἀλλ' ὦ Σὺ, ἐλεῆμον Πάτερ τῶν πνευμάτων μας, τὸ θέλγητρόν τῆς ἀγάπης, καὶ ὁ ὠκεανὸς τῶν ἡδονῶν, σύρε εἰς σεαυτὸν τὰς ῥυπαρὰς ταύτας καρδίας, καὶ κράτει τὰς αὐτοῦ, ἕως νὰ πνευματοποιηθῶσι καὶ ἁγνισθῶσι, καὶ βοήθει τοῦ δούλου σου τοὺς ἀσθενεῖς ἀγῶνας, καὶ κατάπεισε ἐκείνους, οἵτινες ἀναγινώσκουσι τοὺς στίχους τούτους, νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν τὸ ἡδονικὸν καὶ οὐράνιον τοῦτο ἔργον. Μὴν ἀφήσῃς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναξιωτάτου δούλου σου νὰ ἦναι ξένη εἰς τὴν χαρὰν ταύτην, τὴν ὁποίαν περιγράφει εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ κάμε με, ἐνόσῳ μένω εἰς τὴν γῆν, καθημερινῶς νὰ ἀναπνέω διὰ σὲ, καὶ πιστῶς καὶ μὲ ἀγάπην νὰ περιπατῶ μὲ σέ! Καὶ ὅταν ἔλθῃς, ἂς εὑρεθῶ οὕτω κάμνων· μὴ ὑπηρετῶν τὴν σάρκα μου, μήτε κοιμώμενος μὲ τὴν λαμ-

πάδα μου ἀπροετοίμαστος, ἀλλὰ περιμένων καὶ ἐπιποθῶν τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Κυρίου μου! Ἐκεῖνοι δὲ, οἵτινες ἀναγινώσκουσι τὰς διὰ τὸν οὐρανὸν ταύτας ὁδηγίας, ἂς τὰς ἀναγινώσκωσιν ὄχι μόνον ὡς τὸν καρπὸν τῶν σπουδῶν μου, ἀλλ' ἂς ἐμβαίνωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς χρηστῆς ἐλπίδος μου καὶ τῆς ἀγάπης, ὥστε, ἐὰν ἡ καρδία μου ἦτον ἀνοικτὴ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των, νὰ ἠδύναντο νὰ ἀναγινώσκωσι καὶ ἐκεῖ τὰ αὐτὰ, βαθύτατα ἐγκεχαραγμένα μὲ ἀκτῖνα ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ μὴν εὕρωσι ματαιότητα, σαρκικὰς ἐπιθυμίας, ἢ ὑπερηφανίαν ἔσωθεν, ἐνῷ οἱ λόγοι τῆς ζωῆς φαίνονται ἔξωθεν· ὥστε τοιουτοτρόπως οἱ στίχοι οὗτοι νὰ μὴ μαρτυρήσωσιν ἐναντίον μου, ἀλλὰ, προερχόμενοι ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ συγγραφέως, νὰ ἦναι δραστήριοι διὰ τῆς χάριτός σου εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Αναγνώστου, καὶ οὕτω νὰ γίνωσιν ὀσμὴ τῆς ζωῆς καὶ εἰς τοὺς δύο! Ἀμήν.

« Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. »

ΤΕΛΟΣ.